Oikeusministeriön julkaisuja
Justitieministeriets publikationer

Mietintöjä ja lausuntoja
Betänkanden och utlåtanden

2024:40

Terroristisia rikoksia koskevan rangaistussääntelyn uudistaminen

Työryhmämietintö

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2024:40

Terroristisia rikoksia koskevan rangaistussääntelyn uudistaminen

Työryhmämietintö

Oikeusministeriö Helsinki 2024

Julkaisujen jakelu
Distribution av publikationer

Valtioneuvoston julkaisuarkisto Valto

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Oikeusministeriö
CC BY-SA 4.0

ISBN pdf: 978-952-400-041-3
ISSN pdf: 2490-1172

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2024

Kuvailulehti
20.12.2024

Terroristisia rikoksia koskevan rangaistussääntelyn uudistaminen
Työryhmämietintö

Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2024:40		**Teema**	Mietintöjä ja lausuntoja
Julkaisija	Oikeusministeriö		
Tekijä/t	Janne Kanerva		
Yhteisötekijä	Oikeusministeriö		
Kieli	suomi	**Sivumäärä**	474

Tiivistelmä

Työryhmämietinnössä ehdotetaan säädettäväksi rikoslain uusi 34 a luku terroristisista rikoksista. Luvulla korvattaisiin terrorismirikoksia koskeva rikoslain nykyinen 34 a luku.

Lainsäädäntöä uudistettaisiin niin, että rangaistussäännökset muodostavat rikosten tunnusmerkistöjä ja rikosten välisiä suhteita koskien mahdollisimman selkeän ja johdonmukaisen kokonaisuuden. Lainsäädäntömuutoksilla edistettäisiin rangaistussäännösten riittävää kattavuutta. Eräiden terroristisen rikosten rangaistusasteikkoja muutettaisiin niin, että asteikot mahdollistavat nykyistä ankarampien rangaistusten tuomitsemisen. Työryhmän ehdotuksilla toteutetaan hallitusohjelman terrorismirikoksia koskevia kirjauksia.

Rikoslain uuden 34 a luvun rikokset tulisivat laajasti rangaistaviksi niin, että ne kattavat sekä oman että toisten henkilöiden tulevan terrorismirikoksen tekemisen edistämisen. Edistettävien rikosten ei tarvitsisi olla yksilöitävissä rikoksen (rikosnimikkeen) tarkkuudella. Sääntelyä kevennettäisiin luopumalla toissijaisuuslausekkeista. Rangaistussäännösten keskinäisiä suhteita ja suhdetta rikoslain osallisuussäännöksiin selostettaisiin tarpeen mukaan pykälien perusteluissa. Rangaistavaksi tulisi myös se, että henkilö tehdäkseen rikoslain uudessa 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu.

Rikoslain uuden 34 a luvun säätämisestä johtuvat pääosin teknisluonteiset muutokset ehdotetaan tehtäväksi muuhun lainsäädäntöön, muun ohessa salaisia pakkokeinoja koskevaan pakkokeinolain 10 lukuun ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskevaan poliisilain 5 lukuun.

Asiasanat	terrorismi, rikoslaki, rikosoikeus, salaiset pakkokeinot, salaiset tiedonhankintakeinot		
ISBN PDF	978-952-400-041-3	**ISSN PDF**	2490-1172
Asianumero	OM086:00/2023	**Hankenumero**	VN/24185/2023
Julkaisun osoite	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-041-3		

Presentationsblad
20.12.2024

Reform av straffbestämmelserna i fråga om terroristiska brott
Arbetsgruppsbetänkande

Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2024:40		**Tema**	Betänkanden och utlåtanden
Utgivare	Justitieministeriet		
Författare	Janne Kanerva		
Utarbetad av	Justitieministeriet		
Språk	finska	**Sidantal**	474

Referat

I arbetsgruppsbetänkandet föreslås det att ett nytt 34 a kap. som gäller terroristiska brott införs i strafflagen. Kapitlet avses ersätta strafflagens nuvarande 34 a kap. som gäller terroristbrott.

Lagstiftningen föreslås bli reviderad så att straffbestämmelserna bildar en så tydlig och konsekvent helhet som möjligt i fråga om brottsrekvisiten och förhållandena mellan olika brott. Genom lagändringarna bidrar man till att straffbestämmelserna blir tillräckligt heltäckande. Straffskalorna för vissa terroristiska brott föreslås bli justerade så att det blir möjligt att döma ut strängare straff. Genom arbetsgruppens förslag genomförs regeringsprogrammets föresatser om terroristbrott.

Det straffbara området för brott enligt det nya 34 a kap. i strafflagen utvidgas i förslaget i stor utsträckning så att det omfattar både en persons verksamhet för att främja sitt framtida terroristbrott och främjande av att någon annan begår ett terroristbrott. Det brott som personen främjar ska inte behöva kunna specificeras med avseende på ett visst brott (en viss brottsrubricering). Regleringen lättas upp genom att man slopar subsidiaritetsklausulerna. Det inbördes förhållandet mellan straffbestämmelserna liksom också förhållandet mellan straffbestämmelserna och strafflagens bestämmelser om delaktighet kommer vid behov att beskrivas i motiveringen till paragraferna. Det föreslås också bli straffbart för en person att i avsikt att begå ett brott som är straffbart enligt det nya 34 a kap. i strafflagen vistas i en stat där personen inte är medborgare eller varaktigt bosatt.

Det föreslås att de ändringar av huvudsakligen teknisk natur som föranleds av det nya 34 a kap. i strafflagen görs även i annan lagstiftning, bland annat i tvångsmedelslagens 10 kap. som gäller hemliga tvångsmedel och i polislagens 5 kap. som gäller hemliga metoder för inhämtande av information.

Nyckelord	terrorism, strafflagen, straffrätt, hemliga tvångsmedel, hemliga metoder för inhämtande av information

ISBN PDF	978-952-400-041-3	**ISSN PDF**	2490-1172
Ärendenummer	OM086:00/2023	**Projektnummer**	VN/24185/2023

URN-adress https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-400-041-3

Sisältö

Oikeusministeriölle ... 9

1 Työryhmän asettamisen tausta ... 12

2 Nykytila ja sen arviointi ... 14
2.1 Rangaistussäännösten kehitys ja tausta ... 14
2.1.1 Vuodet 2002–2018 ... 14
2.1.2 Vuodet 2020–2023 ... 18
2.1.3 Sääntelyn vastaavuus kansainvälisten velvoitteiden kanssa ... 21
2.2 Nykyiset rikoslain 34 a luvun säännökset ... 22
2.2.1 Terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja terroristinen tarkoitus ... 22
2.2.2 Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu ... 24
2.2.3 Terroristiryhmän johtaminen ja terroristiryhmän määritelmä ... 25
2.2.4 Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen ... 26
2.2.5 Koulutuksen antaminen ja kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten ... 29
2.2.6 Värväys terrorismirikoksen tekemiseen ... 30
2.2.7 Terrorismirikoksen, terroristin ja terroristiryhmän rahoittaminen ... 31
2.2.8 Matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja sellaisen matkustamisen edistäminen ... 33
2.2.9 Terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen ... 34
2.2.10 Eräät yhteiset säännökset ja näkökohdat ... 35
2.2.11 Pakkokeinolain 10 luvun ja poliisilain 5 luvun säännökset ... 38
2.3 Käytäntö ja terrorismin tilannekuva ... 43
2.3.1 Rikosprosessissa käsitellyt asiat ... 43
2.3.2 Terrorismirikollisuuden nykytila ja ennakoitavissa oleva kehitys ... 47
2.4 Nykytilan arviointi ... 51
2.4.1 Kokonaistarkastelun suorittamiseen liittyvät kannanotot ... 51
2.4.2 Arvioinnissa huomioon otettavia yleisiä seikkoja ... 53
2.4.2.1 Kriminalisointiperiaatteet ja rikoslainsäädännön käytölle asetettavat yleiset edellytykset ... 53
2.4.2.2 Perus- ja ihmisoikeudet ja kansainvälinen humanitaarinen oikeus ... 56
2.4.2.3 Rangaistusasteikot ... 59
2.4.2.4 Kansainvälisten vertailujen merkitys ... 61
2.4.3 Sääntelyn selkeyttämisen lähtökohdat ja toteuttamistavat ... 62
2.4.4 Sääntelyn sisällön muutostarpeiden arviointi ... 66
2.4.4.1 Terrorismirikosten säätäminen kansainvälisiksi rikoksiksi ... 66

2.4.4.2 Terroristisen tarkoituksen määritelmä, terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin liittyvä vaaraedellytys ja määritelmäpykälän sijainti 70
2.4.4.3 Terrorismiin liittyvien rikosten ryhmittely ja niiden nimeäminen 79
2.4.4.4 Terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin sisältyvät rikokset 80
2.4.4.5 Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu 93
2.4.4.6 Terroristiryhmän johtaminen 103
2.4.4.7 Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen 108
2.4.4.8 Koulutuksen antaminen ja kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten 135
2.4.4.9 Värväys terrorismirikoksen tekemiseen 144
2.4.4.10 Terrorismin rahoittamisrikokset 150
2.4.4.11 Matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja sen edistäminen 159
2.4.4.12 Terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen 170
2.4.4.13 Terroristiryhmän määritelmä 174
2.4.4.14 Syyteoikeus 177
2.4.4.15 Oikeushenkilön rangaistusvastuu 179
2.4.4.16 Rangaistusasteikot 183

3 Tavoitteet 206

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset 207
4.1 Keskeiset ehdotukset 207
4.1.1 Rikoslaki 207
4.1.2 Pakkokeinolain 10 luku ja poliisilain 5 luku 213
4.1.2.1 Pakkokeinolain 10 luku 214
4.1.2.2 Poliisilain 5 luku 221
4.1.3 Muut lakiehdotukset 226
4.2 Pääasialliset vaikutukset 227
4.2.1 Yhteiskunnalliset vaikutukset 227
4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan 227
4.2.3 Taloudelliset vaikutukset 227

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot 230
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset 230
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö 230
5.2.1 Ruotsi 230
5.2.2 Norja 236
5.2.3 Tanska 241
5.2.4 Saksa 244
5.2.5 Viro 246
5.2.6 Yhdistynyt kuningaskunta 248
5.2.7 Alankomaat 251
5.2.8 Belgia 252
5.2.9 Ranska 254

6 Säännöskohtaiset perustelut 258
6.1 Rikoslaki 258
6.1.1 1 luku Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta 258
6.1.2 34 luku Yleisvaarallisista rikoksista 259
6.1.3 34 a luku Terroristisista rikoksista 266
6.2 Pakkokeinolaki 338
6.2.1 10 luku Salaiset pakkokeinot 338
6.3 Poliisilaki 342
6.3.1 5 luku Salaiset tiedonhankintakeinot 342
6.4 Rikosrekisterilaki 345
6.5 Laki tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan 347
6.6 Kansalaisuuslaki 348
6.7 Rajavartiolaki 349
6.8 Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa 349
6.9 Laki puolustusvoimien virka-avusta poliisille 350
6.10 Laki lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa 350
6.11 Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta 351
6.12 Tullilaki 351
6.13 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä 352
6.13.1 1 luku Yleiset säännökset 352
6.14 Laki Euroopan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta 353
6.15 Laki puolustusvoimista 353
6.16 Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista 353
6.17 Laki sähköisen viestinnän palveluista 354
6.18 Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 357
6.19 Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 358
6.20 Panostajalaki 359

7 Voimaantulo 360

8 Suhde talousarvioesitykseen 361

9 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys 362
9.1 Rikoslakia koskevat ehdotukset 362
9.1.1 Ehdotusten arvioinnin lähtökohdat 362
9.1.2 Ehdotusten arviointi 365
9.1.2.1 Tunnusmerkistöjä koskevat muutokset 366
9.1.2.2 Rangaistusasteikot 369
9.2 Pakkokeinolakia ja poliisilakia koskevat ehdotukset 371
9.2.1 Ehdotusten arvioinnin lähtökohdat 371
9.2.2 Ehdotusten arviointi 372

10 LAKIEHDOTUKSET 375

11 RINNAKKAISTEKSTIT 402

12 LAGFÖRSLAG 450

OIKEUSMINISTERIÖLLE

Oikeusministeriö asetti 9.11.2023 terrorismirikoksia koskevan rangaistussääntelyn kokonaistarkastelua suorittavan työryhmän. Työryhmän tehtäväksi annettiin terrorismirikoksia koskevan rikoslain (39/1889) 34 a luvun uudistaminen niin, että sen säännökset muodostavat kattavan, selkeän ja johdonmukaisen kokonaisuuden, joka samalla täyttää kansainvälisten kriminalisointivelvoitteiden ja rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen asettamat vaatimukset ja ottaa huomioon perus- ja ihmisoikeuksia ja Suomea sitovia muita kansainvälisiä velvoitteita koskevat vaatimukset. Työryhmän tehtävänä oli valmistella terrorismirikoksia koskevat lainsäädäntömuutokset, joissa toteutetaan hallituksen ohjelman toimenpidekirjaukset.

Työryhmän työn painopistealueeksi asettamispäätöksessä todettiin terrorismirikosten tunnusmerkistöjen ja terrorismirikosten välisten suhteiden selkeyttäminen. Terrorismirikosten rangaistusasteikoiden osalta oli tavoitteena, että otetaan asianmukaisesti huomioon kunkin teon vahingollisuus ja vaarallisuus sekä että asteikot ovat asianmukaisessa suhteessa toisiinsa ja myös rikoslaissa rangaistaviksi säädettyihin muihin tekoihin nähden. Tarkasteluun oli otettava myös rangaistussäännösten alueellinen soveltamisala.

Sääntelyn kattavuuden osalta työryhmän asettamispäätöksen mukaan olennaista oli, että terrorismirikosten rangaistavuus kattaa terrorismia merkityksellisesti edistävät teot ja että säännökset vastaavat jatkuvasti muuntuvaan terrorismirikollisuuteen. Tämä koskee asettamispäätöksen mukaan myös henkilöitä, jotka hoitavat omaa perhettään palvelevia tehtäviä terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella tai jotka muuten oleskelevat sellaisella alueella. Työryhmän oli otettava tarkasteluun myös terroristijärjestöön tai -ryhmään kuuluminen ja sen jäsenyys.

Työryhmän oli myös valmisteltava rikoslain 34 a luvun muuttamisesta aiheutuvat muut lainsäädäntömuutokset, jotka voivat koskea esimerkiksi terrorismirikosten paljastamisessa ja estämisessä sovellettavia poliisilain (872/2011) 5 luvun säännöksiä ja terrorismirikosten selvittämisessä sovellettavia pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun säännöksiä.

Työryhmän oli riittävässä laajuudessa perehdyttävä muiden valtioiden ja erityisesti Suomen kannalta vertailuvaltioina merkityksellisten valtioiden kuten Norjan terrorismirikoksia koskeviin rangaistussäännöksiin ja selvitettävä näiden valtioiden terrorismilainsäädännön soveltuvuutta Suomen lainsäädäntöön.

Työryhmämietintö oli lainsäädäntöehdotuksia koskevilta osin laadittava hallituksen esityksen muotoon.

Työryhmän toimikaudeksi asetettiin 15.11.2023–31.12.2024. Työryhmällä oli 22 kokousta.

Työryhmän puheenjohtajaksi nimitettiin yksikönpäällikkö, lainsäädäntöneuvos *Jussi Matikkala* oikeusministeriöstä ja jäseniksi lainsäädäntöneuvos *Janne Kanerva* oikeusministeriöstä, poliisiylitarkastaja *Sami Nevalainen* sisäministeriöstä, suurlähettiläs *Marja Lehto* ulkoministeriöstä, poliisitarkastaja *Jari Yli-Pelkonen* Poliisihallituksesta (varajäsen rikoskomisario *Sanna Springare* keskusrikospoliisista), ylitarkastaja *Heli Heikkola* suojelupoliisista (varajäsen ylitarkastaja *Sami Anttila* suojelupoliisista), valtionsyyttäjä *Tom Laitinen* Syyttäjälaitoksesta (varajäsen valtionsyyttäjä *Sampsa Hakala* Syyttäjälaitoksesta), käräjätuomari *Johanna Nevalainen* Helsingin käräjäoikeudesta, asianajaja *Tiina Haapa-aho* Suomen Asianajajaliitosta (varajäsen asianajaja *Pekka Ylikoski* Suomen Asianajajaliitosta) ja professori *Kimmo Nuotio* Helsingin yliopistosta. Kanerva myös toimi työryhmän sihteerinä. Laitisen siirryttyä toisiin tehtäviin Hakala nimitettiin jäseneksi ja hänen varajäsenekseen valtionsyyttäjä *Mari Mattila* 1.2.2024 alkaen.

Työryhmä on kuullut asiantuntijoina professori *Sakari Melanderia* (Helsingin yliopisto), erikoistutkija *Pasi Kaireniusta* (suojelupoliisi), rikosylikomisario *Olli Töyrästä* (keskusrikospoliisi), rikostarkastaja *Jaakko Christenseniä* (keskusrikospoliisi), ylikomisario *Marko Pokkaa (*Helsingin poliisilaitos), rikoskomisario *Sanna Springarea* (keskusrikospoliisi), väitöskirjatutkija *Lotta Järvistä,* rikos- ja prosessioikeuden professori emeritus *Matti Tolvasta,* tutkimusprofessori *Martin Scheininiä* (Oxfordin yliopisto), johtaja *Leena Malkkia* (Eurooppa-tutkimuksen keskus, Helsingin yliopisto) ja suurlähettiläs *Päivi Kairamoa* (terrorisminvastainen kansainvälinen yhteistyö, ulkoministeriö).

Työryhmä on toimeksiantoaan noudattaen arvioinut terrorismirikoksia koskevan rangaistussääntelyn ja valmistellut sitä koskevat ja siitä aiheutuvat lainsäädäntömuutokset. Työryhmän ehdotusten mukaan terrorismirikoksia koskeva rikoslain 34 a luku korvattaisiin terroristisia rikoksia koskevalla rikoslain uudella 34 a luvulla. Ehdotettavilla muutoksilla selkeytettäisiin lainsäädäntöä. Rangaistussäännösten laajat perustelut edistäisivät sääntelyn sovellettavuutta ja käyttökelpoisuutta.

Ehdotettavilla lainsäädäntömuutoksilla myös edistettäisiin sitä, että rangaistussäännökset ovat riittävän kattavia suhteessa sääntelyn tavoitteeseen eli yhteiskunnan perustoimintoja, oikeusjärjestystä sekä ihmisten henkeä, terveyttä ja turvallisuutta hyvin vakavasti uhkaavan rikollisuuden torjumiseen.

Rangaistusasteikkoja koskevien muutosten osalta tavoitteena on, että otetaan asianmukaisesti huomioon kunkin teon vahingollisuus ja vaarallisuus niin, että asteikot ovat asianmukaisessa suhteessa toisiinsa ja myös rikoslaissa rangaistaviksi säädettyihin muihin tekoihin nähden.

Saatuaan työnsä valmiiksi työryhmä luovuttaa mietintönsä kunnioittavasti oikeusministeriölle.

Helsingissä 17 päivänä joulukuuta 2024

1 Työryhmän asettamisen tausta

Terrorismirikokset säädetään rangaistaviksi rikoslain (39/1889) 34 a luvussa. Sen mukaan rangaistavia ovat terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset (1 §), terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos (1 a §), terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu (2 §), terroristiryhmän johtaminen (3 §), terroristiryhmän toimintaan osallistuminen (4 §), koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten (4 a §), kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten (4 b §), värväys terrorismirikoksen tekemiseen (4 c §), terrorismirikoksen rahoittaminen (5 §), terroristin rahoittaminen (5 a §), terroristiryhmän rahoittaminen (5 b §), matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten (5 c §), terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen (5 d §) ja terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen (5 e §)

Rangaistavuuden alaa on vähitellen laajennettu lukuisissa lainsäädäntöhankkeissa vuodesta 2002 lähtien, viimeiset muutokset ovat tulleet voimaan vuoden 2022 alussa. Rangaistussäännökset muutoksineen perustuvat pääosin kansainvälisiin Euroopan unionin, Yhdistyneiden kansakuntien ja Euroopan neuvoston kriminalisointivelvoitteisiin. Muutoksia on kuitenkin tehty myös kansalliseen harkintaan perustuen.

Kansainvälisten velvoitteiden toteuttamiseen ja rangaistussäännösten tarkkarajaisuutta edellyttävään rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen perustuen Suomessa on lukuisia yksityiskohtaisesti kirjoitettuja terrorismirikoksia koskevia rangaistussäännöksiä. Erityisesti kansainvälisten velvoitteiden toteuttamiseen liittyvistä syistä terrorismirikoksia koskevia säännöksiä on toistaiseksi täydennetty vähitellen, lisääntyneiden rangaistaviksi säädettyjen rikosten suhdetta toisiinsa ja sääntelykokonaisuutta muutenkaan ei ole kokonaisvaltaisesti arvioitu. Tämä koskee myös terrorismirikosten rangaistusasteikkojen suhdetta keskenään ja rangaistusasteikkojen suhdetta muiden samankaltaisten rikosten rangaistusasteikkoihin. Terrorismirikokset on myös säädetty kansainvälisiksi rikoksiksi, jotka voidaan käsitellä Suomessa tekijästä, tekopaikasta ja tekopaikan lainsäädännöstä riippumatta, vaikka rangaistussäännösten taustalla olevat kansainväliset velvoitteet eivät sitä edellytä.

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan terrorismirikollisuudessa on kysymys yhteiskunnan perustoimintoja, oikeusjärjestystä sekä ihmisten henkeä, terveyttä ja turvallisuutta hyvin vakavasti uhkaavasta rikollisuudesta. Rikollisuuden

luonteesta johtuen on huolehdittava sääntelyn riittävästä kattavuudesta samalla kuitenkin perus- ja ihmisoikeusvelvoitteet ja Suomea sitovat, esimerkiksi kansainvälistä humanitaarista oikeutta koskevat kansainväliset velvoitteet huomioon ottaen.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta ja lakivaliokunta ovat toistuvasti nostaneet esiin sääntelyn kokonaistarkastelun tarpeen terrorismirikoksia koskevien lainsäädäntöhankkeiden käsittelyn yhteydessä. Valiokuntien mukaan terrorismirikoksia koskeva rikoslain 34 a luku muodostaa vaikeaselkoisen kokonaisuuden.

Kokonaisarvioinnin tarpeeseen on kiinnittänyt huomiota myös oikeusministeriön asettama työryhmä, jonka mietintö (Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2020:8) muodosti viimeisimpien lainsäädäntömuutosten pohjan. Työryhmä kiinnitti huomiota eräisiin selkeyttämistarpeisiin, mutta samalla katsoi, että kokonaisarvioinnille ominaisesti sääntelyä on tarkasteltava mahdollisimman laajasta näkökulmasta esiin nousevat muutostarpeet huomioon ottaen. Enemmistö työryhmän mietinnöstä lausunnon antaneista katsoi, että on suoritettava vaikeaselkoisiksi muodostuneiden terrorismirikossäännösten kokonaistarkastelu.

Eduskunnan lakivaliokunta on viimeisimmässä terrorismirikoksia koskevassa mietinnössään (LaVM 15/2021 vp) pitänyt tärkeänä sitä, että tulevassa kokonaistarkastelussa varmistutaan siitä, että terrorismirikoksia koskeva lainsäädäntö on kattavaa suhteessa esimerkiksi vertailumaiden lainsäädännön, terrorismiin liittyvien ilmiöiden sekä muiden vastaavien seikkojen mahdolliseen kehittymiseen ja muuttumiseen. Mikäli aukkoja vielä ilmenee, valiokunnan mukaan niiden osalta on syytä ryhtyä tarvittaviin lainsäädäntötoimiin. Valiokunta on samassa yhteydessä pitänyt tärkeänä sitä, että kokonaisarvioinnissa arvioidaan lainsäädännön toimivuutta, ilmiöiden kehittymistä ja keskeisten verrokkimaiden lainsäädännön ja käytännön kehitystä myös perheenjäsenten mahdolliseen rikolliseen toimintaan liittyvien kysymysten osalta.

Viimeisten lainsäädäntömuutosten tekemisen yhteydessä tarkemman tarkastelun tarvetta ilmeni ylipäänsä koskien tilanteita, joissa henkilö oleskelee terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella. Sama koskee myös terroristijärjestön tai -ryhmän jäsenyyttä ja siihen kuulumista.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan hallitus tekee terrorismilainsäädännön kokonaisuudistuksen vastaamaan nykyisiä uhkia ja poistaakseen nykyisen sääntelyn vaikeaselkoisuuden. Mahdolliset aukot nykyisissä kriminalisoinneissa arvioidaan. Rangaistusasteikkoja tarkistetaan siten, että rangaistukset terrorismirikoksista kovenevat.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Rangaistussäännösten kehitys ja tausta

Rikoslain 34 a luvun terrorismirikoksia koskevat rangaistussäännökset perustuvat pääosin kansainvälisiin kriminalisointivelvoitteisiin. Rangaistussäännösten sisällön ymmärtämisen kannalta on merkitystä niiden kehittymisen taustalla, minkä vuoksi se käydään seuraavassa läpi.

2.1.1 Vuodet 2002–2018

Terrorismin rahoittaminen säädettiin rangaistavaksi vuonna 2002, kun Suomi liittyi Yhdistyneiden kansakuntien kansainvälisen terrorismin rahoituksen vastaiseen yleissopimukseen (SopS 73–74/2002; jäljempänä ”terrorismin rahoituksen vastainen yleissopimus”). Myös Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1373 (2001) terrorismin ja sen rahoituksen vastaisista toimista sekä FATF:n (Financial Action Task Force; toimintastandardeja kehittävä hallitusten välinen OECD:n yhteydessä toimiva rahanpesun ja terrorismin rahoituksen vastainen toimintaryhmä) tuolloiset terrorismin rahoituksen vastaiset erityissuositukset I ja II edellyttivät terrorismin rahoittamisen säätämistä rangaistavaksi. Mainittua rikosta koskevat säännökset sijoitettiin tuolloin rikoslain 34 luvun 9 b §:ään. Lainsäädäntömuutokseen liittyvät hallituksen esitys HE 43/2002 vp sopimusteksteineen, lakivaliokunnan mietintö LaVM 14/2002 vp ja ulkoasiainvaliokunnan lausunto UaVL 1/2002 vp löytyvät seuraavista linkeistä:

https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2002/20020043.pdf

https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=lavm+14/2002

https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=uavl+1/2002

Terrorismin torjumisesta tehty neuvoston puitepäätös 2002/475/YOS (EYVL, N:o L 164, 22.6.2002, s. 3–7; jäljempänä ”vuoden 2002 puitepäätös”) johti siihen, että vuonna 2003 rikoslakiin lisättiin terrorismirikoksia koskeva 34 a luku (rikoslain muuttamisesta annettu laki 17/2003). Sen 5 §:ään otettiin eräiltä osin muutettuina

terrorismin rahoittamista koskevat säännökset. Niiden lisäksi rikoslain 34 a luvussa olivat sen alkuperäisessä muodossa rangaistussäännökset terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä rikoksista (1 §), terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta (2 §), terroristiryhmän johtamisesta (3 §) ja terroristiryhmän toiminnan edistämisestä (4 §). Lainsäädäntömuutoksiin liittyvät hallituksen esitys HE 188/2002 vp, lakivaliokunnan mietintö LaVM 24/2002 vp, perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 48/2002 vp ja puitepäätös löytyvät seuraavista linkeistä:

https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2002/20020188.pdf

https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=lavm+24/2002

https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=pevl+48/2002

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32002F0475

Suomen liittyminen vuonna 2005 tehtyyn Euroopan neuvoston yleissopimukseen terrorismin ehkäisemisestä (SopS 48–49/2008; jäljempänä ”Euroopan neuvoston yleissopimus”) edellytti useita lainsäädäntömuutoksia (rikoslain 34 a luvun muuttamisesta annettu laki 1370/2007). Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohtaan lisättiin terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten joukkoon rikoslain 17 luvun 1 §:ssä rangaistavaksi säädetty julkinen kehottaminen rikokseen. Lukuun lisättiin erilliset koulutuksen antamista terrorismirikoksen tekemistä varten (4 a §) ja värväystä terrorismirikoksen tekemiseen (4 b §) koskevat rangaistussäännökset. Aikaisemmin terroristiryhmän toiminnan edistämistä koskeva rikoslain 34 a luvun 4 § kattoi terroristiryhmän toimintaan liittyvän kouluttamisen ja värväämisen, nyt niiden rangaistavuus saatettiin koskemaan myös yksittäisen terroristin kouluttamista ja värväämistä. Yleissopimukseen liittymisen yhteydessä terroristiryhmän toiminnan edistämisen (rikoslain 34 a luvun 4 §) rangaistavuutta laajennettiin niin, että se ei enää edellyttänyt terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemistä. Tämä tuli koskemaan myös koulutuksen antamista terrorismirikoksen tekemistä varten ja värväystä terrorismirikoksen tekemiseen. Lainsäädäntömuutoksiin liittyvät hallituksen esitys HE 81/2007 vp sopimusteksteineen ja lakivaliokunnan mietintö LaVM 9/2007 vp löytyvät seuraavista linkeistä:

https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2007/20070081.pdf

https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=lavm+9/2007

Neuvoston puitepäätöksellä 2008/919/YOS terrorismin torjumisesta tehdyn puitepäätöksen 2002/475/YOS muuttamisesta (EUVL, N:o L 330, 28.11.2008, s. 21–23; jäljempänä ”vuoden 2008 puitepäätös”) EU:n terrorismirikoslainsäädäntö yhdenmukaistettiin Euroopan neuvoston yleissopimuksen kriminalisointivelvoitteiden mukaiseksi. Joitakin sanonnallisia eroja lukuun ottamatta puitepäätöksen kriminalisointivelvoitteet käytännössä vastaavat yleissopimuksen kriminalisointivelvoitteita. Kun Suomi oli jo toteuttanut yleissopimuksen edellyttämät lainsäädäntömuutokset, puitepäätöksen täytäntöönpano ei johtanut lainsäädäntömuutoksiin. Puitepäätös löytyy seuraavasta linkistä:

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008F0919

Vuoden 2015 alussa rikoslain 34 a lukua muutettiin niin, että kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten säädettiin rangaistavaksi (4 b §), värväys terrorismirikoksen tekemiseen siirrettiin luvun 4 c §:ään, terrorismin rahoittamista koskeva 5 § laajennettiin koskemaan kaikkien muiden terrorismirikosten rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittaminen säädettiin rangaistavaksi uudessa 5 a §:ssä (rikoslain 34 a luvun muuttamisesta annettu laki 1068/2014). Kouluttautumisen säätäminen rangaistavaksi ei perustunut kansainvälisiin velvoitteisiin. Näin oli pitkälti asianlaita myös terrorismin rahoittamisrikoksia koskevien säännösten muutosten kohdalla, joskin niiltä osin suoritettiin myös kansainvälisten velvoitteiden uudelleentarkastelua. Näihin lainsäädäntömuutoksiin liittyvät hallituksen esitys HE 18/2014 vp, lakivaliokunnan mietintö LaVM 11/2014 vp, perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 26/2014 vp ja hallintovaliokunnan lausunto HaVL 16/2014 vp löytyvät seuraavista linkeistä:

https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2014/20140018.pdf

https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=lavm+11/2014

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=pevl+26/2014

https://www.eduskunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=havl+16/2014

Joulukuun 2016 alussa tuli voimaan rikoslain 34 a luvun 5 b §, jossa säädettiin rangaistavaksi matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten (rikoslain 34 a luvun muuttamisesta annettu laki 919/2016). Samalla luvun 5 §:ää muutettiin niin, että tällaisen matkustamisen rahoittaminen tuli rangaistavaksi terrorismin rahoittamisena.

Muutosten taustalla oli Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselma 2178 (2014) terrorismiin syyllistyvistä vierastaistelijoista. Näihin lainsäädäntömuutoksiin liittyvät hallituksen esitys HE 93/2016 vp, lakivaliokunnan mietintö LaVM 10/2016 vp ja perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 37/2016 vp löytyvät seuraavista linkeistä:

https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2016/20160093.pdf

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Sivut/LaVM_10+2016.aspx

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/PeVL_37+2016.aspx

Pantaessa täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2017/541 terrorismin torjumisesta sekä neuvoston puitepäätöksen 2002/475/YOS korvaamisesta sekä neuvoston päätöksen 2005/671/YOS muuttamisesta (EUVL, N:o L 88, 31.3.2017, s. 6–21; jäljempänä ”terrorismirikosdirektiivi”) tehtiin suuri joukko 15.11.2018 voimaan tulleita lainsäädäntömuutoksia (rikoslain muuttamisesta annettu laki 874/2018).

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevaa rikoslain 34 a luvun 1 §:ää muutettiin ensinnäkin niin, että teon on oltava omiaan aiheuttamaan vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, tämän edellytyksen koskiessa aiemmin maan asemesta valtiota. Lisäksi mainitun pykälän 1 momenttiin lisättiin niiden rikosten joukkoon, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa, eräiden vakavien tietoverkkorikosten (törkeä datavahingonteko, törkeä tietoliikenteen häirintä ja törkeä tietojärjestelmän häirintä) tietyt tekotavat (4 kohta). Uusina terrorismirikoksina rikoslain 34 a luvussa säädettiin rangaistaviksi terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos (1 a §) ja terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen (5 c §).

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten laajennettiin kattamaan myös itsekouluttautuminen (rikoslain 34 a luvun 4 b) ja kouluttautuminen terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua varten. Matkustamista terrorismirikoksen tekemistä varten koskevaa rikoslain 34 a luvun 5 b §:ää muutettiin niin, että rangaistussäännöksestä poistettiin matkan kohdetta ja matkustajaa koskevat rajoitukset, jolloin rangaistavaksi tuli myös palaaminen ja muu matkustaminen Suomeen terrorismirikoksen tekemisen tarkoituksessa. Terrorismin rahoittamisena tuli rangaistavaksi uusien terrorismirikosten ja terrorismirikosten uusien tekomuotojen rahoittaminen (rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentti). Terrorismirikosdirektiivin edellyttämiä

lainsäädäntömuutoksia koskevat hallituksen esitys HE 30/2018 vp, lakivaliokunnan mietintö LaVM 4/2018 vp, perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 20/2018 vp ja direktiivi löytyvät seuraavista linkeistä:

https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2018/20180030.pdf

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Documents/LaVM_4+2018.pdf

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/PeVL_20+2018.aspx

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017L0541

2.1.2 Vuodet 2020–2023

Suomi liittyi 24.8.2020 merenkulun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevaan yleissopimukseen vuonna 2005 tehtyyn pöytäkirjaan (SoPS 81–83/2020) ja mannerjalustalla sijaitsevien kiinteiden lauttojen turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevaan pöytäkirjaan samassa yhteydessä tehtyyn pöytäkirjaan (SopS 84–85/2020). Yleissopimus ja pöytäkirjat ovat osa terrorismin torjuntaa koskevien YK-sopimusten verkostoa. Vuoden 2005 pöytäkirjoilla lisättiin uusia kriminalisointivelvoitteita, jotka eivät edellyttäneet Suomessa liittymisen yhteydessä tehtäviä lainsäädäntömuutoksia (HE 100/2019 vp).

Terrorismin rahoittamista koskevia säännöksiä muutettiin 15.4.2021 voimaan tulleella lailla rikoslain 1 ja 34 a luvun muuttamisesta (281/2021). Muutosten taustalla olivat FATF:n ja Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston terrorismin vastaisen komitean sihteeristön (Counter-Terrorism Committee Executive Directorate eli CTED) arviot terrorismin rahoittamista koskevista Suomen rangaistussäännöksistä sekä YK:n turvallisuusneuvoston terrorismin rahoituksen vastaiset päätöslauselmat 2462 (2019) ja 2482 (2019). Muutoksilla edistettiin myös sitä, että rangaistussäännökset ovat kattavia suhteessa sääntelyn tavoitteeseen eli ihmisten henkeä, terveyttä ja turvallisuutta hyvin vakavasti vaarantavan rikollisuuden torjumiseen, että säännökset ovat rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen edellyttämällä tavalla tarkkarajaisia ja että rangaistusasteikot vastaavat rikosten rangaistusarvoa.

Terrorismin rahoittamista koskevan rangaistussääntelyn muuttamisen yhteydessä rikoslain 34 a luvun muutetussa 5 a §:ssä säädettiin uutena terrorismirikoksena rangaistavaksi terroristin rahoittaminen. Terrorismin rahoittamista koskeva rikoslain 34 a luvun 5 § muutettiin koskemaan terrorismirikoksen rahoittamista. Terroristiryhmän rahoittamista koskevat säännökset siirrettiin täsmennettyinä rikoslain

34 a luvun 5 b §:ään. Viimeksi mainitun rikoksen rangaistusasteikkoa myös muutettiin ankarampaan suuntaan (aikaisemmin sakko–kolme vuotta vankeutta, nyt vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään kuusi vuotta). Samalla matkustamista terrorismirikoksen tekemistä varten ja terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä koskevat säännökset siirrettiin rikoslain 34 a luvun 5 c ja 5 d §:ään. Terrorismin rahoittamisrikoksia koskevat hallituksen esitys HE 135/2020 vp, lakivaliokunnan mietintö LaVM 2/2021 vp ja perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 1/2021 vp löytyvät seuraavista linkeistä:

https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2020/20200135.pdf

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Sivut/LaVM_2+2021.aspx

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/PeVL_1+2021.aspx

Suomi liittyi 1.8.2021 kansainväliseen siviili-ilmailuun liittyvien laittomien tekojen ehkäisemisestä vuonna 2010 tehtyyn yleissopimukseen (SopS 48–50/2021) ja samassa yhteydessä tehtyyn ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemisestä tehtyä yleissopimusta täydentävään pöytäkirjaan (SopS 51–53/2021) sekä rikoksista ja eräistä muista teoista ilma-aluksissa tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta vuonna 2014 tehtyyn pöytäkirjaan (SopS 54–55/2021). Yleissopimuksessa ja pöytäkirjoilla pyritään parantamaan ja tehostamaan siviili-ilmailun turvallisuutta myös suhteessa terrorismirikollisuuteen. Kriminalisointivelvoitteet eivät edellyttäneet rikoslain 34 a luvun muuttamista (HE 232/2020 vp).

Viimeisimmät merkittävät rikoslain 34 a luvun muutokset ovat tulleet voimaan vuoden 2022 alussa (rikoslain 17 ja 34 a luvun muuttamisesta annettu laki 1267/2021). Tehtyjen muutosten taustalla eivät tällä kertaa olleet kansainväliset velvoitteet, vaikka lainsäädännön muutostarpeiden arvioinnissa otettiin huomioon esimerkiksi vuoden 2002 puitepäätöksen ja terrorismirikosdirektiivin terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevat velvoitteet.

Vuoden 2022 alussa voimaan tulleiden muutosten myötä rikoslain 34 a luvun 4 §:n rikosnimike muutettiin terroristiryhmän toiminnan edistämisestä terroristiryhmän toimintaan osallistumiseksi ja pykälän 1 momentin muutettuun 4 kohtaan lisättiin uudeksi tekotavaksi se, että tekijä edistääkseen terroristiryhmän 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä, hoitaa terroristiryhmän mainitun rikollisen toiminnan kannalta olennaista tehtävää. Uutena terrorismirikoksena säädettiin rangaistavaksi rikoslain 34 a luvun 5 e §:ssä terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen, jonka rahoittaminen myös tuli luvun 5 §:n muutoksen kautta rangaistavaksi terrorismirikoksen rahoittamisena.

Rikoslain 34 a luvun 5 c §:n muutoksella matkustamisena terrorismirikoksen tekemistä varten tuli rangaistavaksi myös se, että tekijä matkustaa toiseen valtioon tehdäkseen siellä terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen. Näihin lainsäädäntömuutoksiin liittyvät hallituksen esitys HE 89/2021 vp, lakivaliokunnan mietintö LaVM 15/2021 vp ja perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 34/2021 vp löytyvät seuraavista linkeistä:

https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2021/20210089.pdf

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Documents/LaVM_15+2021.pdf

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/PeVL_34+2021.aspx

Suomi liittyi 1.8.2023 Euroopan neuvoston yleissopimukseen vuonna 2015 tehtyyn lisäpöytäkirjaan (SopS 49–50/2023) jäljempänä ”Euroopan neuvoston lisäpöytäkirja”). Lisäpöytäkirjassa YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaa 2178 (2014) perustana käyttäen sopimuspuolet velvoitetaan säätämään rangaistaviksi matkustaminen ulkomaille terrorismia varten (4 artikla), sellaisen matkustamisen rahoittaminen (5 artikla) sekä sellaisen matkustamisen järjestäminen tai muu helpottaminen (6 artikla). Lisäksi lisäpöytäkirjassa ovat osallistumista yhteenliittymään tai ryhmään terrorismia varten (2 artikla) ja koulutuksen saamista terrorismiin (3 artikla) koskevat kriminalisointivelvoitteet. Lisäpöytäkirjaan liittyminen edellytti kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten koskevan rikoslain 34 a luvun 4 b §:n muuttamista niin, että rangaistavaksi tulee myös kouluttautuminen sen luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisten terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä varten. Mainitun kohdan mukaisia rikoksia ovat laiton uhkaus, perätön vaarailmoitus, rikoslain 24 luvun 4 §:n 2 kohdassa tarkoitettu törkeä julkisrauhan rikkominen ja rikoslain 44 luvun 10 §:ssä tarkoitettu ydinenergian käyttörikos. Lisäpöytäkirjaan liittymistä koskevat hallituksen esitys HE 271/2022 vp ja lakivaliokunnan mietintö LaVM 29/2022 vp löytyvät seuraavista linkeistä:

https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2022/20220271.pdf

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Mietinto/Sivut/LaVM_29+2022.aspx

2.1.3 Sääntelyn vastaavuus kansainvälisten velvoitteiden kanssa

Terrorismirikoksia koskevien rangaistussäännösten vastaavuutta kansainvälisten velvoitteiden kanssa arvioi vuonna 2020 oikeusministeriön asettama työryhmä (työryhmämietintö (”Terrorismirikosten sääntelyn ajanmukaisuus ja vastaavuus vertailumaiden sääntelyn kanssa”; Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2020:8). Työryhmän mietintö löytyy seuraavasta linkistä:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162311

Työryhmän tehtävänä oli arvioida kansallisten terrorismirikosten sääntelyn ajanmukaisuus ja sen vastaavuus keskeisten eurooppalaisten vertailumaiden sääntelyn kanssa. Erityisesti tuli arvioida terroristiryhmään tai -järjestöön kuulumiseen tai sen toimintaan osallistumiseen liittyvät rangaistussäännökset ja valmistella niitä koskevat tarvittavat lainsäädäntömuutokset.

Koskien rangaistussäännösten vastaavuutta kansainvälisten velvoitteiden kanssa mietinnössä todettiin (s. 57 ja 58) eräiden kansainvälisten toimielinten (FATF ja CTED) suositelleen terrorismin rahoittamisrikoksia koskevien säännösten tarkistamista. Muuten Suomi ei ollut saanut kansainvälisiltä velvoitteiden täytäntöönpanoa valvovilta tai seuraavilta toimielimiltä kriminalisointivelvoitteiden toteuttamista koskevia huomautuksia. Tuolloin todettiin terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon arvioinnin olevan kuitenkin vielä kesken. Lisäksi todettiin Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjan velvoitteiden tulevan arvioiduiksi suhteessa Suomen lainsäädäntöön Suomen liittyessä lisäpöytäkirjaan. Näiden näkökohtien todettiin koskevan myös terroristiryhmään liittyviä tekoja (s. 64).

Kansainvälisten kriminalisointivelvoitteiden jo tapahtunut täytäntöönpano ei estä sen jälkeen tapahtuvaa tarpeellisten täydennysten ja tarkennusten tekemistä sekä sääntelyn saattamista aikaisempaa paremmin vastaamaan velvoitteiden sisältöä. Kansainväliset velvoitteet ovat vähimmäissääntelyä, joka ei estä laajempia ja pidemmälle meneviä kansallisia kriminalisointeja. Työryhmämietintöön ja sitä seuranneeseen hallituksen esitykseen HE 89/2021 vp perustuen terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaa rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momenttia muutettiinkin niin, että sääntely aikaisempaa paremmin täyttää EU-sääntelyn terroristiryhmää koskevat kriminalisointivelvoitteet (esityksen s. 13).

Nykyisin rikoslain 34 a luvun 5, 5 a ja 5 b §:ssä olevat terrorismin rahoittamisrikoksia koskevat säännökset uudistettiin vuonna 2021 voimaan tulleilla lainsäädäntömuutoksilla. Euroopan komissio ilmoitti 13.3.2024 lopettavansa terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanoa koskevan rikkomusmenettelyn Suomea vastaan, joten sillä perusteella lainsäädännön voidaan katsoa vastaavan direktiivin vaatimuksia. Rikoslain

34 a lukua jouduttiin muuttamaan vain vähäisesti Europan neuvoston lisäpöytäkirjaan liittymisen yhteydessä vuonna 2023. Työryhmämietinnössä todettuja kansainvälisten velvoitteiden toteuttamiseen liittyviä varauksia ei ole näin ollen enää olemassa.

Työryhmämietinnön lausuntopalautteessa ja työryhmän mietintöön perustuvan hallituksen esityksen HE 89/2021 vp eduskuntakäsittelyssä ei asetettu kyseenalaiseksi arviota rikoslain 34 a luvun sääntelyn suhteesta kansainvälisiin velvoitteisiin. Kun mitään uutta asiaan vaikuttavaa ei ole tältä osin ilmennyt viime vuosina esimerkiksi kansainvälisten valvonta- tai seurantaelinten toimesta, luvun sääntelyn voi arvioida edellä todetut lainsäädäntömuutokset huomioon ottaen vastaavan kansainvälisiä velvoitteita.

2.2 Nykyiset rikoslain 34 a luvun säännökset

2.2.1 Terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja terroristinen tarkoitus

Rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä säädetään rangaistaviksi terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset seuraavasti:

> Joka terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, tekee
>
> 1) laittoman uhkauksen, perättömän vaarailmoituksen, 24 luvun 4 §:n 2 kohdassa tarkoitetun törkeän julkisrauhan rikkomisen tai 44 luvun 10 §:ssä tarkoitetun ydinenergian käyttörikoksen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi,
>
> 2) tahallisen vaaran aiheuttamisen, tahallisen räjähderikoksen, vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkomisen tai 17 luvun 1 §:ssä tarkoitetun julkisen kehottamisen rikokseen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi,
>
> 3) törkeän varkauden tai törkeän moottorikulkuneuvon käyttövarkauden, jonka kohteena on joukkoliikenteeseen tai tavarankuljetukseen soveltuva moottorikulkuneuvo, tuhotyön, liikennetuhotyön, terveyden vaarantamisen, törkeän vahingonteon, törkeän ampuma-aserikoksen tai puolustustarvikkeiden maastavientirikoksen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi,
>
> 4) 35 luvun 3 b §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun törkeän datavahingonteon, 38 luvun 6 §:n 1 momentin 3, 5 tai 6 kohdassa tarkoitetun törkeän tietoliikenteen häirinnän tai 38 luvun 7 b §:n 1 momentin 1, 3 tai 5 kohdassa tarkoitetun törkeän tietojärjestelmän häirinnän, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään seitsemäksi vuodeksi.
>
> 5) kemiallisen aseen kiellon rikkomisen, biologisen aseen kiellon rikkomisen tai tahallisen törkeän ympäristön turmelemisen, joka on tehty 48 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi,
>
> 6) törkeän pahoinpitelyn, törkeän ihmiskaupan, panttivangin ottamisen, törkeän tuhotyön, törkeän terveyden vaarantamisen, ydinräjähderikoksen tai kaappauksen, on tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi,

7) surman, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi, tai

8) tapon, on tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksaksi vuodeksi tai elinkaudeksi.

Joka terroristisessa tarkoituksessa tekee murhan, on tuomittava vankeuteen elinkaudeksi.

Yritys on rangaistava.

Rikoksen sisältyminen rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin kohtaan tarkoittaa sitä, että rangaistusasteikon vähimmäis- ja enimmäisrangaistus ovat korkeammat kuin rikokselle varsinaisesti säädetyssä rangaistusasteikossa ja että rikoksesta näin ollen tuomitaan terroristisessa tarkoituksena tehtynä ankarampi rangaistus kuin tuomitaan ilman sellaista tarkoitusta tehtynä. Tätä myös edellytti vuoden 2002 puitepäätös (5 artiklan 2 kohta) ja edellyttää terrorismirikosdirektiivi (15 artiklan 2 kohta). Poikkeuksen muodostaa 2 momentin murha, josta ilman terroristista tarkoitustakin voidaan tuomita vain elinkautinen vankeusrangaistus. Useissa momentin kohdissa enimmäisrangaistuksen korotus verrattuna ilman terroristista tarkoitusta tehtyyn tekoon nähden on kaksi vuotta.

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n ja muidenkin sen luvun terrorismirikosten tunnusmerkistöjen kannalta olennainen on terroristinen tarkoitus, josta säädetään rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentissa seuraavasti:

Rikoksentekijällä on *terroristinen tarkoitus*, jos hänen tarkoituksenaan on:

1) aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa;

2) pakottaa oikeudettomasti jonkin valtion hallitus tai muu viranomainen taikka kansainvälinen järjestö tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin;

3) oikeudettomasti kumota jonkin valtion valtiosääntö tai muuttaa sitä tai horjuttaa vakavasti valtion oikeusjärjestystä taikka aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa valtiontaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille; tai

4) aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa kansainvälisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön muille perusrakenteille.

Saman pykälän 3 momentissa lisäksi todetaan kansainvälisellä järjestöllä tarkoitettavan hallitustenvälistä tai merkityksensä ja kansainvälisesti tunnustetun asemansa perusteella siihen rinnastettavaa järjestöä.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin ja terroristiseen tarkoitukseen liittyen on syytä korostaa sitä, että ei ole yleismaailmallisia kattavia terrorismin ja terroristisen tarkoituksen määritelmiä. Sama koskee myös sellaisia terrorismiin liittyviä peruskäsitteitä kuin ”terroristiryhmä”, ”terroristijärjestö” ja ”terroristi”. Suomen sääntely perustuu terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten piirin ja terroristisen tarkoituksen määritelmän osalta vuoden 2002 puitepäätökseen ja terrorismirikosdirektiiviin. Huomioon on kansallisessa sääntelyssä otettu myös Euroopan neuvoston yleissopimuksen 1 artiklan mukainen ”terrorismirikoksen” (terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos) määritelmä.

Yleisesti ottaen terrorismirikokset erottaa useista muista rikoksista niiden yksilötasoa pidemmälle menevä koko yhteiskuntaan vaikuttava ulottuvuus, vaikka terrorismirikosten rangaistavaksi säätämisellä samalla turvataan myös yksittäisten henkilöiden henkeä ja terveyttä sekä muita suojattavia yksilöllisiä oikeushyviä. Terrorismirikoksia koskevissa kriminalisoinneissa on pohjimmiltaan kyse demokraattisen yhteiskunnan toiminnan ja sellaisen toiminnan kannalta merkityksellisten instituutioiden suojaamisesta. Terrorismirikosten uhrit eivät ole välttämättä niiden rikosten varsinaisia kohteita, vaan heitä esineellistetään ja välineellistetään yleisempien tavoitteiden saavuttamiseksi. Väkivallan kautta tapahtuvan vahingoittamisen lisäksi terrorismilla pyritään psykologiseen vaikuttamiseen.

Rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentin mukaiselle terroristisen tarkoituksen määritelmälle kuten luvun sääntelylle muutenkin on ominaista ideologiavapaus. Luvun mukaiset teot eivät säännösten neutraalin sanamuodon tai perustelujen perusteella koske mitään tiettyjä uskonto- tai aatesuuntauksia.

Rikoksen katsominen terroristisessa tarkoituksessa tehdyksi rikokseksi edellyttää siis terroristisen tarkoituksen lisäksi sitä, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle (jäljempänä teon ilmentämään abstraktiseen vaaraan liittyen ”vaaraedellytys”). Edellytyksellä on merkitystä arvioitaessa käytännössä yksittäisen rikoksen vaarallisuutta.

Lainsäädäntöteknisistä syistä terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos säädettiin terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä erikseen rangaistavaksi rikoslain 34 a luvun 1 a §:ssä:

> Joka terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, valmistaa, hankkii, kuljettaa, toimittaa tai kehittää ydinterrorismin torjumisesta tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 6/2009) 1 artiklan 4 kappaleen b kohdassa tarkoitetun laitteen, pitää sellaista laitetta hallussaan tai harjoittaa tutkimustoimintaa sellaisen laitteen valmistamista varten, on tuomittava *terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.
>
> Yritys on rangaistava.

2.2.2 Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu

Rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä säädetään rangaistavaksi terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu seuraavasti:

> Joka tehdäkseen 1 §:n 1 tai 2 momentissa tai 1 a §:ssä tarkoitetun rikoksen
> 1) sopii toisen kanssa tai laatii suunnitelman sellaisen rikoksen tekemisestä,

> 2) valmistaa, pitää hallussaan, hankkii, kuljettaa, käyttää tai luovuttaa räjähteen, kemiallisen tai biologisen aseen taikka toksiiniaseen, ampuma-aseen taikka vaarallisen esineen tai aineen tai
>
> 3) hankkii ydinräjähteen valmistukseen tai kemiallisen tai biologisen aseen taikka toksiiniaseen valmistukseen tarvittavia laitteita tai aineita taikka siihen tarvittavan valmistuskaavan tai -piirustuksen,
>
> on tuomittava *terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta* sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi

Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu säädettiin rangaistavaksi vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä. Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä pykälään tehtiin eräitä muutoksia. Rikoslain 34 a luvun 2 §:n mukaan valmistelurikoksena on pykälän mukaisen tunnusmerkistön perusteella rangaistavaa vain sellaisen rikoksen tekemisen edistäminen, jonka valmistelutoimen tekijä tulee itse tekemään.

Rikoslain 34 a luvun 2 §:n soveltamisalaa tarkennetaan pykälän perusteluissa (HE 188/2002 vp, s. 44 ja 45). Niistä muun ohessa ilmenee, että pykälän 1 kohdassa mainitut tekotavat rinnastuvat rikoslain 11 luvun 7 §:ssä (nykyisin mainitun luvun 2 §) rangaistavaksi säädettyyn joukkotuhonnan valmisteluun, pykälän 2 kohta on rinnasteinen yleisvaarallisen rikoksen valmistelua koskevan rikoslain 34 luvun 9 §:n 1 momentin kanssa ja pykälän 3 kohta muistuttaa viimeksi mainitun pykälän 2 momentin mukaista yleisvaarallisen rikoksen valmistelua.

2.2.3 Terroristiryhmän johtaminen ja terroristiryhmän määritelmä

Rikoslain 34 a luvun 3 §:n mukaan rangaistavaa on terroristiryhmän johtaminen seuraavasti:

> Joka johtaa terroristiryhmää, jonka toiminnassa on tehty 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa tai 1 a §:ssä tarkoitettu rikos tai sellaisen rikoksen rangaistava yritys taikka 2 §:ssä tarkoitettu rikos, on tuomittava *terroristiryhmän johtamisesta* vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi.
>
> Joka johtaa terroristiryhmää, jonka toiminnassa on tehty vain 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu rikos, on tuomittava terroristiryhmän johtamisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.
>
> Joka tuomitaan terroristiryhmän johtamisesta, on tuomittava myös tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä 1 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta tai sellaisen rikoksen rangaistavasta yrityksestä taikka 2 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta.

Terroristiryhmän johtajuuden rangaistavuus siis edellyttää sitä, että ryhmän toiminnassa on myös tehty tietty terrorismirikos eli terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos tai terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos tai sellaisen rikoksen rangaistava yritys taikka terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Rikoslain 34 a luvun 3 § perustuu vuoden 2002

puitepäätökseen. Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä rangaistavaksi säädettiin myös sellaisen terroristiryhmän johtaminen, jonka toiminnassa on tehty 1 a §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos. Rikoslain 34 a luvun 3 §:n soveltamisalaa tarkennetaan pykälän perusteluissa (HE 188/2002 vp, s. 46–50/I)

Terroristiryhmän johtamisen samoin kuin useiden muidenkin rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjen rikosten kannalta merkityksellinen on luvun 6 §:n 2 momentissa säädetty terroristiryhmän määritelmä, joka sekin perustuu vuoden 2002 puitepäätökseen ja jota vastaava on myös terrorismirikosdirektiivissä. Mitään muuta laajemmin kansainvälisesti sovellettavaa terroristijärjestön tai -ryhmän määritelmää ei ole. Terroristiryhmän määritelmässä todetaan seuraava:

> Terroristiryhmällä tarkoitetaan vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen 1 tai 1 a §:ssä tarkoitettuja rikoksia.

Terroristiryhmän määritelmää tarkennetaan rikoslain 34 a luvun 6 §:n 2 momentin perusteluissa (HE 188/2002 vp, s. 61/II ja 62/I). Myöhemmissä lainvalmistelutöissä on korostettu sitä, että rikoslaissa omaksuttu terroristiryhmän määritelmä soveltuu joustavasti terroristijärjestöjen alueellisiin tai pienempiinkin osiin ja soluihin sekä järjestöistä kokonaan erillisiin yksittäisiin ryhmiin (HE 89/2021 vp, s. 37).

2.2.4 Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen

Rikoslain 34 a luvun 4 §:ssä säädetään rangaistavaksi terroristiryhmän toimintaan osallistuminen seuraavasti:

> Joka edistääkseen terroristiryhmän 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä,
>
> 1) varustaa tai yrittää varustaa terroristiryhmää räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla,
>
> 2) hankkii tai yrittää hankkia taikka luovuttaa terroristiryhmälle toimitiloja tai muita sen tarvitsemia tiloja taikka kulkuvälineitä tai muita ryhmän toiminnan kannalta erittäin tärkeitä välineitä,
>
> 3) hankkii tai yrittää hankkia tiedon, jonka tuleminen terroristiryhmän tietoon on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa maalle tai kansainväliselle järjestölle, taikka välittää, luovuttaa tai ilmaisee terroristiryhmälle sellaisen tiedon,
>
> 4) hoitaa terroristiryhmän mainitun rikollisen toiminnan kannalta olennaista tehtävää tai
>
> 5) tekee 32 luvun 6 tai 7 §:ssä tarkoitetun rikoksen,
>
> on tuomittava, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta, *terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.
>
> Mitä 1 momentin 4 kohdassa säädetään, ei koske rikoksen esitutkintaan tai tuomioistuinkäsittelyyn taikka rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvää oikeudellisen avustajan tai asiamiehen tehtävien hoitamista.

Vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä pykälässä säädettiin rangaistavaksi terroristiryhmän toiminnan edistäminen, jolla edistetään ryhmän toiminnassa tapahtuvia terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tai terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun tekemistä.

Vuoden 2022 alussa voimaan tulleiden, kansalliseen harkintaan perustuneiden lainsäädäntömuutosten yhteydessä rikoslain 34 a luvun 4 §:ssä rangaistavaksi säädetyn teon rikosnimike muutettiin ”terroristiryhmän toimintaan osallistumiseksi”. Rikosnimikkeen muuttamista huomattavasti olennaisempi muutos tuolloin oli se, että rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohta muutettiin koskemaan sitä, että tekijä edistääkseen terroristiryhmän 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä, hoitaa terroristiryhmän mainitun rikollisen toiminnan kannalta olennaista tehtävää.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 1–3 ja 5 kohdan mukaiset teot on kuvattu varsin yksityiskohtaisesti momentissa. Noista kohdista viimeinen koskee rahanpesun tai törkeän rahanpesun tekemistä. Olennaisen tehtävän hoitamiseen liittyvää momentin 4 kohtaa on käsitelty esimerkkitapauksin lähemmin kohdan perusteluissa (HE 89/2021 vp, s. 36–38). Niiden perusteella kysymykseen tulevien olennaisten tehtävien kirjo on laaja. Perusteluissakaan ei ole voitu tyhjentävästi todeta kaikkia 4 kohdan soveltamisalaan kuuluvia tekoja, viime kädessä linjaukset ovat jääneet rikosoikeudellisessa ratkaisutoiminnassa tehtäviksi. Eduskunnan lakivaliokunta otti hallituksen esityksen HE 89/2021 vp asiantuntijakuulemisessa todetun perusteella kantaa eräisiin erityiskysymyksiin (LaVM 15/2021 vp, s. 13).

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan perustelujen mukaan sen piiriin kuuluu kaikkien sellaisten terroristiryhmän rikollisten päämäärien kannalta merkityksellisten tehtävien hoitaminen, jotka konkreettisesti edistävät tai auttavat terroristiryhmän tavoitteena olevien tai sen jo suunnittelemien 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettujen rikosten tekemistä tai muuten vaikuttavat myönteisesti terroristiryhmän rikollisiin toimintamahdollisuuksiin ja tavoitteenasetteluun, ja ovat näin edistävästi vaikuttamassa terroristiryhmän edustaman toiminnan vaarallisuuteen.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa puhutaan tehtävästä erityisesti sen vuoksi, että usein kohdan mukainen toimintaan osallistumisteko jatkuu jonkin aikaa. Kohdan mukainen tehtävä voi kuitenkin olla myös yksittäinen ja lyhytkestoinen ja liittyä esimerkiksi terroristiryhmän tulevan yksittäisen terrori-iskun tekemiseen. Kohdan soveltamisalaan kuuluvat tietyn henkilön tehtävät voivat myös vaihtua ja seurata toisiaan terroristiryhmän tarpeiden mukaisesti. Lisäksi olennainen tehtävä voi muodostua useamman osatehtävän muodostamasta kokonaisuudesta.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu tehtävän hoitaminen edellyttää aktiivista toimimista terroristiryhmän terroristisen rikollisen tavoitteen edistämiseksi. Riittävää rangaistusvastuun syntymiseksi ei ole se, että henkilö on passiivisesti jossakin muodollisessa asemassa terroristiryhmässä tai että hänen hoidettavakseen on annettu tehtävä, jonka mukaisia toimia hän ei kuitenkaan tosiallisesti tee.

Muiden terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä edistävien terrorismirikosten tavoin terroristiryhmän toimintaan osallistumisen rangaistavuus ei edellytä, että ryhmän toiminnassa tehdään terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos tai edes sen rangaistava yritys. Rikoksentekijä voi toiminnallaan edistää myös rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä rangaistavaksi säädetyn terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun tekemistä ryhmän toiminnassa, mutta siinäkään tapauksessa osallistumisteon rangaistavuus ei edellytä valmistelun loppuun saattamista.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin mukaan tekijää ei tuomita terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta ensinnäkään silloin, kun rikos on 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava. Osallistumisrikoksella edistetään mainituissa pykälissä rangaistaviksi säädettyjen tekojen tekemistä. Tämä lähestymistapa on ominainen useille muillekin luvun rangaistussäännöksille. Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin soveltamisalaan jäävät teot, jotka eivät ole niin kiinteässä yhteydessä terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen, terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn radiologista asetta koskevaan rikokseen tai terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun, että tekijää voitaisiin rangaista tekijänä tai osallisena tällaisesta rikoksesta (HE 188/2002 vp, s. 55/I).

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta ei tuomita myöskään silloin, jos teosta säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus. Myös tätä lähestymistapaa havaitaan eräissä muissa luvun rangaistussäännöksissä. Momentin perusteluista ilmenee esimerkiksi, että useat 1 §:n mukaiset rikokset menevät 4 §:n edelle tällä perusteella ja että myös 3 §:n mukaista säännöstä terroristiryhmän johtamisesta sovelletaan ensisijaisesti 4 §:ään nähden (HE 188/2002 vp, s. 55/II).

Terroristiryhmän toimintaan liittyvien terrorismirikosten osalta on huomattava, että muitakin terrorismirikoksia kuin rikoslain 34 a luvun 3, 4 ja 5 b §:ssä rangaistavaksi säädettyjä terroristiryhmän johtamista, terroristiryhmän toiminnan edistämistä ja terroristiryhmän rahoittamista voidaan tehdä terrorismiryhmän toimintaan liittyvinä. Luvun muut rangaistussäännökset soveltuvat kirjoitustapansa puolesta niin yksin kuin ryhmänkin kanssa toimivien henkilöiden tekoihin. Näin ollen esimerkiksi koulutuksen antaminen ja kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten

ovat rangaistavia myös ryhmän toiminnassa tehtyinä. Värväystä terrorismirikoksen tekemiseen koskevassa rikoslain 34 a luvun 4 c §:ssä eräinä tekotapoina nimenomaan mainitaan terroristiryhmän perustaminen tai organisoiminen taikka väen värvääminen terroristiryhmään tai sen yrittäminen. Myös luvun 5 e §:ssä rangaistavaksi säädetty terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen voi koskea värväytymistä terroristiryhmään.

2.2.5 Koulutuksen antaminen ja kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten

Rikoslain 34 a luvun 4 a ja 4 b §:ssä säädetään rangaistavaksi koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten:

> Joka edistääkseen 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä, toimeenpanee, yrittää toimeenpanna tai antaa koulutusta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muulla vastaavalla tavalla toimeenpanee, yrittää toimeenpanna tai antaa koulutusta, on tuomittava, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta, *koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.
>
> Joka tehdäkseen 1 §:n 1 tai 2 momentissa taikka 1 a tai 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen kouluttautuu räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä, on tuomittava, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava, *kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten* sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

Koulutuksen antamista ja kouluttautumista koskevissa pykälissä on eroja niiden erilaisista säätämistaustoista ja myös tekojen erilaisesta luonteesta johtuen. Rikoslain 34 a luvun 4 b §:n mukaan kouluttautumisrikoksena on pykälän mukaisen tunnusmerkistön perusteella rangaistavaa vain sellaisen rikoksen tekemisen edistäminen, jonka kouluttautumistoimen tekijä tulee itse tekemään. Koulutuksen antamista on käsitelty varsin vähän sitä koskevissa lain esitöissä (HE 188/2002 vp, s. 52/II ja 53/I).

Lainsäädäntöä muutettiin vuonna 2008 Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä niin, että koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tehtiin itsenäinen rikos ja että rangaistavuus laajeni koskemaan terroristiryhmien ulkopuolella tapahtuvaa yksittäisen terroristin kouluttamista. Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä rikoslain 34 a luvun 4 a §:ää täydennettiin niin, että rangaistavaa koulutuksen antamista voidaan antaa myös luvun 1 a §:ssä rangaistavaksi säädetyn terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen tekemisen edistämiseksi.

Kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten on käsitelty koulutuksen antamista laajemmin kouluttautumisen rangaistavaksi säätämisen yhteydessä (HE 18/2014 vp, s. 26–28 ja LaVM 11/2014 vp, s. 2 ja 3) ja siinä yhteydessä, kun rikoslain 34 a luvun 4 b §:ää muutettiin terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä (HE 30/2018 vp, s. 102 ja 103 sekä LaVM 4/2018 vp, s. 5–7). Direktiivin edellyttämänä pykälää muutettiin muun ohessa niin, että rangaistavaksi tuli myös itsekouluttautuminen ja kouluttautuminen terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen tekemiseksi.

2.2.6 Värväys terrorismirikoksen tekemiseen

Värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen säädetään rikoslain 34 a luvun 4 c §:ssä:

> Joka edistääkseen 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä, perustaa tai organisoi terroristiryhmän taikka värvää tai yrittää värvätä väkeä terroristiryhmään tai muuten tekemään mainituissa pykälissä tarkoitetun terrorismirikoksen, on tuomittava, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta, *värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Värväysrikosta on käsitelty varsin vähän sitä koskevissa lain esitöissä (HE 188/2002 vp, s. 52).

Lainsäädäntöä muutettiin vuonna 2008 Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä niin, että värväyksestä terrorismirikoksen tekemistä varten tehtiin itsenäinen rikos ja että rangaistavuus laajeni koskemaan myös yksittäisen terroristin värväämistä (”tai muuten tekemään mainituissa pykälissä tarkoitetun terrorismirikoksen”). Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä rangaistavuuden ala laajeni koskemaan myös rikoslain 34 a luvun 1 a §:n mukaisen rikoksen tekemisen edistämisen.

Värväysrikokseen liittyy rajanveto rikoslain 34 a luvun 5 e §:ssä rangaistavaksi säädettyyn terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen.

2.2.7 Terrorismirikoksen, terroristin ja terroristiryhmän rahoittaminen

Terrorismirikoksen rahoittaminen säädetään rangaistavaksi rikoslain 34 a luvun 5 §:ssä:

> Joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan jotakin 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c tai 5 c–5 e §:ssä tarkoitettua rikosta, on tuomittava *terrorismirikoksen rahoittamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.
>
> Terrorismirikoksen rahoittamisesta tuomitaan myös se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan jotakin seuraavista rikoksista:
>
> 1) panttivangin ottaminen tai kaappaus,
>
> 2) sellainen tuhotyö, törkeä tuhotyö tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelu, jota on pidettävä terroristisen pommi-iskujen torjumista koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa (SopS 59–60/2002) tarkoitettuna rikoksena,
>
> 3) sellainen tuhotyö, liikennetuhotyö, törkeä tuhotyö tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelu, jota on pidettävä siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 56/1973), kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallantekojen ehkäisemistä koskevassa lisäpöytäkirjassa (SopS 43/1998), merenkulun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 11/1999) tai mannerjalustalla sijaitsevien kiinteiden lauttojen turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa pöytäkirjassa (SopS 44/2000) tarkoitettuna rikoksena,
>
> 4) sellainen ydinräjähderikos, terveyden vaarantaminen, törkeä terveyden vaarantaminen, ydinenergian käyttörikos tai muu ydinaineeseen kohdistuva tai ydinainetta välineenä käyttäen tehty rangaistavaksi säädetty teko, jota on pidettävä ydinaineiden turvajärjestelyjä koskevista toimista tehdyssä yleissopimuksessa (SopS 72/1989) tarkoitettuna rikoksena, tai
>
> 5) murha, tappo, surma, törkeä pahoinpitely, vapaudenriisto, törkeä vapaudenriisto, törkeä ihmiskauppa, panttivangin ottaminen tai törkeä julkisrauhan rikkominen tai niillä uhkaaminen, kun teko kohdistuu henkilöön, jota tarkoitetaan kansainvälistä suojelua nauttivia henkilöitä vastaan, mukaan lukien diplomaattiset edustajat, kohdistuvien rikosten ehkäisemistä ja rankaisemista koskevassa yleissopimuksessa (SopS 62–63/1978).
>
> Yritys on rangaistava.
>
> Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta, jos teko on rangaistava 1 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettuna rikoksena tai sellaisen yrityksenä tai osallisuutena sellaiseen rikokseen taikka 1, 2 tai 4 b §:n mukaan tai teosta säädetään muualla laissa ankarampi rangaistus.

Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 1 momentissa säädetään terrorismirikoksen rahoittamisena rangaistavaksi kaikkien rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyjen terrorismirikosten rahoittaminen lukuun ottamatta kahdessa seuraavassa pykälässä rangaistavaksi säädettyjä terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista. Kun uusia terrorismirikoksia on säädetty rangaistaviksi, terrorismirikoksen rahoittaminen on ulotettu kattamaan myös uuden rikoksen rahoittaminen. Viimeisin muutos koskee terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista. Rikoslain 34 a luvun 5 §:n soveltamisalaa on kootusti käsitelty terrorismin rahoittamissäännöksiä viimeksi muutettaessa (HE 135/2020 vp, erityisesti s. 42 ja 43).

Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentissa säädetään terrorismin rahoituksen vastaiseen yleissopimukseen perustuen terrorismirikoksen rahoittamisena rangaistavaksi tiettyjen momentissa mainittujen rikosten rahoittaminen. Rahoittajalta tai rahoitettavan rikoksen tekijältä ei nimenomaisesti edellytetä terroristista tarkoitusta, mutta momentin kohdissa mainitut rahoitettavat rikokset ovat käytännössä usein niiden rangaistavaksi säätämistä edellyttävien kansainvälisten sopimusten perusteella sellaisessa tarkoituksessa tehtyjä. Pykälän 1 momentin rahoittamistekoihin terroristinen tarkoitus sisältyy välillisesti, koska rahoitettava rikos on terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos tai sen tekemistä edistävä rikos.

Terroristin rahoittaminen säädetään rangaistavaksi rikoslain 34 a luvun 5 a §:ssä:

> Joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan henkilöä, joka tekee 1 tai 1 a §:ssä tarkoitettuja rikoksia tai osallistuu niiden tekemiseen 5 luvun 3–6 §:ssä tarkoitettuna rikokseen osallisena, on tuomittava *terroristin rahoittamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.
>
> Yritys on rangaistava.
>
> Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta, jos teko on rangaistava 5 §:n mukaan tai teosta säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus.

Rikoslain 34 a luvun 5 a §:ssä säädetään rangaistavaksi terroristin yleisrahoittaminen ilman kytkentää tietyn terrorismirikoksen rahoittamiseen. Selvitystä ei tarvita siitä, että varat olisi annettu tai kerätty rikoslain 34 a luvun 1 tai 1 a §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemistä varten. Rikoslain 34 a luvun 5 a §:n esitöissä (HE 135/2020 vp, s. 44 ja 45) käsitellään lähemmin niitä ulkonaisesti havaittavia tai muuten todennettavia seikkoja, joiden tulee rikosoikeudellisen vastuun syntymiseksi olla varoja antavan tai keräävän tiedossa, joiden perusteella rahoitettavan henkilön voidaan päätellä tekevän terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia tai osallistuvan osallisena niiden tekemiseen ja joiden kokonaisarviointia suoritetaan rikosprosessissa.

Terroristiryhmän rahoittaminen säädetään rangaistavaksi rikoslain 34 a luvun 5 b §:ssä:

> Joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua terroristiryhmää, on tuomittava *terroristiryhmän rahoittamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.
>
> Yritys on rangaistava.
>
> Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta, jos teko on rangaistava 5 §:n mukaan tai teosta säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus.

Rikoslain 34 a luvun 5 b §:ssä säädetään rangaistavaksi terroristiryhmän yleisrahoittaminen ilman kytkentää tietyn terrorismirikoksen rahoittamiseen. Terroristiryhmän määritelmän mukaisesti kysymys on ryhmästä, joka toimii tehdäkseen rikoslain 34 a luvun 1 tai 1 a §:ssä tarkoitettuja rikoksia. Terroristiryhmän rahoittamista käsitellään lähemmin kyseistä rikosta koskevissa lain esitöissä (HE 14/2014 vp, s. 31/II–33/I ja LaVM 11/2014 vp, s. 4 ja 5/II)

2.2.8 Matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja sellaisen matkustamisen edistäminen

Matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten säädetään rangaistavaksi rikoslain 34 a luvun 5 c §:ssä:

> Joka matkustaa toiseen valtioon tehdäkseen siellä 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c, 5, 5 a, 5 b tai 5 e §:ssä tarkoitetun rikoksen, on tuomittava, jollei teko ole jonkin mainitun pykälän mukaan rangaistava, *matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.
>
> Yritys on rangaistava.

Pykälässä säädetään rangaistavaksi matkustaminen toiseen valtioon kaikkien rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyjen terrorismirikosten tekemiseksi lukuun ottamatta seuraavassa pykälässä rangaistavaksi säädettyä matkustamisrikoksen edistämistä. Pykälä säädettiin Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2178 (2014) toteuttamiseksi.

Kun uusia terrorismirikoksia on säädetty rangaistaviksi, matkustamisrikosta koskevan pykälän 1 momenttia on täydennetty kattamaan matkustaminen kunkin uuden rikoksen tekemiseksi. Myös tämän rikoksen kohdalla viimeisin täydennys koskee terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista. Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä pykälää muutettiin niin, että rangaistavaksi tuli matkustaminen mihin tahansa valtioon, myös palaaminen tai muu matkustaminen Suomeen terrorismirikoksen tekemisen tarkoituksessa. Myös tämän pykälän sisältöä on käsitelty lähemmin sen perusteluissa (erityisesti HE 93/2016 vp, s. 35–38 ja HE 30/2018 vp, s. 104 ja 105).

Terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen säädetään rangaistavaksi rikoslain 34 a luvun 5 d §:ssä:

> Joka edistääkseen 5 c §:n 1 momentissa tarkoitetun rikoksen tekemistä neuvoin, toimin tai muilla tavoin auttaa toista, on tuomittava *terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisestä* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.
>
> Edellä 1 momentissa tarkoitettuun tekoon ei sovelleta 5 luvun 6 §:n säännöksiä avunannosta.

Terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen säädettiin rangaistavaksi terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä, koska rikoslain 5 luvun 6 §:n mukaista avunantajan vastuusta ei pidetty riittävänä direktiivin velvoitteiden täytäntöönpanemisen kannalta. Kyseessä on joka tapauksessa avunantotyyppinen teko, minkä vuoksi rikoksen tunnusmerkistössä on hyödynnetty rikoslain 5 luvun 6 §:ssä säädettyä avunannon tekotapojen kuvausta (”neuvoin, toimin tai muilla tavoin auttaa toista”). Edistämisrikoksen soveltamisalaa käsitellään lähemmin pykälän perusteluissa (HE 30/2018 vp, s. 105 ja 106 ja LaVM 4/2018 vp, s. 7–9).

2.2.9 Terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen

Terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen säädetään rangaistavaksi rikoslain 34 a luvun 5 e §:ssä:

> Joka joukkotiedotusvälinettä käyttäen tai julkisesti väkijoukossa taikka yleisesti tietoon saatetussa kirjoituksessa tai muussa esityksessä kehottaa tai houkuttelee värväytymiseen terroristiryhmään tai tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseen siten, että kehotus tai houkuttelu on omiaan aiheuttamaan värväytymisen tai terrorismirikoksen tekemisen, on tuomittava *terrorismirikoksiin liittyvästä julkisesta kehottamisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.
>
> Jos kehottaminen tai houkutteleminen aiheuttaa sen, että tässä luvussa rangaistavaksi säädetty rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, sovelletaan, mitä 5 luvussa säädetään osallisuudesta rikokseen.

Terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista koskeva rangaistussäännös on terrorismirikoksia koskeva julkisen kehottamisen erityissäännös, jota pelkästään sovelletaan näitä rikoksia koskevissa kehottamistapauksissa. Sovellettaviksi eivät siis tule terrorismirikoksiin liittyvien kehotusten kohdalla julkista kehottamista rikokseen koskeva rikoslain 17 luvun 1 § ja terroristisessa tarkoituksessa tehtyä julkista kehottamista rikokseen koskeva rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohta. Pykälien keskinäisiin suhteisiin liittyy rikoslain 17 luvun 1 §:n 3 momentin viittaussäännös, jonka mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdystä julkisesta kehottamisesta rikokseen säädetään 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa ja terrorismirikoksiin liittyvästä julkisesta kehottamisesta mainitun luvun 5 e §:ssä.

Terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen tunnusmerkistö pitkälti noudattaa rikoslain 17 luvun 1 §:n 1 momentin tunnusmerkistöä, mutta eroaa kahdesta muusta lähirikoksesta siinä, että ei edellytetä kehotuksesta seuraavaa rikoksen (tässä tapauksessa terrorismirikoksen) tai sen rangaistavan yrityksen tekemisen vaaraa. Sellaista konkreettista vaara ei edellytetä myöskään terroristiryhmään värväytymistä koskevan julkisen kehottamisen suhteen. Pykälän mukaan rangaistavan kehotuksen on oltava omiaan aiheuttamaan värväytyminen tai terrorismirikoksen tekeminen. Tämä muotoilu viittaa kehottamisteon aiheuttamaan abstraktiin vaaraan sen suhteen, että mainittu seuraus aiheutuu.

Lain esitöissä (HE 89/2021 vp, s. 40–45 ja LaVM 15/2021 vp, s. 10 ja 11) on yksityiskohtaisesti käsitelty sitä, milloin on kysymys rikoslain 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitetusta julkisesta kehottamisesta. Tunnusmerkistön vastatessa pitkälti rikoslain 17 luvun 1 a §:n 1 momentin tunnusmerkistöä, merkitystä tulkinnassa on myös viimeksi mainitun pykälän perusteluilla (HE 6/1997 vp, s. 110–112). Terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen eroaa värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen siinä, että värväysrikoksesta poiketen terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen kohdistuu laajaan ja yksilöimättömään henkilöjoukkoon.

Pykälän 2 momentin tilanteissa kysymys on lähinnä rikoslain 5 luvun 5 §:n mukaisesta yllyttäjän vastuusta (tarkemmin HE 89/2021 vp, s. 45).

2.2.10 Eräät yhteiset säännökset ja näkökohdat

Tahallisuus

Rikoslain 34 a luvun rikokset ovat rangaistavia vain tahallisesti tehtyinä. Tämä ilmenee paitsi siitä, että säännöksissä ei ole rikoslain 3 luvun 5 §:n 2 momentin mukaisesti erikseen mainittu vaadittavaa syyksiluettavuuden lajia, myös siitä, että kyseisen luvun valmistelu- ja edistämistyyppisissä rangaistussäännöksissä asetetaan rangaistavalle toiminnalle tiettyjä teon tarkoitukseen tai tekijän tietoisuuteen liittyviä edellytyksiä käyttämällä ilmauksia ”tehdäkseen”, ”edistääkseen”, ”tietoisena siitä, että” ja ”rahoittaakseen”. Käytettyjen muotoilujen perusteella kysymys on korkeammanasteisesta tahallisuudesta. Tahallisuuteen liittyy myös tekijän terroristinen tarkoitus, rikoslain 34 a luvun 1 ja 1 a §:ssä rangaistaviksi säädettyjen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen osalta suoraan ja niiden tekemistä edistävien, muiden luvussa rangaistaviksi säädettyjen rikosten osalta välillisesti.

Yhteys edistettävään rikokseen

Rikoslain 34 a luvun 2, 4, 4 a–4 c, 5 ja 5 a–5 e §:ssä rangaistaviksi säädetyt terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, terroristiryhmän toiminnan edistäminen, koulutuksen antaminen ja kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten, värväys terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismirikoksen rahoittaminen, terroristin rahoittaminen, terroristiryhmän rahoittaminen, matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja sen edistäminen sekä terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen ovat itsenäisiä rikoksia, joiden rangaistavuus ei edellytä, että 1 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos (”terrori-isku”) taikka kyseisissä pykälissä mainittu muu teolla edistettävä rikos tehdään.

Näiden valmistelu- tai edistämistyyppisten rikosten yhteys tulevaisuudessa mahdollisesti tehtävään terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen voi olla hyvinkin etäinen. Se riippuu kysymyksessä olevan terrorismirikoksen tunnusmerkistöstä ja tapauskohtaisista olosuhteista. Kyseisiä rikoksia koskevien pykälien perusteluista on luettavissa, että terrorismirikoksella edistettävän toisen terrorismirikoksen ei tarvitse olla yksityiskohtaisesti yksilöity esimerkiksi tekoajan, teon kohteen, tekopaikan tai muun vastaavan seikan suhteen (esimerkiksi HE 89/2021 vp, s. 37).

Rangaistussäännösten alueellinen soveltamisala ja rikosasian käsittely Suomessa

Rikoslain 1 luvun 7 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaan rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädetyt rikokset ovat kansainvälisiä rikoksia. Tämä tarkoittaa sitä, että kyseisiin rikoksiin voidaan soveltaa Suomen lakia ja rikokset voidaan käsitellä Suomessa rikosprosessissa riippumatta tekijän kansalaisuudesta, tekopaikasta ja tekopaikan lainsäädännöstä. Momentin perusteella uudet lukuun lisättävät terrorismirikokset tulevat kansainvälisiksi rikoksiksi. Momentin 3 ja 4 kohdan mukaan kansainvälisiä rikoksia ovat myös tiettyjen rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjen terrorismirikosten tekemiseksi tehdyt ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikokset.

Esitutkintalain (805/2011) 3 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan Suomen esitutkintaviranomainen voi tutkia ulkomailla tehdyksi epäillyn rikoksen, jos rikokseen rikoslain 1 luvun säännösten nojalla voidaan soveltaa Suomen lakia ja jos esitutkinnan toimittaminen Suomessa on rikostutkinnallisista syistä ja rikosvastuun toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista. Tarkoituksenmukaisuusnäkökohtien huomioon ottamisella voidaan edistää sitä, että Suomessa rikosprosessissa käsiteltäväksi tulevat erityisesti sellaiset terrorismirikosasiat, joilla on liittymäkohtia Suomeen. Rikoksen kuuluminen rikoslain 1 luvun säännösten mukaan suomalaisen tuomioistuimen tuomiovaltaan mahdollistaa asian käsittelyn Suomessa rikosprosessissa, ei kuitenkaan velvoita siihen.

Kuten esitutkintalain 3 luvun 8 §:n 1 momentin perusteluista (HE 222/2010 vp, s. 184) ilmenee, ulkomailla tehdyksi epäillyn rikoksen tutkimiseen Suomessa vaikuttavat moninaiset tutkinnallisiin syihin ja rikosvastuun toteutumiseen liittyvät näkökohdat. Huomioon voidaan ottaa esimerkiksi se, missä valtiossa rikoksesta epäilty oleskelee ja missä valtiossa asiaa koskeva selvitys on parhaiten hankittavissa. Myös mahdollisella rikostutkinnan jo tapahtuneella käynnistymisellä ulkomailla ja sen vaiheella on merkitystä. Rikosvastuun toteutumiseen liittyvä näkökohta lain esitöiden mukaan on myös pyrkimys oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, mikä ei välttämättä aina täysimääräisesti toteudu kaikkien valtioiden rikosprosessimenettelyissä.

Rikoslain 1 luvun 12 §:n mukaan ulkomailla tehdyksi epäiltyä rikosta ei saa tietyissä tapauksissa tutkia Suomessa ilman valtakunnansyyttäjän syytemääräystä. Pykälä asettaa syytemääräyksen syytteen tuomioistuimessa tutkimisen edellytykseksi. Esitutkintalain 3 luvun 8 §:n 1 momentin viimeisen virkkeen mukaan syyttäjä päättää esitutkinnan aloittamisesta, jos ulkomailla tehdyn rikosten tutkiminen edellyttää rikoslain 1 luvun 12 §:ssä tarkoitettua valtakunnansyyttäjän syytemääräystä. Tämä liittyy siihen, että tarkoituksenmukaisena ei voida pitää esitutkinnan aloittamista sellaisessa asiassa, jossa valtakunnansyyttäjän syytemääräystä ei tultaisi saamaan.

Esitutkintalain 3 luvun 8 §:n 1 momentin perustelujen mukaan syyttäjällä on muutenkin tärkeä asema arvioitaessa sitä, käynnistetäänkö ulkomailla tehdyksi epäiltyä rikosta koskeva esitutkinta Suomessa. Tällaisten rikosten tutkinnan käynnistämisen voi katsoa kuuluvan esitutkintalain 5 luvun 3 §:n 1 momentin mukaisen esitutkintayhteistyöhön liittyvän yhteistyövelvollisuuden piiriin.

Syytteen nostamisesta päättäminen ja oikeushenkilön rangaistusvastuu

Rikoslain 34 a luvun 7 §:n mukaan syytteen nostamisesta terrorismirikoksista päättää valtakunnansyyttäjä.

Rikoslain 34 a luvun 8 §:n 1 momentin mukaan siinä luvussa mainittuihin rikoksiin sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään. Oikeushenkilön rangaistusvastuun määräytymisen edellytyksiä koskevat ja muut vastuumuotoon liittyvät säännökset ovat rikoslain 9 luvussa.

Rikoslain 34 a luvun 8 §:n 2 momentin mukaan oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädettyä sovelletaan myös 1 tai 1 a §:ssä tai 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetun rikoksen tekemiseen tehtyyn ryöstöön, törkeään ryöstöön, kiristykseen ja törkeään kiristykseen sekä 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa, 1 a §:ssä tai 2 §:n 3 kohdassa taikka 4, 5 tai 5 c §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn väärennykseen ja törkeään väärennykseen. Momentissa oikeushenkilön rangaistusvastuu on liitetty tiettyihin terrorismirikosliitännäisiin rikoksiin vuoden 2002 puitepäätöksen ja terrorismirikosdirektiivin edellyttämällä tavalla.

Rikoksesta epäillyn oikeusturvan korostuminen

Kun terrorismirikosten rangaistavuutta on laajennettu tekoihin, joiden etäisyys tilanteesta riippuen terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen voi olla hyvinkin etäinen ja jopa useamman rikoksen ketjutuksessa (esimerkiksi rahoitetaan terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua, jossa valmistellaan terroristisessa tarkoituksessa tehtyä rikosta), on kiinnitetty erityistä huomiota rikoksesta epäillyn oikeusturvaan (esimerkiksi terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista koskien HE 89/2021 vp, s. 44).

Mitä kauempana terrorismirikos on terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemisestä, sitä enemmän rikosta koskevan rangaistussäännöksen soveltamisessa on kiinnitettävä huomiota oikeusturvanäkökohtiin. On huolehdittava siitä, että kukaan ei päädy liian kevyin perustein epäillyn tai syytetyn asemaan. Esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 2 momentti edellyttää, että esitutkintaviranomaisen on tarvittaessa selvitettävä esitutkinnan aloittamisen edellytysten olemassaolo niin, että ketään ei

aiheettomasti aseteta rikoksesta epäillyn asemaan. Tämä koskee erityisesti sen selvittämistä, onko esitutkintakynnys ylittynyt eli onko mainitun pykälän 1 momentin mukaisesti syytä epäillä, että rikos on tehty. Terrorismirikosten esitutkintakynnys on sama kuin muidenkin rikosten. Esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muuten on syytä epäillä, että rikos on tehty.

Asian edettyä esitutkintaan esitutkintaviranomaisia ohjaavat esitutkintalain 4 luvun esitutkintaperiaatteet, joihin kuuluvat muiden ohessa tasapuolisuusperiaate (1 §), syyttömyysolettama (2 §) ja oikeus olla myötävaikuttamatta rikoksensa selvittämiseen (3 §).

Rikosepäilyn asianmukaista ja riittävää selvittämistä, teon oikeudellista arviointia jo tutkinnan alkuvaiheessa ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumista edistää myös se, että jo terrorismirikosten tutkintavaiheessa syyttäjä osallistuu aktiivisesti tutkinnan ohjaamiseen esitutkintalain 5 luvussa tarkoitetun esitutkintayhteistyön puitteissa ja että syytteen nostamisesta terrorismirikoksista päättää 34 a luvun 7 §:n nojalla valtakunnansyyttäjä.

Tähänastisen oikeuskäytännön perusteella on pääteltävissä rikosoikeusjärjestelmän toimivan terrorismirikosasioissa niin, että kukaan ei päädy rikoksesta epäillyn ja vastaajan asemaan ainakaan kevein perustein. Näin siitäkin huolimatta, että rikoslain 34 a luvussa on jo pitkään ja vuosien mittaan yhä enenevässä määrin säädetty rangaistaviksi lukuisia terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten (terrori-iskujen) tekemistä edistäviä rikoksia. Tuomio terrorismirikoksista on annettu vain kolmessa asiassa.

2.2.11 Pakkokeinolain 10 luvun ja poliisilain 5 luvun säännökset

Pakkokeinolain (806/2011) 10 luvussa säädetään salaisten pakkokeinojen käyttämisestä rikoksen selvittämiseksi. Käytettävissä olevia keinoja ovat telekuuntelu, tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta, televalvonta, tukiasematietojen hankkiminen, suunnitelmallinen tarkkailu, peitelty tiedonhankinta, tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta, tekninen laitetarkkailu, peitetoiminta, valeosto, tietolähdetoiminta ja valvottu läpilasku.

Pakkokeinolain 10 luvun säännökset rakentuvat niin, että keinojen käyttämisen perusteena on ensinnäkin se, että selvitettävänä on tietty rikos (niin sanottu perusterikos). Salaisen pakkokeinon käyttömahdollisuuksien piiriin kuuluvat rikokset määräytyvät enimmäisrangaistuksensa perusteella tai sillä perusteella, että rikos

erikseen nimikkeeltään mainitaan keinokohtaisessa säännöksessä. Lisäksi on säädetty erityisedellytyksiä keinojen käytölle (esimerkiksi erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiselle).

Pakkokeinolain 10 luvun säännöksiä sovellettaessa on otettava huomioon suhteellisuusperiaate. Pakkokeinolain 1 luvun 2 §:n mukaan pakkokeinoja saadaan käyttää vain, jos pakkokeinon käyttöä voidaan pitää puolustettavana ottaen huomioon tutkittavana olevan rikoksen törkeys, rikoksen selvittämisen tärkeys sekä rikoksesta epäillylle tai muille pakkokeinon käytöstä aiheutuva oikeuksien loukkaaminen ja muut asiaan vaikuttavat seikat. Suhteellisuusperiaatteesta seuraa, että arvioitaessa salaisen pakkokeinon käytön edellytyksiä on otettava huomioon myös kulloinkin selvitettävänä olevan rikoksen konkreettinen ilmenemismuoto ja ennen kaikkea vakavuustaso.

Pakkokeinolain 10 luvun mukaisia salaisia pakkokeinoja voidaan todettujen reunaehtojen asettamissa rajoissa käyttää laajalti terrorismirikosten selvittämisessä:

1. Pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 11 kohdan mukaan **telekuuntelua** voidaan käyttää terrorismirikosten selvittämisessä lukuun ottamatta rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia sekä terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä ja terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista. Jos kysymyksessä on kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten tai matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, telekuuntelun käyttäminen edellyttää, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

   Viimeisten terrorismirikoksia koskevien merkittävien lainsäädäntömuutosten tekemisen yhteydessä pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 11 kohtaa muutettiin niin, että kohdassa oleva rikosnimike ”terroristiryhmän toiminnan edistäminen” muutettiin ”terroristiryhmän toimintaan osallistumiseksi” ja telekuuntelun perusterikokseksi lisättiin terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen edellytyksin, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta (pakkokeinolain 10 luvun muuttamisesta annettu laki 1268/2021). Kun pakkokeinolakia muutettiin sen jälkeen laajemmin (HE 217/2022 vp), kohta kuitenkin palautui muotoon, jossa mainittuja muutoksia ei ole (pakkokeinolain muuttamisesta annettu laki 452/2023).

2. Pakkokeinolain 10 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan **tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta** voidaan käyttää samojen terrorismirikosten selvittämisessä kuin telekuuntelua.
3. Pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentin mukaan **televalvontaa** voidaan käyttää terrorismirikosten selvittämisessä lukuun ottamatta rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia, joille säädetty enimmäisrangaistus on kolme vuotta vankeutta.
4. Pakkokeinolain 10 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan **televalvontaa teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella** voidaan käyttää kaikkien terrorismirikosten selvittämisessä.
5. Pakkokeinolain 10 luvun 8 §:n mukaan **sijaintietojen hankkimista epäillyn tavoittamiseksi** voidaan käyttää samojen terrorismirikosten selvittämisessä kuin televalvontaa.
6. Pakkokeinolain 10 luvun 10 §:n 2 momentin mukaan **tukiasematietojen hankkimista** voidaan käyttää samojen terrorismirikosten selvittämisessä kuin televalvontaa.
7. Pakkokeinolain 10 luvun 12 §:n 3 momentin mukaan **suunnitelmallista tarkkailua** voidaan käyttää kaikkien terrorismirikosten selvittämisessä.
8. Pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 2 momentin mukaan **peiteltyä tiedonhankintaa** voidaan käyttää terrorismirikosten selvittämisessä lukuun ottamatta rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia, terrorismirikosten tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä ja terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista. Jos kysymyksessä on kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten tai matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, peitellyn tiedonhankinnan käyttäminen edellyttää, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

   Viimeisten terrorismirikoksia koskevien merkittävien lainsäädäntömuutosten tekemisen yhteydessä pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 2 momentin 4 kohtaa muutettiin niin, että peitellyn tiedonhankinnan perusterikokseksi lisättiin terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen edellytyksin, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta (pakkokeinolain 10 luvun muuttamisesta annettu laki 1268/2021). Kun pakkokeinolakia muutettiin sen jälkeen laajemmin (HE 217/2022 vp), kohta kuitenkin palautui muotoon, jossa mainittua muutosta ei ole (pakkokeinolain muuttamisesta annettu laki 452/2023).

   Pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 4 momentin mukaan **peiteltyä tiedonhankintaa tietoverkossa** voidaan käyttää terrorismirikosten selvittämisessä lukuun ottamatta terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä.

9. Pakkokeinolain 10 luvun 16 §:n 3 momentin mukaan **teknistä kuuntelua** voidaan käyttää terrorismirikosten selvittämisessä lukuun ottamatta rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia ja terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä. Jos kysymyksessä on kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten, matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten tai terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen, teknisen kuuntelun käyttäminen edellyttää, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.
10. Pakkokeinolain 10 luvun 17 §:n mukaan **asuntokuuntelua** voidaan käyttää terrorismirikosten selvittämisessä lukuun ottamatta rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia, kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten, matkustamista terrorismirikoksen tekemistä varten, terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä ja terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista.
11. Pakkokeinolain 10 luvun 19 §:n 3 momentin mukaan **teknistä katselua** voidaan käyttää kaikkien terrorismirikosten selvittämisessä. Jos kysymyksessä on rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitetun kotirauhan suojaaman paikan tai rikoksen johdosta vapautensa menettäneen tekninen katselu, teknistä katselua voidaan käyttää samojen terrorismirikosten selvittämisessä kuin teknistä kuuntelua.
12. Pakkokeinolain 10 luvun 21 §:n 2 momentin mukaan **teknistä seurantaa** voidaan käyttää kaikkien terrorismirikosten selvittämisessä. Jos kysymyksessä on **henkilön tekninen seuranta**, pakkokeinoa voidaan pykälän 3 momentin mukaan käyttää samojen terrorismirikosten selvittämisessä kuin teknistä kuuntelua.
13. Pakkokeinolain 10 luvun 23 §:n 3 momentin mukaan **teknistä laitetarkkailua** voidaan käyttää samojen terrorismirikosten selvittämisessä kuin teknistä kuuntelua ja telekuuntelua.
14. Pakkokeinolain 10 luvun 25 §:n 1 momentin mukaan **teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimista** voidaan käyttää kaikkien terrorismirikosten selvittämisessä.
15. Pakkokeinolain 10 luvun 27 §:n 2 momentin mukaan **peitetoimintaa** voidaan käyttää samojen terrorismirikosten selvittämisessä kuin telekuuntelua. Pykälän 3 momentin perusteella **peitetoimintaa tietoverkossa** voidaan käyttää terrorismirikosten selvittämisessä lukuun ottamatta terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä.

16. Pakkokeinolain 10 luvun 34 §:n 2 momentin mukaan **valeostoa** voidaan käyttää terrorismirikosten selvittämisessä lukuun ottamatta terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä.
17. Pakkokeinolain 10 luvun 41 §:n 2 momentin mukaan **valvottua läpilaskua** voidaan käyttää terrorismirikosten selvittämisessä lukuun ottamatta rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua, kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten, matkustamista terrorismirikoksen tekemistä varten, terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä ja terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista.

Poliisilain 5 luvussa säädetään rikoksen paljastamiseen ja estämiseen käytettävistä salaisista tiedonhankintakeinoista. Luvun 1 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään siitä, mitä estämisellä ja paljastamisella tarkoitetaan. Rikoksen estämisellä tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden tavoitteena on estää rikos, sen yritys tai valmistelu, kun henkilön toiminnasta tehtyjen havaintojen tai siitä muuten saatujen tietojen vuoksi voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, taikka keskeyttää jo aloitetun rikoksen tekeminen tai rajoittaa siitä välittömästi aiheutuvaa vahinkoa tai vaaraa. Rikoksen paljastamisella puolestaan tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden tavoitteena on selvittää, onko esitutkinnan aloittamiselle esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua perustetta, kun henkilön toiminnasta tehtyjen havaintojen tai siitä muuten saatujen tietojen vuoksi voidaan olettaa, että rikos on tehty.

Poliisilain 5 luvun 3 §:n mukaan siinä luvussa käytettyjä tiedonhankintakeinoja voidaan käyttää vain erittäin rajoitetusti rikosten paljastamisessa. Pykälän soveltamisalan piiriin kuuluvat myös terrorismirikokset lukuun ottamatta rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia ja terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä. Lisäksi edellytyksenä on se, että rikoksen vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, kun kysymyksessä on kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten, matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen).

Poliisilain 5 luvun sääntely vastaa rikosten estämisessä käytettävien tiedonhankintakeinojen osalta mahdollisimman pitkälle pakkokeinolain 10 luvun sääntelyä. Tämä koskee niin käytettävissä olevia tiedonhankintakeinoja kuin sitäkin, minkä rikosten kohdalla mitäkin tiedonhankintakeinoa voidaan käyttää.

Myös poliisilain 5 luvun säännöksiä sovellettaessa on otettava huomioon suhteellisuusperiaate. Sen lain 1 luvun 3 §:n mukaan poliisin toimenpiteiden on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuteen ja kiireellisyyteen, tavoiteltavaan päämäärään, toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen, ikään, terveyteen ja muihin vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin.

2.3 Käytäntö ja terrorismin tilannekuva

2.3.1 Rikosprosessissa käsitellyt asiat

Poliisihallitukselta saatujen PolStat-tietojen mukaan terrorismirikosten rikosnimikkeitä on kirjattu vuosina 2011–2023 seuraavasti (yhteensä 76, sisältää myös ulkomailla tehdyiksi epäiltyjä rikoksia):

- terroristisessa tarkoituksessa tehty laiton uhkaus 12
- terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä ampuma-aserikos 1
- terroristisessa tarkoituksessa tehty panttivangin ottaminen 1
- terroristisessa tarkoituksessa tehty murha 17
- terroristisessa tarkoituksessa tehdyn murhan yritys 9
- terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu 14
- terroristiryhmän toiminnan edistäminen 2
- koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten 2
- kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten 2
- värväys terrorismirikoksen tekemiseen 13
- terrorismin rahoittaminen 2 ja
- matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten 1.

Lukumäärät eivät sinällään kuvasta mahdollisten rikosprosessiin saatettavissa olevien terrorismirikosten määriä. Piiloon jäävän rikollisuuden määrää on vaikea arvioida. Lisäksi merkitystä on sillä, ryhdytäänkö jotakin rikosta tutkimaan nimenomaan terrorismirikoksena ja kirjataanko se sellaisena esitutkinnan alkuvaiheessa. Rikosten muuttumista toisen nimisiksi tapahtuu merkittävässä määrin myös rikosprosessin kaikissa vaiheissa. Edellä listatuista kirjatuista rikoksista vain osa on päätynyt syyteharkintaan ja syyteharkinnasta edelleen tuomioistuinkäsittelyyn, jossa terrorismirikoksia on Suomessa toistaiseksi käsitelty seuraavasta ilmenevällä tavalla vähän.

Helsingin käräjäoikeus tuomitsi 19.12.2014 ehdollisiin vankeusrangaistuksiin yhden henkilön terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen ja terrorismin rahoittamisesta sekä kolme henkilöä terrorismin rahoittamisesta. Helsingin hovioikeus hylkäsi syytteet 23.3.2016.

Pirkanmaan käräjäoikeus hylkäsi 24.5.2017 syytteet kahta vastaajaa vastaan muun ohessa terrorismirikoksista (terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä murhia ja avunantoja niihin sekä avunanto terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn törkeään pahoinpitelyyn). Syyttäjä valitti käräjäoikeuden tuomiosta Turun hovioikeuteen, joka 28.2.2020 antamallaan tuomiolla päätyi terrorismirikosten osalta samaan lopputulokseen kuin käräjäoikeus.

Helsingin käräjäoikeus hylkäsi 24.1.2018 kolmea henkilöä vastaan ajetut syytteet terrorismirikoksista. Kaikkia syytettiin terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta ja sen lisäksi yhtä vastaajaa syytettiin koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten ja yhtä henkilöä syytettiin värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen.

Varsinais-Suomen käräjäoikeus tuomitsi 15.6.2018 Turun puukotustapauksesta syytetyn elinkautiseen vankeusrangaistukseen terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä kahdesta murhasta ja kahdeksasta murhan yrityksestä. Tuomittu perui valituksensa hovioikeuteen.

> Tuomiossa terroristisen tarkoituksen katsottiin tulleen todistetuksi. Vastaaja oli Suomessa ollessaan radikalisoitunut siinä määrin, että hän mielsi teot tehdessään itsensä ISIS-terroristijärjestön aatteen edistäjäksi ja sen vääräuskoisia vastaan käymän jihadin toteuttajaksi. Hän oli halunnut liittää rikoksensa osaksi ISIS-järjestön terroritekojen jatkumoa, vaikka järjestö ei ottanutkaan Turun tekoja nimiinsä. Koska järjestön nimissä tehtyjen iskujen ja niihin liittyvän propagandan tarkoituksena on pelon lietsominen, oli vastaajan tarkoituksena tuomion mukaan aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa. Tuomioistuin katsoi, ettei rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentissa edellytetty vakavan vahingon vaara koske terroristisessa tarkoituksessa tehtyä murhaa tai sen yritystä.

Helsingin käräjäoikeus tuomitsi 28.4.2023 vastaajan kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten neljän kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Tuomio on lainvoimainen.

> Käräjäoikeus totesi vastaajan aktiivisin keinoin hankkineen pääsyn runsaaseen määrään sellaista aineistoa, joka valmentaa terroritoimintaan ja joka on suurelta osin nimenoman tähän tarkoitukseen laadittua. Vastaaja oli käynyt lukuisia keskusteluja, joissa on tiedustellut pääsyä erilaisiin tietoihin ja pyytänyt erilaisia julkaisuja ja hakeutunut useisiin keskusteluryhmiin. Kyse oli käräjäoikeuden mukaan toiminnasta, josta voidaan direktiivin johdantokappaleen 11 mukaisesti päätellä hänen tarkoituksenaan olleen terrorismirikoksen tekeminen tai sen edistäminen. Tätä tukee myös vastaajan myönteinen suhtautuminen jihadististen liikkeiden aseelliseen toimintaan.
>
> Terrorismirikosten erityisten tunnusmerkistötekijöiden osalta käräjäoikeus totesi vastaajan olleen kiinnostunut aseellisten äärijärjestöjen kuten ISIS, Al-Shabaab ja Boko Haram toiminnasta. Vastaaja oli kouluttautunut osallistuakseen jonkin tällaisen järjestön toimintaan alueilla, joissa ne toimivat. Kyseisten järjestöjen tarkoitus on kumota laillinen hallinto ja perustaa hallitsemilleen alueille hallinto, jota johdetaan omien periaatteiden mukaan ja jossa demokratia ei toteudu. Toiminnan keinoja ovat muun muassa siviileihin kohdistuvat iskut. Järjestöjen aseellisen toiminnan tarkoituksena on aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa. Niiden toiminta huomioiden erityisesti niiden kumoukselliset tavoitteet, jotka alueellisesti ovat myös ainakin väliaikaisesti toteutuneet esimerkiksi ISISin osalta Syyrian alueella, aiheuttavat vakavaa vahinkoa niille maille, joiden alueilla ne toimivat.
>
> Käräjäoikeus katsoi vastaajan kouluttautuneen tehdäkseen rikoksen terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle.
>
> Tuomion syyksilukemisen mukaan vastaaja oli tehdäkseen rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2, 3 tai 6–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun rikoksen taikka näitä rikoksia 2 §:ssä tarkoitetulla tavalla valmistellakseen kouluttautunut ampuma-aseiden tappavaan käyttämiseen ihmisiä vastaan ja rynnäkkökiväärin kuljettamiseen käyttövalmiina henkilöautossa.
>
> Vastaaja oli syyksilukemisen mukaan tehnyt kouluttautumisen hankkimalla tietoverkon välityksellä ja tutkimalla sanottuihin toimenpiteisiin ja taitoihin opastavia sekä terroristisiin rikoksiin henkisesti kannustavia ja motivoivia tekotapoja ja aineistoja, joita islamistiset terroristijärjestöt tuottavat

> ja levittävät, sekä harjoittelemalla rynnäkkökivääritYYppisellä muovikuula-aseella ampuma-aseen käyttöä sekä rynnäkkökiväärin kuljettamista välittömästi käyttövalmiina autossaan.

Päijät-Hämeen käräjäoikeus tuomitsi 31.10.2023 äärioikeistolaiseen toimintaan liittyvässä asiassa kolme vastajaa terrorismirikoksista. Ankarin rangaistus eli 3 vuoden 4 kuukauden mittainen ehdoton vankeusrangaistus tuomittiin kahdesta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä törkeästä ampuma-aserikoksesta (muun ohessa ampuma-aseiden ja ampuma-aseiden osien valmistaminen 3D-tulostustekniikalla), kahdesta kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten (kouluttautumista ampuma-aseiden ja räjähteiden valmistamiseen ja käyttämiseen) ja huumausainerikoksesta. Toinen vastaaja tuomittiin 1 vuoden 9 kuukauden ehdottomaan vankeusrangaistukseen muiden rikosten ohessa terroristisessa tarkoituksessa tehdystä törkeästä ampuma-aserikoksesta (ampuma-aseen hallussapito), kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten (kouluttautumista ampuma-aseiden valmistamiseen ja käyttämiseen) ja avunannosta kouluttautumiseen terrorismirikoksen tekemistä varten (ampuma-aseen osan hankkimisessa neuvominen). Kolmas vastaaja tuomittiin seitsemän kuukauden ehdolliseen vankeuteen avunannosta terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn törkeään ampuma-aserikokseen (ampuma-aseiden valmistamisessa käytettävien laukaisukoneistojen tilaaminen), avunannosta kouluttautumiseen terrorismirikoksen tekemistä varten (avustaminen aseen valmistamisessa tarvittavan osan hankkimisessa) ja lievästä ampuma-aserikoksesta.

> Esimerkkinä lain edellyttämästä terroristisesta tarkoituksesta ja vaaraedellytyksestä voidaan todeta se, että vastaajista ankarimpaan rangaistukseen tuomitun osalta käräjäoikeus katsoi hänen tehneen törkeän ampuma-aserikoksen aiheuttaakseen vakavaa pelkoa väestön keskuudessa. Vastaaja oli toistuvasti ilmaissut hyväksyvänsä sellaisia tekoja, jotka aiheuttavat pelkoa ja nimenomaisesti kirjoittanut haluavansa aiheuttaa paniikkia. Näytön perusteella hän oli myös mieltänyt, että erilaiset väkivaltaiset teot aiheuttaisivat pelkoa ja lietsoisivat rotusotaa, joka on hänen omaksumassaan aatteessa äärioikeistolaiseen vallankumoukseen johtava välivaihe. Lisäksi käräjäoikeus katsoi aseiden valmistamisen käytettäväksi äärioikeistolaiseen väkivaltaan olevan tekotyyppinä omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa Suomelle.

Ankarimpaan rangaistukseen tuomittu vastaaja valitti hänelle tuomitusta rangaistuksesta. Itä-Suomen hovioikeus päätti 1.10.2024 annetulla tuomiolla, että käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta.

Satakunnan käräjäoikeudessa on käsitelty rikosasia, jossa syytteet nostettiin äärioikeistolaiseen toimintaan liittyvien muiden rikosten ohella yhtä henkilöä vastaan terroristisessa tarkoituksessa tehdystä räjähderikoksesta ja kouluttautumisesta

terrorismirikoksen tekemistä varten ja toista henkilöä vastaan viimeksi mainitusta rikoksesta. Käräjäoikeuden tuomiota ei ollut annettu mietinnön viimeistelemisen aikaan.

2.3.2 Terrorismirikollisuuden nykytila ja ennakoitavissa oleva kehitys

Tämän jakson tiedot perustuvat suojelupoliisilta helmikuussa 2024 saatuihin tietoihin, jotka vastaavat myös sen jälkeen julkaistun suojelupoliisin vuosikirjan 2023 tietoja (kansallinen terrorismin uhka-arvio 2024, vuosikirjan sivut 12 ja 13).

Yleistä

Tällä hetkellä terrorismin uhka Suomessa on neliportaisen asteikon tasolla kaksi eli kohonnut. Todennäköisimmän terrori-iskun uhkan aiheuttavat äärioikeistolaista tai radikaali-islamistista ideologiaa kannattavat yksittäiset henkilöt tai pienryhmät. Merkittävin kyky väkivaltaan on todennäköisesti henkilöillä, joilla on aikaisempaa väkivaltataustaa. Uhkataso todennäköisesti säilyy myös samalla tasolla lyhyellä aikavälillä. Terrorismin kohdehenkilöiden lukumäärä on noin 350.

Verkkoympäristö on merkittävä tekijä yksilöiden radikalisoitumisessa, joka koskettaa Suomessa todennäköisesti lyhyellä aikavälillä myös yhä useammin alaikäisiä henkilöitä.

Äärioikeistolainen terrorismi

Äärioikeistolaisessa ideologiassa painottuvat muun muassa rasismi, antisemitismi ja muukalaisvihamielisyys. Äärioikeistolaiset toimijat korostavat vihollisinaan tahoja, joiden he kokevat uhkaavan kansallisvaltion, edustamansa kulttuurin tai valkoisen väestön olemassaoloa. Länsimaissa äärioikeiston keskuudessa korostuu kiinnostus aseita ja räjähteitä kohtaan. Kansainvälisesti äärioikeiston keskuudessa on havaittu kasvavaa kiinnostusta myös kotitekoisia 3D-tulostettuja aseita kohtaan. Ohjeita aseiden ja niiden osien valmistamiseen on saatavilla verrattain helposti verkosta.

Suojelupoliisi on tunnistanut äärioikeistolaista terroristista toimintaa kannattavia ja sympatisoivia henkilöitä Suomessa. Väkivallan uhka kohdistuu erityisesti etnisten ja uskonnollisten vähemmistöryhmien edustajiin sekä ideologiseksi vastustajaksi koettuihin poliittisiin toimijoihin. Mahdollisia iskukohteita ovat myös muut tahot, joita pidetään äärioikeistolaisessa ideologiassa vihollisina. Sosiaalisen median alustoille painottuva verkostoituminen, propagandan levittäminen ja väkivaltaisen

toiminnan edistäminen ovat olennainen osa äärioikeistolaista toimintaa Suomessa. Äärioikeistolaiseen toimintaan liittyvät rikosasiat, joista Päijät-Hämeen käräjäoikeus tuomitsi rangaistukset lokakuussa 2023 ja joita on käsitelty Satakunnan käräjäoikeudessa.

Järjestäytynyt äärioikeistoliikehdintä ei tällä hetkellä aiheuta terroristista uhkaa Suomessa, mutta luo potentiaalisen kasvualustan yksittäisten henkilöiden radikalisoitumiseen. Mikäli yhteiskunnallinen polarisaatio Suomessa lisääntyy tulevaisuudessa, se todennäköisesti lisää myös äärioikeistolaisen ideologian houkuttelevuutta. Pitkällä aikavälillä myös vaikeasti ennakoitavat kehityskulut voivat vahvistaa äärioikeistolaista liikehdintää Suomessa. Esimerkiksi yksittäinen karismaattinen vaikuttaja, vetovoimainen verkosto, odottamaton kriisi tai toteutuneet terrori-iskut voivat vahvistaa ilmiötä. Yksittäisten äärioikeistolaisten toimijoiden yhdistymistä tai jopa kansainvälistä yhteistyötä voisi edistää esimerkiksi suurten maahanmuuttajamäärien nopea saapuminen Suomeen.

Radikaali-islamistinen terrorismi

Maailmanlaajuisesti radikaali-islamistinen terrorismi keskittyy pääosin Afrikan, Lähi-idän ja Aasian hauraisiin valtioihin, kuten Syyria, Irak, Somalia ja Afganistan. Sunnalaiset terroristijärjestöt al-Qaida ja ”Islamilainen valtio” (ISIL) ovat kansainvälisesti merkittävimmät toimijat. Erityisesti Saharan eteläpuoleisen Afrikan merkitys niiden toiminta-alueena on viime vuosina kasvanut voimakkaasti. ISILin terroristinen toiminta on lisääntynyt viime vuonna myös Syyrian ja Irakin alueella.

Vierastaistelijailmiöllä on kyky vaikuttaa voimakkaasti terrorismitilanteen kehittymiseen ja heijastumiseen myös terroristijärjestöjen vahvojen alueiden ulkopuolella, kuten tapahtui 2010-luvulla, jolloin Syyrian ja Irakin konfliktialueelle matkusti tuhansia vierastaistelijoita Euroopasta, mukaan lukien useita kymmeniä Suomesta. Konfliktialueilta palanneet vierastaistelijat ovat tyypillisesti vahvistaneet radikaali-islamistisia verkostoja Euroopassa, hyödyntäneet ja jakaneet konfliktialueella saatua osaamista sekä tukeneet paikallisten toimijoiden ja kansainvälisten terroristijärjestöjen välisten yhteyksien muodostamista. Taistelukokemusta tai terroristista koulutusta konfliktialueella vastaanottaneilla palaajilla on myös usein korostunut kyvykkyys terrori-iskuihin.

Radikaali-islamistisesta liikehdinnästä on vuosikymmenten kuluessa tullut pysyvä ja merkittävä osa ääriliikehdintää myös Euroopassa. On erittäin todennäköistä, että radikaali-islamismi säilyy uhkana Euroopassa myös pitkällä aikavälillä. Lähivuosina Euroopassa toteutetut radikaali-islamistiset terrori-iskut ovat olleet pääosin ideologiasta inspiroituneiden henkilöiden yksinkertaisin tekovälinein toteuttamia iskuja,

mutta al-Qaida ja ISIL ovat edelleen kiinnostuneita myös monimutkaisista iskutavoista. Radikaali-islamistisen terrorismin uhkatasoa nostettiin useassa Euroopan maassa vuonna 2023.

Koraaniin kohdistuvien häpäisytekojen lisäksi Gazan sota on toinen keskeinen radikaali-islamistisen terrorismin uhkaa nostava kehityskulku. Palestiinalaiskysymys on symbolisesti merkittävä radikaali-islamistista ideologiaa kannattavien keskuudessa. Sekä al-Qaida että ISIL ovat pyrkineet hyödyntämään konfliktia propagandassaan ja kehottaneet seuraajiaan iskemään israelilaisia, yhdysvaltalaisia ja juutalaisia kohteita vastaan. Lähitulevaisuudessa on todennäköistä, että islamia loukkaaviksi tulkitut teot ja Gazan sota vaikuttavat radikalisoivasti ja inspiroivat yksittäisiä iskuja länsimaissa.

Suomessa radikaali-islamistisen terrorismin uhka on suojelupoliisin arvion mukaan kohonnut. Suojelupoliisi on tunnistanut Suomessa olevia radikaali-islamistista ideologiaa kannattavia henkilöitä, joilla halu ja kyky terrori-iskun toteuttamiseen. Merkittävän uhkan muodostavat myös toimijat, jotka ovat omaksuneet ajatusmaailmansa useista eri lähteistä eivätkä ole välttämättä sitoutuneita tiettyyn organisaatioon tai ideologiaan. Uhkaan vaikuttavat kotoperäinen radikalisoituminen, radikaali-islamistiset verkostot, vierastaistelijailmiö sekä yksittäiset toimijat ja pienryhmät, jotka inspiroituvat esimerkiksi propagandasta, aiemmista iskuista tai islamia loukkaaviksi tulkituista tapahtumista. Myös terroristijärjestöjen, kuten ISIL ja al-Qaida sekä niiden paikallisosastojen, kykyjen ja tavoitteiden kehittymisellä sekä länsimaiden sotilaallisella toiminnalla konfliktialueilla on vaikutuksia kansalliseen tilanteeseen.

Isku-uhkan muodostavat ensisijaisesti yksittäiset henkilöt ja pienryhmät. Radikaali-islamistiseen ideologiaan kytkeytyvässä terrori-iskussa todennäköisimmin hyödynnetään yksinkertaisia menetelmiä, kuten veitsiä tai ajoneuvoja, ja ne kohdistuvat siviiliväestöön tai viranomaisiin julkisilla paikoilla. Lyhyellä aikavälillä terrori-isku Suomessa on epätodennäköinen. Suomessa on toistaiseksi tuomittu kaksi henkilöä radikaali-islamistiseen terroristiseen toimintaan liittyen (tuomio 2018 Marokon kansalaisen tekemästä Turun puukotusiskusta ja tuomio Espanjan kansalaiselle 2023 kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten).

Radikaali-islamistiseen ideologiaan liittyvä toiminta Suomessa on pääosin väkivallatonta tukitoimintaa. Suomessa keskeisimpiä radikaali-islamismin tukitoimia ovat varojen välittäminen sekä ideologian levittäminen ja kuluttaminen verkossa. On erittäin todennäköistä, että väkivallaton tukitoiminta jatkuu eri muodoissaan Suomessa myös pitkällä aikavälillä.

Radikaali-islamistisen propagandan levittäminen ja kuluttaminen ovat keskittyneet verkkoympäristön salattuihin pikaviestisovelluksiin ja keskusteluryhmiin. Iskut kehotetaan suuntaamaan esimerkiksi muita uskontoja edustavia henkilöitä ja seksuaalivähemmistöjä vastaan. Nuorten verkkoympäristössä tapahtuva väkivaltainen ja ideologisesti riippumaton radikalisoituminen on keskeinen nouseva trendi kansainvälisesti, ja useissa Euroopan maissa on estetty alaikäisten suunnittelemia iskuhankkeita. Suomen terrorismitilanne seuraa usein kansainvälisiä kehityskulkuja.

Vierastaistelijailmiö vaikuttaa edelleen radikaali-islamistiseen toimintaympäristöön Suomessa. Syyrian ja Irakin konfliktialueella oleskelee yhä joitakin radikaali-islamistista ideologiaa kannattavia henkilöitä, joilla on kytköksiä Suomeen. Suomessa olevilla radikaali-islamistisilla toimijoilla on myös merkittäviä yhteyksiä konfliktialueille ja he ovat verkostoituneet kansainvälisesti.

Muu terrorismi

Euroopassa ei viime vuosina ole esiintynyt merkittäviä äärivasemmistolaisia terrori-iskuja. Tulevaisuudessa äärivasemmiston agendalle länsimaissa nousee erittäin todennäköisesti uusia aiheita reaktioina paikalliseen ja maailmanpoliittiseen tilanteeseen. Ilmasto- ja ympäristöaktivismi tulee erittäin todennäköisesti myös voimistumaan tulevaisuudessa. On mahdollista, että äärivasemmistoon ja muuhun aktivismiin kytkeytyvällä toiminnalla on tulevaisuudessa myös väkivaltaisia ulottuvuuksia.

Suomessa äärivasemmiston muodostama terrorismin uhka on matala ja toiminta on pääasiassa väkivallatonta. Äärivasemmisto keskittyy Suomessa pääasiassa antifasistiseen aktivismiin sekä Kurdistanin työväenpuolueen (PKK) toiminnan tukemiseen. Väkivaltaa kannattava toiminta suuntautuu ensisijaisesti Suomen ulkopuolelle. Muutamia suomalaisia on esimerkiksi matkustanut Koillis-Syyriaan liittyäkseen alueella toimiviin kurditaustaisiin aseellisiin järjestöihin. Suomessa PKK ja sen tukijat keskittyvät erityisesti rahoituksen keräämiseen ja vaikuttamistoimintaan. PKK:n muodostama terrorismin uhka Suomessa on matala.

Muun terrorismin uhka Suomessa on matala. Hallinnonvastainen liikehdintä Suomessa on ollut pääosin väkivallatonta. Esimerkiksi epävakaa talouskehitys, yhteiskunnan polarisaatio ja väestöryhmien välisen vastakkainasettelun lisääntyminen voivat kuitenkin aiheuttaa aiempaa epämääräisempää, spontaanimpaa ja vaikeammin ennakoitavissa olevaa radikaalia liikehdintää.

2.4 Nykytilan arviointi

2.4.1 Kokonaistarkastelun suorittamiseen liittyvät kannanotot

Perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan kannanotot

Eduskunnan perustuslakivaliokunta ja lakivaliokunta ovat nostaneet esiin sääntelyn kokonaistarkastelun tarpeen useiden terrorismirikoksia koskevien lainsäädäntöhankkeiden käsittelyn yhteydessä.

Perustuslakivaliokunta

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on todennut terrorismirikosten tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen rangaistavaksi säätämisen yhteydessä (PeVL 37/2016 vp, s. 3) ja terrorismirikosdirektiivin valmistelun yhteydessä (PeVL 56/2016 vp, s. 6), että rikosoikeudelliseksi sääntelyksi terrorismirikokset muodostavat monimutkaisen ja vaikeaselkoisen kokonaisuuden. Koska kysymys on sääntelystä, jonka yhteydessä täsmällisyyttä koskeva vaatimus on erityisen korostunut, perustuslakivaliokunnan mukaan terrorismirikoksia koskevan sääntelyn kokonaisuutta on syytä pyrkiä yksinkertaistamaan.

Perustuslakivaliokunta on sittemmin myös todennut terrorismin rahoittamista koskevien säännösten muuttamisen yhteydessä (PeVL 1/2021 vp, kappale 12), että rikoslain 34 a luvun sääntely on huomattavan monimutkaista. Luvun säännökset sisältävät useita viittauksia rikoslain muuhun sääntelyyn sekä useita luvun sisäisiä viittauksia. Sääntely sisältää valiokunnan mukaan myös verraten monimutkaisen määritelmäsäännöksen. Lisäksi luvun säännösten taustalla on lukuisia kansainvälisiä ja eurooppalaisia oikeudellisia velvoitteita, jotka tulee ottaa huomioon sääntelyä käytännössä sovellettaessa. Valiokunta painottaa kokonaistarkastelun tarvetta. Perustuslakivaliokunta on sittemmin vielä toistanut nämä näkemyksensä viimeisten merkittävien lainsäädäntömuutosten tekemisen yhteydessä ja todennut, että sääntelyn kokonaistarkasteluun on välttämätöntä ryhtyä (PeVL 34/2021 vp, kappale 14).

Lakivaliokunta

Eduskunnan lakivaliokunta on todennut terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä (LaVM 4/2018 vp, s.10), että terrorismirikoksia koskevaan rikoslain 34 a lukuun on 2000-luvulla tehty lukuisia muutoksia, jotka ovat johtuneet muun muassa kansainvälisistä velvoitteista. Valiokunta katsoo, että terrorismirikoksia koskeva rikoslain 34 a luku on nykymuodossaan yleisesti ottaen varsin vaikeaselkoinen kokonaisuus. Valiokunta pitää perusteltuna, että terrorismirikoksia koskeva sääntely

arvioidaan jatkossa kokonaisuutena omana lainsäädäntöhankkeenaan. Tässä yhteydessä on valiokunnan mukaan perusteltua arvioida myös, mahdollistavatko rikoslain terrorismia koskevat kriminalisoinnit riittävän tehokkaan puuttumisen terroristisessa tarkoituksessa tehtävän toiminnan eri ilmenemismuotoihin, etenkin niin sanotun vierastaistelijailmiön osalta.

Lakivaliokunta on myös terrorismin rahoittamista koskevien säännösten muuttamisen yhteydessä painottanut rikoslain 34 a luvun kokonaistarkastelun tarvetta (LaVM 2/2021 vp, s. 6). Siinä yhteydessä valiokunta on pitänyt kokonaistarkastelua välttämättömänä terrorismirikoksia koskevan sääntelykokonaisuuden selkeyttämiseksi.

Lakivaliokunta on ottanut kantaa kokonaisarvostelun tekemiseen myös viimeisten merkittävien terrorismirikoksia koskevien lainsäädäntömuutosten tekemisen yhteydessä (LaVM 15/2021 vp, s. 11 ja 12). Valiokunta on tuolloin vielä uudelleen korostanut kokonaisarvioinnin tarvetta. Valiokunta pitää tärkeänä, että tulevassa kokonaistarkastelussa varmistutaan siitä, että terrorismirikoksia koskeva lainsäädäntö on kattavaa suhteessa esimerkiksi vertailumaiden lainsäädännön, terrorismiin liittyvien ilmiöiden sekä muiden vastaavien seikkojen mahdolliseen kehittymiseen ja muuttumiseen. Mikäli aukkoja vielä ilmenee, on niiden osalta syytä ryhtyä tarvittaviin lainsäädäntötoimiin. Lakivaliokunta on vielä toistanut nämä näkemykset lausunnossaan, joka koskee Suomen liittymistä Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjaan (LaVM 29/2022 vp, s. 5).

Työryhmämietintö ja sen lausuntopalaute

Kokonaisarvioinnin tarpeeseen kiinnitti huomiota myös edellä jo jaksossa 2.1.4. käsitelty oikeusministeriön asettama työryhmä mietinnössään. Siinä todetun mukaan Suomen rikosoikeuden soveltamisalaan liittyvät rikoslain 1 lukua koskevat kysymykset ovat sellaisia, joiden ottaminen tarkasteltaviksi tulevassa kokonaisarvioinnissa on aiheellista. Työryhmä näki myös tarvetta rangaistusasteikkojen tarkastelulle mainiten erityisesti terrorismin rahoittamista (nykyisin terrorismirikoksen rahoittaminen) koskevan rikoslain 34 a luvun 5 §:n sekä terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua koskevan mainitun luvun 2 §:n. Työryhmä kiinnitti eduskunnan valiokuntien kannanottoihin perustuen huomiota siihen, että terrorismirikosten suhde keskenään ja rikoslain 5 luvussa säänneltyihin yritykseen ja osallisuuteen ei ole välttämättä kaikissa tapauksissa selvä. Rangaistussäännösten tarkastelun osalta kysymys ei ole välttämättä pelkästään sääntelyn selkeyttämisestä ja yksinkertaistamisesta, vaan kokonaisarvioinnille ominaisesti sääntelyä on tarkasteltava mahdollisimman laajasta näkökulmasta esiin nousevat muutostarpeet huomioon ottaen. (mietinnön s. 60–63)

Työryhmä ehdotti sääntelyn riittävän kattavuuden varmistamiseksi ja vertailuvaltioidenkin lainsäädäntö huomioon ottaen terroristiryhmään ja julkiseen kehottamiseen liittyviä lainsäädäntömuutoksia, jotka sitten toteutettiin viimeisellä aihepiiriin liittyvällä hallituksen esityksellä (HE 89/2021 vp).

Enemmistö työryhmän mietinnöstä lausunnon antaneista katsoi, että on suoritettava vaikeaselkoisiksi muodostuneiden terrorismirikossäännösten kokonaistarkastelu (liikenne- ja viestintäministeriö, sisäministeriö, ulkoministeriö, valtioneuvoston oikeuskansleri, keskusrikospoliisi, Poliisihallitus, suojelupoliisi, Etelä-Suomen syyttäjäalue, Suomen Lakimiesliitto ry, Amnesty International Suomen osasto ry, Suomen syyttäjäyhdistys ry, Lapin yliopisto (professori Minna Kimpimäki) ja professori Martin Scheinin). Lausuntotiivistelmä löytyy seuraavasta linkistä:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162446/OM_2020_14_ML.pdf?sequence=1&isAllowed=y

2.4.2 Arvioinnissa huomioon otettavia yleisiä seikkoja

2.4.2.1 Kriminalisointiperiaatteet ja rikoslainsäädännön käytölle asetettavat yleiset edellytykset

Terrorismirikosten rangaistavaksi säätämiseen ja rangaistussäännösten sisältöön on Suomessa merkittävästi vaikuttanut kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpano. Kun kysymys ei ole Suomea suoraan sitovien kansainvälisten velvoitteiden (erityisesti direktiivit ja Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmat) tai sitoviksi liittymistoimilla tulevien kansainvälisten velvoitteiden (yleissopimukset ja pöytäkirjat) toteuttamisesta, jonkin teon rangaistavuuden alan laajentaminen tai uuden teon rangaistavaksi säätäminen ovat kansallisessa harkinnassa, jota ohjaavat kriminalisointiperiaatteet ja rikoslainsäädännön käytölle asetettavat yleiset edellytykset. Näistä periaatteista ja edellytyksistä useat puolestaan liittyvät perustuslaillisiin edellytyksiin.

Eduskunnan lakivaliokunnan korostamien rikoslainlainsäädännön käytön yleisten edellytysten mukaan kaikelle rikoslainsäädännölle tulee ensinnäkin olla hyväksyttävä peruste. Toiseksi on kyettävä osoittamaan, että on painava yhteiskunnallinen tarve, joka edellyttää juuri uuden rikostunnusmerkistön säätämistä hyväksyttäväksi arvioidun tavoitteen saavuttamiseksi. Tällöin huomioon tulevat otettaviksi ennestään voimassa oleva muu sääntely samoin kuin mahdolliset tavoitellun päämäärän saavuttamiseen johtavat vaihtoehtoiset menettelyt. Kolmanneksi säädettävän kriminalisoinnin tulee olla ennaltaehkäisevä eli uuden rangaistussäännöksen on voitava perustellusti olettaa edes jossakin määrin vaikuttavan tarkoitetulla tavalla.

Neljänneksi jo perustuslain 8 §:ssä säädetystä rikosoikeudellisesta laillisuusperiaatteesta johtuu, että tunnusmerkistön on oltava täsmällinen ja tarkkarajainen. (LaVL 9/2004 vp, s. 1/II ja 2/I sekä LaVM 15/2005 vp, s. 5/I).

Eduskunnan lakivaliokunta on myös todennut (LaVL 17/2017 vp, s. 5) rangaistavaksi säätämisessä huomioon otettavat kriminalisointiperiaatteet, jotka ovat osittain päällekkäisiä rikoslainsäädännön käytön yleisten edellytysten kanssa. Rikosoikeutta on niin kutsutun ultima ratio -periaatteen mukaisesti käytettävä vasta viimesijaisena keinona ja kriminalisoinnista on oltava enemmän hyötyä kuin haittaa. Oikeushyvien suojelun periaatteen mukaisesti rangaistavaksi on perusteltua säätää vain sellainen moitittava menettely, joka loukkaa tai konkreettisesti vaarantaa oikeusjärjestyksen suojaamia oikeushyviä. Ehdotetulle kriminalisoinnille tulee olla myös painava yhteiskunnallinen tarve, joka edellyttää juuri uuden rikostunnusmerkistön säätämistä hyväksyttäväksi arvioidun tavoitteen saavuttamiseksi.

Rikoslainsäädännön muutosten tekemistä harkittaessa tarvitaan tietoja kysymyksessä olevan rikollisuuden nykytilanteesta sen arvioimiseksi, onko muutosten tarvetta vai ei. Tämä liittyy erityisesti painavan yhteiskunnallisen tarpeen selvittämiseen, mutta myös muihin rikoslainsäädännön käytön yleisiin edellytyksiin ja kriminalisointiperiaatteisiin. Mahdollisuuksien mukaan on pyrittävä arviomaan myös sitä, minkälaiseksi tilanne voi tulevaisuudessa kehittyä.

Tärkeiksi katsottavien intressien suojaamiseen ja rikoslainsäädännön hyväksyttävään perusteeseen liittyy se, että terrorismissa on kysymys yhteiskunnan perustoimintoja, oikeusjärjestystä sekä ihmisten henkeä, terveyttä ja turvallisuutta hyvin vakavasti uhkaavasta rikollisuudesta, jonka estämiselle ja keskeyttämiselle on perusoikeusjärjestelmän näkökulmasta hyväksyttävät ja hyvin painavat perusteet (PeVL 34/2021 vp, kappale 3 ja siinä viitatut aikaisemmat kannanotot). Tähän perustuslakivaliokunnan näkemykseen liittyy se näkökohta, että terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten (”terrori-iskujen”) tekemistä edistävien muiden terrorismirikosten rangaistavaksi säätämisellä on mahdollista estää terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä.

Oikeushyvien suojaamiseen liittyy myös suhteellisuusvaatimus perusoikeusrajoitusten yleisenä edellytyksenä. Perustuslakivaliokunnan mukaan suhteellisuusvaatimus edellyttää myös sen arviointia, onko kriminalisointi välttämätön sen taustalla olevan oikeushyvän suojaamiseksi (PeVL 1/2021 vp, kappale 6 ja siinä viitattu lausunto PeVL 23/1997 vp, s. 2/II).

Toisaalta perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että terrorismirikosten rangaistavuutta ulotetaan huomattavan etäälle varsinaisesta terrorismirikoksesta ilman, että minkäänlaista vaaraa terrorismirikoksen toteutumisesta olisi käsillä (PeVL 56/2016 vp, s. 8). Tämä huomio liittyy siihen, että kansainvälisten velvoitteiden takia rikoslain 34 a lukuun on vähitellen lisätty valmistelu- ja edistämisluonteisia tekoja, joiden yhteys terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin voi olla hyvinkin etäinen. Perustuslakivaliokunnan näkemyksen vuoksi terrorismirikoksia rangaistaviksi säädettäessä on lähtökohtana, että rangaistavaksi säädettävän menettelyn tulee olla varteenotettavassa yhteydessä terrorismirikosten ja erityisesti terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemiseen.

Rikoslain käytön viimesijaisuus kriminalisointiperiaatteena tarkoittaa sitä, että ennen uuden rikostunnusmerkistön säätämistä tai jo olemassa olevan soveltamisalan laajentamista on arvioitava muut käytettävissä olevat keinot vahingollisen tai vaaralliseksi arvioitavissa olevien tekojen estämiseksi tai niihin puuttumiseksi.

Kriminalisoinnista saatava hyöty liittyy ennen muuta sen kykyyn ennaltaehkäistä rangaistussäännöksellä suojattavan oikeushyvän loukkauksia. Kriminalisoinnin haittoja voivat puolestaan olla muun muassa rangaistussäännöksen noudattamisen valvonnasta ja säännöksen rikkomisen aiheuttamista toimenpiteistä johtuvat kustannukset, rangaistuksen täytäntöönpanosta tuomitulle aiheutuva kärsimys tai muu vastaava haitallinen seuraus sekä tietyn toiminnan rajoittaminen.

Keskeinen rikosoikeudellinen periaate on laillisuusperiaate, jonka lakivaliokunta on katsonut kuuluvan rikoslainsäädännön käytön yleisiin edellytyksiin ja jonka on myös katsottu kuuluvan kriminalisointiperiaatteisiinkin. Rikosoikeudellista laillisuusperiaatetta koskevan perustuslain 8 §:n mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, joka ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi. Perustuslakivaliokunta on lukuisissa terrorismirikoksia koskevissa lausunnoissaan (PeVL 26/2014 vp, PeVL 37/2016 vp, PeVL 56/2016 vp, PeVL 20/2018 vp, PeVL 1/2021 vp ja PeVL 34/2021 vp) kiinnittänyt erityistä huomiota kyseiseen periaatteeseen.

Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate sinällään mahdollistaa rangaistussäännösten tulkinnan. Käytännössä rangaistussäännöksiä ja niiden perusteluja ei voida kirjoittaa niin tyhjentävästi, että tulkinnanvaraa ei syntyisi. Tämä myös todetaan oikeuskäytännössä. Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2019:44 (kohta 15) katsonut käsitteiden tulkinnan olevan välttämätöntä ja oikeutettua myös yksittäisiä rikostunnusmerkistöjä sovellettaessa edellyttäen, että tulos on sopusoinnussa tunnusmerkistöstä ilmenevän, rangaistusuhalla tavoitellun suojan tarkoituksen kanssa ja että lopputulos on kohtuudella tekijän ennakoitavissa. Tuossa yhteydessä korkein oikeus viittasi aikaisempiin ratkaisuihinsa KKO 2018:36, KKO 2014:7 ja KKO 2013:12.

Rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen liittyy rikosoikeuslainsäädännön taannehtivan soveltamisen kielto. Tarkemmin rikosoikeudellisen sääntelyn ajallisesta soveltamisesta säädetään rikoslain 3 luvun 2 §:ssä. Pääsääntöisesti rangaistussäännöksiä sovelletaan niiden voimassaoloaikana tehtyihin rikoksiin. Uutta lakia voidaan kuitenkin soveltaa ennen sen voimaantuloa tehtyihin tekoihin, jos uuden lain soveltaminen johtaa tekohetken lain soveltamista lievempään lopputulokseen.

Kriminalisointiperiaatteena pidetään toisinaan myös ihmisarvon loukkaamattomuutta, jonka valtiosääntö turvaa perustuslain 1 §:n 2 momentin mukaan. Ihmisarvon loukkaamattomuuden periaatteen mukaan ketään ei saa rangaista teosta, jos tällä ei ollut kykyä tai mahdollisuutta toimia toisin. Lisäksi periaate edellyttää, että rangaistavan teon täytyy olla tahallinen tai tuottamuksellinen. Pelkästään seurauksen aiheuttamiseen perustuvaa rangaistussäännöstä ei voida säätää.

Rikoslainsäädännön käyttöä koskeviin periaatteisiin liittyy myös se, että kriminalisointi ei saa synnyttää ylitsepääsemättömiä tai mielivaltaisesti ratkaistavia näyttöongelmia. Rikoslakiin ei pidä myöskään ottaa säännöksiä, joiden noudattamisen valvonta on käytännössä mahdotonta ja jotka jo etukäteen voi arvioida tehottomiksi.

2.4.2.2 Perus- ja ihmisoikeudet ja kansainvälinen humanitaarinen oikeus

Tekoja rangaistavaksi säädettäessä ja muutettaessa rangaistussäännöksiä ankarampiin rangaistuksiin johtaviksi on otettava huomioon myös perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset (PeVM 25/1994 vp, s. 5):

- Perusoikeuksien rajoitusten tulee perustua eduskunnan säätämään lakiin.
- Rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä.
- Rajoitusperusteiden tulee olla hyväksyttäviä. Rajoittamisen tulee olla painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima.
- Tavallisella lailla ei voida säätää perusoikeuden ytimeen ulottuvaa rajoitusta.
- Rajoitusten on oltava suhteellisuusvaatimuksen mukaisia. Rajoitusten tulee olla välttämättömiä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi. Jokin perusoikeuden rajoitus on sallittu ainoastaan, jos tavoite ei ole saavutettavissa perusoikeuteen vähemmän puuttuvin keinoin. Rajoitus ei saa mennä pidemmälle kuin on perusteltua ottaen huomioon rajoitusten taustalla olevan yhteiskunnallisen intressin painavuus suhteessa rajoitettavaan oikeushyvään.

- Perusoikeuksia rajoitettaessa on huolehdittava riittävistä oikeusturvajärjestelyistä.
- Rajoitukset eivät saa olla ristiriidassa Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.

Perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten merkitys tässä yhteydessä liittyy ensinnäkin siihen, että lainsäädäntömuutokset saattavat nykyistä enemmän ja tuntuvammin mahdollistaa ehdottoman vankeusrangaistuksen käytön, jolla on merkitystä rikoksista tuomittavien ja heidän perustuslain 7 §:n 1 momentissa suojatun henkilökohtaisen vapautensa kannalta. Lisäksi rangaistavaksi säätämisellä voidaan puuttua suojattuun perusoikeuteen, esimerkiksi yksityiselämän suojaan tai maasta lähtemisen oikeuteen.

Perus- ja ihmisoikeuksien sekä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden kunnioittamista korostetaan kansainvälisissä terrorismia koskevissa asiakirjoissa, erityisesti Euroopan neuvoston yleissopimuksessa ja terrorismirikosdirektiivissä. Myös Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvosto (esimerkiksi päätöslauselmat 2178 (2014), 2462 (2019) ja 2482 (2019) ja yleiskokous (esimerkiksi päätöslauselma A/RES/72/284 (2018)) ovat edellyttäneet, että kaikissa terrorismin vastaisissa toimissa otetaan huomioon perusoikeudet sekä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja kansainvälisen pakolaisoikeuden määräykset. Tämä koskee myös vaikutuksia, joita toimilla voi olla puolueettomien humanitaaristen toimijoiden puhtaasti humanitaariseen toimintaan, lääkintätehtävät mukaan lukien. Euroopan unionin neuvoston päätelmissä marraskuulta 2019 viitataan päätöslauselmiin 2462 (2019) ja 2482 (2019) ja korostetaan sitä, että terrorisminvastaisten toimien on oltava sopusoinnussa kansainvälisoikeudellisten velvoitteiden, erityisesti kansainvälisen ihmisoikeussääntelyn, pakolaisoikeuden ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden kanssa. Päätelmissä kehotetaan jäsenvaltioita varmistamaan, että kansalliset terrorisminvastaiset toimet ovat kansainvälisen oikeuden mukaisia.

Euroopan neuvoston yleissopimuksen 12 artiklan 1 kappale edellyttää, että sopimuksen mukaisia rangaistussäännöksiä säädettäessä, täytäntöön pantaessa ja sovellettaessa kunnioitetaan kansainvälisen oikeuden velvoitteisiin sisältyviä ihmisoikeusvelvoitteita, erityisesti sananvapauteen, yhdistymisvapauteen ja uskonnonvapauteen liittyviä velvoitteita, siltä osin kuin näitä velvoitteita sovelletaan kyseisen sopimuspuolen osalta. Artiklan 2 kappaleen mukaan on lisäksi noudatettava suhteellisuusperiaatetta, ottaen huomioon säännösten oikeutetun päämäärän ja tarpeellisuuden demokraattisessa yhteiskunnassa, eikä tässä yhteydessä saisi esiintyä minkäänlaista mielivaltaista, syrjivää tai rasistista kohtelua. Vastaavat säännökset ovat yleissopimukseen tehdyn lisäpöytäkirjan 8 artiklassa.

Terrorismirikosdirektiivin 23 artiklan 1 kohdan mukaan direktiivi ei aiheuta muutoksia velvoitteeseen kunnioittaa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklassa vahvistettuja perusoikeuksia ja oikeudellisia perusperiaatteita. Huomioon otettavia perusoikeuksia ja -vapauksia (esimerkiksi oikeus vapauteen ja turvallisuuteen, sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus sekä oikeus yksityis- ja perhe-elämän kunnioitukseen) ja periaatteita (esimerkiksi rikoksista määrättävien rangaistusten oikeasuhteisuuden periaate kattaen rikosoikeudellista täsmällisyyttä, selkeyttä ja ennakoitavuutta koskevan vaatimuksen) käsitellään direktiivin johdantokappaleessa 35. Sen mukaan direktiivissä kunnioitetaan Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklassa tunnustettuja periaatteita ja otetaan huomioon erityisesti perusoikeuskirjassa tunnustetut periaatteet, myös sen II, III, V ja VI osastoon sisältyvät periaatteet. Merkityksellinen ei johdantokappaleen 35 mukaan ole vain Euroopan unionin oikeus, vaan kappaleessa viitataan myös muihin kansainvälisen oikeuden velvoittaviin lähteisiin.

Euroopan neuvoston yleissopimuksen 26 artiklan 4 kappaleen mukaan yleissopimuksen määräykset eivät vaikuta sopimuspuolen ja yksittäisten henkilöiden muihin oikeuksiin, velvoitteisiin ja vastuuseen kansainvälisen oikeuden nojalla, mukaan luettuna kansainvälinen humanitaarinen oikeus. Saman artiklan 5 kappaleessa todetaan, että sellaiset asevoimien toimet aseellisen selkkauksen aikana, joihin sovelletaan kansainvälistä humanitaarista oikeutta, eivät niiden humanitaarisen oikeuden mukaisessa merkityksessä kuulu yleissopimuksen soveltamisalaan, eivätkä sen soveltamisalaan kuulu myöskään sopimuspuolen puolustusvoimien toimet, joihin ne ovat ryhtyneet virkatehtäviensä hoidon yhteydessä, siltä osin kuin niihin sovelletaan muita kansainvälisen oikeuden sääntöjä. Todettakoon, että 5 kappaleen suomenkielinen käännös on jossain määrin epätarkka. Todistusvoimaisessa alkutekstissä viittaus humanitaarisen oikeuden mukaiseen merkitykseen koskee käsitteitä ”asevoimat” ja ”aseellinen selkkaus”, ei asevoimien toimia, joita ei ole tyhjentävästi määritelty humanitaarisessa oikeudessa.

Terrorismirikosdirektiivin artikloissa ei ole kansainvälisen oikeuden ja erityisesti kansainvälisen humanitaarisen oikeuden huomioon ottamiseen velvoittavia määräyksiä, mutta direktiivin johdantokappaleessa 37 todettu pitkälti vastaa Euroopan neuvoston yleissopimuksen 26 artiklan 4 ja 5 kappaleessa olevia määräyksiä. Lisäksi terrorismirikosdirektiivin johdantokappaleen 38 mukaan puolueettomien, kansainvälisessä oikeudessa, mukaan lukien kansainvälisessä humanitaarisessa oikeudessa, tunnustettujen humanitaarisen avun järjestöjen toimittama humanitaarinen apu ei kuulu direktiivin soveltamisalaan, kun otetaan huomioon Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö.

Kansainvälinen humanitaarinen oikeus sääntelee sotaa käyvien osapuolten toimia ja tulee sovellettavaksi aseellisen selkkauksen tilanteissa. Kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaan aseellisissa selkkauksissa tahalliset siviileihin tai siviilikohteisiin kohdistuvat väkivallanteot luokitellaan sotarikoksiksi. Humanitaaristen velvoitteiden sitomien valtioiden harkintaan pitkälti jää se, minkä rikosnimikkeiden nojalla syytetään teoista, jotka ovat humanitaarisen oikeuden mukaan laittomia ja jotka kohdistuvat siviiliväestöön. Rikosten tunnusmerkistöihin liittyy väistämättä rajanveto-ongelmia. Tämä ei koske pelkästään terrorismirikoksia ja sotarikoksia, vaan myös terrorismirikoksia ja muita vakavia rikoksia, joita voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa.

Terrorismirikoksen erottaa muista sitä muistuttavista rikoksista nimenomaan rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentin määritelmässä säädetty terroristinen tarkoitus, joka liittyy suoraan (terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos) tai välillisesti (muut rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädetyt rikokset) kaikkiin terrorismirikoksiin. Toisaalta kansainvälinen humanitaarinen oikeus on otettava huomioon myös arvioitaessa terroristisen tarkoituksen olemassaoloa. Tekijällä ei ole esimerkiksi rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettua terroristista tarkoitusta, jos kysymys on kansainvälisiä sodan oikeussääntöjä kunnioittavasta toiminnasta.

Humanitaarista avustustoimintaa konfliktialueilla säännellään I ja IV Geneven sopimuksessa (Geneven sopimus maasotavoimiin kuuluvien haavoittuneiden ja sairaiden aseman parantamisesta ja Geneven sopimus siviilihenkilöiden suojelemisesta sodan aikana, SopS 8/1955) ja Geneven sopimusten I ja II lisäpöytäkirjassa (Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirja kansainvälisten aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta ja Geneven yleissopimusten lisäpöytäkirja kansainvälistä luonnetta vailla olevien aseellisten selkkausten uhrien suojelemisesta, SopS 82/1980).

2.4.2.3 Rangaistusasteikot

Myös terrorismirikoksia suhteutetaan vakavuudeltaan toisiinsa ja muihin rikoksiin tekojen rangaistusarvon perusteella. Tämä tarkoittaa sitä, että rangaistusasteikkoja arvioitaessa ja muutettaessa sekä uudesta rangaistusasteikosta säädettäessä huomioon on otettava kysymyksessä olevan rikoksen ajateltavissa olevien ilmenemismuotojen osoittama teon paheksuttavuus, vahingollisuus ja vaarallisuus sekä tekotyypin ilmentämä tekijän syyllisyys.

Rangaistusseuraamuksen ankaruuden tulee olla oikeassa suhteessa teon moitittavuuteen, ja rangaistusjärjestelmän kokonaisuudessaan tulee täyttää suhteellisuuden vaatimukset (PeVL 1/2021 vp, kappale 6 ja siinä viitatut aikaisemmat kannanotot). Rangaistusasteikon tulee olla riittävän laaja vakavuudeltaan erilaisten tekojen kattamiseksi. Rangaistusasteikko tulee suhteuttaa muiden vastaavien

rikosten rangaistusasteikkoihin. Rikoksen rangaistusasteikkoa ei säädetä tai muuteta jonkin pakkokeinon käytön mahdollistamiseksi sen selvittämisessä (LaVM 3/1998 vp, s. 25/I).

Rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä vakiintuneilla rangaistusasteikoilla lainsäätäjä ohjaa lainkäyttäjää niin, että oikeuskäytäntö muodostuu mahdollisimman yhtenäiseksi. Sellaisia asteikkoja on myös säädetty joillekin terrorismirikoksille. Rikoslain 2 c luvun 2 §:n 2 momentin mukaan määräaikaisen vankeusrangaistuksen enimmäisaika on kaksitoista vuotta, mikä asettaa rajan niiden rikosten enimmäisrangaistuksille, joiden seuraamukseksi ei säädetä elinkautista vankeusrangaistusta.

Yleisimmin Suomessa ovat käytössä seuraavat rangaistusasteikot:

- sakko
- sakko–6 kuukautta vankeutta
- sakko–1 vuosi vankeutta
- sakko–2 vuotta vankeutta
- 4 kuukautta–4 vuotta vankeutta
- 1–10 vuotta vankeutta
- 2–10 vuotta vankeutta.

Kyseisistä rangaistusasteikoista on poikettu terrorismirikosten kohdalla erityisesti terrorismirikosten vakavaan luonteeseen liittyvistä syistä. Rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä säädetyt useat rangaistusasteikot poikkeavat paljonkin toisistaan rikokseen tavanomaisesti (ilman terroristista tarkoitusta tehtynä) sovellettavaan rangaistusasteikkoon pohjautuen. Enimmäisrangaistus vaihtelee kolmen vuoden vankeusrangaistuksesta elinkautiseen vankeusrangaistukseen. Muuten luvun rikosten kohdalla käytetyt rangaistusasteikot ovat seuraavat:

- sakko–1 vuosi vankeutta (terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen),
- sakko–2 vuotta vankeutta (matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen),
- sakko–3 vuotta vankeutta (terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu ja kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten)
- 4 kuukautta–6 vuotta vankeutta (terroristiryhmän johtaminen eräissä tapauksissa, terroristin rahoittaminen ja terroristiryhmän rahoittaminen)
- 4 kuukautta–8 vuotta vankeutta (terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, värväys terrorismirikoksen tekemiseen ja terrorismirikoksen rahoittaminen)
- 2–12 vuotta vankeutta (terroristiryhmän johtaminen eräissä tapauksissa).

Rangaistusasteikot ovat pääasiallisesti kansallisessa harkinnassa. Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden yleisenä lähtökohtana on, että rangaistusten tulee olla tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia. Tämä todetaan esimerkiksi Euroopan neuvoston yleissopimuksen 11 artiklan 1 kappaleessa ja terrorismirikosdirektiivin 15 artiklan 1 kohdassa. Poikkeuksen muodostavat rikoslain 34 a luvun 3 §:ssä terroristiryhmän johtamiselle säädetyt rangaistusasteikot, jotka perustuvat vuoden 2002 puitepäätöksen 5 artiklan 3 kohtaan, jota asiallisesti vastaava on terrorismirikosdirektiivin 15 artiklan 3 kohdassa.

2.4.2.4 Kansainvälisten vertailujen merkitys

Suomessa noudatettavien kriminalisointiperiaatteiden ja rikoslainsäädännön käytön yleisten edellytysten näkökulmasta ei sinänsä keskeistä ole se, onko jokin teko säädetty rangaistavaksi tietyllä tavalla jossakin toisessa valtiossa. Lähtökohtaisesti rikoslainsäädännön käytön perusteltavuutta koskeva arviointi tehdään kansallisten periaatteiden ja edellytysten valossa.

Yhteiskunnallisten ongelmien ja niiden ratkaisukeinojen ollessa pitkälti samoja oikeus- ja muilta perinteiltään samankaltaisissa valtioissa suuntaviivoja on kuitenkin saatavissa kansainvälisestä vertailusta. Jos teon rangaistavaksi säätämiseen päädytään, mallia voidaan ottaa muissa valtioissa ja erityisesti Suomelle vertailuvaltioina keskeisiksi koetuissa valtioissa kuten Ruotsissa, Norjassa ja Saksassa omaksutuista lainsäädäntöratkaisuista.

Kansainvälisten vertailujen hyödynnettävyyttä vaikeuttavat monet seikat. Jo tiettyä rikosta koskevat kriminalisointitarpeet ja -perusteet saattavat vaihdella merkittävästikin valtioiden välillä. Sääntelyn sisältöön voivat vaikuttaa kansalliset rikollisuustilanteet ja sääntelyn historiallinen tausta. Säännösten kirjoitustavat ja lainsäädäntötekniikat myös vaihtelevat esimerkiksi sen suhteen, käytetäänkö yksityiskohtaisesti vai yleisluonteisemmin kirjoitettuja pykäliä. Lisäksi merkitystä saattaa olla rikosoikeudellisen järjestelmän rakenteella ja järjestelmää käytettäessä sovellettavilla periaatteilla. Merkityksellisiä voivat esimerkiksi olla tekoon liittyvien rangaistussäännösten kokonaisuudet ja mahdollisuudet soveltaa tekoon useita rangaistussäännöksiä samanaikaisesti sekä se, että voidaan rangaistussäännösten asemesta soveltaa osallisuutta koskevia tai vastaavia yleisesti rikoksiin sovellettavia säännöksiä.

Kansainvälisissä vertailuissa on vaikeata tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä myös vertailuvaltioiden rangaistussäännöksissä olevista rangaistusasteikoista. Rangaistusasteikot ovat kansalliseen rangaistusjärjestelmään sidottuja (esimerkiksi minkälaisia rangaistusasteikkoja valtiossa vakiintuneesti käytetään) ja siinä

järjestelmässä muiden rikosten rangaistusasteikkoihin suhteutettuja. Suomessa on pyrittävä käyttämään rikoslain kokonaisuudistuksessa omaksuttuja rangaistusasteikkoja. Rangaistusasteikko ei myöskään kerro siitä, minkälaisia rangaistuksia sen puitteissa käytännössä määrätään. Rangaistustaso määräytyy kansallisten rangaistuksen määräämistä koskevien säännösten ja oikeuskäytännössä muodostuneiden rangaistustasojen mukaan. Ankaristakin käytettävissä olevista rangaistusasteikoista huolimatta saatetaan käytännössä soveltaa pikemminkin rikokseen soveltuvia lievempiä asteikkoja tai ainakin yleensä mitata rangaistus merkittävästi enimmäisrangaistusta alempana olevasta rangaistusasteikon osasta.

2.4.3 Sääntelyn selkeyttämisen lähtökohdat ja toteuttamistavat

Terrorismirikoksia koskevassa rikoslain 34 a luvussa säädetään rangaistaviksi terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset (1 § ja radiologisia aseita koskien 1 a §) sekä niiden tekemistä edistävät rikokset (2–4, 4 a–4 c, 5 ja 5 a–5 e §). Sääntelyn rakenteeseen sekä säännösten lukumäärään ja sisältöön ovat vaikuttaneet useat seikat. Niistä keskeisimpiä ovat kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpano ja siihen liittyvä tarve osoittaa velvoitteiden tulleen asianmukaisesti toteutetuiksi sekä rikosoikeudellisen sääntelyn tarkkarajaisuutta edellyttävä laillisuusperiaate, jota Suomessa perinteisesti noudatetaan tarkasti rangaistavan käyttäytymisen alaa laajennettaessa perustuslakivaliokunnan osallistuessa asian käsittelyyn eduskuntavaiheessa. Laillisuusperiaatteen noudattaminen ei ole sellaisenaan itsetarkoitus, vaan periaatteeseen liittyvällä säännösten tulkinnanvaraisuuden vähentämisellä edistetään niin terrorismirikoksiin syyllistyneiden vastuuseen saattamista kuin myös terrorismirikoksista epäiltyjen ja syytettyjen oikeusturvan toteutumista. Rangaistussäännösten sanamuodon perusteella on oltava ennakoitavissa, onko jokin teko tai toiminta rangaistavaa.

Rikoslain 34 a luvun säännöksillä toteutetaan lukuisia Suomea sitovia kansainvälisiä velvoitteita. Luvun säännösten selkeyttäminen onkin tehtävä niin, että velvoitteiden täyttäminen on edelleen riittävällä varmuudella todettavissa säännösten sanamuodoista.

Vertailuvaltioiden lainsäädännöistä ilmenee, että niistäkin useissa sääntelyn perusrakenne on samanlainen kuin Suomessa. Tämä on ymmärrettävää sen vuoksi, että sääntelyiden perustan muodostavat pitkälti samat kansainväliset velvoitteet. Euroopan unionin jäsenvaltioiden kohdalla korostuu terrorismirikosdirektiivin merkitys. Sen lisäksi Euroopan neuvoston ja Yhdistyneiden kansakuntien velvoitteilla on vaikutuksensa. Muiden valtioiden sääntelyissä ei pykäliä ole kuitenkaan yleisesti ottaen

niin paljon kuin Suomessa, ne myös ovat monin paikoin yleisluonteisemmin kirjoitettuja. Kansainvälisen vertailun tietoihin myös liittyy seikkoja, jotka edellisessä jaksossa todetun mukaisesti vaikeuttavat niiden hyödyntämistä.

Sääntelyä voidaan ajatella selkiytettävän myös sijoittelemalla säännöksiä uudelleen muutetun tai uuden rikoslain 34 a luvun sisällä. Tämä voisi toteutua esimerkiksi niin, että saman tyyppisiä tekoja keskitetään yhden pykälän alle. Sellaisesta sääntelyn yhdistämisestä ei välttämättä aiheudu lisäarvoa, jos säännöksiä ei uudelleen sijoittelun yhteydessä samalla sisällöllisesti muuteta. Tällaiselle sääntelyn yhdistämiselle asettaa rajansa se, että Suomessa ei perinteisesti samaan rikoslain pykälään sijoiteta tekoja, joiden rangaistusasteikko on erilainen. Rangaistusasteikkojen lisäksi myös tekotapojen (tunnusmerkistöjen) tulisi olla siinä määrin yhdenmukaisia, että sääntelyn yhdistäminen on perusteltua. Sääntelyn selkeyttä voi pikemminkin joissakin tapauksissa edistää se, että tekotavoiltaan erilaiset teot ovat omilla rikosnimikkeillään omissa pykälissään.

Pyrkimyksestä lainsäädännön tarkkarajaisuuteen huolimatta rangaistussäännösten perusteluilla on tärkeä merkitys säännösten soveltamisessa. Erityisesti terrorismirikosten kohdalla haasteellista on pykälien perustelujen hajautuminen lukuisiin hallituksen esityksiin ja muihin lainvalmisteluasiakirjoihin, joista keskeisimpiä ovat eduskunnan lakivaliokunnan mietinnöt. Tämä liittyy erityisesti siihen, että samaakin pykälää on saatettu muuttaa lukuisia kertoja. Koko rikoslain 34 a luvun kattavaa säännösten perusteellista läpikäymistä ja tulkintaa ei löydy muistakaan kirjallisista lähteistä, esimerkiksi oikeustieteellisistä kommentaariteoksista. Perustelulausumien vajavainen tuntemus voi johtaa siihen, että rikosprosessiin voi jäädä päätymättä tekoja, jotka sinne rikoslain 34 a luvun mukaan kuuluisivat. Perustelulausumien kattavaa kokoamista koskien on kuitenkin huomattava se, että tavanomaisen hallituksen esitysten kirjoitustavan mukaan pykälien perusteluissa on vain uuden pykälän säätämiseen tai muutettavan pykälän muutettavaan osaan liittyvää perustelua. Tämä voi koskea myös rikoslain jonkin luvun korvaamista enemmän tai vähemmän aikaisempaan perustuvalla.

Runsaan kahden viimeisen vuosikymmenen aikana säädetyt rangaistussäännökset ovat kirjoitustavaltaan (esimerkiksi samanlaisia seikkoja koskevat sanamuodot ja viittaustekniikan käyttäminen) pääosin yhtenäisiä, mihin on erityisesti pyritty säännöksiä täydennettäessä ja muutettaessa. Tästä huolimatta pykälien yksittäisissä kohdissa voi olla selkeyttämisen ja yksinkertaistamisen varaa.

Yksi tapa selventää rikoslainsäädäntöä on määritelmien käyttäminen. Rikoslain 34 a luvun 6 §:ssä ovat terroristista tarkoitusta, terroristiryhmää ja kansainvälistä järjestöä koskevat määritelmät. Määritelmien käyttö ei kuitenkaan ole itsetarkoitus.

Rikoslain 34 a luvussa ei juurikaan ole määritelmäkelpoista käsitteistöä, kun otetaan huomioon se, että määritelmiä ei laadita vain kerran käytettävälle käsitteelle eikä myöskään käsitteelle, jonka sisältö ilmenee säännöksestä muuten. Esimerkkinä viimeksi mainitusta on ”terroristi”, jota käytetään vain rikoslain 34 a luvun 5 a §:n 1 momentissa ja jonka merkityssisältö selviää suoraan jo momentista ilman tarvetta erilliselle määrittelylle.

Määritelmien paikkaa on myös mahdollista muuttaa, jos sen katsotaan palvelevan sääntelyn selkeyttämistä. Rikoslaissa omaksutun kirjoitustavan mukaan määritelmät ovat kuitenkin yleensä vasta sen rangaistussäännöksen tai niiden rangaistussäännösten jälkeen, joita määritelmät koskevat. Tätä lähestymistapaa myös vastaa määritelmien sijoittaminen rikoslain 34 a luvussa juuri 6 §:ään.

Terrorismirikoksia käsittelevien henkilöiden koulutuksella on tärkeä merkitys sääntelyn sisällön ymmärtämisellä. Tämä koskee niin rikoslain 34 a luvun sääntelyn yleistä hahmottamista ja sen pykälien välisten suhteiden hahmottamista kuin myös yksittäisten pykälien sisältöäkin.

Sääntelyn selkeyttämismahdollisuuksia arvioitaessa on myös tiedostettava se, että sääntelyn tarkkarajaisuudesta, sääntelyä selittävistä oikeuslähteistä sekä koulutuksesta riippumatta rangaistussäännöksiin liittyy väistämättä tulkinnanvaraisuutta yksinkertaisimmatkin säännökset mukaan lukien. Lakien tulkinta on rikosten prosessuaaliselle käsittelylle ominaista. Yksiselitteiseen sääntelyyn ei ole mahdollista päästä.

Sääntelyn sisällön ymmärtämisen kannalta merkitystä on oikeuskäytännön syntymisellä. Toistaiseksi suomalaiseen rikosprosessiin on päätynyt kohtuullisen vähän terrorismirikoksia ainakin tuomioiden määrällä mitaten. Käsiteltävien rikosasioiden määrään vaikuttavat kuitenkin merkittävästi muutkin seikat kuin sääntelyn sisältö. On oltava myös prosessiin saatettavaksi kelpaavia ja viranomaisten tietoon tulevia epäiltyjä terrorismirikoksia. Lisäksi joissakin tapauksissa terrorismirikosasioiden saattamista rikosprosessiin saattavat haitata toimivien viranomaisten eriävät näkemykset esimerkiksi esitutkinnan aloittamiskynnyksen ylittymisestä. Mahdollisuuksia saattaa asia rikosprosessissa käsiteltäväksi esitutkinnasta alkaen voivat vaikeuttaa myös tiedonkulun ja tietojen saatavuuden ongelmat.

Terrorismirikoksia koskevan näytön hankkimisen osalta merkittävän haasteen aiheuttaa se, että näyttöä voidaan joutua ulkomailla tehdyiksi epäiltyjen rikosten kohdalla hankkimaan entisiltä tai jopa nykyisiltäkin kriisialueilta, joista kattavan ja

riittävän selvityksen saaminen osoittautuu erittäin vaikeaksi. Perinteiset oikeudellisen yhteistyön väylät eivät ole käytössä tai eivät toimi normaalilla tavalla. Tällaisten rikosten tutkinta myös vaatii huomattavaa resursointia.

Epäiltyjen rikosten tekovaltioissa ilmeneviin ja niitä koskeviin todisteiden hankkimista koskeviin käytännön ongelmiin ei voida vaikuttaa rikoslainsäädännöllä eikä muutenkaan yksipuolisesti suomalaisella lainsäädännöllä. Suomessa ei muutenkaan säädetä siitä, minkälaista näyttöä jostakin rikoksesta on esitettävä tai miten näyttöä on hankittava eikä erikseen tietyn rikoksen tai tietyn rikostyypin edellyttämästä näytöstä. Jotakin rikosta koskevat näytön hankkimiseen ja arviointiin liittyvät haasteet eivät ole myöskään sellaisenaan peruste säätää rangaistavaksi jokin uusi samankaltainen rikos, jonka tunnusmerkistötekijöiden voidaan arvioida olevan selkeämpiä ja helpommin toteen näytettäviä. Sääntelyn selkeyttäminen voi kuitenkin edistää terrorismirikosten saattamista rikosprosessiin samoin kuin tekee sääntelyn muuttaminen ja erityisesti rangaistavan käyttäytymisen alan laajentaminen niissä tilanteissa, joissa laajentaminen on perusteltua kansallisista rikosoikeuden käytön lähtökohdista.

Terrorismirikosten selvittämisen mahdollisuuksia edistää se, että pakkokeinolain 10 luvun mukaiset salaiset pakkokeinot ovat tuntuvimmatkin keinot (esimerkiksi telekuuntelu ja peitetoiminta) mukaan lukien kattavasti käytettävissä suhteellisuusperiaatteen asettamissa rajoissa. Tästä on huolehdittu, kun terrorismirikosten rangaistavuuden alaa on laajennettu uusiin tekoihin.

Rikoslain 34 a luvun säännösten selkeyttämistavoitteen toteuttamisessa käytetään jäljempänä mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan säännösten uudelleen sijoittamista, yhdistämistä ja muuttamista yleisluonteisemmiksi. Tarvittaessa säännösten kielenkäyttöä ajanmukaistetaan ja yksinkertaistetaan. Sääntelyn selkeyttämiseen pyritään myös pykäläviittausten vähentämisellä. Määritelmien käytön laajuus, sisältö ja sijoituspaikka ovat sääntelyä selkeyttävänä keinona arvioitava viime kädessä sen jälkeen, kun on selvillä, minkälaisen sisällön rangaistussäännökset tulevat saamaan.

Rikoslain 34 a lukuun tehtävien muutosten laajuus puoltaa nykyisen luvun korvaamista uudella eikä vain sen muuttamista. Uuden luvun säätäminen ja selkeyttämisen tarve puolestaan puoltavat uuden luvun pykälien mahdollisimman laajoja säännöskohtaisia perusteluja ja aikaisempien perustelujen toistamista siinäkin tapauksessa, että sääntelyä ei joltakin kohdin sisällöllisesti muuteta. Tätä kautta voidaan poistaa nykyisten säännösten soveltamisessa ja hahmottamisessa havaittuja ongelmia, jotka johtuvat perustelutekstien huomattavasta hajautumisesta laajaan joukkoon lainvalmisteluasiakirjoja.

2.4.4 Sääntelyn sisällön muutostarpeiden arviointi

Jaksosta 2.1. ilmenevällä tavalla rikoslain 34 a luvun sääntely perustuu olennaisesti kansainvälisiin Euroopan unionin, Euroopan neuvoston ja Yhdistyneiden kansakuntien velvoitteisiin. Lainsäädännön arvioinnissa ja tarvittavien lainsäädäntömuutosten valmistelussa voidaan ottaa huomioon se, että kansainväliset velvoitteet ovat vähimmäissääntelyä, joka ei estä kansallisesti pidemmälle menevää ja laajemmalle ulottuvaa lainsäädäntöä. Kansainvälisten kriminalisointivelvoitteiden täytäntöönpano ei estä sen jälkeen tapahtuvaa tarpeellisten täsmennysten ja tarkennusten tekemistä sekä sääntelyn saattamista aikaisempaa paremmin vastaamaan velvoitteiden sisältöä. Kansallisessa arvioinnissa ja sen pohjalta tehtävässä lainsäädännön muuttamisessa on otettava huomioon ne rajat, jotka kriminalisointiperiaatteet ja rikoslainsäädännön käytön yleiset edellytykset sekä perus- ja ihmisoikeudet ja kansainvälinen humanitaarinen oikeus asettavat.

2.4.4.1 Terrorismirikosten säätäminen kansainvälisiksi rikoksiksi

Rikoslain 1 luvun 7 §:n 3 momentin mukaan kansainvälisiä rikoksia ovat rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädetyt rikokset (2 kohta), rikoslain 34 a luvun 1 tai 1 a §:ssä taikka 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehty ryöstö, törkeä ryöstö, kiristys ja törkeä kiristys (3 kohta) sekä rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa, 1 a §:ssä, 2 §:n 3 kohdassa taikka 4, 5 tai 5 c §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehty väärennys ja törkeä väärennys (3 kohta). Viitatuissa pykälissä säädetään rangaistaviksi terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset (1 §), terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos (1 a §), terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu (2 §), terroristiryhmän toimintaan osallistuminen (4 §), terrorismirikoksen rahoittaminen (5 §) ja matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten (5 c §).

Rikoksen säätäminen kansainväliseksi rikokseksi ilmentää niin sanottua universaaliperiaatetta. Sellaisen lainsäädäntöratkaisun perusteella rikokseen voidaan soveltaa Suomen lakia ja se voidaan käsitellä Suomessa rikosprosessissa riippumatta tekijän kansalaisuudesta, tekopaikasta ja tekopaikan lainsäädännöstä. Rikoslain 1 luvun 7 §:n 1 momentin 2 kohdasta seuraa, että ilman sen kohdan muuttamista kukin uusi rangaistavaksi säädettävä rikoslain 34 a luvun mukainen terroristinen rikos tulee kansainväliseksi rikokseksi.

Kansainvälisiksi rikoksiksi säätämistä rikoslain 1 luvun 7 §:n 3 momentin 2–4 kohdan mukaisella tavalla eivät nimenomaisesti edellytä terroristisia rikoksia koskevien rangaistussäännösten taustalla olevat kansainväliset velvoitteet, joiden mukaan kansallisen toimivallan on pääosin perustuttava kansainvälisesti vakiintuneisiin toimivaltaperusteisiin (esimerkiksi rikos on tehty kyseisen valtion alueella, rikoksesta epäilty on kyseisen valtion kansalainen tai rikos on kohdistunut kyseisen valtion kansalaiseen).

Rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjen rikosten säätäminen kansainvälisiksi rikoksiksi toteutettiin vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä (HE 188/2002 vp, s. 19–22), koska rikoslain 1 luvussa säädetty Suomen rikosoikeuden soveltamisala ei kaikilta osin täyttänyt puitepäätöksen 9 artiklan asettamia vaatimuksia. Tämä koski esimerkiksi tuomiovallan ulottamista rikoksiin, jotka on tehty Suomen lipun alla purjehtivilla aluksilla, Suomen alueelle sijoittautuneen oikeushenkilön lukuun tai Euroopan unionin elintä vastaan sekä niin sanotun luovuta tai tuomitse -periaatteen soveltamista niin toisten jäsenvaltioiden kuin kolmansienkin valtioiden osalta.

Pantaessa täytäntöön vuoden 2002 puitepäätöstä vaihtoehtoina olivat terrorismirikoksia koskevien muutosten tekeminen rikoslain 1 lukuun ja terrorismirikosten säätäminen kansainvälisiksi rikoksiksi, joista päädyttiin jälkimmäiseen. Ratkaisua perusteltiin sillä, että useat terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevaan pykälään sisällytettävät rikokset olivat jo ilman sellaista tarkoitustakin tehtyinä kansainvälisiä rikoksia, koska niiden rangaistavaksi säätäminen on perustunut Suomea velvoittavaan kansainväliseen sopimukseen. Lisäksi todettiin, että terrorismirikosten luonne vakavana sekä mahdollisesti rajat ylittävänä ja järjestäytyneenä rikollisuutena on omiaan puoltamaan terrorismirikosten säätämistä kansainvälisiksi rikoksiksi.

Kansainvälisiksi rikoksiksi säädettyjen rikosten piiriä laajennettiin terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä. Tuolloin rikoslain 1 luvun 7 §:n 3 momenttia muutettiin niin, että kansainvälisiksi rikoksiksi tulivat myös momentin 3 ja 4 kohdassa nykyisin mainitut tiettyihin terrorismirikoksiin liittyvät ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikokset. Tämä muutos liittyi direktiivin 12 artiklaan (muut terroritoimintaan liittyvät rikokset) ja 19 artiklaan (tuomiovalta ja syytteeseenpano). Vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä ei tältä osin tehty rikoslain 1 luvun 7 §:ään muutoksia, vaikka puitepäätös edellytti vastaavien tuomiovaltaperusteiden ulottamista tiettyihin terrorismirikoksiin liittyviin ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikoksiin. Rikoslain 1 luvun 7 §:n 3 momentin 3 ja 4 kohdassa tarkoitetut ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikokset ovat samoja, jotka rikoslain 34 a luvun 8 §:n 2 momentin nojalla kuuluvat oikeushenkilön rangaistusvastuun piiriin.

Tiettyjen ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikosten säätämistä kansainvälisiksi rikoksiksi perusteltiin ensinnäkin sillä, että ne kuuluvat rikoslain 1 luvun säännösten perusteella vain rajoitetusti Suomen rikosoikeuden soveltamisalaan. Pistemäisten tiettyjä rikoksia koskevien muutosten tekemistä rikoslain 1 luvun yleisiksi tarkoitettuihin kaikkia rikoksia koskeviin säännöksiin ei voitu pitää perusteltuna. Kyseiset rikokset katsottiin vakaviksi rikoksiksi sillä perusteella, mitä rikoksia ne edistävät, ja niiden katsottiin voivan olla osa rajat ylittävää järjestäytyneen rikollisuuden puitteissa tapahtuvaa kokonaisuutta. (HE 30/2018 vp, s. 64)

Tässä yhteydessä on erityistä syytä kiinnittää huomiota luovuta tai tuomitse -periaatteeseen, joka ilmenee vuoden 2002 puitepäätöksen 9 artiklan 3 kohdasta ja terrorismirikosdirektiivin 19 artiklan 4 kohdasta. Kohtien mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet ulottaakseen tuomiovaltansa puitepäätöksen/direktiivin mukaisiin rikoksiin kieltäytyessään luovuttamasta tällaisesta rikoksesta epäiltyä tai tuomittua henkilöä toiseen jäsenvaltioon tai kolmanteen maahan.

Luovuta tai tuomitse -periaatetta ilmentää myös Euroopan neuvoston yleissopimuksen 14 artiklan 3 kappale, jota Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjan 9 artiklan mukaisesti sovelletaan myös lisäpöytäkirjan mukaisiin rikoksiin. Kappaleen mukaan kukin sopimuspuoli ryhtyy tarvittaviin toimiin yleissopimuksessa tarkoitettujen rikosten saattamiseksi lainkäyttövaltaansa silloin, kun rikoksesta epäilty on kyseisen sopimuspuolen alueella eikä se luovuta kyseistä henkilöä toiseen sopimuspuoleen, jolla on lainkäyttövalta sellaisen toimivaltasäännöksen perusteella, joka sisältyy myös luovuttamispyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen lainsäädäntöön.

Rikoslain 1 luvussa ei ole luovuta tai tuomitse -periaatetta yleisesti ilmentävää Suomen lain soveltamisperustetta. Luvun 8 §:ssä kylläkin säädetään, että Suomen ulkopuolella tehtyyn rikokseen, josta Suomen lain mukaan saattaa seurata yli kuuden kuukauden vankeusrangaistus, sovelletaan Suomen lakia, jos valtio, jonka alueella rikos on tehty, on pyytänyt rikoksen syytteeseenpanoa suomalaisessa tuomioistuimessa tai rikoksen johdosta esittänyt pyynnön rikoksentekijän luovuttamisesta, mutta pyyntöön ei ole suostuttu. Rikoslain 1 luvun 8 §:n soveltamisella on rajoituksensa suhteessa luovuta tai tuomitse -periaatteeseen. Kyseinen pykälä edellyttää, että valtio, jonka alueella rikos on tehty, on pyytänyt rikoksen käsittelyä suomalaisessa rikosprosessissa tai rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista. Pyynnön voi myös esittää muu valtio kuin se, jonka alueella rikos on tehty. Lisäksi rikoslain 1 luvun 11 §:n mukaisesti Suomen rikoslain soveltamiselle asettaa rajoituksia kaksoisrangaistavuuden vaatimus.

Rikoslain 1 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan Suomen ulkopuolella tehtyyn rikoksen, jonka rankaiseminen tekopaikan laista riippumatta perustuu Suomea velvoittavaan kansainväliseen sopimukseen tai muuhun Suomea velvoittavaan säädökseen tai määräykseen, sovelletaan Suomen lakia. Kansainvälisissä sopimuksissa ei kuitenkaan usein ilmaista yksiselitteisesti, onko sopimuksen alaan kuuluvissa rikoksissa tarkoitus soveltaa universaaliperiaatetta. Kansainväliseksi rikokseksi säätämistä on kuitenkin käytetty silloin, kun sopimukseen sisältyy luovuta tai tuomitse -periaate (tästä kytkennästä esimerkiksi HE 232/2020 vp, s. 30 ja HE 87/2022 vp, s. 26).

Sinällään luovuta tai tuomitse -periaatteen käytännön merkitys on vähäinen, koska rikoslain 1 luvussa säädetyn Suomen tuomiovallan perustavan seikan ollessa olemassa ja epäillyn rikoksen tullessa täällä tietoon, lainsäädännölliset toimenpiteistä luopumisen (tutkimatta jättäminen, syyttämättä jättäminen ja tuomitsematta jättäminen) kynnykset eivät ole matalia. Toimenpiteistä luopumisen edellytykset eivät myöskään yleisesti ottaen koske sen vakavuustason rikoksia, joita terrorismirikokset ovat. Suomen lainsäädäntö myös laajasti mahdollistaa terrorismirikoksista epäiltyjen luovuttamisen. Joka tapauksessa luovuta tai tuomitse -periaatteen sisältyminen Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin osaltaan puhuu terrorismirikosten kansainvälisiksi rikoksiksi säätämisen puolesta.

Terrorismirikosten kansainvälisiksi rikoksiksi säätämisen osalta merkityksellisiä ovat edelleen ne esimerkiksi terrorismirikosten vakavuuteen ja rajat ylittävään ominaisuuteen liittyvät perusteet, joita on todettu aikaisemmin terrorismirikosten ja niihin liittyvien rikosten kansainvälisiksi rikoksiksi säätämisen yhteydessä. Erityisesti on syytä korostaa sitä, että rikoskohtaisten poikkeussäännösten tekeminen rikoslain 1 lukuun rikkoisi sen rakennetta, mikä koskee niin rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjä terrorismirikoksia kuin niihin liittyviä ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikoksiakin.

On myös huomattava, että rikoksen säätäminen kansainväliseksi rikokseksi ei velvoita sen rikosprosessuaaliseen käsittelemiseen Suomessa esimerkiksi tilanteissa, joissa rikoksella ei ole kytkentää Suomeen tai suomalaisiin. Esitutkintalain 3 luvun 8 §:n 1 momentin perusteella ulkomailla tehdyn rikoksen tutkimiseen Suomessa vaikuttavat moninaiset tutkinnallisiin syihin ja rikosvastuun toteuttamiseen liittyvät näkökohdat. Tämä koskee myös syyttäjän harkintaa niissä tapauksissa, joissa ulkomailla tehdyn rikoksen esitutkinnan aloittaminen saman momentin mukaan edellyttää syyttäjän päätöstä rikoslain 1 luvun 12 §:ään liittyen.

Suomea sitovat kansainväliset terrorismirikoksia koskevat velvoitteet tai kansainvälinen oikeus muuten ei estä kysymyksessä olevien rikosten säätämistä kansainvälisiksi rikoksiksi. Tiedossa ei myöskään ole, että Suomi olisi saanut huomautuksia tai sitä olisi arvosteltu siitä, että terrorismirikokset ja eräät niihin terrorismirikosdirektiivin perusteella liitettävät rikokset on täällä säädetty kansainvälisiksi rikoksiksi. Sellaisen lainsäädäntöratkaisun voi osaltaan katsoa ilmentävän Suomen sitoutumista kansainväliseen terrorismirikollisuuden vastaiseen toimintaan.

Terrorismirikosten välille ei ole myöskään tehtävissä eroja sen suhteen, onko rikos aihetta säätää kansainväliseksi rikokseksi, kun otetaan huomioon kaikki edellä todettu. Tämä koskee myös eräisiin terrorismirikoksiin liittyviä ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikoksia niiden direktiivikytkentäinen tausta huomioon ottaen.

Perusteltuna voidaan edelleen pitää rikoslain 1 luvun 7 §:n 3 momentin 2–4 kohdassa tarkoitettujen rikosten säätämistä kansainvälisiksi rikoksiksi. Momentin 3 ja 4 kohtiin on kuitenkin tehtävä muutokset, jotka suoraan johtuvat muutoksista rikoslain uudessa 34 a luvussa. Tämä koskee pykälien numeroiden muuttumista sekä yhden kohdan lisäämistä terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevan pykälän ensimmäiseen momenttiin. Rikoslain 1 luvun 7 §:n 3 momentin 3 ja 4 kohdan piiriin kuuluvia rikoksia käsitellään vielä jäljempänä tarkemmin oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevassa jaksossa 2.4.4.15. Kansallisessa sääntelyssä on lähdetty siitä, että kansainvälisten rikosten ja oikeushenkilön rangaistusvastuun piiriin kuuluvat ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikokset ovat samoja.

2.4.4.2 Terroristisen tarkoituksen määritelmä, terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin liittyvä vaaraedellytys ja määritelmäpykälän sijainti

Nykyinen sääntely ja sen tausta

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin johdantokappaleen mukaan terrorismirikosten perusrikoksen eli terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tulee rikosnimikkeen mukaisesti tapahtua jossakin terroristisessa tarkoituksessa. Sellaisten tarkoitusten määritelmä on luvun 6 §:n 1 momentissa, jonka mukaan rikoksentekijällä on terroristinen tarkoitus, jos hänen tarkoituksenaan on

> 1) aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa;
>
> 2) pakottaa oikeudettomasti jonkin valtion hallitus tai muu viranomainen taikka kansainvälinen järjestö tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin;
>
> 3) oikeudettomasti kumota jonkin valtion valtiosääntö tai muuttaa sitä tai horjuttaa vakavasti valtion oikeusjärjestystä taikka aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa valtiontaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille; tai
>
> 4) aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa kansainvälisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön muille perusrakenteille.

Terrorismirikokset erottavat muista samankaltaisista rikoksista tekijältä edellytettävä terroristinen tarkoitus ja samassa johdantokappaleessa säädetty vaaraedellytys, jonka mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen on myös oltava omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle. Terroristinen tarkoitus ja vaaraedellytys liittyvät välittömästi terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin tekoihin ja terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn radiologista asetta koskevaan rikokseen ja välillisesti niiden tekemistä edistäviin muihin rikoslain 34 luvussa rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin.

Jos rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin johdantokappaleen edellyttämää terroristista tarkoitusta ei ole ja/tai jos kappaleen mukainen vaaraedellytys ei täyty, rikoksentekijää ei voida tuomita terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta. Tuolloin hänet voidaan kuitenkin tuomita rangaistusvastuun edellytysten muuten

toteutuessa siitä rikoksesta, joka mainitaan jossakin momentin kohdassa. Momentin kohtien mukaiset rikokset ovat rangaistusasteikkojensa perusteella pääosin vakavia rikoksia ilman terroristista tarkoitusta tehtyinäkin ja ilman vaaraedellytyksen täyttymistä. Sellaisia rikoksia ovat esimerkiksi henkeen tai terveyteen kohdistuvat rikokset. Sovellettaviksi voivat tulla myös muita vakavia rikoksia kuin momentin kohdissa mainittuja rikoksia koskevat säännökset, esimerkiksi sotarikoksia koskevat säännökset.

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 2 momentissa rangaistavaksi säädetyn terroristisessa tarkoituksessa tehdyn murhan kohdalla ei vaadita vaaraedellytyksen täyttymistä. Tätä vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä omaksuttua ratkaisua on perusteltu (HE 188/2002 vp, s. 43/II) sillä, että murhan rangaistusasteikkoa ei tuolloin muutettu ja että murhasta tuomitaan joka tapauksessa aina elinkautinen vankeusrangaistus. Asiaa ei arvioitu toisin terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä (HE 30/2018 vp). Vaikka vaaraedellytys EU-sääntelyssä koskee kaikkia ihmishenkeen kohdistuvia hyökkäyksiä, täytäntöönpanossa ei ole estettä pidemmälle menevälle sääntelylle, jossa luovutaan edellytyksestä. Murha on törkein ja vakavin henkeen kohdistuva rikos, joka poikkeaa rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentissa mainituista rikoksista aina elinkautiseen vankeusrangaistukseen johtavana rikoksena.

Poikkeuksen kytkennästä rikoslain 34 a luvun 1 ja 1 a §:ssä tarkoitettuihin rikoksiin sekä terroristiseen tarkoitukseen ja vaaraedellytykseen muodostaa luvun 5 §:n 2 momentti. Momentin mukaan rangaistavaa on terrorismirikoksen rahoittamisena momentin kohdissa mainittujen rikosten rahoittaminen ilman yhteyttä 1 tai 1 a §:ssä tarkoitettujen rikosten rahoittamiseen. Lainsäädäntöratkaisu perustuu liittymiseen terrorismin rahoituksen vastaiseen yleissopimukseen (HE 43/2002 vp). Yleissopimuksesta ei sinällään seuraa velvoitetta säätää sen soveltamisalaan kuuluvien rikosten rahoittaminen rangaistavaksi nimenomaan terrorismirikoksena, mutta asiayhteydeltään sopimus on selkeästi terrorismin vastainen sopimus. Pykälän 1 momentista 2 momentiksi vuonna 2021 siirrettyyn momenttiin tehtiin eräitä muutoksia vuoden 2002 puitepäätöksen yhteydessä (HE 188/2002 vp).

Terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappale velvoittaa säätämään rangaistavaksi sen sopimuksen liitteessä mainittujen sopimusten soveltamisalaan kuuluvien rikosten rahoittamisen (a kohta). Lisäksi kappaleen b kohta velvoittaa säätämään rangaistavaksi sellaisen muun teon rahoittamisen, jonka tarkoituksena on aiheuttaa kuolema tai vakava ruumiillinen vamma siviilihenkilölle tai muulle henkilölle, joka ei aktiivisesti osallistu aseelliseen selkkaukseen liittyviin vihollisuuksiin, kun tämä teko on luonteeltaan tai asiayhteydeltään sellainen, että sen päämääränä on aiheuttaa pelkoa väestön keskuudessa tai pakottaa hallitus tai kansainvälinen järjestö tekemään tietty toimenpide tai pidättäytymään tietystä toimenpiteestä.

Yleismaailmallista ja kattavaa terrorismirikosten (terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten) määritelmää ei ole. Tämä koskee myös terroristista tarkoitusta ja vaaraedellytystä. Suppea terrorismin rahoittamisen lähtökohdista omaksuttu terroristisen tarkoituksen määritelmä sisältyy edellä todetun mukaisesti terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleen b kohtaan.

Yhdistyneiden kansakuntien kattavaa terrorismin vastaista yleissopimusta ei ole yrityksistä huolimatta saatu aikaiseksi. Kuitenkin esimerkiksi turvallisuusneuvoston päätöslauselmasta 1566 (2004) ilmenevät järjestön näkökulmasta olennaiset terrorismirikosten osatekijät. Päätöslauselman 3 ponsikappaleesta ilmenee ensinnäkin, että näitä rikoksia tehdään kuoleman tai vakavan ruumiinvamman aiheuttamiseksi taikka panttivankien ottamiseksi. Rikosten tarkoituksena on ponsikappaleen mukaan provosoida pelkoa suuressa yleisössä, ihmisryhmässä tai tietyissä ihmisissä, pelotella väestöä taikka pakottaa hallitus tai kansainvälinen järjestö tekemään jotakin tai jättämään jotakin tekemättä. Näiden rikosten ulottuvuus on ponsikappaleen mukaan sellainen, miksi se määrittyy terrorismiin liittyvien kansainvälisten yleissopimusten ja pöytäkirjojen perusteella, ja niitä ei voida missään olosuhteissa oikeuttaa poliittisilla, filosofisilla, ideologisilla, rodullisilla, etnisillä, uskonnollisilla tai muilla saman luonteisilla perusteilla. Samalla tavoin terrorismirikoksia on kuvattu myös Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen päätöslauselmissa, esimerkiksi päätöslauselmassa 51/210 (1997).

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin johdantokappaleen ja 1 a §:n 1 momentin edellyttämät terroristinen tarkoitus ja vaaraedellytys perustuvat Euroopan unionin sääntelyyn. Vuoden 2002 puitepäätöksen 1 artiklan 1 kohdan ja terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että terrorismirikoksiksi määritellään tietyt kansallisessa lainsäädännössä rikoksiksi määritellyt tahalliset teot, jotka luonteensa tai asiayhteytensä vuoksi voivat aiheuttaa vakavaa haittaa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle silloin kun ne tehdään tietyssä tarkoituksessa, joita ovat a) pelotella vakavasti väestöä; b) pakottaa aiheettomasti viranomaiset tai kansainvälinen järjestö johonkin tekoon tai pidättäytymään jostakin teosta; c) horjuttaa vakavasti jonkin maan tai kansainvälisen järjestön poliittisia, perustuslaillisia, taloudellisia tai yhteiskunnallisia (puitepäätöksen käännöksessä ”sosiaalisia”) perusrakenteita tai tuhota ne. Euroopan unionin sääntelyn ja kansainvälisen sääntelyn vertailemista varten on aiheellista todeta direktiivin asianomainen ja puitepäätöksenkin sisältöä vastaava teksti vielä englanniksi:

> 1. Member States shall take the necessary measures to ensure that the following intentional acts, as defined as offences under national law, which, given their nature or context, may seriously damage a country or an international organisation, are defined as terrorist offences where committed with one of the aims listed in paragraph 2:

---

2. The aims referred to in paragraph 1 are: (a) seriously intimidating a population; (b) unduly compelling a government or an international organisation to perform or abstain from performing any act; (c) seriously destabilising or destroying the fundamental political, constitutional, economic or social structures of a country or an international organisation.

Kansalliseen sääntelyyn otettuja terroristisen tarkoituksen määritelmää ja vaaraedellytyksen sisältöä käsitellään vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanoa koskevassa hallituksen esityksessä HE 188/2002 vp (s. 33/I ja 57/I–62). Mitä tulee ensinnäkin vaaraedellytykseen, siinä yhteydessä lakiin otetun ilmauksen (”on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin valtiolle tai kansainväliselle järjestölle”) katsottiin olevan puitepäätöksen mukainen. Tuolloin sinällään todettiin abstraktia vaaraa ilmaisevan ”on omiaan” -rakenteen poikkeavan puitepäätöksessä käytetystä ilmaisusta. Rakenteen perusteella ei vaadita sen osoittamista, että teko juuri siinä tilanteessa on aiheuttanut vakavaa vahinkoa. Riittävää on, että teko tekotyyppinä kokemusperäisesti yleensä aiheuttaa sellaista vahinkoa.

Vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanoon liittyvän hallituksen esityksen mukaan rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohdan (aiheutetaan vakavaa pelkoa väestössä) todetaan perustuvan osaksi puitepäätöksen 1 kohtaan ja osaksi terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleen b kohtaan, joskin viimeksi mainitussa todetaan pelkkä pelko ilman sen vakavuuden edellyttämistä.

Rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan terroristista tarkoitusta ilmentää siis se, että tarkoituksena on pakottaa oikeudettomasti jonkin valtion hallitus tai muu viranomainen taikka kansainvälinen järjestö tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin. Myös tämän kohdan on hallituksen esityksessä HE 188/2002 vp todettu perustuvan puitepäätöksen 1 artiklan 1 kohtaan ja terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleen b kohtaan. Puitepäätöksen mukaisen aiheettoman (englanninkielisessä versiossa ”unduly”) pakottamisen asemesta puhutaan kuitenkin oikeudettomasta pakottamisesta.

Rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohdan osalta hallituksen esityksessä todetaan lisäksi poikkeama koskien pakottamisen kohteena olevia tahoja. Puitepäätöksessä mainitaan hallituksen esityksen mukaan viranomaiset (englanninkielisessä versiossa ”government”) ja kansainvälinen järjestö, terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen asianomaisessa kohdassa mainitaan hallitus (englanninkielisessä versiossa ”government”) ja kansainvälinen järjestö. Perusteluista ei ilmene, miksi kohdassa mainitaan myös sietäminen, joita puitepäätöksessä ja yleissopimuksessa ei mainita.

Rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan terroristista tarkoitusta ilmentää myös se, että tarkoituksena on oikeudettomasti kumota jonkin valtion valtiosääntö tai muuttaa sitä tai horjuttaa vakavasti valtion oikeusjärjestystä taikka aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa valtiontaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille. Hallituksen esityksen HE 188/2002 vp mukaan kohta perustuu puitepäätökseen (1 artiklan 1 kohta), mutta kirjoitustapa kohdassa on täsmällisempi ja vastaa paremmin Suomen rikoslaissa noudatettua kirjoitustapaa. Valtiosääntöä ja valtion oikeusjärjestystä koskevan osan on tarkoitus kattaa puitepäätöksen mukainen jonkin maan perustuslaillisten ja poliittisten perusrakenteiden tuhoaminen tai vakava horjuttaminen. Kohdan loppu puolestaan kattaa hallituksen esityksen mukaan puitepäätöksen mukaisen jonkin maan taloudellisten tai yhteiskunnallisten perusrakenteiden tuhoamisen tai vakavan horjuttamisen.

Hallituksen esityksen HE 188/2002 vp mukaan rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentin 4 kohta erityisen suuren vahingon aiheuttamisesta kansainvälisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön muille perusrakenteille kattaa puitepäätöksen 1 artiklan 1 kohdan osan, jossa puhutaan kansainvälisen järjestön poliittisista, perustuslaillisista, taloudellisista ja yhteiskunnallisista perusrakenteista. Koska kansainvälisellä järjestöllä ei luontevasti voida katsoa olevan kaikkia tällaisia rakenteita, hallituksen esityksen perusteella on perusteltua puhua lyhyemmin kansainvälisen järjestön taloudellisista ja muista perusrakenteista.

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä muutettiin rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin johdantokappaletta niin, että terroristisessa tarkoituksessa tehtävän teon on oltava omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle. Ennen kappaleen muuttamista, vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanoon perustuen kappaleessa mainittiin ”maalle” asemesta ”valtiolle”. Muutoksella korostettiin sitä, että terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ovat laajasti yhteiskuntaan kohdistuvia rikoksia, joiden ei voida juurikaan katsoa aiheuttavan vahinkoa pelkästään valtion viranomaisille ja rakenteille (HE 30/2018 vp, s. 99). Direktiivin ja jo puitepäätöksen vastaavassa kohdassa käytetään termiä ”country”, joka valtiota paremmin kääntyy maaksi.

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä ei muutettu terroristista tarkoitusta koskevaa rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momenttia.

Rikoslain 34 a luvun 6 §:n 3 momentin mukaan kansainvälisellä järjestöllä tarkoitetaan hallitustenvälistä tai merkityksensä ja kansainvälisesti tunnustetun asemansa perusteella siihen rinnastettavaa järjestöä. Vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä katsottiin perustelluksi sisällyttää lakiin sellainen määritelmä. Puitepäätöksessä ei sellaista ollut kuten ei ole myöskään

terrorismirikosdirektiivissä. Kysymystä kansainvälisen järjestön luonteesta ei myöskään käsitellä niiden johdantokappaleissa. Momentin perusteluissa käsitellään esimerkinomaisesti sitä, mitkä ovat määritelmässä tarkoitettuja järjestöjä, mutta lakisääteisen määritelmän tarve ei varsinaisesti ilmene hallituksen esityksestä HE 188/2002 vp (s. 62/II). Perusteluissa todetaan, että puitepäätöksen eri kohdissa kansainvälinen järjestö on rinnastettu valtioon tai viranomaiseen.

Euroopan neuvoston yleissopimus ei sisällä terroristisen tarkoituksen määritelmää eikä vaaraedellytystä, mutta sopimuksen johdannon mukaan terroritekojen tarkoituksena on niiden luonteen tai asiayhteyden perusteella vakavasti pelotella väestöä tai oikeudettomasti pakottaa hallitus tai kansainvälinen järjestö suorittamaan jokin toimi tai pidättäytymään jostakin toimesta taikka vakavasti horjuttaa tai tuhota maan tai kansainvälisen järjestön poliittisia, perustuslaillisia, taloudellisia tai yhteiskunnallisia perusrakenteita. Tämä sopimuksen johdannossa terroristisesta tarkoituksesta todettu vastaa terrorismirikosdirektiivin terroristisen tarkoituksen määritelmää. Euroopan neuvoston yleissopimuksen ”terrorismirikoksen” määritelmää, mukaan lukien terroristinen tarkoitus, ollaan parhaillaan uudistamassa niin, että määritelmä lähenee merkittävästi Euroopan unionin ja sen terrorismirikosdirektiivin määritelmää. Uudistamistyöstä kerrotaan lähemmin jäljempänä jaksossa 2.4.4.4.

Nykyisen sääntelyn arviointi

Rikoslain 34 a luvun 1 § muodostaa terrorismirikoksia koskevan sääntelyn perustan, johon viitataan terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä edistävien terrorismirikosten rangaistussäännöksissä. Tämän vuoksi pykälän sääntelyn osalta korostuvat kattavuuden ja selkeyden vaatimukset. Tämä ei koske pelkästään terroristista tarkoitusta ja vaaraedellytyksiä, vaan jäljempänä käsiteltävää niiden rikosten piiriä, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa.

Terroristisen tarkoituksen määritelmä ja terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin liittyvä vaaraedellytys ovat kansallisessa harkinnassa kuitenkin niin, että sääntelyn on näiltäkin osin täytettävä vähintään Suomea sitovien terrorismirikosdirektiivin ja terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen asettamat vaatimukset. Terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen ja Yhdistyneiden kansakuntien tasolla esimerkiksi turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1566 (2004) mukaiset terroristisen tarkoituksen määritelmät ovat jossakin määrin terrorismirikosdirektiivin määritelmiä suppeammat, kun ensiksi mainituista puuttuu maan tai kansainvälisen järjestön poliittisten, perustuslaillisten, taloudellisten tai yhteiskunnallisten perusrakenteiden vakava horjuttaminen tai tuhoaminen. Euroopan

neuvoston tuleva muutettu terrorismirikosten (terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten) määritelmä tulee ilmeisesti olennaisesti perustumaan terrorismirikosdirektiivin 3 artiklaan.

Terroristisen tarkoituksen määritelmän laajentaminen rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentissa olevasta ja/tai 1 §:n 1 momentin johdantokappaleessa olevan vaaraedellytyksen supistaminen tai siitä jopa kokonaan luopuminen edellyttäisi kuitenkin painavia syitä sellaisten muutosten mahdollistaessa nykyistä laajemmalle ulottuvan rikosoikeudellisen vastuun niistä rikoksista, jotka on säädetty sellaisiksi, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa. Huomioon on näiltä osin otettava erityisesti se, että kyseisistä rikoksista tuomitaan tavanomaista ankarampi rangaistus niissä tilanteissa, joissa on olemassa terroristinen tarkoitus ja joissa vaaraedellytys täyttyy.

Myös terroristista tarkoitusta ja vaaraedellytystä koskevassa lainsäädännön muuttamistarpeen arvioinnissa ovat merkityksellisiä jaksossa 2.5.2 käsitellyt kriminalisointiperiaatteet ja rikoslainsäädännön käytölle asetettavat yleiset edellytykset kuten myös perus- ja ihmisoikeuksien sekä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden noudattaminen. Terroristisen tarkoituksen määritelmään ja vaaraedellytykseen liittyen ei ole tietoon tullut käytännössä havaittuja tulkintaongelmia, joskin samalla on huomattava myös se, että tuomioistuimiin asti terrorismirikoksia koskevia asioita on toistaiseksi päätynyt vähän.

Merkitystä arvioinnissa on myös muiden valtioiden lainsäädännöistä tehtävillä havainnoilla. Tämä koskee myös terrorismirikokseen (terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen) yhdistettävää vaaraedellytystä. Yhdeksän vertailuvaltion lainsäädännöistä ei ole kuitenkaan tässä suhteessa tehtävissä yksiselitteisiä tai edes pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

Joissakin valtioissa terroristinen tarkoitus on määritelty noudattaen pitkälti vuoden 2002 puitepäätöksen ja terrorismirikosdirektiivin sanamuotoja. Tämä koskee luonnollisesti erityisesti Euroopan unionin jäsenvaltioita. Näin on esimerkiksi Ruotsissa, Tanskassa, Alankomaissa ja Belgiassa sekä merkittäviltä osin myös Virossa. Sama koskee Saksaa, jossa terroristinen tarkoitus koskee vain osaa terrorismiin liittyvistä rikoksista. Tilanne on toisenlainen Norjassa ja Ranskassa sekä Yhdistyneessä kuningaskunnassa, viimeksi mainitun valtion lainsäädännön poiketessa rakenteensa puolesta ja muutenkin merkittävästi muiden vertailuvaltioiden lainsäädännöistä. Ranskan lainsäädännöstä on pääteltävissä, että sen terrorismirikoksia koskevissa säännöksissä yleisesti kuvattu terroristinen tarkoitus (yleisen järjestyksen vakava häiritseminen pelolla tai terrorilla) on laaja ja myös EU-sääntelyä laajempi.

Kansainvälisen vertailun piiriin kuuluvien valtioiden lainsäädännöissä on eroa myös vaaraedellytyksen suhteen. Edellytys on löydettävissä esimerkiksi Ruotsin, Tanskan, Saksan ja Belgian lainsäädännöistä mutta ei esimerkiksi Norjan, Viron, Yhdistyneen kuningaskunnan, Alankomaiden ja Ranskan lainsäädännöistä. Ruotsissa vahinkoedellytys on sidottu hallitustenvälisiin järjestöihin, vaikka vuoden 2002 puitepäätöksen ja terrorismirikosdirektiivin asianomaisissa kohdissa puhutaan yleisemmin vain kansainvälisestä järjestöstä.

Edellä todetut arvioinnissa vaikutukselliset seikat huomioon ottaen ei ole ilmennyt perusteltua syytä muuttaa terroristisen tarkoituksen määritelmää siitä, jollaisena se on rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentin kohdissa. Terroristisen tarkoituksen määritelmä on kattava ja tarkkarajainen. Määritelmä myös täyttää sen taustalla olevan EU-sääntelyn vaatimukset, vaikka se rakenteeltaan (määritelmän jakaminen neljään kohtaan) ja jossakin määrin sanamuodoiltaan poikkeaakin vuoden 2002 puitepäätöksen ja terrorismirikosdirektiivin määritelmistä.

Säilytettäväksi ehdotetaan myös rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa olevan terroristisen tarkoituksen määritelmän vaatimus siitä, että väestön keskuudessa aiheutuvan pelon tulee olla vakavaa. Tämä on EU-sääntelyn mukaista ja muutenkin linjassa terrorismirikoksilta yleisesti edellytettävän vakavan luonteen kanssa. Terrorismin rahoittamisrikoksia koskevan terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleen b kohdassa kylläkin puhutaan vain pelosta ilman vakavuuden edellyttämistä, mutta tämän osalta on jo aikaisemmin todettu, että sanamuotojen ero ei ole suuri (HE 188/2002 vp, s. 59/I). Asiayhteyden perusteella voidaan kyseisen lain esityökohdan perusteella lähteä siitä, että myös yleissopimuksessa edellytetään pelolta tiettyä vakavuutta. Merkitystä on myös sillä, miten vakava pelko ymmärretään. Lain esitöiden mukaan sen ei esimerkiksi tarvitse kohdistua suureen määrään ihmisiä, merkitystä on tapauskohtaisella arvioinnilla.

Sääntelyn kattavuuden varmistamiseksi rikoslain 34 a luvun nykyisen 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaiseen määritelmään jätettäisiin edelleen myös sietäminen, jonka sisällyttämistä EU-sääntely ei edellytä. Sitä ei mainita myöskään terrorismin rahoituksen vastaisessa yleissopimuksessa. Näin ollen terroristista tarkoitusta edelleen ilmentäisi myös se, että rikoksentekijä pakottaa oikeudettomasti jonkin valtion hallituksen tai muun viranomaisen taikka kansainvälisen järjestön tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin. Sietämisellä saattaa olla itsenäistä merkitystä esimerkiksi tilanteissa, joissa rikoksentekijä asettaa kohteen sellaiseen asemaan, jossa tämän on hyväksyttävä rikoksentekijän edellyttämä asiantila.

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin johdantokappaleen vaaraedellytys, jonka mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tulee olla omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, ilmentää terrorismirikoksilta yleisesti vaadittavaa vakavuustasoa. Vaaraedellytys heijastuu myös momentin kohdissa listattuihin rikoksiin, joiden joukkoon on nimenomaan sisällytetty rikoksia, jotka voivat kyseistä vahinkoa aiheuttaa (vuoden 2002 puitepäätöstä koskien HE 188/2002 vp, s. 33/I).

Vaaraedellytys tuo mukanaan objektiivisia elementtejä rikoksen luonteen arviointiin, kuitenkin niin, että edellytyksen mukainen kynnys vahingon aiheutumisen suhteen ei ole korkea omaksutun abstraktin vaaran vuoksi. Riittävää on tekoon tekotyypillisesti liittyvä kokemusperäinen arviointi. Vaikka vaaraedellytyksen sanamuoto ja abstraktiin vaaraan liittyvä ”on omiaan”-rakenne poikkeavat EU-sääntelyn sanamuodosta, vaaraedellytyksen on rikoslakiin muotoillulla tavalla katsottu täyttävän sen sääntelyn vaatimukset. Kansallisesti vaaraedellytyksestä on mahdollista luopua, sitä ei ole myöskään joidenkin vertailuvaltioiden lainsäädännöissä. Edellä todetut seikat huomioon ottaen vaaraedellytyksen säilyttäminen nykyisessä muodossaan on kuitenkin edelleen perusteltua.

Aikaisemmin todetun mukaisesti EU-sääntely ei edellytä rikoslain 34 a luvun 6 §:n 3 momentissa olevaa kansainvälisen järjestön määritelmää, joka on merkityksellinen rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin johdantokappaleen kannalta. Määritelmäsäännös perusteluineen (HE 188/2002 vp) kuitenkin selventää sääntelyä ja on näin ollen laillisuusperiaatteen kannalta perusteltu. Myöskään määritelmän sisällön muuttamiseen ei ole ilmennyt aihetta.

Rikoslain 34 a luvun sääntelyn hahmottamista vaikeuttaa määritelmien sisällyttäminen vasta luvun loppupuolella olevaan 6 §:ään. Erityisesti tämä koskee mainitun pykälän 1 momentissa olevaa terroristisen tarkoituksen määritelmää. Tärkeä on myös sen pykälän 2 momentissa oleva terroristiryhmän määritelmä. Määritelmät on edelleen aiheellista säilyttää yhdessä pykälässä, mutta niiden keskeisen merkityksen kannalta ja muiden luvun säännösten ymmärtämisen edistämiseksi määritelmiä koskeva pykälä ehdotetaan rikoslain tavanomaisesta määritelmien sijaintipaikasta poikkeavasti siirrettäväksi rikoslain uuden 34 a luvun alkuun 1 §:ään.

Rikoslain uuden 34 a luvun 1 §:ään otettavaa terroristiryhmän määritelmää ja sen muutostarpeita käsitellään lähemmin jäljempänä jaksossa 2.4.4.13.

2.4.4.3 Terrorismiin liittyvien rikosten ryhmittely ja niiden nimeäminen

Rikoslain 34 a luvussa eräällä tavalla perusrikoksiksi katsottavia rikoksia ovat sen 1 ja 1 a §:ssä rangaistaviksi säädetyt rikokset eli terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja terroristisessa tehty radiologista asetta koskeva rikos. Varsinkin ensiksi mainitun pykälän mukaisia useita rikoksia voi luonnehtia ”terrori-iskuiksi”. Muut rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädetyt rikokset ovat tekoja, joiden voi katsoa edistävän 1 ja 1 a §:ssä tarkoitettujen rikosten tekemistä ja joiden voi siinä mielessä katsoa kuuluvan toiseen ryhmään kuin mainittujen pykälien mukaiset rikokset.

Kansainvälisissä velvoitteissa ja useiden valtioiden lainsäädännöissä ”terrorismirikoksilla” (englanniksi ”terrorist offences”) tarkoitetaan rikoksia, jotka ovat Suomen lainsäädännön mukaan rangaistavia rikoslain 34 a luvun 1 ja 1 a §:n mukaan. Kansallisen lainsäädännön hahmottamista saattaa vaikeuttaa se, että rikoslain 34 a luvussa rikoksia ei jaeta ”perusterrorismirikoksiin” ja niiden tekemistä edistäviin rikoksiin. Tämän seurauksena saattaa jäädä epäselväksi myös se, että terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten lisäksi luvussa säädetään rangaistaviksi lukuisa määrä muita terrorismiin liittyviä rikoksia.

Sääntelyn selkeyttämistä edistää se, että rikoslain uudessa 34 a luvussa 1 ja 1 a §:n mukaiset rikokset nimetään yhtenäisesti tavalla, jota voidaan sitten käyttää niiden tekemistä edistäviä rikoksia koskevissa myöhemmissä luvun säännöksissä. Tällä myös päästään eroon kyseisiä rikoksia koskevista pykäläviittauksista, jotka on yleisesti koettu ongelmallisiksi.

Todettuun lainsäädäntöratkaisuun liittyvä ongelma on, että terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset jakautuvat rikoslain nykyisessä 34 a luvussa kahteen pykälään, joiden sisältämät rikokset ovat rakenteeltaan erilaisia. Luvun ensimmäisessä pykälässä säädetään rangaistaviksi tiettyjen rikosten tekeminen terroristisessa tarkoituksessa, toisen pykälän mukainen radiologisia aseita koskeva rikos on puolestaan itsenäinen rikos. Lisäksi rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentissa olevien rikosten nimikkeetkään eivät ole yhteneviä. Ne riippuvat pohjana olevan rikoksen nimikkeestä, esimerkiksi ”terroristisessa tarkoituksessa tehty laiton uhkaus” tai ”terroristisessa tarkoituksessa tehty murha”.

Kun rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 ja 1 a §:n yhdistäminen ja niiden sisältämien rikosten nimeäminen yhteisellä rikosnimikkeellä ei näytä mahdolliselta, toisena vaihtoehtona on todeta uuden luvun 1 §:ksi sijoitettavassa määritelmäpykälässä, että ”tässä luvussa tarkoitetaan *terrorismirikoksella* 2 ja 3 §:ssä rangaistavaksi säädettyä rikosta”. Viitatuista pykälistä ensimmäiseen otettaisiin terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikosta koskeva sääntely ja jälkimmäiseen terroristisessa tarkoituksessa tehtyä radiologista asetta koskevaa rikosta koskeva sääntely. Todetulla

tavalla muotoiltuna ”terrorismirikoksen” määritelmä kattaisi myös kyseisten rikosten yritykset. Luvun myöhemmissä pykälissä voitaisiin käyttää ”terrorismirikosta” pykäliin ja/tai useampaan rikosnimikkeeseen viittaamisen asemesta. Samalla korostuisi se, että luvussa on kahdentyyppisiä rikoksia.

Toisaalta on aihetta korostaa myös sitä, että terrorismirikosten tekemistä edistävät rikokset ovat terrorismiin liittyviä rikoksia. Tätä voitaisiin painottaa sillä, että rikoslain uuden 34 a luvun otsikoksi tulisi ”terroristisista rikoksista”. Nykyaikaisempi kirjoitustapa puoltaisi muotoa ”terroristiset rikokset”, mutta rikoslaissa käytetty lukujen otsikoinnin kirjoitustapa puoltaa ensiksi mainittua muotoilua.

2.4.4.4 Terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin sisältyvät rikokset

Nykyinen sääntely ja sen tausta

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin mukaan seuraavat rikokset voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa:

> 1) laiton uhkaus, perätön vaarailmoitus, rikoslain 24 luvun 4 §:n 2 kohdassa tarkoitettu törkeä julkisrauhan rikkominen ja rikoslain 44 luvun 10 §:ssä tarkoitettu ydinenergian käyttörikos,
>
> 2) tahallinen vaaran aiheuttaminen, tahallinen räjähderikos, vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkominen ja rikoslain 17 luvun 1 §:ssä tarkoitettu julkinen kehottaminen rikokseen,
>
> 3) törkeän varkaus tai törkeä moottorikulkuneuvon käyttövarkaus, jonka kohteena on joukkoliikenteeseen tai tavarankuljetukseen soveltuva moottorikulkuneuvo, tuhotyö, liikennetuhotyö, terveyden vaarantaminen, törkeä vahingonteko, törkeä ampuma-aserikos ja puolustustarvikkeiden maastavientirikos
>
> 4) rikoslain 35 luvun 3 b §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu törkeä datavahingonteko, 38 luvun 6 §:n 1 momentin 3, 5 tai 6 kohdassa tarkoitettu törkeä tietoliikenteen häirintä ja 38 luvun 7 b §:n 1 momentin 1, 3 tai 5 kohdassa tarkoitettu törkeä tietojärjestelmän häirintä,
>
> 5) kemiallisen aseen kiellon rikkominen, biologisen aseen kiellon rikkominen ja tahallinen törkeä ympäristön turmeleminen, joka on tehty 48 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla,
>
> 6) törkeä pahoinpitely, törkeä ihmiskauppa, panttivangin ottaminen, törkeä tuhotyö, törkeä terveyden vaarantaminen, ydinräjähderikos ja kaappaus
>
> 7) surma ja
>
> 8) tappo.

Pykälän 2 momentin mukaan se, joka terroristisessa tarkoituksessa tekee murhan, on tuomittava vankeuteen elinkaudeksi. Murhan sisällyttäminen pykälään on katsottu perustelluksi ensiksikin johdonmukaisuuden vuoksi, jotta myös vakavin vuoden 2002 puitepäätöksen mukainen teko voidaan arvioida Suomen

lainsäädännössä terroristisessa tarkoituksessa tehtynä rikoksena, ja koska jäljempänä rikoslain 34 a luvussa esitettävät viittaukset 1 §:ään koskevat myös murhaa (HE 43/2002 vp, s. 43/II).

Rikosten jakaminen eri kohtiin rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentissa ja murhasta säätäminen erikseen pykälän 2 momentissa perustuvat niistä säädettyjen rangaistusasteikoiden eroihin ja siihen, että rikokset myös terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä on suhteutettava vakavuudeltaan toisiinsa. Terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos on myös luvun 1 a §:ssä rangaistavaksi säädetty terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten piiri perustuu olennaisesti vuoden 2002 puitepäätöksen 1 artiklan 1 kohtaan ja sitä jonkin verran muuttaneeseen terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohtaan. Direktiivin kohta on seuraavan sisältöinen:

> a) ihmishenkeen kohdistuvat hyökkäykset, jotka voivat aiheuttaa kuoleman;
>
> b) henkilön ruumiillista koskemattomuutta loukkaavat hyökkäykset;
>
> c) ihmisryöstö tai panttivangin ottaminen;
>
> d) teot, jotka aiheuttavat hallinnollisille tai julkisille laitoksille, liikennejärjestelmille, infrastruktuureille tietojärjestelmät mukaan luettuina, mannerjalustalla sijaitsevalle kiinteälle lautalle, julkisille paikoille tai yksityiselle omaisuudelle suuria tuhoja, jotka voivat saattaa vaaraan ihmishenkiä tai aiheuttaa huomattavia taloudellisia menetyksiä;
>
> e) ilma-alusten, alusten tai muiden joukkoliikenne- tai tavarankuljetusvälineiden haltuunotto;
>
> f) räjähteiden tai aseiden, myös kemiallisten, biologisten tai radiologisten aseiden tai ydinaseiden valmistus, hallussapito, hankinta, kuljetus, toimitus tai käyttö sekä kemiallisia, biologisia tai radiologia aseita tai ydinaseita koskeva tutkimus ja kehittäminen;
>
> g) vaarallisten aineiden vapauttaminen taikka tulipalojen, tulvien tai räjähdysten aiheuttaminen siten, että ihmishenkiä saatetaan vaaraan;
>
> h) veden tai sähkövoiman jakelun tai muun perusluonnonvaran toimittamisen häirintä tai keskeytys siten, että ihmishenkiä saatetaan vaaraan;
>
> i) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/40/EU (1) 4 artiklassa tarkoitettu laiton järjestelmän häirintä tapauksissa, joissa sovelletaan kyseisen direktiivin 9 artiklan 3 kohtaa tai 4 kohdan b tai c alakohtaa, ja kyseisen direktiivin 5 artiklassa tarkoitettu laiton datan vahingoittaminen tapauksissa, joissa sovelletaan kyseisen direktiivin 9 artiklan 4 kohdan c alakohtaa;
>
> j) jonkin a–i alakohdassa luetellun teon tekemisellä uhkaaminen.

EU-sääntelyn mukaista rikosluetteloa ei ole otettu kansalliseen sääntelyyn, koska luettelo ei vastaa kansallisia rikosnimikkeitä ja koska sääntelyn tarkkarajaisuudenkin vuoksi on käytettävä nimikkeitä. Terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdassakin lähdetään siitä, että kyseessä ovat kansallisessa lainsäädännössä rikoksiksi määritellyt teot (”as defined as offences under national law”).

Terrorismirikoksiin liitettävä vaaraedellytys (teon on oltava omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle) tarkoittaa sitä, että terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten piirissä olevien rikosten täytyy edustaa tiettyä vakavuustasoa, koska vähäisten rikosten ei voida olettaa aiheuttava sellaista vahinkoa. Lain esitöistä ilmenee, että vuoden 2002 puitepäätöksen mukaisia suhteellisen vähäisiä rikoksia ei ole mainittu momentissa, koska on arvioitu, että ne eivät voi missään oloissa kyseistä vahinkoa aiheuttaa (HE 188/2002 vp, s. 33/I).

Vuoden 2002 puitepäätöksen (HE 188/2002 vp, s. 32–43) ja terrorismidirektiivin täytäntöönpanon (HE 30/2018 vp, s. 20–32) yhteydessä on perusteellisesti tarkasteltu sitä, mitä rikoksia rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin tulee EU-velvoitteiden näkökulmasta sisältää, ja tehty arvioinnin mukaiset lainsäädäntöratkaisut. Sama koskee liittymistä Euroopan neuvoston yleissopimukseen (HE 81/2007 vp, erityisesti s. 6–8), jolloin arvioitiin sen sopimuksen 1 artiklassa määriteltyjen terrorismirikosten suhde rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momenttiin ja jolloin muutettiin momentin 1 kohtaa. Puitepäätöksen, yleissopimuksen ja direktiivin yhteydessä tehdyt kattavat arvioinnit perusteineen ja johtopäätöksineen ovat edelleen merkityksellisiä.

Erityisen laajasti terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä tarkasteltiin sitä, että terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan f alakohta sisältää radiologista asetta koskevan kriminalisointivelvoitteen siihen liittyvine tekotapoineen (HE 30/2018 vp, s. 23–28). Arvioinnin lopputuloksena päädyttiin siihen, että terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos säädetään erikseen rangaistavaksi itsenäisenä rikoksena. Direktiivin täytäntöönpanon jälkeen voimaan tullut säteilylaki (859/2018) ei mainittavasti muuta tilannetta, kun otetaan huomioon sen lain 185 § säteilyrikkomuksista ja olennaisesti aikaisemman lain säänteyä vastaava 186 § viittauksista tiettyihin rikoslaissa rangaistaviksi säädettyihin tekoihin.

Euroopan komissio ei ole huomauttanut Suomea terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen säätämisestä erilliseksi rikokseksi, vaikka kysymys ei tältä osin muodollisesti ottaen ole siitä, että terrorismirikokseksi (terroristisessa tarkoituksessa tehdyksi rikokseksi) on määritelty terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaisesti kansallisessa lainsäädännössä jo rikokseksi määritelty tahallinen teko. Joka tapauksessa radiologista asetta koskeva terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanossa tehty arviointi on perusteineen ja johtopäätöksineen edelleen perusteltu.

Euroopan neuvoston yleissopimuksen 1 artiklan 1 kappaleen mukaan siinä yleissopimuksessa ”terrorismirikoksella” tarkoitetaan kaikkia liitteessä lueteltujen sopimusten soveltamisalaan kuuluvia ja niiden määritelmien mukaisia rikoksia. Rikoksia

ei siis yleissopimuksessa luetella tai muuten mainita esimerkiksi niiden kohteiden mukaan. Määritelmää sovelletaan Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjan 9 artiklan perusteella myös lisäpöytäkirjan mukaisiin rikoksiin. Viitatun liitteen mukaiset sopimukset ovat pääosin samoja kuin terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen liitteessä mainitut sopimukset.

Euroopan neuvoston terrorismirikosten määritelmää ollaan parhaillaan muuttamassa. Neuvotteluja käydään Euroopan neuvoston terrorismin torjunnan johtokomitean (CDCT) täysistunnoissa. Neuvottelut alkoivat toukokuussa 2023. Euroopan komissiolla on mandaatti neuvotella määritelmän muuttamisesta Euroopan unionin puolesta siltä osin kuin asia kuuluu unionin toimivaltaan. Neuvotteluissa otettiin lähtökohdaksi komission tekemä, pitkälti terrorismirikosdirektiivin 3 artiklaan perustuva ehdotus. Neuvottelut ovat edenneet nopeasti, minkä vuoksi on mahdollista, että muutospöytäkirja tulee ministerikomitean hyväksymäksi keväällä 2025. Muutospöytäkirjan sisältö periaatteessa hyväksyttiin CDCT:n täysistunnossa 13.–14.5.2024. Tuolloin käsiteltävänä olleen luonnoksen 1 artiklassa ”terrorismirikos” ja terroristiset tarkoitukset määritellään seuraavasti:

Article 1

1. For the purposes of this Convention, ”terrorist offence” means:

- any of the offences within the scope of and as defined in one of the treaties listed in the Appendix; or

- any of the following acts, which are defined as an offence under national law, and given their nature or context, may seriously damage a country or an international organisation, when committed intentionally and with one of the aims referred to in paragraph 2:

(a) attacks upon a person’s life which may cause death;

(b) attacks upon the physical integrity of a person;

(c) kidnapping;

(d) causing extensive destruction of a government or public facility, a transport system, an infrastructure facility, a public place or private property likely to endanger human life or result in major economic loss;

(e) seizure of means of public or goods transport, other than aircraft and ships;

(f) manufacture, possession, acquisition, transport, supply or use of weapons, including chemical, biological, radiological or nuclear weapons, as well as research into, and development of, chemical, biological, radiological or nuclear weapons;

(g) release of dangerous substances, or causing fires or floods, the effect of which is to endanger human life;

(h) interfering with or disrupting the supply of water, power or any other fundamental natural resource, the effect of which is to endanger human life;

(i) system or data interference that causes extensive damage to an information or computer system;

(j) threatening to commit any of the acts listed in points (a) to (i).

2. The aims referred to in paragraph 1 are: (a) seriously intimidating a population; (b) unduly compelling a government or an international organisation to perform or abstain from performing any act; (c) seriously destabilising or destroying the fundamental political, constitutional, economic or social structures of a country or an international organisation.”

Artiklan mukaan terrorismirikoksia olisivat edelleen myös yleissopimuksen liitteessä lueteltujen sopimusten soveltamisalaan kuuluvat ja niiden määritelmien mukaiset rikokset. Liitteeseen ei tulisi muutoksia. Mutta tämän lisäksi terrorismirikoksiksi katsottaisiin tietyt rikokset, jotka voivat aiheuttaa vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle ja jotka on tehty terroristisessa tarkoituksessa. Terroristisen tarkoitusten määritelmä vastaisi terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 2 kohdassa olevaa ja sellaisista tarkoituksista Euroopan neuvoston yleissopimuksen johdannossa jo nykyisin todettua. Artiklan 1 kohdan rikoslistaus olisi jonkin verran suppeampi kuin direktiivin 3 artiklan 1 kohdan listaus. Jos artikla hyväksytään luonnoksen mukaisena, se ei tule edellyttämään kansallisia lainsäädäntömuutoksia.

Nykyisen sääntelyn arviointi

Lainsäädännön selkeyttämiseen liittyvien kysymysten arviointi

Ensinnäkin arvioitavana on se, onko aihetta erottaa ainakin joitakin terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia itsenäisiksi rikoksiksi. Tähän liittyy kysymys mahdollisuudesta niputtaa rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentissa mainittuja rikoksia yleisemmin nimetyiksi kokonaisuuksiksi rikosnimikkeistä luopumalla.

Mainituista mahdollisista muutoksista aiheutuva hyöty lainsäädännön selkeyttämisen näkökulmasta on vähintäänkin kyseenalainen. Rikoslain 34 a luvun säännöksiä soveltavien käytännön toimijoiden näkökulmasta selkeää on pikemminkin se, että kyseiset rikokset on keskitetty yhteen pykälään rikosnimikkeiden tarkkuudella. Tiedossa ei ole, että nykyiseen sääntelymalliin sisältyisi käytännön toimijoiden näkökulmasta ongelmia. Rikosnimikkeiden säilyttämisen puolesta puhuu rikosoikeudellisen sääntelyn tarkkarajaisuutta edellyttävä laillisuusperiaate.

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin rikoslistaus perustuu terrorismirikosdirektiiviin, joka sinällään mahdollistaa terroristisissa tarkoituksissa tehtyjen rikosten säätämisen rangaistavaksi useissa pykälissä, rikosten niputtamisen ja rikosnimikkeistä luopumisen. Kun Suomen on kuitenkin jatkuvasti täytettävä direktiivin kriminalisointivelvoitteet, varsinkin niputtamiseen liittyen vaikeuksia voisi jatkossa ilmetä sen osoittamisessa, että lainsäädäntö edelleen täyttää velvoitteet näiltä osin. Kansainvälisen vertailun vertailuvaltioiden lainsäädännöissä ei ole lähdetty erillisten rikosten rangaistavaksi säätämisen tielle, terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten kuvaamisen (nimeämisen) suhteen on kuitenkin vaihtelevaa lainsäädäntökäytäntöä.

Huomioon on otettava myös se, että rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentti kattaa suuren määrän hyvinkin erilaisia rikoksia, mikä merkittävästi vaikeuttaa niputtamista yleisempien rikoksia kuvaavien nimitysten alle. Rikosten erilaisuus ulottuu myös niille säädettyihin rangaistusasteikkoihin. Momentin 1 kohdan mukaan lievimmin rangaistavista terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä rikoksista tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi ja saman pykälän 2 momentin mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdystä murhasta tuomitaan vankeuteen elinkaudeksi. Muiden terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rangaistusasteikot ovat siltä väliltä.

Merkityksellistä on se, että rikoksista terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä on tuomittava ankarampi rangaistus kuin ilman sellaista tarkoitusta tehtyinä. Rikosten hyvinkin erilaisten lähtökohtaisten vakavuustasojen perusteella ei ole mahdollista päästä vain joihinkin harvoihin rangaistusasteikkoihin, mikä myöskään ei puhu rikosten niputtamisen ja siihen perustuvien erillisten rangaistussäännösten säätämisen puolesta. Kaikki todetut seikat huomioon ottaen ei ole nähtävissä perusteita sille, että rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin rikoksia jaoteltaisiin eri rikoksiksi vieläpä rikosnimikkeistä ainakin jossakin määrin luopumalla.

Arvioitavana on ollut myös se, pitäisikö rikoslain 34 a luvun 1 §:n rakennetta muuttaa niin, että vakavimmat rikokset mainittaisiin ensin. Tämä voitaisiin toteuttaa mainitsemalla pykälässä ensin 2 momentin mukainen murha ja sen jälkeen muut rikokset niiden enimmäisrangaistuksen mukaisessa järjestyksessä edeten ankarimman enimmäisrangaistuksen mukaisista rikoksista lievempien enimmäisrangaistusten mukaisiin rikoksiin. Pelkällä rikosten järjestyksen muuttamisella ei voida kuitenkaan katsoa saavutettavan lainsäädäntöä selkeyttävää vaikutusta. Tällaisella muutoksella ei ilmeisesti olisi käytännön toimijoiden kannalta merkitystä.

Edellä jo todetun mukaisesti myöskään terroristisessa tarkoituksessa tehtyä radiologista asetta koskevan rikoksen siirtäminen erillisestä pykälästä terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevaan pykälään ei vaikuta toteutettavissa olevalta lainsäädäntöratkaisulta. Rikoslain 34 a luvun 1 a §:ssä oleva radiologisia aseita koskeva sääntely poikkeaa luvun 1 §:ssä olevasta sääntelystä merkittävästi. Erillisen pykälän tarve on jo kertaalleen perusteellisesti arvioitu, tilanne ei ole muuttunut siinä suhteessa.

Lainsäädännön selkeyttämiseen liittyy myös rikoslain 34 a lukua yleisemmin koskeva kysymys siitä, miten yrityksen rangaistavuuden sääntely tulisi lainsäädäntöteknisesti luvussa toteuttaa. Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 3 momentin mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yritys on rangaistava. Muissakin luvun pykälissä noudatetaan rikoslaissa yleisesti omaksuttua kirjoitustapaa, jonka mukaan

yrityksen rangaistavuus todetaan kutakin rikosta koskevassa pykälässä. Poikkeuksen muodostavat ne rikoslain 34 a luvun pykälät, joissa yritys rinnastetaan täytettyyn rikokseen.

Rikoslain 34 a luvun sääntelyä saattaisi selkeyttää se, että luvun loppuun otettavassa pykälässä todettaisiin kokoavasti se, minkä luvun mukaisten rikosten yritys on rangaistava. Tämä keventäisi rikoksia koskevia pykäliä. Mutta samalla voisi jossakin määrin syntyä vaara siitä, että säännöksiä sovellettaessa jonkin rikoksen yrityksen rangaistavuus voi jäädä havaitsematta. Selvää hyötyä ei ole havaittavissa siitä, että luvun loppuun sijoitettaisiin pykälä rikosten yritysten rangaistavuudesta. Huomioon on näiltä osin otettava myös rikoslainsäädännön yhtenäisen ja vakiintuneen kirjoitustavan merkitys.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin kuuluvien rikosten piiri

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentti täyttää aikaisemmin tehtyjen arviointien perusteella terrorismirikosdirektiivin vaatimukset siihen sisältyvien rikosten osalta, mutta direktiivi ei estä kansallisesti pidemmälle ja laajempiin kriminalisointeihin menevää sääntelyä. Sitä voidaan myös muuttaa direktiivin velvoitteiden nykyistä paremman täytäntöönpanon toteuttamiseksi.

a) Ruumiillista koskemattomuutta loukkaavat hyökkäykset

Direktiivin 3 artiklan 1 kohdan b alakohdassa mainitaan henkilön ruumiillista koskemattomuutta loukkaavat hyökkäykset (englanniksi ”attacks upon the physical integrity of a person”). Puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä on katsottu, että vastaava alakohta koskee henkilön ruumiillista koskemattomuutta loukkaavia törkeitä rikoksia (HE 188/2002 vp), minkä vuoksi rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 5 kohdassa mainitaan törkeä pahoinpitely. Lain esitöistä ilmenee, että b alakohtaa koskevat myös momentin 2 kohdassa mainittu tahallinen vaaran aiheuttaminen, 3 kohdassa mainittu terveyden vaarantaminen ja 6 kohdassa mainittu törkeä terveyden vaarantaminen. Mahdollisesti kuolemaan johtavat teot (kansallisessa täytäntöönpanossa tappo, murha ja surma sekä myös siltä osin merkitykselliset tahallinen vaaran aiheuttaminen, terveyden vaarantaminen ja törkeä terveyden vaarantaminen) mainitaan jo direktiivin 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa.

Raiskausrikokset loukkaavat seksuaalisen itsemääräämisoikeuden lisäksi ruumiillista koskemattomuutta. Kyseiset rikokset ovat rangaistusasteikkojensa perusteella myös vakavia rikoksia. Terrorismirikosdirektiivin ei voida katsoa nimenomaisesti edellyttävän raiskausrikosten lisäämistä niiden rikosten joukkoon, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa. Toisen raiskaaminen kuuluu jo nyt sotarikoksen

tunnusmerkistöön (rikoslain 11 luvun 5 §:n 1 momentin 2 kohta), mutta on mahdollista, että raiskausrikoksia tehdään myös terroristisessa tarkoituksessa. Lähinnä kysymykseen tulee sellaisten rikosten tekeminen tarkoituksessa aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa. Kun kysymys on etenkin laajamittaisesta terroristisessa tarkoituksessa toteutettavasta raiskausrikollisuudesta, tekojen voi katsoa olevan omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa maalle laajasti yhteiskuntaan kohdistuvina rikoksina, jolloin täyttyy myös terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin liitettävä vaaraedellytys.

Raiskausrikoksia ovat rikosnimikkeiden perusteella rikoslain 20 luvun rikoksista raiskaus (1 §), törkeä raiskaus (2 §), lapsenraiskaus (12 §) ja törkeä lapsenraiskaus (13 §). Merkityksellisiä ovat tässä yhteydessä rikokset, joihin tunnusmerkistön perusteella erityisesti liittyy vakavan henkilöön kohdistuvan väkivallan käyttö. Sillä perusteella ja myös muut edellä todetut seikat huomioon ottaen niiden rikosten joukkoon, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa, on perusteltua lisätä törkeä raiskaus ja törkeä lapsenraiskaus.

Törkeä raiskaus on rangaistusasteikkonsa (vankeutta vähintään kaksi ja enintään kymmenen vuotta) vuoksi perusteltua sijoittaa terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevan rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 6 kohtaan, jonka mukaan kohdan terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä rikoksista tuomitaan vankeutta vähintään kaksi ja enintään kaksitoista vuotta. Törkeästä lapsenraiskauksesta tuomitaan vankeutta vähintään neljä ja enintään kaksitoista vuotta. Koska rikoslain 2 c luvun 2 §:n 2 momentin mukaan määräaikaisen vankeusrangaistuksen enimmäiskesto on kaksitoista vuotta, mainittu rangaistusasteikko tarkoittaa sitä, että törkeästä lapsenraiskauksesta tulee terroristisessa tarkoituksessa tehtynä tuomita vankeuteen vähintään neljäksi vuodeksi tai elinkaudeksi. Siitä puolestaan seuraa törkeän lapsenraiskauksen sijoittaminen rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentissa 8 kohtaan, jolloin nykyisen 1 §:n 1 momentin 8 kohdassa oleva tappo siirtyy 9 kohtaan.

b) Vapaudenriistorikokset

Rikoslain 25 luvun 1 §:ssä rangaistavaksi säädetty vapaudenriisto ja 2 §:ssä rangaistavaksi säädetty törkeä vapaudenriisto liittyvät terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, jossa panttivangin ottamisen lisäksi mainitaan vuoden 2002 puitepäätöksen vastaavan alakohdan tavoin ”kidnapping”, joka on käännetty puitepäätöksen ja direktiivin suomennoksissa ihmisryöstöksi.

Kyseisten EU-velvoitteiden täytäntöönpanon yhteydessä on lähdetty siitä, että kansallinen vastine ihmisryöstölle on rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 6 kohdassa mainittu törkeä ihmiskauppa. Asiaa on käsitelty kohdan muuttamisen yhteydessä hallituksen esityksessä HE 169/2005 vp (s. 11/II).

Terrorismirikosdirektiivin ei voida katsoa nimenomaisesti edellyttävän vapaudenriiston ja/tai törkeän vapaudenriiston lisäämistä niiden rikosten joukkoon, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa. Edellä todettu englanninkielinen termikin huomioon ottaen kysymys on kuitenkin terrorismirikosdirektiivin velvoitteiden nykyistä paremmasta täytäntöönpanosta. Vapaudenriistorikokset ovat lisäksi luonteeltaan tekoja, joita voidaan tehdä myös terroristisessa tarkoituksessa ja joihin voi liittyä terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten vaaraedellytys. Lähinnä sellaiset tarkoitus ja edellytys voivat kuitenkin koskea vapaudenriistorikosten törkeää tekomuotoa, joka kattaa tilanteet, joissa vapaudenmenetystä jatketaan yli kolmen vuorokauden, aiheutetaan vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle tai käytetään erityistä julmuutta tai vakavan väkivallan uhkaa. Mainitut seikat huomioon ottaen törkeä vapaudenriisto on perusteltua lisätä niiden rikosten joukkoon, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa.

Rikoslain 25 luvun 2 §:n mukaan törkeästä vapaudenriistosta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. Rangaistusasteikon perusteella törkeä vapaudenriisto on perusteltua sijoittaa rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohtaan, jonka mukaan kohdan terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä rikoksista tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

c) Ampuma-aseita sekä vaarallisia esineitä ja aineita koskevat teot

Terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan f alakohdan perusteella terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten piiriin tulee kuulua aseiden valmistus, hallussapito, hankinta, kuljetus, toimitus ja käyttö. Vastaava velvoite oli jo vuoden 2002 puitepäätöksen 1 artiklan 1 kohdan f alakohdassa. Aseista direktiivin alakohdassa mainitaan erikseen kemialliset, biologiset ja radiologiset aseet sekä ydinaseet, joita koskevat rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 5 kohta ja 6 kohta sekä 1 a §.

Rikoslain 41 luvun 2 §:ssä rangaistavaksi säädetty törkeä ampuma-aserikos mainitaan rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 3 kohdassa ja rikoslain 41 luvun 4 §:ssä rangaistavaksi säädetty vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkominen mainitaan rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa.

Vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä todettiin (HE 188/2002 vp, s. 38/II), että puitepäätöksen mukaisten ampuma-aseisiin kohdistuvien rikosten on katsottava Suomen lainsäädännössä vastaavan vakavuudeltaan törkeitä ampuma-aserikoksia. Teräaseiden osalta samassa yhteydessä todettiin, että ne eivät yleensä täytä edellytystä, jonka mukaan teon on oltava omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin valtiolle (nykyisin maalle) tai kansainväliselle järjestölle. Riittäväksi katsottiin vakavimman teräaseisiin liittyvän rikoksen mukaan ottaminen rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momenttiin (HE 188/2002 vp, s. 35/I). Euroopan komissiolla ei ole ollut huomautettavaa näiden EU-sääntelyn täytäntöönpanon yhteydessä tehtyjen linjausten johdosta.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten piiriin eivät rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin perusteella kuulu rikoslain 41 luvussa rangaistavaksi säädetyistä rikoksista perusmuotoinen ampuma-aserikos (1 §), vaarallisen esineen hallussapito (5 §) ja toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen (esimerkiksi veitsi) hallussapito (6 §). Kaksi viimeksi mainittua rikosta koskevat yleisellä paikalla tehtyjä hallussapitotekoja.

Rangaistussääntelyn kattavuuden kannalta on otettava huomioon ensinnäkin rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä rangaistavaksi säädetty terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Mainitun pykälän 2 kohdan mukaan rangaistaan sitä, joka tehdäkseen terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tai terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen valmistaa, pitää hallussaan, hankkii, kuljettaa, käyttää tai luovuttaa ampuma-aseen taikka vaarallisen esineen tai aineen. Terrorismirikosdirektiivi ei nimenomaisesti edellytä terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun säätämistä rangaistavaksi, mutta mainitulla rikoksella on tärkeä sääntelyä täydentävä merkitys.

Jäljempänä todetun mukaisesti terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun rangaistavuuden alaa laajennettaisiin sen rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ään siirtämisen yhteydessä niin, että valmistelu voidaan tehdä muunkin kuin oman terrorismirikoksen tekemisen edistämiseksi. Lisäksi pykälän 2 kohta ehdotetaan muutettavaksi tekovälinettä koskien yleisempään muotoon, joka kattaa myös rikoslain 41 luvun 5 §:n mukaiset vaaralliset esineet ja 6 §:n mukaiset toisen vahingoittamiseen soveltuvat esineet ja aineet.

Lisäksi terroristiryhmiin liittyvien tekojen osalta on huomattava rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 1 kohta, jonka mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumista on muun ohessa terroristiryhmän varustaminen räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla

vaarallisilla esineillä tai aineilla. Jäljempänä todetun mukaisesti tällaisen toiminnan rangaistavuus säilyisi, kun terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevat säännökset siirretään rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:ään.

Kaiken kaikkiaan lainsäädäntöön ei tule jäämään merkityksellisiä katvealueita, joiden vuoksi terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskeviin säännöksiin tarvitsisi tehdä ampuma-aseita taikka vaarallisia esineitä tai aineita koskevia täydennyksiä.

d) Uhkaaminen

Terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan j alakohta edellyttää, että terroristisessa tarkoituksessa tehtynä rikoksena säädetään rangaistavaksi jonkin a–i alakohdassa luetellun teon (muut terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset) tekemisellä uhkaaminen. Vastaava kohta oli jo vuoden 2002 puitepäätöksessä.

EU-velvoitteiden täytäntöönpanon yhteydessä (HE 188/2002 vp ja HE 30/2018 vp) on uhkausrikoksen osalta viitattu laittomaan uhkaukseen ja perättömään vaarailmoitukseen, jotka mainitaan rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa, sekä siihen, että uhkaus voi olla muunkin rikoksen tekotapa (esimerkiksi momentin 3 kohdassa mainittu liikennetuhotyö ja momentin 6 kohdassa mainittu kaappaus).

Rikoslain 25 luvun 7 §:n mukaan laittomasta uhkauksesta tuomitaan se, joka nostaa aseen toista vastaan tai muulla tavoin uhkaa toista rikoksella sellaisissa olosuhteissa, että uhatulla on perusteltu syy omasta tai toisen puolesta pelätä henkilökohtaisen turvallisuuden tai omaisuuden olevan vakavassa vaarassa.

Rikoslain 34 luvun 10 §:n mukaan perättömästä vaarailmoituksesta tuomitaan se, joka tekee pommista, tulipalosta, merihädästä, suuronnettomuudesta tai muusta vastaavasta hädästä tai vaarasta perättömän ilmoituksen, joka on omiaan aiheuttamaan pelastus- tai turvallisuustoimen taikka pakokauhua.

Terrorismirikosdirektiivi ei tarkemmin sääntele tässä yhteydessä merkityksellistä uhkausta tekotapojen tai muiden asiaan vaikuttavien seikkojen suhteen. Direktiivin kyseinen kohta jättää siis merkittävästi kansallista harkinnanvaraa, näiltäkään osin Suomea ei ole huomautettu täytäntöönpanosta. Terrorismirikosdirektiivin vuonna 2018 tapahtuneen täytäntöönpanon jälkeen on eräissä yhteyksissä kuitenkin kansallisesti esitetty uhkausrikoksiin liittyviä näkemyksiä, osin myös terrorismityyppiseen rikollisuuteen liittyen.

Kun Suomi liittyi kansainväliseen siviili-ilmailuun liittyvien laittomien tekojen ehkäisemisestä tehtyyn yleissopimukseen (SopS 48–50/2021), eduskunnan lakivaliokunta kiinnitti huomiota sopimuksen 1 artiklan 3 kohtaan, jonka mukaan tuli säätää rangaistavaksi tiettyjen sopimuksen mukaisten rikosten tekemisellä uhkaaminen (LaVM 5/2021 vp, s. 5 ja 6). Lakivaliokunta viittasi korkeimman oikeuden ratkaisuun KKO 2013:50 rikoslain 25 luvun 7 §:n tulkinnasta. Ratkaisussa tuodaan muun muassa esiin se, että mainitun pykälän sanamuodon perusteella uhatulla tulee olla perusteltu syy omasta tai toisen puolesta pelätä henkilökohtaisen turvallisuuden olevan vakavassa vaarassa. Uhkausta tulee siis tarkastella uhatun henkilön näkökulmasta. Ratkaisun perusteella laittoman uhkauksen tunnusmerkistöä ei voida soveltaa tilanteeseen, jossa uhattu henkilö tai taho ei ole saanut uhkauksesta tietoa.

Todetussa yhteydessä lakivaliokunta katsoi perustelluksi, että laittoman uhkauksen rikostunnusmerkistön muutostarpeita arvioidaan tarvittaessa monipuolisesti huolellisessa lainvalmistelussa, jossa voidaan ottaa huomioon kaikki tekijät, jotka mahdollisesti puoltavat laittoman uhkauksen tunnusmerkistön uudistamista. Sama kysymys nousi esiin muutettaessa laittoman uhkauksen syyteoikeutta koskevaa sääntelyä (HE 226/2020 vp), lakivaliokunnan johtopäätös oli myös sama (LaVM 10/2021 vp, s. 13).

Vaikka terrorismirikosdirektiivin ei voida katsoa edellyttävän uhkaamista koskevia lainsäädäntömuutoksia, voidaan yleisesti ottaen kysyä, onko sääntely uhkausrikoksia koskien riittävän kattavaa. Tämä koskee erityisesti yleiseen tietoon saatettuja vakavan rikoksen tekemisellä uhkaamisia (esimerkiksi julkisuuteen saatettu perätön tai aiheellinenkin viesti pommin tulevasta räjäyttämisestä tietyllä yleisellä paikalla). Sääntelyn kattavuuteen kohdistuu epäilyksiä, vaikka huomioon otetaan perättömän vaarailmoituksen rangaistavuus, jolla on EU-sääntelyn täytäntöönpanossa katsottu olevan laittoman uhkauksen rangaistavuutta täydentävää merkitystä.

Kysymys uhkausrikosten sääntelyn kattavuudesta on joka tapauksessa yleisempi, terrorismirikollisuutta laajemmalle ulottuva kysymys, jonka käsittely lakivaliokunnan toteamin tavoin edellyttää erillistä monipuolista ja huolellista lainvalmistelua. Sellaista ei ole mahdollista toteuttaa tässä muutenkin laajassa rikoslain 34 a luvun sääntelyyn painottuvassa lainvalmisteluhankkeessa. Näin ollen uhkaamista koskevia muutoksia ei ehdoteta tässä yhteydessä tehtäväksi rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momenttiin eikä uhkaamiseen liittyviä rikoksia koskevaan muuhun sääntelyyn. Terrorismirikoksia koskevat näkökohdat voidaan ottaa huomioon mahdollisessa tulevassa uhkausrikoksia koskevassa lainvalmistelussa.

e) Ryöstö, kiristys ja väärien hallintoasiakirjojen laatiminen (väärennys)

Terrorismirikosdirektiivin 12 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on pidettävä terroritoimintaan liittyvinä rikoksina a) ryöstöä jonkin 3 artiklassa luetellun rikoksen tekemiseksi; b) kiristystä jonkin 3 artiklassa luetellun rikoksen tekemiseksi; c) väärien hallintoasiakirjojen laatimista tai käyttämistä jonkin 3 artiklan 1 kohdan a–i alakohdassa, 4 artiklan b alakohdassa tai 9 artiklassa luetellun rikoksen tekemiseksi. Direktiivin 3 artikla koskee terrorismirikoksia (terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia, c alakohdassa on poissuljettu 3 artiklan 1 kohdan j alakohdan mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehty uhkaaminen), 4 artiklan b alakohta terroristiryhmän toimintaan osallistumista ja 9 artikla matkustamista terrorismitarkoituksessa.

Matkustamisrikosta lukuun ottamatta vastaava kriminalisointivelvoite oli jo vuoden 2002 puitepäätöksen 3 artiklassa. Puitepäätöksen ja terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanossa on katsottu (HE 188/2002 vp ja HE 30/2018 vp), että EU-sääntely ei edellytä kyseisten rikosten säätämistä rangaistaviksi terrorismirikoksina rikoslain 34 a luvussa. Suomea ei ole huomautettu tästä täytäntöönpanossa omaksutusta tulkinnasta. Tässäkin yhteydessä edelleen katsotaan, että ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikoksia ei ole törkeää ryöstöä lukuun ottamatta tarpeen lisätä rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentissa niiden rikosten joukkoon, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa. Riittävää on ryöstön, törkeän ryöstön, kiristyksen, törkeän kiristyksen, väärennyksen ja törkeän väärennyksen säätäminen rangaistavaksi rikoslain 31 luvun 1–4 §:ssä ja 33 luvun 1 ja 2 §:ssä. Niitä koskevien rikosten rangaistusten määräämisessä voidaan rikoslain 6 luvun 4 §:n yleissäännöksen mukaan ottaa huomioon ankarampaan rangaistukseen johtavana seikkana rikoksen liittyminen terrorismirikollisuuteen ja sen edistämiseen.

Rikoslain 31 luvun 2 §:ssä rangaistavaksi säädetty törkeä ryöstö on rangaistusasteikkonsa (vankeutta vähintään kaksi ja enintään kymmenen vuotta) perusteella erittäin vakava rikos, joka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa ja joka voi olla omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle. Vaikka EU-sääntelyn ei voi katsoa edellyttävän törkeän ryöstön lisäämistä terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevan rikoksen uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momenttiin, muuten sen lisääminen on perusteltua. Rangaistusasteikon perusteella sijoituspaikaksi tulisi momentin 6 kohta.

f) Pakottaminen

Tässä yhteydessä on arvioitu myös se, tulisiko rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momenttiin sisällyttää rikoslain 25 luvun 8 §:ssä rangaistavaksi säädetty pakottaminen. Viimeksi mainitun pykälän mukaan pakottamiseen syyllistyy se, joka oikeudettomasti väkivallalla tai uhkauksella pakottaa toisen tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin.

Terrorismirikoksia (terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia) koskevassa terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdassa ei mainita pakottamista tai muutakaan siihen viittaavaa tekoa. Pakottamisella on kuitenkin läheinen yhteys rikoslain 34 a luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaiseen terroristisen tarkoituksen muotoon eli siihen, että pakotetaan oikeudettomasti jonkin valtion hallitus tai muu viranomainen taikka kansainvälinen järjestö tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin.

Terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen liittyessä pakottamisrikoksen kaltaisiin elementteihin kysymys on siitä, että tekijällä on pakottamiseen kytkeytyvä terroristinen tarkoitus. Pakottaminen toteutetaan sellaisessa tilanteessa tekemällä jokin sellainen terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, jolla päästään pakottamisvaikutukseen (esimerkiksi panttivangin ottaminen). Näin ollen pakottamisen ottamista rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momenttiin voi pitää tarpeettomana.

2.4.4.5 Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu

Nykyinen sääntely ja sen tausta

Rikoslain 34 a luvun 2 §:n mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun syyllistyy se, joka tehdäkseen 1 §:n 1 tai 2 momentissa tai 1 a §:ssä tarkoitetun rikoksen (terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tai terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen) 1) sopii toisen kanssa tai laatii suunnitelman sellaisen rikoksen tekemisestä, 2) valmistaa, pitää hallussaan, hankkii, kuljettaa, käyttää tai luovuttaa räjähteen, kemiallisen tai biologisen aseen taikka toksiiniaseen, ampuma-aseen taikka vaarallisen esineen tai aineen tai 3) hankkii ydinräjähteen valmistukseen tai kemiallisen tai biologisen aseen taikka toksiiniaseen valmistukseen tarvittavia laitteita tai aineita taikka siihen tarvittavan valmistuskaavan tai -piirustuksen.

Mikään Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista ei nimenomaisesti edellytä terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun säätämistä rangaistavaksi ainakaan sen nimisenä rikoksena. Terrorismirikosdirektiivin 9 artiklan 2 kohdan b alakohta kuitenkin mahdollistaa sen, että velvoite terrorismitarkoituksessa tapahtuvan matkustamisen kriminalisoimiseksi koskien matkustamista kyseiseen jäsenvaltioon toteutetaan siten, että säädetään rangaistavaksi kyseiseen jäsenvaltioon tulevan henkilön suorittamat valmistelutoimet tarkoituksena tehdä 3 artiklassa tarkoitettu terrorismirikos (terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos) tai edistää sen tekemistä. Suomessa direktiivin 9 artiklan mukaiset kaikki velvoitteet täytetään sillä, että rikoslain 34 a luvun 5 c §:ssä on säädetty rangaistavaksi matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten. Se pykälä kattaa myös matkustamisen Suomeen terrorismirikoksen tekemisen tarkoituksessa.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu säädettiin rangaistavaksi vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä. Lainsäädäntöratkaisua perusteltiin (HE 188/2002 vp, s. 43/II ja 44/I) ensinnäkin sillä, että tuolloin Suomessa valmistelukriminalisoinnit koskivat yleensä oikeusjärjestyksen vakavimpiin lukemia rikoksia ja että oli perusteltua, että vakavuudeltaan niihin rinnastettava terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu on myös rangaistava teko.

Lisäksi vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä valmistelukriminalisoinnin tarpeen todettiin johtuvan myös puitepäätöksestä, jonka 2 artikla koski terroristiryhmään liittyviä terrorismirikoksia. Vastaava sääntely on nykyisin puitepäätöksen korvanneen terrorismirikosdirektiivin 4 artiklassa. Hallituksen esityksen mukaan sellaisesta rikoksesta rankaiseminen ei edellyttänyt, että ryhmä olisi vielä tehnyt mitään varsinaisia terroritekoja. Tämän vuoksi katsottiin, että kriminalisointi oli tarpeen ulottaa melko pitkälle. Saman tyyppinen näkökohta koski lisäksi sitä, että valmistelurikokseen viitataan myös terroristiryhmän johtamista koskevassa rikoslain 34 a luvun 3 §:n 1 momentissa (HE 188/2002 vp, s. 47/I). Valmistelurikoksen merkitystä terroristiryhmän johtamisen osalta korostaa myös terrorismirikosdirektiivin 13 artikla, jonka mukaan johtamisrikoksen rangaistavuuden kannalta ei ole välttämätöntä, että terrorismirikos (terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos) tosiasiallisesti tehdään.

Lain esitöistä ilmenee lisäksi (HE 188/2002 vp, s. 45 ja 46/I), että rikoslain 34 a luvun 2 §:n 2 kohta perustuu kansalliseen harkintaan ja sen tarkoituksena on estää rangaistavuuden aukkojen syntymistä. Näiltä osin viitataan myös yleisvaarallisen rikoksen valmistelun rangaistavuuteen rikoslain 34 luvun 9 §:n 1 momentissa. Joiltakin osin kohta on siis sen momentin vastine terrorismirikosten puolella.

Rikoslain 34 a luvun 2 §:n 3 kohta puolestaan liittyy ensinnäkin siihen, että on ollut tarkoitus saada terrorismirikosten puolelle ydinräjähteitä koskien vastaava sääntely kuin on yleisvaarallisen rikoksen valmistelusta rikoslain 34 luvun 9 §:n 2 momentissa. Kohdan sääntely liittyy hallituksen esityksen perustelujen mukaan myös siihen, että puitepäätöksen 1 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehtyä biologisten ja kemiallisten aseiden tutkimusta ja kehittämistä oli pidettävä terrorismirikoksena. Näitä aseita koskeva vastaava sääntely on terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan f alakohdassa, jossa sääntely on laajentunut biologisten ja kemiallisten aseiden sekä ydinaseiden lisäksi koskemaan radiologisia aseita, joista viimeksi mainittuja koskeva direktiivin velvoitteiden mukainen erityissäännös on rikoslain 34 a luvun 1 a §:ssä.

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohta koskevat terroristisessa tarkoituksessa tehtyä kemiallisen aseen kiellon rikkomista (rikoslain 11 luvun 8 §), biologisen aseen kiellon rikkomista (rikoslain 11 luvun 9 §, mukaan lukien toksiiniase) ja ydinräjähderikosta (rikoslain 34 luvun 6 §). Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä tehtyjen lainsäädäntömuutosten jälkeen mainitut teot kattavat myös biologisia aseita, kemiallisia aseita ja ydinräjähteitä koskevan kehittämisen ja tutkimustoiminnan.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua koskevan rikoslain 34 a luvun 2 §:n säätämisen jälkeen terrorismirikoksia koskeva lainsäädäntötilanne on hallituksen esityksessä HE 188/2002 vp todettuun nähden muuttunut muutenkin kuin edellä todettuja aseita koskien. Muutoksia voidaan pitää terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua koskien merkittävinä. Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä vuonna 2008 voimaan tulleiden lainsäädäntömuutosten myötä rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentissa rangaistavaksi säädetyn terroristiryhmän toiminnan edistämisen (nykyisin rikosnimikkeenä terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) rangaistavuus ei enää edellytä terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen taikka terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun tekemistä.

Huomattavaa muutosta lainsäädäntöympäristössä tarkoittaa myös se, että rikoslain 34 a luvun säätämisen jälkeen luvussa on säädetty rangaistaviksi useita terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä edistäviä valmistelutyyppisiä rikoksia, joita voidaan tehdä niin yksittäisen henkilön kuin terroristiryhmänkin toiminnassa ja jotka eivät myöskään edellytä terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemistä.

Useiden rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjen valmistelutyyppisten rikosten tekemisen tarkoituksena voi olla myös terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Niiltä osin kyse on siis tavallaan *valmistelun valmistelun* säätämisestä rangaistavaksi. Tämä koskee luvun rikoksista terroristiryhmän toimintaan osallistumisen lisäksi koulutuksen antamista terrorismirikoksen tekemistä varten, kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten, värväystä terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismirikoksen rahoittamista ja matkustamista terrorismirikoksen tekemistä varten.

Myös muissa rikoslain 34 a luvun säännöksissä kuin vain 3 ja 4 §:ssä olevilla viittauksilla 2 §:ään ja siinä rangaistavaksi säädettyyn terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun on kansainvälisiin velvoitteisiin liittyviä kytkentöjä:

> Koulutuksen antamista terrorismirikoksen tekemistä varten koskevaan rikoslain 34 a luvun 4 a §:ään ja värväykseen terrorismirikoksen tekemiseen koskevaan pykälään (nykyisin luvun 4 c §) tuli viittaus valmistelurikosta koskevaan rikoslain 34 a luvun 2 §:ään siinä vaiheessa, kun rikokset erotettiin omiin pykäliinsä terroristiryhmän toiminnan edistämistä (nykyinen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) koskevasta pykälästä, jossa viittaus kyseiseen pykälään siis oli, Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä vuonna 2008. Sopimuksen 7 artiklan 1 kappaleen mukaan koulutuksen antamisen tarkoituksena voi olla terrorismirikoksen (terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos) tekemisen lisäksi terrorismirikoksen tekemisen edistäminen. Lain esitöistä ei kuitenkaan ilmene, että tämä näkökohta olisi ollut merkitsevä 2 §:ään viittaamisen osalta, vaan viittaus vain siirtyi terroristiryhmän toiminnan edistämistä koskevasta pykälästä. Sama siirtyminen koskee myös yleissopimuksen 6 kappaleen 1 kappaleen mukaista värväystä sitä koskevan lainsäädäntömuutoksen kohdalla. On myös huomattava, että jo koulutuksen antamista koskevan rikoslain 34 a luvun 4 a §:n ja värväystä koskevan saman luvun 4 c §:n tahallisuutta koskevien osien mukaan tekijä voi toimia edistääkseen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä.
>
> Kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten koskevaan rikoslain 34 a luvun 4 b §:ään viittaus valmistelurikosta koskevaan 2 §:ään tuli terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä vuonna 2018, koska direktiivin 8 artiklan mukaan kouluttautumisrikoksen tarkoituksena voi olla myös 3 artiklan mukaisen terrorismirikoksen tekemisen edistäminen (HE 30/2018 vp, s. 43 ja 101).
>
> Terrorismirikoksen rahoittamista (aikaisemmin terrorismin rahoittaminen) koskevaan rikoslain 34 a luvun 5 §:ään viittaus valmistelurikosta koskevaan 2 §:ään tuli vuonna 2015, kun pääosin kansalliseen harkintaan perustuen terrorismin rahoittamisena säädettiin rangaistavaksi kaikkien rikoslain 34 a luvun mukaisten muiden terrorismirikosten rahoittaminen.
>
> Matkustamista terrorismirikoksen tekemistä varten koskevaan pykälään (nykyisin rikoslain 34 a luvun 5 c §) viittaus valmistelurikosta koskevaan 2 §:ään tuli matkustamisrikosta koskevan pykälän säätämisen yhteydessä vuonna 2016 osittain sen takia, että Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselma 2178 (2014) velvoittaa jäsenvaltioita säätämään rangaistavaksi myös matkustamisen terrorismirikosten suunnittelemista ja valmistelemista varten (HE 93/2016 vp, s. 23). Toisaalta matkustamisrikoksen säätämisen yhteydessä tehtiin terrorismin rahoittamisen kriminalisoimisen yhteydessä tehtyä vastaava periaateratkaisu, jonka mukaan rangaistavaksi säädettiin matkustaminen kaikkien rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjen terrorismirikosten tekemistä varten. Tästä on pidetty myöhemmin kiinni, kun on säädetty rangaistavaksi uusia terrorismirikoksia. Matkustamisrikoksen osalta merkityksellinen on myös

Euroopan neuvoston lisäpöytäkirja, jonka 4 artikla velvoittaa säätämään rangaistavaksi matkustamisen ulkomaille myös terrorismirikoksen tekemisen edistämistä varten (HE 271/2022 vp, s. 19).

Nykyisen sääntelyn arviointi

Yleiset näkökohdat

Rikoslain 34 a luvun 2 §:n säätämisen yhteydessä esitetyt yleiset perusteet terrorismiin liittyvän valmistelupykälän säätämiselle ovat edelleen merkityksellisiä. Kysymys on vakavien rikosten valmistelusta. Kansainvälisen vertailun tiedot osoittavat, että terrorismirikosten valmistelu on useissa Suomen kannalta keskeisissä vertailuvaltioissa rangaistavaa, joskin pääosin hyvin yleisluonteisesti kuvattuna ilman valmistelutoimien yksilöintiä pykälässä. Lisäksi pykälän säilyttämisen tarve liittyy kansainvälisistä velvoitteista Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmaan 2178 (2014) ja terrorismirikosdirektiiviin. Rikoslain uudessa 34 a luvussa valmistelurikoksesta säädettäisiin 4 §:ssä.

Jäljempänä seuraavissa jaksoissa arvioidaan vielä erikseen rikoskohtaisesti sitä, missä rikoslain uuden 34 a luvun säännöksissä on edelleen tarpeen viitata 4 §:n mukaiseen valmistelurikokseen. Viittaus luvun nykyisen 2 §:n mukaiseen valmistelurikokseen on nykyisissä 3 §:ssä (terroristiryhmän johtaminen), 4 a §:ssä (koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten), 4 b §:ssä (kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten), 4 c §:ssä (värväys terrorismirikoksen tekemiseen), 5 §:ssä (terrorismirikoksen rahoittaminen) ja 5 c §:ssä (matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten). Myös nykyisen 5 e §:n mukaisessa terrorismirikoksiin liittyvässä julkisessa kehottamisessa voidaan kehottaa terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun tekemiseen, vaikka kyseistä rikosta ei pykäläviittauksen tai nimikkeen kautta rangaistussäännöksessä erikseen todetakaan.

Rikoslain nykyisen 34 a luvun 2 §:n mukaan valmistelurikos liittyy 1 §:n 1 tai 2 momentissa (terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, jatkossa 2 §) tai 1 a §:ssä tarkoitetun rikoksen (terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, jatkossa 3 §) tulevaan tekemiseen. Edellä jaksossa 2.4.4.3 todetun mukaisesti jatkossa rikoslain uuden 34 a luvun 1 §:ssä todettaisiin ”terrorismirikoksella” tarkoitettavan luvun 2 ja 3 §:ssä rangaistavaksi säädettyä rikosta. Tätä muutosta voitaisiin sitten hyödyntää myös valmistelurikoksen kohdalla niin, että rikosnimikkeeksi tulisi ”terrorismirikoksen valmistelu” ja valmistelu liitettäisiin terrorismirikoksen tekemiseen ilman pykäläviittauksia.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin ja terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn radiologista asetta koskevaan rikokseen sekä niiden rikosten nimeämiseen ”terrorismirikoksiksi” liittyy se, että rikoslain nykyisen 34 a luvun rangaistussäännöksissä viitataan vaihtelevasti luvun 1 ja 1 a §:ään. Ensiksi mainitun pykälän osalta viitataan välillä koko pykälään ja välillä sen 1 ja 2 momenttiin, jälkimmäisen osalta viitataan koko pykälään. Koko pykälään viittaaminen tarkoittaa sitä, että periaatteessa viittaaminen kohdistuu myös terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yritykseen (1 §:n 3 momentti) ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen yritykseen (1 a §:n 2 momentti). Kukaan ei yleensä toimi vain rikoksen yrityksen tekemistä varten, tavoitteena on täytetyn rikoksen tekeminen. Sama näkökohta koskee niitäkin rikoslain 34 a luvun rangaistussäännöksiä, joissa viitataan kokonaan muihinkin luvun pykäliin kuin 1 ja 1 a §:ään.

Poikkeuksellisesti terroristinen rikollinen toiminta saattaa kuitenkin esimerkiksi pelottelutarkoituksessa tai myöhemmän täytetyksi tarkoitettavan rikoksen harjoittelemisvaiheessa kohdistua tekoon, joka on katsottavissa rikoksen yritykseksi. Ei ole myöskään aihetta supistaa rangaistavan käyttäytymisen alaa nykyisestä. Näihin näkökohtiin liittyy se, että ”terrorismirikoksen” määritelmä rikoslain uudessa 34 a luvussa pitäisi sisällään myös terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yrityksen ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen yrityksen. Tarvittavat rikoksen yritykseen liittyvät täsmennykset voidaan tehdä pykälien perusteluissa.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu koskee rikoslain nykyisen 34 a luvun 2 §:ssä vain sellaisten terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä, jotka valmistelijan itsensä on tarkoitus tehdä (pykälän johdantolauseen ilmaisu ”tehdäkseen”). Esimerkiksi törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelua koskevassa rikoslain 21 luvun 6 a §:ssä käytetään ilmaisua ”rikoksen tekemistä varten”, jonka sen pykälän perustelussa on tosin todettu tarkoittavan lähtökohtaisesti samaa kuin ”tehdäkseen” (HE 141/2012 vp, s. 34/II ja 35/I). Mainitun rikoksen perusteluissa kuitenkin todetaan myös, että sopijan (merkityksellinen erityisesti rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 kohtaan liittyen) ei tarvitse osallistua rikoksen käytännön toteuttamiseen (em. HE, s. 36/II), joka voi jäädä toisen osapuolen tai kolmannen henkilön tehtäväksi.

Myös muut terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua koskevat tekotavat kuin rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 kohdassa mainitut voivat olla sellaisia, että rikoksen voi toteuttaa muu henkilö (esimerkiksi aseen säilyttäminen (hallussa pitäminen) toisen toteutettavaa terrorismirikosta varten). Toisen henkilön toteutettavaa terrorismirikosta varten tapahtuva valmistelu voi olla yhtä vaarallista kuin itsekin tehtävää rikosta varten tapahtuva valmistelu. Näiden tapausten välille ei ole

perusteltua tehdä rangaistavuuden suhteen eroa. Näin ollen terrorismirikoksen valmistelun tulisi tapahtua yleisesti todeten terrorismirikoksen tekemistä varten, eikä vain sitä varten, että valmisteluun syyllistyvä toimii tehdäkseen itse terrorismirikoksen. Tekijältä vaadittavaan tahallisuuteen muutoksella ei olisi merkitystä, koska myös ”varten”-muotoilu edellyttää tekijältä korkeamman asteista tahallisuutta ja tietynlaista siihen liittyvää nimenomaista tahtotilaa.

Myös useita muitakin rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyjä rikoksia kuin vain valmistelurikos voidaan tehdä niin oman kuin toisenkin henkilön tulevan terrorismirikoksen tekemisen edistämiseksi, mikä otetaan huomioon jäljempänä niitä rikoksia koskevan sääntelyn tarkastelun yhteydessä.

”Tekemistä varten” -ilmaisun ottamiseen käyttöön liittyy kysymys siitä, minkälaista yhteyttä valmistelurikokselta edellytetään suhteessa valmistelun tavoitteena olevaan terrorismirikokseen. Jo nykyisessä lainsäädännössä lähdetään siitä, että rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyllä rikoksella edistettävän toisen luvun rikoksen ei tarvitse olla yksityiskohtaisesti yksilöity esimerkiksi tekoajan, teon kohteen, tekopaikan tai muun vastaavan seikan suhteen (esimerkiksi HE 89/2021 vp, s. 37). Muutenkin terrorismintorjunnan tehokkuuden kannalta tärkeää on, että valmisteltavan rikoksen yksilöinnille ei aseteta liian korkeita vaatimuksia samalla kuitenkaan myöskään rikoksesta epäillyn oikeusturvaa vaarantamatta. Valmistelutoimia tehtäessä valmistelun tarkoituksena oleva rikos ei ole välttämättä yksilöitävissä rikoksen (rikosnimikkeen) tarkkuudella, vaikka rangaistusvastuun syntymisen kannalta tulee olla riittävän selvää, että rikoksentekijä toimii edistääkseen jonkin terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemistä. Tämä näkökohta on aihetta ottaa huomioon perusteluissa koskien kaikkia niitä rangaistussäännöksiä, joissa on kyse terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemisen edistämisestä.

Valmistelurikoksen tekotavat

Rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 kohdan mukaan rangaistavaa terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluna on sopiminen toisen kanssa tai suunnitelman tekeminen. Kohdan säätäminen vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä perustuu kansalliseen harkintaan. Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselma 2178 (2014) kuitenkin edellyttää, että rangaistavaa on myös matkustaminen terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen suunnittelemista varten, jolla on merkitystä matkustamisrikosta koskevan rikoslain 34 a luvun 5 c §:n kannalta.

Rikoksen tekemisestä sopimista ja rikossuunnitelman tekemistä voidaan pitää valmistelurikoksen perustekotapoina. Rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 kohdan täydentämiseen tai täsmentämiseen pykälätasolla ei ole aihetta, kun otetaan huomioon kohdan perusteluissa (HE 188/2002 vp, s 44/II) todettu, jonka mukaan kohdan soveltaminen edellyttää sitä, että on olemassa todellinen ja varteen otettava sopimus tai suunnitelma rikoksen tekemiseksi terroristisessa tarkoituksessa. Kohta koskee perustelujensa mukaan sellaisten henkilöiden toimintaa, jotka sopivan tilaisuuden tullen todellisuudessa voisivat ryhtyä panemaan suunnitelmaa täytäntöön, sekä sellaisen vakavasti otettavan suunnitelman laatimista, joka olisi toteutettavissa.

Rikoslain 34 a luvun 2 §:n 2 kohdan mukaan rangaistavaa terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluna on se, että tekijä terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tulevaa tekemistä varten valmistaa, pitää hallussaan, hankkii, kuljettaa, käyttää tai luovuttaa räjähteen, kemiallisen tai biologisen aseen taikka toksiiniaseen, ampuma-aseen taikka vaarallisen esineen tai aineen.

Kun rikoslain 34 a luvun 2 §:n 2 kohdan mukaisiin esineisiin ja aineisiin liittyvät terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan velvoitteet tulevat katetuiksi nykyisten 1 §:n 1 momentin ja 1 a §:n sekä tulevat jatkossa katetuiksi näiltä osin vastaavien rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin ja 3 §:n kautta, niihin velvoitteisiin liittyen kohdan säilyttäminen ja tarkempi sisältö ovat kansallisessa harkinnassa. Edellä on terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevan sääntelyn tarkastelun yhteydessä todettu, että ampuma-aseisiin sekä vaarallisiin esineisiin ja aineisiin liittyen kohdalla on tärkeä sääntelyä täydentävä merkitys. Huomioon on otettava myös rangaistavuuden alan laajentuminen sitä kautta, että rikoslain uuden 34 a luvun 4 § tulisi koskemaan valmistelun tekemistä myös tilanteissa, joissa terrorismirikoksen tekee muu henkilö kuin valmistelutoimen suorittava (”terrorismirikoksen tekemistä varten”.)

Vaikka rikoslain 34 a luvun 2 §:n 2 kohdan mukaisen kohdan säilyttämiselle rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä on edelleen perusteita, kohdan sanamuotoa on aiheellista muuttaa ja soveltamisalaa laajentaa niin, että se yleisesti kattaa terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä merkitykselliset vaaraa aiheuttavat esineet ja aineet. Kysymys ei ole pelkästään räjähteistä ja erilaisista aseista sekä muista ominaisuuksiltaan lähtökohtaisesti vaarallisista esineistä ja aineista, vaan muistakin tavanomaisemmista esineistä ja aineista, joita voidaan käyttää vaaraa aiheuttavalla tavalla. Esimerkiksi autoa voidaan käyttää terrorismirikoksen tekemiseen ajamalla kulkuneuvo yleisön joukkoon. Sellaisessa tilanteessa saattaa sinällään kysymys olla siitä, että on samalla jo olemassa 1 kohdan mukainen sopimus tai suunnitelma. Niin ei välttämättä kuitenkaan ole.

Erillinen rangaistusvastuu esineisiin ja aineisiin liittyvistä teoista on perusteltua rajata sellaisiin esineisiin ja aineisiin, joista voi terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheutua tietynlaista vaaraa toiselle henkilölle tai toisille henkilöille. Mikä tahansa tavanomainen esine tai aine ei voi kuulua rangaistavuuden piiriin. Rikoslain 34 a luvun uuden 4 §:n 2 kohdan mukaisen vastuun tulisi liittyä jo mahdolliseen vaaran aiheuttamiseen, koska kysymyksessä olevia esineitä tai aineita ei välttämättä käytetä terrorismirikoksen tekemisessä ja koska näin ollen ei välttämättä aiheuteta kuolemaa tai henkilövahinkoa siinä yhteydessä. Toisaalta vastuu tulisi kytkeä vakavaan vaaraan, koska esimerkiksi vähäisiä vammoja voidaan aiheuttaa melkein millä tahansa esineellä tai aineella.

Todetut seikat huomioon ottaen rikosoikeudellisen sääntelyyn riittävään ja asianmukaiseen kattavuuteen päästään muuttamalla 2 kohta sen rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ään siirtämisen yhteydessä niin, että kohdan mukaan rangaistaan sitä, joka valmistaa, hankkii, kuljettaa tai luovuttaa esineen tai aineen, jolla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, taikka pitää hallussaan tai käyttää sellaista esinettä tai ainetta. Tämä kattaisi myös kohdassa nykyisin mainitut esineet ja aineet.

Samalla on kuitenkin huomattava se, että rikoslain nykyisen 34 a luvun 2 §:n 2 kohta kattaa sellaisia kemiallista asetta, biologista asetta ja toksiiniasetta koskevia tekoja, jotka ovat jo nykyisen luvun 1 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä rangaistavia terroristisessa tarkoituksessa tehtynä kemiallisen aseen kiellon rikkomisena ja terroristisessa tarkoituksessa tehtynä biologisen aseen kiellon rikkomisena ja tulisivat myös uuden luvun 2 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan olemaan vastaavalla tavalla rangaistavia. Myös ydinräjähderikoksen tekeminen terroristisessa tarkoituksessa on rangaistavaa rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan ja tulisi olemaan rangaistavaa myös uuden luvun 2 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan. On vaikeaa nähdä mainittavaa eroa siinä, tehdäänkö kyseisiä kemiallisiin aseisiin, biologisiin aseisiin, toksiiniaseisiin tai ydinräjähteisiin liittyviä tekoja terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä rikoksina vai niiden valmisteluna, kun kyseessä on tiettyyn aseeseen kohdistuva samanlainen teko. Myös terrorismirikoksen valmisteluun liittyy välillisesti terroristinen tarkoitus, kun valmistelulla edistetään terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemistä. Näitä rikosten välisiä suhteita voidaan selventää rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n 2 kohdan perusteluissa.

Rikoslain 34 a luvun 2 §:n 3 kohdan mukaan valmistelurikoksena on rangaistavaa ydinräjähteen valmistukseen tai kemiallisen tai biologisen aseen taikka toksiiniaseen valmistukseen tarvittavien laitteiden tai aineiden taikka siihen tarvittavan valmistuskaavan tai -piirustuksen hankkiminen. Terrorismirikosdirektiivin

täytäntöönpanon yhteydessä tehtyjen lainsäädäntömuutosten jälkeen rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohta kattavat jo kemialliseen aseeseen, biologiseen aseeseen, toksiiniaseeseen ja ydinräjähteeseen liittyvän terroristisessa tarkoituksessa tehdyn kehittämisen ja tutkimustoiminnan. Näin ollen vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanossa näiltä osin todettu ei ole enää merkityksellistä. Terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohta nimenomaisesti edellyttää kyseisen kehittämis- ja tutkimustoiminnan harjoittamisen säätämistä rangaistavaksi terrorismirikoksena (terroristisessa tarkoituksessa tehtynä rikoksena). Kehittämis- ja tutkimuskohdan voi katsoa käsittävän myös rikoslain nykyisen 34 a luvun 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetun toiminnan. Kun myös tähän kohtaan liittyen on vaikea nähdä mainittavaa eroa siinä, tehdäänkö kohdan mukainen teko terroristisessa tarkoituksessa tehtynä rikoksena vai sen valmisteluna, kohdasta voidaan luopua pykälän uuteen lukuun siirtämisen yhteydessä.

Muiden rikoslain 34 a luvun rikosten mahdollinen liittäminen valmistelurikosta koskevaan pykälään

Pelkän rikoslain 34 a luvun 2 §:n tarkastelun perusteella ei ole ilmennyt aihetta tehdä muita valmistelurikosta koskevia muutoksia uuden luvun säätämisen yhteydessä kuin edellä todetut. Erikseen tulee kuitenkin tarkastella vielä sitä, onko aihetta sisällyttää luvun muissa pykälissä rangaistaviksi säädettyjä rikoksia valmistelupykälään.

Nykyisen rikoslain 34 a luvun 3, 4, 4 a–4 c, 5 ja 5 a–5 e §:n mukaiset rikokset ovat luonteeltaan valmistelutyyppisiä rikoksia, jotka edistävät muun rikoksen tekemistä. Edistettävä rikos kuitenkin vaihtelee samoin kuin se, kenen tekemästä tulevasta rikoksesta on kysymys. Viimeksi mainittuun saattaa myös tulla muutos, jos ”rikoksen tekemistä varten” -muotoilu omaksutaan laajemmin muissakin rikoslain uuden 34 a luvun säännöksissä. Kansainvälisen vertailun tiedot osoittavat, että vertailuvaltioissa muita terrorismirikoksia ei ole lainsäädännöllisesti niputettu valmistelusääntelyn alle sikäli kuin sellainen terrorismirikoksia koskien edes valtion lainsäädännössä on.

Huomiota on kiinnitettävä siihen, onko rikos luonteensa tai muiden siihen liittyvien seikkojen perusteella katsottavissa valmisteluksi. Havaittavaa lisäarvoa ei tuota muiden rikosten tunnusmerkistöjen siirtäminen sellaisinaan ja niputtaminen valmistelupykälään. Tekojen säilyttäminen omien rikosnimikkeiden alla omissa pykälissään saattaa pikemminkin edistää rikoslainsäädännön havainnollisuutta. Kun arvioidaan mahdollisuuksia yhdistää eri rikoksia koskevaa sääntelyä samaan pykälään, huomioon on otettava myös rikosten rangaistusarvot ja siihen liittyen niiden rangaistusasteikot. Saman pykälän alle on rikoslaissa tapana laittaa vain saman rangaistusasteikon omaavia rikoksia.

Muiden rikosten yhdistäminen valmistelurikosta koskevaan pykälään voisi koskea esimerkiksi rikoslain nykyisen 34 a luvun 4 b §:ssä rangaistavaksi säädettyä kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten. Yhdistämistarpeet ja -mahdollisuudet selviävät lopullisesti vasta kun kouluttautumisrikoksen ja muiden rikoslain uudessa 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjen rikosten tunnusmerkistöt ja rangaistusasteikot selviävät. Rangaistusasteikkojen jäljempänä suoritettava kokonaisarviointi koskee myös terrorismirikoksen valmistelua. Muiden luvun rikosten yhdistämistä valmistelurikokseen tarkastellaan jäljempänä erikseen rikoskohtaisissa arvioinneissa.

2.4.4.6 Terroristiryhmän johtaminen

Nykyinen sääntely ja sen tausta

Rikoslain 34 a luvun 3 §:n 1 momentin mukaan terroristiryhmän johtamisesta tuomitaan vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi se, joka johtaa terroristiryhmää, jonka toiminnassa on tehty 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa tai 1 a §:ssä tarkoitettu rikos tai sellaisen rikoksen rangaistava yritys taikka 2 §:ssä tarkoitettu rikos. Jos terroristiryhmän toiminnassa on tehty vain 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu rikos, terroristiryhmän johtamisesta on tuomittava vähintään neljän kuukauden ja enintään kuuden vuoden vankeusrangaistus (rikoslain 34 a luvun 3 §:n 2 momentti). Terroristiryhmän johtaja on rikoslain 34 a luvun 3 §:n 3 momentin mukaan tuomittava myös tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä 1 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta tai sellaisen rikoksen rangaistavasta yrityksestä taikka 2 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta.

Rikoslain 34 a luvun 3 §:n sisältö ja pykälän rakenne perustuvat EU-sääntelyyn. Terroristiryhmän johtaminen säädettiin rangaistavaksi vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä. Puitepäätöksen 2 artiklan 2 kohdan a alakohta edellytti terroristiryhmän johtamisen säätämistä rangaistavaksi. Puitepäätöksen 5 artiklan 3 kohdan mukaan kunkin valtion oli toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että 2 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetuista rikoksista voidaan langettaa vapausrangaistus, jonka enimmäiskesto on vähintään 15 vuotta. Jos 2 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettu rikos koskee ainoastaan 1 artiklan 1 kohdan i alakohdassa tarkoitettua tekoa (terrorismirikoksen tekemisellä uhkaaminen), enimmäisrangaistuksen tuli puitepäätöksen mukaan olla vähintään kahdeksan vuotta vankeutta.

Terrorismirikosdirektiivin 15 artiklan 3 kohdassa on enimmäisrangaistuksen osalta suurin piirtein vuoden 2002 puitepäätöksen sääntelyä vastaava sääntely kuitenkin niin, että kahdeksan vuoden enimmäisrangaistukseen liittyen puhutaan terroristiryhmän johtajasta rikoksen tekijänä. Sanamuodon muuttumisesta huolimatta kohtaa on tulkittu niin, että kyseessä on terroristiryhmän toiminnassa tehty rikos. Euroopan komissiolla ei ole ollut huomautettavaa tämän tulkinnan suhteen. Lisäksi terroristiryhmän johtamisenkin kannalta merkityksellinen on terrorismirikosdirektiivin 13 artikla, jonka mukaan myöskään 4 artiklassa tarkoitetetun terroristiryhmää koskevan rikoksen rangaistavuuden kannalta ei ole välttämätöntä, että terrorismirikos (terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos) tosiasiallisesti tehdään.

Vuoden 2002 puitepäätöksen ja terrorismirikosdirektiivin on katsottu mahdollistavan Suomessa omaksutun lainsäädäntöratkaisun, joka edellyttää terroristiryhmän johtajan toiminnan rangaistavuudelta sitä, että ryhmän toiminnassa on tehty tietty terrorismirikos. Puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä lainsäädäntöratkaisu katsottiin perustelluksi. Tuolloin otettiin huomioon ensinnäkin kansallisen rangaistusjärjestelmän ominaispiirteet. Rikoslain 2 c luvun 2 §:n 2 momentin mukaan määräaikaista vankeusrangaistusta tuomitaan enintään kaksitoista vuotta tai yhteistä rangaistusta 7 luvun mukaan määrättäessä viisitoista vuotta.

Vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä (HE 188/2002 vp, s. 46/II) todettiin, että käytännössä ei voida ajatella, että joku henkilö tuomittaisiin terroristiryhmän johtamisesta silloinkin, kun ryhmä ei vielä ole tehnyt mitään rikoksia. Johtaminen käsitteenä tuntuu edellyttävän, että ryhmällä on ollut jotain toimintaa, joka osoittaa sen olevan juuri terroristiryhmä. Hallituksen esityksessä tämän katsottiin epäsuorasti ilmenevän puitepäätöksestäkin. Saman voidaan todeta koskevan terrorismirikosdirektiiviäkin, jonka 15 artiklan 3 kohta sanamuotonsa mukaisesti koskee tilannetta, jossa 3 artiklan 1 kohdan j alakohdassa tarkoitetun rikoksen on tehnyt terroristiryhmän johtaja.

Kun vuoden 2002 puitepäätöksen 5 artiklan 3 kohta ja terrorismirikosdirektiivin 15 artiklan 3 kohta edellyttävät enimmäisrangaistusten kestoksi vähintään 15 vuotta (rikoslain 34 a luvun 3 §:n 1 momentin tilanteet) ja kahdeksan vuotta (rikoslain 34 a luvun 3 §:n 2 momentin tilanteet), mainittuihin enimmäisrangaistuksiin päästään rikoslain 34 a luvun 3 momenttiin perustuvalla yhteisen vankeusrangaistuksen määräämisellä rikoslain 7 luvun 1 ja 2 §:n säännökset huomioon ottaen.

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä (HE 30/2018 vp, s. 34 ja 35) on korostettu sitä, että terroristiryhmän johtamisen rangaistavuus ei riipu siitä, onko tietyn terrorismirikoksen tehnyt ryhmän toiminnassa ryhmän johtaja vai joku toinen henkilö. Terrorismirikosdirektiivin 13 artiklan sääntelyn katsottiin tulevan

kansallisessa lainsäädännössä otetuksi huomioon sillä, että rikoslain 34 a luvun 3 §:n 1 momentissa säädetään rangaistavaksi myös sellaisen terroristiryhmän johtaminen, jonka toiminnassa on tehty sen luvun 2 §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Tähän liittyen kyseisen valmistelurikoksen rangaistavuutta täydennettiin niin, että rangaistavaa on nykyisin terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu koskien myös rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemistä. Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä rikoslain 34 a luvun 3 §:n 1 momenttia muutettiin niin, että siihen lisättiin viittaus terroristisessa tarkoituksessa tehtyä radiologista asetta koskevaa rikosta koskevaan 1 a §:ään. Epähuomiossa vastaava muutos jäi tekemättä pykälän 3 momenttiin.

Rikoslain 34 a luvun 3 §:ssä omaksuttu lainsäädäntöratkaisu, jonka mukaan terroristiryhmän johtaja tuomitaan yhteiseen vankeusrangaistukseen terroristiryhmän johtamisesta sekä tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä rikoksesta, ei tarkoita sitä, että johtaja jää johtamisteosta rankaisematta, jos hän ei tee kysymyksessä olevaa rikosta tai jos sitä ei tehdä ryhmän toiminnassa. Sellaisessa tilanteessa terroristiryhmän johtaja voi syyllistyä muuhun luvussa rangaistavaksi säädettyyn tekoon. Terroristiryhmän johtaminen voidaan katsoa rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetuksi olennaisen tehtävän hoitamiseksi ja sitä kautta terroristiryhmän toimintaan osallistumiseksi. Terroristiryhmän johtaja voi johtamistoiminnassaan syyllistyä myös lukuisiin muihin rikoksiin, joilla edistetään terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä (esimerkiksi koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, värväys terrorismirikoksen tekemiseen ja terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen).

Rikoslain 34 a luvun 3 §:n 1 momentin mukaan merkityksellisiä ovat myös 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa ja 2 momentissa sekä 1 a §:ssä tarkoitettujen rikosten yritykset. Näiltä osin lain esitöissä todetaan (HE 188/2002 vp, s. 46/II ja 47/I), että myös yritystapauksissa päästään yhteiseen 15 vuoden vankeusrangaistukseen. Teko voi jäädä yritykseksi satunnaisista syistä eikä ole perusteltua kohdella yrityksiä niin paljon lievemmin, että teon jääminen yritykseksi siirtäisi teon 2 momentin mukaisen huomattavasti lievemmän rangaistusasteikon piiriin.

Vuonna 2021 Euroopan komissio antoi terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanoa koskien Suomelle virallisen huomautuksen, jonka mukaan rikoslain mukaan terroristiryhmän johtamisesta määrättävä enimmäisrangaistus ei ole yhdenmukainen direktiivin 15 artiklan 3 kohdassa säädetyn vähimmäisvaatimuksen (vapausrangaistuksen enimmäiskeston on oltava vähintään 15 vuotta) kanssa. Vastauksessaan Suomi katsoi sääntelynsä vastaavan vähimmäisvaatimusta. Näiltä osin vastauksessa viitattiin rikoslain 2 c luvun 2 §:n 2 momentin, 7 luvun 1 ja 2 §:n sekä 34 a luvun

3 §:n säännöksiin. Vastauksessa direktiivin 15 artiklan 3 kohdan katsottiin mahdollistavan Suomessa omaksutun lainsäädäntöratkaisun. Lisäksi komission käsityksen arveltiin osin perustuvan siihen, että direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä sille toimitettu direktiivin ja kansallisen lainsäädännön vertailua koskeva vastaavuustaulukko ei ollut sisältänyt kaikkia asiaan liittyviä kansallisia säännöksiä.

Euroopan komissio toimitti Suomelle vuonna 2023 terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanoa koskevan perustellun lausunnon. Siinä ei enää puututtu terroristiryhmän johtajaa koskevaan enimmäisrangaistusvaatimukseen eikä muutenkaan direktiivin rikosoikeudellista sääntelyä koskevien velvoitteiden täytäntöönpanoon. Komissio lopulta 13.3.2024 ilmoitti lopettavansa terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanoa koskevan rikkomusmenettelyn Suomea vastaan.

Nykyisen sääntelyn arviointi

Terroristiryhmän johtamisen kohdalla keskeisimpiä kysymyksiä on se, säilytetäänkö johtamisrikos rikoslain uudessa 34 a luvussa erillisenä rikoksena. Sitä ei terrorismirikosdirektiivi nimenomaisesti edellytä. Terroristiryhmän johtaminen liittyy läheisesti rikoslain nykyisen 34 a luvun 4 §:n mukaiseen terroristiryhmän toimintaan osallistumiseen, koska johtaminenkin voidaan tavallaan katsoa osallistumiseksi. Liityntää on myös luvun 4 c §:ään (värväys terrorismirikoksen tekemiseen), joka kattaa muun ohessa terroristiryhmän perustamisen ja organisoimisen. Mainittuja värväystekoja voi tehdä myös ryhmän johtaja.

Kansainvälisen vertailun tiedoista ilmenee, että vertailuvaltioissa ei ole erillisiä ryhmän johtamista koskevia rangaistusäännöksiä eikä johtamista mainita erikseen edes ryhmää (ryhmän toimintaan osallistumista tms.) koskevissa rangaistussäännöksissä. Poikkeuksen muodostaa Yhdistyneen kuningaskunnan sääntely, jonka mukaan erikseen rangaistavaa on johtaa millä tahansa tasolla sellaisen organisaation aktiviteetteja, joka liittyy terroritekojen toteuttamiseen.

Kansallisen sääntelyn sisällön kannalta merkityksellisiä ovat EU-sääntely ja siitä riippumattakin terroristiryhmän johtamisrikoksen luonne. Mitä tulee ensiksi mainittuun, terroristiryhmän johtaminen on aikanaan säädetty rangaistavaksi erillisenä rikoksena vuoden 2002 puitepäätöksestä johtuen sen edellyttäessä, että johtamisrikoksen vankeusrangaistuksen enimmäiskesto on eräissä tapauksissa vähintään 15 vuotta vankeutta ja eräissä tapauksissa vähintään kahdeksan vuotta vankeutta. Näiltä osin vastaava sääntely on terrorismirikosdirektiivissä.

EU-sääntelystä johtuvaa rikoslain 34 a luvun 3 §:n mukaista, rikoslain 7 luvun 1 ja 2 §:n mukaisille yhteisen vankeusrangaistuksen määräämistä koskeville säännöksille rakentuvaa ja komissionkin hyväksymää pykälän perusrakennetta on ilmeisen vaikeata omaksua muiden johtamisrikosta lähellä olevien rikoslain 34 a luvun rikosten kohdalla niin, että johtamisrikos siirrettäisiin niitä koskeviin rangaistussäännöksiin.

Merkittävä rangaistussäännösten yhdistämistä vastaan puhuva seikka on rangaistusasteikkokysymyksiin liittyen se, että EU-sääntelystä tulevista velvoitteista riippumattakin terroristiryhmän johtaminen on katsottavissa erityisen paheksuttavaksi ja vakavaksi terrorismirikokseksi, mitä nyt ilmentää johtamisrikokselle säädetty lain sallima ankarin määräaikaisen vankeusrangaistuksen enimmäisrangaistus 12 vuotta vankeutta. Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen ja värväys terrorismirikoksen tekemiseen eivät lähtökohtaisesti vakavuudessaan rinnastu johtamisrikokseen, mitä ilmentävät niille ehdotettavat rangaistusasteikot ja mikä on otettava suhteellisuusperiaatteen näkökulmasta huomioon. Terroristiryhmän johtaminen on perusteltua säilyttää erillisenä rikoksena rikoslain uudessa 34 a luvussa, jossa sitä koskevat säännökset sijoitettaisiin 5 §:ään.

EU-sääntelyn vaikutuksesta rikoslain nykyisen 34 a luvun 3 §:ssä on kaksi eri vakavuustason rikosta ja kaksi rangaistusasteikkoa. Lievemmän rangaistusasteikon piiriin on pykälän 2 momentissa erotettu luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaiset lievimmät terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset. EU-sääntelyn vaikutuksesta kohdassa ovat laiton uhkaus ja perätön vaarailmoitus sekä Euroopan neuvoston yleissopimuksen velvoitteiden vaikutuksesta rikoslain 24 luvun 4 §:n 2 kohdassa tarkoitettu törkeä julkisrauhan rikkominen ja 44 luvun 10 §:ssä tarkoitettu ydinenergian käyttörikos.

Kahden vakavuustason rikoksen ja kahden rangaistusasteikon sisällyttäminen samaan pykälään on rikoslaissa poikkeuksellista. On myös huomattava, että rangaistusasteikkoero ja näin ollen myös lähtökohtainen vakavuusero rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisten terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten (vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään kolme vuotta) ja 2 kohdan mukaisten terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten (vankeutta vähintään neljä kuukautta vankeutta ja enintään neljä vuotta) välillä on varsin vähäinen. Rangaistusasteikkojen käytännön eroa kaventaa se, että Suomessa omaksutun rangaistuksen määräämiskäytännön mukaan rangaistus mitataan asteikon alaosasta, jolloin korostuu vähimmäisrangaistuksen merkitys. Terroristiryhmän johtaminen voidaan katsoa vakavaksi rikokseksi, vaikka sen toiminnassa olisi toistaiseksi tehty vain rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu rikos.

Tässä yhteydessä voidaankin luopua terroristiryhmän johtamista koskevasta kahdesta rangaistusasteikosta, jolloin kaikissa tapauksissa kyseisestä rikoksesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi. Uuteen terroristiryhmän johtamista koskevaan pykälään ei olisi tarpeen sisällyttää mainintaa rangaistavasta yrityksestä, koska terrorismirikoksen määritelmä tulisi kattamaan myös terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yrityksen ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen yrityksen. Rangaistavaksi tulisi myös sellaisen terroristiryhmän johtaminen, jonka toiminnassa on tehty nykyisen rikoslain 34 a luvun 1 §:n (uuden luvun 2 §:n) 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yritys. Kohdan mukaisten rikosten yrityksen osalta ei päästä 15 vuoden enimmäisvankeusrangaistukseen, mutta sitä ei terrorismirikosdirektiivi edellytä.

Terroristiryhmän johtamisen tunnusmerkistössä teko on kuvattu varsin pelkistetysti (”joka johtaa terroristiryhmää”). Pykälän perusteluissakin (HE 188/2002 vp, s. 46–49) tekoa on käsitelty niukasti. Perusteluissa johtamisen käytännön ilmenemistapoja onkin mahdollisuuksien mukaan tarkennettava. Tarkennusta vaatii myös ilmaisu ”on tehty” sen suhteen, minkälaista lopullisuustasoa terroristiryhmän toiminnassa tehdyltä rikokselta tai sen rangaistavalta yritykseltä vaaditaan.

Terroristiryhmän johtamista koskevaan rangaistussäännökseen liittyy se, että EU-sääntelyn täytäntöönpanoon liittyvistä syistä (terrorismirikosdirektiivin 13 artikla) terrorismirikoksen valmistelua koskeva pykälä on tarpeen säilyttää ja valmistelurikokseen viitata johtamisrikosta koskevassa rikoslain uuden 34 a luvun 5 §:ssä.

2.4.4.7 Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen

Nykyinen sääntely ja sen tausta

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta tuomitaan se, joka edistääkseen terroristiryhmän 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä, 1) varustaa tai yrittää varustaa terroristiryhmää räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla, 2) hankkii tai yrittää hankkia taikka luovuttaa terroristiryhmälle toimitiloja tai muita sen tarvitsemia tiloja taikka kulkuvälineitä tai muita ryhmän toiminnan kannalta erittäin tärkeitä välineitä, 3) hankkii tai yrittää hankkia tiedon, jonka tuleminen terroristiryhmän tietoon on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa maalle tai kansainväliselle järjestölle, taikka välittää, luovuttaa

tai ilmaisee terroristiryhmälle sellaisen tiedon, 4) hoitaa terroristiryhmän mainitun rikollisen toiminnan kannalta olennaista tehtävää tai 5) tekee 32 luvun 6 tai 7 §:ssä tarkoitetun rikoksen (rahanpesu tai törkeä rahanpesu).

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 2 momentissa todetaan, että mitä 1 momentin 4 kohdassa säädetään, ei koske rikoksen esitutkintaan tai tuomioistuinkäsittelyyn taikka rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvää oikeudellisen avustajan tai asiamiehen tehtävien hoitamista.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentissa olevan toissijaisuuslausekkeen perusteella tekijää ei tuomita terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, jos teko on 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus. Viitatuissa pykälissä säädetään rangaistavaksi terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos ja terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Ne ovat myös rikoksia, joista jonkin tekemistä terroristiryhmän toimintaan osallistuva edistää.

Vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä rikoslain 34 a luvun 4 §:ssä säädettiin rangaistavaksi terroristiryhmän toiminnan edistäminen. Pykälällä toteutettiin puitepäätöksen 2 artiklan 2 kohdan b alakohdan velvoite säätää rangaistavaksi terroristiryhmän toimintaan osallistuminen mukaan lukien tietojen tai aineellisten välineiden antaminen sille tai sen toiminnan rahoittaminen jollakin tavalla tietoisena siitä, että osallistuminen edistää terroristiryhmän rikollista toimintaa. Sanatarkasti puitepäätöksen alakohtaa vastaava kriminalisointivelvoite on terrorismirikosdirektiivin 4 artiklan b alakohdassa. Puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä täsmennettäessä terroristiryhmän toimintaan osallistumisen tekotapoja käytettiin apuna ryhmässä tapahtuvaa toimintaa koskevia rangaistussäännöksiä, joita tuolloin sisältyi rikoslakiin (HE 188/2022 vp, s. 50/II).

Vuoden 2002 täytäntöönpanon yhteydessä todettiin (HE 188/2002 vp, s. 55) rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin toissijaisuuslausekkeeseen liittyen, että 1 ja 2 §:n ja toisaalta 4 §:n suhde toisiinsa erityis- ja yleissäännöksinä ei ole aivan yksiselitteinen. Tuolloin päädyttiin siihen, että jos sekä 1 tai 2 § että 4 § näyttäisivät soveltuvan, on sovellettava 1 tai 2 §:ää myös silloin, kun se johtaa lievempään rangaistukseen kuin 4 §:n soveltaminen. Momentin perustelujen mukaan 4 §:n soveltamisalaan jäivät teot, jotka eivät ole niin kiinteässä yhteydessä terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen, että tekijää voitaisiin rangaista tekijänä tai osallisena tällaisesta rikoksesta. Perustelujen mukaan useat 1 §:n mukaiset rikokset menevät 4 §:n edelle myös sillä perusteella, että teosta on ensiksi mainitussa pykälässä säädetty yhtä ankara tai ankarampi rangaistus. Myös terroristiryhmän johtamista ja terrorismin

rahoittamista (nykyisin terrorismirikoksen rahoittaminen) koskevien säännösten todettiin olevan enimmäisrangaistustensa perusteella 4 §:ään verrattuna ensisijaisesti sovellettavia.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:ää muutettiin direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä vuonna 2018 niin, että pykälään lisättiin viittaukset luvun uuteen 1 a §:ään (terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos).

Vuoden 2022 alussa voimaan tulleiden, kansalliseen harkintaan perustuneiden lainsäädäntömuutosten yhteydessä rikoslain 34 a luvun 4 §:ssä rangaistavaksi säädetyn teon rikosnimike muutettiin ”terroristiryhmän toimintaan osallistumiseksi”. Sitä oli jo aikanaan ehdotettu (HE 188/2002 vp) nimikkeeksi pykälän säätämisen yhteydessä. Eduskunnan lakivaliokunta katsoi tuolloin ”terroristiryhmän toiminnan edistämisen” vastaavan paremmin pykälän sisältöä (LaVM 24/2002 vp).

Rikosnimikkeen muuttamisen yhteydessä todettiin (HE 89/2021 vp, s. 19), että rikosnimike ”terroristiryhmän toiminnan edistäminen” on saattanut osaltaan johtaa siihen, että Suomen lainsäädännön on eräissä yhteyksissä katsottu terroristiryhmän toimintaan liittyvien tekojen osalta olevan vajavaista tai poikkeavan muiden valtioiden lainsäädännöistä. Useiden valtioiden terroristiryhmään liittyvissä rangaistussäännöksissä puhutaan nimenomaan osallistumisesta terroristiryhmän tai -organisaation toimintaan. Sama koskee myös vuoden 2002 puitepäätöksen ja sen korvanneen terrorismirikosdirektiivin kyseistä artiklaa. Tuossa yhteydessä todettiin lisäksi, että rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin mukaisia tekoja voidaan edistämisen asemesta kutsua yhtä hyvin osallistumiseksi. Tätä korosti hallituksen esityksen mukaan momentin 4 kohtaan tuolloin tehty olennaisen tehtävän hoitamista koskeva muutos.

Rikosnimikkeen muuttamista huomattavasti olennaisempi muutos olikin juuri se, että rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohta muutettiin koskemaan sitä, että tekijä edistääkseen terroristiryhmän 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä, hoitaa terroristiryhmän mainitun rikollisen toiminnan kannalta olennaista tehtävää. Tämän muutoksen katsottiin myös edistävän sitä, että sääntely aikaisempaa paremmin täyttää EU-säätelyn terroristiryhmää koskevat kriminalisointivelvoitteet (HE 89/2021 vp, s. 13).

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan muuttamisen yhteydessä muutettiin pykälän 2 momenttia niin, että siitä poistettiin sanat ”oikeudellisesta neuvonnasta”. Ennen kohdan muuttamista kohdassa todettiin terroristiryhmän toiminnan edistämistä olevan se, että tekijä hoitaa terroristiryhmän tärkeitä taloudellisia asioita tai antaa ryhmän toiminnan kannalta erittäin tärkeitä taloudellisia tai oikeudellisia

neuvoja. Kun kohta muutettiin koskemaan olennaisen tehtävän hoitamista, todettiin lain esitöissä ((HE 89/2021 vp, s. 36) kohdassa aikaisemmin mainittujen tekojen olevan käytännössä olennaisen tehtävän hoitamista. Pykälän 2 momentissa säilyi tämän perusteella edelleen viittaus 1 momentin 4 kohtaan, mutta perusteluissa todettu huomioon ottaen kahta poistettua sanaa pidettiin tarpeettomina.

Suomen liittyessä Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjaan arvioitiin (HE 271/2022 vp) se, täyttääkö muutettu rikoslain 34 a luvun 4 § ja luvun sääntely muutenkin pöytäkirjan kriminalisointivelvoitteet. Lisäpöytäkirjan 2 artiklassa velvoitetaan sopimuspuolia säätämään rangaistavaksi osallistuminen yhteenliittymän tai ryhmän toimintaan tarkoituksena tehdä yksi tai useampi terrorismirikos kyseisessä yhteenliittymässä tai ryhmässä tai edistää tällaisten rikosten tekemistä. Lisäpöytäkirjaan liittymisen ei katsottu edellyttävän pykälän muuttamista.

Sääntelyn aikaisempi arviointi

Työryhmämietintö ja hallituksen esitys

Kun terrorismirikoksia koskevaa rangaistussääntelyä viimeksi merkittävästi muutettiin (työryhmämietintö ”Terrorismirikosten sääntelyn ajanmukaisuus ja vastaavuus vertailumaiden sääntelyn kanssa”; Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2020:8 sekä työryhmämietintöä seuranneet HE 89/2021 vp ja LaVM 15/2021 vp), lainsäädännön muutostarpeiden arvioinnin ja ehdotettujen muutosten keskiössä olivat terroristiryhmän toimintaa koskevat terrorismirikokset. Erityisesti tuli arvioida terroristiryhmään tai -järjestöön kuulumiseen tai sen toimintaan osallistumiseen liittyvät rangaistussäännökset ja valmistella niitä koskevat tarvittavat lainsäädäntömuutokset. Työryhmä perehtyi työssään kahdeksan valtion (Ruotsi, Norja, Tanska, Saksa, Yhdistynyt kuningaskunta, Alankomaat, Belgia ja Ranska) terrorismirikoksia koskeviin rangaistusäännöksiin sekä Norjan ja Saksan osalta myös oikeuskäytäntöön. Tuossa lainsäädäntöhankkeessa päädyttiin muiden lainsäädäntömuutosten ohessa rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan muuttamiseen niin, että siinä säädetään rangaistavaksi olennaisen tehtävän hoitaminen.

Aikaisemmassa lainvalmisteluhankkeessa todettiin (HE 89/2021 vp, s. 14–16), että kriminalisointiperiaatteisiin ja rikoslainsäädännön käytölle asetettaviin yleisiin edellytyksiin ei kuulu se, että jokin on teko säädetty rangaistavaksi jossakin toisessa valtiossa tai joissakin toisissa valtioissa. Kuten yleensäkin kansainvälisten vertailujen kohdalla, myös terroristiryhmään tai -järjestöön kuulumista tai sen toimintaan osallistumista tai sen toiminnan edistämistä koskevista eri valtioiden säännöksistä on vaikea tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Tuossa yhteydessä Pohjoismaiden ja

useiden muidenkin vertailuvaltioiden lainsäädäntöjen ei voitu olennaisesti katsoa poikkeavan terroristiryhmän toiminnan edistämistä koskevasta rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin sääntelystä.

Koska terroristiryhmän toiminnan edistämistavat oli rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentissa lueteltu tyhjentävästi, momentti katsottiin kuitenkin aikaisemmassa lainvalmisteluhankkeessa soveltamisalaltaan ainakin eräiden valtioiden säännöksiä suppeammaksi. Hallituksen esityksessä todettiin lisäksi, että terroristiryhmän puitteissa tapahtuvien terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä voivat olennaisesti edistää monenlaiset toimet, joita ei tuolloin mainittu rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentissa ja jotka ryhmän terroristisen rikollisen toiminnan edistämisen kannalta merkitykseltään rinnastuvat momentissa mainittuihin tekoihin. Nämä näkökohdat johtivat momentin 4 kohdan muuttamiseen koskemaan olennaisen tehtävän hoitamista.

Aikaisemmassa lainvalmisteluhankkeessa rajattiin rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisen olennaisen tehtävän hoitamisen ulkopuolelle pelkästään oleskelu terroristiryhmän hallitsemissa tiloissa tai hallitsemalla alueella, avioituminen terroristiryhmään kuuluvan kanssa ja se, että henkilö ainoastaan toimii tavanomaisissa omaa perhettään palvelevissa kotitaloustehtävissä taikka huolehtii lapsistaan tai muiden lapsista (HE 89/2021 vp, s. 38).

Aikaisemmassa lainvalmisteluhankkeessa käsiteltiin myös kysymystä terroristiryhmään tai -järjestöön taikka muuhun sellaiseen organisaatioon kuulumisen säätämisestä sellaisenaan rangaistavaksi (HE 89/2021 vp, s. 15 ja 16). Tuossa yhteydessä todettiin, että sitä asiaa oli käsitelty jo terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä (HE 30/2018 vp, s. 37). Aikaisempaa pitkälti toistaen myöhemmässä hallituksen esityksessä todetaan seuraavaa:

- Epäselvää on se, mitä ”kuulumisella” tarkoitetaan.
- Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate edellyttää rangaistavaksi säädetyltä teolta täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta.
- Kuulumista terroristiorganisaatioon ilmentävät tarkkarajaisella ja todennettavissa olevalla tavalla sen toiminnassa tehdyt terrorismirikokset, joiden piiri on laaja, jotka voivat olla hyvinkin etäisessä yhteydessä terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen ja joilla laajasti säädetään rangaistaviksi sellaisen rikoksen tekemistä edistävät merkitykselliset teot.
- Koska ”kuulumisen” ilmenemistavoista ei ole juurikaan esitetty näkemyksiä, toisaalta kuulumisen ja toisaalta toimintaan osallistumisen tai toiminnan edistämisen välillä ei välttämättä edes ole mitään

mainittavaa eroa. Terroristiryhmän tai -järjestön toimintaan osallistumisen tai sen toiminnan edistämisen voidaan tavallaan katsoa ilmentävän sellaiseen ryhmään tai järjestöön kuulumista.
– Myös muita rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyjä rikoksia voidaan tehdä terroristiryhmän toiminnassa tai sen toimintaan liittyvinä.

Lakivaliokunnan mietintö

Eduskunnan lakivaliokunta otti rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan muuttamisen yhteydessä kantaa siihen, että eräät teot oli ehdotettu jätettäviksi kohdan soveltamisalan ulkopuolelle. Samalla valiokunta käsitteli kysymystä terroristijärjestöön kuulumisesta ja sen jäsenyydestä (LaVM 15/2021 vp, s. 7 ja 8).

Lakivaliokunta totesi, että sen saaman selvityksen mukaan olennaista tehtävää koskeva rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 4 kohdan muutosehdotus ja sen soveltamisalan rajaukset perustuvat Suomessa noudatettaviin rikosoikeuden käytön yleisiin edellytyksiin, joista erään keskeisimmän mukaan rikosoikeutta on perusteltua käyttää sellaiseen toimintaan, joka on oikeusjärjestelmän suojelemille oikeushyville (esimerkiksi henki ja terveys) vahingollista tai vaarallista. Mainitussa terroristiryhmän toiminnan edistämistä (terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) koskevassa pykälässä tekojen merkityksellisyyttä terroristiryhmän terroristisen rikollisen toiminnan kannalta ja tekojen vakavuutta korostaa se, että niistä on säädetty ankara rangaistusasteikko, jonka mukaan teosta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Rikosoikeudessa noudatettava suhteellisuusperiaate edellyttää tekojen vakavuuden ja sovellettavan rangaistusasteikon vastaavuutta.

Lakivaliokunta totesi edelleen, että rikosoikeuden käytön yleisiin edellytyksiin liittyy se, että myöskään pelkkä oleskelu tietyllä alueella ei sellaisenaan vielä loukkaa tai vaaranna mitään oikeushyviä. Oleskeluun tietyllä alueella liittyy rikoslain 34 a luvun 5 c §:ssä rangaistavaksi säädetty matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, jonka Suomi on säätänyt rangaistavaksi laajemmin kuin kansainväliset velvoitteet edellyttävät koskien matkustamisen tarkoituksena olevaa rikollista toimintaa.

Lakivaliokunnan mukaan tekoja rangaistavaksi säädettäessä merkittävät reunaehdot tulevat perustuslaista ja kansainvälisistä ihmisoikeusvelvoitteista, erityisesti Euroopan ihmisoikeussopimuksesta ja Euroopan unionin perusoikeuskirjasta. Kun kyse on kodin piirissä tapahtuvasta toiminnasta, perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattu yksityiselämän suoja asettaa rajansa tekojen rangaistavaksi säätämiselle. Perustuslain 8 §:n edellyttämästä rikostunnusmerkistön

tarkkarajaisuusvaatimuksesta seuraavia varteenotettavia ongelmia liittyy pelkästään tietyllä alueella oleskelun säätämiseen rangaistavaksi. Ne koskevat erityisesti sen määrittelemistä, minkä alueiden katsotaan kulloinkin olevan terroristijärjestöjen hallinnassa ja millä perusteilla hallinnassa oleminen todetaan. Hallinnassa olemisen suhteen tilanteet muuttuvat ja voivat olla hyvin tulkinnanvaraisia.

Lakivaliokunta totesi, että hallituksen esityksen perusteluissa esitetyillä rajauksilla ei suljeta pois muuta vastuuta, joka voi syntyä tilanteissa, joissa henkilö on yhteistoiminnassa terroristiksi katsottavan henkilön kanssa tai oleskelee terroristiryhmän hallinnassa olevalla alueella. Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten (terrori-iskujen) tekemistä koskevien rangaistaviksi säädettyjen edistämistekojen kirjo rikoslain 34 a luvussa on laaja ja terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta osittain hyvinkin etäälle ulottuva. Lisäksi valiokunta korosti rikokseen osallisuutta koskevien rikoslain 5 luvun säännösten ja erityisesti luvun 6 §:n mukaisen avunannon merkitystä.

Lakivaliokunta kiinnitti myös huomiota niihin näkökohtiin, joita oli tuotu esiin hallituksen esityksessä terroristijärjestöön tai -ryhmään kuulumisen osalta, kytkien ne myös järjestön tai ryhmän jäsenyyteen. Samalla valiokunta totesi vasta aktiivisen toiminnan ilmentävän oikeusjärjestelmän suojelemille oikeushyville aiheutuvaa vaaraa. Merkityksellistä oli valiokunnan mukaan myös se, että saadun selvityksen perusteella kansainvälisten vertailun tietojen mukaan vertailuvaltioidenkin lainsäädännöissä rangaistavia ovat nimenomaan aktiiviset terroristiryhmän rikollista tavoitettava palvelevat osallistumisteot.

Kansainvälisen vertailun tiedot

Jäljempänä jaksosta 5.2. tarkemmin ilmenevien kansainvälisen vertailun tietojen mukaan vertailuvaltioiden lainsäädännöistä lähimpänä rikoslain 34 a luvun 4 §:n sääntelyä sääntelyn kohteena olevan toiminnan suhteen ovat Ruotsin terrorismirikoslain 4 a § (osallistuminen terroristiorganisaatioon) ja 5 § (yhteistoiminta terroristiorganisaation kanssa), Norjan rikoslain 136 a § (osallistuminen terroristiorganisaatioon), Tanskan rikoslain 114 e ja 114 f §, Saksan rikoslain 129a §, Viron rikoslain 237[1] §, Yhdistyneen kuningaskunnan vuoden 2000 terrorismilain Section 11, Alankomaiden rikoslain 140 a artikla, Belgian rikoslain 140 artikla sekä Ranskan rikoslain 421-2-1 artikla.

Vertailujen tekemistä muiden valtioiden lainsäädäntöihin vaikeuttavat näiltä osin saman seikat kuin joiden on edellä jaksossa 2.4.2.4 todettu yleisemmin vaikeuttavan kansainvälisten vertailujen hyödynnettävyyttä. Tiettyä rikostyyppiä eli tässä tapauksessa terrorismirikoksia koskevien säännösten kokonaisuus on merkitsevä, lisäksi

lainsäädäntötekniikat ja säännösten kirjoitustavat esimerkiksi sääntelyn yksityiskohtaisuuden suhteen vaihtelevat. Merkityksellisiä saattavat olla myös rikokseen osallisuutta ja salahanketta koskevat säännökset. Varsinkin nyt kysymyksessä oleville vertailuvaltioiden säännöksille on ominaista se, että Suomesta poikkeavasti tekotavat on pääosin kuvattu hyvin yleisluonteisesti osallistumisena, edistämisenä, kuulumisena tai jäsenyytenä. Poikkeuksen muodostaa Ruotsin terrorismilain 5 §:n 1 kappale, jossa jossakin määrin rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin tavoin yksilöidään yhteistoimintaa terrorismiorganisaation kanssa koskevat teot.

Sääntelyn yleisluonteisuuden vuoksi vertailuvaltioiden oikeusjärjestelmissä korostuu lain esitöiden ja erityisesti oikeuskäytännön merkitys säännösten tulkintaa ohjaavana tekijänä. Joka tapauksessa kyseisten valtioiden säännösten yleisesti kirjoitetuista sanamuodoistakin on pääteltävissä, että kysymys on terroristiryhmään tai muuhun terroristiorganisaatioon liittyvästä aktiivisesta toiminnasta eikä vain jonkinlaisesta passiivisesta kuulumisesta ryhmään tai organisaatioon.

Ruotsissa osallistumista terroristiorganisaatioon koskevan terrorismirikoslain 4 a §:n perusteluissa tehtyjen pykälän soveltamisalan rajausten mukaan rangaistavaa ei ole esimerkiksi se, että henkilö pelkästään oleskelee terroristiorganisaation valvomalla alueella tai että henkilö yksinomaan huolehtii oman perheen lapsista ja huolehtii omasta kotitaloudesta.

Todettu sääntelyn yleisluontoisuudesta ja sen edellyttämästä aktiivisesta toiminnasta koskee myös usein viitattua Norjan lainsäädäntöä. Rikoslain 136 a §:n mukaan rangaistavaa on osallistuminen terroristiorganisaatioon (deltakelse i en terrororganisation). Säännöksen tulkintaa on ohjattu kahdella keskeisellä korkeimman oikeuden ratkaisulla:

- Vuonna 2018 annetun korkeimman oikeuden tuomion mukaan rikoslain 136 a §:ssä osallistuminen on laaja ilmaus, jonka tarkoitus on kattaa erilaiset organisaation aktiviteetteihin liittyvät, aktiiviset terroristiorganisaation ylläpitämiseen liittyvät toimet. Korkeimman oikeuden mukaan katettu ei ole henkilö, joka vain passiivisesti tukee organisaatiota jäsenyyden muodossa. Rangaistavia eivät korkeimman oikeuden mukaan ole vähäiset tai toisarvoiset toimet.
- Vuonna 2022 annetun korkeimman oikeuden tuomion (äänestys 3–2) mukaan kynnys vierastaistelijan puolison tekemän kotityön ja lastenhoidon katsomiseksi rangaistavaksi teoksi on korkea. Lapsista huolehtiminen ei voi olla terroristiorganisaatioon osallistumista, koska laissa on asetettu vanhemmille velvollisuus huolehtia lapsesta. Myöskään puolison tai kotiäidin rooli itsessään ei ole rangaistavaa

> osallistumista terroristiryhmään. Sellainen rooli voidaan kuitenkin ottaa huomioon osana laajempaa kokonaisarviointia. Tietyissä tilanteissa myötävaikutus saattaa korkeimman oikeuden tuomion mukaan olla niin merkittävä, että toimintaa kokonaisuudessaan on pidettävä aktiivisena terrorismitoiminnan tukemisena ja terroristiryhmän ylläpitämisenä. Korkeimman oikeuden vähemmistön mukaan kotitöiden tekeminen ja puolison rooli eivät kuulu terroristiorganisaatioon osallistumisen piiriin, koska yhteys terroristiryhmän toimintaan on liian etäinen.

Saksan rikoslain 129a §:n mukaan rangaistavaa on osallistua jäsenenä terroristiseen yhteenliittymään. Liittovaltion korkeimman oikeuden ratkaisukäytäntöä voidaan tiivistää niin, että rangaistava jäsenenä osallistuminen edellyttää aktiivista toimintaa, joka objektiivisesti arvioiden hyödyllisellä tavalla tukee terroristisen yhteenliittymän rikollisten tavoitteiden saavuttamista.

Yksityiselämän suoja

Oma perhettään palvelevien tehtävien hoitamiseen terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella ja hoitamisen mahdolliseen kriminalisoimiseen liittyy perustuslain 10 §:n 1 momentti, jonka mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu. Tätä perusoikeutta voidaan muiden perusoikeuksien tapaan rajoittaa perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten vallitessa (PeVM 25/1994 vp, 5; edellä s. 62 ja 63). Niistä edellytyksistä tässä yhteydessä merkityksellisimpiä ovat erityisesti rajoitusten tarkkarajaisuus ja riittävän täsmällinen määrittely, rajoitusperusteiden hyväksyttävyys ja rajoittamisen oleminen painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa sekä rajoitusten välttämättömyys hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan mukaan jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä ja kotiinsa kohdistuvaa kunnioitusta. Saman artiklan mukaan viranomaiset eivät saa puuttua tämän oikeuden käyttämiseen, paitsi silloin kun laki sen sallii ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätöntä kansallisen ja yleisen turvallisuuden tai maan taloudellisen hyvinvoinnin vuoksi, tai epäjärjestyksen ja rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalin suojaamiseksi, tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi. Lisäksi Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 artiklan mukaan jokaisella on oikeus siihen, että hänen yksityis- ja perhe-elämäänsä kunnioitetaan.

Yksityiselämän suojan lähtökohtana on, että yksilöllä on oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisten tai muiden ulkopuolisten tahojen mielivaltaista tai aiheetonta puuttumista hänen yksityiselämäänsä. Yksityiselämän piiriin kuuluu muun muassa yksilön oikeus vapaasti solmia ja ylläpitää suhteita muihin ihmisiin

ja ympäristöön. Perhe-elämä kuuluu perustuslain säännöksen mukaisen yksityiselämän suojan piiriin. Yksityiselämän suojan takaamiseksi valtiolta on perinteisesti edellytetty, että se pidättäytyy loukkaamasta kansalaisten yksityiselämää. (HE 309/1993 vp, s. 52/II ja 53/I).

Nykyisen sääntelyn arviointi

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin johdantokappale

Terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevan pykälän 1 momentin johdantokappaleen mukaan tekijä toimii edistääkseen terroristiryhmän 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa tai tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä.

Johdantokappaleen mukaan rangaistavuudelta vaaditaan siis tietynlaista edistämistarkoitusta tai tietoisuutta. Terroristiryhmän toimintaan voidaan osallistua sekä sellaisissa tapauksissa, joissa osallistuja tulee myös osallistumaan ryhmän tulevan terrorismirikoksen tekemiseen, kuin tilanteissa, joissa hän ei tule siihen osallistumaan. Terroristiryhmän toimintaan osallistumisen rangaistavuuden on perusteltua kattaa molemmat tilanteet, koska niissä ei ole eroa osallistumisteon paheksuttavuuden ja sen oikeushyville aiheuttaman vaaran suhteen.

Edellä on rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä rangaistavaksi säädettävää terrorismirikoksen valmistelua koskien päädytty siihen, että sellaisten rikosten kohdalla, jotka voivat edistää sekä oman että toisen tulevan rikoksen tekemisen edistämistä, käytetään ilmaisua ”terrorismirikoksen tekemistä varten”. Vastaavaa ilmaisua on johdonmukaista käyttää kaikissa niissä rikoslain uuden 34 a luvun rangaistussäännöksissä, joissa asetelma on samanlainen mukaan lukien luvun 6 §:ään sijoitettavat säännökset terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta. Sinällään ilmaisu mainitun pykälän kohdalla tarkoittaisi lähtökohtaisesti samaa kuin nykyisen pykälän johdantokappaleen ”edistääkseen” ja ”tietoisena siitä, että edistää”, mutta uuden yhdenmukaisesti käytettävän ilmauksen kautta voidaan pykälien perusteluissa selventää edistettävän rikoksen tekijäpiiriä. Ilmaisun käyttöön ottamisen ei voi terroristiryhmän toimintaan osallistumisen kohdalla lähtökohtaisesti katsoa aiheuttavan rangaistavuuden alan laajenemista, koska rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin sanamuodon voi katsoa mahdollistavan sellaisen tulkinnan jo nykyisin, että rangaistava osallistumisteko voidaan tehdä sekä sellaisen terroristiryhmän tulevan rikoksen tekemisen edistämiseksi, jonka tekemiseen osallistumisteon tekevä osallistuu, että myös sellaisen ryhmän tulevan rikoksen tekemisen edistämiseksi, jonka tekemiseen hän ei osallistu.

Nykyisen sääntelyn mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistuminen voi siis koskea myös tulevan rikoslain 34 a luvun 2 §:n mukaisen terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua, josta nykyisestä jonkin verran poikkeavalla tavalla säädettäisiin terrorismirikoksen valmisteluna rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä. Aikaisemmin todetun mukaisesti rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin johdantokappaleen viittaus 2 §:ään liittyy siihen, että vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä terroristiryhmän toiminnan edistämisen (nykyisin terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) rangaistavuuden edellytykseksi asetettiin myös se, että terroristiryhmän toiminnassa tehdään terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos tai sen rangaistava yritys taikka terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Tämä rangaistavuuden edellytys poistui rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentista vuonna 2008 Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä. Sen jälkeisissä terrorismirikoksia koskevissa lainsäädäntöhankkeissa ei ole tullut arvioitavaksi, onko viittaus 2 §:ään aihetta säilyttää. Sama koskee myös muissa rikoslain 34 a luvun säännöksissä olevia viittauksia mainittuun pykälään.

Terroristiryhmä toimii rikoslain 34 a luvun 6 §:n 2 momentissa olevan määritelmänsä mukaisesti tehdäkseen 1 tai 1 a §:ssä tarkoitettuja rikoksia eli rikoslain uuden 34 a luvun 2 tai 3 §:n mukaisia terrorismirikoksia. Terroristiryhmän määritelmä tulee erikseen tarkasteltavaksi vielä jäljempänä, jolloin huomioon on otettava myös se, minkä rikosten tekemisen edistämiseen päädytään terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevassa pykälässä. Huomioon on otettava se, että terrorismirikoksen valmistelukin tapahtuu terrorismirikoksen tekemistä varten. On kuitenkin samalla mahdollista, että terroristiryhmän toimintaan osallistumisen joillakin tekotavoilla edistetään myös terrorismirikoksen valmistelun tekemistä (esimerkiksi hankitaan tiloja aseiden säilyttämistä varten tai hankitaan tietoja rikossuunnitelman laatimista varten). Joka tapauksessa sääntelyn riittävän kattavuuden varmistamiseksi on aiheellista säätää rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:ssä terroristiryhmän toimintaan osallistumisena rangaistavaksi myös se, että osallistuminen tapahtuu terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten.

Samalla on sääntelyn selkeyteen liittyen huomattava, että terrorismirikoksen valmistelukin voi tapahtua myös terroristiryhmän toimintaan liittyvänä. Tätä korostaisi valmistelurikosta koskeva lainsäädäntömuutos, jonka mukaan sellainen rikos tehdään terrorismirikoksen tekemistä varten. Valmistelurikoksella voitaisiin edistää myös terroristiryhmän tulevan terrorismirikoksen tekemistä ja riippumatta siitä, tuleeko valmisteluteon tekevä henkilö osallistumaan sellaisen terrorismirikoksen tekemiseen vai ei.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin johdantokappaleessa todetun ”rikollisen toiminnan” osalta on lain esitöidenkin (erityisesti momentin säätämiseen liittyvät HE 188/2002 vp ja LaVM 24/2002 vp) valossa epäselvää, tarkoitetaanko sillä yhtä vai useampaa 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikosta. Rikollista toimintaa ei enää johdantokappaleessa mainittaisi, mutta terrorismirikoksen ja terrorismirikoksen valmistelun osalta herää kysymys, tuleeko osallistumisen rangaistavuuden edellyttää osallistumisteon tekemistä usean rikoksen tekemistä varten vai riittääkö siinä suhteessa yksi rikos.

Kuten edellä jo todettiin, terroristiryhmän määritelmän mukaan terroristiryhmä toimii tehdäkseen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia. Määritelmän monikko ei kuitenkaan estä toiseen lopputulokseen päätymistä tässä yhteydessä. Terroristiryhmän määritelmä tulee lisäksi vielä tarkasteltavaksi erikseen jäljempänä. Joka tapauksessa rangaistavalta terroristiryhmän toimintaan osallistumiselta ei ole perusteltua edellyttää, että se on jatkuvaa useiden rikosten tekemistä edistävää toimintaa. Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan (olennaisen tehtävän hoitaminen) perustelujenkin (HE 89/2021 vp, s. 37) mukaan kohdan mukainen tehtävä voi olla yksittäinen ja lyhytkestoinen ja liittyä esimerkiksi terroristiryhmän tulevan yksittäisen terrori-iskun tekemiseen. Terroristiryhmän toimintaan osallistuva voi edistää vain yhden ryhmän rikoksen tekemistä, minkä tulisi olla rangaistavaa ja minkä tulisi ilmetä rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:n sanamuodosta (”terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten”). Osallistumistoiminnan jatkuvuus ja siitä mahdollisesti seuraava osallistumistoiminnan erityinen merkittävyys voivat pikemminkin olla rangaistuksen määräämisessä ankaroittavana huomioon otettavia seikkoja.

”Tekemistä varten” -ilmaisun ottamiseen käyttöön liittyy terrorismirikoksen valmistelun tavoin kysymys siitä, minkälaista yhteyttä osallistumisrikokselta edellytetään suhteessa osallistumisrikoksen tavoitteena olevaan terrorismirikokseen tai valmistelurikokseen. Ilmaisun osalta säännöksen perusteluissa (HE 188/2002 vp, s. 52/I) todetaan ainoastaan rikollisella toiminnalla tarkoitettavan 1 ja 2 §:n mukaisia rikoksia ottamatta kantaa esimerkiksi, miten tarkasti tulevan rikoksen täytyy olla yksilöitävissä osallistumisteon tekemisen hetkellä.

Valmistelurikoksen tavoin osallistumisrikoksenkin kohdalla pätee se, että rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyllä rikoksella edistettävän toisen luvun rikoksen ei tarvitse olla yksityiskohtaisesti yksilöity esimerkiksi tekoajan, teon kohteen, tekopaikan tai muun vastaavan seikan suhteen. Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen voi koskea useita erilaisia terrorismirikoksia ja terrorismirikoksen valmistelurikoksia ja vieläpä niin, että osallistumishetkellä ei ole välttämättä selvää, mikä tai mitkä niistä tullaan toteuttamaan ja minkälaisessa muodossa. Se saattaa

riippua tulevan terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekohetken olosuhteista. Painopiste saattaa muuttua toisella tavalla tehtävän rikoksen tekemiseen kuin osallistumistekoa tehtäessä on ollut tarkoitus. Terroristiryhmän toimintaan osallistumisen toimia tehtäessä osallistumisen tarkoituksena oleva rikos ei ole välttämättä yksilöitävissä rikoksen tarkkuudella (rikosnimikkeen tarkkuudella), vaikka selvää on, että rikoksentekijä toimii edistääkseen jonkin terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemistä. Vastaavat näkökohdat on aihetta ottaa yleisesti huomioon rikoslain uuden 34 a luvun rangaistussäännösten perusteluissa ja myös terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevan rangaistussäännöksen perusteluissa.

Rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:n kohdallakin pätee se, että tekijä käytännössä pyrkii edistämään täytetyn terrorismirikoksen tekemistä. Tämä on käsiteltävissä pykälien perusteluissa.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin nykyiset kohdat

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentissa toimintaan osallistumisen tekotavat on kuvattu yksityiskohtaisesti lukuun ottamatta momentin 4 kohtaa (olennaisen tehtävän hoitaminen). Tämän johtopäätöksen taustalla on momentin sääntelyn vertailu kansainvälisiin Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston velvoitteisiin sekä vertailuvaltioiden yleisluonteisesti muotoiltuihin pykäliin. Omaksuttuun kansalliseen ratkaisuun on paljolti vaikuttanut muiden terrorismirikoksia koskevien säännösten tavoin rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen korostuminen.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momenttiin liittyen voidaan ensinnäkin katsoa, että myös muut kuin 4 kohdassa tarkoitetut osallistumisteot ovat olennaisen tehtävän hoitamista, kun otetaan huomioon se, miten olennaisen tehtävän hoitamisen tekotapoja kuvataan kohdan perustelussa. Myös momentin muissa kohdissa rangaistaviksi säädetyt teot olennaisen tehtävän hoitamisen tavoin konkreettisesti edistävät tai auttavat terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä tai muuten vaikuttavat myönteisesti terroristiryhmän rikollisiin toimintamahdollisuuksiin ja tavoitteenasetteluun, ja ovat näin edistävästi vaikuttamassa terroristiryhmän edustaman toiminnan vaarallisuuteen. Kun rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohta muutettiin koskemaan olennaisen tehtävän hoitamista, lain esitöiden mukaan tarkoituksena oli kattaa tekoja, joita ei mainittu momentissa ja jotka ryhmän terroristisen rikollisen toiminnan edistämisen kannalta merkitykseltään rinnastuivat kohdissa jo mainittuihin tekoihin (HE 89/2021 vp, s. 16).

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 1 kohtaan liittyy kysymys sen mahdollisesta päällekkäisyydestä rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n 2 kohdan kanssa. Ensiksi mainitun mukaan rangaistavaa terroristiryhmän toimintaan osallistumisena on se, että tekijä varustaa tai yrittää varustaa terroristiryhmää räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla. Jälkimmäisen kohdan mukaan tuomittaisiin terrorismirikoksen valmistelusta se, joka valmistaa, hankkii, kuljettaa tai luovuttaa esineen tai aineen, jolla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, taikka pitää hallussaan tai käyttää sellaista esinettä tai ainetta.

Edellä todetun mukaisesti terrorismirikoksen valmistelua koskevaa pykälää muutettaisiin sen rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ään siirtämisen yhteydessä niin, että valmisteluteko tehdään terrorismirikoksen tekemistä varten. Valmisteluteko voitaisiin sen muutoksen perusteella tehdä niin oman terrorismirikoksen tekemisen edistämiseksi kuin toisenkin henkilön tekemän terrorismirikoksen tekemisen edistämiseksi. Valmisteluteko voisi liittyä terroristiryhmän tulevan terrorismirikoksen tekemiseen, mutta niin ei välttämättä olisi.

Terrorismirikoksen valmistelua koskevan rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n 2 kohdan mukaan rangaistavaa olisi tiettyjen esineiden ja aineiden luovuttaminen. Niiden piiri ei olisi kuitenkaan olisi sama kuin rikoslain nykyisen 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 1 kohdan mukainen esineiden ja aineiden piiri. Ero koskisi momentissa mainittuja ampumatarvikkeita sekä tiettyjä valmistamiseen tarkoitettuja aineita tai tarvikkeita, joita ei voida sellaisinaan pitää esineinä tai aineina, joilla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle. Terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevassa kohdassa myös yrittäminen rinnastetaan täytettyyn tekoon toisin kuin rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä tulee olemaan. Valmistelun yritystä ei edelleenkään säädettäisi rangaistavaksi sen ulottaessa rangaistusvastuun liian etäälle.

Rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n 2 kohdan ja rikoslain nykyisen 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 1 kohdan vertailussa on otettava huomioon myös se, että jälkimmäisessä kohdassa todettu ”varustaminen” on kohdan esitöiden (HE 188/2002 vp, s. 52/II) mukaan ”luovuttamisesta” poikkeavaa toimintaa. Ryhmän varustamisessa esimerkiksi aseistamalla on kysymys laajamittaisesta toiminnasta, joka ei esimerkiksi kata yksittäistä asetta toisin kuin rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n 2 kohta. Kaiken kaikkiaan voidaan katsoa, että terrorismirikoksen valmistelua koskevalla rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:llä tulee olemaan kysymyksessä olevien tekojen osalta terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaa 6 §:ää täydentävä merkitys.

Rikoslain nykyisen 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan rangaistavaa on hankkia tai yrittää hankkia taikka luovuttaa terroristiryhmälle toimitiloja tai muita sen tarvitsemia tiloja taikka kulkuvälineitä tai muita ryhmän toiminnan kannalta erittäin tärkeitä välineitä. Kynnys merkityksellisten välineiden kohdalla vaikuttaa sanan ”erittäin” käyttämisen vuoksi liian korkealta. Jo pelkästään ”tärkeä” on riittävä ilmentämään sitä, että mikä tahansa väline ei tule kysymykseen kohdan perusteella. Kohtaa onkin perusteltua muuttaa sen uuteen lukuun siirtämisen yhteydessä niin, että sana ”erittäin” poistetaan.

Rikoslain nykyisen 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 5 kohdassa mainitaan rangaistavana osallistumistekona rikoslain 32 luvun 6 tai 7 §:ssä tarkoitetun rikoksen tekeminen. Viitatuissa pykälissä säädetään rangaistaviksi rahanpesu ja törkeä rahanpesu. Rahanpesurikoksia koskevan kohdan ottaminen momenttiin perustuu hallituksen esityksen HE 188/2002 vp perusteluissa todettuun. Se perustelujen kohta puolestaan liittyi hallituksen esityksessä momenttiin otettavaksi ehdotettuun 6 kohtaan, jonka mukaan tekijä olisi tuomittu siitä, että hän muulla vakavuudeltaan 1–5 kohtien mukaisiin tekotapoihin rinnastettavalla tavalla toimii terroristiryhmän hyväksi. Lakiin ei kuitenkaan ehdotettua 6 kohtaa lopulta otettu. Olennaista tehtävää koskevan rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteluissa (HE 89/2021 vp, s. 38) mainitaan yhtenä esimerkkinä muiden rikosten tekeminen tarkoituksessa edistää ryhmän terrorismirikosten tekemistä. Rahanpesurikoksia koskeva erillinen kohta on muuttuneen lainsäädännön ja perustelujen valossa tarpeeton.

Jäljempänä arvioidaan vielä erikseen tarvetta täydentää tai muuten muokata rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momenttiin nykyisin sisältyviä kohtia tai momenttia muuten.

Pelkkä omaa perhettä palvelevien tehtävien hoitaminen terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella

Omaa perhettä palvelevia tehtäviä koskien kysymys olisi rangaistavuuden alan laajentamisesta, kun otetaan huomioon olennaisen tehtävän hoitamista koskevan rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteluissa todettu (HE 89/2021 vp, s. 38).

Rangaistavuuden alan laajentamista harkittaessa on yleisesti ottaen otettava huomioon kriminalisointiperiaatteet ja rikoslainsäädännön käytölle asetettavat yleiset edellytykset (edellä jakso 2.4.2). Niihin kuuluvat muiden ohella painava yhteiskunnallinen tarve, teon oikeushyviä (esimerkiksi henki ja terveys) loukkaava tai konkreettisesti vaarantava luonne ja sääntelyn tarkkarajaisuutta korostava laillisuusperiaate.

Kun rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohta muutettiin koskemaan olennaisen tehtävän hoitamista, tarkoitus oli tuoda rangaistavuuden piiriin tekoja, jotka momentissa jo säädettyjen tekojen tavoin merkityksellisesti edistävät terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä. Tekojen merkityksellisyyttä ja vakavuutta korostaa rangaistusasteikko, jonka mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta tuomitaan vähintään neljän kuukauden ja enintään kahdeksan vuoden vankeusrangaistus ja joka sinällään laajuudessaan mahdollistaa rangaistuksen oikeasuhtaisen mittaamisen osallistumisteon tapauskohtaiseen merkityksellisyyteen perustuen.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan perustelujen mukaan olennaisia tehtäviä ovat esimerkiksi terroristiryhmän varustehuollosta huolehtiminen, terroristiryhmän toimintaan liittyvä ideologinen tai uskonnollinen koulutus, jolla oikeutetaan terrorismirikosten tekemistä ja kannustetaan niiden tekemiseen, sekä terroristiryhmän ruoka- ja vesihuollosta huolehtiminen. Nämä erityisesti ovat sellaisia olennaisia tehtäviä, joihin voivat esimerkiksi syyllistyä terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella samalla omasta perheestään huolehtivat henkilöt. Tämän lisäksi sellaiset henkilöt voivat syyllistyä rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyihin lukuisiin muihin rikoksiin, joilla voidaan edistää terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä.

Merkityksellistä on myös avunannon laaja rangaistavuus. Rikoslain 5 luvun 6 §:n mukaan avunannon piiriin kuuluvien tekojen kirjo on laaja (”tai muilla tavoin tahallaan auttaa toista tahallisen rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemisessä”). Avunannolla edistettäviä tekoja voivat olla kaikki rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädetyt rikokset. Toisaalta rikoslain 5 luvun 6 §:n esitöiden (HE 44/2002 vp) mukaan avunantajalla tulee olla tietoisuus tekijän tulevasta tai käynnissä olevasta rikoksesta, omasta toiminnastaan ja oman toiminnan päätekoa edistävästä merkityksestä. Nämä edellytykset voivat kuitenkin täyttyä esimerkiksi tilanteessa, jossa perheenjäsen syyllistyy terrorismirikokseen tai sen rangaistavaan yritykseen.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan muuttamisen yhteydessä, kohdan perusteluissa todetusta huolimatta, työryhmän mietinnön lausuntopalautteessa ja eduskunnan asiantuntijakuulemisissa mikään lausunnonantaja ei katsonut, että kohdan mukaisen olennaisen tehtävän hoitamisen tulisi kattaa pelkkä omaa perhettä palvelevien tehtävien hoitaminen terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella tai että se tulisi erikseen säätää rangaistavaksi.

Kriminalisointiperiaatteisiin ja rikoslainsäädännön käytön yleisiin edellytyksiin ei kuulu lainsäädännön säätäminen perustuen siihen, että teko on säädetty jossakin valtiossa rangaistavaksi jollakin tavalla tai että rangaistussäännöksiä jossakin

valtiossa oikeuskäytännössä tulkitaan jollakin tavalla. Oikeusjärjestyksiltään ja yhteiskunnallisilta oloiltaan samankaltaisten valtioiden sääntelyillä on kuitenkin merkittävää viitearvoa lainsäädäntöä arvioitaessa ja lainsäädäntömuutoksia valmisteltaessa.

Kansainvälisen vertailun yhdeksän valtion rangaistussäännöksissä ei nimenomaisesti mainita rangaistavana tekona omaa perhettä palvelevien tehtävien hoitamista terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella. Norjan korkeimman oikeuden vuonna 2022 antaman ratkaisun mukaan puolison tai kotiäidin rooli itsessään ei ole rangaistavaa osallistumista terroristiryhmään, mutta voi olla kokonaisarvioinnissa huomioon otettava seikka. Vertailuvaltioiden oikeuskäytännöistä ei ole tiedossa tuomioita, joissa henkilö olisi tuomittu pelkästään omien lasten hoitamisesta ja/tai oman kotitalouden hoitamisesta. Terroristijärjestöjen hallitsemilla alueilla sellaisiakin tehtäviä hoitaneita on muissa valtioissa tuomittu rangaistuksiin, mutta tuomioiden sisältämät rikokset ovat olleet muita kuin terrorismirikoksia tai sitten terrorismirikoksia, joissa rikoksentekijän ei ole katsottu pelkästään syyllistyneen omien lasten ja perheen kotitaloustehtävien hoitamiseen ja joissa hänen käyttäytymisensä ja toimintansa on katsottu kokonaisuudessaan ilmentävän assosioitumista terroristijärjestöön.

Kun arvioidaan perusteita säätää rangaistavaksi pelkästään oman kodin piirissä tapahtuva toiminta, erityinen painoarvo on perustuslain 10 §:n 1 momentin, Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 artiklan mukaisella yksityiselämän suojalla. Perusoikeuksien rajoitusedellytykset muun ohessa edellyttävät rajoitusten tarkkarajaisuutta ja riittävän täsmällistä määrittelyä, rajoitusperusteiden hyväksyttävyyttä ja rajoittamisen olemista painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa sekä rajoitusten välttämättömyyttä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi.

Yksityisyyden suojan osalta on huomattava, että kyse ei ole pelkästään omien lasten tai oman perheen kotitalouden hoitamisesta, vaan pidemmälle menevämmin siitä, kenen ja minkälaisen henkilön kanssa voi avioitua, muodostaa muuten parisuhteen tai elää muuten yhdessä. Rikosoikeudellisen sääntelyn edellyttämän tarkkarajaisuusvaatimuksen kannalta erittäin haasteellista on sen määrittäminen, minkälaisen henkilön kanssa yhteistaloudessa oleminen muodostaisi rangaistavuuden perustan. Tämä koskee erityisesti sitä, minkälaista ja miten määritettyä yhteyttä tuolta toiselta henkilöltä edellytetään oleskelualueen terroristijärjestöön tai -ryhmään.

Pelkästään omien lasten hoitamisen tai oman perheen kotitaloustehtävien hoitamisen ei voi vielä katsoa loukkaavan tai vaarantavan jotakin oikeushyvää. Sinällään rangaistavaksi on säädetty myös abstraktista vaaraa ilmentäviä tekoja (esimerkiksi

rattijuopumus), mutta myöskään sellaisesta vaarasta ei ole kyse näissä tilanteissa. Kysymyksessä olevan toiminnan rangaistavaksi säätämistä ei siis voida pitää välttämättömänä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi eli tässä tapauksessa joidenkin oikeushyvien suojelun edistämiseksi.

Todetut näkökohdat ovat vaikuttamassa myös painavan yhteiskunnallisen tarpeen puuttumiseen. Viimeksi mainittuun liittyy myös se, että tämänhetkisten tietojen mukaan suomalaisia ei ainakaan merkittävässä määrin oleskele omaa perhettä palvelevissa tehtävissä terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella. Sinällään tilanne voi muuttua, ja rikosoikeudellisen sääntelyn valmistelussa on varauduttava mahdollisiin tuleviinkin kehityssuuntauksiin. Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate estää takautuvan rikosoikeudellisen sääntelyn säätämisen kattamaan henkilöitä, jotka ovat jo hoitaneet lapsiaan tai oman perheen kotitaloutta terroristijärjestöjen tai -ryhmien hallitsemilla alueilla.

Henkilön velvollisuutta huolehtia lapsistaan ei voida sivuuttaa rikosoikeudellisella sääntelyllä. Lapsista huolehtimisen ja heidän suojelemisensa näkökulma on merkitsevä silloinkin, kun kysymys on toisten henkilöiden lapsista. Sen sijaan rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua olennaisen tehtävän hoitamista on esimerkiksi lasten altistaminen terroristisisille vaikutteille heille annettavan koulutuksen tai kasvatuksen kautta.

Pelkkä oleskelu terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella

Näiltäkin osin kysymys olisi rangaistavuuden alan laajentamisesta, kun otetaan huomioon rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteluissa todettu. Oleskelua ei sinänsä voida luontevasti katsoa osallistumiseksi viimeksi mainitun edellyttäessä aktiivista toimintaa, vaan kriminalisoimisen osoittautuessa tarpeelliseksi ja perustelluksi tarvittaisiin itsenäinen oleskelua tietyllä alueella koskeva rangaistussäännös.

Myös näiltä osin rangaistavuuden alan mahdollista laajentamista ajatellen merkityksellisiä ovat kriminalisointiperiaatteet ja rikoslainsäädännön käytölle asetettavat yleiset edellytykset. Pelkän oleskelun rangaistavaksi säätämistä arvioitaessa merkityksellinen on erityisesti vaatimus siitä, että rangaistavaksi säädettävällä teolla on oltava oikeushyviä loukkaava tai vaarantava luonne. Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan muuttamisen yhteydessä mikään lausunnonantajista (työryhmän mietintö ja eduskuntakäsittely) ei katsonut, että pelkkä oleskelu terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella tulisi säätää rangaistavaksi.

Yhdeksän vertailuvaltion lainsäädännöistä Tanskassa on säädetty rangaistavaksi saapuminen sellaiselle alueelle tai oleskelu sellaisella alueella, jolla on aseellisessa konfliktissa osapuolena ryhmä tai yhteenliittymä, joka tekee tai jonka tarkoituksena on tehdä terrorismirikoksia (rikoslain 114 j §:n 1 kappale). Oleskelu mainitaan myös terrorismirikoksen valmistelua koskevassa Ranskan rikoslain 421-2-6 artiklassa mutta niin, että rangaistavuudelle on asetettu oleskelun lisäksi muita edellytyksiä.

Harkittaessa pelkän tietyllä alueella oleskelun säätämistä rangaistavaksi, vastaan tulevat samat kysymykset kuin rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan muuttamisen yhteydessä samaa asiaa harkittaessa. Niitä myös lakivaliokunta tuolloin käsitteli mietinnössään (LaVM 15/2021 vp), mihin seuraavat näkökohdat osittain perustuvat.

Pelkkä oleskelu jollakin alueella ei sellaisenaan ilman mitään muita oleskelijan toimia loukkaa mitään oikeushyviä tai edes vaaranna niitä. Terroristijärjestön tai -ryhmän kanssa alueella tekemisissä oleva voi syyllistyä useisiin terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä edistäviin rangaistaviin tekoihin (esimerkiksi valmistelu, ryhmän toimintaan osallistuminen, koulutuksen antaminen ja ottaminen sekä värvääminen), jotka myös usein ovat varsin etäällä edistettävän rikoksen toteuttamisesta. Huomioon on otettava myös rikokseen osallisuutta koskevat säännökset.

Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate edellyttää tunnusmerkistön tarkkarajaisuutta. Periaatteen mukaan säännöksen sanamuodon perusteella on oltava ennakoitavissa, onko jokin toiminta eli tässä tapauksessa oleskelu tietyllä alueella rangaistavaa. Selkeitä ongelmia liittyy siihen, mitkä alueet kulloinkin ovat merkityksellisiä. Tämä koskee niin sitä, minkälaisten seikkojen voidaan katsoa osoittavan alueen terroristijärjestön tai -ryhmän hallinnassa olemista, kuin sitäkin, että hallintatilanteet ja sitä kautta alueet muuttuvat ja vaihtuvat. Terroristista toimintaa esiintyy laajasti maailman eri alueilla. Laillisuusperiaatteeseen liittyy myös kysymys siitä, missä kulkevat laillisen oleskelun rajat.

Tietyllä alueella oleskelun rangaistavaksi säätäminen edellyttää sitä, että on menettely, jossa alueet määritellään oleskelun rangaistavuuden kannalta merkityksellisiksi. Tanskassa on luotu menettely, jossa oikeusministeri antaa määräyksiä, jotka valtiopäivät voi kumota. Tällaisia menettelyjä luotaessa on otettava huomioon kansallisen oikeusjärjestelmän ominaispiirteet ja erityisesti se, minkälaisessa menettelyssä voidaan tehdä sitovia rangaistussäännösten sisältöä ja tulkintaa ohjaavia päätöksiä. Suomessa rikosoikeudelliseen järjestelmään kuuluu rangaistussäännösten pysyvyys rangaistavan käyttäytymisen sisältöön vaikuttavien olennaisten seikkojen suhteen, jollei niitä muuteta eduskunnan hyväksymällä lailla.

Rangaistussääntelyn toimivuuteen ja rikoksesta epäiltyjen oikeusturvaan liittyy se, että kansalaisten tiedossa tulisi olla tehokkaasti ja tarkasti ne alueet, joilla oleskelu kulloinkin kuuluisi rangaistavuuden piiriin. Myös tähän liittyy merkittäviä haasteita, jotka eivät puolla pelkän tietyllä alueella oleskelun säätämistä rangaistavaksi.

Kysymys terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella oleskelun säätämisestä rangaistavaksi sivuaa rikoslain 34 a luvun 5 c §:ssä rangaistavaksi säädettyä matkustamista terrorismirikoksen tekemistä varten, vaikka mainittu rikos sinällään koskee matkustamista myös muiden kuin terroristiryhmän toimintaan liittyvien terrorismirikosten tekemistä varten. Oleskeluun liittyvät näkökohdat otetaan tarkasteluun vielä jäljempänä matkustamisrikoksen tarkastelun yhteydessä.

Terroristijärjestöön tai -ryhmään kuuluminen ja sen jäsenyys

Rikoslain 34 a luvun 4 § tai se luku muutenkaan ei tunne terroristiryhmään kuulumista tai sen jäsenyyttä. Epäselvää on, laajentaisiko kuulumisen tai jäsenenä olemisen rangaistavaksi säätäminen rangaistavuuden alaa ja missä määrin. Missään yhteydessä ei ole nimittäin kuvattu sitä, miten jäsenyys ja kuuluminen ilmenevät.

Kuulumisen ja jäsenyyden riittävän tarkka määrittely on rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen näkökulmasta olennaista. Tähänastinen perustuslakivaliokunnan laillisuusperiaatetta korostava terrorismirikoksia koskeva tulkintakäytäntö huomioon ottaen on ilmeistä, että pykälätasolla ei riittäisi pelkästään tunnusmerkistössä oleva sana ”jäsen” tai ”kuuluminen”. Näin ollen tarvittaisiin lisäelementtejä tunnusmerkistöön tai jopa määritelmä rikoslain 34 a lukuun, jos määritelmä hyödyttäisi lukua laajemmin.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan muuttamisen yhteydessä ei ehdotettu sitä, että rikosoikeudellisesti merkityksellinen yhteys terroristiryhmään kuvattaisiin rangaistussäännöksessä kuulumisena ryhmään tai sen jäsenyytenä, vaikka kuulumista sinällään käsiteltiin hallituksen esityksessä HE 89/2021 vp. Hallituksen esityksen eduskuntakäsittelyssä mikään kuulluista tahoista ei katsonut, että rangaistavaksi tulisi säätää kuuluminen tai jäsenyys. Sama koski jo työryhmän mietinnön lausuntopalautetta.

Yhdeksän vertailuvaltion lainsäädännön tietojen perusteella pykälätasolla jäsenyys mainitaan Saksan ja Viron pykälissä, kuuluminen Yhdistyneen kuningaskunnan säännöksessä (rangaistavuus käsittää siellä myös kuulumisesta ilmoittamisen). Saksan korkeimman oikeuden tulkintakäytännön mukaan rangaistava jäsenyys ilmenee aktiivisena terroristiryhmän tavoitteiden saavuttamista edistävänä toimintana, mitä ilmentää jo kyseisessä pykälässä todettu jäsenenä osallistumisesta.

Sellainen passiivinen terroristijärjestöön tai -ryhmään kuuluminen tai sen jäsenyys, joka ei sisällä mitään ulospäin ilmeneviä toimia järjestön tai ryhmän hyväksi ja sen rikollisen tavoitteen toteuttamiseksi, ei loukkaa tai vaaranna mitään oikeushyviä. Terroristiryhmiin ei liity muodollisesti todettavissa olevia jäsenyyden tai kuulumisen perusteita, vaan merkityksellinen yhteys syntyy aktiivisten tekojen kautta. Rikoslain 34 a luvussa säädetään rangaistaviksi lukuisasti tekoja, joilla voidaan edistää terroristiryhmän terroristista toimintaa riippumatta siitä, koskevatko rangaistussäännökset nimenomaisesti pelkästään vain terroristiryhmiä. Näiden rikosten tekemisen voi katsoa ilmentävän kuulumista terroristiryhmään tai sen jäsenyyttä, vaikka sellaisia ilmaisuja ei käytetäkään lakitekstissä.

Periaatteessa on esimerkiksi mahdollista, että osallistumista terroristiryhmän toimintaan koskevassa rikoslain 34 a luvun 4 §:ssä ”osallistuminen” korvataan ”kuulumisella” tai ”jäsenyydellä”. Se ei kuitenkaan tosiasiallisesti muuttaisi mitään, jos osallistuminen vain muuttuisi jatkossa jäsenyydeksi tai kuulumiseksi. Sama koskee sitä, jos muita rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjä tekoja niputettaisiin kuulumisen tai jäsenyyden alle. Rangaistussäännösten nykyisin kattamien tekojen sellainen niputtaminen ei sellaisenaan selkeytä lainsäädäntöä. Myöskään rangaistavuuden alan laajentaminen ei edellytä kuulumisen tai jäsenyyden käyttöön ottamista, laajentaminen voidaan toteuttaa nykyisiä rangaistussäännöksiä muuttamalla tai uusia säätämällä. Lisäksi huomioon on otettava pykälien perustelut, jotka voivat vaikuttaa soveltamisalaa laajentavasti.

Rangaistussäännöksen sanamuoto

Aikaisemmin todetun mukaisesti rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa rangaistavaksi säädettyjä osallistumistekoja voidaan niitäkin pitää olennaisen tehtävän hoitamisena, joka säädetään erikseen rangaistavaksi momentin 4 kohdassa. Näin ollen on arvioitava, olisiko riittävää, että momentissa säädetään rangaistavaksi pelkästään se, että henkilö hoitaa terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä kannalta olennaista terroristiryhmän tehtävää.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteella olennaisen tehtävän piiriin kuuluu lukuisia terroristiryhmän terroristista rikollista toimintaa edistäviä toimia. Kohdan muuttamisen yhteydessä eduskunnan lakivaliokunta katsoi, että ei ole saavutettavissa merkittävää lisäarvoa sisällyttämällä esimerkkitapauksia ehdotettuun säännökseen (LaVM 15/2021 vp, s. 6). Valiokunnan mukaan siihen, mitä kohdan perusteluissa mainittuja tekotapoja ja miten kuvattuina sisällytettäisiin säännökseen, liittyy merkittäviä rajanvetokysymyksiä.

Olennaista tehtävää koskevissa rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteluissa (HE 89/2021 vp, s. 37 ja 38) luetellaan lukuisasti olennaisen tehtävän hoitamista ilmentäviä toimia, enemmän kuin tekoja mainitaan momentin 1–3 kohdassa. Perusteluissa kuvatut toimet ovat myös sellaisia, joista useilla on merkittävä asema terroristiryhmien toiminnassa. Tämä tarkoittaa sitä, että rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin sisältö olennaisesti määrittyy lain esitöiden kautta. Kun lisäksi otetaan huomioon se, että kaikki momentin 1–3 kohdassa mainitut teot eivät välttämättä kaikilta osin ole käytännön terroristisen toiminnan kannalta merkittävimpiä, kohtien sisältämää esimerkkiluetteloa ei voida pitää täysin edustavana.

Todetut seikat yhdessä lakivaliokunnan aikaisemmin toteaman kanssa puhuvat jossakin määrin sen puolesta, että rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:n 1 momentissa säädettäisiin rangaistavaksi pelkästään olennaisen tehtävän hoitaminen, jolloin nykyisen 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa mainitut teot todettaisiin ainoastaan perusteluissa.

Huomioon on kuitenkin otettava myös rikostunnusmerkistön tarkkarajaisuutta edellyttävä laillisuusperiaate ja se, että laissa olevilla rangaistavaa osallistumistoimintaa kuvaavilla esimerkeillä on käytännön soveltajien kannalta tärkeä merkitys. Nämä näkökohdat vahvasti puoltavat sitä, että kyseisessä momentissa edelleen mainittaisiin erikseen tietyt olennaiset tehtävät ja että sen lisäksi momentissa olisi yleislauseke, jossa rangaistavaksi säädettäisiin muu olennaisen tehtävän hoitaminen. Tämän tapainen sääntelyrakenne on myös järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumista koskevassa rikoslain 17 luvun 1 a §:n 1 momentissa. Tämän vaihtoehdon toimivuus kuitenkin edellyttää sitä, että olennaisen tehtävän hoitamista koskevassa säännöksessä mainitaan käytännössä erityisesti merkityksellisiä tekotapoja.

Kuten lakivaliokunnan mietinnöstäkin ilmenee, on jossakin määrin vaikeaa asettaa terroristiryhmän toimintaan osallistumisen tekotapoja tärkeysjärjestykseen silmällä pitäen sitä, mitä niistä on nimenomaisesti aihetta mainita rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:n 1 momentissa. Nykyisen pykälän 1 momentin 1–3 kohdassa nykyisin todetut tekotavat eivät edellä todetun mukaisesti ole välttämättä kaikilta osin keskeisimpiä mutta niistä joidenkin poistaminen pykälästä ja mainitseminen vain perusteluissa voisi aiheuttaa sekaannusta. Näin ollen on aihetta arvioida sitä, mitä uusia tekotapoja säännökseen on perusteltua sisällyttää.

Nykypäivän terrorismille tärkeä on toiminnan tietotekninen ulottuvuus. Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 5 kohdan ilmentämällä tavalla terrorismirikoksia voidaan tehdä tietoverkoissa. Tietoverkkorikoksilla ja sinänsä laillisillakin tietoteknologiaan liittyvillä toiminnoilla voidaan edistää terrorismirikosten tekemistä. Kysymys

voi olla rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan perustelujen mukaisesti esimerkiksi terroristiryhmän viestintä- tai yhteydenpitopalveluiden luomisesta, ylläpidosta ja salausteknologiasta huolehtimisesta sekä tietoteknologian käyttöön tarvittavien salasanojen ja käyttäjätunnusten oikeudettomasta hankkimisesta terroristiryhmälle. Näin ollen terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevassa pykälässä olisi aihetta todeta tekotapana terroristiryhmän tietoteknologisista tehtävistä huolehtiminen.

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteluissa todetuista osallistumistavoista eräät nousevat muutenkin esiin. Niihin kuuluu muiden ohessa sellainen osallistuminen terroristiryhmän aseelliseen toimintaan, joka ei ole momentin 1 kohdassa tarkoitettua terroristiryhmän varustamista taikka koulutuksen ottamista tai antamista terrorismirikoksen tekemistä varten. Tällaista aseellista toimintaa ovat esimerkiksi partiointi, vartiointi tai aseellisen voiman osoittaminen. Osallistuminen terroristiryhmän aseelliseen toimintaan olisi aihetta todeta terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevassa pykälässä.

Terroristiryhmän terroristista rikollista toimintaa edistävät tukitoimet, joilla huolehditaan ryhmän toimintavalmiudesta (esimerkiksi varustehuollon hoitaminen) tai joilla muuten huolehditaan ryhmän toiminnan ylläpitämisestä ja käynnissä pitämisestä (esimerkiksi ryhmän hallintoon ja logistiikkaan liittyvät tehtävät, mukaan lukien ruoka- ja vesihuollosta huolehtiminen). Rangaistavan toiminnan havainnollisuuden edistämiseksi tällaista tukitoimintaa yleisesti kuvaava tekotapa olisi aiheellista sisällyttää terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaan pykälään. Tällaisena tekotapana voitaisiin todeta terroristiryhmän toimintaa ylläpitävien tukitoimien suorittaminen.

Jäljempänä jaksossa 2.4.4.9 päädytään lisäksi siihen, että terroristiryhmän organisoiminen on perusteltua siirtää värväystä koskevasta pykälästä terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaan pykälään. Myös organisoiminen on katsottavissa osallistumispykälän mukaiseksi olennaisen tehtävän hoitamiseksi.

Yrityksen asema

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 1–3 kohdassa yritys rinnastetaan rangaistavuudeltaan täytettyyn tekoon. Niin on ollut jo vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanosta lähtien. Hallituksen esityksen HE 188/2002 vp perusteella (s. 52 ja 53) on jossakin määrin epäselvää, miksi sellaiseen ratkaisuun on aikanaan päädytty. Erilliseen pykälään vuonna 2008 päätyneen värväyksen osalta kylläkin kyseisissä lain esitöissä todetaan, että yritys voi moitittavuudeltaan lähestyä onnistunutta värväämistä.

Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen ryhmään liittyvänä rikoksena jossakin määrin rinnastuu rikoslain 17 luvun 1 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumiseen, jota ei ollut vielä säädetty rangaistavaksi vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanoa valmisteltaessa mutta jota koskevaan eduskunnan käsiteltävänä olleeseen hallituksen esitykseen viitattiin puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä (HE 188/2002 vp, s. 50/II ja 51/I). Myös viimeksi mainitun rikoksen useissa tekotavoissa yritys rinnastetaan täytettyyn rikokseen.

Joka tapauksessa vuoden 2002 puitepäätös ei edellyttänyt terroristiryhmän toiminnan edistämisen (nykyinen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) yrityksen säätämistä rangaistavaksi sen enempää täytettyyn tekoon rinnastuvana kuin rikoslain 5 luvun 1 §:n mukaisena täytettyä rikosta lievemmin rangaistavana yrityksenäkään. Kumpaakaan lainsäädäntöratkaisua eivät myöskään edellytä Euroopan neuvoston lisäpöytäkirja ja terrorismirikosdirektiivi.

Rangaistavuuden alaa ei ole perusteltua lähteä yrityksen osalta kaventamaan ottaen huomioon terroristiryhmän toiminnan erityinen vaarallisuus ja paheksuttavuus. Tämä koskee myös sitä, että yritys rangaistussäännöksessä tiettyjä tekotapoja koskien rinnastuu täytettyyn tekoon.

Toissijaisuuslauseke

Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta ei tuomita, jos teko on 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus. Viitatuissa pykälissä säädetään rangaistaviksi terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja niiden yritykset, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos ja sen yritys sekä terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Sisällöiltään poikkeavia toissijaisuuslausekkeita on myös luvun 4 a–4 c, 5 ja 5 a–d §:ssä.

Yleisenä rikosoikeudessa noudatettavana periaatteena voidaan pitää sitä, että jos valmistelurikoksen tai valmistelutyyppisen rikoksen (tässä terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) tekijä yksin taikka rikoskumppanina yhdessä toisen tai toisten kanssa tekee valmistelurikoksella tai valmistelutyyppisellä rikoksella edistettävän rikoksen (tässä terrorismirikos tai terrorismirikoksen valmistelu) tai sen rangaistavan yrityksen (tässä terrorismirikoksen yritys), valmistelurikoksen tai valmistelutyyppisen rikoksen tekijää ei erikseen tuomita valmistelurikoksesta tai valmistelutyyppisestä rikoksesta. Sama koskee tekijäntoimen lisäksi muitakin rikoslain 5 luvun mukaisia osallisuuden muotoja, joista merkityksellisin on avunanto. Jos ei vielä ole tehty edistettävää rikosta tai sen rangaistavaa yritystä tai jos tekijän

terroristiryhmän toimintaan osallistumisteko ei ole sillä tavalla kiinteässä yhteydessä jo tehtyyn edistettyyn rikokseen tai sen rangaistavaan yritykseen, että terroristiryhmän toimintaan osallistunut voidaan katsoa osalliseksi siihen, sovelletaan terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaa pykälää.

Valmistelutyyppisen rikoksen sisältyminen myöhemmin tehtyyn rikokseen tai sen rangaistavaan yritykseen edellyttää sitä, että valmistelutyyppisellä teolla on olennaisesti edistetty juuri myöhemmin tehtyä rikosta. Tämä edellytys voi täyttyä esimerkiksi silloin, kun terroristiryhmän toimintaan osallistunut on varustanut ryhmää aseilla, joilla ryhmä on ilman osallistujaa mutta rangaistavan avunannon edellytysten täyttyessä toteuttanut terrorismirikoksen. Tällöin terroristiryhmän toimintaan osallistunut tuomitaan avunannosta terrorismirikoksen tekemiseen eikä terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta. Tilanne on toinen, jos terroristiryhmää terrorismirikoksen tekemistä varten aseilla varustanut osallistuu itse sellaisen terrorismirikoksen tekemiseen, johon aseiden käyttäminen ei liity. Tällöin aseilla terroristiryhmää varustanut tuomitaan sekä terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta että osallisuudesta terrorismirikokseen.

Toissijaisuuslausekkeen perusteluiden mukaan arvioitaessa sitä, onko terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta säädetty muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus, merkitystä on nimenomaan muilla rikoslain 34 a luvun säännöksillä ja niissä säädetyillä rangaistusasteikoilla. Mitä tulee rikoslain uudessa 34 a luvussa rangaistavaksi säädettäviin rikoksiin, rangaistusasteikkoja koskevista muutoksista riippuu, miten terroristiryhmän toimintaan osallistumisen enimmäisrangaistus suhtautuu muiden luvun rikosten enimmäisrangaistuksiin.

Joka tapauksessa rikosten tunnusmerkistöt pyritään määrittelemään niin, että terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevalla 6 §:llä ja muilla luvun rangaistussäännöksillä on omat riittävän selkeästi ilmenevät erilliset soveltamisalansa ja että säännösten päällekkäisyyttä ei näin ollen synny. Tulkintatilanteilta ei sinällään voida välttyä tämänkään rikoksen kohdalla. Vaikka mainitun pykälän mukainen olennaisen tehtävän hoitaminen on lain tasolla kohtuullisen avoin tekotapa, senkään piiriin eivät voi kuulua muissa pykälissä tarkasti erikseen omilla tunnusmerkistöillään rangaistaviksi säädetyt rikokset. Niitä voidaan pitää terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevina erityissäännöksinä silloin, kun toiminta tapahtuu terroristiryhmän yhteydessä, ja sellaisina ensisijaisesti sovellettavina. Rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin mukaisen terroristiryhmän toimintaan osallistumisen ohessa ryhmän toimintaan osallistuva voi erikseen syyllistyä muihin rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin toimiessaan niiden tunnusmerkistöjen mukaisella tavalla.

Rangaistussäännöksen suhdetta muihin rangaistussäännöksiin (rikoksen suhdetta muihin rikoslaissa rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin) käsitellään usein säännösten perusteluissa. Tarve säätää asiasta liittyy sellaisiin säännösten mahdollisiin päällekkäisiin soveltamistilanteisiin, joita koskien on selventämisen tarvetta. Sellaisesta tilanteesta ei nyt ole kysymys. Normaaliin oikeudelliseen ratkaisutoimintaan kuuluu valinta useamman mahdollisen rangaistussäännöksen välillä.

Tässä tapauksessa voidaan lähteä siitä, että rikoslain 34 a luvun rangaistussäännösten keskinäisiä suhteita ei enää säänneltäisi rangaistussäännöksissä vaan niitä selostettaisiin tarpeen mukaan vain säännösten perusteluissa. Rikosten yksiköintiä ja rikoskonkurrenssia koskevissa kysymyksissä sovellettaisiin yleisiä niitä koskevia lähtökohtia. Tällainen lainsäädäntöratkaisu keventää kyseisen luvun sääntelyä ja sitä kautta myös selkeyttää sääntelyä. Tällaiseen lainsäädäntöratkaisuun vaikuttaa sekin, että luvun toissijaisuuslausekkeet ovat jossakin määrin vaikeaselkoisia ja että asiaan vaikuttavista seikoista ei voida kuitenkaan kattavasti säätää pykälissä. Toissijaisuuslausekkeiden poistaminen laista ei välttämättä koske kaikkia rikoslain 34 a luvun terrorismirikoksia, asiaan palataan tarvittaessa jäljempänä eri rikoksia käsiteltäessä.

Muiden rikoslain 34 a luvun rikosten mahdollinen liittäminen terroristiryhmän toimintaan osallistumiseen

Terroristiryhmän toimintaan osallistumisen suhdetta terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun (rikoslain 34 a luvun 2 §, rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n mukainen terrorismirikoksen valmistelu) on jo käsitelty edellä.

Terroristiryhmän johtamista voidaan tavallaan pitää terroristiryhmän toimintaan osallistumisena. Vertailuvaltioissa ei ole erillisiä terroristiryhmän johtamista koskevia säännöksiä. Edellä on kuitenkin jo jaksossa 2.4.4.6 päädytty siihen, että johtamisrikoksen erityisen paheksuttavaan luonteeseen ja erityiseen vakavuuteen sekä EU-sääntelystä tulevaan vähintään 15 vuoden enimmäisvankeusrangaistusta koskevaan vaatimukseen liittyen terroristiryhmän johtaminen on perusteltua säilyttää erillisenä rikoksena rikoslain uuden 34 a luvun 5 §:ssä.

Myös harkittaessa muiden terrorismirikosten mahdollista liittämistä terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaan pykälään on otettava huomioon se, että rikoslaissa ei ole tapana sijoittaa samaan pykälään useita rangaistusasteikkoja. Lähtökohtaisesti siis samaan pykälään sijoitettavien rikosten tulee olla rangaistusarvoltaan (rangaistusasteikoiltaan) toisiinsa rinnastuvia.

Vuoteen 2008 asti terrorismirikollisuuteen liittyvät koulutuksen antaminen ja värväys olivat terroristiryhmän toimintaan osallistumista (silloin vielä rikosnimikkeeltään terroristiryhmän toiminnan edistäminen) koskevassa pykälässä. Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä sääntelyä muutettiin niin, että koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja värväys terrorismirikoksen tekemiseen (nykyisin rikoslain 34 a luvun 4 a ja 4 c §) erotettiin omiin pykäliinsä, jotta ne kattavat myös terroristiryhmistä irrallisen yksittäiseen henkilöön kohdistuvan koulutuksen antamisen ja värväyksen.

Koulutuksen antamista ja värväystä koskevan sääntelyn täytyy jatkossakin kattaa myös yksittäiseen henkilöön kohdistuva teko, paitsi kansainvälisiin velvoitteisiin liittyvistä syistä, myös sääntelyn kattavuuteen ja laajemman kriminalisoinnin perusteltavuuteen liittyvistä syistä (yksittäistenkin terroristisen toimijoiden vaarallisuus). Lisäksi niiden tulee kattaa sellaiset toimet, jotka liittyvät yhteenliittymiin, jotka eivät täytä terroristiryhmän määritelmää. Sääntelyä ei selkeyttäisi se, että näistä teoista säädettäisiin sekä ryhmää että yksittäistä henkilöä (ryhmän ulkopuolisia henkilöitä) koskevassa pykälässä.

Terroristiryhmään liittyvä rikos on rikoslain 34 a luvun 5 b §:n mukainen terroristiryhmän rahoittaminen. Kansainväliset velvoitteet jättävät auki sen, miten ryhmän rahoittamista koskevat kriminalisointivelvoitteet toteutetaan. Periaatteessa sääntely voitaisiin sijoittaa myös terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaan pykälään, jos rahoittaminen voidaan katsoa ”osallistumiseksi”, mikä ei kuitenkaan vaikuta luontevalta lähtökohdalta. Terrorismirikosdirektiivin 4 artiklan b alakohdassa terroristiryhmän toimintaan osallistumisena mainitaan ryhmän toiminnan rahoittaminen, mutta direktiivin 11 artiklassa velvoitetaan säätämään rangaistavaksi 4 artiklan mukaisen rikoksen rahoittaminen.

Terrorismin rahoittaminen sitä koskevine rikoksineen (terrorismirikoksen rahoittaminen, terroristin rahoittaminen ja terroristiryhmän rahoittaminen) muodostaa tietynlaisen oman kokonaisuuden ja rikollisuuden lajin terrorismirikossäännösten sisällä. Huomioon on näiltäkin osin otettava rangaistusasteikkokysymykset ja pyrkimys samassa pykälässä säätää saman vakavuustason (saman rangaistusasteikon) rikoksista. Terrorismin rahoittamisrikosten kohdalla on pikemminkin tarvetta harkita niitä koskevan sääntelykokonaisuuden selkeyttämistä.

2.4.4.8 Koulutuksen antaminen ja kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten

Nykyinen sääntely ja sen tausta

Koulutuksen antaminen

Rikoslain 34 a luvun 4 a §:n mukaan koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomitaan se, joka edistääkseen 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä, toimeenpanee, yrittää toimeenpanna tai antaa koulutusta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muulla vastaavalla tavalla toimeenpanee, yrittää toimeenpanna tai antaa koulutusta, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava. Rangaistava koulutuksen antaminen kattaa niin terroristiryhmän toiminnassa annettavan koulutuksen kuin sellaisenkin yhteenliittymän koulutuksen, joka ei täytä terroristiryhmän määritelmää, ja yksittäisten henkilöiden kouluttamisen.

Vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon ja rikoslain 34 a luvun säätämisen yhteydessä säädettiin luvun 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa terroristiryhmän toiminnan edistämisenä rangaistavaksi se, että tekijä edistääkseen tai tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää terroristiryhmän 1 tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa, toimeenpanee, yrittää toimeenpanna tai antaa terroristiryhmälle koulutusta rikollista toimintaa varten.

Vuoden 2002 puitepäätös ei nimenomaisesti maininnut koulutuksen antamista kriminalisointivelvoitteiden piiriin kuuluvana tekona. Puitepäätöksen 2 artiklan 2 kohdan b alakohta kuitenkin velvoitti jäsenvaltioita säätämään rangaistavaksi terroristiryhmän toimintaan osallistumisen mukaan lukien tietojen tai aineellisten välineiden antaminen sille tai sen toiminnan rahoittaminen jollakin tavalla tietoisena siitä, että osallistuminen edistää terroristiryhmän rikollista toimintaa. Tätä velvoitetta osaltaan toteutettiin säätämällä rangaistavaksi terroristiryhmän toiminnassa tapahtuva koulutuksen antaminen muiden ryhmän toimintaan liittyvien tukitoimien ohella.

Vuonna 2005 tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen 7 artiklan mukaan sopimuspuolen tuli säätää rangaistavaksi ohjeiden antaminen räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä tai muiden erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä tarkoituksena tehdä terroristirikos tai edistää terrorismirikoksen tekemistä ja tietoisena siitä, että opetettuja taitoja aiotaan käyttää kyseiseen tarkoitukseen. Yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappale velvoittaa säätämään rangaistavaksi kyseisen rikoksen yrityksen.

Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä koulutuksen antamiseen liittyvää rangaistussääntelyä muutettiin niin, että koulutuksen antamista koskeva kohta poistettiin terroristiryhmän toiminnan edistämistä koskevasta rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentista ja koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten säädettiin erikseen rangaistavaksi luvun uudessa 4 a §:ssä. Yleissopimuksen 7 artiklan katsottiin edellyttävän myös muun kuin ryhmän yhteydessä tapahtuvan koulutuksen antamisen säätämistä rangaistavaksi (rangaistavuuden ulottaminen myös yhden henkilön kouluttamiseen), myöskään rikoslain 5 luvun 6 §:n mukaisen avunannon rangaistavuutta ei pidetty riittävänä (HE 81/2007 vp, s. 12/II). Uuden pykälän sanamuoto tuli perustumaan osittain rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentin poistetun kohdan sanamuotoon (”toimeenpanee, yrittää toimeenpanna tai antaa koulutusta” sekä yrityksen rinnastuminen täytettyyn tekoon) ja osittain Euroopan neuvoston yleissopimuksen 7 artiklan sanamuotoon.

Vuoden 2008 puitepäätöksellä vuoden 2002 puitepäätöksen 3 artiklaa muutettiin niin, että jäsenvaltioiden tuli säätää terroristien kouluttaminen rangaistavaksi koulutuksen antamistapojen osalta Euroopan neuvoston yleissopimuksen 7 artiklaa vastaavalla tavalla. Sääntely siirtyi sittemmin terrorismirikosdirektiivin 7 artiklaan. Vuoden 2008 puitepäätöksen 4 artiklan 4 kohta ja direktiivin 14 artiklan 3 kohta edellyttävät yrityksen säätämistä rangaistavaksi.

Yleissopimukseen liittymisen yhteydessä jo tehtyjen lainsäädäntömuutosten takia ei vuoden 2008 puitepäätöksen vuoksi tarvinnut muuttaa rikoslain 34 a luvun 4 a §:ää. Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä rikoslain pykälää täydennettiin niin, että rangaistavaa koulutusta voidaan antaa myös luvun 1 a §:ssä rangaistavaksi säädetyn terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen tekemisen edistämiseksi.

Kouluttautuminen

Rikoslain 34 a luvun 4 b §:n mukaan rangaistavaa kouluttautumisena terrorismirikoksen tekemistä varten on se, että rikoksentekijä tehdäkseen 1 §:n 1 tai 2 momentissa taikka 1 a tai 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen kouluttautuu räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava. Rangaistava kouluttautuminen kattaa niin terroristiryhmän toiminnassa saatavan koulutuksen kuin sellaisenkin yhteenliittymän antaman koulutuksen, joka ei täytä terroristiryhmän määritelmää, ja yksittäisiltä henkilöiltä saatavan koulutuksen. Lisäksi rangaistavuuden piiriin kuuluu itsekouluttautuminen.

Kouluttautumista terrorismirikoksen tekemistä varten koskeva rikoslain 34 a luvun 4 b § tuli voimaan vuoden 2015 alussa. Kouluttautumisen rangaistavaksi säätämistä edellyttävää kansainvälistä velvoitetta ei tuolloin vielä ollut. Mallina rangaistussäännöksen muotoilussa käytettiin koulutuksen antamista koskevaa rikoslain 34 a luvun 4 a §:ää sekä terrorismia varten tapahtuvan koulutuksen antamista koskevia kansainvälisiä kriminalisointivelvoitteita (Euroopan neuvoston yleissopimuksen 7 artiklan 1 kappale ja vuoden 2008 puitepäätöksen 1 artikla, jolla muutettiin vuoden 2002 puitepäätöksen 3 artiklaa).

Mallina olleissa koulutuksen antamisrikosta koskevissa kansainvälisissä velvoitteissa mainittiin tiettyihin esineisiin ja aineisiin liittyvän koulutuksen lisäksi muihin erityisiin menetelmiin tai tekniikoihin liittyvä koulutus. Kouluttautumisrikosta rangaistavaksi säädettäessä ehdotettiin (HE 18/2014 vp) menetelmien ja tekniikoiden osalta samanlaista muotoilua. Hallituksen esityksen perusteluissa todettiin, että menetelmien tai tekniikoiden käyttämistä koskevan kouluttautumisen tulee terroristisen teon toteuttamisen näkökulmasta merkitykseltään rinnastua kouluttautumiseen räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä (s. 26/II). Perustuslakivaliokunta katsoi (PeVL 26/2014 vp, s. 3) sääntelyn täsmällisyysvaatimukseen liittyvistä syistä, että merkittävyydeltään rinnastuvuuden tuli ilmetä pykälästä, mikä tulikin eduskuntakäsittelyn lopputulokseksi.

Terrorismirikosdirektiivin 8 artikla velvoittaa jäsenvaltioita säätämään rangaistavaksi ohjeiden vastaanottamisen räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistusta tai käyttöä tai muiden erityisten menetelmien tai tekniikoiden käyttöä varten tarkoituksena tehdä jokin 3 artiklan 1 kohdan a–i alakohdassa lueteltu rikos (terrorismirikos/terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos uhkaamisrikosta lukuun ottamatta) tai edistää sen tekemistä.

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä rikoslain 34 a luvun 4 b §:ää muutettiin niin, että rangaistavuuden piiriin tuli myös itsekouluttautuminen. Aikaisemmin edellytettiin, että kouluttautuminen tapahtuu 4 a §:ssä tarkoitetulla tavalla, mikä viittasi toisen henkilön antamaan koulutukseen. Direktiiviin perustuen pykälää muutettiin lisäksi niin, että kouluttautumisen tarkoituksena voi olla myös rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisten terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen tietoverkkorikosten tekeminen. Lisäksi tuossa yhteydessä kouluttautumista koskevaa pykälää muutettiin niin, että kouluttautuminen voi liittyä myös rikoslain 34 a luvun 1 a §:ssä rangaistavaksi säädetyn terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen tekemiseen tai mainitun luvun 2 §:ssä rangaistavaksi säädetyn terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun tekemiseen. Valmistelurikosta koskeva muutos liittyi siihen, että direktiivin 8 artiklassa mainitaan myös terrorismirikoksen tekemisen edistäminen (HE 30/2018 vp, s. 43).

Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjan 3 artikla velvoittaa sopimuspuolia säätämään koulutuksen saamisen terrorismiin rangaistavaksi kouluttautumistapojen osalta pääosin samalla tavalla kuin terrorismirikosdirektiivin 8 artikla velvoittaa jäsenvaltioita säätämään rangaistavaksi terrorismiin liittyvän koulutuksen vastaanottamisen. Lisäpöytäkirjan artikla ei kuitenkaan kata itseopiskelua, vaan kriminalisointivelvoite koskee ainoastaan koulutuksen saamista toiselta henkilöltä. Lisäksi lisäpöytäkirjan artiklassa erikseen todetaan ohjeiden vastaanottamista koskien tietojen tai käytännön taitojen hankkiminen. Vuonna 2023 tapahtuneen Suomen lisäpöytäkirjaan liittymisen yhteydessä rikoslain 34 a luvun 4 b §:ää muutettiin niin, että rangaistava kouluttautuminen voi liittyä myös rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemiseen.

Nykyisen sääntelyn arviointi

Molempia koulutukseen liittyviä rikoksia koskevat kysymykset

Vertailuvaltioiden tiedoista ilmenee, että koulutuksen antamisrikosta ja kouluttautumisrikosta koskevat tunnusmerkistöt on kirjoitettu niissä vaihtelevalla tavalla. Yleinen havainto kuitenkin on, että vertailuvaltioiden säännökset eivät Suomen tapaan juurikaan seuraa sanatarkasti kansainvälisten velvoitteiden muotoiluja. Poikkeuksen tästä muodostaa Belgia. Ilmaisut ovat pääsääntöisesti yleisesti muotoiltuja. Vertailuvaltioiden säännöksistä poiketen sääntelyn tarkkarajaisuutta edellyttävään laillisuusperiaatteeseen perustuva kansallinen lähestymistapa on edelleen perusteltu.

Rikoslain 34 a luvun 4 a §:n mukaan koulutuksen antamisen rangaistavuus edellyttää sitä, että tekijä toimii edistääkseen 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä. Saman luvun 4 b §:n mukaan kouluttautumisen rangaistavuuteen kuuluu puolestaan se, että tekijä kouluttautuu tehdäkseen 1 §:n 1 tai 2 momentissa taikka 1 a tai 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen. Viitatuissa pykälissä säädetään rangaistaviksi terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos ja terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu.

Rikoslain 34 a luvun 4 a ja 4 b §:n mukaan koulutuksen antamisrikoksella ja kouluttautumisrikoksella voidaan edistää myös terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua, josta säädettäisiin muutetulla tavalla rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä. Näiltä osin merkityksellisiä ovat samat näkökohdat kuin terroristiryhmän toimintaan osallistumisen kohdalla. Terrorismirikoksen valmistelullakin edistetään terrorismirikoksen tekemistä ja nyt kysymyksessä olevilla koulutukseen liittyvillä rikoksilla voidaan edistää myös terrorismirikoksen valmistelun tekemistä. Ylipäänsä on tärkeää varmistaa sääntelyn riittävä kattavuus.

Terrorismirikoksen valmistelun sisällyttämistä koulutuksen antamisrikosta ja kouluttautumisrikosta koskeviin säännöksiin puoltavat myös kansainväliset velvoitteet. Koulutuksen antamisrikoksen osalta Euroopan neuvoston yleissopimuksen 7 artiklan 1 kappaleessa ja terrorismirikosdirektiivin 7 artiklassa puhutaan terrorismirikoksen tekemisen lisäksi sen tekemisen edistämisestä. Kouluttautumisrikoksen osalta rikoslain 34 a luvun 4 b §:ään lisättiin viittaus valmistelurikosta koskevaan 2 §:ään terrorismirikosrikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä juuri sen vuoksi, että direktiivin 8 artiklan mukaan kouluttautumisrikoksen tarkoituksena voi olla myös terrorismirikoksen tekemisen edistäminen (HE 30/2018 vp, s. 43 ja 101). Kansainväliset velvoitteetkin huomioon ottaen rangaistavan koulutuksen antamisen ja kouluttautumisen tulisi jatkossakin kattaa myös terrorismirikoksen valmistelu.

Edellä tehdyn linjauksen mukaisesti jatkossa käytettäisiin ”terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten” -ilmaisua koskien sellaisia rikoksia, joissa tekijä voi toimia paitsi oman tulevan rikoksen tekemisen edistämistä varten myös toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemisen edistämistä varten. Tämä voi koskea sekä koulutuksen antamista terrorismirikoksen tekemistä varten että kouluttautumista sellaisen rikoksen tekemistä varten. Henkilö voi antaa koulutusta myös tilanteessa, jossa tarkoituksena on, että hän tulee yhdessä koulutuksen saajan kanssa terroristiryhmässä tai muuten tekemään terrorismirikoksen tai sen valmistelun. Kouluttautuja puolestaan saattaa esimerkiksi kouluttautua räjähteiden valmistuksessa tarkoituksin luovuttaa valmistamansa räjähteet henkilölle, joka tulee tekemään terrori-iskun. Näin ollen rangaistava koulutuksen antaminen ja kouluttautuminen voisivat niitä koskevan sääntelyn mukaan tapahtua terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten.

Ilmaisun ”terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten” käyttöön ottamisen ei voi koulutuksen antamisrikoksen kohdalla lähtökohtaisesti katsoa aiheuttavan rangaistavuuden alan laajenemista, koska rikoslain 34 a luvun 4 a §:n sanamuodon voi katsoa mahdollistavan sekä sellaisen tulkinnan, että koulutusta voidaan antaa sellaisen tulevan rikoksen tekemisen edistämiseksi, jonka tekemiseen koulutuksen antaja osallistuu, että myös sellaisen tulevan rikoksen tekemisen edistämiseksi, jonka tekemiseen hän ei osallistu. Kouluttautumisen osalta kysymys olisi sikäli rangaistavuuden alan laajenemisesta, että rikoslain 34 a luvun 4 b § koskee vain kouluttautujan itse tekemän tulevan rikoksen edistämistä.

Koulutuksen antamisrikosta koskevassa pykälässä käytetään terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevan rikoslain 34 a luvun 4 §:n tavoin ilmaisua ”rikollista toimintaa”. Ryhmän toimintaan osallistumispykälän kohdalla edellä on jo päädytty siihen, että mainittua ilmaisua ei enää tulla siinä pykälässä käyttämään ja että riittävää on toimiminen yhdenkin terrorismirikoksen tekemisen edistämiseksi (jakso

2.4.4.7). Samat näkökohdat pätevät myös terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvaan koulutuksen antamiseen. Koulutuksen antamisrikoksen ja kouluttautumisrikoksen kohdalla pätevät myös ne edistettävän terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun yksilöintiä koskevat näkökohdat, jotka on edellä todettu terrorismirikoksen valmistelun (jakso 2.4.4.5) ja terroristiryhmän toimintaan osallistumisen (jakso 2.4.4.7) yhteydessä.

Rikoslain 34 a luvun 4 a ja 4 b §:n mukaan rangaistavaa on koulutuksen antaminen tai kouluttautuminen koskien räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistusta tai käyttöä. Näiltä osin sääntelyn sanamuoto vastaa Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston kriminalisointivelvoitteita. Mainitut ovat keskeisiä koulutuksen antamisrikoksen ja kouluttautumisrikoksen tekotapoja, jotka on sääntelyn tarkkarajaisuudenkin vuoksi aiheellista edelleen säilyttää laissa.

Muilta osin koulutuksen antamisrikosta ja kouluttautumisrikosta koskevat pykälien tunnusmerkistöt poikkeavat sanamuodoiltaan toisistaan ja Suomea sitovista kansainvälisistä velvoitteista. Koulutuksen antamisrikosta koskevassa rikoslain 34 a luvun 4 a §:ssä on ”muulla vastaavalla tavalla”, kouluttautumisrikosta koskevassa saman luvun 4 b §:ssä on ”muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä”. Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston kriminalisointivelvoitteissa puhutaan sekä koulutuksen antamisrikosta että kouluttautumisrikosta koskien ”muista erityisistä menetelmistä tai tekniikoista”.

Koulutuksen antamisrikoksen säätämistä koskevassa hallituksen esityksessä (HE 81/2007 vp) ei kuvata sillä, minkälaisia tekoja ilmaisulla ”muulla vastaavalla tavalla” tarkoitetaan. Ilmaisua ei ole tarkasteltu senkään jälkeen, vaikka myöhemmin on säädetty rangaistavaksi kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten, jonka tunnusmerkistössä asia on ilmaistu toisin. Ei ole perusteita katsoa, että koulutuksen antamisrikosta ja kouluttautumisrikosta koskevien säännösten tulisi koskea erilaisia koulutustekoja. Näin ollen säännöksissä tulisi näiltä osin käyttää sama ilmaisua. Tarkkarajainen on kouluttautumisrikosta koskevassa säännöksessä käytetty ”muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä”.

Suomi ei ole saanut kansainvälisten velvoitteiden täytäntöönpanoon liittyen huomautuksia siitä, että kouluttautumisrikosta koskevassa rikoslain 34 a luvun 4 b §:ssä on velvoitteisiin verrattuna lisänä ”merkitykseltään rinnastuvien”. Terrorismirikosdirektiivin ja sen 8 artiklan täytäntöönpanon yhteydessä (HE 30/2018 vp, s. 43) todettiin, että vaikka direktiivissä ei sellaista edellytystä rangaistavuudelle asetetakaan, tämän eroavuuden ei voi katsoa edellyttävän lainsäädännön muuttamista.

Perusteltua on katsoa, että direktiivinkään tarkoituksena ei ole säätää rangaistavaksi minkä tahansa erityisten menetelmien tai tekniikoiden käyttöä varten tapahtuva koulutuksen ottaminen. Tuolloin todetun mukaan merkityksellisten menetelmien ja tekniikoiden on oltava sellaisia, että niiden avulla voidaan tehdä terrorismirikoksia tai edistää niiden tekemistä. Tällöin ne käytännössä ovat myös muihin artiklassa mainittuihin koulutuksen saamistapoihin merkitykseltään rinnastuvia. Rikoslain 34 a luvun 4 b §:ssä olevaa lisää ei pidetty ongelmallisena myöskään Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjaan liittymisen yhteydessä pöytäkirjan 3 artiklan kannalta (HE 271/2022 vp, s. 17 ja 18). Nämä ja edellä todetut seikat huomioon ottaen perusteltua olisi, että koulutuksen antamisrikosta koskevassa pykälässä käytettäisiin näiltä osin samaa ilmausta kuin kouluttautumisrikosta koskevassa pykälässä.

Rikoslain 34 a luvun 4 a ja 4 b §:stä ei nimenomaisesti ilmene, että ne koskevat niin terroristiryhmien toiminnassa tapahtuvaa koulutusta kuin myös sellaista koulutusta, jota antavat terroristiryhmän määritelmän täyttämättömät yhteenliittymät ja yksittäiset henkilöt ja jota annetaan sellaisille yhteenliittymille ja yksittäisille henkilöille. Tätä ei ole kuitenkaan aihetta selventää koulutukseen liittyvien rikosten rangaistussäännösten sanamuodossa.

Koulutukseen liittyvien rikosten kohdallakin pätee se, että tekijä käytännössä pyrkii edistämään täytetyn rikoksen tekemistä. Tämä on käsiteltävissä pykälien perusteluissa.

Rikoslain 34 a luvun 4 a ja 4 b §:ään sisältyvien toissijaisuuslausekkeiden osalta pätee se, mitä edellä on todettu terroristiryhmän toimintaan osallistumisen kohdalla (jakso 2.4.4.7). Rangaistussäännösten suhteesta muihin rangaistussäännöksiin ei tarvita sääntelyä, vaan suhteen käsittely säännösten perusteluissa riittää.

Rikoslain 34 a luvun 4 a §:n rikosnimike on nykyisin ”koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten” ja rikoslain 34 a luvun 4 b §:n rikosnimike on nykyisin ”kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten”. Koulutukseen liittyvien rikosten nimikkeet on aiheellista muuttaa sen vuoksi, että ”terrorismirikos” tulisi rikoslain uuden 34 a luvun 1 §:n määritelmän mukaisesti tarkoittamaan terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia (uuden luvun 2 §) ja terroristisessa tarkoituksessa tehtyä radiologista asetta koskevaa rikosta (uuden luvun 3 §). ”Terrorismirikos” ei olisi enää koko luvun rikoksia luvun otsikkotasolla luonnehtiva termi. Rangaistava koulutuksen antaminen ja kouluttautuminen voisivat tapahtua myös uuden luvun 4 §:n mukaista terrorismirikoksen valmistelua varten. Uusiksi rikosnimikkeiksi voitaisiin ottaa ”terroristinen koulutuksen antaminen” ja ”terroristinen kouluttautuminen”.

Tämä olisi linjassa myös sen kanssa, että rikoslain uuden 34 a luvun otsikossa muita kuin terrorismirikoksia luonnehdittaisiin terrorismirikosten tekemistä edistäviksi terroristisiksi rikoksiksi.

Rangaistavan koulutuksen antamista koskevat kysymykset

Koulutuksen antamista terrorismirikoksen varten koskevassa rikoslain 34 a luvun 4 a §:ssä säädetään koulutuksen antamisen lisäksi rangaistavaksi koulutuksen toimeenpaneminen ja sen yrittäminen. Lain esitöiden mukaan koulutuksen toimeenpanemisella tarkoitetaan sen organisoimista ja käytännön toteuttamista (HE 188/2002 vp, s. 53/I). Kansainväliset velvoitteet eivät edellytä näin laajaa koulutuksen antamisrikoksen kriminalisointia. Koulutuksen käytännön järjestämiseen liittyvistä olosuhteista huolehtiminen on kuitenkin vakavuudeltaan ja paheksuttavuudeltaan ja näin ollen rangaistavuudeltaan koulutuksen antamiseen rinnastuvaa. Erityisesti tämä näkökohta liittyy terroristiryhmien yhteydessä annettavaan koulutukseen. Näin ollen sääntelyä voidaan näiltä osin edelleen pitää perusteltuna.

Rikoslain 34 a luvun 4 a §:n sanamuoto jättää jossakin määrin epäselväksi sen, rinnastuuko koulutuksen antamisen yrittäminen täytettyyn tekoon. Kouluttautumisrikoksen säätämisen yhteydessä on kuitenkin nimenomaisesti todettu, että yrityksen rangaistavuus on koulutuksen antamista koskevassa pykälässä liitetty ainoastaan koulutuksen toimeenpanoon (HE 18/2014 vp, s. 16/I). Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston velvoitteet edellyttävät, että koulutuksen antamisen yritys säädetään rangaistavaksi. Suomi ei ole tältä osin saanut velvoitteiden täytäntöönpanoon liittyviä huomautuksia, mutta tämä rangaistavuuden vaje on aiheellista korjata tässä yhteydessä.

Kansainväliset velvoitteet edellyttävät yrityksen rangaistavaksi säätämistä ja ne koskevat siis nimenomaan koulutuksen antamista, ei toimeenpanoa. Sinällään yrityksen rangaistavuuden perusteltavuutta ei voida erotella näiden tekotapojen suhteen. Toimeenpanon yrittäminen on rangaistavaa jo nykyisin. Perusteita ei ole myöskään luopua aikaisemmin tehdystä ratkaisusta, jonka mukaan yritys rinnastuu täytettyyn tekoon. Terroristisen koulutuksen antamisessa on kysymys vakavasta ja paheksuttavasta teosta, mikä puoltaa yrityksen rinnastamista täytettyyn tekoon.

Rikoslain 34 a luvun 4 a §:ssä mainitaan tarpeettomasti kahteen kertaan koulutuksen toimeenpaneminen ja sen yrittäminen sekä koulutuksen antaminen. Sääntelyä on näiltä osin mahdollista tiivistää sen uuteen lukuun siirtämisen yhteydessä.

Kouluttautumiseen liittyvien rikosten mahdollinen liittäminen muihin rikoslain 34 a luvun rikoksiin

Yhdeksässä vertailuvaltiossa lainsäädäntöratkaisut vaihtelevat sen suhteen, miten koulutuksen antamista ja kouluttautumista koskevat teot on sijoitettu terrorismirikoksia koskeviin rangaistussäännöksiin. Koska aikaisemmin todetun mukaisesti tunnusmerkistöt ovat näiltä osin hyvin yleisluonteisia ja koska lainsäädäntötekniikat muutenkin vaihtelevat, vertailuvaltioiden lainsäädännöistä ei voi tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

Koulutuksen antamisrikoksen sijoittamista terrorismirikoksen valmistelua koskevaan rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ään vastaan puhuvat useat seikat. Aikaisemmin todetun mukaisesti kyseisen rikoksen on aiheellista kattaa koulutuksen antaminen myös terrorismirikoksen valmistelua varten. Koulutuksen antamisrikosta ei myöskään voida luontevasti pitää valmisteluna. Lisäksi on huomattava se, että koulutuksen antamisrikosta voidaan pitää valmistelurikosta paheksuttavampana tekona, mitä tällä hetkellä ilmentävät mainittujen rikosten rangaistusasteikkojen merkittävät erot. Valmistelurikoksesta tuomitaan nykyisen rangaistusasteikon mukaan sakkoa tai enintään kolme vuotta vankeutta, koulutuksen antamisrikoksesta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Samaan rikoslain pykälään ei ole tapana ottaa yhtä useampaa rikosnimikettä ja rangaistusasteikkoa. Huomioon on otettava kyseisille rikoksille ehdotettavat rangaistusasteikot.

Kouluttautumisrikoksen yhdistämistä terrorismirikoksen valmistelua koskevaan pykälään vastaan puhuu se, että koulutuksen antamisrikoksen tavoin myös kouluttautumisen valmistelurikoksen tekemistä varten tulisi olla edelleen rangaistavaa. Tähän osittain liittyy kouluttautumisrikoksen rangaistavaksi säätämisen yhteydessä todettu, jonka mukaan, vaikka kouluttautumisrikos on saman tyyppinen rikos kuin terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, voidaan myös katsoa, että kouluttautuminen on rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä kuvattuja tekoja etäämmällä terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemisestä (HE 18/2014 vp, s. 15/II). Tuolloin viitattiin lisäksi siihen, että kouluttautumisrikoksen tunnusmerkistö tulee perustumaan olennaisesti erillisessä rangaistussäännöksessä rangaistavaksi säädetyn koulutuksen antamisen tunnusmerkistöön. Huomioon on näiltä osin otettava myös valmistelurikokselle ja kouluttautumisrikokselle ehdotettavat erilaiset rangaistusasteikot.

Koulutuksen antamisrikoksen sijoittaminen terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaan rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:ään ei myöskään ole perusteltua. Koulutuksen antaminen on vuonna 2008 nimenomaan erotettu terroristiryhmän toiminnan edistämistä (nykyinen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) koskevasta pykälästä omaan pykäläänsä. Rangaistavan koulutuksen antamisen tulee jatkossakin kattaa myös sellainen koulutus, jota annetaan terroristiryhmän

määritelmän täyttämättömille yhteenliittymille ja yksittäisille henkilöille. Myös kouluttautumisrikoksen mukainen koulutuksen vastaanottaminen voi tapahtua terroristiryhmän ulkopuolella.

Koulutuksen antamisrikoksen ja kouluttautumisrikoksen sijoittamista samaan pykälään ei voida myöskään pitää perusteltuna, vaikka nyt ehdotettavien muutosten myötä mainittujen rikosten pykälät tulisivat rikosnimikettä ja rangaistusasteikkoa lukuun ottamatta vastaamaan toisiaan. Koulutuksen antamista pidetään lähtökohtaisesti paheksuttavampana kuin kouluttautumista, mitä ilmentävät nykyisten rangaistusasteikkojen erot. Kouluttautumisrikoksesta tuomitaan nykyisen rangaistusasteikon mukaan sakkoa tai enintään kolme vuotta vankeutta, koulutuksen antamisrikoksesta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Huomioon on otettava koulutuksen antamisrikokselle ja kouluttautumisrikokselle ehdotettavat erilaiset rangaistusasteikot. Lainsäädännön selkeyttä muutenkin palvelee se, että koulutuksen antamisrikosta ja kouluttautumisrikosta koskevat säännökset ovat eri pykälissä eli rikoslain uuden 34 a luvun 7 ja 8 §:ssä.

2.4.4.9 Värväys terrorismirikoksen tekemiseen

Nykyinen sääntely ja sen tausta

Rikoslain 34 a luvun 4 c §:n mukaan värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen tuomitaan se, joka edistääkseen 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä, perustaa tai organisoi terroristiryhmän taikka värvää tai yrittää värvätä väkeä terroristiryhmään tai muuten tekemään mainituissa pykälissä tarkoitetun terrorismirikoksen, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta.

Vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon ja rikoslain 34 a luvun säätämisen yhteydessä säädettiin luvun 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa terroristiryhmän toiminnan edistämisenä rangaistavaksi se, että tekijä edistääkseen tai tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää terroristiryhmän 1 tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa, perustaa tai organisoi terroristiryhmän taikka värvää tai yrittää värvätä väkeä terroristiryhmää varten. Värväämiseen rinnastettiin värväämisen yritys, joka voi moitittavuudeltaan lähestyä onnistunutta värväämistä (HE 188/2002 vp, s. 52/II).

Vuoden 2002 puitepäätös ei nimenomaisesti maininnut värväystä kriminalisointivelvoitteiden piiriin kuuluvana tekona. Puitepäätöksen 2 artiklan 2 kohdan b alakohta kuitenkin velvoitti jäsenvaltioita säätämään rangaistavaksi terroristiryhmän toimintaan osallistumisen mukaan lukien tietojen tai aineellisten välineiden antaminen sille tai sen toiminnan rahoittaminen jollakin tavalla tietoisena siitä, että osallistuminen edistää terroristiryhmän rikollista toimintaa. Tätä velvoitetta osaltaan toteutettiin säätämällä rangaistavaksi terroristiryhmään liittyvä värväys muiden ryhmän toimintaan liittyvien tukitoimien ohella.

Vuonna 2005 tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen 6 artiklan mukaan sopimuspuolen tuli säätää rangaistavaksi toisen henkilön taivuttaminen tekemään terrorismirikos tai osallistumaan terrorismirikoksen tekoon taikka liittymään yhteenliittymään tai ryhmään tarkoituksena myötävaikuttaa siihen, että kyseinen yhteenliittymä tai ryhmä tekee yhden tai useamman terrorismirikoksen. Yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappale velvoittaa säätämään rangaistavaksi kyseisen rikoksen yrityksen.

Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä katsottiin, että 6 artiklan 1 kappaleen mukaiseen tekoon voidaan ensinnäkin syyllistyä rikoslain 5 luvun 5 §:n mukaisella yllytyksellä (HE 188/2002 vp, s. 10/II). Tuossa yhteydessä värväys terrorismirikoksen tekemiseen säädettiin kuitenkin erikseen rangaistavaksi rikoslain 34 a luvun uudessa 4 b §:ssä, koska yleissopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen mukaan värväys terrorismiin tarkoittaa paitsi terroristiryhmän toiminnan edistämistä väkeä värväämällä myös yksittäisen henkilön taivuttamista tekemään terrorismirikos (LaVM 9/2007 vp, s. 4/II). Yksittäisen henkilön värväämistä koskien pykälään sisällytettiin ”tai muuten tekemään mainituissa pykälissä tarkoitetun terrorismirikoksen”. Samalla värväystä koskeva kohta poistettiin terroristiryhmän toiminnan edistämistä koskevasta rikoslain 34 a luvun 4 §:n 1 momentista.

Vuoden 2008 puitepäätöksellä vuoden 2002 puitepäätöksen 3 artiklaa muutettiin niin, että jäsenvaltioiden tuli säätää terroristien värväyksenä rangaistavaksi toisen henkilön taivuttaminen tekemään terrorismirikos (terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos uhkaamisrikosta lukuun ottamatta) taikka terroristiryhmän johtaminen tai ryhmän toimintaan osallistuminen. Terrorismirikosdirektiivin 6 artiklaan tuli vastaava velvoite kuitenkin niin täydennettynä, että värväyksessä voi olla kysymys myös kyseisten rikosten tekemisen edistämisestä. Vuoden 2008 puitepäätöksen 4 artiklan 4 kohta ja direktiivin 14 artiklan 3 kohta edellyttävät yrityksen säätämistä rangaistavaksi.

Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä jo tehtyjen lainsäädäntömuutosten takia ei vuoden 2008 puitepäätöksen vuoksi tarvinnut muuttaa rikoslain 34 a luvun 4 b §:ää. Kun kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä

varten säädettiin rangaistavaksi, värväyspykälä siirrettiin rikoslain 34 a luvun 4 c §:ään. Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä pykälää täydennettiin niin, että rangaistava värväys voi tapahtua myös terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen tekemisen edistämiseksi.

Nykyisen sääntelyn arviointi

Värväysrikoksen tunnusmerkistö

Vertailuvaltioiden tiedoista ilmenee, että värväysrikos on kuvattu lainsäädännössä, sikäli kuin värväystyyppinen teko on erikseen rangaistava, pääsääntöisesti varsin yleisluonteisesti (esimerkiksi Ruotsissa tekotapana taivuttamaan pyrkiminen sekä Norjassa, Tanskassa ja Virossa vain värväys). Euroopan unionin ja Euroopan neuvoston kriminalisointivelvoitteissa puhutaan vain toisen henkilön taivuttamisesta. Suomen rangaistussäännöksessä mainitaan terroristiryhmään värväämisen tai sen yrittämisen lisäksi terroristiryhmän perustaminen tai organisoiminen sekä yksittäistä henkilöä koskien värvääminen ”muuten tekemään”.

Taivuttamista värväysrikoksen tekotapana ei voida edelleenkään pitää käyttökelpoisena rangaistussäännöksessä, koska se saattaa aiheuttaa sekaannusta suhteessa yllytykseen. Rikoslain 5 luvun 5 §:n mukaan yllytyksestä rikokseen kuten tekijä tuomitaan se, joka tahallaan taivuttaa toisen tahalliseen rikokseen tai sen rangaistavaan yritykseen. Rikoslain yllytyssäännös ei kuitenkaan kata nyt kysymyksessä olevaa värväystä, koska värväytyminen terroristiryhmään taikka tekemään terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos tai terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu ei sinällään ole rikos, ja koska yllytyksen rangaistavuus rikoslain kyseisen säännöksen mukaan edellyttää, että yllytyksen johdosta myös rikos tai sen rangaistava yritys tehdään. Erilliselle terrorismiin liittyvälle värväysrikokselle on siis tarvetta, mikä on aikanaan havaittu myös erillisen värväyspykälän säätämisen yhteydessä (HE 81/2007 vp, s. 10/II).

Rikoslain 34 a luvun 4 c §:n mukaan värväyksellä terrorismirikoksen tekemiseen voidaan edistää myös terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua, josta säädettäisiin muutetulla tavalla terrorismirikoksen valmisteluna rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä. Näiltä osin merkityksellisiä ovat samat näkökohdat kuin terroristiryhmän toimintaan osallistumisen sekä koulutukseen liittyvien rikosten kohdalla. On tärkeää varmistaa sääntelyn riittävä kattavuus. Lisäksi kansainväliset velvoitteet puoltavat valmistelurikoksen sisällyttämistä värväysrikosta koskevaan säännökseen, kun Euroopan neuvoston yleissopimuksen 6 artiklan mukaan värväyksellä voidaan myös myötävaikuttaa siihen, että yhteenliittymä tai ryhmä tekee yhden tai

useamman terrorismirikoksen, ja kun terrorismirikosdirektiivin 6 artiklan mukaan kysymys voi olla myös terrorismirikosten tekemisen edistämisestä. Kun direktiivi pantiin täytäntöön, todettiin ajateltavissa olevan, että terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelulla [direktiivin 6 artiklan mukaisesti] edistetään terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemistä (HE 30/2018 vp, s. 40).

Edellä tehdyn linjauksen mukaisesti jatkossa käytettäisiin ”terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten” -ilmaisua koskien sellaisia rikoksia, joissa tekijä voi toimia paitsi oman tulevan rikoksen tekemisen edistämistä varten myös toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemisen edistämistä varten. Tämä voi koskea myös värväysrikosta. Myöskään tässä tapauksessa ilmauksen käyttöön ottamisen ei voi katsoa lähtökohtaisesti tarkoittavan rangaistavuuden alan laajenemista.

Värväystä terrorismirikoksen tekemistä varten koskevassa pykälässä käytetään terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevan rikoslain 34 a luvun 4 §:n tavoin ilmaisua ”rikollista toimintaa”. Siltä osin pätee myös värväysrikokseen edellä jo terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevan pykälän yhteydessä todettu. Värväysrikoksen kohdalla pätevät myös ne edistettävän terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun yksilöintiä koskevat näkökohdat, jotka on edellä todettu terrorismirikoksen valmistelun ja terroristiryhmän toimintaan osallistumisen yhteydessä.

Rikoslain 34 a luvun 4 c §:ssä mainitaan värväysrikoksen tekotapana terroristiryhmän organisoiminen. Se on pykälässä mainitun terroristiryhmän perustamisen tavoin siirtynyt värväyspykälään, kun värväysrikos erotettiin vuonna 2008 terroristiryhmän toiminnan edistämistä (nykyisin terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) koskevasta pykälästä omaan pykäläänsä. Terroristiryhmän organisoimista voidaan pitää tekona, joka paremmin sopii rangaistavaksi terroristiryhmän toimintaan osallistumisena. Tämä koskee lähtökohtaisesti myös teon vakavuutta ja paheksuttavuutta. Värväyksellä terrorismirikoksen tekemiseen ja terroristiryhmän toimintaan osallistumisella on nykyisin sama rangaistusasteikko. Terroristiryhmän toimintaan osallistumiselle ja terroristiselle värväykselle ehdotetaan edelleen samaa rangaistusasteikkoja. Terroristiryhmän perustaminen on enemmänkin värväystyyppistä toimintaa, mikä puoltaa perustamisen säilyttämistä värväyspykälässä.

Rikoslain 34 a luvun 4 c §:n mukaan rangaistavaa on terroristiryhmän perustamisen ja organisoimisen lisäksi se, että tekijä värvää tai yrittää värvätä väkeä terroristiryhmään tai muuten tekemään terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tai terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun. Sana ”väkeä” antaa vaikutelman, että terroristiryhmään tulisi värvätä samalla värväysrikoksella useita

henkilöitä, mikä ei ole kansainvälisten velvoitteiden mukaista eikä muutenkaan perusteltua. Sanalla ”muuten” on ollut tarkoitus kuvata sitä, että värväysrikos voi kohdistua yksittäiseenkin henkilöön, mutta se tekee sääntelyn vielä epäselvemmäksi, koska se on sidottu vain rikoksen tekemiseen ja ei koske värväämistä terroristiryhmään. Todetut epäselvyydet voitaisiin poistaa sillä, että värväysrikoksella tulee värvätä toinen terroristiryhmään tai tekemään terrorismirikos tai terrorismirikoksen valmistelu. Sanottu muotoilu kattaisi myös tilanteet, joissa värväys kohdistuu useaan henkilöön.

Kansainväliset velvoitteet edellyttävät värväysrikoksen yrityksen säätämistä rangaistavaksi. Velvoitteet eivät kuitenkaan edellytä rikoslain 34 a luvun 4 c §:ssä omaksuttua lainsäädäntöratkaisua, jonka mukaan värväyksen yrittäminen rinnastetaan täytettyyn tekoon. Tätä on perusteltu (HE 188/2002 vp, s. 52/II) tuolloin terroristiryhmän toiminnan edistämiseen liittyen sillä, että yritys voi moitittavuudeltaan lähestyä onnistunutta värväämistä. Terroristiryhmän toimintaan osallistumisen ja terroristisen koulutuksen antamisen tavoin värväysrikoksessa on kysymys siinä määrin vakavasta ja paheksuttavasta teosta, että yrityksen rinnastamista täytettyyn tekoon voidaan edelleen pitää perusteltuna.

Myös värväysrikoksen kohdalla pätee se, että tekijä käytännössä pyrkii edistämään täytetyn rikoksen tekemistä, mikä on todettavissa pykälien perusteluissa. Lisäksi värväysrikoksen kohdalla pitää paikkansa se, mitä edellä on todettu toissijaisuuslausekkeista ja niiden tarpeettomuudesta terroristiryhmän toimintaan osallistumisen yhteydessä.

Lain esitöissä (HE 188/2002 vp) on käsitelty vähän sitä, miten rangaistava värväys käytännössä tapahtuu. Pykälän perusteluissa rikoksen ilmenemistapoja onkin mahdollisuuksien mukaan tarkennettava, myös suhteessa rangaistavaksi säädettyyn terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen (tämän esityksen mukainen terroristinen julkinen kehottaminen).

Myös värväysrikoksen nimike on aiheellista muuttaa sen vuoksi, että rikosnimikkeessä nykyisin oleva ”terrorismirikos” tulisi jatkossa tarkoittamaan rikoslain uuden 34 a luvun 2 ja 3 §:n mukaisia rikoksia ja että värväysrikos voisi koskea myös terrorismirikoksen valmistelua. Uudeksi rikosnimikkeeksi voitaisiin ottaa ”terroristinen värväys”. Tämä olisi linjassa myös sen kanssa, että rikoslain uuden 34 a luvun otsikossa muita kuin terrorismirikoksia luonnehdittaisiin terrorismirikosten tekemistä edistäviksi terroristisiksi rikoksiksi.

Värväysrikoksen mahdollinen liittäminen muihin rikoslain 34 a luvun rikoksiin

Myös värväysrikoksen kohdalla lainsäädäntöratkaisut vaihtelevat yhdeksässä vertailuvaltiossa sen suhteen, onko värväysrikos erillisessä vai muita terrorismiin liittyviä rikoksia koskevassa säännöksessä. Värväys on omassa pykälässään Ruotsissa ja Belgiassa, kahdessa erillisessä kyseistä rikosta koskevassa pykälässä Tanskassa sekä samassa pykälässä koulutuksen antamisen ja kouluttautumisen kanssa Norjassa ja Virossa. Muiden vertailuvaltioiden pykälissä ei mainita nimenomaisesti värväystä tai ei ole selvästi sitä vastaavaa tekoa koskevaa rangaistussäännöstä, mutta esimerkiksi Ranskassa on kahdessa artiklassa kriminalisoitu värväystyyppisiä tekoja. Kun vertailuvaltioiden lainsäädännöissä värväysteko on myös kuvattu pääsääntöisesti varsin yleisluonteisesti, vertailuista noiden valtioiden lainsäädäntöihin ei voi tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

Värväysrikoksen kohdalla sääntelyn mahdollinen yhdistäminen voisi koskea terrorismirikoksen valmistelua, terroristiryhmän johtamista ja terroristiryhmän toimintaan osallistumista (rikoslain uuden 34 a luvun 4-6 §). Rangaistussäännösten mahdollisen yhdistämisen kohdalla nousevat esiin pitkälti samat kysymykset kuin edellä jo muiden rikosten kohdalla.

Värväysrikoksen sijoittamista terrorismirikoksen valmistelua koskevaan pykälään vastaan puhuu se, että värväysrikoksen on aiheellista kattaa värväys myös terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Siltä osin värväys on etäämmällä terrorismirikoksen tekemistä kuin terrorismirikoksen valmistelu. Koulutuksen antamisrikoksen tavoin värväystäkään ei voida luontevasti pitää valmisteluna. Lisäksi on huomattava se, että värväysrikostakin voidaan pitää valmistelurikosta paheksuttavampana tekona, mitä tällä hetkellä ilmentävät mainittujen rikosten rangaistusasteikkojen merkittävät erot. Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta tuomitaan sakkoa tai enintään kolme vuotta vankeutta, värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Jäljempänä ehdotetun mukaisesti terrorismirikoksen valmistelulle ehdotetaan rangaistusasteikkoa, jonka mukaan teosta tuomittaisiin vankeuteen enintään kuudeksi vuodeksi. Terroristisen värväyksen rangaistusasteikko säilytettäisiin nykyisenä. Samaan rikoslain pykälään ei ole tapana ottaa yhtä useampaa rikosnimikettä ja rangaistusasteikkoa.

Terroristiryhmän johtaja voi perustaa terroristiryhmän taikka värvätä tai yrittää värvätä toisen terroristiryhmään tai tekemään terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun. Niin ei kuitenkaan välttämättä ole, vaan värvääjä voi olla muu terroristiryhmässä toimiva henkilö tai ryhmän ulkopuolellakin oleva yksittäinen värvääjä. Rikoslain uuden 34 a luvun 5 §:ssä rangaistavaksi säädettävän terroristiryhmän johtamisen osalta on myös huomattava, että sillä rikoksella täytyy EU-sääntelyn vaikutuksesta säilyttää mahdollisuus 15 vuoden yhteisen vankeusrangaistuksen

tuomitsemiseen. Värväysrikokseen ei liity samanlaisia yhteisen vankeusrangaistuksen määräämiseen liittyviä näkökohtia. Rikoslain 2 c luvun 2 §:n 2 momentin mukaan yhtä rikosta koskien määräaikaista vankeusrangaistusta tuomitaan enintään kaksitoista vuotta, sen säännöksen ohjatessa myös rikoksille säädettävän enimmäisrangaistuksen ylärajaa.

Värväysrikos on koulutuksen antamisrikoksen tavoin irrotettu vuonna 2008 terroristiryhmän toiminnan edistämistä (nykyisin terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) koskevasta pykälästä, koska kansainvälisten velvoitteiden (tuolloin vain Euroopan neuvoston yleissopimus, myöhemmin myös vuoden 2008 puitepäätös) vuoksi ja muutenkin värväysrikoksen tulee kattaa myös terroristiryhmistä irrallinen värvääminen. Värväyksen yhdistämistä terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaan pykälään ei voida pitää perusteltuna.

Mainitut seikat huomioon ottaen värväysrikos olisi aihetta säilyttää omassa pykälässään, joka olisi rikoslain uuden 34 a luvun 9 §.

2.4.4.10 Terrorismin rahoittamisrikokset

Nykyinen sääntely ja sen tausta

Terrorismirikoksen rahoittamista koskevan rikoslain 34 a luvun 5 §:n 1 momentissa säädetään rangaistavaksi muiden luvussa rangaistavaksi säädettyjen terrorismirikosten rahoittaminen lukuun ottamatta terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista. Vuoteen 2021 saakka säännös oli pykälän 2 momentissa, siihen saakka pykälän mukaisen rikoksen nimike oli ”terrorismin rahoittaminen”. Säännös laajentui rikoslain 34 a luvun 1 §:n mukaisten rikosten lisäksi koskemaan muidenkin kyseisen luvun terrorismirikosten rahoittamista vuonna 2015, lainsäädäntöratkaisun tuolloin perustuessa pääosin kansalliseen harkintaan, mutta osittain myös eräiden kansainvälisten elinten (FATF ja CTED) Suomea koskeviin kannanottoihin (HE 18/2014 vp, s. 17). Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2178 (2014) ponsikappaleen 6 kohta b ja Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjan 5 artikla edellyttävät sitä, että terrorismia varten ulkomaille tapahtuvan matkustamisen rahoittaminen säädetään rangaistavaksi.

Sittemmin terrorismirikosdirektiivin 11 artikla 1 kohta on edellyttänyt, terrorismitarkoituksessa tapahtuvan matkustamisen edistämistä lukuun ottamatta, Suomessa jo aikaisemmin toteutettua lainsäädäntöratkaisua muiden terrorismirikosten rahoittamisen säätämisestä rangaistavaksi terrorismin rahoittamisena (terrorismirikoksen

rahoittamisena). Direktiivin 14 artiklan 3 kohta edellyttää terrorismirikoksen rahoittamisen yrityksen säätämistä rangaistavaksi, mikä Suomessa oli toteutettu jo ennen direktiiviä rikoslain 34 a luvun 5 §:n 3 momentissa.

Rahoitettavien rikosten piiri on laajentunut rikoslain 34 a luvun 5 §:n 1 momentissa, kun on säädetty rangaistavaksi uusia terrorismirikoksia, joita koskeva viittaus on sitten lisätty säännökseen. Säännös kattaa myös direktiivin velvoitteesta poisjääneen matkustamisrikoksen edistämisrikoksen rahoittamisen.

Terrorismirikoksen rahoittamista koskevan rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentissa (vuoteen 2021 asti 1 momentti) säädetään terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen velvoittamana rangaistaviksi tiettyjen rikosten rahoittaminen. Yleissopimus velvoittaa siihen liittyneitä järjestön jäsenvaltioita säätämään rangaistavaksi sopimuksen liitteissä mainittujen, terrorismin torjuntaan liittyvien sopimusten mukaisten rikosten rahoittamisen. Myös yritys on säädettävä rangaistavaksi (yleissopimuksen 2 artiklan 4 kappale, rikoslain 34 a luvun 5 §:n 3 momentti). Kun kysymyksessä ei momentin sääntelyssä ole luvun muissa pykälissä säädettyjen rikosten rahoittaminen, rahoittamisrikoksella ei ole liityntää luvun 1 §:n 1 momentin mukaisiin terroristiseen tarkoitukseen ja vaaraedellytykseen.

Rikoslain 34 a luvun 5 a §:ssä säädetään terroristin rahoituksena rangaistavaksi se, että rahoitetaan henkilöä, joka tekee 1 tai 1 a §:ssä tarkoitettuja rikoksia tai osallistuu niiden tekemiseen rikoslain 5 luvun 3–6 §:ssä tarkoitettuna rikokseen osallisena. Viimeksi mainitut pykälät koskevat rikoskumppanuutta, välillistä tekemistä, yllytystä ja avunantoa. Myös yritys on rangaistava. Kuten lain esitöistä ilmenee (HE 135/2020 vp, s. 5–7 ja 17), pykälän säätämiseen vuonna 2021 olivat johtamassa FATF:n ja CTED:n Suomea koskevat kannanotot sekä Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmat 2462 (2019) ja 2482 (2019).

Terroristin rahoittamisen tunnusmerkistö perustuu olennaisesti FATF:n ”terroristin” käsitemääritelmään, kuitenkin kansallista sääntelyä ja erityisesti rikoslain 34 a luvun muuta sääntelyä koskevat näkökohdat huomioon ottaen (HE 135/2020 vp, s. 22–26). Euroopan unionilla, Euroopan neuvostolla ja Yhdistyneillä kansakunnilla ei ole nimenomaista terroristin rahoittamista koskevaa kriminalisointivelvoitetta. Terroristin rahoittamisen rangaistavaksi säätämisen yhteydessä perusteltuna pidettiin myös yrityksen säätämistä rangaistavaksi ottaen huomioon kansainvälisiin velvoitteisiin, yrityksen rangaistavaksi säätämisen yleisiin edellytyksiin ja terrorismin rahoittamisrikosten ominaispiirteisiin liittyvät seikat (em. HE, s. 22).

Rikoslain 34 a luvun 5 b §:n mukaan terroristiryhmän rahoittamisena on rangaistavaa 6 §:n 2 momentissa tarkoitetun terroristiryhmän rahoittaminen. Momentin mukaan terroristiryhmä on vähintään kolmen henkilön muodostama tietyn ajan koossa pysyvä rakenteeltaan jäsentynyt yhteenliittymä, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen 1 tai 1 a §:ssä tarkoitettuja rikoksia. Myös terroristiryhmän rahoittamisen yritys on rangaistavaa.

Terroristiryhmän rahoittamisen tuleminen rangaistavaksi vuoden 2015 alussa ensiksi rikoslain 34 a luvun 5 a §:ssä myös olennaisesti perustui kansainvälisiin Suomea koskeviin kannanottoihin, erityisesti FATF:n suositukseen (HE 18/2014 vp, s. 17, 20 ja 21). Samassa yhteydessä kiinnitettiin huomiota myös siihen, että vuoden 2002 puitepäätöksen 2 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltion oli kriminalisoitava terroristiryhmän toimintaan osallistuminen mukaan lukien tietojen tai aineellisten välineiden antaminen sille tai sen toiminnan rahoittaminen jollakin tavalla tietoisena siitä, että osallistuminen edistää terroristiryhmän rikollista toimintaa. Vastaava sääntely on terrorismirikosdirektiivin 4 artiklan a alakohdassa. Myös terroristiryhmän rahoittamisen osalta merkityksellisiä ovat YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmat 2462 (2019) ja 2482 (2019), jotka vahvasti kehottavat FATF:n suositusten laittamiseen täytäntöön. Yrityksen rangaistavuutta pidettiin perusteltuna viitaten 5 §:n mukaisen rahoittamisrikoksen yrityksen rangaistavuuteen (HE 18/2024 vp, s. 21/II).

Rikoslain 34 a luvun terrorismin rahoittamisrikoksia koskeville rangaistussäännöksille on yhteistä se, että niissä tekijän tahallisuutta ja rahoittamisteon tekemistä kuvataan yhtenäisesti ilmaisulla ”joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan”. Tämä ilmaisu perustuu terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleeseen kuitenkin niin, että sanontaa on jossakin määrin selkeytetty kansallisessa säännöksessä sopimukseen liittymisen yhteydessä. Myös terrorismirikosdirektiivin 11 artiklan 1 kohdassa ja Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjan 5 artiklan 1 kohdassa käytetään olennaisesti samanlaisia ilmaisuja kuin mainitussa kappaleessa.

Nykyisen sääntelyn arviointi

Yleistä

Edellä todetun mukaisesti terrorismin rahoittamisrikoksia koskevien rikoslain 34 a luvun 5, 5 a ja 5 b §:n taustalla ovat sääntelyn sisällön ja säännösten kirjoitusasun osalta pitkälti kansainväliset velvoitteet, jotka uudenkin sääntelyn on toteutettava.

Suomessa ei ole toistaiseksi lainvoimaista tuomiota terrorismin rahoittamisrikoksesta. Tämän ei kuitenkaan arvioida aiheutuvan siitä, että sääntely ei olisi kattavaa. Terrorismin rahoittamisrikoksia koskevien rangaistussäännösmuutosten painopistealue onkin sääntelyn selkeyttämisessä.

Terrorismin rahoittamisrikosten kohdalla rikosprosessissa käsiteltävien asioiden vähäiseen määrään vaikuttavat samat seikat kuin muidenkin terrorismirikosten kohdalla. On ensinnäkin oltava tekoja, jotka voivat täyttää terrorismin rahoittamisrikoksen tunnusmerkistön ja jotka tulevat viranomaisten tietoon. Mahdollisten rikosasioiden olemassaolon ja viranomaisten tietoon tulemisen lisäksi haasteensa muodostaa näytön hankkiminen varsinkin ongelma-alueilta. Tavanomaiseen oikeudelliseen tulkintatoimintaan liittyy sen arvioiminen, onko kyseessä rahoittajan tarkoituksen tai tietoisuuden perusteella nimenomaan terrorismirikoksen tekemisen taikka terroristin tai terroristiryhmän tukeminen vai kuitenkin esimerkiksi tavanomaiseen elämänmenoon kuuluva toisen henkilön taloudellinen tukeminen. Rikosprosessin toimijoilla on myös ollut eriäviä näkemyksiä esitutkintakynnyksen ylittymisestä, mikä on saattanut johtaa juttujen karsiutumisen ja lisäksi muiden kuin terrorismirikoksia koskevien säännösten soveltamiseen. Tällaisiin ongelmakohtiin ei voida rikoslainsäädännöllä vaikuttaa.

Terrorismin rahoittamisrikosten vähäiseen käsittelyyn rikosprosessissa ja tuomioiden puuttumiseen liittyy kysymys tekijältä vaadittavasta syyksiluettavuudesta. Terrorismin rahoittamisrikokset edellyttävät muiden terrorismirikosten tavoin korkeamman asteista tahallisuutta, johon liittyvät pykälissä käytetyt ilmaisut ”rahoittaakseen” ja ”tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan”. Tämä on myös sääntelyn taustalla olevien kansainvälisten velvoitteiden lähtökohta, jota merkittävässä määrin noudatetaan myös vertailuvaltioiden lainsäädännöissä (erityisesti Ruotsi, Norja, Saksa, Belgia ja Ranska). Korotetulla tahallisuusvaatimuksella rangaistavuuden ulkopuolelle perustellusti jää sellaisia rajatapauksia, joissa rahoittamisen lainmukaisuudesta voisi olla epäselvyyttä.

Mikäli terrorismin rahoittamisrikosten rangaistavuuteen riittäisi huolimattomuus tai törkeä huolimattomuus, merkitsisi se rangaistavuuden alan laajentamista perustavanlaatuisella ja terrorismirikosten sääntelyn kokonaisuudesta huomattavasti poikkeavalla tavalla. Myöskään vertailuvaltioiden lainsäädännöistä ei ilmene, että niissä olisi säädetty rangaistavaksi tuottamuksellisia tekotapoja.

Tahallisuuden ulottuvuuden ja sisällön osalta sovelletaan tahallisuutta koskevia yleisiä säännöksiä ja niin kutsuttua olosuhdetahallisuutta koskevia yleisiä sääntöjä ja periaatteita. Lähtökohtana tahallisuuden ja huolimattomuuden välisessä rajanvedossa pidetään todennäköisyystahallisuutta, jossa tahallisuuteen riittää jo se, että

tekijä on pitänyt tunnusmerkistössä tarkoitetun seikan olemassaoloa todennäköisempänä kuin sen puuttumista. Teon tahallisuus voidaan todeta objektiivisten tosiseikkojen perusteella. Myös tämä on omiaan helpottamaan vaadittavan tahallisuuden todentamista.

Rahoittamisrikoksen todentamista rikosprosessissa olisi myös tekijän syyksilukemiseen liittyvien kysymysten suhteen omiaan edistämään se, että jäljempänä todetuin tavoin terroristisella rikoksen rahoittamisella (nykyinen terrorismirikoksen rahoittaminen) rahoitettavan rikoksen tulee olla jokin tai jotkut rikoslain 34 a luvussa tarkoitettu rikos tai rikokset, mutta sen tai niiden ei tarvitsisi välttämättä olla tekohetkellä yksilöity rikoksen tarkkuudella (pykälän ja rikosnimikkeen tarkkuudella). Kysymys olisi näin ollen itse asiassa rikoslain uudessa 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikollisen toiminnan rahoittamisesta. Rahoitettavan rikoksen yksilöintivaatimus olisi näin ollen nykyistä lievempi. Terroristin rahoittamiselta ja terroristiryhmän rahoittamiselta ei nykyisinkään edellytetä yhteyttä jonkin rikoksen rahoittamiseen, vaan kysymys on henkilön tai ryhmän yleisrahoittamisesta.

Yhdeksän vertailuvaltion lainsäädännöistä on lisäksi tehtävissä sellainen yleistävä johtopäätös, että niissä terrorismin rahoittamisrikoksia koskevia rangaistussäännöksiä ei ole jaettu useampiin pykäliin. Lisäksi vertailuvaltioiden säännökset ovat rikoslain 34 a luvun säännöksiin verrattuna yleisluonteisesti kirjoitettuja. Yleisesti ottaen sääntelytekniikka tältäkin osin poikkeaa Suomessa käytetystä.

Tarvetta ei ole ilmennyt muuttaa rikoslain 34 a luvun rahoittamispykälissä olevaa ilmaisua ”suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja”. Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen edellyttämän sääntelyn tarkkarajaisuuden kannalta on tärkeää, että pykälästä ilmaisun alkuosan mukaisesti selvästi ilmenee, että rangaistava rahoittaminen voi tapahtua myös välillisesti eli välikäsien kautta. Tämä on myös käytännössä harjoitettu tekotapa, jolla pyritään hämärtämään teon rangaistavuutta. Lisäksi pykälissä mainitut varojen antaminen ja kerääminen ovat olennaisia rahoitustekoja, tarvetta tekotapojen lisäämiseen ei ole ilmennyt.

Kaikissa kolmessa rikoslain 34 a luvun terrorismin rahoittamisrikoksia koskevassa pykälässä on toissijaisuuslauseke. Tarvetta säätää sellaisia on jo käsitelty edellä terroristiryhmän toimintaan osallistumisen yhteydessä. Myöskään terrorismin rahoittamisrikosten kohdalla ei ole tarpeen laissa säätää suhteesta lähirikoksiin.

Edellä jo jaksossa 2.4.4.6 terroristiryhmän toimintaan osallistumisen yhteydessä todetun mukaisesti terrorismin rahoittamisrikokset muodostavat tietynlaisen oman kokonaisuuden ja rikollisuuden lajin terrorismirikossäännösten sisällä. Terrorismirikoksen rahoittaminen on myös lähempänä esimerkiksi avunantoa kuin muita

rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyjä rikoksia. Terroristin rahoittaminen ja terroristiryhmän rahoittaminen henkilön tai ryhmän yleisrahoittamista koskevina rikoksina poikkeavat muuten luvun rikoksista. Tässä yhteydessä ei enemmälti harkita terrorismin rahoittamisrikosten mahdollista liittämistä muihin rikoslain 34 a luvun rikoksiin.

Kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen

Terrorismin rahoittamisrikoksia koskevan sääntelyn hahmottamista vaikeuttaa rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentissa oleva kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitettujen rikosten rahoittamista koskeva säännös, jolla ei ole liityntää luvun 1 §:n 1 momentin edellyttämiin terroristiseen tarkoitukseen ja vaaraedellytykseen ja joka ei ole siinä mielessä rinnastettavissa muihin terrorismin rahoittamista koskeviin rikoksiin eikä myöskään muihin luvussa rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin.

Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentin kohdissa viitataan 1 kohtaa lukuun ottamatta momentin taustalla olevan terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen perusteella kansainvälisiin sopimuksiin. Säännöksen säätämisen yhteydessä korostettiin laillisuusperiaatetta (HE 43/2002 vp, s. 27). Kun säännöstä täydennettiin sen rikoslain 34 a lukuun siirtämisen yhteydessä, korostettiin rangaistavan käyttäytymisen alan rajoittamista ainoastaan yleissopimuksen tarkoittamiin tekoihin (HE 188/2002 vp, s. 56).

Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentin 1 kohdassa panttivangin ottaminen ja kaappaus mainitaan ilman sopimusviittauksia. Siltä osin lain esitöissä (HE 188/2002 vp, s. 56) todetaan seuraavaa:

> ” … Ainoat teot, joiden osalta ei viitattaisi kansainvälisiin yleissopimuksiin, olisivat momentin 1 kohdassa mainitut panttivangin ottaminen sekä kaappaus. Panttivangin ottamista koskevan säännöksen syntytausta on kansainvälisen terrorismin vastustamisessa, mutta se soveltuu myös esimerkiksi kiristystarkoituksessa tehtyihin lapsenryöstöihin (HE 94/1993 vp). Tällaisia tekoja ei ole katsottu perustelluksi rajata rahoittamissäännöksen ulkopuolelle. Nykyinen aluksen kaappausta koskeva 34 luvun 11 § perustuu myös terrorisminvastaisiin kansainvälisiin yleissopimuksiin. Säännöstä ehdotetaan tässä esityksessä laajennettavaksi koskemaan myös raideliikennekulkuneuvojen ja joukkoliikenteessä olevien moottorikulkuneuvojen kaappaukset. Jos pykälän osalta viitattaisiin terrorismin rahoituksen vastaisessa yleissopimuksessa tarkoitettuihin yleissopimuksiin, ehdotetut pykälän laajennukset jäisivät rahoittamista koskevan pykälän soveltamisalan ulkopuolelle, mitä ei ole pidettävä tarkoituksenmukaisena.”

Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentissa oleva myöskin terrorismirikoksen rahoittamista (aikaisemmin terrorismin rahoittamista) koskeva sääntely perustuu kiinteästi terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen velvoitteisiin. Säännöksen sisältöä ei ole tässä yhteydessä aihetta arvioida toisin kuin on jo aikaisemmin perusteellisesti arvioitu terrorismin rahoitusta rangaistavaksi säädettäessä ja säännöksiä

muutettaessa. Suomen on näiltä osin paitsi täytettävä sopimuksen velvoitteet, myös selkeästi kyettävä osoittamaan, että se täyttää velvoitteet. Yleissopimus ei nimenomaisesti edellytä momentin mukaisen rahoittamisrikoksen säätämistä terrorismirikokseksi terrorismirikoksia koskevassa luvussa, mihin liittyy myös edellä todettu poikkeavuus luvun muihin rangaistussäännöksiin verrattuna. Ennen rikoslain 34 a luvun säätämistä ja muiden terrorismirikosten säätämistä rangaistavaksi terrorismin rahoittamista koskeva säännös oli yleisvaarallisia rikoksia koskevan rikoslain 34 luvun 9 b §:ssä.

Kysymyksessä olevaa rahoittamisrikosta koskevassa rangaistussäännöksessä voitaisiin kuitenkin omaksua tekijän tarkoitusta tai tietoisuutta koskien ”rikoksen tekemistä varten” -muotoilu vastaavasti kuin jäljempänä katsotaan aiheelliseksi terroristisen rikoksen rahoittamisen yhteydessä. Muotoilu sisältäisi nykyiset ”rahoittaakseen” ja ”tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan” ja näin ollen edelleen täyttäisi myös terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen asettamat vaatimukset.

Vaikka terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen liitteiden mukaiset ja sopimuksen kriminalisointivelvoitetta koskevat sopimukset ovat leimallisesti terrorismin vastaisia sopimuksia, nykyistä luontevampi paikka rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentissa olevalle sääntelylle on yleisvaarallisia rikoksia koskevassa rikoslain 34 luvussa. Momentti voitaisiin siirtää sen luvun kumottuun 12 §:ään rikosnimikkeellä ”kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen”. Tämä lainsäädäntömuutos mahdollistaisi terrorismin rahoittamisrikoksia koskevan sääntelyyn selkeyttämisen.

Terrorismin rahoittamisrikoksia koskevien rangaistussäännösten yhdistäminen ja muuttaminen muuten

Terrorismin rahoittamisrikoksia koskevia säännöksiä voidaan selkeyttää lähinnä kahdella tavalla. Niistä ensimmäisen vaihtoehdon mukaan kaikki kolme rikosta voitaisiin koota yhteen pykälään esimerkiksi rikosnimikkeen ”terrorismin rahoittaminen” alle. Tätä mallia ei voida kuitenkaan pitää toteuttamiskelpoisena rikosten erilaisen vakavuustason vuoksi. Terrorismirikoksen rahoittamista on lähtökohtaisesti pidettävä vakavampana ja vaarallisempana tekona kuin yleisrahoitusluonteisia terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista. Tätä heijastaa myös nykyinen rangaistusasteikkojen ero, jonka mukaan terrorismirikoksen rahoittamisesta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi sekä kahdesta muusta rahoittamisrikoksesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Näitä rangaistusasteikkoja päädytään ehdottamaan nytkin. Rikoslaissa ei ole tapana sijoittaa samaan pykälään eri rangaistusasteikkojen rikoksia.

Toinen vaihtoehto ottaa huomioon rikosten lähtökohtaisen vakavuuseron ja sen, että terrorismirikoksen rahoittaminen ja kaksi muuta rahoittamisrikosta muutenkin poikkeavat luonteeltaan toisistaan. Tässä mallissa säädettäisiin omassa pykälässään rikoksen rahoittamisesta ja toisessa pykälässä terroristin ja terroristiryhmän rahoittamisesta. Koska ”terrorismirikoksella” tarkoitettaisiin jatkossa rikoslain uuden 34 a luvun 2 ja 3 §:n mukaisia rikoksia ja koska rikoksen rahoittamisrikos kattaisi kaikkien luvun mukaisten rikosten rahoittamisen nykyiseen tapaan muita terrorismin rahoittamisrikoksia lukuun ottamatta, tässä vaihtoehdossa rikoksen rahoittamisen rikosnimike olisi aihetta muuttaa muotoon ”terroristinen rikoksen rahoittaminen”. ”Terroristisen rikoksen rahoittaminen” ei olisi perusteltu rikosnimike, koska rikoslain uuden 34 a luvun otsikon mukaisesti terroristisilla rikoksilla tarkoitettaisiin muita luvun mukaisia rikoksia kuin 2 ja 3 §:n mukaisia terrorismirikoksia ja koska rahoittamisrikos kattaisi myös terrorismirikosten rahoittamisen. Terroristin ja terroristiryhmän rahoittamista koskevan rikoksen nimikkeeksi voitaisiin säätää ”terrorismin rahoittaminen”.

Eräänä säännösten kehittämisvaihtoehtona on terrorismin rahoittamisrikosten jakaminen eri vakavuustasoihin kahdessa pykälässä niin, että on perusmuotoinen tekomuoto ja vähemmän vakava tekomuoto taikka perusmuotoinen tekomuoto ja törkeä tekomuoto. Tämän vaihtoehdon ongelmana voidaan ensinnäkin pitää sitä, että terrorismiin liittyvät rikokset ja niiden rahoittaminen ovat lähtökohtaisesti vakavaksi katsottavia tekoja. Pienelläkin rahamäärällä voi olla ratkaiseva merkitys terrori-iskun tekemisessä. Rahoittamisrikosten erot voidaan riittävästi ottaa huomioon laajoilla rangaistusasteikoilla sekä mahdollisuudella rikoslain 6 luvun säännösten mukaisesti tuomita vähemmän vakavissa tapauksissa rangaistusasteikon minimin alittava rangaistus, tuomita sakkoa, vaikka se ei ole rangaistusasteikon mukaan mahdollista, ja jopa jättää rangaistus tuomitsematta. Ei ole myöskään selvää, mitkä olisivat rahoittamisteon törkeäksi tekeviä seikkoja. Ne voisivat myös koskea pikemminkin terroristista rikoksen rahoittamista eivätkä niinkään terrorismin eli terroristin tai terroristiryhmän rahoittamista. Huomioon on myös tätä kehittämisvaihtoa koskien otettava vaikeudet yhteen sovittaa rikoksen rahoittamisen ja muiden rahoittamisrikosten lähtökohtaista vakavuuseroa.

Todetun johdosta parhaana vaihtoehtoa voidaan pitää sitä, että terrorismin rahoittamisrikokset sijoitetaan nykyisen kolmen pykälän asemesta kahteen (rikoslain uuden 34 a luvun 10 ja 11 §), joista ensimmäisessä säädetään rangaistavaksi terroristinen rikoksen rahoittaminen ja toisessa terrorismin rahoittaminen jälkimmäisen pykälän kattaessa terroristin ja terroristiryhmän rahoittamisen. Terroristin ja terroristiryhmän rahoittamista koskevan sääntelyn yhdistämisen mahdollistaa niille edelleen ehdotettava sama rangaistusasteikko. Terroristista rikoksen rahoittamista koskevassa 10 §:ssä olisi aiheellista todeta, että siinä pykälässä säädettyä ei sovelleta

11 §:ssä rangaistavaksi säädettyyn rikokseen eli terrorismin rahoittamiseen. Tämä vastaisi nykytilannetta, jonka mukaan terrorismin rahoittamisrikoksena ei ole rangaistavaa toisen terrorismin rahoittamisrikoksen rahoittaminen.

Terroristinen rikoksen rahoittaminen lähtökohtaisesti oletettavasti koskee käytännössä ennen kaikkea toisen tai toisten tulevaisuudessa tekemien eikä rahoittajan itsensä tekemien rikosten rahoittamista. Niin ei välttämättä kuitenkaan ole. Henkilö voi kerätä varoja myös sitä varten, että hän tulee tekemään yksin terrorismirikoksen tai osallistumaan sen tekemiseen terroristiryhmässä. Näin ollen myös terroristisen rikoksen rahoittamisen kohdalla voitaisiin rangaistussäännöksessä omaksua tekijän tarkoitusta tai tietoisuutta koskien ”rikoksen tekemistä varten” -muotoilu, joka sisältäisi nykyiset ”rahoittaakseen” ja ”tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan” ja joka näin ollen edelleen täyttäisi myös kansainvälisten velvoitteiden asettamat vaatimukset. Muutos kuvastaisi tässäkin tapauksessa tulevan rikoksen mahdollista tekijäpiiriä eli sitä, että henkilö voi rahoittamisessa toimia sekä oman rikoksensa että toisen henkilön tekemän rikoksen tekemisen edistämiseksi. Tämänkään muutoksen ei voida lähtökohtaisesti katsoa laajentavan rangaistavuuden alaa nykyisestä.

Terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista eli terrorismin rahoittamista koskevassa pykälässä voitaisiin edelleen käyttää tekijän tarkoituksen ja tietoisuuden osalta muotoiluja ”rahoittaakseen” ja ”tietoisena siitä, että … rahoitetaan”. Kysymys on sen pykälän tarkoittamissa tilanteissa henkilön tai ryhmän yleisrahoittamisesta ilman yhteyttä tulevaan rikokseen, mihin tarkoitukseen nykyiset muotoilut sopivat luontevammin ja muutenkin paremmin. Näissä tilanteissa ei myös juurikaan ole kysymys rahoittajan oman toiminnan rahoittamisesta.

Rahoitettavan rikoksen yksilöiminen

Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 1 momentin mukaan rangaistavaa on pykäläviittauksiin perustuen jonkin siinä luvussa rangaistavaksi säädetyn terrorismirikoksen rahoittaminen lukuun ottamatta seuraavassa kahdessa pykälässä rangaistaviksi säädettyjä muita rahoittamisrikoksia. Lain esitöiden mukaan (HE 135/2020 vp, s. 42 ja 43) mukaan rahoittajan tarkoituksen tai tietoisuuden tulee kohdistua tietyn momentissa tarkoitetun rikoksen rahoittamiseen, mutta rahoitettavan rikoksen ei tarvitse olla yksilöity esimerkiksi tekoajan tai tekotavan suhteen. Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 1 momentin soveltamiseen liittyy haasteita rahoitettavana olevan rikoksen yksilöintiä koskien. Nykyinen säännös on nimittäin tulkittavissa niin, että rahoitetun rikoksen tulee olla yksilöitävissä rikoslain 34 a luvun jonkin pykälän ja siihen liittyen rikosnimikkeen tarkkuudella.

Joissakin tapauksissa rahoittaja voi toimia tilanteessa, jossa varat on tarkoitettu tai jossa ne hänen tietensä menevät jonkin rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemistä varten, mutta rahoitettava rikos ei ole rahoittamisteon ajan olosuhteet ja rahoittajan tiedossa tuolloin olleet seikat huomioon ottaen välttämättä yksilöitävissä rikoksen tarkkuudella (pykälän ja rikosnimikkeen tarkkuudella).

Perusteltuna voidaan pitää sitä, että rikoksen rahoittamisen rangaistavuuden tulee kattaa tilanteet, joissa ei ole varmaa se, minkä rikoslain 34 a luvun mukaisen rikoksen tekemiseen varat tultaisiin käyttämään, mutta rahoittajan tarkoitus tai tietoisuus liittyy siihen, että varat menevät jonkin luvun mukaisen rikoksen tekemisen edistämiseen. Varojen antaminen tai kerääminen minkä tahansa rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemistä varten on vakava ja paheksuttava teko. Sääntely voidaan toteuttaa säätämällä terroristisena rikoksen rahoittamisena rangaistavaksi se, että rahoittaja suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemistä varten, ja tarkentamalla perusteluissa sitä, että avoimeksi voi jäädä se, minkä rikoslain 34 a luvun mukaisen rikoksen rahoittamiseksi rahoittamisteko on tehty.

Luopuminen rikoslain 34 a luvun 5 §:n 1 momentin mukaisista pykäläviittauksista ja viittaaminen jatkossa koko lukuun tarkoittaisi sitä, että tulevaisuudessa mahdollisesti rangaistaviksi säädettävät uudet terrorismiin liittyvät rikokset tulisivat kyseeseen rahoitettavina rikoksina, jollei niitä nimenomaisesti suljeta pois rahoittamisrikosta koskevan rangaistussäännöksen soveltamisalasta.

Terroristista rikoksen rahoittamistakin koskien pykälien perusteluissa on todettavissa se, että tekijä käytännössä pyrkii edistämään täytetyn rikoksen tekemistä.

2.4.4.11 Matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja sen edistäminen

Nykyinen sääntely ja sen tausta

Rikoslain 34 a luvun 5 c §:n 1 momentin mukaan rangaistavaa matkustamisena terrorismirikoksen tekemistä varten on se, että tekijä matkustaa toiseen valtioon tehdäkseen siellä 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c, 5, 5 a, 5 b tai 5 e §:ssä tarkoitetun rikoksen. Rangaistavaa on siis matkustaminen muiden rikoslain 34 a luvun mukaisten terrorismirikosten tekemiseksi kuin terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisen tekemiseksi (5 d §). Pykälän 2 momentin mukaan yritys on rangaistava.

Rikoslain 34 a luvun 5 d §:n 1 momentin mukaan rangaistavaa terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisenä on se, että tekijä edistääkseen 5 c §:n 1 momentissa tarkoitetun rikoksen eli matkustamisrikoksen tekemistä neuvoin, toimin tai muilla tavoin auttaa toista. Selventävän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettuun tekoon ei sovelleta 5 luvun 6 §:n säännöksiä avunannosta.

Matkustamisrikoksen säätäminen rangaistavaksi vuonna 2016 rikoslain 34 a luvun 5 b §:ssä perustui Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmaan 2178 (2014) terroristisista vierastaistelijoista (foreign terrorist fighters). Päätöslauselmassa terroristiseen vierastaisteluun liittyvän matkustamisen merkityksellinen ydin on kriminalisointivelvoitetasolla ponsikappaleen 6 kohdassa a tiivistetty niin, että Yhdistyneiden kansakuntien jäsenvaltioita velvoitetaan säätämään rangaistavaksi se, että kyseisen valtion kansalainen matkustaa tai yrittää matkustaa taikka että muu henkilö sen alueelta matkustaa tai yrittää matkustaa muuhun kuin asuin- tai kansalaisuusvaltioonsa tehdäkseen, suunnitellakseen tai valmistellakseen terroritekoja (terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia) tai osallistuakseen niiden tekemiseen taikka antaakseen tai vastaanottaakseen terroristikoulutusta. Turvallisuusneuvoston päätöslauselman mukaan tällainen toiminta voi tapahtua myös aseellisen konfliktin yhteydessä.

Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2178 (2014) ponsikappaleen 6 kohdan c mukaan rangaistavaksi oli säädettävä myös se, että tahallaan järjestetään tai edistetään, värväys mukaan lukien, a kohdassa tarkoitettua matkustamista.

Matkustamisrikoksen rangaistavaksi säätämisen yhteydessä katsottiin teon tulevan Suomessa rangaistavaksi turvallisuusneuvoston päätöslauselman velvoitetta laajemmin, kun rangaistavaksi säädetyn matkustamisen piiriin tuli kuulumaan matkustaminen kaikkien rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjen terrorismirikosten tekemistä varten. Tämä ratkaisu perustui siihen, että yleisesti ottaen siinä luvussa rangaistaviksi säädettyjen rikosten välille ei voida tehdä merkityksellisiä eroja siinä suhteessa, millä tavoin ne edistävät terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä, ja siihen, että luvussa rangaistaviksi säädetyt rikokset ovat vakavia rikoksia, jotka edistävät korkealle arvostetuille oikeushyville vakavia vahinkoja aiheuttavien terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä (HE 93/2016 vp, s. 24).

YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2178 (2014) täytäntöönpanon yhteydessä katsottiin, että ponsikappaleen 6 kohdan c mukainen matkustamisen järjestäminen tai edistäminen ei edellytä lainsäädäntötoimenpiteitä. Lain esitöiden mukaan kohta mahdollisti sen, että voidaan edellyttää edistettävän rikoksen eli

matkustamisrikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemistä, jolloin rikoslain 5 luvun 6 §:n mukainen avunannon rangaistavuus on riittävää. Värväyksen todettiin olevan rangaistavaa rikoslain 34 a luvun 4 c §:n mukaan. (HE 93/2016 vp, s. 29 ja 30).

Terrorismirikosdirektiivin 9 artiklan 1 kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että matkustaminen johonkin muuhun maahan kuin kyseiseen jäsenvaltioon tarkoituksena tehdä 3 artiklassa tarkoitettu terrorismirikos (terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos) tai edistää sen tekemistä, osallistua terroristiryhmän toimintaan tietoisena siitä, että osallistuminen edistää tällaisen ryhmän 4 artiklassa tarkoitettua rikollista toimintaa, tai antaa tai vastaanottaa 7 ja 8 artiklassa tarkoitettua terrorismiin liittyvää koulutusta, on rikosoikeudellisesti rangaistava teko.

Terrorismirikosdirektiivin 9 artiklan 2 kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että seuraavat teot ovat rikosoikeudellisesti rangaistavia tekoja:

a) matkustaminen kyseiseen jäsenvaltioon tarkoituksena tehdä 3 artiklassa tarkoitettu terrorismirikos tai edistää sen tekemistä, osallistua terroristiryhmän toimintaan tietoisena siitä, että osallistuminen edistää tällaisen ryhmän 4 artiklassa tarkoitettua rikollista toimintaa, tai antaa tai vastaanottaa 7 ja 8 artiklassa tarkoitettua terrorismiin liittyvää koulutusta; tai
b) kyseiseen jäsenvaltioon tulevan henkilön suorittamat valmistelutoimet tarkoituksena tehdä 3 artiklassa tarkoitettu terrorismirikos tai edistää sen tekemistä.

Terrorismirikosdirektiivin 14 artiklan 3 kohdan mukaan 9 artiklan 1 kohdassa ja 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettujen rikosten yrityksen tulee olla rangaistava.

Terrorismirikosdirektiivin 10 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että kaikenlainen järjestäminen tai edistäminen, jolla avustetaan henkilöä matkustamaan 9 artiklan 1 kohdassa ja 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetussa terrorismitarkoituksessa tietoisena siitä, että annettu apu on kyseistä tarkoitusta varten, on rikosoikeudellisesti rangaistava teko. Direktiivin 13 artiklan mukaan muun muassa 10 artiklassa tarkoitetun rikoksen osalta ei ole välttämätöntä todeta yhteyttä tiettyyn toiseen direktiivissä säädettyyn rikokseen.

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä rikoslain 34 a luvun 5 b §:ää muutettiin terrorismirikosdirektiivin 9 artiklan 2 kohdan vuoksi niin, että luovuttiin päätöslauselman mukaisista matkustajan kansalaisuutta, matkustamisen

lähtöpaikkaa ja matkustamisen kohdetta koskevista rangaistavuuden rajauksista. Rangaistavaksi tuli myös palaaminen tai matkustaminen Suomeen terrorismirikoksen tekemisen tarkoituksessa. Näiltä osin Suomen lainsäädäntöratkaisu noudattaa direktiivin 9 artiklan 2 kohdan a alakohtaa. Lisäksi rangaistavaksi tuli matkustaminen uuden rikoksen eli rikoslain 34 a luvun 1 a §:n mukaisen terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen tekemiseksi.

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä matkustamisrikoksen tekemisen edistäminen säädettiin erillisenä rikoksena rangaistavaksi rikoslain 34 a luvun 5 c §:ssä. Rikoslain 5 luvun 6 §:n mukaista avunannon rangaistavuutta ei pidetty direktiivin 13 artiklan takia riittävänä, koska rangaistava avunanto edellyttää, että avunannolla edistettävä rikos tai sen rangaistava yritys tehdään (HE 30/2018 vp, s. 47). Edistämisrikoksen tunnusmerkistössä päädyttiin kuitenkin myötäilemään avunantoa koskevan pykälän muotoiluja.

Kun terrorismin rahoittamisrikoksia koskevia säännöksiä muutettiin vuonna 2021 ja terroristin rahoittaminen säädettiin rangaistavaksi uutena terrorismirikoksena rikoslain 34 a luvun 5 a §:ssä, terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvaa matkustamista koskevat säännökset siirrettiin luvun 5 c §:ään ja rangaistavaksi tuli myös matkustaminen ulkomaille terroristin rahoittamisen tekemiseksi. Tuolloin matkustamisrikoksen edistämisrikos siirrettiin rikoslain 34 a luvun 5 d §:ään. Kun saman vuoden lopussa rikoslain 34 a luvun 5 e §:ssä säädettiin erillisenä terrorismirikoksena rangaistavaksi terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen, tuolloin tapahtuneella 5 c §:n muuttamisella tuli matkustamisrikoksena rangaistavaksi myös matkustaminen ulkomaille sellaisen kehottamisrikoksen tekemiseksi.

Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjan 4 artikla velvoittaa sopimuspuolia säätämään rangaistavaksi sen, että joku sen alueelta tai sen kansalainen matkustaa valtioon, joka ei ole matkustajan kansalaisuus- tai asuinvaltio, tarkoituksena tehdä terrorismirikos (terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos), edistää sitä tai osallistua siihen taikka antaa tai saada koulutusta terrorismiin. Vuonna 2015 tehty lisäpöytäkirja noudattaa siis rangaistavuuden rajausten suhteen Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmaa 2178 (2014). Myös yrityksen tulee artiklan mukaan olla rangaistava. Lisäpöytäkirjan 6 artikla velvoittaa myös päätöslauselmaa seuraillen sopimuspuolia säätämään rangaistavaksi matkustamisrikoksen tekemisen järjestämisen tai muun helpottamisen (edistämisen). Kun Suomi liittyi lisäpöytäkirjaan, sen 4 ja 6 artiklan ei katsottu edellyttävän lainsäädäntömuutoksia (HE 271/2022 vp, s. 18–22).

Matkustamisrikosta koskevat kansainvälisen vertailun tiedot

Jäljempänä jaksosta 5.2 ilmenevien kansainvälisen vertailun tietojen mukaan vertailuvaltioiden lainsäädännöt vaihtelevat merkittävästi. Joissakin valtioissa (Ruotsi, Norja, Saksa, Viro ja Belgia) säädetään rangaistavaksi matkustaminen tiettyjen rikosten tekemiseksi joko pykäläviittauksin tai muuten matkustamiseen liittyvät rikokset yksilöimällä. Eräissä vertailuvaltioissa (Yhdistynyt kuningaskunta ja Alankomaat) ei ole nimenomaisesti säädetty rangaistavaksi matkustamisrikosta.

Tanskan rikoslain 114 j §:n 1 kappaleen mukaan rangaistavaa on, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 2 kappaleen soveltamista, se että Tanskan kansalainen tai Tanskassa asuva luvattomasti tulee 3 kappaleen mukaiselle alueelle tai oleskelee siellä. Kysymys on viitatun kappaleen mukaan alueesta, jolla 114 e §:ssä tarkoitettu ryhmä tai yhteenliittymä on osapuolena aseellisessa konfliktissa. Pykäläviittaus tarkoittaa sitä, että kysymyksessä on ryhmä tai yhteenliittymä, joka tekee tai jonka tarkoituksena on tehdä 114, 114 a, 114 b, 114 c tai 114 d §:ssä tarkoitettuja rikoksia (terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, terrorismin rahoittaminen, värväys, värväytyminen, koulutuksen antaminen ja kouluttautuminen). Pykälän 2 kappaleen mukaan 1 kappaletta ei sovelleta maahantuloon ja oleskeluun tanskalaisten, ulkomaisten tai kansainvälisten julkisten palvelujen tai tehtävien suorittamiseksi.

Tanskassa rikoslain 114 j §:n 3 kappaleen mukaan oikeusministeri voi ulkoministeriä ja puolustusministeriä kuultuaan antaa määräyksiä, joiden perusteella alue kuuluu 1 kappaleen soveltamisalaan. Valtiopäivät voi kumota oikeusministerin antaman sääntelyn. Oikeusministeri tai tämän valtuuttama henkilö voi pykälän 4 kappaleen mukaan antaa hakemuksesta henkilölle luvan saapua 1 kappaleessa tarkoitetulle alueelle tai oleskella siellä, jos maahantulolla tai oleskelulla on tunnistettavissa oleva tarkoitus. Lupa voi myös kattaa henkilöryhmän, joka liittyy tiettyyn toimintaan tai organisaatioon. Pykälän 5 kappaleen mukaan oikeusministeri voi vahvistaa 4 kappaleen mukaisten hakemusten jättämistä koskevat yksityiskohtaiset säännöt ja määrätä, että 4 kappaleen mukaisiin lupapäätöksiin ei saa hakea muutosta hallintoviranomaiselta.

Ranskan rikoslain 421-2-6 artiklan mukaan tiettyjen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten valmistelu on rangaistavaa muun ohessa tilanteissa, jossa rikoksentekijä oleskelee ulkomailla terroristiryhmän toiminta-alueella edellyttäen lisäksi, että valmistelu liittyy yksittäiseen hankkeeseen tarkoituksessa häiritä vakavasti yleistä järjestystä pelottelun tai terrorin avulla ja sille on ominaista sellaisten esineiden tai aineiden hallussapito, hankkiminen, hankkimisen yrittäminen tai valmistaminen, jotka todennäköisesti aiheuttavat vaaraa muille.

Vertailujen tekemistä muiden valtioiden lainsäädäntöihin vaikeuttavat näiltä osin saman seikat kuin joiden on edellä jaksossa 2.4.2.4 todettu yleisemmin vaikeuttavan kansainvälisten vertailujen hyödynnettävyyttä. Tiettyä rikostyyppiä eli tässä tapauksessa terrorismirikoksia koskevien säännösten kokonaisuus on merkitsevä, lisäksi lainsäädäntötekniikat ja säännösten kirjoitustavat esimerkiksi sääntelyn tarkkuustason suhteen vaihtelevat. Merkityksellisiä saattavat olla myös rikokseen osallisuutta ja salahanketta koskevat säännökset.

Nykyisen sääntelyn arviointi

Nykyinen matkustamisrikosta koskeva säännös

Rikoslain 34 a luvun 5 c §:n 1 momenttiin liittyvä ensimmäinen kysymys koskee siitä, onko perusteltua rajata rangaistava matkustaminen niin, että tekijä matkustaa tehdäkseen rikoksen. Edellä on päädytty siihen, että rangaistussäännöksissä käytetään ilmaisua ”rikoksen tekemistä varten” koskien rikoksia, joilla voidaan edistää paitsi tekijän oman tulevan rikoksen tekemistä myös toisen henkilön tai muiden henkilöiden tulevan rikoksen tekemistä.

Matkustamiseen liittyvällä matkan tarkoituksena olevalla rikoksella voidaan sinällään edistää toisen tai toisten tekemää rikosta, mutta se näkökohta tulee merkityksellisesti katettua myös ”tehdäkseen” -muotoilulla, koska rikoslain 34 a luvun 5 c §:n 1 momentti kattaa kaikki 34 a luvun rikokset matkustamisen edistämisrikosta lukuun ottamatta. Merkitystä on nimenomaan sillä, missä määrin viitattavat rikokset voivat koskea toisen tai toisten tekemän rikoksen tekemisen edistämistä. Mitään rangaistavuuden vajetta ei synny, vaikka tämän säännöksen kohdalla ei käytetä ”rikoksen tekemistä varten” -muotoilua. Perusteltuna rangaistavuuden kannalta on edelleen se, että rikoksentekijä matkustaa tehdäkseen tietyn rikoksen.

Matkustamisrikoksen mukaisen tekijän tarkoituksen tulee kohdistua tietyn rikoslain 34 a luvun 5 c §:n 1 momentissa viitatun rikoksen tekemiseen matkustamiskohteena olevassa valtiossa, mutta muillekin rikoslain 34 a luvun rikoksille ominaisesti matkustamisen tarkoituksena olevan rikoksen ei tarvitse olla yksilöity esimerkiksi tekoajan, teon kohteen, tekotavan tai tarkan tekopaikan suhteen (esimerkiksi HE 89/2021 vp, s. 37). Rikoslain 34 a luvun 5 c § on kuitenkin tulkittavissa niin, että matkustamisen tarkoituksena olevan rikoksen tulee olla yksilöitävissä rikoslain 34 a luvun tietyn jonkin pykälän ja siihen liittyen rikosnimikkeen tarkkuudella. Tilanne on siis samanlainen kuin nykyisen terrorismirikoksen rahoittamisen kohdalla, mitä voidaan pitää kriminalisoinnin perusteltavuuden ja käytännön toimivuuden kannalta ongelmallisena.

Joissakin tilanteissa rikoksentekijä voi matkustaa tilanteessa, jossa matkustamisen tarkoituksena oleva rangaistava terroristinen rikollinen toiminta ei ole matkustamisen ajan olosuhteet ja matkustajan tiedossa tuolloin olleet seikat huomioon ottaen välttämättä yksilöitävissä rikoksen tarkkuudella (pykälän ja rikosnimikkeen tarkkuudella). Vaihtoehtoisiin toimintamalleihin liittyen vasta kohdemaassa lopulta selviää se, mitä matkustamisen jälkeen tapahtuisi ja minkälainen terrorismiin liittyvä rikos matkustamiskohteessa tehtäisiin. Tällöin tekijä ei matkusta nimenomaisesti tehdäkseen tietyn rikoksen. Vaihtoehtoiset tapahtumainkulut tulisi ottaa huomioon rikoksen rahoittamisen tavoin. Tämä voidaan toteuttaa säätämällä rangaistavaksi matkustaminen niin, että tekijä matkustaa tehdäkseen rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen, ja tarkentamalla perusteluissa, että avoimeksi voi jäädä se, minkä rikoslain 34 a luvun mukaisen rikoksen tekemiseksi ulkomaille matkustetaan.

Todetussa muotoilussa rangaistavaksi tulisi myös se, että tekijä matkustaa tehdäkseen rikoslain 34 a luvun 5 d §:ssä nykyisin rangaistavaksi säädetyn terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisen, jonka tekeminen matkustuskohteessa ei nykyisin voi olla matkustamisrikoksen tarkoituksena. Edistämisrikoksen sisällyttäminen matkustamisrikosta koskevaan säännökseen on perusteltua, koska matkustamisella voidaan päätyä myös edistämään matkustamisrikosta.

Luopuminen rikoslain 34 a luvun 5 c §:n 1 momentin mukaisista pykäläviittauksista ja viittaaminen jatkossa koko lukuun tarkoittaisi sitä, että tulevaisuudessa mahdollisesti rangaistaviksi säädettävät uudet terrorismiin liittyvät rikokset tulisivat kyseeseen matkustamisen tarkoituksena olevina rikoksina, jollei niitä nimenomaisesti suljeta pois matkustamisrikosta koskevan rangaistussäännöksen soveltamisalasta.

Rikoslain 34 a luvun 5 c §:n 1 momentti perustuu matkustuskohteiden osalta kansainvälisiin Yhdistyneiden kansakuntien, Euroopan neuvoston ja Euroopan unionin velvoitteisiin, joilla puolestaan reagoitiin nimenomaan tietynlaiseen ilmiöön eli rajat ylittävään terroristiseen matkustamistoimintaan (foreign terrorist fighters). Missään vaiheessa kansainvälisillä areenoilla ei ole ollut keskusteltavana se, että myös valtion sisäinen terroristinen matkustaminen tulisi säätää rangaistavaksi. Kansainvälisten velvoitteiden taustalla on erityisesti puuttuminen siihen, että henkilö siirtyy toisenlaisiin, terrorismirikosten tekemiselle nimenomaisesti myönteisiin tai niiden tekemistä muuten edistäviin olosuhteisiin.

Rankaisemisen arvoista lisäarvoa ei tuo se, että valtion sisällä matkustetaan jonkin 34 a luvun mukaisen rikoksen tekemiseksi. Tilanne ei merkityksellisesti muutu muuksi vielä esimerkiksi sillä, että matkustetaan terrorismin tarkoituksessa valtion

sisällä kaupungista toiseen. Sellaisessakin tilanteessa matkustamisvaiheessa tai ennen sitäkin kyseessä saattaa sinällään olla jo rangaistavaksi säädetty terrorismirikos, esimerkiksi terrorismirikoksen valmistelu suunnitelman sisältäessä matkustamisen tiettyyn paikkaan terrori-iskun toteuttamiseksi. Perusteltuna ei voida pitää matkustamisrikoksen soveltamisalan laajentamista niin, että se kattaisi myös valtion sisällä tapahtuvan matkustamisen.

Matkustamisrikoksenkin kohdalla pätee se, että tekijä käytännössä pyrkii edistämään täytetyn rikoksen tekemistä. Tämä on käsiteltävissä pykälien perusteluissa.

Rikoslain 34 a luvun 5 c §:n 1 momentin mukaan matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten ei tuomita erikseen, jos tekijä tekee matkustamiskohteessa jonkin sellaisen rikoksen, jonka tekeminen voi momentin mukaan olla matkustamisen tarkoituksena. Näiltäkin osin pätee se, mitä aikaisemmin on todettu toissijaisuuslausekkeista terroristiryhmän toimintaan osallistumisen yhteydessä. Rangaistussäännöksen suhteesta muihin rangaistussäännöksiin ei tarvita sääntelyä, vaan suhteen käsittely säännösten perusteluissa riittää.

Myös matkustamisrikoksen nimike on aiheellista muuttaa sen vuoksi, että rikosnimikkeessä nykyisin oleva ”terrorismirikos” tulisi jatkossa tarkoittamaan rikoslain uuden 34 a luvun 2 ja 3 §:n mukaisia rikoksia matkustamisrikoksen kuitenkin kattaessa matkustamisen kaikkien rikoslain uudessa 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjen rikosten tekemiseksi. Uudeksi rikosnimikkeeksi luvun 12 §:ään voitaisiin ottaa ”terroristinen matkustaminen”. Tämä olisi linjassa myös sen kanssa, että rikoslain uuden 34 a luvun otsikossa muita kuin terrorismirikoksia luonnehdittaisiin terrorismirikosten tekemistä edistäviksi terroristisiksi rikoksiksi.

Matkustamiseen liittyvä oleskelu vieraassa valtiossa

Edellä on jo jaksossa 2.4.4.7 käsitelty sitä, pitäisikö säätää rangaistavaksi pelkkä oleskelu terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella, ja päädytty kielteiseen lopputulokseen. Yhtenä keskeisenä perusteena johtopäätökselle oli se, että pelkkä oleskelu jollakin alueella sellaisenaan ilman mitään muita oleskelijan toimia ei vielä loukkaa mitään oikeushyviä tai edes vaaranna niitä. Oleskelua koskeva kysymys on merkityksellinen myös matkustamisrikoksen kohdalla eikä muutenkaan rajoitu pelkästään oleskeluun terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella.

Matkustamisrikos täyttyy, kun matkustaja saapuu kohdevaltioon eli valtioon, jossa hänellä on tarkoitus tehdä rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetty rikos (HE 93/2016 vp, s. 36). Saapumisesta alkaa oleskelu matkustamiskohteena

olevassa valtiossa. Sellainen oleskelu ei sinällään tuo rangaistavuuden kannalta merkityksellistä lisää, koska oleskelu automaattisesti seuraa jo rangaistavaksi säädetystä ja edelleen rikoslain uudessa 34 a luvussa rangaistavaksi säädettävästä matkustamisrikoksesta.

Tilanne muuttuu toiseksi sellaisessa tilanteessa, jossa henkilö matkustaa toiseen valtioon ilman tarkoitusta tehdä siellä rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetty rikos mutta jossa tarkoitus syntyy hänen matkustuskohteessa ollessaan. Kysymyksessä olevan oleskelun toisessa valtiossa voi katsoa liittyvän ennen kaikkea terroristiseen vierastaistelijailmiöön, jolle on ominaista Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2178 (2014) ponsikappaleen 6 kohdan a ja Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjan 4 artiklan mukaan se, että henkilö matkustaa terrorismirikoksen tai sen edistämisen tekemistä varten sellaiseen valtioon, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu. Tällainen matkustajaa koskeva rangaistavuuden rajaus rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyllä matkustamisrikoksellakin oli alkujaan. Taustalla on tarkoitus puuttua toimintaan, jossa siirrytään vieraisiin terrorismiin liittyvien rikosten tekemistä edistäviin olosuhteisiin.

Terroristiseen matkustamiseen liittyvää sääntelyä on rikoslain uuden 34 a luvun 12 §:n 2 momentissa perusteltua täydentää niin, että mainitusta rikoksesta tuomitaan myös se, joka tehdäkseen kyseisessä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu. Oleskeluun liittyvän tulevan rikoksen yksilöinnin osalta pätisi se, mitä edellä on todettu koskien sitä, että tekijä matkustaa toiseen valtioon tehdäkseen siellä rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen. Tulevan rikoksen ei tarvitsisi olla yksilöity pykälän ja rikosnimikkeen tarkkuudella.

Muut rikoslain 34 a luvun rikokset eivät kata eivätkä tule myöskään uudessa 34 a luvussa kattamaan todetunlaista tekoa, jolla tekijällä olevan tarkoituksen perusteella on oikeushyviä vaarantava luonne. Oleskeluteon rangaistavaksi säätämisellä näin ollen paikattaisiin lainsäädännössä olevaa aukko. Tunnusmerkistön perusteella, teon edellyttäessä edeltävää matkustamista vieraaseen valtioon, teosta on aiheellista säätää terroristista matkustamista koskevassa pykälässä.

Rangaistavaksi säädettäväksi ehdotettava oleskeluteko olisi siltä osin suppeampi kuin terroristiryhmän toimintaan osallistumisen yhteydessä käsitelty oleskelu terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella, että pelkkä oleskelu tietyllä alueella ei olisi rangaistavaa. Mutta toisaalta nyt kysymyksessä olevan teon rangaistavuus ei edellyttäisi oleskelua sellaisella tietyllä alueella, jonka määrittelyyn ja rajaamiseen liittyy merkittäviä ongelmia. Kun terrorismirikosten tekemistä edistävä toiminta olisi rikoslain uuden 34 a luvun mukaisesti hyvin laajasti säädetty rangaistavaksi ja

ulottuen hyvinkin etäälle terrorismirikosten tekemisestä, rangaistusvastuun perustavan tekijän tarkoitukseen liittyvän toiminnan piiri olisi hyvin laaja. Yhdeksästä vertailuvaltiosta Tanskassa on rangaistussäännös, jonka perusteella rangaistavaa on pelkkä saapuminen tietylle alueelle tai pelkkä oleskelu tietyllä alueella.

Oleskelurikoksen yritystä ei olisi tarpeellista eikä muutenkaan perusteltua säätää rangaistavaksi. Oleskelun yritys tulisi käytännössä merkityksellisesti katettua sillä, että olisi rangaistavaa yrittää matkustaa toiseen valtioon terrorismiin liittyvän rikoksen tekemistä varten. Oleskelurikos olisi muutenkin luonteeltaan sellainen, että tulevan rikoksen tekemispäätös syntyy oleskelun ollessa jo käynnissä. Rikoksen yrityksen rangaistavuus liitetään perinteisesti tekoihin, jotka etenevät vaiheittain täytettyyn rikokseen. Tällainen rikos on matkustamisrikos, jossa matkustetaan toiseen valtioon.

Matkustamisrikoksen säilyttäminen erillisenä rikoksena

Terroristinen matkustaminen molemmissa edellä todetuissa muodoissa ei välttämättä liity terroristijärjestön tai -ryhmän toimintaan vaan voi liittyä pelkästään omaan tai jonkin toisen yksittäisen henkilön tulevaan terrorismiin liittyvää rikokseen. Tämä näkökohta puoltaa sitä, että matkustamista koskeva rikos pidetään erillään terroristiryhmää koskevista rangaistussäännöksistä, lähinnä terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevista säännöksistä.

Terroristinen matkustaminen molemmissa edellä todetuissa muodoissaan on valmistelutyyppinen rikos, minkä vuoksi herää kysymys matkustamisrikoksen mahdollisesta yhdistämisestä terrorismirikoksen valmisteluun. Kansainvälisen vertailun tiedot osoittavat, että vertailun piirissä olevissa valtioissa valmistelurikos, jos sellainen on erikseen säädetty rangaistavaksi, ja matkustamisrikos ovat lainsäädännöllisesti erillään toisistaan. Merkittävin yhdistämistä vastaan puhuva seikka on se, että valmistelurikoksen ja matkustamisrikoksen tavoitteena olevat rikokset tulisivat rikoslain uudessa 34 a luvussakin poikkeamaan toisistaan. Valmistelurikos tehdään terrorismirikoksen tekemistä varten, matkustamisrikos voidaan tehdä minkä tahansa luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseksi.

Terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen

Rikoslain 34 a luvun 5 d §:n mukaisen matkustamisrikoksen edistämisrikoksen rangaistavaksi säätäminen perustuu terrorismirikosdirektiivin 10 ja 13 artiklaan. Taustalla ovat myös YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2178 (2014) ponsikappaleen 6 kohta c ja Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjan 6 artikla sekä rikoslain 5 luvun 6 §:n avunantosäännöksen rajallisuus (säännös edellyttää edistettävän

rikoksen eli tässä tapauksessa matkustamisrikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemistä). Kysymyksessä on kuitenkin avunantotyyppinen rikos, minkä vuoksi sanamuodossa on hyödynnetty rikoslain 5 luvun 6 §:n sanamuotoa. Rikoslain 34 a luvun 5 d §:n sanamuodon muuttamiseen ei ole toistaiseksi ilmennyt muuta aihetta kuin se, että uuden 34 a luvun 13 §:ssä täytyy ottaa huomioon ne muutokset, joita terroristista matkustamista koskien tehdään edelliseen pykälään.

Jos edistämisrikoksen tunnusmerkistössä puhuttaisiin yleisesti terroristisen matkustamisen edistämisestä, se tarkoittaisi, että edistämisrikoksena tulisi rangaistavaksi myös se, että edistetään oleskelurikoksen tekemistä eli siis sitä, että henkilö rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemistä varten oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu.

Rikoslain 34 a luvun 5 c §:n 1 momentissa nykyisin rangaistavaksi säädetyn ja jatkossa hieman muutettuna rikoslain uuden 34 a luvun 12 §:n 1 momentissa rangaistavaksi säädettävän matkustamisrikoksen osalta on täytynyt säätää rangaistavaksi matkustamisrikoksen edistämisrikos, koska terrorismirikosdirektiivin mukaan edistämisrikoksen rangaistavuus ei saa edellyttää sitä, että edistettävä matkustamisrikos tai sen rangaistava yritys tosiasiallisesti tehdään. Rikoslain uuden 34 a luvun 12 §:n 2 momentissa rangaistavaksi säädettävän oleskelurikoksen taustalla ei olisi kansainvälistä velvoitetta eikä näin ollen myöskään velvoitetta säätää sen tekemisen edistäminen rangaistavaksi riippumatta siitä, tehdäänkö oleskelurikos tai sen rangaistava yritys. Koska oleskelurikosta voidaan pitää jossakin määrin poikkeuksellisena, rikosoikeudellisen vastuunalaisuuden suhteellisen pitkälle ulottavana rikoksena, riittävää on, että oleskelurikokseen sovelletaan tavanomaiseen tapaan rikoslain 5 luvun 6 §:n avunantosäännöstä.

Rikoslain 34 a luvun 5 d §:n 2 momentissa todetaan, että edellä 1 momentissa tarkoitettuun tekoon ei sovelleta 5 luvun 6 §:n säännöksiä avunannosta. Edellä on katsottu, että rikoslain uuteen 34 a lukuun ei ole tarpeen ottaa toissijaisuuslausekkeita. Rikoslain 34 a luvun 5 d §:n 2 momentin kohdalla on kuitenkin kysymys toisen tyyppisestä selventävästä säännöksestä, jonka säilyttämistä uuden luvun 13 §:ssä voidaan pitää perusteltuna.

Matkustamisrikoksen edistämisrikos on tiettyyn rikoslain 34 a luvun rikokseen sidottu rikos, jonka yhdistäminen muihin sen luvun rikoksiin ei näytä varteenotettavalta vaihtoehdolta. Tämä koskee esimerkiksi yhdistämistä terrorismirikoksen valmistelua koskevaan pykälään. Huomioon on erityisesti otettava se, että matkustamisrikoksen tavoin myöskään sen edistämisrikos ei välttämättä liity

terroristijärjestön tai -ryhmän toimintaan vaan voi liittyä myös yksittäisen terroristisessa tarkoituksessa matkustavan henkilön matkustamisessa auttamiseen. Näin ollen yhdistäminen terroristiryhmää koskeviin säännöksiin ei tule kysymykseen.

2.4.4.12 Terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen

Nykyinen sääntely ja sen tausta

Rikoslain 34 a luvun 5 e §:n 1 momentin mukaan rangaistavaa terrorismirikoksiin liittyvänä julkisena kehottamisena on se, että henkilö joukkotiedotusvälinettä käyttäen tai julkisesti väkijoukossa taikka yleisesti tietoon saatetussa kirjoituksessa tai muussa esityksessä kehottaa tai houkuttelee värväytymiseen terroristiryhmään tai rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseen siten, että kehotus tai houkuttelu on omiaan aiheuttamaan värväytymisen tai terrorismirikoksen tekemisen.

Rikoslain 34 a luvun 5 e §:n 2 momentin mukaan, jos kehottaminen tai houkutteleminen aiheuttaa sen, että rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetty rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, sovelletaan, mitä 5 luvussa säädetään osallisuudesta rikokseen. Momentin perustelujen mukaan näissä tilanteissa voi tulla lähinnä kysymykseen rikoslain 5 luvun 5 §:n mukainen yllyttäjän vastuu (HE 89/2021 vp, s. 45).

Terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen on viimeisin rikoslain 34 a lukuun lisätty terrorismirikos. Sen pohja on kuitenkin ajallisesti kauas taakse päin ulottuvissa kansainvälisissä velvoitteissa ja muussa julkista kehottamista koskevassa rangaistussääntelyssä.

Vuoden 2002 puitepäätöksessä ei ollut julkiseen kehottamiseen liittyvää kriminalisointivelvoitetta. Vuonna 2005 tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen 5 artikla velvoitti sopimuspuolia säätämään rangaistavaksi sellaisen viestin levittämisen yleisölle tai muun yleisön tietoon saattamisen, jonka tarkoituksena on taivuttaa terrorismirikoksen (terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen) tekemiseen ja joka aiheuttaa yhden tai useamman terrorismirikoksen vaaran, riippumatta siitä, sisältääkö viesti tällaisten rikosten nimenomaista suosittamista.

Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohtaan lisättiin sen lain 17 luvun 1 §:ssä tarkoitettu julkinen kehottaminen rikokseen niiden rikosten joukkoon, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa. Rikoksen lisäämiseen rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momenttiin

ei niinkään vaikuttanut yleissopimuksen 5 artikla vaan terroristiryhmän toiminnan edistämiseen liittyvä sopimuksen 9 artiklan 1 kappaleen c kohta (HE 81/2008 vp, s. 13/II ja 14/I).

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan julkinen kehottaminen rikokseen voidaan edelleen tehdä terroristisessa tarkoituksessa. Rikoslain 17 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan julkiseen kehottamiseen rikokseen syyllistyy se, joka joukkotiedotusvälinettä käyttäen tai julkisesti väkijoukossa taikka yleisesti tietoon saatetussa kirjoituksessa tai muussa esityksessä kehottaa tai houkuttelee rikoksen tekemiseen siten, että kehotus tai houkuttelu 1) aiheuttaa vaaran, että sellainen rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, tai 2) muuten selvästi vaarantaa yleistä järjestystä tai turvallisuutta. Rikoslain 17 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukainen vaara rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemisestä tarkoittaa konkreettista vaaraa erotukseksi abstraktisesta vaarasta, jonka toteutumiseen riittää, että teko on tyypiltään vaaraa aiheuttava (HE 89/2021 vp, s. 12).

Vuoden 2008 puitepäätöksen 1 artiklalla muutettiin vuoden 2002 puitepäätöksen 3 artiklaa niin, että jäsenvaltioiden tuli säätää rangaistavaksi julkinen yllytys terrorismirikokseen Euroopan neuvoston yleissopimuksen 5 artiklaa vastaavasti. Myöhempi puitepäätös ei edellyttänyt yleissopimukseen liittymisen yhteydessä jo tehtyjen muutosten vuoksi lainsäädännön muuttamista.

Myös terrorismirikosdirektiivin 5 artikla edellyttää Euroopan neuvoston yleissopimuksen ja vuoden 2008 puitepäätöksen sanamuotoja jonkin verran täydentäen sitä, että jäsenvaltiot säätävät rangaistavaksi julkisen yllytyksen terrorismirikokseen. Artiklan mukaan sellaista yllytystä on viestien levittäminen yleisölle tai niiden muu yleisön saataville asettaminen millä tahansa keinoin, verkossa tai muualla kuin verkossa, tarkoituksena yllyttää jonkin 3 artiklan 1 kohdan a–i alakohdassa luetellun rikoksen (terrorismirikos/terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos uhkaamisrikosta lukuun ottamatta) tekemiseen, jos kyseisellä toiminnalla joko suoraan tai välillisesti, muun muassa terroritekoja ihannoimalla, puhutaan terrorismirikosten tekemisen puolesta ja siten aiheutetaan yhden tai useamman terrorismirikoksen vaara.

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä direktiivin 5 artiklan ei katsottu tehdyistä lisäyksistäkään huolimatta edellyttävän lainsäädäntömuutoksia, kun otettiin huomioon rikoslain 17 luvun 1 § ja 34 a luvun 1 § (HE 30/2018 vp, s. 38 ja 39). Tuossakin yhteydessä kansainvälisten velvoitteiden katsottiin mahdollistavan konkreettisen vaaran edellyttämisen kehottamisen kohteena olevan rikoksen toteutumisen suhteen.

Kun rikoslain 34 a lukua viimeisen kerran merkittävästi muutettiin, katsottiin olevan perusteltua täydentää terrorismirikoksia koskevia säännöksiä niin, että erillisenä julkisen kehottamisen rikoksena säädetään luvun 5 e §:ssä rangaistavaksi julkinen kehottaminen terroristiryhmään värväytymiseen tai luvussa rangaistavaksi säädetyn terrorismirikoksen tekemiseen niin, ettei edellytetä värväytymisen taikka terrorismirikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemisen konkreettista vaaraa. Terrorismirikollisuuden vakava luonne huomioon ottaen uudella rangaistussäännöksellä oli tarkoitus puuttua vakavasti otettavaan kehottamistoimintaan jo varhaisessa vaiheessa (HE 89/2021 vp, s. 20, 21, 23 ja 24). Tätä tavoitetta ilmentää pykälässä omaksuttu abstraktista vaaraa ilmentävä ”on omiaan” -rakenne.

Rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetään edelleen rangaistavaksi terroristisessa tarkoituksessa tehtynä julkisena kehottamisena rikokseen se, että tekijä sellaisessa tarkoituksessa julkisesti kehottaa tekemään muun rikoksen kuin siinä luvussa tarkoitetun terrorismirikoksen. Rangaistavuuden edellytyksenä on lisäksi, että kehotuksesta aiheutuu rikoslain 17 luvun 1 §:n 1 momentin mukaisesti rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemisen konkreettinen vaara. Lisäksi rikoslain 34 a luvun 5 e §:stä poiketen vaaraedellytyksen (teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle) on täytyttävä. Kohta ei kata kehottamista terroristiryhmään värväytymiseen, johon kehottamisen rangaistavaksi säätämistä kansainväliset velvoitteet eivät myöskään sinällään edellytä. Jos rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin johdantokappaleessa viitattua terroristista tarkoitusta ja/tai mainittua vaaraedellytystä ei ole tai ainakaan voida osoittaa, tekijä voidaan tuomita rikoslain 17 luvun 1 §:n mukaisesta julkisesta kehottamisesta rikokseen sen pykälän mukaisten rangaistavuuden edellytysten täyttyessä.

Rikoslain 34 a luvun 5 e §:n säätämisen yhteydessä rikoslain 17 luvun 1 §:ään lisättiin selventävä 3 momentti, jonka mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdystä julkisesta kehottamisesta rikokseen säädetään 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa ja terrorismirikoksiin liittyvästä julkisesta kehottamisesta mainitun luvun 5 e §:ssä.

Nykyisen sääntelyn arviointi

Terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista koskeva rikoslain 34 a luvun 5 e § on ollut voimassa vasta vuoden 2022 alusta lähtien. Käytännön kokemuksia ei ole vielä kertynyt tulkintakysymyksiin tai pykälän toimivuuteen liittyen.

Rikoslain 34 a luvun 5 e §:n säätämisen yhteydessä perustuslakivaliokunta (PeVL 34/2021 vp, kappale 11) katsoi olevan syytä täsmentää ja selkeyttää sääntelyä, kun saman tyyppinen kehottamisteko voi tulla rangaistavaksi kahden eri säännöksen

(rikoslain 34 a luvun 1 ja 5 e §) perusteella. Lakivaliokunta kuitenkin piti rikoslain 17 luvun 1 §:n, 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdan ja ehdotetun 34 a luvun uuden 5 e §:n soveltamisaloja ja suhteita riittävän selkeinä ilman muutoksia (LaVM 15/2021 vp, s. 11). Lakivaliokunta kuitenkin katsoi, että terrorismirikoksia koskevan sääntelyn kokonaisarvioinnin yhteydessä on syytä arvioida myös kehottamisrikoksia koskevan sääntelyn toimivuus ja selkeys.

Kehottamisrikoksia koskeva kolmeen pykälään (rikoslain 17 luvun 1 § sekä 34 a luvun 1 ja 5 e §) jakautuva kehikko ei ole helposti hahmotettava, mutta kuitenkin vuonna 2021 terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen rangaistavaksi säätämisen yhteydessä perustelluksi ja hyväksyttäväksi katsottu. Kullakin pykälällä on oma tiettyihin edellytyksiin sidottu soveltamisalansa, jonka perusteella sääntely ei ole esimerkiksi yhdistettävissä jollakin tavalla. Käytännössä havaitut tulkinta- tai soveltamisongelmat voisivat puoltaa sääntelyn selkeyttämistä tai muuta muuttamista, mutta sellaisia ongelmia ei ole tietoon tullut. Näin ollen vain joitakin vuosia sitten tehdyistä kehottamisrikoksia koskevasta kolmea rikosta koskevasta lainsäädäntöratkaisusta on aihetta pitää kiinni tässä vaiheessa.

Tässä yhteydessä ei ole myöskään katsottu aiheelliseksi muuttaa kysymyksessä olevan julkisen kehottamisen tunnusmerkistöä. Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate ja kysymyksessä olevan rangaistussäännöksen sananvapausherkkyys edellyttävät tarkkaa sääntelyä. Myös tämän vaatimuksen terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista koskeva säännös täyttää, vaikka rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 e § on julkista kehottamista rikokseen koskevaa rikoslain 17 luvun 1 §:ää seuraten kirjoitettu kehotuksen tai houkuttelun suorittamistapojen suhteen mahdollisimman yleiseen muotoon, jotta useat erilaiset kehottamistavat tulevat katetuiksi ja jotta pykälää ei tarvitse muuttaa esimerkiksi kommunikointimenetelmien muuttuessa ja kehittyessä. Vertailuvaltioiden lainsäädännöistä ilmenee, että kehotus- tai yllytysteko (se, miten kehotetaan, ja se, mihin kehotetaan) on ilmaistu hyvin yleisluonteisesti sikäli kuin erillistä kehottamiskriminalisointia edes on.

Terrorismirikoksen rahoittamisen (rikoslain 34 a luvun 5 §) ja terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen (rikoslain 34 a luvun 5 c §) tavoin terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen voi koskea rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyjen muiden rikosten tekemistä, vaikka kahden mainitun rikoksen rangaistussäännöksistä poiketen kehottamisrikosta koskevassa pykälässä ei ole pykäläviittauksia.

Rikoslain 34 a luvun 5 e §:n perustelujen mukaan muiden terrorismirikosten tekemistä edistävien tekojen tavoin terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen rangaistavuus ei edellytä, että kehottamisen tai houkuttelun kohteena oleva

terrorismirikos on yksityiskohtaisesti määritelty tekoajan, tekopaikan tai tekotavan suhteen. Teon rangaistavuuden kannalta riittävää on esimerkiksi se, että julkisesti kehotetaan antamaan tai ottamaan terroristista koulutusta tai antamaan rahaa terroristiryhmälle. (HE 89/2021 vp, s. 43)

Kehottamisrikosta koskevan rikoslain 34 a luvun 5 e §:n perustelut ovat tulkittavissa niin, että kehotuksen kohteena olleen rikoksen on oltava yksilöitävissä rikoslain 34 a luvun jonkin pykälän ja siihen liittyen rikosnimikkeen tarkkuudella. Näin ollen tilanne on pitkälti samanlainen kuin terrorismirikoksen rahoittamisen ja terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen kohdalla. Myös kriminalisoinnin perusteltavuuteen ja toimivuuteen liittyvät kysymykset ovat ainakin jossakin määrin samanlaisia kuin kahden mainitun rikoksen kohdalla. Terrorismirikoksiin liittyvällä julkisella kehottamisella voidaan kehottaa rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyyn rikolliseen toimintaan niin, että kehotuksen kohteena oleva toiminta ei ole välttämättä yksilöitävissä rikoksen tarkkuudella (voi olla esimerkiksi terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten tai kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten). Sellaisen kehotuksen esittäminen on vakava ja paheksuttava teko. Kehottamisrikosta koskevan rangaistussäännöksen perusteluissa voidaan sanamuodon muuttamatta jättämisestä huolimatta todeta, että avoimeksi voi jäädä se, minkä rikoslain 34 a luvun mukaisen rikoksen tekemistä varten kehottamisteko tehdään.

Myös kehottamisrikoksen nimike on aiheellista muuttaa sen vuoksi, että rikosnimikkeessä nykyisin olevan ”terrorismirikos” tulisi jatkossa tarkoittamaan rikoslain uuden 34 a luvun 2 ja 3 §:n mukaisia rikoksia kehottamisrikoksen kuitenkin kattaessa kehottamisen kaikkien rikoslain uudessa 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjen rikosten tekemistä varten. Uudeksi rikosnimikkeeksi luvun 14 §:ään voitaisiin ottaa ”terroristinen julkinen kehottaminen”. Tämä olisi linjassa myös sen kanssa, että rikoslain uuden 34 a luvun otsikossa muita kuin terrorismirikoksia luonnehdittaisiin terrorismirikosten tekemistä edistäviksi terroristisiksi rikoksiksi.

2.4.4.13 Terroristiryhmän määritelmä

Arvioinnin lähtökohdat

Rikoslain 34 a luvun 6 §:ssä ovat terroristisen tarkoituksen, terroristiryhmän ja kansainvälisen järjestön määritelmät. Niistä ensimmäistä ja kolmatta sekä tarvetta siirtää määritelmäpykälä rikoslain 34 a luvun alkuun on jo käsitelty edellä jaksossa 2.4.4.2.

Rikoslain 34 a luvun 6 §:n 2 momentin mukaan *terroristiryhmällä* tarkoitetaan vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen 1 tai 1 a §:ssä tarkoitettuja rikoksia eli terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia tai terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä radiologista asetta koskevia rikoksia. Terroristiryhmän määritelmä on rikoslain 34 a luvun kannalta tärkeä, koska terroristiryhmän käsitteeseen viitataan luvun 3, 4, 4 c, 5 b ja 5 e §:ssä. Myös luvun muut pykälät koskevat tekoja, joita voidaan tehdä terroristiryhmän toiminnassa, vaikka ne pykälät kattavat myös ryhmän ulkopuolisen toiminnan.

Yleismaailmallista rikoslainsäädännön valmistelussa sitovaa terroristiyhteenliittymän, terroristiorganisaation, terroristijärjestön tai terroristiryhmän määritelmää ei ole. Sellaista määritelmää ei sisälly myöskään Euroopan neuvoston lisäpöytäkirjaan, jonka 2 artikla velvoittaa sopimuspuolia säätämään rangaistavaksi osallistumisen yhteenliittymään tai ryhmään terrorismia varten.

Rikoslain terroristiryhmän määritelmä perustuu vuoden 2002 puitepäätöksen 2 artiklan 1 kohtaan ja sitä sanatarkasti seuraavaan terrorismirikosdirektiivin 2 artiklan 3 alakohtaan. Kohdan ja alakohdan mukaan ”terroristiryhmällä” tarkoitetaan rakenteeltaan jäsentynyttä, tietyksi ajaksi perustettua, useamman kuin kahden henkilön yhteenliittymää, joka toimii yhdessä terrorismirikosten (terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten) tekemiseksi. Puitepäätöksen kohdassa ja terrorismirikosdirektiivin alakohdassa määritellään myös ”rakenteeltaan jäsentynyt ryhmä”, jolla tarkoitetaan yhteenliittymää, joka ei ole muodostunut sattumalta rikoksen tekemiseksi välittömästi ja jonka jäsenillä ei ole välttämättä muodollisesti määriteltyjä tehtäviä, jonka kokoonpano ei välttämättä pysy jatkuvasti samana tai jonka rakenne ei ole välttämättä pitkälle kehitetty.

Rikoslain 34 a luvun 6 §:n 2 momentin terroristiryhmän määritelmä poikkeaa sanamuodoltaan mutta ei asiallisesti vuoden 2002 puitepäätöksen ja terrorismirikosdirektiivin määritelmästä. Lakiin ei puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä katsottu tarpeelliseksi ottaa erikseen rakenteeltaan jäsentyneen ryhmän määritelmää, vaan sitä käsitellään puitepäätöksen kohtaan perustuen momentin perusteluissa (HE 188/2002 vp, s. 62/I).

Rikoslaissa omaksuttu tapauskohtaisesti sovellettava terroristiryhmän määritelmä soveltuu joustavasti terroristijärjestöjen alueellisiin tai pienempiinkin osiin ja soluihin sekä järjestöistä kokonaan erillisiin yksittäisiin ryhmiin (HE 89/2021 vp, s. 37). Jos kysymys on kahden henkilön yhteistoiminnasta tai muuten yhteenliittymästä, joka ei täytä rikoslain 34 a luvun 6 §:n 2 momentin määritelmää, sovellettavaksi voivat tulla rikoskumppanuutta tai muuta osallisuutta koskevat rikoslain

5 luvun säännökset. Rikoslain terroristiryhmän määritelmä ei edellytä, että ryhmään kuuluvat henkilöt ovat samassa paikassa ja että heidän tehtävänsä olisivat vastaavanlaisia.

Yhdeksän vertailuvaltion tietojen mukaan terroristiorganisaation tai -ryhmän määritelmä on vain Viron ja Belgian terrorismirikosäännöksissä. Muuten pykälissä saatetaan vain todeta kyseessä olevan yhteenliittymä, organisaatio tai ryhmä, jonka tarkoituksena on tehdä terrorismirikoksia (terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia) tai joka toimii tehdäkseen sellaisia rikoksia. Yhdistyneen kuningaskunnan vuoden 2000 terrorismilain mukaan (Section 3) sisäministeri voi määrätä organisaatioita kiellettäviksi. Niin syntynyttä kiellettyjen organisaatioiden listausta hyödynnetään sitten sen lain rangaistussäännösten soveltamisessa koskien terroristiorganisaatioon liittyviä rikoksia.

Suomi noudattaa rikoslain 34 a luvun sääntelyssä sitä muissakin valtioissa omaksuttua linjaa, että rikoslainsäädännössä ei nimetä joitakin tahoja terroristiyhteenliittymiksi, terroristiorganisaatioiksi, terroristijärjestöiksi tai terroristiryhmiksi. Suomessa ei ole myöskään rikoslainsäädännön soveltamista palvelevia listauksia terroristiorganisaatioista.

Rikoslainsäädännöstä ja sen soveltamisen edistämisestä on erotettava hallinnollinen terroristivarojen jäädyttäminen, jossa noudatetaan luonnollisia henkilöitä ja oikeushenkilöitä koskevia Yhdistyneiden kansakuntien ja Euroopan unionin listauksia. Varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annettu laki (325/2013) koskee tiettyjen luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden varojen jäädyttämistä johtuen heidän kytköksistään terroristiseen toimintaan. Kyseinen laki ei koske sellaisia YK- ja EU-taustaisia jäädyttämisvelvoitteita, jotka valtioiden on pantava suoraan täytäntöön eli jotka ovat suoraan sovellettavia ilman kansallista jäädyttämispäätöstä. Varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annettu laki mahdollistaa jäädyttämispäätöksen tekemisen myös sillä perusteella, että kyseessä on luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, jota on syytä epäillä, jolle vaaditaan rangaistusta tai joka on tuomittu rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetystä teosta (lain 3 §:n 1 momentin 2 kohta).

Keskusrikospoliisi ylläpitää julkista luetteloa tekemistään päätöksistä, jotka perustuvat varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annettuun lakiin. Vaikka luettelointi on tarkoitettu nimenomaan varojen jäädyttämiseen, sillä on merkitystä myös rangaistussäännösten soveltamisessa ja siinä, mitä yhteenliittymiä menee terroristiryhmän määritelmän piiriin. Samaa ohjaavaa vaikutusta on ylikansallisilla listauksia koskevilla päätöksillä. Tämä koskee esimerkiksi kansainvälisesti keskeiseksi katsottavia ja listausten piiriin kuuluvia terroristijärjestöjä.

Nykyisen sääntelyn arviointi

Viimeisiä merkittäviä lainsäädäntömuutoksia valmistelleen työryhmän mietinnön (”Terrorismirikosten sääntelyn ajanmukaisuus ja vastaavuus vertailumaiden sääntelyn kanssa”) mukaan (s. 74) tiedossa ei ole, että puitepäätökseen ja sitä seuranneeseen terrorismirikosdirektiiviin rakentuvasta terroristiryhmän määritelmästä olisi käytännössä aiheutunut epäselvyyksiä tai ongelmia suhteessa ainakaan yleisesti terroristijärjestöiksi katsottuihin yhteenliittymiin nähden. Terrorismirikosdirektiivi edellyttää sen mukaisen tapauskohtaisesti sovellettavan määritelmän pitämistä rikoslainsäädännössä. Määritelmäsäännöksen perusteluissa voidaan täsmentää määritelmän osia**.**

Rikosoikeudellisen terroristiryhmän määritelmän soveltamista koskevaa kansallista terroristiryhmien listausmenettelyä ei tässä yhteydessä ehdoteta. Käytännön toimijoita palvelee parhaiten nykyinen joustava määritelmä, jonka puitteissa yhteenliittymän luonne voidaan arvioida tapauskohtaisesti.

Kansallinen listaus on ilmeisesti vähintäänkin vaikeasti yhteen sovitettavissa noudatettavan EU-sääntelyyn perustuvan määritelmän kanssa, mikä sekin asettaa kyseenalaiseksi listauksesta saatavan hyödyn. Huomioon voidaan ottaa myös se, että hallinnollisilla terroristivarojen jäädyttämispäätöksillä ja niihin liittyvillä listauksilla on ohjaavaa merkitystä rikoslain säännösten soveltamisen kannalta.

Kansalliseen rikoslainsäädännön soveltamista palvelevaan terroristiryhmien listausmenettelyyn liittyy vaikeita kysymyksiä. Ensinnäkin on epäselvää se, millä perusteilla listaus tehtäisiin. Samaan kysymykseen liittyy listausjärjestelmän toimivuus (miten jokin ryhmä esimerkiksi rajataan listauspäätöksessä, kun yhteenliittymällä ei ole välttämättä nimeä, siihen kuuluvat henkilöt vaihtuvat ja ryhmä ei ole ehkä muutenkaan rajattavissa). Epäselvää on myös se, minkälainen olisi listauksen aikaansaamista koskeva järjestelmä ja miten sitä pidettäisiin yllä.

2.4.4.14 Syyteoikeus

Rikoslain 34 a luvun 7 §:n mukaan syytteen nostamisesta rikoslain 34 a luvussa tarkoitetuista rikoksista päättää valtakunnansyyttäjä. Valtakunnansyyttäjä määrää tällöin myös siitä, kenen on ajettava syytettä. Rikoslain 34 a luvun 7 § syyteoikeuden järjestämisestä ei perustu kansainvälisiin velvoitteisiin, joten järjestämisen sääntely ja käytännön toteuttaminen ovat kansallisessa harkinnassa.

Rikoslain 34 a luvun 7 §:n säätämisen yhteydessä on todettu (HE 188/2002 vp, s. 63/I) valtakunnansyyttäjän syyteoikeutta puoltavan neuvoston joulukuussa 2001 vuoden 2002 puitepäätöksen valmistelun yhteydessä hyväksymä lausuma, jossa mainitaan, että puitepäätöksen perusteella ei voida asettaa syytteeseen terrorismista henkilöitä, jotka käyttävät laillista oikeuttaan tuoda julki mielipiteensä, vaikka he kyseistä oikeutta käyttäessään syyllistyvät rikoksiin. Pykälää säädettäessä lisäksi todettiin, että syytteen nostamisessa joudutaan harkitsemaan rikoksen terroristisen tarkoituksen olemassaoloa ja mahdollisesti myös sitä, mikä on ollut henkilön toiminnan suhde perusoikeuksien käyttämiseen. Kyseinen syyteoikeutta koskeva järjestely takaa pykälän perustelujen mukaan terrorismirikosten syyteharkinnassa noudatettavan erityisen huolellisuuden, joka puolestaan palvelee perusoikeuksien turvaamista.

Rikoslain 34 a luvun 7 §:ää valtakunnansyyttäjän ja muun syyttäjän rikosprosessiin osallistumisen osalta täydentää rikoslain 1 luvun 12 §, jonka mukaan ulkomailla tehdyksi epäiltyä rikosta ei saa tietyissä tapauksissa tutkia Suomessa (suomalaisessa tuomioistuimessa) ilman valtakunnansyyttäjän syytemääräystä. Esitutkintalain 3 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan syyttäjä päättää esitutkinnan aloittamisesta, jos ulkomailla tehdyn rikoksen tutkiminen edellyttää rikoslain 1 luvun 12 §:ssä tarkoitettua valtakunnansyyttäjän syytemääräystä. Vaikka syyttäjä ei päättäisi esitutkinnan aloittamisesta, hänen näkemyksensä painaa esitutkintalain 5 luvun mukaisen esitutkintayhteistyön puitteissa.

Syyttäjälaitos pystyy toimintatavoillaan varmistamaan sen, että pykälän esitöissä tarkoitettu erityisen huolellinen harkinta koskien perusoikeuksien turvaamista toteutuu. Myös terroristisia rikoksia koskevissa asioissa voidaan toimia normaaliin tapaan, jonka mukaan esitutkintaviranomainen tekee esitutkintatalain 5 luvun 1 §:n mukaisen ilmoituksen syyttäjäalueelle. Valtakunnansyyttäjä antaisi syyttäjäalueille ohjeen, jonka mukaisesti kaikista rikoslain 34 a luvun rikoksia koskevista asioista tehtäisiin ilmoitus valtakunnansyyttäjälle. Hänellä olisi mahdollisuus ottaa asia itselleen, jos siihen olisi erityistä syytä asian ennakkotapausluonteen, teon poikkeuksellisuuden tai vakavuuden taikka muun vastaavan syyn vuoksi.

Terroristisen rikosten lisäksi useiden muidenkin rikosten kohdalla syyttäjä joutuu esitutkintayhteistyössä ja syyteharkinnassa suorittamaan perusoikeuksien punnintaa. Terroristiset rikokset eivät ole siltä osin erikoisasemassa. Esimerkiksi sotarikokset kuuluvat paikallissyyttäjän syyteharkintavaltaan, vaikka ilmeistä on, että joissain tilanteissa niiden tunnusmerkistön soveltaminen sekä asianmukaisen oikeudenkäyntiaineiston hankkiminen ja esittely ovat käytännössä olennaisesti vaativampia kuin terrorismirikosten. Käytännön kokemus on lisäksi osoittanut, ettei kaikissa tutkintaan ja syyteharkintaan siirtyvissä terroristisissa rikoksissa ole tullut esiin sellaisia periaatteellisia kysymyksiä, joiden vuoksi niitä ei olisi perusteltua hoitaa paikallissyyttäjien toimesta.

Syyttäjälaitos on vuodesta 2017 lähtien toteuttanut sota- ja terrorismirikossyyttäjien koulutusohjelmaa. Syyttäjälaitoksen käsiteltäväksi tulevat sellaiset rikokset jaetaan ensisijaisesti koulutusohjelmaan osallistuville syyttäjille. Syyteoikeuden järjestäminen tavanomaiseen tapaan tukisi Syyttäjälaitoksessa jo tehtyjä koulutus- ja erikoistumislinjauksia.

Myöskään terroristisen rikosten mahdolliset kansainväliset ulottuvuudet eivät ole yksinään peruste pitää rikoslain 34 a luvun 7 §:ää vastaavaa sääntelyä voimassa. Sellaiset ulottuvuudet ovat eri rikosten kohdalla osa normaalia esitutkintayhteistyötä ja syyteharkintaa. Mikäli epäillyn rikoksen tekopaikka on ulkomailla, sovellettavaksi tulee esitutkintalain 3 luvun 8 §:n 1 momentti. Siinä todetaan, että jos ulkomailla tapahtuneen rikoksen tutkiminen Suomessa edellyttää rikoslain 1 luvun 12 §:ssä tarkoitettua valtakunnansyyttäjän syytemääräystä, syyttäjä päättää esitutkinnan aloittamisesta. Pykälä koskee kaikkia rikoksia, ja asiaa hoitavan syyttäjän on kaikissa tapauksissa oltava yhteydessä valtakunnansyyttäjän toimistoon syytemääräyksen saamiseksi. Ulkomailla tapahtuneen rikoksen tutkimiseen liittyvä vaatimus valtakunnansyyttäjän syytemääräyksestä ei siten ole peruste asettaa terroristisia rikoksia syyteoikeuden järjestämisen näkökulmasta erityiseen asemaan suhteessa muihin rikoksiin.

Edellä todetun perusteella rikoslain 34 a luvun 7 §:n mukaisesta sääntelystä voidaan luopua.

2.4.4.15 Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Nykyinen sääntely ja sen tausta

Rikoslain 34 a luvun 8 §:n 1 momentin mukaan siinä luvussa mainittuihin rikoksiin sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään. Momentissa omaksuttu koko lukuun viittaava lainsäädäntöratkaisu on johtanut siihen, että uudet rangaistaviksi säädetyt terrorismirikokset ovat tulleet oikeushenkilön rangaistusvastuun piiriin, koska niitä ei ole nimenomaisesti suljettu pois.

Pykälän 2 momentin mukaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään, sovelletaan myös 1 tai 1 a §:ssä tai 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn ryöstöön, törkeään ryöstöön, kiristykseen ja törkeään kiristykseen sekä 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa, 1 a §:ssä tai 2 §:n 3 kohdassa taikka 4, 5 tai 5 c §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn väärennykseen ja törkeään väärennykseen.

Pykälän 2 momentissa viitattujen rikosten piiri on sama kuin se rikosten piiri, johon kuuluvat rikokset ovat rikoslain 1 luvun 7 §:n 3 momentin 3 ja 4 kohdan perusteella kansainvälisiä rikoksia terrorismirikosdirektiivin 12 ja 19 artiklaan liittyen.

Rikoslain 34 a luvun 8 § säädettiin vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä. Tämä perustui puitepäätöksen 7 artiklaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden oli toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että oikeushenkilöt voidaan saattaa vastuuseen 1–4 artiklassa tarkoitetusta rikoksesta tietyin 7 artiklan mukaisin edellytyksin. Puitepäätöksen 8 artikla edellytti sitä, että oikeushenkilölle voidaan langettaa tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia seuraamuksia, joihin kuuluvat rikosoikeudelliset tai muut sakot ja joihin voi kuulua myös muita seuraamuksia. Suomessa tällaiset kansainväliset velvoitteet toteutetaan oikeushenkilön rangaistusvastuulla. Pykälän 2 momentti lisättiin vasta eduskuntakäsittelyssä (LaVM 24/2002 vp, s. 8/I) ilman, että sen soveltamisalaan otettujen rikosten piiriä olisi jotenkin perusteltu. Oikeushenkilön rangaistusvastuun määräytymisen edellytyksiä koskevat ja muut vastuumuotoon liittyvät säännökset ovat rikoslain 9 luvussa.

Euroopan neuvoston yleissopimuksen 10 artikla edellyttää oikeushenkilön vastuusta säätämistä sopimuksen mukaisia terrorismirikoksia koskien. Yleissopimukseen liittyminen ei siltä osin edellyttänyt lainsäädäntömuutoksia. Oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevia lainsäädäntömuutoksia ei myöskään edellyttänyt liittyminen yleissopimuksen lisäpöytäkirjaan.

Vuoden 2002 puitepäätökseen perustuva rikoslain 34 a luvun 8 §:n 2 momentti poikkesi puitepäätöksen 3 artiklaan perustuvana jonkin verran nykyisestä momentista. Tuolloin säädetyn momentin mukaan oikeushenkilön rangaistusvastuuta sovellettiin rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä tai 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa mainitun rikoksen tekemiseksi tehtyyn ryöstöön, törkeään ryöstöön, kiristykseen ja törkeään kiristykseen sekä 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai 2 momentissa, 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa taikka 4 tai 5 §:ssä mainitun rikoksen tekemiseksi tehtyyn väärennykseen tai törkeään väärennykseen.

Terrorismirikosdirektiivin 17 artikla edellyttää sitä, että oikeushenkilö voidaan saattaa vastuuseen 3–12 ja 14 artiklassa tarkoitetusta rikoksesta tietyin 17 artiklan mukaisin edellytyksin. Direktiivin 18 artikla oikeushenkilölle määrättävien seuraamusten luonteesta ja laadusta vastaa puitepäätöksen 8 artiklaa. Direktiivin 17 artiklan 1 kohdan viittauksen piiriin kuuluva terrorismirikosdirektiivin 12 artikla koskee muina terroritoimintaan liittyvinä rikoksina a) ryöstöä jonkin 3 artiklassa luetellun rikoksen tekemiseksi, b) kiristystä jonkin 3 artiklassa luetellun rikoksen tekemiseksi ja c) väärien hallintoasiakirjojen laatimista tai käyttämistä jonkin 3 artiklan

1 kohdan a–i alakohdassa, 4 artiklan b alakohdassa tai 9 artiklassa luetellun rikoksen tekemiseksi. Direktiivin 3 artikla koskee terrorismirikoksia (terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia, c alakohdassa on poissuljettu 3 artiklan 1 kohdan j alakohdan mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehty uhkaaminen), 4 artiklan b alakohta terroristiryhmän toimintaan osallistumista ja 9 artikla matkustamista terrorismitarkoituksessa.

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä katsottiin vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon tavoin, että ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikosten osalta riittävät rikoslain 31 luvun 1–4 §:n sekä 33 luvun 1 ja 2 §:n ryöstöä, törkeää ryöstöä, kiristystä, törkeää kiristystä, väärennystä ja törkeä väärennystä koskevat yleiset rangaistussäännökset ja että näin ollen ei tarvita niitä tekoja koskevia erillisiä rangaistussäännöksiä terrorismirikoksia koskevaan rikoslain 34 a lukuun (HE 30/2018 vp, s. 53).

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä todettiin oikeushenkilön rangaistusvastuun ulottuvan eräiltä osin laajemmalle kuin direktiivin 17 ja 18 artiklat edellyttävät. Rikoslain 34 a luvun 8 §:n 2 momentti todettiin myös sisällöltään virheelliseksi, koska 2 §:ssä on vain yksi säännös, minkä vuoksi 1 momenttia ei tule sen yhteydessä todeta. Direktiivin vaatimusten perusteella momentti katsottiin olevan aiheellista muuttaa nykyiseen muotoon. Tuolloin kuitenkin vielä viitattiin terrorismirikoksen tekemiseksi tapahtuvan matkustamisen osalta sen tuolloiseen pykälätunnukseen (5 b §). (edellisessä kappaleessa mainittu HE, s. 62)

Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä kiinnitettiin huomiota myös siihen, että oikeushenkilön rangaistusvastuun tulee direktiivin 17 artiklassa olevan 14 artiklaan kohdistuvan viittauksen vuoksi kattaa myös viimeksi mainitussa artiklassa tarkoitettuja avunanto-, yllytys- ja yritysrikoksia. Vastaava sääntely oli jo puitepäätöksessä, jonka täytäntöönpanon yhteydessä ei katsottu tarpeelliseksi tehdä lainsäädäntömuutoksia näiltä osin. Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä todetun mukaan rikoslain 9 luvun 2 §:n perusteluista ilmenee, että osallisuudella kyseisen oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevan pykälän 1 momentissa tarkoitetaan osallisuutta laajassa merkityksessä ja että tavalliseen tapaan osallisia ovat tekijäkumppanien lisäksi yllyttäjät ja avunantajat. Terrorismirikosten yritysten rangaistavuus puolestaan perustuu niitä koskeviin rikoslain 34 a luvussa oleviin säännöksiin, joten ne ovat luvun 8 §:n 1 momentin mukaisesti luvussa mainittuja rikoksia.

Kun terrorismin rahoittamisrikoksia koskevia säännöksiä muutettiin vuonna 2021, muutettiin samalla rikoslain 34 a luvun 8 §:n 2 momenttia niin, että siinä viitataan 5 b §:ssä tarkoitetun rikoksen asemesta 5 c §:ssä tarkoitettuun rikokseen. Tämä muutos johtui siitä, että terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvaa matkustamista koskeva pykälä siirtyi rikoslain 34 a luvussa yhdellä pykälällä eteenpäin.

Nykyisen sääntelyn arviointi

Oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevat rikoslain nykyisen 34 a luvun 8 §:n säännökset perustuvat EU-sääntelyyn, ensin vuoden 2002 puitepäätökseen ja sitten terrorismirikosdirektiiviin kuitenkin niin, että kansallinen sääntely menee pykälän 2 momenttiin liittyen joiltakin osin laajemmalle. Direktiivin 17 artikla edellyttää, että oikeushenkilön rangaistusvastuun piiriin säädetään ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikokset seuraavasti:

- Ryöstö, törkeä ryöstö, kiristys ja törkeä kiristys rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 ja 1 a §:ssä tarkoitetun rikoksen (terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos) tekemiseksi ja
- väärennys ja törkeä väärennys rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 momentin 2–8 kohdan ja 2 momentin mukaisten terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemiseksi, rikoslain 34 a luvun 1 a §:n mukaisen terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen tekemiseksi, rikoslain 34 a luvun 4 §:n mukaisen terroristiryhmän toimintaan osallistumisen tekemiseksi ja rikoslain 34 a luvun 5 c §:n mukaisen terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen tekemiseksi.

Jossakin määrin epäselväksi on jäänyt, miksi vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä on rikoslain 34 a luvun 8 §:n 2 momenttia koskien eduskuntakäsittelyssä on omaksuttu puitepäätöstä laajempi sääntely. Terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä on toteutettu direktiivin edellyttämät muutokset, mutta tuolloin ei arvioitu uudelleen puitepäätöksen yhteydessä tehtyjä lainsäädäntöratkaisuja.

Tässä yhteydessä ei ole katsottu aiheelliseksi lähteä kaventamaan rikoslain nykyisen 34 a luvun 8 §:n 2 momentin soveltamisalaa sen uuteen lukuun siirtämisen yhteydessä niin, että se vastaisi terrorismirikosdirektiivin sääntelyä. Sellaiselle lainsäädäntöratkaisulle olisi oltava vahvat perusteet ottaen huomioon terrorismirikollisuuden vakava luonne. Toisaalta tässä yhteydessä ei ole myöskään lähdetty entisestään laajentamaan niiden ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikoksiin liittyvien rikosten piiriä,

joita oikeushenkilön rangaistusvastuu koskee. Piiri on nykyisellään sama kuin Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa koskevissa rikoslain 1 luvun 7 §:n 3 momentin 3 ja 4 kohdassa. Kansallisessa sääntelyssä on lähdetty siitä, että kansainvälisten rikosten ja oikeushenkilön rangaistusvastuun piiriin kuuluvat ryöstö-, kiristys- ja väärennysrikokset ovat samoja. Johdonmukaisuusnäkökohta liittyy siihen, että taustalla oleva EU-sääntely on näiltä osin oikeushenkilön rangaistusvastuuta (terrorismirikosdirektiivin 17 artikla) ja rikoslainsäädännön alueellista soveltamisalaa (terrorismirikosdirektiivin 19 artiklan) koskien samanlainen.

Oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevan pykälän 2 momenttiin on kuitenkin tehtävä ne muutokset, jotka suoraan johtuvat muutoksista rikoslain uudessa 34 a luvussa. Tämä koskee viitattujen pykälien numeroiden muuttumista sekä yhden kohdan lisäämistä terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevan pykälän ensimmäiseen momenttiin.

2.4.4.16 Rangaistusasteikot

Yleistä

Tähän lainvalmisteluhankkeeseen oleellisesti liittyvän hallitusohjelman toimenpidekirjauksen mukaan rangaistusasteikkoja tarkistetaan siten, että rangaistukset terrorismirikoksista kovenevat. Työryhmän asettamispäätöksen mukaan työryhmän tehtävänä on valmistella terrorismirikoksia koskevat lainsäädäntömuutokset, joissa toteutetaan hallituksen ohjelman toimenpidekirjaukset. Asettamispäätöksen mukaan terrorismirikosten rangaistusasteikoiden osalta on tavoitteena, että otetaan asianmukaisesti huomioon kunkin teon vahingollisuus ja vaarallisuus sekä että asteikot ovat asianmukaisessa suhteessa toisiinsa ja myös rikoslaissa rangaistaviksi säädettyihin muihin tekoihin nähden.

Siltä osin kuin terroristisia rikoksia koskevia rangaistusasteikkoja muutetaan, kysymys ei ole niinkään rangaistusten koventamisesta rangaistusasteikkoja muuttamalla. Varsinaisesti rangaistusten koventamisesta voidaan puhua vain silloin, kun on rangaistuskäytäntöä, jota useimpia rikoslain 34 a luvun rikoksia koskien ei ole. Luvussa rangaistavaksi säädetyistä rikoksista on toistaiseksi vain kolme tuomiota (viisi tuomittua rangaistusta).

Kysymys on pikemminkin siitä, että tekoja arvioidaan yleisellä tasolla uudelleen niiden rangaistusarvon (rikoksen ajateltavissa olevien ilmenemismuotojen osoittama teon paheksuttavuus, vahingollisuus ja vaarallisuus sekä tekotyypin ilmentämä tekijän syyllisyys) perusteella. Rangaistusasteikkojen on oltavan riittävän laajoja, jotta

vakavuudeltaan erilaiset saman rikoksen tekotavat voidaan ottaa asianmukaisesti huomioon. Tämä koskee erityisesti sitä, minkälainen ja kuinka läheinen yhteys terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen on muulla rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettävällä teolla.

Perustuslakivaliokunta on rikoslain 34 a luvun sääntelyä tarkastellessaan todennut ensinnäkin useampaan otteeseen, että terroristisen toiminnan poikkeuksellisen vakavalle luonteelle on annettava merkitystä arvioitaessa sitä vastaan käytettävien keinojen oikeasuhtaisuutta (PeVL 26/2014 vp, s. 2/I, PeVL 37/2016 vp, s. 2, PeVL 20/2018 vp, s. 2, PeVL 1/2021 vp, kappale 3 sekä PeVL 34/2021 vp, kappale 3). Lisäksi valiokunta on luvun säännösten käsittelyn yhteydessä katsonut, että rangaistussäännösten ankaruuden tulee olla oikeassa suhteessa teon moitittavuuteen ja rangaistusjärjestelmän tulee kokonaisuudessaan täyttää suhteellisuuden vaatimukset (terrorismirikoksiin liittyen PeVL 37/2016 vp, s. 3 ja PeVL 56/2016 vp, s. 6).

Rangaistusasteikot antavat rajat tuomioistuinten ratkaisutoiminnalle. Rangaistusta määrättäessä eli rangaistuslajia valittaessa ja rangaistusta mitattaessa tuomioistuimet ovat sidottuja rikoslain 6 luvun säännöksiin, joiden perusteella määräämisessä otetaan huomioon moninaisia seikkoja. Jos henkilö on syyllistynyt useampiin rikoksiin, tulevat sovellettaviksi myös rikoslain 7 luvun säännökset rangaistuksen määräämisestä sellaisessa tapauksessa.

Yleinen rangaistuskäytäntö on otettava huomioon, mutta terrorismirikosten kohdalla sitä ei ole vielä muodostunut tuomioiden vähäisyyden vuoksi. Myöskään terroristisia rikoksia koskevia korkeimman oikeuden linjauksia ei ole rangaistussäännösten soveltamisesta ja rangaistuksen määräämisestä. Suomessa rangaistukset määrätään yleisesti rangaistusasteikon alaosasta, minkä vuoksi rangaistusminimi on käytännössä rangaistusmaksimia merkityksellisempi.

Tuomioistuinten ratkaisutoiminnassa voidaan tehdä rangaistusasteikosta poikkeavia rangaistuksen määräämisratkaisuja, millä voidaan välttää esimerkiksi lievissä tapauksissa kohtuuttomiin rangaistuksiin päätymistä. Rikoslain 6 luvun säännösten mukaisesti on mahdollista tuomita rangaistusasteikon minimin alittava rangaistus, tuomita sakkoa silloinkin, kun se ei ole rangaistusasteikon mukaan mahdollista, jos rikoksesta ei ole säädetty ankarampaa rangaistusta kuin vankeutta määräajaksi, ja myös jättää rangaistus tuomitsematta. Nämä vaihtoehdot ovat kuitenkin tarkoitettu poikkeuksellisissa tapauksissa käytettäviksi. Ei ole siis perusteltua tehdä rangaistusasteikkomuutoksia, joiden osalta voidaan jo etukäteen olettaa, että joudutaan laajemmassa määrin turvautumaan poikkeuksellisiin rangaistuksen määräämisen vaihtoehtoihin.

Myös rangaistusasteikkoja koskien suuntaviivoja voidaan saada toisten valtioiden ja erityisesti Suomelle vertailuvaltioina keskeisiksi koettujen lainsäädännöistä. Kuitenkin myös asteikoiden osalta vertailua vaikeuttavat ne seikat, joita edellä on jo käsitelty jaksossa 2.4.2.4.

Rangaistusasteikot ovat kansalliseen rangaistusjärjestelmään sidottuja ja siinä muiden rikosten rangaistuksiin suhteutettuja. Rangaistusasteikot eivät myöskään vielä kerro paljoakaan siitä, minkälaisia rangaistuksia asteikoiden puitteissa tuomitaan. Lisäksi samannimisetkin tai saman tyyppistä tekoa koskevat rikokset vaihtelevat valtioittain rangaistavan käyttäytymisen suhteen, mikä heikentää mahdollisuuksia tehdä rangaistusasteikkovertailuja. Yhdeksän vertailuvaltion lainsäädännöistä voidaan yleisenä havaintona tehdä se, että niiden rangaistusasteikkojen mukaan terroristisista rikoksista voidaan tuomita huomattavastikin ankarampia rangaistuksia kuin Suomessa. Erityisesti tämä koskee enimmäisrangaistuksia, mutta käytössä on myös Suomessa käytettäviä korkeampia vähimmäisrangaistuksia. Vertailuvaltioiden lainsäädännöistä löytyy kuitenkin myös lievempiä rangaistusasteikkoja kuin Suomessa säädetyt.

Terrorismirikokset (terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos; rikoslain uuden 34 a luvun 2 ja 3 §)

Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rangaistusasteikot vaihtelevat rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 §:n mukaan riippuen pohjana olevien rikosten rangaistusasteikoista. Lievimmän asteikon mukaan tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi, ankarimman asteikon (terroristisessa tarkoituksessa tehty murha) mukaan tuomitaan vain elinkautinen vankeusrangaistus.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rangaistusasteikot perustuvat ajattelulle, jonka mukaan rikoksesta on tuomittava ankarampi rangaistus silloin, kun se tehdään terroristisessa tarkoituksessa. Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rangaistusasteikot ovat näin ollen ankarampia kuin pohjarikosten normaaliasteikot. Tätä edellyttää myös terrorismirikosdirektiivin 15 artiklan 2 kohta. Mistään terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta ei voida tuomita sakkoa, vaikka rikoksesta voitaisiin ilman sellaista tarkoitusta tuomita sakkoa.

Suomessa on annettu kaksi tuomiota terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä rikoksista (jakso 2.3.1). Mainittavaa rangaistusasteikkojen arvioinnissa hyödynnettävää oikeuskäytäntöä ei ole siis vielä päässyt syntymään. Varsinais-Suomen käräjäoikeus tuomitsi 15.6.2018 elinkautisen vankeusrangaistuksen terroristisessa tarkoituksessa

tehdyistä kahdesta murhasta ja kahdeksasta murhan yrityksestä. Päijät-Hämeen käräjäoikeus tuomitsi 31.10.2023 kolme vastaajaa muiden rikosten ohessa terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä törkeistä ampuma-aserikoksista ja avunannosta sellaiseen rikokseen. Vakavimmasta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä törkeästä ampuma-aserikoksesta olisi yksin arvioituna tullut käräjäoikeuden mukaan mitata lähes kahden ja puolen vuoden pituinen vankeusrangaistus. Itä-Suomen hovioikeus ei 1.10.2024 annetulla tuomiolla muuttanut Päijät-Hämeen käräjäoikeuden tuomiota.

Tässä yhteydessä ei ole katsottu aiheelliseksi arvioida terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rangaistusasteikkoja toisin kuin on tehty vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä, mihin asteikot pääosin perustuvat. Asteikot ovat laajoja mahdollistaen hyvin konkreettisen rikoksen vakavuuden huomioon ottamisen rangaistuksen määräämisessä. Rangaistusasteikot on suhteutettu toisiinsa pohjarikoksina olevien rikosten vakavuuden mukaan. Yleisesti ottaen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten enimmäisrangaistukset ovat useiden rikosten kohdalla kaksi vuotta korkeampia kuin pohjarikosten normaaliasteikoissa.

Rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentissa terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten joukkoon ehdotetaan lisättäväksi neljä uutta rikosta. Momentin 3 kohdassa mainittaisiin törkeä vapaudenriisto, josta terroristisessa tarkoituksessa tehtynä tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi (ilman sellaista tarkoitusta tehtynä vankeutta tuomitaan vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta), momentin 6 kohdassa mainittaisiin törkeä raiskaus ja törkeä ryöstö, joista terroristisessa tarkoituksessa tehtynä tuomittaisiin vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi (ilman sellaista tarkoitusta tehtynä vankeutta tuomitaan vähintään kaksi ja enintään kymmenen vuotta), ja momentin 8 kohdassa mainittaisiin törkeä lapsenraiskaus, josta terroristisessa tarkoituksessa tehtynä tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi vuodeksi tai elinkaudeksi (ilman sellaista tarkoitusta tehtynä tuomitaan vankeutta vähintään neljä ja enintään kaksitoista vuotta).

Terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Mainittu rikos poikkeaa luonteeltaan terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä rikoksista sillä tavoin, että radiologiseen aseeseen liittyvä rikos on itsenäinen rikos, jonka pohjalla ei ole rikoslaissa rangaistavaksi säädettyä rikosta. Terroristisessa tarkoituksessa tehtyä radiologista asetta koskevaa sääntelyä ei pykälätunnusta lukuun ottamatta muutettaisi säädettäessä uusi rikoslain 34 a luku.

Terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen rangaistusasteikko ei ole rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä vakiintunut, yleisesti käytettävä rangaistusasteikko. Sama rangaistusasteikko on rikoslain nykyisen 34 a luvun rikoksista eräillä terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä rikoksilla, terroristiryhmän toimintaan osallistumisella, koulutuksen antamisella terrorismirikoksen tekemistä varten, värväyksellä terrorismirikoksen tekemiseen ja terrorismirikoksen rahoittamisella. Samaa rangaistusasteikkoa ei ole rikoslain nykyisen 34 a luvun ulkopuolisilla rikoksilla.

Kun terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos säädettiin rangaistavaksi terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä, rangaistusasteikkoa arvioitaessa (HE 30/2018 vp, s. 28) otettiin huomioon vertailussa terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rangaistusasteikkoja. Huomioon otettiin muun ohessa se, että terroristisessa tarkoituksessa tehdystä kemiallisen aseen kiellon rikkomisesta ja terroristisessa tarkoituksessa tehdystä biologisen aseen kiellon rikkomisesta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Laajaa rangaistusasteikkoa katsottiin puoltavan sen, että teot voivat vakavuudeltaan poiketa toisistaan merkittävästikin. Asiaa ei ole tässä yhteydessä ilmennyt aihetta arvioida toisin kuin direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä on tehty.

Terrorismirikoksen valmistelu (rikoslain uuden 34 a luvun 4 §)

Rikoslain nykyisen 34 a luvun 2 §:n mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi. Rangaistusasteikko on säädetty vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä. Rikoslain nykyisen 34 a luvun rikoksista sama rangaistusasteikko on kouluttautumisella terrorismirikoksen tekemistä varten.

Tämän rikoksen rangaistusasteikko ei ole rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä vakiintunut, rikoslaissa yleisesti käytetty rangaistusasteikko. Rikoslain nykyisen 34 a luvun ulkopuolella sama asteikko on väärällä ilmiannolla (15 luvun 6 §), oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisella (15 luvun 9 §), rekisterimerkintärikoksella (16 luvun 7 §), parituksella (20 luvun 9 §), törkeällä tietomurrolla (38 luvun 8 a §) ja törkeällä laittomalla saaliin kätkemisellä (48 a luvun 4 a §).

Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta ei ole tuomittu rangaistusta, joten rangaistusasteikon arvioinnissa hyödynnettävää oikeuskäytäntöä ei ole.

Kun terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu säädettiin rangaistavaksi, huomiota kiinnitettiin (HE 188/2002 vp, s. 44) ensinnäkin siihen, että rangaistusasteikon olisi oltava oikeassa suhteessa terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten ja varsinkin niiden yritysten rangaistuksiin. Lisäksi katsottiin, että rangaistusasteikon olisi oltava oikeassa suhteessa muihin valmistelukriminalisointeihin (mm. joukkotuhonnan valmistelu, valtiopetoksen valmistelu ja yleisvaarallisen rikoksen valmistelu). Tuolloin todettiin kolmen vuoden enimmäisrangaistuksen kytkentä myös siihen, että puitepäätöksen mukaan terroristiryhmän toiminnan johtamisesta tuli tuomita 15 vuoden enimmäisrangaistus. Valmistelurikoksen enimmäisrangaistuksen tuli olla sillä perusteella vähintään kolme vuotta vankeutta.

Kyseisen rikoksen rangaistavaksi säätämisen jälkeen valmistelurikoksia koskeva lainsäädäntöympäristö on muuttunut niin, että vuonna 2013 ovat rangaistaviksi tulleet törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelu (rikoslain 21 luvun 6 a §, vankeutta vähintään neljätoista vuorokautta ja enintään neljä vuotta), panttivangin ottamisen valmistelu (rikoslain 25 luvun 4 a §, vankeutta vähintään neljätoista vuorokautta ja enintään kolme vuotta) ja törkeän ryöstön valmistelu (rikoslain 31 luvun 2 a §; vankeutta vähintään neljätoista vuorokautta ja enintään kolme vuotta).

Terrorismirikoksia käsitellyt oikeusministeriön asettama työryhmä viittasi vuoden 2020 mietinnössään (Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2020:8) tulevaan kokonaisarviointiin liittyen siihen, että terrorismin rahoittamisrikoksia koskevien säännösten muuttamisen yhteydessä oli hallituksen esityksen luonnoksen lausuntopalautteessa todettu tarve tarkastella terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun rangaistusasteikkoa.

Kysymyksessä oleva valmistelurikos ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi rikoslain uudessa 34 a luvussa terrorismirikoksen valmisteluna (4 §). Uuteen lukuun ottamisen yhteydessä sääntelyä muutettaisiin niin, että rangaistavaksi tulee myös toisten tekemien tulevien rikosten valmistelu (”terrorismirikoksen tekemistä varten”) ja rangaistavuus laajennetaan koskemaan kaikkien sellaisten esineiden ja aineiden käsittelyä, joilla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle. Nämä muutokset eivät sinällään ole sen tyyppisiä, että niiden johdosta rangaistusasteikkoa tarvitsisi muuttaa esimerkiksi nykyistä laajemmaksi.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun rangaistusasteikko on merkittävästi lievempi kuin muiden rikoslain nykyisessä 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjen rikosten rangaistusasteikot ovat lukuun ottamatta terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan kouluttautumisen asteikkoa, jota käsitellään

jäljempänä erikseen. Terrorismirikoksen valmistelu voi kuitenkin edistää terrorismirikoksen tekemistä tavalla, joka saattaa joissakin tilanteissa rinnastua muilla luvun rikoksilla tapahtuvaan edistämiseen. Terrorismirikoksen valmistelu voi lisäksi liittyä pikaisestikin tehtävään terrorismirikokseen, joten ajallinen yhteys valmisteltavaan rikokseenkaan ei ole välttämättä etäinen. Laajaa rangaistusasteikkoa puoltaa myös terrorismirikoksen valmistelun kohdalla se, että valmisteltavat rikokset voivat poiketa vakavuudeltaan merkittävästi toisistaan ja kattavat esimerkiksi terroristisessa tarkoituksessa tehtävät henkirikokset.

Tämän valmistelurikoksen rangaistusasteikko on lievempi kuin törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelun asteikko, vaikka nimenomaan terrorismirikoksen tekemisen edistämistä voidaan pitää vakavana tekona ottaen huomioon terrorismirikollisuuden yhteiskunnan perustoimintoja, oikeusjärjestystä sekä ihmisten henkeä, terveyttä ja turvallisuutta hyvin vakavasti vaarantava luonne. Rikoksen mainitun luonteen perusteella sitä on myös pidettävä lähtökohtaisesti vakavampana kuin niitä rikoksia, joille rikoslaissa on 34 a luvun ulkopuolella säädetty rangaistusasteikko, jonka mukaan teosta tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

Todettujen seikkojen perusteella terrorismirikoksen valmistelulle tulisi säätää rangaistusasteikko, jonka mukaan teosta ei voida tuomita sakkoa. Koska valmisteluteot eri tavoin ja merkitykseltään vaihtelevasti edistävät terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä ja koska valmisteltavien rikosten vakavuustaso myös vaihtelee merkittävästi, terrorismirikoksen valmistelun rangaistusasteikon tulisi olla laaja.

Lähtökohtaisesti valmistelurikoksen rangaistuksen on oltava lievempi kuin valmisteltavan rikoksen ja sen yrityksen rangaistuksen. Rangaistuksen määräämiskäytännössä erityinen merkitys on vähimmäisrangaistuksella. Johdonmukaisena voidaan tässä tapauksessa pitää rikoslain 2 c luvun 2 §:n 2 momentissa säädettyä vankeuden yleistä neljäntoista päivän minimiä. Vähimmäisrangaistus olisi näin ollen matalampi kuin minkään terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen vähimmäisrangaistus on.

Mitä tulee terrorismirikoksen valmistelun enimmäisrangaistukseen, perusteltuna voidaan rikoksen terroristisen luonteen vuoksi pitää sitä, että enimmäisrangaistus on korkeampi kuin törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelun neljän vuoden enimmäisrangaistus. Kun toisaalta ankarimmat enimmäisrangaistukset olisi aiheellista säästää vakavimmille ja paheksuttavimmille rikoslain uuden 34 a luvun niille rikoksille, jotka edistävät terroristisessa

tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä, rikoslaissa käytettävistä enimmäisrangaistuksista kuuden vuoden vankeusrangaistus sopisi terrorismirikoksen valmistelun enimmäisrangaistukseksi.

Todetun perusteella terrorismirikoksen valmistelusta tuomittaisiin siis vankeuteen enintään kuudeksi vuodeksi. Rangaistusasteikko olisi poikkeuksellinen, mutta jo nykyisen rikoslain 34 a luvun asteikot ovat merkittäviltä osin yleisimmin käytetyistä poikkeavia. Rikoslain 6 luvun säännökset mahdollistaisivat sakkorangaistuksen tuomitsemisen poikkeuksellisissa tilanteissa.

Terroristiryhmän johtaminen (rikoslain uuden 34 a luvun 5 §)

Rikoslain nykyisen 34 a luvun 3 §:n mukaan terroristiryhmän johtamisesta tuomitaan tilanteesta riippuen vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi tai vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Terroristiryhmän johtaja tuomitaan yhteiseen vankeusrangaistukseen terroristiryhmän johtamisesta ja ryhmän toiminnassa tehdystä tietystä terroristisesta rikoksesta. Terroristiryhmän johtaminen säädettäisiin rangaistavaksi rikoslain uuden 34 a luvun 5 §:ssä. Terroristiryhmän johtamista koskevaa rangaistuskäytäntöä ei ole.

Terroristiryhmän johtamista koskevia rangaistusasteikkokysymyksiä on jo käsitelty edellä jaksossa 2.4.4.6. Siinä on jo päädytty ehdottamaan, että terroristiryhmän johtamista koskevaan rikoslain uuden 34 a luvun pykälään (5 §) ei enää otettaisi lievempää rangaistusasteikkoa. Terroristiryhmän johtamisesta tuomittaisiin siis uusien säännösten mukaan kaikissa tapauksissa vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi. Tähän rangaistusasteikkoon on aikanaan vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä päädytty kansallisen seuraamusjärjestelmän ominaispiirteisiin (määräaikaisen vankeusrangaistuksen enimmäiskesto on kaksitoista vuotta) ja puitepäätökseen (johtamisrikoksen enimmäisrangaistuksen on oltava vähintään 15 vuotta vankeutta; sama vaatimus on terrorismirikosdirektiivissä) liittyvistä syistä. Kyseinen rangaistusasteikko korostaa terroristiryhmän johtamisen vakavaa ja paheksuttavaa luonnetta rikoksena ja on edelleen EU-sääntely ja kansallinen seuraamusjärjestelmä huomioon ottaen perusteltu.

Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen (rikoslain uuden 34 a luvun 6 §)

Rikoslain 34 a luvun 4 §:ssä rangaistavaksi säädetyn terroristiryhmän toimintaan osallistumisen rangaistusasteikko (vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään kahdeksan vuotta) säädettiin vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä, kun teko säädettiin rangaistavaksi rikosnimikkeellä ”terroristiryhmän toiminnan edistäminen”.

Terroristiryhmän toimintaan osallistumisen rangaistusasteikko ei ole rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä vakiintunut, yleisesti käytettävä rangaistusasteikko. Sama rangaistusasteikko on rikoslain nykyisen 34 a luvun rikoksista eräillä terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä rikoksilla, terroristisessa tarkoituksessa tehdyllä radiologista asetta koskevalla rikoksella, koulutuksen antamisella terrorismirikoksen tekemistä varten, värväyksellä terrorismirikoksen tekemiseen ja terrorismirikoksen rahoittamisella. Samaa rangaistusasteikkoa ei ole rikoslain nykyisen 34 a luvun ulkopuolisilla rikoksilla.

Terroristiryhmän toiminnan edistämisestä ja terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta ei ole tuomittu rangaistusta, joten rangaistusasteikon arvioinnissa hyödynnettävää oikeuskäytäntöä ei ole.

Lain esitöissä on käsitelty rikoslain nykyisen 34 a luvun 4 §:n rangaistusasteikon määräytymiseen vaikuttaneita tekijöitä (HE 188/2002 vp, s. 54/II). Enimmäisrangaistus valittiin puitepäätöksen 5 artiklan 3 kohdan enimmäisrangaistusvaatimuksen perusteella. Kohta myöhemmän terrorismirikosdirektiivin 15 artiklan 3 kohdan tavoin edellyttää, että terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta voidaan langettaa vapausrangaistus, jonka enimmäiskesto on vähintään kahdeksan vuotta.

Lisäksi lain esitöissä todetaan, että vaikka terroristiryhmän toimintaan osallistumisen eri tekomuodoista on pyritty rajaamaan vähäisimmät pois, voi kuitenkin joissain tilanteissa olla tarpeen käyttää myös suhteellisen lieviä rangaistuksia. Sen vuoksi rangaistusasteikoista ehdotettiin laajaa. Samalla myös todettiin, että ehdotettu rangaistusasteikko olisi sama kuin terrorismin rahoittamisella (nykyisin terrorismirikoksen rahoittaminen). Hallituksen esityksen mukaan samaa rangaistusasteikkoa voitiin perustella tekojen saman tyyppisyydellä.

Rikoslain 34 a luvun nykyisen 4 §:n mukaan rangaistavaa on terroristiryhmän toimintaan osallistumisena kaikkien terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten, terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen ja terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun edistäminen. Tämä tarkoittaa sitä, että tällaisella toisen rikoksen tekemistä edistävällä osallistumisrikoksella on

laajempi ja ankaramman enimmäisrangaistuksen omaava rangaistusasteikko kuin useilla osallistumisrikoksella edistettävillä rikoksilla. Kyseinen piirre on ominainen muillekin rikoslain nykyisen 34 a luvun rikoksille (koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, värväys terrorismirikoksen tekemiseen ja terrorismirikoksen rahoittaminen).

Todettuun rangaistusasteikkojen suhteeseen liittyvään kysymykseen on puututtu ja sitä on käsitelty aikaisemmissa terrorismirikosten muuttamista koskeneissa lainvalmisteluhankkeissa. Erityisesti näin on tapahtunut terrorismin rahoittamista (terrorismirikoksen rahoittamista) koskien. Rahoittamisrikoksen osalta on todettu, että sen rikoksen rangaistavuus on suhteutettava siihen, kuinka vakavaa rikosta rahoitetaan (HE 89/2021 vp, s. 27 ja siinä viitatut aikaisemmat hallituksen esitykset). Tuossa lain esityökohdassa todetaan selventävästi lisäksi, että terrorismirikoksen rahoittamisen rangaistusasteikko ei ole suinkaan tarkoitettu sovellettavaksi kaikessa laajuudessaan kaikkien rahoitettavien terrorismirikosten kohdalla. Tähän liittyy edellä jo todettu mahdollisuus tietyin edellytyksin rikoslain 6 luvun säännösten nojalla alittaa rangaistusasteikko tai tuomita sakkoa silloinkin, kun sakon määrääminen ei ole asteikon mukaan mahdollista, millä voidaan estää kohtuuttomaksi katsottaviin rangaistuksiin päätymistä.

Myös terroristiryhmän toiminnan edistämisen (nykyinen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) rangaistavaksi säätämisen yhteydessä käsiteltiin kyseisen rikoksen rangaistuksen määräämisen suhdetta edistettävien rikosten rangaistuksiin. Tuolloin todetun mukaan (HE 188/2002 vp, s. 55) rangaistusta mitattaessa on otettava huomioon se, että rangaistus toimintaan osallistumisesta on oikeassa suhteessa mahdollisesta pääteosta ja varsinkin avunannosta siihen tuomittavaan rangaistukseen. Toimintaan osallistuminen on etäämmällä itse rikoksesta kuin avunanto. Jos päärikosta ei ole tehty, osallistumisesta tuomittava rangaistus on pyrittävä suhteuttamaan siihen rangaistukseen, joka edistettävästä täytetystä päärikoksesta olisi voitu tuomita.

Terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskien nyt tehtävien ehdotusten mukaan rangaistavaksi tulee osallistuminen terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Lisäksi rangaistusäännökseen nostettaisiin nykyisin vain perusteluissa olevia olennaisen tehtävän (rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 4 kohta) hoitamistapoja. Näiden muutosten ei arvioida laajentavan rangaistavan käyttäytymisen alaa. Niillä ei ole myöskään mainittavaa merkitystä arvioitaessa terroristiryhmän toimintaan osallistumisen rangaistusasteikon asianmukaisuutta.

Terroristiryhmän toimintaan osallistumisen rangaistusasteikon olisi oltava jatkossakin riittävän laaja, jotta se kattaa vakavuustasoltaan erilaiset terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset. Terroristiryhmän toimintaa voidaan terroristiryhmän määritelmänkin perusteella pitää hyvinkin vakavana ja vaarallisena, mikä puoltaa korkeaa vähimmäisrangaistusta ja korkeaa enimmäisrangaistusta. Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen ei ole kuitenkaan vakavuudeltaan ja paheksuttavuudeltaan terroristiryhmän johtamiseen rinnastuva teko.

On myös huomattava, että terroristiryhmän toimintaan osallistuminenkin voi koskea vain vähäisesti terrorismirikosten tekemistä edistäviä tekoja ja olla ajallisesti ja muutenkin varsin etäisessä yhteydessä tulevaisuudessa mahdollisesti toteutettavaan terrorismirikokseen. Vähimmäisrangaistusta ei tule myöskään säätää niin korkeaksi, että jouduttaisiin mainittavasti turvautumaan rikoslain 6 luvun säännöksiin, jotka mahdollistavat poikkeukselliset rangaistuksen määräämisratkaisut.

Arviointiin vaikuttavat seikat huomioon terroristiryhmän toimintaan osallistumisen nykyistä rangaistusasteikkoa voidaan edelleen pitää perusteltuna.

Terroristinen koulutuksen antaminen (rikoslain uuden 34 a luvun 7 §)

Rikoslain nykyisen 34 a luvun 4 a §:n mukaan koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Alun perin koulutuksen antaminen säädettiin rangaistavaksi terroristiryhmän toiminnan edistämistä (nykyinen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) koskevassa pykälässä, josta koulutuksen antaminen erotettiin omaan pykälään vuonna 2008 Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä, jolloin rangaistavaksi tuli myös yhden henkilön kouluttaminen. Tuolloin uuteen rangaistussäännökseen siirtyi myös edistämisrikoksen rangaistusasteikko. Näin ollen se, mitä edellä on jo todettu terroristiryhmän toimintaan osallistumisen yhteydessä rangaistusasteikon taustasta ja asteikon suhteesta teolla edistettävien rikosten asteikkoihin, pätee myös koulutuksen antamisrikokseen.

Koulutuksen antamisrikoksen rangaistusasteikkoa vastaava asteikko on rikoslain nykyisen 34 a luvun rikoksista eräillä terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä rikoksilla, terroristisessa tarkoituksessa tehdyllä radiologista asetta koskevalla rikoksella, terroristiryhmän toimintaan osallistumisella, värväyksellä terrorismirikoksen tekemiseen ja terrorismirikoksen rahoittamisella. Samaa rangaistusasteikkoa ei ole rikoslain nykyisen 34 a luvun ulkopuolisilla rikoksilla.

Koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten ei ole tuomittu rangaistusta, joten rangaistusasteikon arvioinnissa hyödynnettävää oikeuskäytäntöä ei ole.

Terroristista koulutuksen antamista koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi sen rikoslain uuden 34 a luvun 7 §:ään siirtämisen yhteydessä niin, että rangaistavaksi tulisi koulutuksen antaminen tietyn rikoksen tekemistä varten (ei arvioida laajentavan rangaistavan käyttäytymisen alaa), rangaistavaksi tulisi täytettyyn tekoon rinnastuvana myös se, että henkilö yrittää antaa koulutusta, ja tunnusmerkistöä yhtenäistettäisiin sanonnallisesti seuraavassa pykälässä rangaistavaksi säädettävän kouluttautumisrikoksen tunnusmerkistön kanssa (”taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä”). Näillä ei muutoksilla ei ole mainittavaa merkitystä arvioitaessa terroristisen koulutuksen antamisen rangaistusasteikon asianmukaisuutta.

Myös terroristisen koulutuksen antamisen rangaistusasteikon on oltava jatkossakin riittävän laaja, jotta se kattaa vakavuustasoltaan erilaiset terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset. Lähtökohtaisesti koulutuksen antamista on edelleen pidettävä vakavampana ja paheksuttavampana rikoksena kuin terroristista kouluttautumista. Koulutuksen antamisrikoksen rangaistavuus koskisi myös muuta kuin terroristiryhmän toiminnassa annettavaa koulutusta, mutta esimerkiksi yksittäiselle henkilölle annettava koulutus voi edistää sellaisten vakavimpien terrorismirikosten tekemistä, jotka rinnastuvat ryhmän toiminnassa tehtyihin terrorismirikoksiin. Toisaalta myös koulutuksen antamisrikos voi olla vähäinen ja etäinen tulevaisuudessa mahdollisesti tehtävään terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen nähden. Myös tämän rikoksen kohdalla tulisi välttää sitä, että joudutaan rangaistusasteikosta poikkeaviin rangaistuksen määräämisratkaisuihin.

Arviointiin vaikuttavat seikat huomioon koulutuksen antamisrikoksen nykyistä rangaistusasteikkoa voidaan edelleen pitää perusteltuna.

Terroristinen kouluttautuminen (rikoslain uuden 34 a luvun 8 §)

Rikoslain nykyisen 34 a luvun 4 b §:n mukaan kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi. Rangaistusasteikko on sama kuin nykyisen luvun 2 §:n mukaisella terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelulla.

Edellä on jo terrorismirikoksen valmistelun yhteydessä todettu, että kyseessä oleva rangaistusasteikko ei ole rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä vakiintunut, yleisesti rikoslaissa käytetty rangaistusasteikko. Valmistelurikoksen kohdalla on myös käsitelty niitä rikoslain 34 a luvun ulkopuolisia rikoksia, joille on säädetty sama rangaistusasteikko.

Kouluttautumisrikosta koskeva pykälä tuli voimaan vuoden 2015 alussa. Rikokselle tuolloin säädettyä rangaistusasteikkoa perusteltiin muun ohessa rinnastamalla teko jossakin määrin 2 §:n mukaiseen terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun (HE 18/2014 vp, s. 15), joskin katsottiin myös, että kouluttautuminen on ainakin jonkin verran etäämmällä päärikoksesta eli terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta kuin valmistelupykälässä kuvatut teot. Huomioon otettiin myös rangaistavaksi ehdotetun kouluttautumisen varsin poikkeuksellinen, suomalaisittain jopa ainutlaatuinen luonne rangaistavana tekona. Tuolloin kiinnitettiin huomiota myös siihen, että rangaistusasteikkoa koskevaa kansainvälistä velvoitetta ei ole. Kouluttautumisen rangaistusarvo katsottiin selvästi pienemmäksi kuin koulutuksen toimeenpanemisen rangaistusarvo.

Suomessa on annettu kaksi tuomiota kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten. Näitä tuomiota on käsitelty edellä jaksossa 2.3.1. Mainittavaa rangaistusasteikon arvioinnissa hyödynnettävää oikeuskäytäntöä ei ole siis vielä päässyt syntymään. Helsingin käräjäoikeus tuomitsi 28.4.2023 vastaajan mainitusta rikoksesta neljän kuukauden ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Päijät-Hämeen käräjäoikeus tuomitsi 31.10.2023 kolme vastaajaa muiden rikosten ohessa kouluttautumisrikoksista tai avunannoista niihin. Vakavimmaksi arvioidusta kouluttautumisrikoksesta olisi käräjäoikeuden mukaan tullut yksin arvioituna mitata selvästi yli puolen vuoden pituinen vankeusrangaistus, noin 8 kuukautta. Itä-Suomen hovioikeus ei 1.10.2024 annetulla tuomiolla muuttanut Päijät-Hämeen käräjäoikeuden tuomiota.

Terroristista kouluttautumista koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi sen rikoslain uuteen 34 a lukuun siirtämisen yhteydessä niin, että rangaistavaksi tulee myös kouluttautuminen toisten tulevien rikosten tekemisen edistämistä varten (”terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten”). Tämä muutos ei sinällään ole sen tyyppinen, että sen johdosta rangaistusasteikkoja tarvitsi muuttaa esimerkiksi nykyistä laajemmaksi.

Kouluttautumisen terrorismirikoksen tekemistä varten rangaistusasteikko on merkittävästi lievempi kuin muiden rikoslain nykyisessä 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyjen rikosten rangaistusasteikot ovat lukuun ottamatta terroristisessa

tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun rangaistusasteikkoa, joka on sama kuin kouluttautumisrikoksen. Valmistelurikoksen asteikkoa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siitä rikoksesta tuomitaan vankeuteen enintään kuudeksi vuodeksi.

Terroristinen kouluttautuminen voi edistää terrorismirikosten tekemistä tavalla, joka saattaa joissakin tilanteissa rinnastua muilla luvun rikoksilla tapahtuvaan edistämiseen. Myöskään tämä rikos ei ole välttämättä etäinen suhteessa tavoitteena olevaan terrorismirikokseen, sillä kouluttautumisella edistettävän rikoksen tekeminen voi seurata nopeastikin kouluttautumisen päättymisen jälkeen. Laajaa rangaistusasteikkoa puoltaa se, että kouluttautumisen tarkoituksena olevat rikokset voivat poiketa vakavuudeltaan merkittävästi toisistaan. Kouluttautumisrikosta on rikoksen terrorismiin liittyvän luonteen vuoksi pidettävä lähtökohtaisesti vakavampana kuin niitä rikoksia, joille rikoslaissa on 34 a luvun ulkopuolella säädetty sama rangaistusasteikko.

Todettujen seikkojen perusteella kouluttautumisrikokselle tulisi terrorismirikoksen valmistelun tavoin säätää rangaistusasteikko, jonka mukaan teosta ei voida tuomita sakkoa. Koska kouluttautumisteot eri tavoin ja merkitykseltään vaihtelevasti edistävät terrorismirikosten ja terrorismirikoksen valmistelun tekemistä ja koska koulutuksella edistettävien rikosten vakavuustaso myös vaihtelee merkittävästi, kouluttautumisrikoksen rangaistusasteikon tulisi olla suhteellisen laaja.

Vähimmäisrangaistuksen osalta johdonmukaisena voidaan tässä tapauksessa pitää rikoslain 2 c luvun 2 §:n 2 momentissa säädettyä vankeuden yleistä neljäntoista päivän minimiä. Vähimmäisrangaistus olisi näin ollen matalampi kuin minkään terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen vähimmäisrangaistus. Se olisi sama kuin terrorismirikoksen valmistelulla, jonka tekemistä kouluttautumisrikoksella voitaisiin myös edistää.

Mitä tulee terroristisen kouluttautumisen enimmäisrangaistukseen, perusteltuna voidaan pitää jo kouluttautumisrikoksen säätämisen yhteydessä omaksuttua näkökohtaa, jonka mukaan kouluttautumisrikos on etäämmällä terroristisessa tarkoituksesta tehdystä rikoksesta kuin terrorismirikoksen valmistelu. Kouluttautumisrikos on poikkeuksellinen ja erityislaatuinen rikos verrattuna muuhun valmistelutyyppiseen rikolliseen toimintaan. Ankarimmat enimmäisrangaistukset olisi aiheellista jättää vakavimmille ja paheksuttavimmille rikoslain uuden 34 a luvun rikoksille. Rikoslaissa käytettävistä enimmäisrangaistuksista neljän vuoden vankeusrangaistus soveltuisi terroristisen kouluttautumisen enimmäisrangaistukseksi.

Todetun perusteella terroristisesta kouluttautumisesta tuomittaisiin siis vankeuteen enintään neljäksi vuodeksi. Rangaistusasteikko olisi harvinainen, mutta omaksuttu esimerkiksi törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelua koskien. Rikoslain 6 luvun säännökset mahdollistaisivat sakkorangaistuksen tuomitsemisen poikkeuksellisissa tilanteissa.

Terroristinen värväys (rikoslain uuden 34 a luvun 9 §)

Rikoslain nykyisen 34 a luvun 4 c §:n mukaan värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Alun perin koulutuksen antamisrikoksen tapaan värväysrikos säädettiin rangaistavaksi terroristiryhmän toiminnan edistämistä (nykyinen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) koskevassa pykälässä, josta värväys erotettiin omaan pykälään vuonna 2008, jolloin rangaistavaksi tuli myös yhden henkilön värvääminen. Tuolloin uuteen rangaistussäännökseen siirtyi myös edistämisrikoksen rangaistusasteikko. Näin ollen se, mitä edellä on jo todettu terroristiryhmän toimintaan osallistumisen yhteydessä, pätee myös värväysrikokseen.

Värväysrikosta vastaava rangaistusasteikko on rikoslain nykyisen 34 a luvun rikoksista eräillä terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä rikoksilla, terroristisessa tarkoituksessa tehdyllä radiologista asetta koskevalla rikoksella, koulutuksen antamisella terrorismirikoksen tekemistä varten ja terrorismirikoksen rahoittamisella.

Värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen ei ole tuomittu rangaistusta, joten rangaistusasteikon arvioinnissa hyödynnettävää oikeuskäytäntöä ei ole.

Värväysrikosta koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi sen rikoslain uuteen 34 a lukuun siirtämisen yhteydessä niin, että tekijän tulee toimia tietyn rikoksen tekemistä varten (ei arvioida laajentavan rangaistavan käyttäytymisen alaa). Lisäksi pykälän sanamuotoa muutettaisiin sen uuteen lukuun siirtämisen yhteydessä niin, että nykyistä selvemmin ilmenee se, että värväys voi kohdistua yhteen tai useampaan henkilöön ja että yhden tai useamman henkilön värväys voi koskea niin terroristiryhmään värväämistä kuin värvättävän saamista tekemään terrorismirikos tai terrorismirikoksen valmistelu. Näillä muutoksilla ei ole mainittavaa merkitystä arvioitaessa värväysrikoksen rangaistusasteikon asianmukaisuutta.

Myös terroristisen värväyksen rangaistusasteikon on oltava jatkossakin riittävä laaja, jotta se kattaa vakavuustasoltaan erilaiset terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset. Värväysrikosta on pidettävä hyvin vakavana ja paheksuttavana rikoksena. Rangaistava värväys koskisi niin yksittäisten henkilöiden värväämistä kuin terroristiryhmään värväämistä, vakavimpiakin terrorismirikoksia voi tehdä yksittäinen

henkilö. Toisaalta värväysrikos voi olla vähäinen ja etäinen tulevaisuudessa mahdollisesti tehtävään terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen nähden. Myös tämän rikoksen kohdalla tulisi välttää sitä, joudutaan rangaistusasteikosta poikkeaviin rangaistuksen määräämisratkaisuihin.

Arviointiin vaikuttavat seikat huomioon ottaen värväysrikoksen nykyistä rangaistusasteikkoa voidaan edelleen pitää perusteltuna.

Terroristinen rikoksen rahoittaminen, terrorismin rahoittaminen ja kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen (rikoslain uuden 34 a luvun 10 ja 11 § sekä rikoslain 34 luvun 12 §)

Rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n 1 momentin mukaan terrorismirikoksen rahoittamisesta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi sekä 5 a §:n 1 momentin ja 5 b §:n 1 momentin mukaan terroristin rahoittamisesta ja terroristiryhmän rahoittamisesta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Edellä on jo todettu, että rangaistusasteikoista ensiksi mainittu ei ole rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä vakiintunut, yleisesti käytettävä rangaistusasteikko. Vastaava rangaistusasteikko on rikoslain nykyisen 34 a luvun rikoksista eräillä terroristisessa tarkoituksessa tehdyillä rikoksilla, terroristisessa tarkoituksessa tehdyllä radiologista asetta koskevalla rikoksella, koulutuksen antamisella terrorismirikoksen tekemistä varten ja värväyksellä terrorismirikoksen tekemiseen. Sitä rangaistusasteikkoa ei myöskään ole rikoslain nykyisen 34 a luvun ulkopuolisilla rikoksilla.

Myöskään terroristin rahoittamisen ja terroristiryhmän rahoittamisen rangaistusasteikko ei ole rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä vakiintunut rangaistusasteikko. Sitä asteikkoa kuitenkin käytetään varsin runsaasti rikoslain rangaistussäännöksissä. Vankeuteen tuomitaan vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi, paitsi eräistä terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä rikoksista, myös kemiallisen aseen kiellon rikkomisesta (rikoslain 11 luvun 8 §), biologisen aseen kiellon rikkomisesta (rikoslain 11 luvun 9 §), luvattomasta tiedustelutoiminnasta (rikoslain 12 luvun 9 §), törkeästä perättömästä lausumasta tuomioistuimessa (rikoslain 15 luvun 3 §), törkeästä todistusaineiston vääristelemisestä (rikoslain 15 luvun 8 §), törkeästä laittoman maahantulon järjestämisestä (rikoslain 17 luvun 8 a §), törkeästä parituksesta (rikoslain 20 luvun 11 §), seksuaalisesta kajoamisesta lapseen (rikoslain 20 luvun 14 §), lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä (rikoslain 20 luvun 16 §), törkeästä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämisestä (rikoslain 20 luvun 20 §), törkeästä kuolemantuottamuksesta (rikoslain 21

luvun 9 §), ihmiskaupasta (rikoslain 25 luvun 3 §), ryöstöstä (rikoslain 31 luvun 1 §), törkeästä rahanpesusta (rikoslain 32 luvun 7 §) ja törkeästä huumausainerikoksen edistämisestä (rikoslain 50 luvun 4 a §).

Terrorismin rahoittamiseen liittyvistä rikoksista ei ole tuomittu rangaistusta, joten rangaistusasteikkojen arvioinnissa hyödynnettävää oikeuskäytäntöä ei ole.

Kun terrorismin rahoittaminen säädettiin rangaistavaksi vuonna 2002 koskien terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen mukaista rahoittamista (tietyissä kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitettujen rikosten rahoittaminen), todettiin laajaa rangaistusasteikkoa tarvittavan sen vuoksi, että ehdotetun tunnusmerkistön mukainen teko voidaan toteuttaa hyvin monella eri tavalla sekä moitittavuudeltaan hyvin eriasteisilla teoilla (HE 43/2002 vp, s. 29/II). Vaikka kysymys ei ollut vielä vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanosta, puitepäätöksenkin todettiin vaikuttavan ehdotettuun enimmäisrangaistukseen. Rangaistusasteikon yläpään soveltaminen kytkettiin törkeisiin ja laajamittaisiin rahoittamistekoihin, joissa lähestytään tilannetta, jossa terrorismin rahoittaminen lähenee osallisuutta rikokseen.

Terrorismin rahoittamisen rangaistusasteikkoa ei muutettu, kun rangaistussäännökseen tehtiin vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon edellyttämiä muutoksia ja kun rangaistavuus laajeni vuoden 2015 alussa kattamaan kaikkien muidenkin rikoslain 34 a luvun mukaisten rikosten rahoittamisen kuin terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rahoittamisen. Vuonna 2021 rikosnimike muuttui ”terrorismin rahoittamisesta” ”terrorismirikoksen rahoittamiseksi”.

Terroristiryhmän rahoittaminen tuli rangaistavaksi vuoden 2015 alussa niin, että teosta tuli rangaistusasteikon mukaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi. Asteikko muutettiin nykyiseksi vuonna 2021, kun terrorismin rahoittamisrikoksia koskevia rangaistussäännöksiä muutettiin ja kun säädettiin rangaistavaksi terroristin rahoittaminen. Tuolloin terroristin rahoittamiselle ja terroristiryhmän rahoittamiselle säädettiin nykyinen sama rangaistusasteikko.

Vuoden 2021 lainsäädäntömuutosten tekemisen yhteydessä todettiin lain esitöissä (HE 135/2020 vp, s. 28–30), että kun arvioidaan terroristiryhmän rahoittamisen merkitystä terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä edistävänä tekona, kyseisen rahoittamisrikoksen ei voi yleisesti ottaen sanoa merkittävästi poikkeavan ankarammin rangaistavista terrorismirikoksista. Tuolloin todetun mukaan voidaan erityisesti kysyä sitä, poikkeavatko terrorismin rahoittaminen (nykyinen terrorismirikoksen rahoittaminen) ja terroristiryhmän rahoittaminen yleisesti ottaen rangaistusarvoltaan merkittävästi toisistaan. Terroristiryhmän rahoittamisen rangaistusasteikon tuli olla riittävän laaja, koska ne terroristisessa tarkoituksessa

tehdyt rikokset, joiden tekemiseksi terroristiryhmä toimii, voivat olla vakavuustasoltaan hyvinkin erilaisia. Terroristin rahoittamisen katsottiin olennaisilta osin vastaavan rangaistusarvoltaan terroristiryhmän rahoittamista. Ryhmän rahoittamista vähemmän vaarallista ei lähtökohtaisesti ole terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemiseksi toimivan yksittäisen henkilön rahoittaminen. Yleisesti ottaen kuitenkin katsottiin, että terrorismirikoksen rahoittamista voidaan lähtökohtaisesti pitää paheksuttavampana kuin terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista, mikä puolsi ensiksi mainitun rikoksen korkeampaa enimmäisrangaistusta.

Terrorismirikoksia käsitellyt oikeusministeriön asettama työryhmä totesi vuoden 2020 mietinnössään (Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2020:8), että useissa terrorismirikoksia koskevissa lainvalmisteluhankkeissa oli kiinnitetty huomiota siihen, että rikoslain 34 a luvun 5 §:ssä rangaistavaksi säädetyn terrorismin rahoittamisen rangaistusasteikko (vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään kahdeksan vuotta) kattaa myös kerättävien tai annettavien varojen määrän suhteen vähäiset rahoitusteot, mistä saattaa seurata tarve käyttää poikkeuksellisia rangaistuksen määräämisratkaisuja (esimerkiksi vähimmäisrangaistuksen alittaminen tai sakon tuomitseminen).

Terrorismin rahoittamiseen liittyviä rikoksia koskevaa sääntelyä ehdotetaan nyt muutettavaksi ensinnäkin niin, että rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ssä säädettäisiin terroristisesta rikoksen rahoittamisesta. Pykälä korvaisi nykyisen luvun 5 §:n 1 momentin terrorismirikoksen rahoittamisesta. Viimeksi mainitun pykälän 2 momentin säännös tiettyjen kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitettujen rikosten rahoittamisesta siirrettäisiin rikoslain 34 lukuun. Rangaistavaksi tulisi terroristisena rikoksen rahoittamisena se, että rikoksentekijä suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemistä varten.

Rikoslain uuden 34 a luvun 11 §:ssä säädettäisiin terrorismin rahoittamisesta. Pykälässä yhdistettäisiin terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista koskeva sääntely. Sääntelyyn ei pykälien yhdistämisen yhteydessä tehtäisi sisältöön vaikuttavia muutoksia. Ylipäänsä terrorismin rahoittamisrikoksia koskevilla rangaistussäännösmuutoksilla ei olisi mainittavaa merkitystä asteikkojen asianmukaisuuden arvioinnissa.

Terroristista rikoksen rahoittamista, terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista voidaan pitää lähtökohtaisesti paheksuttavina ja vakavina rikoksina ja niin, että rikoksen rahoittaminen on paheksuttavampaa ja vakavampaa kuin henkilön ja ryhmän yleisrahoittaminen. Koska rahoitettavat terroristiset rikokset vaihtelevat vakavuudeltaan, terroristisen rikoksen rahoittamisen asteikon on oltava laaja. Terroristin rahoittamisen ja terroristiryhmän rahoittamisen rangaistusasteikot ovat

olleet varsin äskettäin eli noin kolme vuotta sitten arvioitavina, minkä tuloksena terroristiryhmän rahoittamisen rangaistusasteikkoa muutettiin merkittävästi ankarampiin rangaistuksiin johtavaan suuntaan. Terroristista rikoksen rahoittamista koskevat näkökohdat koskevat myös rikoslain 34 luvun 12 §:ssä rangaistavaksi säädettävää kansainvälisessä sopimuksen tarkoitetun rikoksen rahoittamista. Vaikka mainitulta rikokselta ei edellytetä terroristista tarkoitusta tai vaaraedellytystä, rahoitettavat rikokset ovat vakavia.

Annettavien tai kerättävien varojen suuruudesta ei voida aina tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä varojen antamisen merkityksestä terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemisen ja teon rangaistavuuden kannalta. Vähäisilläkin varoilla voidaan kuitenkin ratkaisevasti edistää vakavimpien terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä. Toisaalta rikoslain 6 luvun säännökset mahdollistavat tietyin edellytyksin poikkeuksellisissa tilanteissa rangaistusasteikon alentamisen ja sakkorangaistuksen tuomitsemisen. Terroristisesta rikoksen rahoittamisesta tuomittava vankeusrangaistus olisi suhteutettava siihen rangaistukseen, joka sillä edistettävästä rikoksesta tuomittaisiin.

Arviointiin vaikuttavat seikat huomioon ottaen terrorismiin liittyvien rahoittamisrikosten rangaistusasteikkoja voidaan pitää edelleen pitää perusteltuina.

Terroristinen matkustaminen (rikoslain uuden 34 a luvun 12 §)

Rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 c §:n 1 momentin mukaan matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Kyseinen rangaistusasteikko on rikoslain kokonaisuudistuksen myötä vakiintunut asteikko, joka on rikoslaissa hyvin yleisesti käytetty.

Kun matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten säädettiin rangaistavaksi, todettiin lain esitöissä (HE 93/2016 vp, s. 26 ja 27) rangaistusasteikon tiettyä laajuutta puoltavan sen, että matkustamisrikoksen etäisyys terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen vaihtelisi tapauskohtaisesti ja että matkustamisrikoksen tarkoituksena olevat terrorismirikokset saattavat merkittävästi poiketa vahingollisuudeltaan ja vaarallisuudeltaan toisistaan koskien ennen kaikkea sitä, miten ne edistävät terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemistä. Tuolloin katsottiin myös, että enimmäisrangaistuksen täytyy alittaa niiden rikosten enimmäisrangaistus, joiden tekeminen voi olla matkustamisen tarkoituksena. Koska matkustamisrikoksesta ei erikseen rangaistaisi, jos matkustamisen tarkoituksena olevan rikos on edennyt yritysvaiheeseen, huomioon oli otettava myös matkustamisen tarkoituksena olevan rikoksen yrityksen vaikutus rangaistusasteikkoon.

Vähimmäisrangaistuksen osalta otettiin huomioon, paitsi mahdollinen varsin etäinen suhde terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen, myös se, että eräistä matkustamisrikoksen tarkoituksena olevista rikoksista voitiin tuomita sakkoa.

Matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten ei ole tuomittu rangaistusta, joten rangaistusasteikon arvioinnissa hyödynnettävää oikeuskäytäntöä ei ole.

Matkustamisrikosta koskevaa sääntelyä on kaavailtu muutettavaksi niin, että rangaistavaksi tulisi se, että tekijä matkustaa toiseen valtioon tehdäkseen siellä rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen. Pykälän perustelujen mukaan matkustamisen tarkoituksena olevan rikoksen ei tarvitsisi olla yksilöity pykälän ja rikosnimikkeen tarkkuudella. Rangaistavaksi tulisi myös se, että henkilö matkustaa tehdäkseen toisessa valtiossa seuraavassa pykälässä rangaistavaksi säädettävän matkustamisrikoksen edistämisrikoksen.

Nykyiseen lainsäädäntöön verrattuna uuden säännöksen mukaan terroristisesta matkustamisesta tuomittaisiin myös se, joka tehdäkseen rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu. Myöskään tässä tapauksessa teon tarkoituksena olevan tulevan rikoksen ei tarvitsisi olla yksilöity pykälän ja rikosnimikkeen tarkkuudella. Sääntelyyn ehdotettavilla muutoksilla ei ole mainittavaa merkitystä arvioitaessa matkustamisrikoksen rangaistusasteikon asianmukaisuutta.

Terroristinen matkustaminen ei ole välttämättä etäisessä suhteessa siihen terroristiseen rikokseen tai niihin terroristisiin rikoksiin, joiden tekemistä varten toiseen valtioon matkustetaan. Matkustamisen tarkoituksena olevat rikokset voivat poiketa vakavuudeltaan merkittävästi toisistaan. Tarkoituksena voi olla vakavia seurauksia aiheuttavan terrori-iskun tekeminen. Merkitystä on annettava myös terrorismirikollisuuden vaaralliselle luonteelle.

Todettujen seikkojen perusteella matkustamisrikokselle tulisi terrorismirikoksen valmistelun ja terroristisen kouluttautumisen tavoin säätää rangaistusasteikko, jonka mukaan teosta ei voida tuomita sakkoa. Koska matkustamisteot eri tavoin ja merkitykseltään vaihtelevasti voivat edistää terroristisen rikoksen tekemistä ja koska matkustamisen tarkoituksena olevien rikosten vakavuustaso myös vaihtelee merkittävästi, matkustamisrikoksen asteikon tulisi olla nykyistä laajempi.

Vähimmäisrangaistuksen osalta perusteltuna voidaan pitää rikoslain 2 c luvun 2 §:n 2 momentissa säädettyä vankeuden yleistä neljäntoista päivän minimiä. Mainittu vähimmäisrangaistus olisi myös siinä suhteessa johdonmukainen, että vähimmäisrangaistus ei olisi korkeampi kuin minkään matkustamisrikoksen tarkoituksena olevan terroristisen rikoksen vähimmäisrangaistus olisi.

Terroristisen matkustamisen enimmäisrangaistus on pyrittävä suhteuttamaan rikoslain uuden 34 a luvun muiden rikosten enimmäisrangaistuksiin. Esimerkiksi terrorismirikoksen valmistelua (ehdotettu enimmäisrangaistus kuusi vuotta vankeutta) ja terroristista kouluttautumista (ehdotettu enimmäisrangaistus neljä vuotta vankeutta) voidaan yleisesti ottaen pitää terrorismirikosten tekemistä jossakin määrin konkreettisemmin edistävinä tekoina kuin terroristista matkustamista. Ankarimmat enimmäisrangaistukset olisi aiheellista jättää vakavimmille ja paheksuttavimmille rikoslain uuden 34 a luvun rikoksille. Rikoslaissa käytettävistä enimmäisrangaistuksista kolmen vuoden vankeusrangaistus soveltuisi terroristisen matkustamisen enimmäisrangaistukseksi. Rikoslain 6 luvun säännökset mahdollistaisivat sakkorangaistuksen tuomitsemisen poikkeuksellisissa tilanteissa.

Terroristisen matkustamisen edistäminen (rikoslain uuden 34 a luvun 13 §)

Rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 d §:n 1 momentin mukaan terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisestä tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Rangaistusasteikko on rikoslain kokonaisuudistuksen yhteydessä vakiintuneita, yleisesti käytössä olevia asteikoita.

Matkustamisrikoksen edistäminen säädettiin rangaistavaksi terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä. Rangaistusasteikon osalta otettiin tuolloin (HE 30/2018 vp, s. 48 ja 49) huomioon ensinnäkin edistettävän rikoksen enimmäisrangaistus kaksi vuotta vankeutta, jonka alle edistämisrikoksen enimmäisrangaistuksen oli johdonmukaisuussyistä jäätävä.

Huomioon otettiin edistämisrikoksen säätämisen yhteydessä myös terrorismirikosdirektiivin 15 artiklan 1 kohta, jonka mukaan 10 artiklassakin tarkoitetusta rikoksesta eli edistämisrikoksesta on säädettävä tehokkaat, oikeasuhteiset ja varoittavat rangaistukset, joista voi seurata rikoksentekijän luovuttaminen. Sen kannalta tärkeä merkitys on säädetyllä vähintään yhden vuoden enimmäisvankeusrangaistuksella. Suomessa yleisimmin käytetyistä rangaistusasteikoista parhaiten perusteltavissa olevaksi katsottiin sellainen rangaistusasteikko, jonka mukaan matkustamisrikoksen edistämisrikoksesta voidaan määrätä sakkoa tai enintään yhden vuoden vankeusrangaistus.

Matkustamisrikoksen edistämisestä ei ole tuomittu rangaistusta, joten rangaistusasteikon arvioinnissa hyödynnettävää oikeuskäytäntöä ei ole.

Terroristisen matkustamisen edistämistä koskevaa sääntelyä ei ehdoteta muutettavaksi. Rangaistavaksi ei tulisi sellaisen uuden matkustamisrikoksen edistäminen, jossa rikoksentekijä oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu, tehdäkseen siellä rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen.

Terroristisen matkustamisen edistämisen rangaistavuus on kytköksissä siihen, kuinka vakavana ja paheksuttavana rikoksena matkustamisrikosta pidetään. Edellä todetun mukaisesti matkustamisrikoksen rangaistusasteikkoa muutettaisiin ankarampiin seuraamuksiin johtavaan suuntaan niin, että matkustamisrikoksesta tuomittaisiin vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi. Nykyistä laajempi matkustamisen edistämisrikoksen asteikko myös mahdollistaisi paremmin edistettävän matkustamisrikoksen eri vakavuustasojen huomion ottamisen. Kun otetaan huomioon mainitut seikat sekä terrorismirikollisuuden vaarallinen luonne, ehdotetaan terroristisen matkustamisen edistämisen enimmäisrangaistukseksi kahden vuoden vankeusrangaistusta.

Terroristinen julkinen kehottaminen (rikoslain uuden 34 a luvun 14 §)

Rikoslain 34 a luvun 5 e §:n 1 momentin mukaan terrorismirikoksiin liittyvästä julkisesta kehottamisesta tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Kyseinen rangaistusasteikko on rikoslain kokonaisuudistuksen myötä vakiintunut asteikko, joka on rikoslaissa yleisesti käytetty.

Terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen rangaistusasteikkoa harkittiin sen erilliseen pykälään siirtämisen yhteydessä (HE 89/2021 vp, s. 25 ja 26). Tuolloin todettiin, että on pyrittävä siihen, että mainitun rikoksen sekä rikoslain 17 luvun 1 §:n 1 momentissa (julkinen kehottaminen rikokseen; sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta) ja 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa (terroristisessa tarkoituksessa tehty julkinen kehottaminen rikokseen; vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta) rangaistaviksi säädettyjen rikosten rangaistusasteikot muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden. Mainituissa lainkohdissa rangaistaviksi säädettyjen kehottamisrikosten rangaistavuus edellyttää, että julkisesta kehottamisesta aiheutuu kehotuksen kohteena olevan rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemisen konkreettinen vaara. Tällaista vaaraa ei edellytä terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen. Se on siis lähtökohtaisesti muita julkisen kehottamisen rikoksia etäämpänä kehotettavan rikoksen toteutumisesta.

Kun samalla toisaalta otettiin huomioon se, että terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen koskisi värväytymistä terroristiryhmään ja terrorismirikosten tekemistä, mikä korostaisi uuden kehottamisrikoksen paheksuttavuutta suhteessa muihin julkisen kehottamisen rikoksiin, päädyttiin nykyiseen rangaistusasteikkoon.

Terrorismirikoksiin liittyvästä julkisesta kehottamisesta ei ole tuomittu rangaistusta, joten rangaistusasteikon arvioinnissa hyödynnettävää oikeuskäytäntöä ei ole.

Terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen rangaistusasteikko on arvioitu varsin äskettäin eli vuonna 2021. Ei ole ilmennyt syytä asteikon muuttamiseen. Näin ollen terroristisesta julkisesta kehottamisesta tuomittaisiin sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

3 Tavoitteet

Terroristisia rikoksia koskevalla rikoslain uudella 34 a luvulla uudistettaisiin lainsäädäntöä niin, että säännökset muodostavat mahdollisimman selkeän ja johdonmukaisen kokonaisuuden, joka samalla täyttää kansainvälisten kriminalisointivelvoitteiden ja rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen asettamat vaatimukset ja ottaa huomioon perus- ja ihmisoikeuksia ja Suomea sitovia kansainvälisiä velvoitteita koskevat vaatimukset. Ehdotettavilla muutoksilla selkeytettäisiin terroristisiten rikosten tunnusmerkistöjä ja rikosten välisiä suhteita. Rangaistussäännösten laajat perustelut edistäisivät sääntelyn sovellettavuutta ja käyttökelpoisuutta.

Rikoslain uuteen 34 a lukuun ehdotettavilla lainsäädäntömuutoksilla myös edistettäisiin sitä, että rangaistussäännökset ovat riittävän kattavia suhteessa sääntelyn tavoitteeseen eli yhteiskunnan perustoimintoja, oikeusjärjestystä sekä ihmisten henkeä, terveyttä ja turvallisuutta hyvin vakavasti uhkaavan rikollisuuden torjumiseen. Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä edistävien tekojen rangaistavaksi säätämisellä estetään sellaisten rikosten tekemistä. Terroristisiten rikosten torjuntaan liittyvät myös muut ehdotettavat, rikoslainsäädännön muuttamisesta johtuvat lainsäädäntömuutokset.

Rangaistusasteikkoja koskevien muutosten osalta tavoitteena on, että otetaan asianmukaisesti huomioon kunkin teon vahingollisuus ja vaarallisuus niin, että asteikot ovat asianmukaisessa suhteessa toisiinsa ja myös rikoslaissa rangaistaviksi säädettyihin muihin tekoihin nähden.

Työryhmän ehdotuksilla toteutetaan hallitusohjelman terrorismirikoksia koskevia toimenpidekirjauksia.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Rikoslaki

Rikoslain 34 a luku ehdotetaan korvattavaksi uudella 34 a luvulla, joka otsikkonsa mukaisesti koskisi terroristisia rikoksia. Nykyisen luvun otsikko ”terrorismirikoksista” ei olisi enää käyttökelpoinen, koska uuden luvun mukaan ”terrorismirikoksilla” ei enää luonnehdittaisi kaikkia luvun rikoksia, vaan uuden luvun 2 §:ssä rangaistaviksi säädettäviä terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia ja 3 §:ssä rangaistavaksi säädettävää terroristisessa tarkoituksessa tehtyä radiologista asetta koskevaa rikosta. Muutettua ”terrorismirikoksen” käsitettä käytettäisiin sen tekemistä edistävien rikosten säännöksissä, mikä edistäisi pykäläviittauksista eroon pääsemisen kautta luvun sääntelyn selkeyttämistä.

Rikoslain uuden 34 a luvun 1 §:ään tulisivat määritelmät. Pykälässä säänneltäisiin sitä, mitä tietyillä termeillä tarkoitetaan nimenomaan kyseisessä luvussa. Pykälän 1 kohdassa todettaisiin *terrorismirikoksella* tarkoitettavan sen luvun 2 tai 3 §:ssä rangaistavaksi säädettyä rikosta. Pykälän 2–4 kohtaan tulisivat nykyistä lainsäädäntöä vastaavat *terroristisen tarkoituksen*, *kansainvälisen järjestön* ja *terroristiryhmän* määritelmät.

Rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:ssä säädettäisiin *terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä rikoksista*. Pykälän 1 momentissa olevaa rikosten listausta täydennettäisiin rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 §:n 1 momenttiin verrattuna niin, että terroristisessa tarkoituksessa voitaisiin tehdä myös törkeä vapaudenriisto (terroristisessa tarkoituksessa tehtynä vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään kuusi vuotta), törkeä raiskaus ja törkeä ryöstö (terroristisessa tarkoituksessa tehtynä vankeutta vähintään kaksi ja enintään kaksitoista vuotta) sekä törkeä lapsenraiskaus (terroristisessa tarkoituksessa tehtynä vankeutta vähintään neljä vuotta tai elinkausi).

Rikoslain uuden 34 a luvun 3 §:ssä säädettäisiin *terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta*. Sitä koskeviin säännöksiin ei tehtäisi muutoksia nykyisen luvun 1 a §:ään verrattuna.

Rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä säädettäisiin *terrorismirikoksen valmistelusta.* Nykyisen luvun 2 §:ssä rangaistavaksi säädetystä terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta poiketen valmistelurikos olisi jatkossa rangaistava niin, että tekijä toimii terrorismirikoksen tekemistä varten. Sillä muutoksella valmistelu tulisi nykysääntelyä laajentaen tämän säännöksen perusteella rangaistavaksi myös niissä tilanteissa, joissa valmistelutoimen tekijä ei itse tule tekemään valmisteltavaa terrorismirikosta tai osallistumaan sen tekemiseen.

Vastaava ”rikoksen tekemistä varten” -muotoilu tulisi muihinkin rikoslain uuden 34 a luvun pykäliin, joiden rangaistavuus kattaa sekä oman että toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemisen edistämisen. Muutosta ei aiheutuisi sen suhteen, että rikoksentekijältä edelleen edellytettäisiin korkeammanasteista tahallisuutta, jota ilmaistaan nykyisen luvun säännöksissä esimerkiksi ilmaisuilla ”edistääkseen” ja ”tietoisena siitä, että”.

Rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n perustelujen mukaan valmistelurikoksella edistettävän terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen ei tarvitsisi välttämättä olla yksilöitävissä rikoksen tarkkuudella (rikosnimikkeen tarkkuudella). Tämä koskisi muitakin luvun rangaistussäännöksiä, joissa on kysymys terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemisen edistämisestä.

Terrorismirikoksen valmistelun rangaistavuus laajennettaisiin rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä koskemaan kaikkien sellaisten esineiden ja aineiden käsittelyä, joilla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle. Rangaistavuuden ala laajenisi näiltä osin, kun sääntelyn piiriin tulisivat lähtökohtaisesti vaarallisiksi katsottavien esineiden (esimerkiksi räjähteet ja ampuma-aseet) ja aineiden lisäksi muut tavanomaisemmat esineet (esimerkiksi auto terrori-iskun tekemisen välineenä) ja aineet.

Muutettuun valmistelupykälään ei enää otettaisi nykyisen pykälän 3 kohdassa olevia ydinräjähdettä, kemiallista asetta, biologista asetta ja toksiiniasetta koskevia tekoja, koska ne tulevat katetuiksi jo 2 §:n 1 momentin kautta terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä rikoksina.

Terrorismirikoksen valmistelun rangaistusasteikko johtaisi merkittävästi ankarampiin rangaistuksiin kuin terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun rangaistusasteikko. Uudesta valmistelurikoksesta tuomittaisiin vankeuteen enintään kuudeksi vuodeksi, kun nykyisen rikoksen asteikon mukaan tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

Rikoslain uuden 34 a luvun 5 §:ssä säädettäisiin *terroristiryhmän johtamisesta*. Sääntelyä muutettaisiin niin, että nykyisen luvun 3 §:stä poiketen pykälään ei tulisi lievemmän rangaistusasteikon sisältävää 2 momenttia. Mainitun momentin mukaan terroristiryhmän johtamisesta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi, jos terroristiryhmän toiminnassa on tehty lievimmin rangaistava terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos eli uuden luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukainen rikos.

Jatkossa kaikista terroristiryhmän johtamisista tuomittaisiin vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi. Muutosta ei tapahtuisi siinä suhteessa, että terroristiryhmän johtamisen rangaistavuus edellyttäisi edelleen sitä, että terroristiryhmän toiminnassa on tehty terrorismirikos tai terrorismirikoksen valmistelu ja että terroristiryhmän johtaja tuomitaan yhteiseen vankeusrangaistukseen sellaisesta tehdystä rikoksesta ja terroristiryhmän johtamisesta.

Rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:ssä säädettäisiin *terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta*. Pykälän 1 momentin mukaan tekijän tulisi toimia terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten, millä selvennettäisiin sitä, että toimintaan osallistumisella voidaan edistää sekä sellaisen rikoksen tekemistä, jonka terroristiryhmän toimintaan osallistuva tulee tekemään tai jonka tekemiseen hän tulee osallistumaan, kuin sellaisenkin rikoksen tekemistä, jonka tulee tekemään toinen henkilö tai toiset henkilöt.

Terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaan rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:n 1 momenttiin lisättäisiin nykyisen luvun 4 §:n 1 momenttiin verrattuna uusia esimerkkejä rangaistavista osallistumisteoista. Niitä ovat terroristiryhmän tietoteknologisista tehtävistä huolehtiminen, terroristiryhmän aseelliseen toimintaan osallistuminen ja terroristiryhmän toimintaa ylläpitävien tukitoimien suorittaminen, jotka mainitaan jo nykyiseen säännökseen sisältyvän olennaisen tehtävän hoitamisen perusteluissa. Lisäksi rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:n 1 momenttiin siirrettäisiin värväystä koskevasta pykälästä terroristiryhmän organisoiminen. Nämä lisätyt tekotavatkin olisivat nykyisin jo mainittujen osallistumistapojen tapaan olennaisen tehtävän hoitamista, jota koskeva yleislauseke säännökseen edelleen jäisi. Rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa ei nykyisen luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdan tavoin enää edellytettäisi, että terroristiryhmälle hankittavien tai luovutettavien kulkuvälineiden tai muiden välineiden tulisi olla ryhmän toiminnan kannalta erittäin tärkeitä. Riittävää olisi, että välineet ovat toiminnan kannalta tärkeitä.

Rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:n 1 momenttiin ei enää otettaisi nykyisen säännöksen toissijaisuuslauseketta, jonka mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta tuomitaan, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka

siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta. Säännöksen soveltamisen toissijaisuus voidaan selostaa perusteluissa, mikä myös selkeyttää rikoslain 34 a lukua sääntelyn keventämisen kautta. Vastaava toissijaisuuslausekkeen poistaminen tehtäisiin muitakin rikoslain uuden 34 a luvun rangaistussäännöksiä koskien.

Rikoslain uuden 34 a luvun 7 §:ssä säädettäisiin *terroristisen koulutuksen antamisesta*. Pykälä korvaisi nykyisen luvun 4 a §:n koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten. Myös tämä rikos olisi rangaistava tekijän toimiessa terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten, millä selvennettäisiin nykysääntelyä. Rangaistavaksi tulisi täytettyyn tekoon rinnastuvana myös se, että henkilö yrittää antaa kysymyksessä olevaa koulutusta. Lisäksi tunnusmerkistöä yhtenäistettäisiin seuraavassa pykälässä rangaistavaksi säädettävän terroristisen kouluttautumisen tunnusmerkistön kanssa (”taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä”).

Rikoslain uuden 34 a luvun 8 §:ssä säädettäisiin *terroristisesta kouluttautumisesta*. Pykälä korvaisi nykyisen luvun 4 b §:n kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten. Rangaistavuuden alaa laajennettaisiin tämän rikoksen kohdalla tämän rangaistussäännöksen perusteella siten, että pykälän mukaan tekijä kouluttautuu terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelua varten. Nykyisen pykälän mukaan kouluttautujan tulee kouluttautua tehdäkseen sellaisen rikoksen, mikä kattaa vain kouluttautumisen hänen itsensä tekemää tulevaa rikosta varten.

Terroristisen kouluttautumisen rangaistusasteikko johtaisi ankarampaan rangaistukseen kuin nykyinen terrorisimirikoksen tekemistä varten tapahtuvan kouluttautumisen rangaistusasteikko. Uudesta kouluttautumisrikoksesta tuomittaisiin enintään neljän vuoden vankeusrangaistukseen, nykyisen rangaistusasteikon mukaan tuomitaan sakkoon tai enintään kolmen vuoden vankeusrangaistukseen.

Rikoslain uuden 34 a luvun 9 §:ssä säädettäisiin *terroristisesta värväyksestä*. Pykälä korvaisi nykyisen luvun 4 c §:n värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen. Myös värväyspykälää selvennettäisiin niin, että tekijän tulee toimia terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Pykälän sanamuotoa muutettaisiin sen uuteen lukuun siirtämisen yhteydessä niin, että nykyistä selvemmin ilmenee se, että värväys voi kohdistua yhteen tai useampaan henkilöön ja että yhden tai useamman henkilön värväys voi koskea sekä värväämistä terroristiryhmään että värvättävän saamista tekemään terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun. Tämä todettaisiin pykälässä niin, että rangaistavaa värväysrikoksena

olisi terroristiryhmän perustamisen lisäksi se, että tekijä värvää tai yrittää värvätä toisen terroristiryhmään tai tekemään terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun.

Rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ssä säädettäisiin *terroristisesta rikoksen rahoittamisesta*. Pykälä korvaisi nykyisen luvun 5 §:n terrorismirikoksen rahoittamisesta. Viimeksi mainitun pykälän 2 momentin säännös tiettyjen kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitettujen rikosten rahoittamisesta siirrettäisiin **rikoslain 34 luvun 12 §:ään,** koska sellaisella muutoksella selkeytettäisiin rikoslain 34 a luvun sääntelyä ja koska kyseisten rikosten rahoittamisella ei ole liityntää rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin edellyttämiin terroristiseen tarkoitukseen ja vaaraedellytykseen.

Rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:n 1 momentissa ei olisi enää nykyisen luvun 5 §:n 1 momentin mukaisesti pykäläviittauksia luvun muihin rikoksiin. Rangaistavaa olisi suoraan tai välillisesti antaa tai kerätä varoja rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemistä varten. Pykälän perustelujen mukaan kysymys olisi rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikollisen toiminnan rahoittamisesta, minkä vuoksi rahoitettavan rikoksen ei tarvitsisi välttämättä olla yksilöitävissä rikoksen (rikosnimikkeen) tarkkuudella.

Rikoslain uuden 34 a luvun 11 §:ssä säädettäisiin *terrorismin rahoittamisesta*. Pykälässä yhdistettäisiin terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista koskeva sääntely, joka on nykyisen luvun 5 a ja 5 b §:ssä. Sääntelyyn ei pykälien yhdistämisen yhteydessä tehtäisi sisältöön asiallisesti vaikuttavia muutoksia.

Rikoslain uuden 34 a luvun 12 §:ssä säädettäisiin *terroristisesta matkustamisesta*. Pykälä korvaisi nykyisen luvun 5 c §:n matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten. Rikoslain uuden 34 a luvun 12 §:n 1 momentissa ei enää olisi nykyisen luvun 5 c §:n 1 momentin mukaisesti pykäläviittauksia luvun muihin rikoksiin. Rangaistavaa olisi uuden momentin mukaan se, että tekijä matkustaa toiseen valtioon tehdäkseen siellä rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen. Teon tarkoituksena olevan rikoksen yksilöinnin osalta noudatettaisiin samaa kuin terroristisen rikoksen rahoittamisen kohdalla. Rangaistavaksi tulisi nykysääntelystä poiketen myös se, että henkilö matkustaa tehdäkseen toisessa valtiossa seuraavassa pykälässä rangaistavaksi säädettävän matkustamisrikoksen edistämisrikoksen.

Nykyiseen lainsäädäntöön verrattuna uuden säännöksen mukaan terroristisesta matkustamisesta tuomittaisiin myös se, joka tehdäkseen rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu (rikoslain uuden 34 a luvun 12 §:n 2 momentti). Tämän

oleskeluun liittyvän rikoksen yritys ei olisi rangaistava. Myöskään tässä tapauksessa teon tarkoituksena olevan tulevan rikoksen ei tarvitsisi välttämättä olla yksilöitävissä rikoksen tarkkuudella (rikosnimikkeen tarkkuudella).

Terroristisen matkustamisen rangaistusasteikko johtaisi ankarampaan rangaistukseen kuin nykyinen terrorisimirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen rangaistusasteikko. Matkustamisrikoksesta tuomittaisiin enintään kolmen vuoden vankeusrangaistukseen, nykyisen rangaistusasteikon mukaan tuomitaan sakkoon tai enintään kahden vuoden vankeusrangaistukseen.

Rikoslain uuden 34 a luvun 13 §:ssä säädettäisiin *terroristisen matkustamisen edistämisestä*. Pykälä korvaisi nykyisen luvun 5 d §:n terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisestä. Rangaistavaa edistämisrikoksena olisi nykysääntelyn mukaisesti edistää matkustamista toiseen valtioon rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseksi. Edistämisrikos ei kattaisi rikoslain uuden 34 a luvun 12 §:n 2 momentissa rangaistavaksi säädettävää oleskelurikosta, jonka edistämiseen soveltuisi rikoslain 5 luvun 6 §:n avunantosäännös.

Edistämisrikoksen rangaistusasteikko johtaisi ankarampaan rangaistukseen kuin nykyinen rangaistusasteikko. Rikoksesta tuomittaisiin enintään sakkoon tai enintään kahden vuoden vankeusrangaistukseen, nykyisen rangaistusasteikon mukaan tuomitaan sakkoon tai enintään yhden vuoden vankeusrangaistukseen.

Rikoslain uuden 34 a luvun 14 §:ssä säädettäisiin *terroristisesta julkisesta kehottamisesta.* Pykälä korvaisi nykyisen luvun 5 e §:n terrorismirikoksiin liittyvästä julkisesta kehottamisesta. Myös tämän rikoksen perustelujen mukaan kehotuksen kohteena olevan rikoksen ei tarvitsisi välttämättä olla yksilöitävissä rikoksen tarkkuudella (rikosnimikkeen tarkkuudella).

Rikoslain uuteen 34 a lukuun ei otettaisi nykyisen luvun 7 §:ää vastaavaa säännöstä syyteoikeudesta. Kyseisen pykälän mukaan syytteen nostamisesta siinä luvussa tarkoitetuista rikoksista päättää valtakunnansyyttäjä. Valtakunnansyyttäjä määrää nykysäännöksen mukaan tällöin myös siitä, kenen on ajettava syytettä.

Rikoslain uuden 34 § luvun 15 §:ssä säädettäisiin *oikeushenkilön rangaistusvastuusta.* Pykälä korvaisi nykyisen luvun 8 §:n. Pykälään tehtäisiin ne muutokset, jotka suoraan johtuvat muista muutoksista luvussa. Tämä koskee viitattujen pykälien numeroiden muuttumista uudessa luvussa sekä yhden kohdan lisäämistä terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevan pykälän ensimmäiseen momenttiin. Vastaavat muutokset ehdotetaan tehtäväksi **kansainvälistä rikosta koskevaan rikoslain 1 luvun 7 §:n 3 momenttiin.**

4.1.2 Pakkokeinolain 10 luku ja poliisilain 5 luku

Rikoslainsäädännön käytön yleisistä edellytyksistä ja kriminalisointiperiaatteista seuraa, että uuden rangaistussäännöksen tulee olla ennaltaehkäisevä, että se ei saa synnyttää ylitsepääsemättömiä tai mielivaltaisesti ratkaistavia näyttöongelmia ja että sen noudattamisen valvonta ei saa olla käytännössä mahdotonta. Nämä näkökohdat koskevat kriminalisoinnin käytännön toimivuutta, jota varten viranomaisilla on oltava riittävät ja rikoksen ominaispiirteet huomioon ottavat toimivaltuudet rikosten selvittämiseen, estämiseen ja paljastamiseen. Terrorismirikosten kohdalla erityispiirteenä on tarve saada selvitystä teon liittymisestä terrorismiin ja mahdollisesta terroristisesta tarkoituksesta. Terrorismirikoksia koskevia rangaistussäännöksiä muutettaessa vakiintuneesti tarkastellaankin samalla pakkokeinolain 10 luvun ja poliisilain 5 luvun säännösten muutostarpeita ja toteutetaan niiden lukujen tarvittavat muutokset.

Kuten jaksosta 2.2.11 ilmenee, pakkokeinolain 10 luvun mukaiset salaiset pakkokeinot ja poliisilain 5 luvun salaiset tiedonhankintakeinot ovat jo nykyisin laajasti käytettävissä rikoslain 34 a luvun mukaisten rikosten selvittämisessä, estämisessä ja paljastamisessa. Nyt kysymys on pääosin siitä, että tehdään teknisluonteiset muutokset, joilla salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen säännökset päivitetään vastaamaan rikoslain uuteen 34 a lukuun tulevien rikosten muuttuneita rikosnimikkeitä ja rangaistusasteikkoja.

Samalla kuitenkin joiltakin osin laajennettaisiin salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käyttömahdollisuutta koskien sellaisia rikoksia, jotka eivät tällä hetkellä ole mainittujen keinojen käytön perusterikoksia. Lisäksi korjattaisiin pakkokeinolain 10 lukuun sen viimeisen laajemman uudistamisen (pakkokeinolain muuttamisesta annettu laki 452/2023) tulleet, rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädettyjä rikoksia koskevat ja edellä mainitussa jaksossa jo todetut virheet.

Nykyisen sääntelyn tavoin pyrittäisiin siihen, että pakkokeinolain 10 luvun ja poliisilain 5 luvun säännökset salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen perusterikosten osalta vastaisivat mahdollisimman pitkälle toisiaan.

Pakkokeinolain 10 luvun ja poliisilain 5 luvun säännösten muuttamista harkittaessa on otettava huomioon suhteellisuusperiaate, josta säädetään pakkokeinolain 1 luvun 2 §:ssä ja poliisilain 1 luvun 3 §:ssä. Salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käytöllä puututaan perustuslaissa säädettyihin perusoikeuksiin, joista tässä yhteydessä keskeisin on mainitun lain 10 §:ssä turvattu yksityiselämän suoja. Huomioon on otettava myös perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset (PeVM 25/1994 vp, s. 5). Salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöalaa koskevien muutosten edellytyksiä ja hyväksyttävyyttä käsitellään perusoikeuksien näkökulmasta jäljempänä suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä koskevassa jaksossa 10.2.

4.1.2.1 Pakkokeinolain 10 luku

Telekuuntelu, tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta ja peitetoiminta

Pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 11 kohdan mukaan telekuuntelun perusterikoksia ovat rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toiminnan edistäminen, koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, värväys terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismirikoksen rahoittaminen, terroristin rahoittaminen, terroristiryhmän rahoittaminen ja matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

Aikaisemmin todetun mukaisesti telekuuntelua koskevaa pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 11 kohtaa on vuonna 2023 muutettu virheellisesti niin, että siinä on väärä rikosnimike ”terroristiryhmän toiminnan edistäminen”, vaikka nimikkeen pitäisi olla ”terroristiryhmän toimintaan osallistuminen”, ja niin, että kohdasta puuttuu siihen jo aikaisemmin lisätty terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen edellytyksin, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

Telekuuntelua koskevaa pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että 10 kohtaan lisätään telekuuntelun perusterikokseksi kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja että 11 kohdan mukaan telekuuntelun perusterikoksiksi tulevat terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, terrorismirikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, terroristinen koulutuksen antaminen, terroristinen kouluttautuminen, terroristinen värväys, terroristinen rikoksen rahoittaminen, terrorismin rahoittaminen ja terroristinen matkustaminen sekä terroristisen matkustaminen edistäminen ja terroristinen julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Perusterikoksiksi tulisivat näin ollen kaikki terroristiset rikokset, kaksi viimeksi mainittua kuitenkin vankeusrangaistusta koskevalla edellytyksellä.

Kuten muitakin salaisia pakkokeinoja sekä myös poliisilain 5 luvun salaisia tiedonhankintakeinoja koskien muutokset liittyisivät pitkälti rikosnimikkeiden muuttumiseen rikoslain uudessa 34 a luvussa. Pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 10 kohdan muuttaminen perustuisi siihen, että rikoslain nykyisen 5 §:n mukaisia rikoksia (terrorismirikoksen rahoittaminen) vastaisivat rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

Telekuuntelun perusterikosten osalta tehtäisiin eräitä laajennuksia nykysääntelyyn verrattuna. Ensinnäkin telekuuntelun piiriin tulisivat kaikki terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, mukaan lukien rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa rangaistavaksi säädettävät sellaiset rikokset. Kohdan mukaisista rikoksista tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi. Kun kohdan mukaiset rikokset aikanaan rajattiin telekuuntelun ulkopuolelle, ratkaisua puollettiin johdonmukaisuussyillä ja telekuuntelun rajaamisella vain törkeisiin rikoksiin (HE 188/2002 vp, s. 66). Tuolloin telekuunteluun oikeuttaviksi säädettiin vain ne terrorismirikokset, joista säädetty enimmäisrangaistus oli vähintään neljä vuotta vankeutta. Sittemmin telekuuntelun käyttömahdollisuus on laajennettu myös terrorismirikoksiin, joiden enimmäisrangaistus on matalampi. Huomioon on näiltä osin otettava myös terrorismirikollisuuden erittäin vaarallinen luonne ja siitä johtuva rikosten merkittävä selvittämisintressi. Muutoksella telekuuntelu tulisi kattamaan myös terroristisessa tarkoituksessa tehdyn törkeän lapsenraiskauksen.

Terroristisen kouluttautumisen ja terroristisen matkustamisen kohdalla ei enää edellytettäisi sitä, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Tämä johtuisi siitä, että rikosten rangaistusasteikkojen mukaan teosta ei voitaisi enää tuomita sakkoa.

Rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 d §:ssä rangaistavaksi säädetty terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen ei ole telekuuntelun perusterikos. Tätä perusteltiin rikoksen rangaistavaksi säätämisen yhteydessä (HE 30/2018 vp, s. 70) sillä, että rikos olisi enimmäisrangaistuksensa (yksi vuosi vankeutta) perusteella selvästi lievin rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyistä terrorismirikoksista. Edistämisrikoksen lisäämistä telekuuntelun perusterikokseksi ei katsottu perustelluksi edes sillä lisäedellytyksellä, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Tämä liittyi siihen, että edistämisrikoksen rangaistusasteikon mukaisista rikoksista vain harvoin tuomitaan vankeutta.

Matkustamisrikoksen edistämisrikoksen osalta tilanne muuttuisi, kun enimmäisrangaistukseksi säädettäisiin kaksi vuotta vankeutta. Sellaisen enimmäisrangaistuksen omaavia rikoslain 34 a luvun rikoksia on jo säädetty telekuuntelun perusterikoksiksi (matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen) edellytyksin, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Rangaistusasteikon muuttaminen myös johtaisi siihen, että matkustamisrikoksen edistämisrikoksesta voitaisiin tuomita nykyisen asteikon mahdollistamaa enemmän vankeutta. Kun otetaan lisäksi huomioon terrorismirikollisuuden erittäin vaarallinen luonne, on perusteltua lisätä terroristisen matkustamisen edistäminen niiden rikosten joukkoon, joiden selvittämisessä voidaan käyttää telekuuntelua edellytyksin, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

Telekuuntelua koskevat perusterikoksiin liittyvät muutokset tulisivat koskemaan myös pakkokeinolain 10 luvun 4 §:n 1 momentin mukaisesti tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta ja 27 §:n 2 momentin mukaisesti peitetoimintaa. Viimeksi mainitun pykälän 3 momentin mukaan peitetoiminta tietoverkossa tulisi mahdolliseksi rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitetun kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen kohdalla ja kaikkien rikoslain uuden 34 a luvun rikosten kohdalla, koska mainitun keinon käytön edellytyksenä on se, että rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Televalvonta, sijaintitietojen hankkiminen ja tukiasematietojen hankkiminen

Pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan televalvonnan perusterikos on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Tämä rajaus tarkoittaa sitä, että televalvonnan piiriin eivät kuulu rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, joiden enimmäisrangaistus on kolme vuotta vankeutta. Momentin 6 kohdassa mainitaan erikseen televalvonnan perusterikoksina terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten, matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen ja terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen. Näiden erikseen mainittujen rikosten enimmäisrangaistus on neljän vuoden vankeusrangaistusta matalampi.

Televalvontaa koskevaa pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että 6 kohdassa todetaan televalvonnan perusterikoksiksi rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristinen matkustaminen, terroristisen matkustamisen edistäminen ja terroristinen julkinen kehottaminen.

Lievimmän rangaistusasteikon omaavien terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten osalta voidaan viitata siihen, mitä edellä on jo todettu telekuuntelun yhteydessä. Erityisesti on huomattava se, että jo nykyisin televalvonnan piiriin kuuluu pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentin 6 kohdan perusteella useita sellaisia rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyjä rikoksia, joiden enimmäisrangaistus on matalampi kuin rikoslain sen luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rangaistusasteikon mukainen enimmäisrangaistus.

Pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentin 6 kohdassa ei olisi tarpeen mainita terrorismirikoksen valmistelua ja terroristista kouluttautumista, koska niiden enimmäisrangaistuksiksi ehdotetaan kuuden vuoden ja neljän vuoden vankeusrangaistuksia.

Televalvontaa koskevat perusterikoksiin liittyvät muutokset tulisivat koskemaan myös pakkokeinolain 10 luvun 8 §:n mukaisesti sijaintitietojen hankkimista epäillyn tavoittamiseksi ja 10 §:n 2 momentin mukaisesti tukiasematietojen hankkimista.

Televalvonta teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella

Pakkokeinolain 10 luvun 7 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan televalvontaa teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella voidaan käyttää, kun on syytä epäillä rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Rikoslain nykyisen 34 a luvun rikoksista terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisen enimmäisrangaistus on yhden vuoden vankeusrangaistus, minkä takia kyseinen rikos mainitaan erikseen momentin 5 kohdassa.

Terroristisen matkustamisen edistämisen enimmäisrangaistukseksi ehdotetaan kahden vuoden vankeusrangaistusta, minkä vuoksi sitä ei ole tarpeen erikseen mainita pakkokeinolain 10 luvun 7 §:n 1 momentin 5 kohdassa. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siihen kohtaan siirretään 6 kohdassa oleva seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö ja 6 kohta poistetaan.

Suunnitelmallinen tarkkailu

Pakkokeinolain 10 luvun 12 §:n 3 momentin mukaan suunnitelmallista tarkkailua voidaan käyttää, jos kysymyksessä on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, taikka varkaus, kätkemisrikos tai terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen.

Terroristisen matkustamisen edistämisen enimmäisrangaistukseksi ehdotetaan kahden vuoden vankeusrangaistusta. Sen vuoksi pakkokeinolain 10 luvun 12 §:n 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä ei mainita matkustamisrikoksen edistämisrikosta.

Peitelty tiedonhankinta

Pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan peitellyn tiedonhankinnan perusterikos on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Tämä rajaus tarkoittaa sitä, että peitellyn tiedonhankinnan piiriin eivät kuulu rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, joiden enimmäisrangaistus on kolme vuotta vankeutta. Momentin 4 kohdassa mainitaan erikseen peitellyn tiedonhankinnan perusterikoksina terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu

sekä kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Näiden erikseen mainittujen rikosten enimmäisrangaistus on neljän vuoden vankeusrangaistusta matalampi.

Aikaisemmin todetun mukaisesti peiteltyä tiedonhankintaa koskevaa pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 2 momentin 4 kohtaa on vuonna 2023 muutettu virheellisesti niin, että kohdasta puuttuu siihen jo aikaisemmin lisätty terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen edellytyksin, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

Pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että 4 kohdassa mainitaan rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos ja terroristinen matkustaminen sekä terroristisen matkustamisen edistäminen ja terroristinen julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

Rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen ja terroristisen matkustamisen edistämisen osalta voidaan viitata siihen, mitä niistä rikoksista on jo edellä todettu. Terroristisen matkustamisen kohdalla ei tarvitsisi mainita vankeusrangaistusta koskevaa edellytystä, koska ehdotetun rangaistusasteikon mukaan matkustamisrikoksesta tuomittaisiin vain vankeutta.

Peiteltyä tiedonhankintaa tietoverkossa koskevaa pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 4 momenttia ei ehdoteta muutettavaksi. Momentin mukaan sellaista peiteltyä tiedonhankintaa saadaan käyttää, jos epäiltyä on syytä epäillä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Rikoslain 34 luvun 12 §:n mukainen kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun mukaan kaikki terroristiset rikokset täyttäisivät sen enimmäisrangaistusvaatimuksen.

Tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta ja tekninen laitetarkkailu

Pakkokeinolain 10 luvun 16 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan teknisen kuuntelun käytön perusterikos on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Tämä rajaus tarkoittaa sitä, että teknisen kuunteluun piiriin eivät kuulu rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, joiden enimmäisrangaistus on kolme vuotta vankeutta. Momentin 3 kohdassa mainitaan erikseen teknisen kuuntelun

perusterikoksina terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu sekä kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten, matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, ja terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Näiden erikseen mainittujen rikosten enimmäisrangaistus on neljän vuoden vankeusrangaistusta matalampi.

Pakkokeinolain 10 luvun 16 §:n 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että 3 kohdassa mainitaan rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos ja terroristinen matkustaminen sekä terroristisen matkustamisen edistäminen ja terroristinen julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

Rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen ja terroristisen matkustamisen edistämisen osalta voidaan viitata siihen, mitä niistä rikoksista on jo edellä todettu. Terroristisen matkustamisen kohdalla ei tarvitsisi mainita vankeusrangaistusta koskevaa edellytystä, koska ehdotetun rangaistusasteikon mukaan matkustamisrikoksesta tuomittaisiin vain vankeutta.

Teknistä kuuntelua koskevat perusterikoksiin liittyvät muutokset tulisivat koskemaan myös pakkokeinolain 10 luvun 19 §:n 3 momentin mukaisesti teknistä katselua, kun kyseessä on rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitetun kotirauhan suojaaman paikan tai rikoksen johdosta vapautensa menettäneen tekninen katselu, 21 §:n 3 momentin mukaisesti henkilön teknistä seurantaa ja 23 §:n 3 momentin mukaisesti teknistä laitetarkkailua.

Jos tekninen katselu ei kohdistu pakkokeinolain 10 luvun 19 §:n 3 momentissa mainittuun paikkaan tai henkilöön, perusterikokselta edellytetään, että siitä säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Tämän vaatimuksen täyttäisivät rikoslain 34 luvun 12 §:n mukainen kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja kaikki rikoslain uuteen 34 a lukuun sisällytettävät terroristiset rikokset. Sama koskee pakkokeinolain 10 luvun 21 §:n 2 momentin mukaan muuta teknistä seurantaa kuin henkilön teknistä seurantaa.

Asuntokuuntelu

Pakkokeinolain 10 luvun 17 §:n 9 kohdan mukaan asuntokuuntelun käytön perusterikoksia ovat rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toimintaan

osallistuminen, koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, värväys terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismirikoksen rahoittaminen, terroristin rahoittaminen ja terroristiryhmän rahoittaminen.

Pakkokeinolain 10 luvun 17 §:ää ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen 8 kohtaan lisätään asuntokuuntelun perusterikokseksi kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja 9 kohdan mukaan asuntokuuntelun perusterikoksia ovat rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 2–9 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, terrorismirikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, terroristinen koulutuksen antaminen, terroristinen värväys, terroristinen rikoksen rahoittaminen ja terrorismin rahoittaminen.

Asuntokuuntelu on voimakkaasti kohdehenkilöiden perusoikeuksiin puuttuva toimenpide, minkä vuoksi sen käyttö on rajoitettu koskemaan hyvin vakavia rikoksia. Tämän vuoksi kohtaa ei ehdoteta muutettavaksi niin, että sen soveltamisalaan tulisivat rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, joiden enimmäisrangaistus on kolmen vuoden vankeusrangaistus. Rikoslain nykyisen 5 §:n mukaisia rikoksia (terrorismirikoksen rahoittaminen) vastaisivat rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen, joista ensiksi mainitunkin enimmäisrangaistus olisi kahdeksan vuoden vankeusrangaistus. Pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 9 kohdan soveltamisalaan tulisi terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä lapsenraiskaus, mihin liittyisi rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin viittauksen laajentaminen kattamaan myös sen momentin 9 kohdan mukainen rikos.

Teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen, valeosto ja valvottu läpilasku

Pakkokeinolain 10 luvun 25 §:n 1 momentin mukaan teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisen edellytyksenä on se, että on syytä epäillä rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Saman luvun 34 §:n 2 momentin mukaan valeoston käytön perusterikokselta edellytetään, että siitä säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun kaikki rikokset täyttäisivät näiden momenttien perusterikokselle asettamat enimmäisrangaistusvaatimukset.

Pakkokeinolain 10 luvun 41 §:n 2 momentin mukaan valvotun läpilaskun edellytyksenä on se, että on syytä epäillä rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Kyseisen momentin mukaisesta enimmäisrangaistusvaatimuksesta ei ole säädetty sen enempää terrorismirikoksia kuin mitään muitakaan rikoksia koskevia poikkeuksia. Sellaisia ei tässäkään ehdoteta.

4.1.2.2 Poliisilain 5 luku

Poliisilain 5 luvun mukaan pakkokeinolain 10 luvun salaisia pakkokeinoja vastaavia keinoja voidaan käyttää tiedonhankintakeinoina rikoksen estämisessä sen mukaisesti kuin kutakin keinoa koskevassa pykälässä säädetään. Lisäksi poliisilain 5 luvun 3 §:ssä säädetään kyseisten keinojen käyttämisestä rikoksen paljastamisessa.

Salainen tiedonhankinta rikoksen paljastamiseksi

Poliisilain 5 luvun 3 §:n 7–19 kohdan mukaan kyseisessä luvussa säädettyjä keinoja saadaan käyttää seuraavien rikosten paljastamisessa: rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, värväys terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismirikoksen rahoittaminen, terroristin rahoittaminen, terroristiryhmän rahoittaminen, matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, ja terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

Poliisilain 5 luvun 3 §:n mainituissa kohdissa oleva rikosluettelo on sama kuin telekuuntelua koskevan pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 11 kohdan rikosten piiri lukuun ottamatta sitä, että poliisilain 5 luvun 3 §:n 19 kohdassa mainitaan myös terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen edellytyksin, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 11 kohdasta kyseinen rikos on tullut aikaisemmin todetun mukaisesti virheellisesti poistetuksi pakkokeinolain viimeisen laajemman muuttamisen yhteydessä. Poliisilain 5 luvun 3 §:n 7–19 kohdan mukainen rikoslistaus on sama kuin sen luvun telekuuntelua koskevan 5 §:n 2 momentin 7–19 kohdassa oleva rikoslistaus. Kysymyksessä olevien lainkohtien osalta on aihetta edelleen pyrkiä yhdenmukaiseen sääntelyyn.

Poliisilain 5 luvun 3 §:ää ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen 7–20 kohdissa mainitaan seuraavat rikokset: kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen, terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, terrorismirikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, terroristinen koulutuksen antaminen, terroristinen kouluttautuminen, terroristinen värväys, terroristinen rikoksen rahoittaminen, terrorismin rahoittaminen, terroristinen matkustaminen, terroristisen matkustamisen edistäminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, ja terroristinen julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Pykälä tulisi kattamaan kaikki terroristiset rikokset, kaksi viimeksi mainittua kuitenkin vankeusrangaistusta koskevalla edellytyksellä.

Poliisilain 5 luvun 3 §:n muuttaminen niin, että sen 7 kohdassa mainittaisiin kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen, perustuisi siihen, että rikoslain nykyisen 5 §:n mukaisia rikoksia (terrorismirikoksen rahoittaminen) vastaisivat rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

Tässäkin tapauksessa perusterikosten osalta tehtäisiin eräitä laajennuksia nykysääntelyyn verrattuna. Ensinnäkin kaikkia luvussa säädettyjä salaisia tiedonhankintakeinoja voitaisiin jatkossa käyttää kaikkien terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten paljastamiseen. Perusteluina voidaan viitata siihen, mitä edellä on jo todettu telekuuntelua koskevan pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 11 kohdan yhteydessä. Sama koskee sitä, että terroristisen kouluttautumisen ja terroristisen matkustamisen kohdalla ei enää vaadittaisi sitä, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, ja sitä, että perusterikosten luetteloon lisättäisiin terroristisen matkustamisen edistäminen edellytyksin, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

Telekuuntelu, tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta ja peitetoiminta

Poliisilain 5 luvun 5 §:n 2 momentissa säädetään telekuuntelun käytön perusterikoksista koskien rikoksen estämistä. Momentin 7–19 kohdan rikoslistaus vastaa rikoksen paljastamista koskevan poliisilain 5 luvun 3 §:n rikoslistausta. Poliisilain 5 luvun 5 §:n 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi samat kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamista koskevat ja terroristisia rikoksia koskevat muutokset kuin luvun 3 §:ään.

Telekuuntelua koskevat perusterikoksiin liittyvät muutokset tulisivat koskemaan myös poliisilain 5 luvun 6 §:n 1 momentin mukaisesti tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta. Poliisilain 5 luvun 28 §:n 2 momentin mukaan peitetoiminnan perusterikoksia ovat pakkokeinolain 10 luvun telekuuntelua koskevan 3 §:n mukaiset rikokset, joten viimeksi mainitun pykälän 2 momenttiin tehtävät muutokset heijastuvat myös mahdollisuuksiin käyttää peitetoimintaa rikoksen estämisessä. Poliisilain 5 luvun 28 §:n 3 momentin mukaan peitetoiminta tietoverkossa tulisi mahdolliseksi kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen kohdalla ja kaikkien rikoslain uuden 34 a luvun rikosten kohdalla, koska mainitun keinon käytön edellytyksenä on se, että rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Televalvonta ja tukiasematietojen hankkiminen

Poliisilain 5 luvun 8 §:n 2 momentissa säädetään rikoslain 34 a luvun rikoksia koskien televalvonnan perusterikoksista pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momenttia vastaavasti. Poliisilain 5 luvun 8 §:n 2 momentin 6 kohtaan ehdotetaan tehtäväksi samat muutokset kuin pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentin 6 kohtaan. Muutetun poliisilain 5 luvun 8 §:n 2 momentin 6 kohdan mukaan televalvonnan perusterikoksia olisivat rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristinen matkustaminen, terroristisen matkustamisen edistäminen ja terroristinen julkinen kehottaminen.

Televalvontaa koskevat muutokset tulisivat koskemaan poliisilain 5 luvun 11 §:n 2 momentin mukaisesti myös tukiasematietojen hankkimista.

Televalvonta teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella

Poliisilain 5 luvun 9 §:ää ehdotetaan muutettavaksi samalla tavalla kuin pakkokeinolain 10 luvun 7 §:n 1 momenttia. Poliisilain 5 luvun 9 §:n 5 kohtaa muutettaisiin niin, että siitä poistetaan terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen ja kohtaan siirretään 6 kohdassa oleva seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö. Kohta 6 poistettaisiin.

Muutos liittyisi siihen, että terroristisen matkustamisen edistämisen enimmäisrangaistukseksi säädettäisiin kahden vuoden vankeusrangaistus. Näin ollen se tulisi kyseisen televalvonnan perusterikokseksi poliisilain 5 luvun 9 §:n 1 kohdan mukaan, jonka mukaisesti perusterikos on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Suunnitelmallinen tarkkailu

Poliisilain 5 luvun 13 §:n 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi samalla tavalla kuin pakkokeinolain 10 luvun 12 §:n 3 momenttia. Poliisilain 5 luvun 13 §:n 3 momenttia muutettaisiin niin, että siitä poistetaan terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen.

Tämäkin muutos liittyisi siihen, että terroristisen matkustamisen edistämisen enimmäisrangaistukseksi säädettäisiin kahden vuoden vankeusrangaistus. Näin ollen se tulisi suunnitelmallisen tarkkailun perusterikokseksi poliisilain 5 luvun 13 §:n 3 momentin mukaan ilman erillisistä mainintaa, koska momentin mukaan suunnitelmallisen tarkkailun perusterikos on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta.

Peitelty tiedonhankinta

Poliisilain 5 luvun 15 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi samalla tavalla kuin pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 2 momenttia. Poliisilain 5 luvun 15 §:n 2 momenttia muutettaisiin niin, että sen 4 kohdan mukaan peitellyn tiedonhankinnan perusterikoksia olisivat rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos ja terroristinen matkustaminen sekä terroristisen matkustamisen edistäminen ja terroristinen julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

Peiteltyä tiedonhankintaa tietoverkossa koskevaa poliisilain 5 luvun 15 §:n 4 momenttia ei ehdoteta muutettavaksi. Momentin mukaan sellaista peiteltyä tiedonhankintaa saadaan käyttää rikoksen estämisessä, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Rikoslain 34 luvun 12 §:n mukainen kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun mukaan kaikki terroristiset rikokset täyttäisivät sen enimmäisrangaistusvaatimuksen.

Tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta ja tekninen laitetarkkailu

Poliisilain 5 luvun 17 §:n 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi samalla tavalla kuin pakkokeinolain 10 luvun 16 §:n 3 momenttia. Poliisilain 5 luvun 17 §:n 4 momenttia muutettaisiin niin, että sen mukaan teknisen kuuntelun perusterikoksia olisivat rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa

tarkoituksessa tehty rikos ja terroristinen matkustaminen sekä terroristisen matkustamisen edistäminen ja terroristinen julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

Teknistä kuuntelua koskevat perusterikoksiin liittyvät muutokset tulisivat koskemaan myös poliisilain 5 luvun 19 §:n 4 momentin mukaisesti teknistä katselua, kun kyseessä on rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitetun kotirauhan suojaaman paikan tai rikoksen johdosta vapautensa menettäneen tekninen katselu, 21 §:n 3 momentin mukaisesti henkilön teknistä seurantaa ja 23 §:n 3 momentin mukaisesti teknistä laitetarkkailua.

Jos tekninen katselu ei kohdistu poliisilain 5 luvun 19 §:n 4 momentissa mainittuun paikkaan tai henkilöön, perusterikokselta edellytetään, että siitä säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Tämän vaatimuksen täyttäisivät rikoslain 34 luvun 12 §:n mukainen kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja kaikki rikoslain uuteen 34 a lukuun sisällytettävät terroristiset rikokset. Sama koskee poliisilain 5 luvun 21 §:n 2 momentin mukaan muuta teknistä seurantaa kuin henkilön teknistä seurantaa.

Teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen, valeosto ja valvottu läpilasku

Poliisilain 5 luvun 25 §:n 1 momentin mukaan teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkimisen edellytyksenä on se, että kysymys on rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Saman luvun 35 §:n 2 momentin mukaan valeoston käytön perusterikokselta edellytetään, että siitä säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun kaikki rikokset täyttäisivät näiden momenttien perusterikokselle asettamat enimmäisrangaistusvaatimukset.

Poliisilain 5 luvun 43 §:n 2 momentin mukaan valvotun läpilaskun edellytyksenä on se, että kysymys on rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Kyseisen momentin mukaisesta enimmäisrangaistusvaatimuksesta ei ole säädetty sen enempää terrorismirikoksia kuin mitään muitakaan rikoksia koskevia poikkeuksia. Sellaisia ei tässäkään ehdoteta.

4.1.3 Muut lakiehdotukset

Rikoslain 34 a luvun muuttamisesta johtuen ehdotetaan lisäksi seuraavia lakeja:

- laki rikosrekisterilain 6 ja 6 b §:n muuttamisesta,
- laki tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan annetun lain 2 a §:n muuttamisesta,
- laki kansalaisuuslain 33 a §:n muuttamisesta,
- laki rajavartiolain 77 a §:n muuttamisesta,
- laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 18 ja 18 a §:n muuttamisesta,
- laki puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 8 §:n muuttamisesta,
- laki lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun lain 3 §:n muuttamisesta,
- laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 18 §:n muuttamisesta,
- laki tullilain 30 §:n muuttamisesta,
- laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 4 §:n muuttamisesta,
- laki Euroopan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta annetun lain 11 §:n muuttamisesta,
- laki puolustusvoimista annetun lain 2 §:n muuttamisesta,
- laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 47 §:n muuttamisesta,
- laki sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta,
- laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 80 §:n muuttamisesta,
- laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 84 §:n muuttamista sekä
- laki panostajalain 7 §:n muuttamisesta.

Mainittujen lakiehdotusten muutosten sisältöä ja perusteita käsitellään säännöskohtaisissa perusteluissa.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Muuttuneella rikoslain 34 a luvun sääntelyllä edistettäisiin terrorismirikollisuuden torjuntaa. Kyseisessä rikollisuudessa on kysymys yhteiskunnan perustoimintoja, oikeusjärjestystä sekä ihmisten henkeä ja terveyttä hyvin vakavasti uhkaavasta rikollisuudesta. Yleisesti ottaen terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset erottaa useista muista rikoksista niiden yksilötasoa pidemmälle menevä koko yhteiskuntaan vaikuttava ulottuvuus, vaikka terroristisen rikosten rangaistavaksi säätämisellä samalla turvataan myös yksittäisten henkilöiden henkeä ja terveyttä sekä muita suojattavia yksilöllisiä oikeushyviä. Kysymyksessä olevien rikosten selvittämistä, paljastamista ja estämistä palvelevat myös pakkokeinolain 10 lukuun ja poliisilain 5 lukuun ehdotettavat muutokset ja muut rikoslain 34 a luvun sääntelyyn liittyvät muutokset.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Uusia viranomaisia ei ehdoteta perustettaviksi. Viranomaisten keskinäisiin suhteisiin esityksen ehdotuksilla ei ole vaikutuksia. Tämä koskee niin niiden keskinäisiä tehtäviä kuin toimivaltasuhteitakin. Sama koskee viranomaisten menettelytapoja.

Rangaistavan käyttäytymisen alan laajentamisen ja sääntelyn selkeyttämisestä johtuvan sääntelyn käyttökelpoisuuden parantumisen kautta viranomaisten työmäärä tulee jonkin verran lisääntymään rikosprosessiin päätyvien asioiden lisääntymisen ja täytäntöönpantaviksi tulevien rangaistusten lisääntymisen vuoksi.

Tarvittavassa määrin on huolehdittava terroristisia rikoksia koskevia rangaistussäännöksiä soveltavien virkamiesten, erityisesti esitutkintavirkamiesten, syyttäjien ja tuomareiden kouluttamisesta säännösten soveltamiseen.

4.2.3 Taloudelliset vaikutukset

Terroristiset rikokset ovat kaikilla rikosprosessin tasoilla (esitutkinta- ja syyttäjäviranomaiset sekä tuomioistuimet) pääsääntöisesti runsaasti aikaa ja työtä vaativia vaikeasti selvitettäviä rikoksia. Kysymys ei ole pelkästään pääasioina käsiteltävistä rikosasioista, vaan huomioon on myös otettava rikosten selvittämisessä, paljastamisessa ja estämisessä käytettäviä salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskevat asiat.

Kustannuksia voi aiheutua myös esimerkiksi teleyritysten velvollisuudesta avustaa telekuuntelun ja televalvonnan toteuttamisessa. Työmäärää ja asian käsittelyyn kuluvaa aikaa lisäävää vaikutusta on kansainvälisillä kytkennöillä, joita terroristisilla rikoksilla usein on ja jotka edellyttävät rikosten selvittämisessä kansainvälistä yhteistyötä. Rikosprosessissa kuultavien ollessa ulkomaalaisia aiheutuu myös käännös- ja tulkkauspalveluiden tarvetta. Sen lisäksi asianosaisiin liittyviä kustannuksia aiheutuu tilanteista, joissa heillä on avustaja, jolle maksetaan palkkio ja kulujen korvaus valtion varoista.

Arvioitaessa lainsäädäntömuutosten vaikutuksia viranomaistoimintaan ja valtiontaloudellisia vaikutuksia huomioon on otettava se, että terrorismirikoksia on käsitelty toistaiseksi rikosprosessissa vähän siitäkin huolimatta, että terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja niiden tekemistä edistävät rikokset on nykyisin säädetty laajasti rangaistaviksi.

Vaikka terroristiset rikokset on rikoslain 1 luvun 7 §:n 3 momentin 2 kohdassa säädetty kansainvälisiksi rikoksiksi, kansallista harkintaa on sen suhteen, milloin rikosasian liityntä Suomeen on sellainen, että sen käsitteleminen nimenomaan Suomessa on perusteltua. Arvioita ei ole esitettävissä myöskään siitä, miten nyt kysymyksessä olevien Suomeen liittyvien tekojen määrä tulee kehittymään. Siihen myös vaikuttaa olennaisesti kansainvälisen terrorismitilanteen kehitys.

Käytettävissä ei ole tilastotietoja siitä, joiden perusteella voitaisiin päätellä, miten paljon ja minkälaisia terroristisia rikoksia tulisi käsiteltäviksi ehdotettujen lainsäädäntömuutosten perusteella. Joka tapauksessa voidaan olettaa, että ehdotettavat lainsäädäntömuutokset eivät johda rikosprosessissa käsiteltävien terroristisia rikoksia koskevien asioiden merkittävään kasvuun. Johtopäätöstä sellaisesta kasvusta ei ole tehtävissä myöskään terrorismirikollisuuden tilannekuvan (jakso 2.3.2) perusteella.

Ehdotetuista lainsäädäntömuutoksista voi olettaa aiheutuvan jonkin verran lisäystä tutkintavankeuden ja muiden pakkokeinojen käyttöön sekä niitä koskevien asioiden käsittelyyn rikosprosessin eri tasoilla verrattuna siihen, miten pakkokeinoja nyt käytetään ja niitä koskevia asioita käsitellään terrorismirikosten käsittelyn yhteydessä. On kuitenkin huomattava, että vangitsemista tai vangittuna pitämistä harkittaessa on otettava huomioon muitakin seikkoja kuin esimerkiksi tuomitun rangaistuksen kesto. Näitä huomioon otettavia seikkoja ovat esimerkiksi pakkokeinolain 1 luvussa olevat pakkokeinojen käyttöä rajoittavat periaatteet.

Ehdotetuista lainsäädäntömuutoksista oletettavasti aiheutuu Oikeusrekisterikeskusta, Tilastokeskusta ja rikosprosessissa toimivia viranomaisia koskevia tietojärjestelmäkustannuksia, joiden tarkempi laatu ja määrä kuten eivät myöskään muutoksista aiheutuvat taloudelliset kustannukset ole vielä tällä hetkellä tarkemmin arvioitavissa.

Lainsäädäntöehdotuksista ei ole suoraan ja perustellusti johdettavissa taloudellisia vaikutuksia niin, että valtiolle tai rikosprosessissa tai rangaistusten täytäntöönpanossa toimiville viranomaisille taikka muillekaan näitä rikoksia käsitteleville tahoille voisi osoittaa aiheutuvan tietynsuuruisia euromääräisiä lisäkustannuksia. Näin ollen lähtökohtaisesti esityksen ehdotuksista aiheutuvat kustannukset katettaisiin julkisen talouden suunnitelman mukaisten kehyspäätösten ja valtion talousarvioissa muuten osoitettavien määrärahojen puitteissa. Toisaalta nyt kysymyksessä olevien rikosasioiden määrän kehityksen myötä tilanne voi muuttua, minkä vuoksi viranomaisvoimavarojen riittävyyden seuranta ja aiheen ilmetessä toimenpiteet niiden riittävyyden turvaamiseksi ovatkin tarpeen. Tämä koskee myös muita terroristisen rikosten käsittelystä mahdollisesti aiheutuvia kustannuksia.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaan hallitus tekee terrorismirikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen vastaamaan nykyisiä uhkia ja poistaakseen nykyisen sääntelyn vaikeaselkoisuuden. Hallitusohjelman mukaan mahdolliset aukot nykyisissä krimimalisoinneissa arvioidaan ja rangaistusasteikkoja tarkistetaan siten, että rangaistukset terrorismirikoksista kovenevat.

Terrorismintorjunta on laaja-alainen yhteiskunnan eri osa- ja toiminta-alueille jakautuva kokonaisuus. Hallitusohjelmakirjaukset sekä muut asiaan vaikuttavat seikat (esimerkiksi eduskunnan perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan kannanotot) huomioon ottaen tässä lainvalmisteluhankkeessa on sen asettamispäätöksen mukaisesti kysymys terrorismirikoksia koskevan rikoslainsäädännön selkeyttämisestä ja riittävästä kattavuudesta huolehtimisesta sekä rikosten asianmukaisesta rangaistustasosta huolehtimisesta. Rajansa tarkastelulle ja muutosten valmistelulle on asettanut myös rikoslainsäädännöllisten kysymysten laaja-alaisuus ja hankkeelle asetettu määräaika. Mainitut seikat huomioon tavoitteiden toteuttamisvaihtoehtona on ollut nimenomaan rikoslain 34 a luvun muuttaminen ja muuttamisesta seuraavien muiden lainsäädäntömuutosten tekeminen.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö

5.2.1 Ruotsi

Terrorismirikoksia koskevat rangaistussäännökset ovat terrorismirikoslaissa (terroristbrottslag; 2022:666), joka lain 1 §:n mukaan sisältää määräykset terrorismista ja muusta erityisen vakavasta rikollisuudesta. Mainittuun lakiin on keskitetty terrorismirikoksia koskevat rangaistussäännökset, jotka aikaisemmin olivat kolmessa laissa.

Terrorismirikoslain 2 §:ssä luetellaan erityisen vaarallisen rikollisuuden piiriin kuuluvat vakavat rikokset. Pykälän 6 kohdan mukaan piiriin kuuluvat myös muiden lakien mukaiset tahalliset rikokset, jotka tehdään 4 §:ssä tarkoitetussa tarkoituksessa.

Terrorismirikoslain 3 §:n mukaan kyseisessä laissa terroristiorganisaatiolla tarkoitetaan sellaisten henkilöiden yhteenliittymää, jotka tekevät terrorismirikoksia tai muulla tavalla osallistuvat niiden tekemiseen taikka jotka syyllistyvät terrorismirikosten yritykseen, valmisteluun tai niiden tekemistä koskevaan salahankkeeseen.

Terrorismirikokset

Terrorismirikoslain 4 §:n 1 kappaleen mukaan terrorismirikoksesta tuomitaan se, joka tekee tai yrittää tehdä tahallisen rikoksen, jos

1. teko voi aiheuttaa vakavaa vahinkoa valtiolle tai hallitustenväliselle järjestölle ja

2. teon tarkoituksena on:
   a) aiheuttaa vakavaa pelkoa väestössä tai sen osassa;
   b) pakottaa aiheettomasti (otillbörligen) julkinen elin tai hallitusten välisen järjestö ryhtymään toimenpiteeseen tai pidättymään siitä tai
   c) horjuttaa vakavasti maan tai hallitustenvälisen järjestön poliittisia, perustuslaillisia, taloudellisia tai yhteiskunnallisia perusrakenteita tai tuhota ne.

Terrorismirikoslain 4 §:n 2 kappaleen mukaan terrorismirikoksesta tuomitaan vankeutta vähintään neljä ja enintään kahdeksantoista vuotta tai elinkaudeksi. Jos rikos on vähemmän vakava, siitä tuomitaan saman pykälän 3 kappaleen mukaan vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Osallistuminen terroristiorganisaatioon

Terrorismirikoslain 4 a §:n 1 kappaleen mukaan osallistumisesta terroristiorganisaatioon tuomitaan se, joka osallistuu terroristiorganisaation toimintaan tavalla, joka on omiaan edistämään, vahvistamaan tai tukemaan organisaatiota. Kappaleen perusteluista (Prop. 2022/23:73, s. 71–73) ilmenee muun ohessa seuraavaa:

- Kappaleen mukaan ei ole rangaistavaa pelkästään se, että henkilö oleskelee terroristiorganisaation valvomalla alueella tai osallistuu organisaation järjestämään tilaisuuteen.
- Kappaleen soveltamisalan piiriin voi mennä se, että henkilö huolehtii muiden organisaation jäsenten lapsista päivähoitoa muistuttavalla tavalla tai hoitaa tehtäviä heidän kotitaloudessaan. Sama koskee lapsiryhmien opetusta. Terroristiorganisaation toimintaan osallistumista ei ole se, että henkilö yksinomaan huolehtii oman perheen lapsista ja huolehtii omasta kotitaloudesta.

- Sellainen humanitaarinen toiminta, jota harjoittavat humanitaariset järjestöt, jotka toimivat humaanisuutta, neutraalisuutta, puolueettomuutta ja riippumattomuutta koskevien humanitaaristen periaatteiden mukaisesti, ei voi koskaan olla rangaistavaa osallistumista terroristiorganisaation toimintaan.
- Edistäminen tarkoittaa sitä, että osallistumalla organisaatioon henkilö luo edellytyksiä sen kasvulle tai toiminnalle. Vahvistaminen tarkoittaa organisaation tekemistä tehokkaammaksi tai iskukykyisemmäksi. Tukemisessa on kysymys organisaation toiminnan helpottamisesta. Kysymys ei ole vain organisaation toiminnan kannalta välttämättömistä toiminnoista. Säännös kattaa myös teot, jotka vaikuttavat niin, että jäsenet vapautuvat keskittymään organisaation ydintoimintoihin.

Pykälän 2 kappaleen mukaan osallistumisesta terroristiorganisaatioon tuomitaan enintään neljän vuoden vankeusrangaistus. Rikoskaaren (brottsbalken) 26 luvun 1 §:n 2 kappaleen mukaan vankeusrangaistuksen vähimmäiskesto on 14 päivää. Jos rikos on törkeä, siitä tuomitaan terrorismirikoslain 4 a §:n pykälän 3 kappaleen mukaan vankeutta vähintään kaksi ja enintään kahdeksan vuotta. Rikoksen törkeyttä arvioitaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, onko rikoksentekijällä ollut keskeinen rooli terroristiorganisaatiossa, onko teko ollut omiaan merkittävästi vaikuttamaan organisaation kykyyn tehdä terrorismirikoksia tai onko teko muuten ollut lajiltaan erityisen vaarallinen. Jos tekijä on johtanut terroristiorganisaatiota, hänet tuomitaan vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksaksitoista vuodeksi tai elinkaudeksi. Teko ei ole 4 kappaleen mukaan rikos, jos se on lievä tai olosuhteet huomioon ottaen puolustettava.

- Perusteluissa mainitaan esimerkkeinä lievistä tapauksista, että henkilö on hyvin lyhyen ajan oleskellut terroristiorganisaation parissa ja muutaman kerran auttanut ruoanlaitossa tai teltan pystyttämisessä. Kysymys voi olla myös humanitaarisista toimista, joita terroristiorganisaatio toteuttaa ja joiden voi jossakin määrin katsoa olevan omiaan edistämään organisaation toimintaa. (em. hallituksen esitys, s. 75)
- Puolustettavia voivat 4 kappaleen mukaan olla esimerkiksi teot, jotka ovat osa tiettyjä journalistisia menetelmiä. Toimittajan voi tehtävänsä puitteissa olla tarpeen tehdä tiettyjä organisaation tukitoimia, esimerkiksi tehdä ruokaa ja suorittaa kuljetuksia. Toimittaja voi myös soluttautua terroristiorganisaatioon online-forumien kautta, hän voi siinä yhteydessä joutua osoittamaan uskollisuuttaan. Toisena esimerkkinä puolustettavista teoista mainitaan se, että julkishallinnon työtekijä jatkaa työn tekemistä aiemmassa työpaikassa terroristiorganisaation hallitsemalla alueella, koska hänellä ei ole muuta vaihtoehtoa. (em. hallituksen esitys, s. 75 ja 76)

Yhteistoiminta terroristiorganisaation kanssa

Terrorismirikoslain 5 §:n 1 kappaleen mukaan yhteistoiminnasta terroristiorganisaation kanssa tuomitaan, jos teko on omiaan edistämään, vahvistamaan tai tukemaan terroristiorganisaatiota, se joka 1) on tekemisissä aseiden, ammusten, palovaarallisten tai räjähtävien tarvikkeiden taikka kuljetusvälineiden kanssa terroristiorganisaation puolesta, 2) luovuttaa toimitilan tai alueen terroristiorganisaatiolle taikka 3) antaa muuta vastaavaa tukea terroristiorganisaatiolle.

> Hallituksen esityksen perustelujen mukaan (Prop. 2019/20:36, s. 65) muun vastaavan tuen tulee olla 1 kappaleen 1 ja 2 kohdissa todettuun verrattavaa. Kappaleen 3 kohdan mukainen tuki voi olla esimerkiksi teknisen tuen tai tietojen antamista terroristiorganisaatiolle. Sellaista humanitaarista toimintaa, jota harjoittavat puolueettomat ja riippumattomat humanitaariset järjestöt, ei voida koskaan pitää yhteistoimintana terroristiorganisaation kanssa.

Terrorismirikoslain 5 §:n 2 kappaleen mukaan yhteistoiminnasta terroristiorganisaation kanssa tuomitaan enintään neljän vuoden vankeusrangaistukseen. Jos rikos on törkeä, tekijä tuomitaan 3 kappaleen mukaan vähintään yhden vuoden kuuden kuukauden ja enintään seitsemän vuoden vankeusrangaistukseen. Rikoksen törkeyttä arvioitaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, onko teko ollut osa laajamittaisempaa toimintaa tai onko teko muuten ollut lajiltaan erityisen vaarallinen. Teko ei ole 4 kappaleen mukaan rikos, jos se on lievä tai olosuhteet huomioon ottaen puolustettava. Lievyyden ja puolustettavuuden osalta pätevät samat näkökohdat kuin 4 a §:n 4 kappaleen kohdalla (Prop. 2022/23:73, s. 77).

Terrorismin ja erityisen vaarallisen rikollisuuden rahoittaminen

Terrorismirikoslain 6 §:ssä ovat terrorismin ja erityisen vaarallisen rikollisuuden rahoittamista koskevat säännökset. Kysymys on pykälän 1 kappaleen 1 kohdan mukaan siitä, että henkilö kerää, ottaa vastaan tai tarjoaa rahaa tai muuta omaisuutta tarkoituksessa, että omaisuutta käytetään, tai tietoisena siitä, että omaisuutta käytetään tiettyjen rikosten tekemiseen tai muulla tavalla osallistumiseen niiden tekemiseen. Näitä rikoksia ovat a) terrorismirikokset sekä niiden yritys, valmistelu ja niiden tekemistä koskeva salahanke ja b) erityisen vakavan rikollisuuden piiriin kuuluvat rikokset sekä 4 a, 5 ja 7–10 §:ssä tarkoitetut rikokset.

Terrorismirikoslain 6 §:n 1 kappaleen 2 kohdan mukaan rangaistavaa on myös rahoittaa a) henkilöä, joka tekee terrorismirikoksia tai vakavan rikollisuuden piiriin kuuluvia rikoksia tai muulla tavalla osallistuu niiden tekemiseen taikka syyllistyy niiden yritykseen, valmisteluun tai niiden tekemistä koskevaan salahankkeeseen, b)

terroristiorganisaatiota tai c) sellaisten henkilöiden yhteenliittymää, joka tekee terrorismirikoksia tai vakavan rikollisuuden piiriin kuuluvia rikoksia tai muulla tavalla osallistuu niiden tekemiseen taikka syyllistyy niiden yritykseen, valmisteluun tai niiden tekemistä koskevaan salahankkeeseen.

Terrorismirikoslain 6 §:n 2 kappaleen mukaan terrorismin ja muun vakavan rikollisuuden rahoittamisesta tuomitaan enintään kolmen vuoden vankeusrangaistukseen. Jos teko on törkeä, siitä tuomitaan 3 kappaleen mukaan vähintään yhden vuoden ja enintään kuuden vuoden vankeusrangaistus. Rikoksen törkeyttä arvioitaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, onko teko 1) liittynyt rikollisuuteen, josta aiheutuu vaaraa useille ihmishengille tai erityisen merkittävälle omaisuudelle, 2) ollut osa laajamittaisempaa toimintaa, 3) liittynyt huomattavaan arvoon tai 4) muuten ollut lajiltaan erityisen vaarallinen. Pykälän 4 kappaleen mukaan lievä tapaus ei ole rikos.

Julkinen kehottaminen terrorismiin tai erityisen vakavaan rikollisuuteen

Terrorismirikoslain 7 §:n 1 kappaleen mukaan julkisesta kehottamisesta terrorismiin tai erityisen vakavaan rikollisuuteen tuomitaan se, joka yleisölle suunnatussa viestissä kehottaa tai muulla tavoin houkuttelee terrorismirikokseen, erityisen vakavaan rikollisuuteen tai rikokseen, jota tarkoitetaan 4 a–6 tai 8–10 §:ssä.

Terrorismirikoslain 7 §:n 2 kappaleen mukaan julkisesta kehottamisesta terrorismiin tai erityisen vakavaan rikollisuuteen tuomitaan enintään kolmen vuoden vankeusrangaistukseen. Jos rikos on törkeä, siitä tuomitaan 3 kappaleen mukaan vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Rikoksen törkeyttä arvioitaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, onko teko 1) liittynyt rikollisuuteen, josta aiheutuu vaaraa useille ihmishengille tai erityisen merkittävälle omaisuudelle, 2) ollut osa laajamittaisempaa toimintaa tai 3) muuten ollut lajiltaan erityisen vaarallinen. Pykälän 4 kappaleen mukaan lievä tapaus ei ole rikos.

Värväys terrorismiin tai erityisen vakavaan rikollisuuteen

Terrorismirikoslain 8 §:n 1 kappaleen mukaan värväyksestä terrorismiin tai erityisen vakavaan rikollisuuteen tuomitaan se, joka muussa kuin 7 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa pyrkii taivuttamaan toisen tekemään tietyn rikoksen tai muuten osallistumaan sen tekemiseen. Näitä rikoksia ovat 1) terrorismirikokset sekä niiden yritys, valmistelu ja niitä koskeva salahanke ja 2) erityisen vakava rikollisuus ja rikokset, joita tarkoitetaan lain 4 a–6 §:ssä.

Terrorismirikoslain 8 §:n 2 kappaleen mukaan värväyksestä terrorismiin tai erityisen vakavaan rikollisuuteen tuomitaan enintään kolmen vuoden vankeusrangaistus. Jos rikos on törkeä, siitä tuomitaan 3 kappaleen mukaan vankeuteen enintään yhdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Rikoksen törkeyttä arvioitaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, onko teko 1) liittynyt rikollisuuteen, josta aiheutuu vaaraa useille ihmishengille tai erityisen merkittävälle omaisuudelle, 2) ollut osa laajamittaisempaa toimintaa tai 3) muuten ollut lajiltaan erityisen vaarallinen. Pykälän 4 kappaleen mukaan lievä tapaus ei ole rikos.

Koulutus terrorismiin tai erityisen vaaralliseen rikollisuuteen

Terrorismirikoslain 9 §:n 1 kappaleen 1 kohdan koulutuksesta terrorismiin tai erityisen vaaralliseen rikollisuuteen tuomitaan ensinnäkin se, joka antaa tai yrittää antaa toiselle henkilölle ohjeita sellaisten välineiden valmistuksesta tai käytöstä taikka sellaisista menetelmistä tai tekniikoista, jotka ovat erityisesti omiaan käytettäviksi terrorismirikoksissa, erityisen vakavassa rikollisuudessa tai 6 §:ssä tarkoitetussa rikoksessa, tarkoituksessa, että ohjeita käytetään, tai tietoisena siitä, että niitä on tarkoitus käyttää sellaisen rikollisuuden tekemiseen tai muuten osallistumiseen sen tekemiseen. Pykälän 1 kappaleen 2 kohdan mukaan koulutuksesta terrorismiin tuomitaan myös se, joka panee merkille 1 kohdassa tarkoitetut ohjeet tarkoituksessa käyttää niitä terrorismirikoksen, vakavan rikollisuuden tai 6 §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseen tai muuten osallistumiseen sen tekemiseen.

Terrorismirikoslain 9 §:n 2 kappaleen mukaan koulutuksesta terrorismiin tai erityisen vaaralliseen rikollisuuteen tuomitaan enintään kolmen vuoden vankeusrangaistukseen. Jos rikos on törkeä, siitä tuomitaan 3 kappaleen mukaan vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Rikoksen törkeyttä arvioitaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, onko teko 1) liittynyt rikollisuuteen, josta aiheutuu vaaraa useille ihmishengille tai erityisen merkittävälle omaisuudelle, 2) ollut osa laajamittaisempaa toimintaa tai 3) muuten ollut lajiltaan erityisen vaarallinen. Pykälän 4 kappaleen mukaan lievä tapaus ei ole rikos.

Matkustaminen terrorismia tai erityisen vakavaa rikollisuutta varten

Terrorismirikoslain 10 §:n 1 kappaleen mukaan matkustamisesta terrorismia tai erityisen vakavaa rikollisuutta varten tuomitaan se, joka matkustaa tai aloittaa matkan toiseen maahan tarkoituksessa 1) tehdä terrorismirikos, erityisen vaarallinen rikollisuus tai 6 §:ssä tarkoitettu rikos tai osallistua niiden tekemiseen taikka syyllistyä niitä koskevaan valmisteluun tai salahankkeeseen tai 2) tehdä 4 a, 5 tai 9 §:ssä tarkoitettu rikos.

Terrorismirikoslain 10 §:n 2 kappaleen mukaan matkustamisesta terrorismia tai erityisen vakavaa rikollisuutta varten tuomitaan enintään kahden vuoden vankeusrangaistus. Pykälän 3 kappaleen mukaan lievä tapaus ei ole rikos.

5.2.2 Norja

Terrorismia ja terrorismiliitännäisiä rikoksia koskevat säännökset ovat rikoslain (straf-feloven) 18 luvussa.

Rikoslain 131 §:n 1 kappaleessa säädetään rangaistaviksi terroriteot (terrorhandlinger), joista tuomitaan enintään 21 vuotta vankeutta. Rikoslain 17 §:n 1 kappaleen a kohdan mukaan vankeusrangaistuksen vähimmäiskesto on seitsemän päivää. Ensiksi mainitun kappaleen mukaan rangaistavaa on eräiden muualla laissa rangaistaviksi säädettyjen rikosten tekeminen terroristisessa tarkoituksessa. Pykälän 2 kappaleen mukaan terroristisesta tarkoituksesta on kysymys, kun 1 kappaleessa tarkoitettu teko tehdään tarkoituksin

> a) häiritä vakavasti yhteiskunnallisesti olennaisen tärkeää tehtävää, kuten esimerkiksi lainsäädäntö-, täytäntöönpano- tai oikeusviranomaista, energiahuoltoa, ruuan tai veden toimitusvarmuutta, pankki- ja rahajärjestelmää taikka terveydenhuoltoa ja tartuntatautien torjuntaa,
>
> b) aiheuttaa vakavaa pelkoa väestössä, tai
>
> c) pakottaa laittomasti viranomaiset tai hallitustenvälinen järjestö tekemään, sietämään tai jättämään tekemättä jotakin, jolla on olennaista merkitystä maalle tai järjestölle tai toiselle maalle tai hallitustenväliselle järjestölle.

Rikoslain 131 §:ssä ei ole terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen liitettävää rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin johdantokappaleen mukaista vaaraedellytystä.

Törkeitä terroritekoja koskevan rikoslain 132 §:n mukaan sellaisista rikoksista rangaistaan enintään 30 vuoden vankeusrangaistusrangaistuksella. Ratkaistaessa sitä, onko terroriteko törkeä, on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, a) onko se johtanut useiden ihmishenkien menetykseen tai erittäin laajamittaiseen omaisuuden tai ympäristön tuhoutumiseen tai niitä koskevaan erityiseen välittömään vaaraan, b) onko se tehty erityisen vahingollisin keinoin, c) onko sen tehnyt henkilö, joka asemansa vuoksi nauttii erityistä luottamusta, jota voidaan käyttää hyväksi terroriteon toteuttamiseksi.

Terroristista yhteenliittymää koskevan rikoslain 133 §:n 1 kappaleen mukaan rangaistavaa on terroritekojen suunnitteleminen tai valmisteleminen jonkun kanssa tehdäkseen 131, 138, 139, 141, 141 a, 142, 143 tai 144 §:ssä tarkoitetun rikoksen. Tällaisesta teosta tuomitaan enintään kymmenen vuoden vankeusrangaistus. Jos yhteenliittymän tarkoituksena on tehdä 137 tai 140 §:ssä tarkoitettu rikos, enimmäisrangaistus on kolme vuotta vankeutta.

Rikoslain 134 §:ssä säädetään rangaistaviksi terroritekojen ja 137–144 §:ssä tarkoitettujen rikosten tekemisellä uhkaaminen. Pykälän 1 kappaleen mukaan teosta tuomitaan enintään kymmenen vuoden vankeusrangaistus. Jos uhkaus johtaa 131 §:n toisessa kappaleessa tarkoitettuun seuraukseen, enimmäisrangaistus on pykälän 2 kappaleen mukaan 21 vuoden vankeusrangaistus.

Terrorismin rahoittamisena on rikoslain 135 §:n 1 kappaleen mukaan rangaistavaa se, että henkilö oikeudenvastaisesti antaa, vastaanottaa, lähettää, hankkii tai kerää rahaa tai muuta omaisuutta tarkoituksessa tai tietoisena siitä, että varat on tarkoitus käyttää kokonaan tai osittain 131, 134, 136 b tai 137–144 §:ssä tarkoitetun teon suorittamiseen, b) sellaisen henkilön tai ryhmän toimesta, jonka tavoitteena on tehdä 131, 134, 136 b tai 137–144 §:ssä tarkoitettuja tekoja, kun henkilö tai ryhmä on ryhtynyt toimiin tavoitteen toteuttamiseksi laittomin keinoin, c) sellaisen yrityksen toimesta, jonka joku b kohdassa mainittu omistaa tai johon hänellä on määräysvalta tai d) sellaisen yrityksen tai henkilön toimesta, joka toimii jonkun b kohdassa mainitun puolesta tai ohjeiden mukaisesti. Terrorismin rahoittamisesta tuomitaan enintään 10 vuoden vankeusrangaistus.

Rikoslain 135 §:n 2 kappaleen mukaan terrorismin rahoittamisesta tuomitaan myös se, joka tarjoaa pankkipalveluja tai muita rahoituspalveluja 1 kappaleen b, c tai d kohdassa tarkoitettujen henkilöiden tai yritysten saataville.

Rikoslain 136 §:n mukaan rangaistavia ovat julkinen kehottaminen (a kohta), värväys (b kohta), koulutuksen antaminen (c kohta) ja kouluttautuminen (d kohta), jotka liittyvät 131, 134, 135 tai 137–144 §:n mukaisiin tekoihin. Rangaistavassa koulutuksen antamisessa on pykälän c kohdan mukaan kysymys siitä, että annetaan koulutusta menetelmistä tai tekniikoista, jotka soveltuvat erityisesti jonkin viitatuissa pykälissä tarkoitetun rikoksen tekemiseen tai sen tekemisen edistämiseen, siinä tarkoituksessa, että saatuja taitoja käytetään siihen tarkoitukseen. Kouluttautumista koskeva pykälän d kohta vastaa koulutuksen antamista koskevaa kohtaa menetelmille ja tekniikoille asetettujen vaatimusten ja tarkoituksen suhteen. Pykälän mukaan näistä teoista tuomitaan enintään kuuden vuoden vankeusrangaistus.

Rikoslain 136 a §:n 1 kappaleen mukaan on rangaistavaa osallistuminen terroristiorganisaatioon (deltakelse i en terrororganisation). Pykälän mukaan rangaistavaa on perustaa terroristiorganisaatio, osallistua siihen, värvätä siihen jäseniä taikka antaa taloudellista tai muuta aineellista tukea sille edellyttäen lisäksi, että organisaatio on ryhtynyt toimiin tavoitteen toteuttamiseksi laittomin keinoin. Teosta tuomitaan enintään kuuden vuoden vankeusrangaistus. Pykälän 2 kappaleen mukaan myötävaikutuksesta tähän rikokseen ei rangaista.

Norjan korkeimman oikeuden 4.9.2018 antama tuomio (HR-2018-1650)

Tuomio koskee rikoslain 136 a §:ssä ja sitä edeltäneessä 147 d §:ssä täysin vastaavalla tavalla rangaistavaksi säädettyjä tekoja. Terroristiorganisaatioon osallistumista koskevan syytekohdan teonkuvauksen mukaan vastaaja muun ohessa kutsui ISIL:in kalifia johtajaksi, korosti matkustamista islamistiseen valtioon äärimmäiseksi uskonnollisesti velvollisuudeksi, järjesti ja valmisteli matkoja henkilöille, jotka matkustivat tai yrittivät matkustaa Syyriaan liittyäkseen ISIL:iin, varmisti matkustajien noutamista ja viemistä rajan yli sekä järjesteli matkustajien pankkitileihin liittyviä asioita. Syyte koski osallistumisen lisäksi pykälissä rangaistavaksi säädettyjä värväystä ja taloudellisen tai muun aineellisen tuen antamista sekä oikeuden estämistä.

Oslon käräjäoikeus katsoi 4.4.2017 annetussa tuomiossaan vastaajan syyllistyneen muiden tekojen ohessa osallistumiseen terroristiorganisaatioon ja tuomitsi hänet yhdeksän vuoden vankeusrangaistukseen. Hovioikeus ei muuttanut ratkaisua. Korkein oikeus myönsi valitusluvan rikoslain 136 a §:ssä ja sitä edeltäneessä 147 d §:ssä rangaistavaksi säädettyjen tekojen osalta.

Korkeimman oikeuden mukaan ko. rangaistussäännöksissä osallistuminen (deltakelse) on laaja ilmaus, jonka tarkoitus on kattaa erilaiset organisaation aktiiviteetteihin liittyvät toimet (bidrag). Katettuja ovat aktiiviset terroristiorganisaation ylläpitämiseen liittyvät toimet. Lain esitöiden ja lausumien mukaan katettu ei ole henkilö, joka vain passiivisesti tukee organisaatiota jäsenyyden muodossa. Lisäksi mikä tahansa aktiivinen organisaatiota koskeva toimi ei ole rangaistava. Tuomion kyseisen kohdan mukaan rangaistavia eivät ole vähäiset tai toisarvoiset toimet.

Korkeimman oikeuden tuomion mukaan mikään ei viittaa siihen, että osallistumisesta tuomitsemisen edellytyksenä on jäsenyys tai julkinen tukeminen. Vastaavasti toimen tekijä täytyy tuomita osallistumisesta, vaikka ei voida osoittaa, että hänet on hyväksytty osallistujaksi organisaatioon. Tässä tapauksessa korkeimman oikeus mukaan vastaajan toimet ylittivät selvästi lain

esitöissä mainitun kynnyksen eikä kysymyksessä ollut rajatatapaus. Näin ollen korkein oikeus päätyi siihen, että vastaajan toiminta oli ollut osallistumista ISIL:iin. Myös vastaajalle tuomittu rangaistus säilyi korkeimmassa oikeudessa.

Norjan korkeimman oikeuden 19.12.2022 antama tuomio (HR-2022-2418-A)

Myös tämä tuomio koskee rikoslain 147 d §:n (syytteenalaisen teon alkuosa) ja 136 a §:n (teon loppuosa) soveltamista.

Oslon alioikeus tuomitsi 4.5.2021 norjalais-pakistanilaisen naisen kolmeksi ja puoleksi vuodeksi vankeuteen osallistumisesta terroristiorganisaatioon. Naisen toiminta liittyi Syyriassa terroristijärjestön hallitsemalla alueella tapahtuneeseen kodin ja lasten hoitamiseen sekä kolmeen toisiaan seuranneeseen taistelutoimintaan osallistuneeseen aviomieheen.

Hovioikeuden tuomio asiassa annettiin 6.4.2022. Hovioikeuskin katsoi äänestysratkaisussaan äänin 5–2 naisen osallistuneen terroristiorganisaatioon. Koska hän oli kuitenkin ollut huhtikuusta 2015 alkaen myös ihmiskaupan uhri, rikoksen tekoaika lyheni ja vankeusrangaistus aleni kahteen ja puoleen vuoteen.

Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenee, että rangaistavan terroristiorganisaatioon osallistumisen piiriin kuuluu monenlaista aktiivista toimintaa, mutta vuoden 2018 ratkaisuun viitaten vähäinen tai toisarvoinen osallistuminen ei ole rangaistavaa. Korkein oikeus toteaa, että kotitöitä ei mainita hallituksen esityksen perusteluissa ja niissä mainituilla esimerkeillä on vähän yhteistä kotitöiden ja omista lapsista huolehtimisen kanssa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kotitöiden tekeminen ja lasten hoitaminen eivät voisi olla terroristiryhmään osallistumista.

Korkein oikeus toteaa tuomiossaan, että aviopuolisoiden kotitöiden kriminalisointi on vastoin Norjan perustuslain 102 §:n ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan mukaista perhe-elämän suojaa. Artiklan 2 kohdan mukaan yksityiselämän suojaan voidaan puuttua, mikäli se on välttämätöntä kansallisen tai yleisen turvallisuuden takaamiseksi. Kysymys on etujen punninnasta. Kynnys vierastaistelijan puolison tekemän kotityön ja lastenhoidon katsomiseksi rangaistavaksi teoksi on korkea.

Norjan korkeimman oikeuden mukaan omista lapsista huolehtiminen ei voi olla terroristiorganisaatioon osallistumista, koska laissa on asetettu vanhemmille velvollisuus huolehtia lapsesta. Myöskään puolison ja kotiäidin rooli itsessään ei ole rangaistavaa osallistumista terroristiryhmään. Sellainen rooli voidaan kuitenkin ottaa huomioon osana laajempaa kokonaisarviointia siitä, onko vastaaja osallistunut terroristiryhmään, jossa hänen puolisonsa on aktiivinen vierastaistelija. Tietyissä tilanteissa myötävaikutus saattaa olla niin merkittävä, että toimintaa kokonaisuudessaan on pidettävä aktiivisena terrorismitoiminnan tukemisena ja terroristiryhmän ylläpitämisenä.

Korkein oikeus totesi vastaajan osallistuneen tavallisiin kotitöihin, kuten siivoamiseen ja ruuanlaittoon. Matkustamalla terroristijärjestön hallinnassa olevalle alueelle vastaaja oli aktiivisesti assosioinut itsensä terroristijärjestöön. Merkitystä oli myös pysymisellä Syyriassa terroristijärjestöön liittyvissä olosuhteissa. Terroristiryhmän toimintaan osallistumista ei tapahtunut sinä aikana, jona vastaaja oli ollut ihmiskaupan uhri. Korkein oikeus tuomitsi vastaajan yhden vuoden ja neljän kuukauden vankeusrangaistukseen.

Kysymyksessä on äänestysratkaisu äänin 3–2. Vähemmistön mielestä kotitöiden tekeminen ja puolison rooli eivät kuulu terroristiorganisaatioon osallistumisen piiriin, koska yhteys terroristiryhmän toimintaan on liian etäinen. Kotitöiden tekemisen puolison kanssa jaetussa kodissa ei voi vähemmistön mukaan katsoa kuuluvan luonnolliseen käsitykseen siitä, mitä osallistuminen terroristiryhmään kattaa. Tältä osin on kysymys sääntelyn tarkkarajaisuudesta.

Rikoslain 136 b §:ssä säädetään rangaistavaksi matkustaminen terrorismitarkoituksessa. Mainittuun rikokseen syyllistyy se, joka matkustaa toiseen maahan tarkoituksenaan tehdä, suunnitella tai valmistella 131, 134, 135, 136 tai 137–144 §:ssä tarkoitettu teko. Matkustamisrikoksesta tuomitaan enintään kuuden vuoden vankeusrangaistus.

Rikoslain 137 §:n mukaan rangaistavaa on terroriteoista rankaisemisen välttämisen edistämisenä se, että tekijä kuljettamalla, kätkemällä tai muulla tavoin myötävaikuttamalla vaikuttaa niin, että 131, 134, 135 tai 138–144 §:ssä tarkoitettuun rikokseen syyllistynyt henkilö välttää syytteen tai tuomitun rangaistuksen.

Rikoslain 18 luvun loppupuolen säännöksissä säädetään rangaistaviksi terrorismityyppisiä tai terrorismiin tyypillisesti liittyviä rikoksia. Sellaisia ovat esimerkiksi terroristinen räjäyttäminen (138 §), ilma- ja merialuksen kaappaaminen (139 §) ja turvatoimintojen häiritseminen (140 §), vaarallisten aineiden laiton käsittely (142 §) ja panttivangin ottaminen terrorismitarkoituksessa (143 §).

Rikoslain 18 luvussa ovat myös säännökset osallistumisesta sotilaalliseen toimintaan aseellisessa konfliktissa ulkomailla. Oikeudenvastaisesta osallistumisesta sellaiseen toimintaan tuomitaan 145 §:n 1 kappaleen mukaan enintään kuuden vuoden vankeusrangaistus. Rangaistavuus ei koske tilanteita, joissa osallistutaan valtion joukkojen toimintaan.

Rikoslain 146 §:n mukaan enintään kolmen vuoden vankeusrangaistukseen tuomitaan henkilö, joka värvää jonkun osallistumaan 145 §:ssä tarkoitettuun laittomaan sotilaalliseen toimintaan.

Rikoslain 145 ja 146 §:ssä rangaistaviksi säädettyjä tekoja ei voida pitää terrorismirikoksina, koska mainituissa pykälissä tarkoitetussa osallistumisessa ei ole kysymys 131 tai 132 §:ssä tarkoitettujen terroritekojen tai törkeiden terroritekojen tekemisestä tai niiden tekemisen edistämisestä. Sotilaalliseen toimintaan osallistuvalta tai siihen värväävältä ei edellytetä terroristista tarkoitusta.

5.2.3 Tanska

Terrorismirikoksia koskevat säännökset ovat rikoslain (straffeloven) 13 luvussa.

Rikoslain 114 ja 114 a §:ssä säädetään rangaistaviksi terrorismirikoksina tiettyjen samassa laissa rangaistaviksi säädettyjen rikosten tekeminen terroristisessa tarkoituksessa. Näistä rikoksista tuomittavissa olevat rangaistukset riippuvat siitä, mikä on pohjalla olevan rikoksen rangaistusasteikko. Vakavimmissa tapauksissa voidaan tuomita elinkautinen vankeusrangaistus.

Rikoslain 114 §:n 1 kappaleessa määritellään terroristiset tarkoitukset ja niihin liittyvä vaaraedellytys. Terrorismirikoksesta on kysymys, kun tarkoituksena on vakavasti pelotella väestöä tai oikeudenvastaisesti pakottaa tanskalaiset tai ulkomaiset viranomaiset tai kansainvälisen järjestö suorittamaan jokin teko tai pidättäytymään siitä taikka horjuttaa tai tuhota maan tai kansainvälisen järjestön perustavanlaatuisia poliittisia, perustuslaillisia, taloudellisia tai yhteiskunnallisia rakenteita, edellyttäen lisäksi, että teko luonteensa tai tekoyhteytensä vuoksi voi aiheuttaa vakavaa vahinkoa maalle tai kansainväliselle järjestölle.

Rikoslain 114 b §:n mukaan rangaistavaa on terrorismin rahoittamisena se, että henkilö 1) antaa suoraan tai välillisesti rahoitustukea, 2) suoraan tai välillisesti kerää varoja tai 3) antaa rahaa, muuta omaisuutta taikka rahoituspalveluja tai muita vastaavia palveluja suoraan tai välillisesti henkilölle, ryhmälle tai yhteenliittymälle, joka

tekee tai joka aikoo tehdä 114 tai 114 a §:ssä tarkoitettuja tekoja. Rangaistukseksi tuomitaan enintään 12 vuotta vankeutta. Tanskassa vankeusrangaistuksen vähimmäiskesto on rikoslain 33 §:n 1 kappaleen mukaan seitsemän päivää.

Rikoslain 114 c §:n 1 kappaleen mukaan enintään 12 vuoden vankeusrangaistukseen tuomitaan se, joka värvää henkilön tekemään 114 tai 114 a §:ssä tarkoitettuja tekoja tai edistämään niiden tekemistä taikka liittymään ryhmään tai yhteenliittymään sellaisen rikoksen tekemisen edistämistä varten. Erityisen raskauttavien asianhaarojen vallitessa voidaan tuomita enintään 16 vuoden vankeusrangaistus. Raskauttavat asianhaarat liittyvät erityisesti tapauksiin, joissa on systemaattista tai järjestäytynyttä lainrikkomista.

Rikoslain 114 c §:n 2 kappaleen mukaan enintään kahdeksan vuoden vankeusrangaistus tuomitaan sille, joka värvää henkilön tekemään 114 b §:ssä tarkoitettuja tekoja tai edistämään niiden tekemistä taikka liittymään ryhmään tai yhteenliittymään tarkoituksessa edistää sitä, että ryhmä tai yhteenliittymä tekee sellaisia tekoja.

Rikoslain 114 c §:n 3 kappaleen mukaan enintään kahdeksan vuoden vankeusrangaistukseen tuomitaan se, joka värväytyy tekemään 114 tai 114 a §:ssä tarkoitettuja tekoja. Jos asianomainen henkilö kuuluu asevoimiin, hänet voidaan tuomita enintään 12 vuoden vankeusrangaistukseen tai erityisen raskauttavien asianhaarojen vallitessa enintään elinkautiseen vankeuteen. Raskauttavat asianhaarat liittyvät erityisesti tapauksiin, joissa asianomainen henkilö on osallistunut taistelutoimintaan.

Rikoslain 114 d §:n 1 kappaleen mukaan enintään 12 vuoden vankeusrangaistukseen tuomitaan se, joka valmentaa, ohjeistaa tai muuten kouluttaa henkilöä tekemään 114 tai 114 a §:ssä tarkoitettuja tekoja tai edistämään niiden tekemistä tietoisena siitä, että henkilön tarkoituksena on käyttää taitojaan siihen tarkoitukseen. Erityisen raskauttavien asianhaarojen vallitessa tuomitaan enintään 16 vuoden vankeusrangaistus. Raskauttavat asianhaarat liittyvät erityisesti tapauksiin, joissa on systemaattista tai järjestäytynyttä lainrikkomista.

Rikoslain 114 d §:n 2 kappaleen mukaan enintään kahdeksan vuoden vankeusrangaistukseen tuomitaan se, joka valmentaa, ohjeistaa tai muuten kouluttaa henkilöä tekemään 114 b §:ssä tarkoitettuja tekoja tai edistämään niiden tekemistä tietoisena siitä, että henkilön tarkoituksena on käyttää oppimiaan taitoja siihen tarkoitukseen. Saman pykälän 3 kappaleen mukaan enintään kahdeksan vuoden vankeusrangaistukseen tuomitaan se, joka valmennuksen, ohjeistamisen tai muun kouluttautumisen kautta kouluttautuu tarkoituksessa tehdä 114 tai 114 a §:ssä tarkoitettuja tekoja.

Rikoslain 114 e §:n mukaan enintään kahdeksan vuoden vankeusrangaistukseen tuomitaan se, joka muuten (kuin luvussa edellä jo tarkoitetuilla tavoilla) edistää sellaisen henkilön, ryhmän tai yhteenliittymän toimintaa, joka tekee tai jonka aikomuksena on tehdä 114, 114 a, 114 b, 114 c tai 114 d §:ssä tarkoitettuja tekoja. Jos tekijä kuuluu asevoimiin, hänet voidaan tuomita enintään 12 vuoden vankeusrangaistukseen tai erityisen raskauttavien asianhaarojen vallitessa enintään 16 vuoden vankeusrangaistukseen. Raskauttavat asianhaarat liittyvät erityisesti tapauksiin, joissa asianomainen henkilö on osallistunut taistelutoimintaan.

Rikoslain 114 f §:n mukaan, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 114–114 e §:n soveltamista, rangaistavaa on osallistua joukkoon, ryhmään tai yhteenliittymään tai antaa sille huomattavaa taloudellista tai muuta huomattavaa tukea edellyttäen, että joukon, ryhmän tai yhteenliittymän aikomuksena on voimakeinoja käyttämällä vaikuttaa yleisiin asioihin tai aiheuttaa yleistä järjestystä häiritsevää toimintaa. Teosta tuomitaan enintään kahdeksan vuoden vankeusrangaistus. Tekoa ei voida varsinaisesti pitää terrorismirikoksena, koska sillä ei ole kytkentää 114 ja 114 a §:ssä rangaistaviksi säädettyihin tekoihin.

Rikoslain 114 g §:n mukaan, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 114-114 f §:n soveltamista, rangaistavaa on osallistua laittomaan sotilaalliseen organisaatioon tai ryhmään. Teosta tuomitaan sakkoa tai enintään kolmen vuoden vankeusrangaistus. Tätäkään tekoa ei voida varsinaisesti pitää terrorismirikoksena.

Rikoslain 114 i §:n mukaan rangaistavaa on ottaa vastaan taloudellista tukea rahana tai muuna etuna laitoksen perustamiseen tai toimintaan taikka muuhun vastaavaan tarkoitukseen Tanskassa ryhmältä tai yhteenliittymältä, joka tekee tai jonka aikomuksena on tehdä 114 tai 114 a §:ssä tarkoitettuja tekoja. Tästä rikoksesta tuomitaan enintään kahdeksan vuoden vankeusrangaistukseen.

Tanskan rikoslain 13 luvussa ei säädetä rangaistavaksi matkustamista terrorismirikoksen tekemisen tarkoituksessa. Lain 114 j §:n 1 kappaleen mukaan rangaistavaa kuitenkin on se, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 2 kappaleen soveltamista, että Tanskan kansalainen tai Tanskassa asuva luvattomasti tulee 3 kappaleen mukaiselle alueelle tai oleskelee siellä. Kysymys on viitatun kappaleen mukaan alueesta, jolla 114 e §:ssä tarkoitettu ryhmä tai yhteenliittymä on osapuolena aseellisessa konfliktissa. Pykäläviittaus tarkoittaa sitä, että kysymyksessä on ryhmä tai yhteenliittymä, joka tekee tai jonka tarkoituksena on tehdä 114, 114 a, 114 b, 114 c tai 114 d §:ssä tarkoitettuja rikoksia. Pykälän 2 kappaleen mukaan 1 kappaletta ei sovelleta maahantuloon ja oleskeluun tanskalaisten, ulkomaisten tai kansainvälisten julkisten palvelujen tai tehtävien suorittamiseksi. Tästä matkustamis- tai oleskelurikoksesta tuomitaan sakkoa tai enintään kahdeksan vuoden vankeusrangaistus.

Rikoslain 114 j §:n 3 kappaleen mukaan oikeusministeri voi ulkoministeriä ja puolustusministeriä kuultuaan antaa määräyksiä, joiden perusteella alue kuuluu 1 kappaleen soveltamisalaan. Valtiopäivät voi kumota oikeusministerin antaman sääntelyn. Oikeusministeri tai tämän valtuuttama henkilö voi pykälän 4 kappaleen mukaan antaa hakemuksesta henkilölle luvan saapua 1 kappaleessa tarkoitetulle alueelle tai oleskella siellä, jos maahantulolla tai oleskelulla on tunnistettavissa oleva tarkoitus. Lupa voi myös kattaa henkilöryhmän, joka liittyy tiettyyn toimintaan tai organisaatioon. Pykälän 5 kappaleen mukaan oikeusministeri voi vahvistaa 4 kappaleen mukaisten hakemusten jättämistä koskevat yksityiskohtaiset säännöt ja määrätä, että 4 kappaleen mukaisiin lupapäätöksiin ei saa hakea muutosta hallintoviranomaiselta.

5.2.4 Saksa

Terrorismirikoksia koskevat rangaistussäännökset ovat rikoslaissa (Strafgesetzbuch). Erityisiä terroritekoja (Suomen lainsäädännön mukaisia terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia vastaavia rikoksia) koskevia rangaistussäännöksiä ei ole, vaan tehdyt rikokset tuomitaan yleisten esimerkiksi murhaa ja vapauteen kohdistuvia rikoksia koskevien rangaistussäännösten perusteella.

Rikoslain 89a §:ssä säädetään terrorismityyppisenä rikoksena rangaistavaksi vakavan valtiota vaarantavan väkivaltarikoksen valmistelu. Pykälä kattaa murhan, tapon, ihmisryöstön ja panttivangin ottamisen. Pykälässä tarkoitettua valmistelua on esimerkiksi se, että henkilö antaa tai ottaa koulutusta aseiden tai räjähdysaineiden valmistuksessa tai käytössä kysymyksessä olevien rikosten tekemistä varten. Teon rangaistavuus koskee lähtökohtaisesti myös tilanteita, joissa valmistelu tapahtuu ulkomailla. Rangaistavaa on myös matkustaa Saksasta ulkomaille kysymyksessä olevan koulutuksen saamiseksi ja valmistelutoimien tekeminen ulkomailla. Kysymyksessä olevasta rikoksesta tuomitaan vakavammissa tapauksissa vähintään kuuden kuukauden ja enintään kymmenen vuoden vankeusrangaistus, vähemmän vakavissa tapauksissa vähintään kolmen kuukauden ja enintään viiden vuoden vankeusrangaistus.

Rikoslain 89b §:n mukaan rangaistavaa on luoda suhde 129a tai 129b §:ssä tarkoitettuun terroristiorganisaatioon tai säilyttää sellainen suhde tarkoituksessa saada koulutusta 89a §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseen (sakkoa tai enintään kolme vuotta vankeutta).

Terrorismin rahoittaminen on rangaistavaa rikoslain 89c §:n mukaan. Tekoon syyllistyy henkilö, joka kerää, vastaanottaa tai asettaa saataville omaisuutta tietoisena siitä tai aikomuksenaan, että omaisuus käytetään pykälässä mainittujen ja viitattujen, esimerkiksi henkeen ja terveyteen kohdistuvien vakavien rikosten tekemiseen. Rangaistavaa on myös rahoittamisteon tekeminen ulkomailla. Rangaistukseksi tuomitaan vakavammissa tapauksissa vähintään kuuden kuukauden ja enintään kymmenen vuoden vankeusrangaistus. Jos rahoittamisrikos koskee vähäisiä varoja, teosta tuomitaan vähintään kolmen kuukauden ja enintään viiden vuoden vankeusrangaistus.

Rikoslain 129a §:ssä säädetään rangaistavaksi terroristisen yhteenliittymän muodostaminen (Bildung terroristicher Vereinigungen). Mainitun pykälän mukaan rangaistaan sitä, joka muodostaa sellaisen yhteenliittymän tai osallistuu jäsenenä sellaiseen yhteenliittymään, jonka tarkoituksena on tiettyjen vakavien, esimerkiksi henkeen tai terveyteen kohdistuvien rikosten tekeminen, tai jonka toiminta suuntautuu näiden rikosten tekemiseen. Rangaistavaa on myös sellaisen yhteenliittymän tukeminen.

Joidenkin yhteenliittymän toimintaan liittyvien rikosten osalta vaatimuksena on terroristinen tarkoitus. Terroristisesta tarkoituksesta on kysymys, jos tarkoituksena on vakavasti pelotella väestöä, pakottaa laittomasti viranomaista tai kansainvälistä järjestöä voimakeinoin tai voimankäytöllä uhkaamalla taikka tuhota tai merkittävästi heikentää valtion tai kansainvälisen järjestön poliittisia, perustuslaillisia, taloudellisia tai yhteiskunnallisia perusrakenteita. Lisäksi edellytetään, että rikos tällaisten rikosten luonteen tai seurausten vuoksi voi aiheuttaa vakavaa vahinkoa valtiolle tai kansainväliselle järjestölle. Rangaistusasteikot vaihtelevat tapauksesta riippuen. Vakavimmista teoista tuomitaan vankeutta vähintään yksi vuosi ja enintään kymmenen vuotta (vähimmäisrangaistus kolme vuotta vankeutta tekijän ollessa jokin yhteenliittymän johtajista), lievimmistä rikoksista tuomitaan vankeutta vähintään kuusi kuukautta ja enintään viisi vuotta.

Rikoslain 129b §:n mukaan terroristista yhteenliittymää koskevia 129a §:n säännöksiä sovelletaan lähtökohtaisesti myös ulkomailla oleviin yhteenliittymiin.

Liittovaltion korkeimman oikeuden ratkaisukäytännön perusteella jäsenenä osallistumisen edellytyksenä on molemminpuolisessa yhteisymmärryksessä tapahtuva aktiivinen toiminta, joka objektiivisesti arvioiden hyödyllisellä tavalla tukee terroristisen yhteenliittymän rikollisten tavoitteiden saavuttamista. Liittovaltion korkeimman oikeuden ratkaisukäytännön mukaan terroristiryhmän tukemisen piiriin kuuluu kaikki ei-jäsenen toiminta, joka välittömästi edistää terroristiryhmän sisäistä järjestystä ja koossapysymistä, helpottaa sen suunnittelemien rikosten

toteuttamista tai muuten vaikuttaa positiivisesti sen toimintamahdollisuuksiin ja tavoitteenasetteluun, ja näin vahvistaa sen vaarallisuutta. Tämä voi tapahtua terroristiryhmän jäsenen osallistumistekoja (mitgliedschaftliche Betätigungsakte) edistämällä (avunantotyyppinen edistäminen) tai itse terroristiryhmää tukemalla. Edistämisteon tulee olla konkreettisesti vaikutuksellinen ja olla terroristiryhmälle objektiivisesti arvioiden hyödyllinen.

Liittovaltion oikeusministeriö julkaisi 22.11.2023 lakiluonnoksen terrorismirikossäännösten muuttamisesta. Rikoslain 89a §:n 1 kappaleessa määriteltäisiin terrorismirikoksiksi sen 1–8 kohdassa mainitut, esimerkiksi henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset. Saman pykälän 2 kappaleen 4 kohdassa rikokseksi määritettäisiin se, että henkilö matkustaa Saksasta a) mennäkseen toiseen valtioon tarkoituksessa tehdä siellä terrorismirikos tai muu 1 kappaleessa tarkoitettu rikos tai b) osallistuakseen jäsenenä 129a tai 129b §:ssä tarkoitettuun yhteenliittymään. Saman kappaleen 5 kohdan mukaan rangaistavaksi tulisi matkustaminen Saksaan vastaavien tekojen tekemiseksi. Rikoslain 89c §:ään liittyen ehdotetaan niiden rikosten piirin laajentamista, joiden rahoittaminen on rangaistavaa terrorismin rahoittamisena. Lakiluonnos on ollut 22.12.2023 päättyneellä lausuntokierroksella. Ehdotettuja lainsäädäntömuutoksia ei ole toteutettu tämän mietinnön viimeistelyyn mennessä.

5.2.5 Viro

Viron rikoslain 237 §:n 1 kappaleessa säädetään rangaistavaksi tiettyjen rikosten tekeminen terroristisessa tarkoituksessa. Näissä teoissa on kysymys rikoksista kansainvälistä turvallisuutta vastaan, rikoksista henkilöä tai ympäristöä vastaan niin, että aiheutuu uhka hengelle tai terveydelle, rikoksista vieraita valtioita tai kansainvälisiä järjestöjä vastaan, yleisölle vaarallisista rikoksista, kiellettyjen aseiden valmistamisesta, levittämisestä tai käyttämisestä, omaisuuden merkittävästä laittomasta takavarikoimisesta, vahingoittamisesta tai tuhoamisesta, tietokoneessa olevan tiedon häiritsemisestä tai tietojärjestelmien toiminnan estämisestä taikka sellaisella teolla uhkaamisesta. Terroristisesta tarkoituksesta on kysymys, kun rikos on teko on tehty tarkoituksessa pakottaa valtio tai kansainvälinen järjestö tekemään jotakin tai jättämään jotakin tekemättä tai vakavasti häiritä valtion poliittista, perustuslaillista, taloudellista tai yhteiskunnallista rakennetta tai tuhota se tai vakavasti häiritä kansainvälisen järjestön toimintaa tai tuhota se taikka vakavasti terrorisoida väestöä. Pykälässä rangaistavaksi säädetyistä teoista tuomitaan vähintään viiden ja enintään kahdenkymmenen vuoden vankeusrangaistus.

Rikoslain 237 §:ssä ei ole terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen liitettävää rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin johdantokappaleen mukaista vaaraedellytystä.

Rikoslain 237[1] §:n 1 kappaleessa säädetään rangaistavaksi terroristiorganisaatioon liittyvät teot. Pykälän 1 kappaleen mukaan rangaistavaa on jäsenyys pysyvässä organisaatiossa, johon kuuluu vähintään kolme henkilöä, joilla on tehtävänjako ja joiden toiminta on suunnattu 237 §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseen, sekä jäsenten muodostaminen, ohjaaminen tai värvääminen tällaiseen organisaatioon. Teosta tuomitaan vankeutta vähintään viisi ja enintään viisitoista vuotta tai elinkautinen vankeusrangaistus.

Rikoslain 237[2] §:n 1 kappaleen mukaan terrorismirikosten valmistelusta tai kehottamisesta tuomitaan vähintään kahden ja enintään kymmenen vuoden vankeusrangaistukseen se, joka järjestää tai vastaanottaa koulutusta tai värvää henkilöitä 237 §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemistä varten tai valmistelee sellaista rikosta muulla tavalla tai julkisesti kehottaa sellaisen rikoksen tekemiseen.

Rikoslain 237[3] §:n 1 kappaleen mukaan on rangaistavaa rahoittaa tai tietoisesti tukea muulla tavalla 237, 237[1] tai 237[2] §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemistä kuten myös terroristiorganisaatiota tai henkilöä, jonka toiminta on suunnattu 237 §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemistä varten. Pykälässä erikseen mainitaan rangaistavana tekona se, että henkilö asettaa saataville tai kerää varoja tietoisena siitä, että varat voidaan kokonaan tai osittain käyttää 237, 237[1] tai 237[2] §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseen. Tästä rikoksesta tuomitaan vähintään kahden ja enintään kymmenen vuoden vankeusrangaistus.

Rikoslain 237[5] §:n 1 kappaleen mukaan matkustamisesta terroristisia tarkoituksia varten tuomitaan enintään viiden vuoden vankeusrangaistukseen se, joka saapuu Viron tasavaltaan tai matkustaa toiseen maahan tarkoituksessa tehdä 237 tai 237[1] §:ssä tarkoitettu rikos tai tarkoituksessa järjestää tai vastaanottaa 237[2] §:ssä tarkoitettua koulutusta. Viron rikoslain 45 §:n 1 kappaleen mukaan vankeusrangaistuksen vähimmäiskesto on 30 päivää.

Rikoslain 237[6] §:n 1 kappaleen mukaan rangaistavaa on terroristisia tarkoituksia varten tapahtuvan matkustamisen järjestäminen, rahoittaminen ja tukeminen. Tästä teosta tuomitaan enintään kolmen vuoden vankeusrangaistus.

5.2.6 Yhdistynyt kuningaskunta

Terrorismirikoksia koskeva lainsäädäntö on pääosin kahdessa laissa (Terrorism Act 2000 ja Terrorism Act 2006). Erityisiä terroritekoja (Suomen lainsäädännön mukaisia terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia) koskevia rangaistussäännöksiä ei ole, vaan tehdyt rikokset tuomitaan yleisten esimerkiksi murhaa koskevien rangaistussäännösten perusteella. Rangaistuksen määräämistä sääntelevät niitä koskevat ohjeet (Terrorism Offences, Definitive Guideline).

Lainsäädännössä on tekotapaan ja teon seurauksiin sidottu terrorismin määritelmä, joka koskee yksittäisiä rangaistaviksi säädettyjä terrorismirikoksia. Molemmissa merkityksellisissä laeissa olevan määritelmän mukaan terrorismi tarkoittaa uhkauksen tai toiminnan käyttöä tietyllä tavalla. Toimintaan tulee liittyä henkilöön kohdistuvaa vakavaa väkivaltaa, vakavaa omaisuusvahinkoa, muun henkilön kuin tekijän hengen vaarantumista, vakavan riskin aiheutumista yleisön tai sen osan terveydelle tai turvallisuudelle taikka sähköisen järjestelmän vakavaa häiritsemistä tai sen toiminnan vakavaa estämistä. Uhkauksen tarkoituksena tulee olla vaikuttaminen hallitukseen tai kansainväliseen hallitustenväliseen järjestöön tai yleisön tai sen osan pelottelu ja uhkauksen tulee olla tehty tarkoituksessa edistää poliittista, uskonnollista, rodullista tai ideologista asiaa.

Vuoden 2000 terrorismilain mukaan on rangaistavaa kuulua tai ilmoittaa kuuluvansa kiellettyyn organisaatioon (Section 11). Organisaatio voidaan kieltää, jos se tekee terroritekoja tai osallistuu niiden tekemiseen, valmistelee terrorismia, edistää tai rohkaisee terrorismia taikka taikka on muuten osallisena terrorismiin (Section 3(5)). Enimmäisrangaistus syytemenettelyssä on 10 vuoden vankeusrangaistus. Summaarisessa menettelyssä voidaan tuomita enintään kuuden kuukauden vankeusrangaistus tai sakko tai molemmat.

Vuoden 2000 terrorismilain mukaan rangaistavaa on muun ohessa kehottaminen kielletyn terroristiorganisaation tukemiseen, kiellettyä organisaatiota tukevan mielipiteen tai uskomuksen ilmaiseminen, kiellettyä organisaatiota tukevan kokouksen järjestäminen tai siinä avustaminen sekä kiellettyä organisaatiota tukevan puheenvuoron käyttäminen kokouksessa (Section 12). Enimmäisrangaistus syytemenettelyssä on 10 vuoden vankeusrangaistus. Summaarisessa menettelyssä voidaan tuomita enintään kuuden kuukauden vankeusrangaistus tai sakko tai molemmat.

Vuoden 2000 terrorismilain mukaan rangaistavaa on se, että henkilö julkisella paikalla pitää vaatekappaletta taikka pitää, kantaa tai pitää esillä esinettä sellaisella tavalla tai sellaisissa olosuhteissa, että se herättää perustellun epäilyn siitä, että henkilö on kielletyn organisaation jäsen tai tukija (Section 13(1)). Saman säännöksen 1A kappaleen mukaan rangaistavaa on vaatekappaleen tai muun esineen kuvan

julkaiseminen sellaisella tavalla tai sellaisissa olosuhteissa, että se herättää perustellun epäillyn siitä, että julkaiseva henkilö on kielletyn organisaation jäsen tai tukija. Rangaistukseksi tuomitaan summaarisessa menettelyssä enintään kuuden kuukauden vankeusrangaistus tai sakko tai molemmat.

Vuoden 2000 terrorismilaissa ovat myös terrorismin rahoittamiseen liittyvät rangaistussäännökset (Sections 15 to 18). Rangaistavaa on varojen kerääminen terrorismin tarkoituksiin kehottamalla, varoja vastaanottamalla ja antamalla, varojen käyttäminen ja hallussapitäminen terrorismin tarkoituksiin liittyen, rahoitusjärjestelyihin liittyvä toiminta, vakuuttajan suorittama vakuutusmaksun suorittaminen terrorismiin liittyvissä tapauksissa sekä terrorismiin liittyvä rahanpesu. Näistä teoista tuomitaan enintään 14 vuoden vankeusrangaistus.

Vuoden 2000 terrorismilain mukaan henkilö tekee rikoksen, jos hänellä on tietoja, joiden hän tietää tai uskoo olevan avuksi terroriteon estämisessä (Section 38B). Enimmäisrangaistus syytemenettelyssä on viiden vuoden vankeusrangaistus. Summaarisessa menettelyssä voidaan tuomita enintään kuuden kuukauden vankeusrangaistus tai sakko tai molemmat.

Vuoden 2000 terrorismilaissa ovat myös asekoulutusta koskevat rangaistussäännökset, jotka koskevat aseiden lisäksi muun ohessa räjähteitä (Section 54). Henkilö syyllistyy rikokseen, jos hän antaa tai vastaanottaa ohjeita tai koulutusta taikka kehottaa toisen vastaanottamaan sellaista koulutusta. Syytemenettelyssä ankarin rangaistus on elinkautinen vankeusrangaistus, summaarisessa menettelyssä voidaan tuomita enintään kuuden kuukauden vankeusrangaistus tai sakko tai molemmat.

Rangaistavaa on vuoden 2000 terrorismilain mukaan johtaa millä tahansa tasolla sellaisen organisaation aktiviteetteja, joka liittyy terroritekojen toteuttamiseen (Section 56). Teosta tuomitaan elinkautinen vankeusrangaistus.

Vuoden 2000 terrorismilain mukaan rangaistavaa on se, että henkilö pitää hallussaan esinettä olosuhteissa, jotka antavat aihetta epäillä, että hallussapito liittyy terroriteon toteuttamiseen tai valmisteluun tai yllyttämiseen sen tekemiseen (Section 57). Syytemenettelyssä voidaan tuomita enintään 15 vuoden vankeusrangaistus. Summaarisessa menettelyssä tuomitaan enintään kuuden kuukauden vankeusrangaistus tai sakko tai molemmat.

Vuoden 2000 terrorismilain mukaan rangaistavaa on kerätä tietoja, jotka ovat hyödyllisiä terroriteon tekemisessä tai valmistelussa (Section 58). Rangaistavaa on saman säännöksen mukaan myös pitää sellaisia tietoja hallussa taikka katsoa niitä

tai muulla tavalla saada pääsy niihin. Syytemenettelyssä teosta voidaan tuomita enintään 10 vuoden vankeusrangaistus. Summaarisessa menettelyssä tuomitaan enintään kuuden kuukauden vankeusrangaistus tai sakko tai molemmat.

Vuoden 2006 terrorismilain mukaan henkilö syyllistyy terrorismiin rohkaisemiseen, jos hän julkaisee lausunnon tai saa jonkun toisen julkaisemaan lausunnon, jolla tarkoitetaan suoraan tai välillisesti rohkaista tai kannustaa yleisöön kuuluvia terroritekojen toteuttamiseen tai valmisteluun taikka yllyttämiseen niiden tekemistä varten (Section 1). Saman säännöksen mukaan epäsuoraa rohkaisemista tai kannustamista on sellainen, jossa ihannoidaan terroritekojen tai terrorismirikosten tekemistä ja jonka osalta yleisöön kuuluvien voidaan järkevästi ajatellen olettaa ymmärtävän, että heidän pitäisi jäljitellä ihannoitua käyttäytymistä vallitsevissa olosuhteissa. Syytemenettelyssä teosta tuomitaan enintään seitsemän vuoden vankeusrangaistus. Summaarisessa menettelyssä tuomitaan enintään kuuden kuukauden vankeusrangaistus tai sakko tai molemmat.

Vuoden 2006 terrorismirikoslain mukaan rangaistavaa on terroristisen julkaisujen levittäminen (Section 2). Tämän rikoksen osalta tekijän tarkoituksena voi olla edellisessä säännöksessä tarkoitetulla tavalla suorasti tai epäsuorasti rohkaista tai kannustaa tai avustaa terroritekojen toteuttamisessa tai valmistelussa. Hän voi myös ilman nimenomaista tarkoitusta olla piittaamaton (reckless). Tekotavat ovat moninaisia, kattaen myös esimerkiksi myymisen, lainaamisen ja levittämispalvelut. Tästä teosta voidaan tuomita samat rangaistukset kuin edellisen säännöksen mukaisesta rohkaisemis- ja kannustamisteosta.

Vuoden 2006 terrorismilain mukaan on terroritekojen valmisteluna rangaistavaa se, että henkilö tarkoituksessa tehdä terroritekoja tai avustaa sellaisten tekojen tekemisessä, toimii missä tahansa valmistelutoimessa toteuttaakseen tarkoituksensa (Section 5). Teko voidaan käsitellä vain syytemenettelyssä, jossa voidaan tuomita enintään elinkautinen vankeusrangaistus.

Vuoden 2006 terrorismilain mukaan rangaistavaa on antaa ohjeita tai koulutusta taikka ottaa niitä vastaan terroritekojen tekemistä tai valmistelua varten (Section 6). Ohjeiden tai koulutuksen tulee koskea vaarallisia aineita, terrorismiin soveltuvia menetelmiä tai tekniikoita taikka terrorismiin soveltuvaa tuotekehittelyä tai muokkaamista. Syytemenettelyssä voidaan tuomita enintään elinkautinen vankeusrangaistus, summaarisessa menettelyssä yhden vuoden vankeusrangaistus. Rangaistavaa on myös oleskella paikassa, jossa tekijän siellä ollessa annetaan terroristista koulutusta mukaan lukien vuoden 2000 lain mukainen (Section 54) asekoulutus.

Vuoden 2006 terrorismilain mukaan henkilö tekee rikoksen, jos hän valmistaa tai pitää hallussaan radioaktiivista laitetta tai radioaktiivista ainetta tarkoituksessa käyttää sitä terroriteon toteuttamiseen tai valmistelemiseen tai saattaa se saataville niiden tekemistä varten (Section 9). Rikoksen enimmäisrangaistus on elinkautinen vankeusrangaistus.

Vuoden 2006 terrorismirikoslaissa säädetään rangaistavaksi myös terroritekoihin tai terrorismiin liittyvä uhkaaminen (Section 11), josta enimmäisrangaistus on elinkautinen vankeusrangaistus.

5.2.7 Alankomaat

Terrorismirikoksia koskevat rangaistussäännökset ovat rikoslaissa (Wetboek van Strafrecht). Rikoslain 83 artiklassa määritetään terrorismirikokset, joihin kuuluvat ensinnäkin tietyt vakavat esimerkiksi henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä, jolloin rangaistus tuomitaan tavanomaista ankarammalta rangaistusasteikolta. Terrorismirikoksia ovat lisäksi eräät muut rikokset ilman sellaista tarkoitusta tehtyinäkin (esimerkiksi lain 140 a artiklan mukainen osallistuminen terroristiorganisaatioon sekä salahanke tiettyjen rikosten tekemiseksi).

Rikoslain 83 a artiklan mukaan terroristinen tarkoitus pitää sisällään tarkoituksen aiheuttaa pelkoa väestössä tai sen osassa, pakottaa laittomasti viranomainen tai kansainvälinen järjestö tekemään jotakin, jättämään tekemättä jotakin tai sietämään jotakin taikka vakavasti häiritä tai tuhota maan tai kansainvälisen järjestön poliittisia, perustuslaillisia, taloudellisia tai yhteiskunnallisia rakenteita. Tähän tai 83 artiklaan ei sisälly rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin johdantokappaleen mukaista vaaraedellytystä.

Rikoslain 83 b artiklassa määritetään terrorismirikoksen valmisteluna tai edistämisenä rangaistaviksi tiettyjen artiklassa viitattujen rikosten tekeminen. Niitä rikoksia ovat esimerkiksi 131 artiklan 2 kappaleen ja 132 artiklan 3 kappaleen mukaiset rikokset sekä vakavat uhkaukset, varkaudet ja pakottamiset.

Rikoslain 131 artiklan 2 kappaleen ja 132 artiklan 3 kappaleen mukaan julkisesta kehottamisesta ja vastaavasta kehottamisesta rikoksen tekemiseen tuomitaan kolmanneksen ankarampi rangaistus, jos kehotuksen kohteena oleva rikos on terrorismirikos taikka sen valmistelua tai edistämistä varten tehty rikos. Ilman korotusta näistä kehottamisrikoksista tuomitaan enintään viiden tai kolmen vuoden vankeusrangaistus taikka sakkorangaistus.

Rikoslain 134 a artiklan mukaan rangaistavaa on kouluttautuminen tietojen tai taitojen hankkimisella tai sellaisen koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä taikka sen tekemisen valmistelua tai edistämistä varten. Teosta tuomitaan enintään kahdeksan vuoden vankeusrangaistus tai sakkorangaistus.

Rikoslain 140 a artiklassa säädetään rangaistavaksi osallistuminen organisaatioon, jonka tarkoituksena on tehdä terrorismirikoksia. Teosta tuomitaan enintään 15 vuoden vankeusrangaistus tai sakkorangaistus. Artiklassa edelliseen artiklaan olevan viittauksen perusteella osallistumisrikos kattaa myös taloudellisen tai muun materiaalisen tuen samoin kuin varojen keräämisen ja värväämisen organisaation puolesta.

Terrorismin rahoittamista koskevat säännökset ovat rikoslain 421 artiklassa. Niiden mukaan rangaistavaa on terrorismirikosten ja niiden valmistelua tai edistämistä varten tehtyjen rikosten rahoittaminen sekä sellaisten muidenkin rikosten rahoittaminen, jotka kohdistuvat kansainvälisesti suojeltuihin henkilöihin tai jotka ovat yhteydessä pommiräjäytysten tekemiseen. Pykälän mukaan kysymys on siitä, että henkilö tahallaan suoraan tai välillisesti kerää, hankkii, pitää hallussaan tai luovuttaa toiselle varoja kokonaan tai osittain käytettäväksi kyseisiin rikoksiin. Terrorismin rahoittamisesta tuomitaan enintään kahdeksan vuoden vankeusrangaistus tai sakkorangaistus.

5.2.8 Belgia

Rikoslain 137 artiklan mukaan terrorismirikoksia ovat artiklassa viitatut tietyt rikokset (esimerkiksi murha, panttivangin ottaminen ja kaappaus) terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä. Rikos on saman artiklan mukaan tehty terroristisessa tarkoituksessa, jos se voi luonteensa tai asiayhteytensä vuoksi aiheuttaa vakavaa vahinkoa maalle tai kansainväliselle järjestölle ja jos rikos on tehty väestön pelottelemiseksi vakavasti, tarkoituksessa aiheettomasti pakottaa viranomainen tai kansainvälisen järjestö tekemään jotakin tai pidättäytymään jostakin taikka tarkoituksessa horjuttaa valtion tai kansainvälisen järjestön poliittisia, perustuslaillisia, taloudellisia tai yhteiskunnallisia perusrakenteita tai tuhota ne.

Rikoslain 138 artiklassa säädetään rangaistusasteikot terroristisessa tarkoituksessa tehdyille rikoksille. Enimmäisrangaistukset vaihtelevat kolmen vuoden vankeusrangaistuksesta elinkautiseen vankeusrangaistukseen.

Rikoslain 139 artiklan mukaan terroristiryhmä on useamman kuin kahden henkilön muodostama rakenteeltaan jäsentynyt yhteenliittymä, joka toimii pitkäaikaisesti ja johon kuuluvat toimivat yhdessä tehdäkseen 137 artiklassa tarkoitettuja terrorismirikoksia. Sellaista organisaatiota, jonka todellinen tarkoitus on yksinomaan poliittinen, ammattiyhdistyksellinen, hyväntekeväisyyttä koskeva, filosofinen tai uskonnollinen taikka jolla on yksinomaan jokin muu oikeutettu päämäärä, ei sellaisenaan pidetä terroristiryhmänä.

Rikoslain 140 artiklan mukaan rangaistavaa on terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, mukaan lukien tietojen tai aineellisten välineiden toimittaminen terroristiryhmälle ja terroristiryhmän toiminnan rahoittaminen millä tahansa tavalla. Edellytyksenä rangaistavuudelle on, että tekijä on tiennyt tai hänen olisi pitänyt tietää, että tällainen osallistuminen edistää terroristiryhmän tekemää rikosta. Osallistumisrikoksesta tuomitaan vankeuteen vähintään viideksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi ja sakkorangaistukseen. Terroristiryhmän johtaja tuomitaan vankeuteen vähintään 15 ja enintään 20 vuodeksi ja sakkorangaistukseen.

Rikoslain 140bis artiklan mukaan, rajoittamatta 140 artiklan soveltamista, jokainen, joka levittää viestiä tai saattaa sen yleisön saataville tarkoituksenaan yllyttää terrorismirikoksen tekemiseen eräitä 137 artiklan mukaisia rikoksia lukuun ottamatta, on tuomittava vähintään viiden ja enintään kymmenen vuoden vankeusrangaistukseen ja sakkorangaistukseen.

Rikoslain 140ter artiklan mukaan rangaistukseen tuomitaan 140 artiklan soveltamista rajoittamatta se, joka värvää toisen henkilön tekemään terrorismirikoksen eräitä 137 artiklan mukaisia rikoksia lukuun ottamatta. Tästä rikoksesta tuomitaan vähintään viiden ja enintään kymmenen vuoden vankeusrangaistukseen ja sakkorangaistukseen.

Rajoittamatta 140 artiklan soveltamista se, joka antaa ohjeita tai koulutusta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksesta tai käytöstä taikka muista erityisistä menetelmistä ja tekniikoista tarkoituksessa, että tehdään terrorismirikos eräitä 137 artiklan mukaisia rikoksia lukuun ottamatta, on tuomittava rikoslain 140quater artiklan mukaan vähintään viiden ja enintään kymmenen vuoden vankeusrangaistukseen ja sakkorangaistukseen.

Rikoslain 140quinquies artiklan mukaan se, joka Belgiassa tai ulkomailla hankkii ohjeita tai osallistuu 140quater artiklassa tarkoitettuun koulutukseen tarkoituksenaan tehdä terrorismirikos eräitä 137 artiklan mukaisia rikoksia lukuun

ottamatta on, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 140 artiklan soveltamista, tuomittava vähintään viiden ja enintään kymmenen vuoden vankeusrangaistukseen ja sakkorangaistukseen.

Rajoittamatta 140 artiklan soveltamista on rikoslain 140sexies artiklan mukaan tuomittava vähintään viiden ja enintään kymmenen vuoden vankeusrangaistukseen ja sakkorangaistukseen henkilö, joka matkustaa tehdäkseen ulkomailla 137, 140–140 quinquies ja 141 artiklassa tarkoitetun rikoksen eräitä 137 artiklan mukaisia rikoksia lukuun ottamatta.

Rikoslain 140septies artiklassa säädetään rangaistavaksi se, että tekijä valmistautuu tekemään 137 artiklassa tarkoitetun terrorismirikoksen lukuun ottamatta eräitä sen artiklan mukaisia rikoksia. Valmistelurikoksen rangaistusasteikko riippuu siitä, kuinka vakavaa 137 artiklan mukaista rikosta valmistellaan.

Rikoslain 141 artiklassa säädetään rangaistavaksi terrorismirikoksen rahoittaminen. Rikokseen syyllistyy se, joka suoraan tai välillisesti antaa käyttöön tai kokoaa millä tahansa keinolla taloudellista tukea tarkoituksessa tai tietoisena, että sitä käytetään edellä mainitun terrorismirikoksen tekemiseen. Teosta tuomitaan vähintään viiden ja enintään kymmenen vuoden vankeusrangaistus ja sakkorangaistus.

Rikoslain 141bis artiklan mukaan terrorismirikoksia koskevia säännöksiä ei sovelleta kansainvälisessä humanitaarisessa oikeudessa määriteltyyn ja säänneltyyn asevoimien toimintaan aseellisen selkkauksen aikana eikä toimiin, joita valtion asevoimat toteuttavat suorittaessaan virallisia tehtäviään, edellyttäen, että niihin sovelletaan muita kansainvälisen oikeuden sääntöjä. Lakia ei myöskään saa rikoslain 141ter artiklan mukaan tulkita niin, että se rajoittaa tai estää tiettyjä perusoikeuksia ja -vapauksia (esimerkiksi lakko-oikeus, kokoontumisvapaus, yhdistymisvapaus ja ilmaisunvapaus).

5.2.9 Ranska

Ranskan rikoslaissa (Code pénal) terrorismirikoksia koskevat rangaistussäännökset ovat 421 artiklassa.

Artiklan 421-1 mukaan terrorismirikoksia (actes de terrorisme) on joukko rikoksia (esimerkiksi henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset, panttivangin ottaminen, kiristysrikokset, vahingontekorikokset, väärennysrikokset ja tietyt informaatioteknologiaan liittyvät rikokset) terroristisessa tarkoituksessa (yleisen järjestyksen vakava häiritseminen pelolla tai terrorilla) tehtyinä. Kysymys voi olla niin yksittäisen

henkilön kuin kollektiivin hankkeina toteutetuista teoista. Artiklan 421-3 mukaan näistä rikoksista tuomittava vankeusrangaistus vaihtelee terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen vakavuuden perusteella. Tässä kuten seuraavassakaan artiklassa ei aseteta terroristisessa tarkoituksessa tehdylle rikokselle vaaraedellytystä.

Artiklan 421-2 mukaan terrorismirikoksena pidetään myös sitä, että liittyneenä yksittäisen henkilön tai kollektiivin hankkeeseen ja tarkoituksessa pelottelun tai terrorin avulla vakavasti häiritä yleistä järjestystä saatetaan ilmakehään, maahan, maan sisälle, elintarvikkeisiin tai niiden ainesosiin taikka vesistöihin, aluemeri mukaan luettuna, ainetta, joka todennäköisesti vaarantaa ihmisten tai eläinten terveyden tai luontoympäristön. Tästä teosta voidaan tuomita 20 vuoden vankeusrangaistus ja 350 000 euron sakko. Jos teko on johtanut yhden tai useamman henkilön kuolemaan, siitä voidaan tuomita elinkautinen vankeusrangaistus ja 750 000 euron sakko.

Artiklan 421-2-1 mukaan terrorismirikoksena pidetään myös osallistumista ryhmään, joka on muodostettu tai sopimisella perustettu jonkin edellisissä artikloissa tarkoitetun terrorismirikoksen valmistelemiseksi niin, että valmisteluun liittyy yksi tai useampi toteutunut teko. Artiklan 421-5 mukaan tästä terrorismirikoksesta voidaan tuomita kymmenen vuoden vankeusrangaistus ja 225 000 euron sakko. Ryhmän tai salaliiton johtamisesta tai organisoimisesta voidaan tuomita 30 vuoden vankeusrangaistus ja 500 000 euron sakko. Jos ryhmän suorittama valmistelu liittyy vakavimpiin 421-1 tai 421-2 artiklassa tarkoitettuihin rikoksiin, siitä voidaan tuomita 30 vuoden vankeusrangaistus ja 450 000 euron sakko. Sellaisen ryhmän tai salaliiton johtamisesta tai organisoimisesta voidaan tuomita elinkautinen vankeusrangaistus ja 500 000 euron sakko.

Artiklan 421-2-2 mukaan terrorismirikoksena pidetään myös terrorismihankkeen rahoittamista siinä tarkoituksessa, että varoja, arvopapereita tai omaisuutta käytetään kokonaan tai osittain jonkin kyseisessä luvussa tarkoitetun terrorismirikoksen tekemiseen tai tietoisena tarkoituksesta käyttää sellaisen rikoksen tekemiseen riippumatta siitä, tehdäänkö rahoitettava terrorismirikos. Artiklan 421-5 mukaan tästä terrorismirikoksesta voidaan tuomita 10 vuoden vankeusrangaistus ja 225 000 euron sakko. Yritys rinnastuu rangaistavuudeltaan täytettyyn tekoon.

Artiklan 421-2-3 mukaan rangaistavaa on se, että henkilö ei voi osoittaa elämäntyyliään vastaavien varojen alkuperää tilanteessa, jossa hänen tapanaan on olla yhteydessä henkilöön tai henkilöihin, joka osallistuu tai jotka osallistuvat yhteen tai useampaan edellisissä artikloissa tarkoitettuun rikokseen. Teosta voidaan tuomita seitsemän vuoden vankeusrangaistus ja 100 000 euron sakko.

Artiklan 421-2-4 mukaan rangaistavaa on tarjousten tai lupausten tekeminen, lahjojen tai kaikenlaisten etujen tarjoaminen, uhkaaminen tai painostaminen henkilön saamiseksi osallistumaan 421-2-1 artiklassa tarkoitettuun ryhmään tai sopimukseen tai tekemään 421-1 ja 421-2 artiklassa tarkoitettu terrorismirikos silloinkin, kun sitä ei ole seurannut toimintaa. Teosta voidaan tuomita 10 vuoden vankeusrangaistus ja 150 000 euron sakko.

Artiklan 421-2-4-1 mukaan rangaistavaa on se, että alaikäiseen nähden määräysvaltaa käyttävä henkilö saattaa alaikäisen ryhmään, joka on muodostettu tai sopimisella perustettu 421-1 ja 421-2 artiklassa tarkoitetun terrorismirikoksen valmistelemiseksi niin, että valmisteluun liittyy yksi tai useampi toteutunut teko. Teosta voidaan tuomita 15 vuoden vankeusrangaistus ja 225 000 euron sakko.

Artiklan 421-2-5 mukaan suorasta yllyttämisestä ja terrorismirikosten tekemiseen ja niiden tekemisen kannattamisesta voidaan tuomita viiden vuoden vankeusrangaistus ja 75 000 euron sakko. Rangaistukseksi voidaan tuomita seitsemän vuotta vankeutta ja 100 000 euron sakko, jos teko on tehty julkista verkkoviestintäpalvelua käyttämällä.

Artiklan 421-2-5-1 mukaan rangaistavaa on kopioida, jäljentää ja siirtää tietoja, joissa julkisesti kehotetaan tai suoraan yllytetään terrorismirikosten tekemiseen, jos tarkoituksena on estää tiettyjen säännösten tehokasta toteuttamista. Kysymys on terroristisen verkkosivustojen blokkaamisen estämisestä. Rangaistukseksi voidaan tuomita viisi vuotta vankeutta ja 75 000 euron sakko.

Artiklan 421-2-6 I kohdan mukaan II kohdassa tarkoitetun rikoksen valmistelu on terrorismirikos edellyttäen, että kyseisen rikoksen valmistelu liittyy yksittäiseen hankkeeseen tarkoituksessa häiritä vakavasti yleistä järjestystä pelottelun tai terrorin avulla ja sille on ominaista sellaisten esineiden tai aineiden hallussapito, hankkiminen, hankkimisen yrittäminen tai valmistaminen, jotka todennäköisesti aiheuttavat vaaraa muille ja yksi seuraavista materiaalisista tosiseikoista täyttyy:

(a) tietojen kerääminen paikoista tai henkilöistä, joita voidaan käyttää tekojen toteuttamiseen niissä paikoissa tai niiden henkilöiden vahingoittamiseen, tai sellaisten paikkojen tai henkilöiden valvonnan järjestäminen,

b) koulutus tai ohjaaminen, joka liittyy aseiden tai minkä tahansa taistelumuodon käyttöön, räjähteiden, sytytys-, ydin-, säteily-, biologisten tai kemiallisten aineiden valmistukseen taikka ilma-alusten tai alusten ohjaamiseen,

c) tapana oleva perehtyminen yhteen tai useampaan julkiseen verkkoviestintäpalveluun tai sellaisten asiakirjojen hallussapito, joissa suoraan yllytetään terrorismirikoksiin tai ihannoidaan niitä,

d) oleskelu ulkomailla terroristiryhmän toiminta-alueella.

Saman artiklan II kohdan mukaan I kohta soveltuu seuraavien rikosten tekemisen valmisteluun:

1) 421-1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu terrorismirikos,

2) 421-1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu terrorismirikos, kun valmisteltu teko koostuu sellaisesta räjähteiden tai sytytysaineiden aiheuttamasta tuhoamisesta, vahingoittamisesta tai heikentämisestä, joka suoritetaan sellaiseen aikaan tai sellaisessa paikassa, että teko todennäköisesti johtaa yhden tai useamman henkilön ruumiilliseen koskemattomuuteen kohdistuvaan hyökkäykseen,

3) 421-2 artiklassa tarkoitettu terrorismirikos, kun valmisteltu teko todennäköisesti johtaa yhden tai useamman henkilön ruumiilliseen koskemattomuuteen kohdistuvaan hyökkäykseen.

Artiklan 421-5 mukaan 421-2-6 tarkoitetusta terrorismirikoksesta voidaan tuomita 10 vuoden vankeusrangaistus ja 150 000 euron sakko.

6 Säännöskohtaiset perustelut

6.1 Rikoslaki

1 luku Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta

7 §. *Kansainvälinen rikos.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen 3 ja 4 kohdassa otetaan huomioon terrorismirikoksia koskevien pykälien muutokset uudessa 34 a luvussa. Momentin aikaisemmissa kohdissa todettaisiin edelleen, että Suomen lakia sovelletaan tekopaikan laista riippumatta myös Suomen ulkopuolella tehtyyn ihmiskauppaan ja törkeään ihmiskauppaan (1 kohta) ja 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyyn rikokseen (2 kohta).

Pykälän 3 momentin muutetun 3 kohdan mukaan kansainvälisiä rikoksia olisivat uuden 34 a luvun 2 tai 3 §:ssä taikka 4 §:n 3 kohdassa tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehty ryöstö, törkeä ryöstö, kiristys ja törkeä kiristys. Muutetussa 4 kohdassa kansainvälisiksi rikoksiksi säädettäisiin uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 2–9 kohdassa tai 2 momentissa, 3 §:ssä, 4 §:n 3 kohdassa taikka 6, 10 tai 12 §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehty väärennys ja törkeä väärennys.

Pykälän 3 momentin 3 ja 4 kohta muutettaisiin vastaamaan muuttuneita pykälien numeroita uudessa 34 a luvussa. Muutosta nykyiseen sääntelyyn merkitsisi se, että 4 kohdassa viitattaisiin myös uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 9 kohtaan, joka on nykyiseen sääntelyyn verrattuna uusi. Siihen kohtaan siirtyisi terroristisessa tarkoituksessa tehty tappo nykyisen 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 8 kohdasta, joka tulisi uudessa momentissa koskemaan terroristisessa tarkoituksessa tehtyä törkeää lapsenraiskausta.

Terrorismirikosten ja niiden tekemistä edistävien terroristisen rikosten sisällyttäminen pykälän 3 momentin 2–4 kohtaan tarkoittaa sitä, että kyseiset rikokset voidaan käsitellä Suomessa rikosprosessissa riippumatta esimerkiksi tekijän kansalaisuudesta, tekopaikasta ja tekopaikan lainsäädännöstä. Rikoslain 1 luvun säännökset määrittelevät suomalaisen tuomioistuimen toimivallan rikosasioissa, mutta luvun säännöksiin käytännössä perustuu myös esitutkintaa suorittavien viranomaisten ja syyttäjän alueellinen toimivalta. Luvun säännökset mahdollistavat rikoksen käsittelyn Suomessa, mutta eivät velvoita siihen. Edellä on jo käsitelty jaksossa

2.2.10 esitutkintalain 3 luvun 8 §:ää ulkomailla tehdyksi epäillyn rikoksen tutkimisesta Suomessa ja sellaiseen rikokseen liittyvää rikoslain 1 luvun 12 §:n mukaista syytemääräystä.

34 luku Yleisvaarallisista rikoksista

12 §. *Kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen.* Vuonna 2003 kumotun pykälän paikalle siirrettäisiin nykyisen 34 a luvun 5 §:ssä 2 momentissa oleva tiettyjen rahoittamisrikosten sääntely. Kyseisessä momentissa säädetään terrorismin rahoituksen vastaiseen yleissopimukseen perustuen terrorismirikoksen rahoittamisena rangaistavaksi tiettyjen terrorismin vastaisiksi katsottujen sopimusten mukaisten rikosten rahoittaminen. Samalla rikosnimike muuttuisi näiden rahoittamistekojen osalta.

Sääntelyn siirtämisen taustaa on jo käsitelty jaksossa 2.4.4.10. Tässä yhteydessä on vielä syytä korostaa sitä, että kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen rangaistavuudelta ei edellytetä liityntää uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin mukaiseen terroristiseen tarkoitukseen ja vaaraedellytykseen. Sääntelyn selkeyttämisen lisäksi mainittu seikka olisi siirtämisen keskeisenä syynä.

Sääntelyä ehdotetaan kuitenkin muutettavaksi sen toiseen lukuun siirtämisen yhteydessä niin, että rangaistavaa on 1 momentin mukaan se, että tekijä suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja kysymyksessä olevan rikoksen tekemistä varten. Nykyisen 34 a luvun 5 §:n 2 momentin mukaan tekijä toimii rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että varoilla rahoitetaan rikosta. Uudessa 34 a luvussa ”rikoksen tekemistä varten” -muotoilulla ilmennettäisiin sitä, että tekijä voi toimia paitsi oman tulevan rikoksen tekemisen edistämistä varten myös toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemisen edistämistä varten. Muutoksen tarkoituksena ei ole tässä tapauksessa laajentaa rangaistavuuden alaa nykyisestä, koska jo nykyistäkin säännöstä voidaan tulkita mainitulla tavalla. Kyseisten rikosten tekemistä varten toimiva henkilö toimisi nykyisen sääntelyn mukaisessa rahoitustarkoituksessa tai tietoisuudessa.

Niiden rikosten piirin määräytymistä, joiden rahoittaminen pykälässä säädetään rangaistavaksi, on aikanaan perusteellisesti käsitelty lain esitöissä terrorismin rahoittamista koskevan pykälän säätämisen ja muuttamisen yhteydessä (HE 43/2002 vp, s. 27–29 ja HE 188/2002 vp, s. 55/II ja 56). Niiltä osin sääntelyn sisältöä ei ole tässä yhteydessä arvioitu uudelleen.

Todetut seikat huomioon ottaen pykälän 1 momentin mukaan kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamiseen syyllistyisi se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja

1) panttivangin ottamisen tai kaappauksen tekemistä varten,

2) sellaisen tuhotyön, törkeän tuhotyön tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelun tekemistä varten, jota on pidettävä terroristisiten pommi-iskujen torjumista koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa (SopS 59–60/2002) tarkoitettuna rikoksena,

3) sellaisen tuhotyön, liikennetuhotyön, törkeän tuhotyön tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelun tekemistä varten, jota on pidettävä siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 56/1973), kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallantekojen ehkäisemistä koskevassa lisäpöytäkirjassa (SopS 43/1998), merenkulun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 11/1999) tai mannerjalustalla sijaitsevien kiinteiden lauttojen turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa pöytäkirjassa (SopS 44/2000) tarkoitettuna rikoksena,

4) sellaisen ydinräjähderikoksen, terveyden vaarantamisen, törkeän terveyden vaarantamisen, ydinenergian käyttörikoksen tai muun ydinaineeseen kohdistuvan tai ydinainetta välineenä käyttäen tehdyn rangaistavaksi säädetyn teon tekemistä varten, jota on pidettävä ydinaineiden turvajärjestelyjä koskevista toimista tehdyssä yleissopimuksessa (SopS 72/1989) tarkoitettuna rikoksena, tai

5) murhan, tapon, surman, törkeän pahoinpitelyn, vapaudenriiston, törkeän vapaudenriiston, törkeän ihmiskaupan, panttivangin ottamisen tai törkeän julkisrauhan rikkomisen tai niillä uhkaamisen tekemistä varten, kun teko kohdistuu henkilöön, jota tarkoitetaan kansainvälistä suojelua nauttivia henkilöitä vastaan, mukaan lukien diplomaattiset edustajat, kohdistuvien rikosten ehkäisemistä ja rankaisemista koskevassa yleissopimuksessa (SopS 62–63/1978).

Mitä tulee tunnusmerkistön osaan ”suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja”, noudatettaisiin sitä, mitä aikaisemmin on todettu terrorismin rahoittamisen ja terrorismirikoksen rahoittamisen perusteluissa (edellä mainittujen hallitusten esitysten lisäksi erityisesti terrorismin rahoittamisrikoksia nimenomaisesti koskeva HE 135/2020 vp). Seuraavassa merkitykselliseltä osin selostetaan noita perusteluja.

Nämä perustelulausumat soveltuvat myös terroristiseen rikoksen rahoittamiseen (uuden 34 a luvun 10 §) ja terrorismin rahoittamiseen (uuden 34 a luvun 11 §), joita koskevissa pykälissä käytettäisiin samaa tunnusmerkistön osaa.

Kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen tekotapoina olisivat edelleen varojen antaminen ja kerääminen. Varojen antamisella tarkoitetaan esimerkiksi omien rahojen antamista kyseisiä rikoksia tekevälle henkilölle. Varojen kerääminen voisi olla suoranaista varainkeruuta esimerkiksi keräyksen järjestämällä, mutta varoja voidaan kerätä myös vain yhdeltä henkilöltä tai yksittäiseltä muulta taholta. Välillisenä varojen antamisena tai keräämisenä rangaistavaksi voisi tulla esimerkiksi varojen antaminen toiselle tietoisena siitä, että tämä tulee luovuttamaan ne kolmannelle taholle, jonka on tarkoitus toteuttaa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettu rikos. Jos kysymys olisi rahoittamisteon tekevän henkilön oman tulevan rikoksen rahoittamisesta, kyseeseen voisi käytännössä tulla vain varojen kerääminen.

Varoilla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä kaikenlaista omaisuutta, jolla on taloudellista arvoa. Terrorismin rahoittamisen rangaistavaksi säätämisen yhteydessä on viitattu terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen 1 artiklan määritelmään, jonka mukaan ”varoilla” tarkoitetaan kaikenlaista aineellista tai aineetonta, irtainta tai kiinteää omaisuutta sen hankintatavasta riippumatta, sekä kaikenlaisia oikeudellisia asiakirjoja, mukaan luettuna sähköiset tai digitaaliset asiakirjat, jotka todistavat tällaiseen varallisuuteen liittyvän omistusoikeuden tai edun, mukaan luettuna, ei kuitenkaan yksinomaan pankkiluotot, matkashekit, pankkishekit, maksumääräykset, osakkeet, takuut, velkakirjat, asetteet ja remburssit.

Rikoksentekijän tulisi 1 momentin mukaan toimia tietyn rikoksen tekemistä varten. Myös näiltä osin sovellettaisiin pitkälti aikaisempia perustelulausumia. Niiden perusteella tekijän tarkoituksen tai tietoisuuden tulisi kohdistua tietyn momentissa mainitun rikoksen rahoittamiseen. Rahoitettavan rikoksen ei kuitenkaan tarvitsisi olla yksityiskohtaisesti yksilöity esimerkiksi tekoajan, teon kohteen, tekopaikan, toteuttamistavan tai muun vastaavan seikan suhteen. Rahoitettavan rikoksen tarkempi toteuttamistapa tai ylipäänsä toteuttaminen on myöhemmästä tapahtumainkulusta riippuvaa. Pykälä luonnollisesti soveltuisi myös sellaisiin tilanteisiin, joissa rahoitettavan rikoksen toteuttamisen kaikki yksityiskohdat ovat jo rahoittamisrikoksen tekemisen aikaan selvillä. Tekijältä edellytettävä tarkoitus tai tietoisuus koskien toimimista nimenomaan rikoksen tekemistä varten sulkee rangaistavuuden piiristä varojen antamisen hyväksyttävään tarkoitukseen, esimerkiksi humanitaariseen keräykseen. Kysymyksessä voisi olla toimiminen sekä oman että toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan rikoksen rahoittamista varten.

Teon rangaistavuuden kannalta rahoittajan tarkoitus tai tietoisuus varojen antamisen tai keräämisen hetkellä olisi ratkaiseva. Rahoittamisteon rangaistavuuden kannalta merkitystä ei olisi sillä, mitä varoille tapahtuu tai mitä niillä tehdään antamisen tai keräämisen jälkeen. Kysymyksessä olevan rikoksen rangaistavuus ei edellyttäisi sitä, että annettavat tai kerättävät varat käytetään kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen tekemiseen tai että niitä ylipäänsä käytetään johonkin tarkoitukseen. Jos rahoittajan tarkoitus tai tietoisuus kohdistuisi jonkin 1 momentin kohdissa mainitun rikoksen tekemiseen, mutta varojen saaja käyttää ne muun kuin 1 momentissa mainitun rikoksen tekemiseen, kysymys olisi edelleen kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta.

Varojen antajan tai kerääjän tarkoitus tai tietoisuus voisi kohdistua myös usean kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamiseen. Tuolloin sovellettaisiin yleisiä arviointiperiaatteita, jotka soveltuvat rikosten yhtymistä koskeviin tilanteisiin. Jos henkilö rahoittaisi useampaa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettua rikosta, joissakin tilanteissa saattaa rikosten keskinäisen yhteyden vuoksi olla perusteltua katsoa, että kysymys on vain yhdestä kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta. Näiltäkin osin noudatettaisiin niin sanottua luonnollista katsantokantaa (esimerkiksi KKO 2018:17, kohta 10 ja siinä mainitut oikeuslähteet). Rahoittamistekojen lukumäärän arvioinnissa kiinnitettäisiin huomiota erityisesti tekojen ajalliseen ulottuvuuteen sekä siihen, onko kysymys ollut yhtenäisestä toiminnasta vai selvästi erillisistä teoista. Rahoitustekojen välisen yhteyden ja sen merkityksen arviointi jäisi kuitenkin viimekädessä tapauskohtaisen harkinnan varaan.

Nykyisen 34 a luvun 5 §:n 4 momentissa on toissijaisuuslauseke, jonka mukaan terrorismirikoksen rahoittamisesta ei tuomita, jos teko on rangaistava 1 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettuna rikoksena tai sellaisen yrityksenä tai osallisuutena sellaiseen rikokseen taikka 1, 2 tai 4 b §:n mukaan tai teosta säädetään muualla laissa ankarampi rangaistus. Toissijaisuuslauseketta ei ole muutettu nykyisen 34 a luvun 5 §:n muuttamisten yhteydessä, minkä vuoksi kohtien osalta viitataan väärään momenttiin.

Terrorismirikosten rangaistusäännöksiin sisältyviä toissijaisuuslausekkeita on käsitelty edellä jaksossa 2.4.4.7. Tuossa yhteydessä on katsottu, että yleisiin rikosoikeudessa noudatettaviin periaatteisiin liittyvistä toissijaisuuslausekkeista luovutaan mahdollisuuksien mukaan ja että rangaistussäännösten keskinäisiä suhteita selostetaan tarpeen mukaan vain perusteluissa. Tällainen lainsäädäntöratkaisu keventää 34 a luvun sääntelyä ja sitä kautta myös selkeyttää sääntelyä. Nämä näkökohdat pätevät myös tähän pykälään sijoitettavan kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen sääntelyyn.

Toissijaisuuslausekkeen poistaminen ei kuitenkaan tarkoittaisi sitä, että siinä todettu on merkityksetöntä. Kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen yhteydessä rahoittamistoimi voisi olla niin olennainen osa rahoitetun ja toteutuneen rikoksen toteuttamista, että varojen antaja tai kerääjä voidaan katsoa sen rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekijäksi tai tekijäkumppaniksi, jolloin rahoittamisteon tehnyttä ei tuomita erikseen kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta. Sama koskisi tekijäntoimen lisäksi muitakin rikoslain 5 luvun mukaisia osallisuuden muotoja (välillinen tekeminen, yllytys ja avunanto). Erityisesti sen luvun 6 §:n mukaisen avunannon osalta on todettava, että rangaistavaksi avunannoksi kelpaavat hyvin monenlaiset toisen henkilön rikosta edistävät toimet ja että rikoksen tekemisen rahoittaminen on katsottavissa joissakin tilanteissa avunannoksi. Avunannon rangaistavuus kuitenkin edellyttää, että avunannolla edistettävä rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, mitä kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen rangaistavuus ei edellyttäisi.

Edellisessä kappaleessa todetuissa tilanteissa tekijä voitaisiin tuomita rikoksesta, jonka rangaistusasteikko on lievempi kuin rahoittamisrikoksen asteikko on. Huomioon on kuitenkin otettava se, että kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta tuomittava rangaistus on suhteutettava sen rikoksen vakavuuteen, jonka tekemistä rahoittamisella edistetään, ja siitä rikoksesta mahdollisesti tuomittavaan rangaistukseen.

Kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamista koskeva rangaistussäännös olisi tietynlaista toisen rikoksen tekemistä edistävää rikosta koskeva erityissäännös. Sillä olisi siinä määrin oma soveltamisalansa, että oletettavasti ei synny sellaista merkityksellistä rangaistussäännösten päällekkäisyyttä, joka edellyttäisi nykyisen 34 a luvun 5 §:n 4 momentin mukaista eri rikoksista säädettyjen rangaistusten ankaruusvertailua. Vertailussa 34 a luvun säännöksiin on erityisesti otettava huomioon se, että kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen rangaistavuus ei edellytä liityntää uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin mukaiseen terroristiseen tarkoitukseen ja vaaraedellytykseen ja että 34 a luvun 10 §:ssä rangaistavaksi säädettävä terroristinen rikoksen rahoittaminen koskisi vain siinä luvussa rangaistaviksi säädettyjen rikosten rahoittamista.

Pykälän 1 momentin mukaan kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta voitaisiin tuomita vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Rangaistusasteikko vastaisi nykyisen 34 a luvun 5 §:n 2 momentin mukaisen teon rangaistusasteikkoa. Laaja rangaistusasteikko perustuisi edelleen siihen, että rahoittamisteko voidaan toteuttaa useilla moitittavuudeltaan erilaisilla tavoilla ja että rahoitettavat kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitetut rikokset poikkeavat vakavuudeltaan merkittävästi toisistaan.

Rangaistuksen määrääminen tapahtuisi tämän rikoksen ja myös 34 a luvun rikosten kohdalla 6 luvun säännöksiä noudattaen. Sen luvun 4 §:ssä säädetyn yleisperiaatteen mukaan lähtökohtana on konkreettisen rikoksen rangaistusarvo, joka riippuu teon vahingollisuudesta ja vaarallisuudesta, teon vaikuttimista sekä rikoksesta ilmenevästä muusta tekijän syyllisyydestä. Rahoittamisrikoksesta rangaistusta määrättäessä merkityksellisiä voisivat olla esimerkiksi rahoittamisen kesto, annettujen tai kerättyjen varojen yhteismäärä sekä mainittuihinkin seikkoihin liittyen varojen merkitys rikoksen tekemisen edistämisen kannalta.

Rangaistuksen määräämisessä pätisi pitkälti edelleen se, mitä siitä on aikaisemmissa lainvalmistelutöissä todettu (HE 43/2002 vp, s. 29/I ja HE 188/2002 vp, s. 57). Asteikon alapäässä olevat teot olisivat tyypillisimmillään omien varojen pienimuotoista mutta tahallista antamista kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitettuja rikoksia tekeville tahoille. Sinällään rahoittamisrikokseen liittyvien varojen määrästä ei voitaisi aina tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä, koska vähäisilläkin varoilla voidaan joissakin tilanteissa ratkaisevasti edistää vakavimpienkin rikosten tekemistä. Kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamista voidaan lähtökohtaisesti pitää paheksuttavana ja vakavana rikoksena. Rangaistusasteikon ylemmät osat voisivat tulla sovellettaviksi paitsi vakavien rikosten rahoittamistilanteissa, myös esimerkiksi silloin, kun rahoittajan toiminta lähenee osallisuutta rahoitettavaan rikokseen.

Rahoittamisrikoksen asteikko ei ole tarkoitettu sovellettavaksi kaikessa laajuudessaan kaikkien rahoitettavien rikosten kohdalla. Rangaistus olisi suhteutettava rahoitettavaan rikokseen, rangaistuksen mittaamisessa tulee ottaa huomioon rahoitettavan rikoksen rangaistusuhka. Rahoittamisrikoksesta tuomittavan rangaistuksen olisi myös oltava mahdollisimman oikeassa suhteessa rahoittamisella edistettävästä rikoksesta mahdollisesti tuomittavaan rangaistukseen. Koska rahoittaminen on avunantoluonteinen teko, suuntaa antavana voitaisiin pitää sitä, mitä avunannosta rahoitettavaan rikokseen tuomittaisiin.

Rahoittamisrikoksen vähimmäisrangaistus voisi joissakin tilanteissa osoittautua liian ankaraksi. Rikoslain 6 luvun säännösten mukaisesti on mahdollista tuomita rangaistusasteikon minimin alittava rangaistus, tuomita sakkoa silloinkin, kun se ei ole rangaistusasteikon mukaan mahdollista, ja myös jättää rangaistus tuomitsematta. Nämä vaihtoehdot on kuitenkin tarkoitettu poikkeuksellisissa tapauksissa käytettäviksi, mikä ilmenee säännöksistä ja niiden tulkintaa selventävistä lausumista.

Edelliseen liittyen rangaistusasteikon lieventämisestä säädetään 6 luvun 8 §:ssä. Rangaistus määrätään sen pykälän 1 momentin mukaan noudattaen lievennettyä rangaistusasteikkoa esimerkiksi silloin, kun rikos on tehty olosuhteissa, jotka

läheisesti muistuttavat vastuuvapausperusteiden soveltamiseen johtavia olosuhteita, tai siihen on kyseisen luvun 6 tai 7 §:ssä mainituilla tai muilla poikkeuksellisilla perusteilla tuomiossa mainittavia erityisiä syitä.

Tämän lain 6 luvun 8 §:n 1 momentissa viitattujen 6 ja 7 §:n mukaan rangaistuksen lieventämis- ja kohtuullistamisperusteita ovat muiden ohessa rikoksen tekemiseen vaikuttanut huomattava painostus, uhka tai muu sen kaltainen seikka, tekijälle rikoksesta johtunut tai hänelle tuomiosta aiheutuva muu seuraus sekä rikoksen tekemisestä kulunut huomattavan pitkä aika. Lain esitöissä (HE 44/2002 vp, s. 203/II) todetaan muista poikkeuksellisilla perusteilla tuomiossa mainittavista erityisistä syistä, että liikuttaessa rikoksen yleisten vastuuedellytysten toteutumisen raja-alueilla saattaa olla tarve tuomita asteikossa säädettyä lievempi rangaistus. Esimerkiksi passiiviseksi jättäytyneen tekijän menettely on hädin tuskin ylittänyt ne ehdot, joita rangaistavalla laiminlyönnille asetetaan, teon hyväksyttävät piirteet tekevät siitä lähes oikeudenmukaisen tai teon sisältämä kielletty riskinotto on vain vaivoin ylittänyt rangaistavan riskinoton rajan.

Tämän lain 6 luvun 8 §:n 4 momentin mukaan, jos rikoksesta on säädetty ankarimmaksi rangaistukseksi vankeutta määräajaksi, tuomioistuin voi siinä pykälässä tarkoitetuissa tapauksissa määrätä rangaistukseksi vankeuden sijasta sakkoa, jos siihen on erityisen painavia syitä. Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2022:67 todennut (kohta 15), että 6 luvun 8 §:n 4 momentin säännös on tarkoitettu sovellettavaksi silloin, kun pykälän lievennetynkään asteikon edellyttämää vankeusrangaistusta ei voida pitää yksittäistapauksessa kohtuullisena tekoon tai tekijään liittyvien huomattavan poikkeavien olosuhteiden vuoksi. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun yhteen tai useampaan laissa säädettyyn lieventämisperusteeseen liittyy sellaisia tapauskohtaisia piirteitä, jotka puoltavat voimakkaasti sakkorangaistuksen tuomitsemista vankeuden sijasta.

Tämän lain 6 luvun 12 §:ssä säädetään rangaistuksen tuomitsematta jättämisen edellytyksistä, joihin kuuluu muiden ohessa se, että rikosta on sen haitallisuuteen tai siitä ilmenevään tekijän syyllisyyteen nähden pidettävä kokonaisuutena arvostellen vähäisenä. Tätä tuomitsematta jättämisen perustetta on käsitelty pykälän esitöissä (HE 44/2002 vp, s. 210). Pykälän perustelujen mukaan haitallisuudella tarkoitetaan teon vahingollisuutta ja vaarallisuutta. Haitallisuutta arvioitaessa ei huomiota siis ole kiinnitettävä pelkästään toteutuneisiin vahinkoseurauksiin, vaan on otettava huomioon myös se vahinko, joka teosta olisi ennalta arvioitaessa todennäköisesti syntynyt. Syyllisyysmoitteeseen vaikuttaa lieventävästi tekijän ensikertalaisuus. Tuomitsematta jättäminen voi siten tulla kyseeseen erityisesti silloin, kun rikos on luonnehdittavissa pikemmin ulkoisten olosuhteiden vaikutuksesta syntyneeksi ensikertalaisen tilapäiseksi hairahtumiseksi kuin toistuvaksi ja suunnitelmalliseksi

lainrikkomiseksi. Pykälän perusteluissa todetaan lisäksi, että rikoksen vähäisyys tulee arvostella aina suhteessa kyseiseen rikoslajiin. On arvioitava, onko rikosta pidettävä rikoslajin normaalitapaukseen verrattuna vähäisenä. Mitä lievemmästä rikoslajista on kyse, sitä helpommin lainkohdassa tarkoitetut rikoksen vähäisyyttä koskevat ehdot täyttyvät. Mitä törkeämmästä rikoslajista on kyse, sitä enemmän vaaditaan, jotta tuomitsematta jättämisen soveltamisehdot täyttyvät.

Pykälän 2 momentin mukaan, nykyisen 34 a luvun 5 §:n 3 momenttia vastaavasti, kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen yritys olisi rangaistava. Tältä osin sovellettaisiin 5 luvun säännöksiä yrityksestä. Luvun 1 §:n 2 momentin mukaan teko on pääsääntöisesti edennyt yritykseksi, kun tekijä on aloittanut rikoksen tekemisen (ryhtynyt rikoksen täytäntöönpanotoimiin) ja saanut aikaan vaaran rikoksen täyttymisestä. Rikoksen yrityksestä voisi varojen antamista koskevan tekotavan osalta olla kysymys silloin, kun varat eivät ole vielä päätyneet rahoitettavan rikoksen tekijälle. Keräämistä koskevan tekotavan osalta yritys voisi olla käsillä, kun tekijä on ryhtynyt keräämistoimiin aikomuksin, että kerätyt varat aikanaan toimitetaan rahoitettavan rikoksen tekijälle.

34 a luku Terroristisista rikoksista

Luvun otsikko muutettaisiin perustuen siihen, että 2 §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset) ja 3 §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos) tarkoitetut rikokset nimettäisiin ”terrorismirikoksiksi”. Nykyisin terrorismirikos otsikkotasolla koskee kaikkia luvussa rangaistaviksi säädettyjä rikoksia. Luvun otsikko painottaisi sitä, että luvun 2 ja 3 §:ssä rangaistaviksi säädettävien ja terrorismirikoksiksi nimettyjen rikosten lisäksi terrorismiin liittyviä rikoksia ovat muutkin niiden tekemistä edistävät luvun rikokset. Kysymyksessä ovat luvun sääntelyn hahmottamista helpottavat terminologiset ratkaisut.

1 §. *Määritelmät.* Luvun alkuun sijoitettaisiin määritelmäpykälä. Nykyisessä luvussa määritelmät ovat rikoslain tavanomaisen kirjoittamistavan mukaisesti rangaistussäännösten jälkeen luvun 6 §:ssä. Määritelmien muutetun sijainnin arvioidaan helpottavan luvun sääntelyn hahmottamista kokonaisuudessaan. Pykälän mukaan tässä luvussa tarkoitettaisiin

1) terrorismirikoksella luvun 2 tai 3 §:ssä rangaistavaksi säädettyä rikosta,
2) terroristisella tarkoituksella rikoksentekijän tarkoitusta teollaan
    a) aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa,
    b) pakottaa oikeudettomasti jonkin valtion hallitus tai muu viranomainen taikka kansainvälinen järjestö tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin,

c) oikeudettomasti kumota jonkin valtion valtiosääntö tai muuttaa sitä tai horjuttaa vakavasti valtion oikeusjärjestystä taikka aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa valtiontaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusraken teille tai
d) aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa kansainvälisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön muille perusrakenteille,
3) kansainvälisellä järjestöllä hallitustenvälistä tai merkityksensä ja kansainvälisesti tunnustetun asemansa perusteella siihen rinnastettavaa järjestöä ja
4) terroristiryhmällä vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen terrorismirikoksia.

Pykälän 1 kohta olisi uusi nykyisen luvun 6 §:n sääntelyyn verrattuna. ”Terrorismirikoksia” koskeva määritelmä otettaisiin käyttöön, koska terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen nimeäminen yhtenäisellä tavalla selkeyttäisi sääntelyä niin, että päästäisiin eroon nykyisen luvun myöhemmissä pykälissä käytetystä ja ongelmalliseksi koetusta viittaamisesta luvun alun pykäliin. Tämä olisi linjassa myös sen kanssa, että kansainvälisissä velvoitteissa ja myös useiden valtioiden lainsäädännöissä nimetään ”terrorismirikoksiksi” (englanniksi ”terrorist offences”) rikokset, joiden rangaistavuudesta ehdotetaan säädettäväksi tämän luvun 2 ja 3 §:ssä. Terrorismirikoksen määritelmä kattaisi myös terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten yritykset ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen yrityksen.

Terroristinen tarkoitus

Pykälän 2 kohdassa säädettäisiin ”terroristisen tarkoituksen” määritelmästä nykyisen luvun 6 §:n 1 momenttia vastaavalla tavalla. Määritelmä perustuu vuoden 2022 puitepäätökseen, mihin liittyen sääntelyn yksityiskohtien taustaa on käsitelty edellä jaksossa 2.4.4.2.

Terroristisen tarkoituksen määritelmälle olisi luvun muun sääntelyn tavoin ominaista ideologiavapaus. Luvussa rangaistaviksi säädetyt rikokset eivät säännösten neutraalin sanamuodon ja perustelujen mukaan koskisi tiettyjä uskonto- tai aatesuuntauksia. Näin ollen tekojen taustalla ei tarvitsisi olla mitään osoitettavissa olevaa ideologiaa. Terroristisen tarkoituksen määritelmän sisällön osalta merkityksellisiä olisivat edelleen määritelmän säätämisen yhteydessä todetut perustelulausumat (HE 188/2002 vp, s. 58–61), joihin seuraavassa todettu useilta osin perustuu.

Teon terroristisen tarkoituksen määritelmä on luvun kannalta keskeisen tärkeä. Sen olemassaolo tekee 2 ja 3 §:n mukaisista rikoksista sellaisia, joista on rangaistava ankarammin kuin ilman tällaista tarkoitusta tehdyistä vastaavista rikoksista. Lisäksi terroristisen tarkoituksen määritelmä vaikuttaa kaikkiin muihinkin luvun rikoksiin, joilla edistetään terrorismirikosten tekemistä. Rikoksen terroristinen tarkoitus ei edelleenkään yksin riittäisi siihen, että rikos olisi 2 tai 3 §:ssä tarkoitettu. Teon olisi mainittujen pykälien mukaan oltava lisäksi omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle.

Varsinkin ehdotetuissa b ja c alakohdassa olisi mukana sellaisia tavoitteita, joihin voidaan pyrkiä myös muulla kuin terroristisella toiminnalla. On tärkeää pitää erillään terrorismista toiminta, joka tapahtuu käyttämällä yleisesti tunnustettuja perusoikeuksia. Tämä koskee esimerkiksi kokoontumisvapautta, yhdistymisvapautta ja sananvapautta.

Terroristisen tarkoituksen määritelmä perustuu vuoden 2002 puitepäätökseen, jonka yhteydessä hyväksytyn neuvoston lausuman perusteella näyttää siltä, että esimerkiksi mielenosoitusten yhteydessä tehtyä 2 §:ssä tarkoitettua rikosta ei ainakaan yleensä voitaisi pitää terroristisessa tarkoituksessa tehtynä, vaikka mielenosoituksen tarkoituksena olisikin esimerkiksi pakottaa hallitus johonkin. Puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä on kuitenkin katsottu, että sääntöä ei voitane pitää aivan ehdottomana, vaan huomiota olisi kiinnitettävä myös teon laatuun. Mielenosoituksen yhteydessä tapahtuvaa omaisuuden vahingoittamista tai tuhoamista olisi arvioitava eri tavoin kuin esimerkiksi valtion hallituksen ottamista panttivangiksi mielenosoituksen yhteydessä. Ainakin jos mielenosoituksen yhteydessä tehty rikos olisi luonteeltaan hyvin vakava ja täyttää terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen määritelmän, sitä voitaisiin pitää 2 §:n mukaisena terroristisessa tarkoituksessa tehtynä rikoksena. Terroristisen tarkoituksen puuttuessa mielenosoituksen yhteydessä tehdyt rangaistavat teot tulisivat rangaistaviksi muina kuin tämän luvun mukaisina rikoksina.

Kysymys terroristisesta tarkoituksesta saattaa nousta esille myös työtaistelujen yhteydessä. Esimerkiksi lakon tarkoituksena voisi olla hallituksen pakottaminen tekemään jotakin. Vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä on katsottu 34 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitettua tuhotyötä koskien ja hallituksen esitykseen HE 94/1993 vp viitaten, että lakkoon tai muuhun työtaisteluun liittyvää puuttumista tuotanto-, jakelu- tai tietojärjestelmän toimintaan ei voitaisi katsoa terroristisessa tarkoituksessa tehdyksi rikokseksi. Jos sen sijaan työtaistelun yhteydessä tehdään sellainen tuhotyö, johon ei sovelleta kyseisen momentin vaatimusta siitä, että teon on oltava oikeudeton (esimerkiksi tahallinen tulipalon sytyttäminen tai räjäyttäminen), ja jos teko on tehty terroristisessa tarkoituksessa ja se on myös

omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa maalle, tuhotyötä voitaisiin pitää terroristisessa tarkoituksessa tehtynä rikoksena. Samoin voitaisiin arvioida esimerkiksi lakon yhteydessä tehtyjä henkilöön kohdistuvia rikoksia, jos ne muuten ovat terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen määritelmän mukaisia.

Pykälän 2 kohdan a alakohdan mukaan rikoksentekijällä olisi terroristinen tarkoitus, jos hänen tarkoituksenaan on aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa. Kohdassa tarkoitettu pelko olisi yleisesti väestön keskuudessa syntyvä perusteltavissa oleva pelko siitä, että yksityiset edut (esimerkiksi henki, terveys, vapaus, ruumiillinen koskemattomuus, omaisuus tai kotirauha) taikka yhteisön edut (esimerkiksi valtion valtiosääntö tai ympäristö) ovat vaarassa. Tapauskohtaisessa harkinnassa olisi se, kuinka yleistä pelon tulee olla, jotta se vallitsisi väestön keskuudessa. Tällaisen vakavan pelon syntymiseen voi vaikuttaa se, että uhreja esineellistetään ja välineellistetään yleisempien tavoitteiden saavuttamiseksi ja psykologisen vaikutuksen aikaansaamiseksi. Alakohdassa tarkoitetun vakavan pelon ei tarvitsisi kohdistua suureen määrään ihmisiä. Vaikka terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen konkreettisena kohteena voi olla pieni ihmisryhmä tai poikkeuksellisesti jopa yksittäinen henkilö, teosta voisi heijastusvaikutuksena aiheutua yleisesti vallitseva vakava pelko siihen liittyvine turvattomuuden tunteineen.

Pykälän 2 kohdan b alakohdan mukaan rikoksentekijällä olisi terroristinen tarkoitus, jos hänen tarkoituksenaan on pakottaa oikeudettomasti jonkin valtion hallitus tai muu viranomainen taikka kansainvälinen järjestö tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotain. Alakohdassa tarkoitettu valtio voisi olla muukin kuin Suomi. Tähän liittyy se, että luvun rikokset ovat kansainvälisiä rikoksia, minkä vuoksi toisessa maassa tehty luvun mukainen rikos voi tulla käsiteltäväksi Suomessa.

Pykälän 2 kohdan b alakohdan mukaisen pakottamisen olisi siis oltava oikeudetonta. Vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä on todettu, että pakottaminen voi olla täysin oikeutettua esimerkiksi silloin, kun kysymyksessä on Yhdistyneissä kansakunnissa tai muuten asianmukaisessa järjestyksessä kansainvälisesti hyväksytty taloudellinen, sotilaallinen tai muu pakote. Varsinkin sotilaallisista mutta myös taloudellisista pakotteista voi seurata pakotteiden kohteena olevan valtion asukkaille vahinkoa tai ainakin vaaraa hengelle ja terveydelle. Koska pakottaminen ei tällaisessa tapauksessa kuitenkaan ole oikeudetonta, pakotteista johtuvaa hengen tai terveyden vahingoittumista tai vaarantumista ei voida pitää terrorismirikoksena. Aikaisemmin todetun mukaisesti myös tietyt sotilaalliset toimet rajautuisivat terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten piiristä kansainvälisten terrorismia koskevien sopimusten perusteella. Terroristista tarkoitusta ei ole myöskään kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaisella avustustoiminnalla.

Pykälän 2 kohdan b alakohdassa tarkoitettu viranomainen voisi olla myös esimerkiksi kunnallinen viranomainen. Tosin siihen kohdistettu toimi vain hyvin poikkeuksellisesti täyttäisi sen 2 §:n 1 momentin mukaisen yleisen edellytyksen, että teon on oltava omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle. Edellytyksen voi katsoa esimerkiksi puuttuvan tilanteessa, jossa kunnan virkamies pakotetaan myöntämään jokin etuus pakottajalle.

Pykälän 2 kohdan c alakohdan mukaan rikoksentekijällä olisi terroristinen tarkoitus, jos hänen tarkoituksenaan on oikeudettomasti kumota jonkin valtion valtiosääntö tai oikeudettomasti muuttaa sitä tai horjuttaa vakavasti valtion oikeusjärjestystä taikka aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa valtiontaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille. Valtiosäännöllä tarkoitetaan lakeja, jotka sääntelevät ainakin ylimpien valtioelinten toimivaltasuhteita, valintaa ja päätöksentekomenettelyä. Valtiosääntöön kuuluvissa laeissa voidaan myös säätää esimerkiksi kansalaisten perusoikeuksista ja muustakin oikeusasemasta suhteessa valtioon. Valtiosäännön muuttamisella tarkoitettaisiin tässä yhteydessä myös sen osittaista muuttamista. Tavanomainen poliittinen toiminta jäisi terroristisen tarkoituksen määritelmän ulkopuolelle.

Valtion oikeusjärjestyksen keskeisen osan puolestaan muodostavat oikeusnormit, jotka ohjaavat valtion jäsenten käyttäytymistä. Koska pykälän 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettu valtio voisi olla muukin kuin Suomi, alakohdan perusteella voidaan joutua arvioimaan sellaista toimintaa, jonka kohteena on diktatorisesti tai muuten epädemokraattisesti hallittu valtio. Vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä on korostettu puitepäätöksen tulkintaa koskevien johdantokappaleiden ja neuvoston lausumien merkitystä. Niissä painotetaan yleismaailmallisina arvoina ihmisarvoa, vapautta, tasa-arvoa ja yhteisvastuullisuutta sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamista samoin kuin yhteisen kansanvallan ja oikeusvaltion periaatteita. Terrorismi on yksi näiden periaatteiden vakavimmista loukkauksista. Terrorismin vastaisella sääntelyllä on tarkoitus turvata oikeusvaltiollista ja demokraattista yhteiskuntaa, mikä näkökohta vaikuttaa myös terroristisen tarkoituksen määritelmän tulkintaan.

Vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanossa omaksutun tulkinnan mukaan epädemokraattisissa tai totalitaarisissa yhteiskunnissa toimivien liikkeiden toimia, joilla ne pyrkivät oikeusvaltiolliseen ja demokraattiseen yhteiskuntajärjestykseen, ei pidettäisi terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä rikoksina. Tämä ei merkitse, etteivätkö tällaiset teot voi olla muiden säännösten mukaan arvioitavia rikoksia.

Pykälän 2 kohdan c alakohdan mukaista erityisen suurta vahinkoa valtiontaloudelle voisi aiheuttaa esimerkiksi toimi, jonka seurauksena valtion verotulot romahtavat. Esimerkiksi pankki- ja maksuliikennejärjestelmän lamauttaminen voi aiheuttaa myös tässä tarkoitettuja valtiontalouteen ulottuvia vahinkoja. Yhteiskunnalliset perusrakenteet ovat asiayhteyden perusteella sellaisia, jotka tärkeytensä vuoksi voidaan rinnastaa valtiosääntöön, oikeusjärjestykseen tai valtiontalouteen. Yhteiskunnallisia perusrakenteita voisivat olla esimerkiksi valtion sosiaaliturva-, terveydenhuolto- ja koulutusjärjestelmät. Ainakin sellaisissa valtioissa, joissa uskonnolla on tärkeä merkitys, myös kirkko tai vastaava laitos voisi kuulua tässä yhteydessä tarkoitettuihin yhteiskunnallisiin perusrakenteisiin. Erityisen suurta vahinko voisi olla pykälän 2 kohdan c alakohdassa tarkoitetulla tavalla joko laajuutensa tai pitkäaikaisuutensa vuoksi tai molempia perusteita yhdessä arvioiden. Vahingon suuruudelta edellytettäisiin, että vahinko tuhoaa kohteena olevan rakenteen tai horjuttaa sitä vakavasti.

Pykälän 2 kohdan d alakohdan mukaan rikoksentekijällä olisi terroristinen tarkoitus, jos hänen tarkoituksensa on aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa kansainvälisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön muille perusrakenteille. Kansainvälinen järjestö määriteltäisiin pykälän 3 kohdassa. Taloudelliset perusrakenteet olisivat järjestön toiminnan kannalta keskeisiä, järjestön kannalta valtion kansantalouteen merkitykseltään rinnastettavia taloudellisia rakenteita. Muut perusrakenteet voisivat olla ainakin järjestön toiminnan välttämättömänä edellytyksenä olevia aineellisia rakenteita.

Kansainvälisen järjestön määritelmä

Pykälän 3 kohta sisältäisi edellisen kohdan d alakohtaan liittyvän kansainvälisen järjestön määritelmän. Kansainvälisen järjestön käsitettä käytettäisiin luvun 2 §:n 1 momentissa ja 6 §:n 1 momentin 3 kohdassa. Määritelmän mukaan kansainvälisellä järjestöllä tarkoitettaisiin hallitustenvälistä tai merkityksensä ja kansainvälisesti tunnustetun asemansa perusteella siihen rinnastettavaa järjestöä.

Kansainvälisen järjestön määritelmän sisällyttäminen nykyiseen lukuun liittyy vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanoon. Puitepäätöksessä ei ole kansainvälisen järjestön määritelmää. Puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä on katsottu, että kyseessä on ensisijaisesti hallitustenvälinen kansainvälinen järjestö. Tämä johtuu siitä, että puitepäätöksen eri kohdissa kansainvälinen järjestö on rinnastettu valtioon tai viranomaiseen. Hallitustenvälisiä järjestöjä ovat esimerkiksi Yhdistyneet kansakunnat ja sen erityisjärjestöt, Euroopan neuvosto, Pohjoismaiden neuvosto, Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD) ja Pohjois-Atlantin liitto (NATO). Kansainväliseen järjestöön voidaan tässä yhteydessä rinnastaa myös Euroopan unioni.

Muista kuin hallitustenvälisistä järjestöistä voivat kysymykseen tulla poikkeuksellisen merkittävät ja kansainvälisesti tunnustetut järjestöt, esimerkiksi kansainvälinen Punainen Risti ja Punainen Puolikuu. Punaisella Ristillä on sodan uhrien avustamisessa ja heitä koskevien sopimusten toteuttamisessa kansainvälisesti tunnustettu erityisasema. Suomen Punainen Risti on Suomen valtion tunnustama julkisoikeudellinen yhdistys (Suomen Punaisesta Rististä annettu laki (238/2000), 1 §).

Terroristiryhmän määritelmä

Pykälän 4 kohta sisältäisi terroristiryhmän määritelmän, joka perustuu vuoden 2002 puitepäätökseen kuitenkin niin, että ”rakenteeltaan jäsentynyttä ryhmää” käsitellään vain määritelmäpykälän perusteluissa. Terroristiryhmän määritelmällä on merkitystä luvun 5, 6, 9, 11 ja 14 §:n soveltamisen kannalta.

Terroristiryhmällä tarkoitettaisiin pykälän 4 kohdan mukaan vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen terrorismirikoksia eli 2 tai 3 §:ssä rangaistavaksi säädettyjä rikoksia. Terroristiryhmän määritelmä soveltuu joustavasti terroristijärjestöjen alueellisiin tai pienempiinkin osiin ja soluihin sekä järjestöistä kokonaan erillisiin yksittäisiin ryhmiin (HE 89/2021 vp, s. 37). Terroristiryhmän määritelmästä seuraavassa todettu perustuu pitkälti määritelmän säätämisen yhteydessä todettuun (HE 188/2002 vp, s. 61/I ja 62/I).

Pysyvyysvaatimukselle ei voida antaa yhtä täsmällistä sisältöä kuin henkilömäärälle. Puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä todetun perusteella viikoissa mitattu kesto ei vielä yleensä osoittaisi pysyvyyttä, mutta vuoden toiminta puolestaan täyttäisi tämän vaatimuksen selvästi. Tähän väliin sijoittuvan keston merkitys pysyvyyden kannalta harkittaisiin tapauskohtaisesti. On joka tapauksessa huomattava, että digitalisoituminen mahdollistaa sellaisen aikaisempaa nopeamman ja lyhytkestoisemman toiminnan, joka voi olla terroristiryhmän määritelmän täyttymisen kannalta merkityksellistä.

Rakenteen jäsentyneisyys osoittaa järjestäytyneisyyden astetta. ”Rakenteeltaan jäsentyneen” osalta merkityksellinen on terroristiryhmän määritelmän taustalla oleva puitepäätös, jonka mukaan ilmaisulla tarkoitetaan yhteenliittymää, joka ei ole sattumalta muodostunut rikosten välitöntä tekemistä varten. Terroristiryhmän muodostavilla henkilöillä ei kuitenkaan välttämättä ole muodollisesti määriteltyjä tehtäviä, kokoonpano ei välttämättä pysy jatkuvasti samana eikä yhteenliittymän rakenne välttämättä ole pitkälle kehittynyt. Vaikka esimerkiksi käskyvaltasuhteita ei olisi, terroristiryhmää voitaisiin silti muiden edellytysten täyttyessä pitää rakenteeltaan jäsentyneenä.

Terroristiryhmän olisi pykälän 4 kohdan määritelmän täyttääkseen toimittava yhteistuumin. Yhteistuumaisuus ei toteudu, jos ryhmään kuuluvat henkilöt tekevät tai valmistautuvat tekemään kukin tahoillaan rikoksia, mutta eivät tiedä toistensa teoista.

Jotta kysymyksessä olisi terroristiryhmä, sen täytyisi toimia tehdäkseen terrorismirikoksia eli 2 tai 3 §:ssä tarkoitettuja terrorismirikoksia. Määritelmässä käytettäisiin edelleen rikosten osalta monikkoa, koska määritelmässä tarkoitetun ja ”terroristiryhmäksi” luonnehdittavan ryhmän tavoitteena ei useinkaan ole yksittäisen terrorismirikoksen tekeminen, ja jos niin olisi, ryhmän kytkeminen yksittäiseen terrorismirikokseen olisi useissa tapauksissa riittävää määritelmän kannalta.

Ryhmän määritteleminen terroristiryhmäksi edellyttäisi, että ryhmä toimii tehdäkseen nimenomaan terrorismirikoksia. Ei edellytettäisi sitä, että ryhmän toiminnassa olisi jo tehty sellainen rikos, vaan riittävää olisi, että käynnissä ovat toimenpiteet sellaisen rikoksen tekemiseksi. Viimeksi mainitussa tapauksessa kyse voisi olla siitä, että ryhmän toiminnassa tehdään tämän luvun mukaisia terrorismirikosten tekemistä edistäviä terroristisia rikoksia (esimerkiksi terrorismirikoksen valmistelu, terroristiryhmän toimintaan osallistuminen ja terroristinen koulutuksen antaminen).

Jos kysymys on kahden henkilön yhteistoiminnasta tai muuten yhteenliittymästä, joka ei täytä terroristiryhmän määritelmää, sovellettavaksi voivat tulla rikoskumppanuutta tai muuta osallisuutta koskevat rikoslain 5 luvun säännökset. Rikoslain terroristiryhmän määritelmä ei edellytä, että ryhmään kuuluvat henkilöt ovat samassa paikassa ja että heidän tehtävänsä olisivat vastaavanlaisia. Kun arvioidaan sitä, onko kyseessä terroristijärjestö taikka siihen kuuluva tai erillinenkin terroristiryhmä, ja sitä, kuuluuko henkilö sellaisen järjestön tai ryhmän muodostaviin henkilöihin, arvioinnissa voisi merkitystä olla myös hallinnolliseen terroristivarojen jäädyttämiseen liittyvillä Yhdistyneiden kansakuntien, Euroopan unionin ja kansallisilla päätöksillä ja niihin liittyvillä luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden listauksilla.

2 §. *Terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin pitkälti nykyisen luvun 1 §:n 1 momenttia vastaavasti terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä rikoksista. Sääntely näiltä osin edelleen perustuisi vuoden 2002 puitepäätökseen ja sen korvanneeseen terrorismirikosdirektiiviin. Niiden täytäntöönpanon yhteydessä on perusteellisesti arvioitu sitä, minkä rikosten tulee sisältyä momentissa mainittuihin rikoksiin niin, että Euroopan unionin sääntelyn velvoitteet tulevat täytetyiksi. Momenttiin on tehty eräitä lisäyksiä Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä. Nyt momenttiin lisättäisiin sen uuteen pykälään siirtämisen yhteydessä neljä uutta rikosta (törkeä vapaudenriisto, törkeä raiskaus, törkeä ryöstö ja törkeä lapsenraiskaus).

Nykyisen sääntelyn tapaan 1 momentissa luetteloidun rikoksen katsominen terroristisessa tarkoituksessa tehdyksi rikokseksi edellyttäisi momentin johtolauseen mukaisesti sitä, että rikos on tehty terroristisessa tarkoituksessa ja että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle. Jälkimmäistä edellytystä on edellä kutsuttu vaaraedellytykseksi. Terroristisen tarkoituksen määritelmää ja kansainvälisen järjestön määritelmää on jo käsitelty edellä 1 §:n yhteydessä. Terroristisen tarkoituksen ja/tai vaaraedellytyksen puuttuessa teosta rangaistaan tekoa normaalisti koskevan rangaistussäännöksen mukaan.

Rikoksen sisältyminen pykälän 1 momenttiin tarkoittaisi edelleen sitä, että rikoksen rangaistusasteikko on tässä yhteydessä ankarampi kuin sen rikoksen normaaliasteikko ja että rikoksesta näin ollen tuomitaan terroristisessa tarkoituksena tehtynä ankarampi rangaistus kuin tuomitaan ilman sellaista tarkoitusta tehtynä. Tätä myös EU-sääntely edellyttää. Poikkeuksen muodostaisi pykälän 2 momentin murha, josta ilman terroristista tarkoitustakin voidaan tuomita vain elinkautinen vankeusrangaistus. Useiden 1 momentin kohtien rikosten enimmäisrangaistuksen korotus verrattuna ilman terroristista tarkoitusta tehtyyn tekoon nähden on kaksi vuotta. Lähtökohtaisesti ankaramman rangaistuksen tuomitseminen terroristiseen tarkoitukseen liittyvästä rikoksesta ei estä sitä, että rangaistuksen määräämisen yhteydessä voidaan 6 luvun säännösten sen mahdollistaessa poikkeuksellisesti tuomita rangaistusasteikon vähimmäisrangaistusta matalampi vankeusrangaistus tai sakkoakin, vaikka rangaistusasteikko ei sitä mahdollista. Merkityksellisiä 6 luvun säännöksiä on käsitelty edellä 34 luvun 12 §:n perusteluissa.

Vaaraedellytyksen osalta voidaan tässä yhteydessä pitkälti toistaa se, mitä edellytyksestä on todettu vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä (HE 188/2002 vp, s. 33/). Kyseisellä edellytyksellä on merkitystä arvioitaessa käytännössä yksittäisen rikoksen vaarallisuutta. Ilmaisu ”on omiaan” osoittaa, että kysymys on niin sanotusta abstraktisesta vaarasta. Ei siis vaadita sen osoittamista, että teko juuri kyseisessä tilanteessa on aiheuttanut vakavaa vahinkoa. Vaaraedellytyksen mukainen kynnys vahingon aiheutumisen suhteen ei ole korkea omaksutun abstraktin vaaran vuoksi. Riittävää on sen toteaminen, että teko tekotyyppinä kokemusperäisesti yleensä aiheuttaa sellaista vahinkoa. Vaaraedellytys heijastuu niihin rikoksiin, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa. Niiden rikosten joukkoon on nimenomaan sisällytetty rikoksia, jotka voivat kyseistä vahinkoa aiheuttaa. Vähäiseksi katsottavia rikoksia ei ole listattu sellaisiksi rikoksiksi, jotka voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa.

Tekijän tahallisuuden tulee ulottua myös siihen, että teko on omiaan aiheuttamaan momentissa tarkoitettua vahinkoa. Tämän korostamiseksi käytetään muotoilua ”siten, että teko on omiaan”. Jos teko ei ole omiaan aiheuttamaan kysymyksessä

olevaa vahinkoa, tekoa ei ole pidettävä terroristisessa tarkoituksessa tehtynä rikoksena, vaikka tekijällä on ollutkin terroristinen tarkoitus ja vaikka teko sinänsä olisi pykälän 1 momentin sisältämän rikosluettelon mukainen.

Vuoteen 2018 asti 1 momenttia vastaavan nykyisen säännöksen johdantokappaleessa käytettiin vaaraedellytykseen liittyen sanaa ”valtiolle” sanan ”maalle” asemesta. Tuolloin sanamuotoa muutettiin terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä (HE 30/2018 vp, s. 19 ja 99). Nykyisen ja nyt ehdotettavan momentin sanamuodon mukaan teon on oltava omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle. Tällä korostetaan sitä, että terrorismirikokset ovat laajasti yhteiskuntaan kohdistuvia rikoksia, kysymys ei ole pelkästään valtion viranomaisiin ja rakenteisiin kohdistuvista teoista. Tätä ilmentävät myös terroristisen tarkoituksen eri muodot. Sanamuodon muuttamisen yhteydessä todettiin (HE 30/2018 vp, s. 99), että terroristisessa tarkoituksessa tehdyllä rikoksella aiheutettava vahinko voi liittyä terroristisen tarkoituksen määritelmään esimerkiksi siten, että aiheutetaan vakavaa pelkoa väestön keskuudessa. Sanamuodon muuttamiseen liittyy myös se, että terrorismirikosdirektiivin lisäksi jo vuoden 2002 puitepäätöksessä käytetään tässä yhteydessä sanaa ”country”, joka valtiota paremmin kääntyy ”maaksi”.

Pykälän 1 momentin 1 kohta koskisi laitonta uhkausta, perätöntä vaarailmoitusta, 24 luvun 4 §:n 2 kohdassa tarkoitettua törkeää julkisrauhan rikkomista ja ydinenergian käyttörikosta, joista terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi. Kohtaa muutettaisiin nykysääntelyyn verrattuna niin, että ydinenergian käyttörikoksen kohdalta poistettaisiin mainita sitä koskevasta pykälästä (rikoslain 44 luvun 10 §). Kysymys on tältä osin johdonmukaisuudesta, kun lainkohdat mainittaisiin erikseen vain, kun rikos kuuluu rajoitetulla tavalla momentin soveltamisalaan.

Pykälän 1 momentin 2 kohta koskisi tahallista vaaran aiheuttamista, tahallista räjähderikosta, vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkomista ja julkista kehottamista rikokseen, joista terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. Tätäkin kohtaa muutettaisiin edellä todetusta syystä niin, että rikoksen kohdalta poistettaisiin maininta sitä koskevasta pykälästä. Tämä koskisi julkista kehottamista rikokseen, jota koskien kohdassa nykyisin mainitaan rikoslain 17 luvun 1 §.

Pykälän 1 momentin 3 kohta koskisi törkeää vapaudenriistoa, törkeää varkautta ja törkeää moottorikulkuneuvon käyttövarkautta, jonka kohteena on joukkoliikenteeseen tai tavarankuljetukseen soveltuva moottorikulkuneuvo, tuhotyötä, liikennetuhotyötä, terveyden vaarantamista, törkeää vahingontekoa, törkeää ampuma-aserikosta ja puolustustarvikkeiden maastavientirikosta, joista terroristisessa

tarkoituksessa tehtyinä tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Kulkuneuvon laatua koskeva vaatimus liittyisi edelleen vain törkeään moottorikulkuneuvon käyttövarkauteen, ei sitä edeltävään rikoslistauksessa mainittuun törkeään varkauteen. Nykysääntelyyn verrattuna kohtaan lisättäisiin törkeä vapaudenriisto. Mainittu rikos soveltuu rangaistusasteikkonsa (rikoslain 25 luvun 2 §:n mukaan teosta tuomitaan vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta) perusteella sijoitettavaksi juuri tähän kohtaan.

Pykälän 1 momentin 4 kohta koskisi 35 luvun 3 b §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua törkeää datavahingontekoa, 38 luvun 6 §:n 1 momentin 3, 5 tai 6 kohdassa tarkoitettua törkeää tietoliikenteen häirintää ja 38 luvun 7 b §:n 1 momentin 1, 3 tai 5 kohdassa tarkoitettua törkeää tietojärjestelmän häirintää, joista terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään seitsemäksi vuodeksi. Kohta vastaisi nykysääntelyä.

Pykälän 1 momentin 5 kohta koskisi kemiallisen aseen kiellon rikkomista, biologisen aseen kiellon rikkomista ja tahallista törkeää ympäristön turmelemista, joka on tehty 48 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, joista terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Kohta vastaisi nykysääntelyä.

Pykälän 1 momentin 6 kohta koskisi törkeää raiskausta, törkeää pahoinpitelyä, törkeää ihmiskauppaa, panttivangin ottamista, törkeää ryöstöä, törkeää tuhotyötä, törkeää terveyden vaarantamista, ydinräjähderikosta ja kaappausta, joista terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä tuomittaisiin vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi. Nykysääntelyyn verrattuna kohtaan lisättäisiin törkeä raiskaus ja törkeä ryöstö. Mainitut rikokset soveltuvat rangaistusasteikkonsa (20 luvun 2 §:n ja 31 luvun 2 §:n mukaan teoista tuomitaan vankeutta vähintään kaksi ja enintään kymmenen vuotta) sijoitettavaksi juuri tähän kohtaan.

Pykälän 1 momentin 5 ja 6 kohtaan liittyisi 4 §:n mukainen terrorismirikoksen valmistelu. Sen pykälän 2 kohta koskisi tekoja, jotka liittyvät esineisiin ja aineisiin, joilla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle. Kohdassa ei nykyisen luvun 2 §:n 2 kohdan tavoin enää erikseen mainittaisi räjähteitä, kemiallisia aseita, biologisia aseita ja toksiiniaseita. Uuden luvun 4 §:n 2 kohta koskisi ydinräjähteitä ja mainittuja aseita vain siltä osin, kuin ne eivät tule jo katetuiksi tämän pykälän 1 momentin 5 tai 6 kohdan mukaisina terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä rikoksina (terroristisessa tarkoituksessa tehty kemiallisen aseen kiellon rikkominen, terroristisessa tarkoituksessa tehty biologisen aseen kiellon rikkominen ja terroristisessa tarkoituksessa tehty ydinräjähderikos). Nykyisen 2 §:n 3 kohtaa vastaavaa kohta ei otettaisi uuden luvun 4 §:ään,

koska kohdassa mainittujen ydinräjähteisiin, kemiallisiin aseisiin, biologisiin aseisiin ja toksiiniaseisiin liittyvien tekojen voi katsoa tulevan riittävästi katetuiksi pykälän 1 momentin 5 ja 6 kohdalla.

Nykysääntelyä vastaavasti 1 momentin 7 kohdan mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdystä surmasta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi.

Pykälän 1 momentin 8 kohta muutettaisiin koskemaan momentin rikoslistaukseen lisättävää törkeää lapsenraiskausta, minkä vuoksi kohdassa nykyisin oleva tappoa koskeva sääntely siirrettäisiin uuteen 9 kohtaan. Törkeästä lapsenraiskauksesta tuomittaisiin terroristisessa tarkoituksessa tehtynä vankeuteen vähintään neljäksi vuodeksi tai elinkaudeksi. Mainitusta rikoksesta tuomitaan rikoslain 20 luvun 13 §:n mukaan ilman terroristista tarkoitusta tehtynä vankeuteen vähintään neljäksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi. Koska törkeästä lapsenraiskauksesta tulee voida tuomita terroristisessa tarkoituksessa tehtynä ankarampi rangaistus kuin ilman sellaista tarkoitusta tehtynä ja koska määräaikaisen vankeusrangaistuksen enimmäiskesto on rikoslain 2 c luvun 2 §:n 2 momentin mukaan kaksitoista vuotta, kohdan mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdystä törkeästä lapsenraiskauksesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi vuodeksi tai elinkaudeksi.

Pykälän 1 momentin 9 kohtaan siirrettäisiin edellä todetun mukaisesti muuttamattomana nykyisen momentin 8 kohdassa oleva tappoa koskeva sääntely. Sen mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdystä taposta tuomittaisiin vankeuteen vähintään kahdeksaksi vuodeksi tai elinkaudeksi.

Pykälän 2 momentin mukaan nykysääntelyä vastaavasti terroristisessa tarkoituksessa tehdystä murhasta olisi tuomittava vankeuteen elinkaudeksi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykysääntelyä vastaavasti, että terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yritys on rangaistava.

3 §. *Terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyisen luvun 1 a §:n mukaisesti, että rangaistavaa on terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai järjestölle, valmistaa, hankkia, kuljettaa, toimittaa tai kehittää ydinterrorismin torjumisesta tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 6/2009) 1 artiklan 4 kappaleen b kohdassa tarkoitettu laite, pitää sellaista laitetta hallussaan tai harjoittaa tutkimustoimintaa sellaisen laitteen valmistamista varten. Terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi

vuodeksi. Pykälän 2 momentin mukaan yritys olisi rangaistava. Terrorismirikosdirektiiviin perustuva rikos säilyisi edelleen itsenäisenä terroristisessa tarkoituksessa tehtynä rikoksena perustuen kattavaan arviointiin (HE 30/2018 vp, s. 23–28), joka tehtiin direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä ja jossa todetut näkökohdat ovat edelleen merkityksellisiä.

Edellä viitattujen aikaisempien lain esitöiden mukaan radiologiseksi aseeksi voidaan yleisesti ottaen katsoa laite, joka on suunniteltu levittämään radioaktiivista ainetta ympäristöön ja sitä kautta saastuttamaan ympäristöä ja aiheuttamaan vahinkoa ja vaaraa ihmisten hengelle ja terveydelle. Radiologinen ase poikkeaa ydinaseesta siinä, että ensiksi mainitussa ei ole riittävästi materiaalia kriittisen massan saavuttamiseen, ketjureaktioon ja ydinräjähdykseen.

Radiologisen aseen määritelmän osalta pykälässä siis viitattaisiin ydinterrorismin torjumisesta tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen 1 artiklan 4 kappaleen b kohdan. Sen mukaan siinä yleissopimuksessa laitteella tarkoitetaan radioaktiivisen aineen hajotuslaitetta tai säteilylaitetta, joka voi radiologisten ominaisuuksiensa vuoksi aiheuttaa kuoleman, vakavan ruumiinvamman tai huomattavaa vahinkoa omaisuudelle tai ympäristölle.

Erityisen vaarallisten ja vakavaa vahinkoa aiheuttavien aseiden välisiin suhteisiin liittyy se, että terroristisessa tarkoituksessa tehty ydinräjähderikos tulisi rangaistavaksi 2 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan niin, että sellaisesta teosta tuomitaan vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi. Rangaistustasojen suhteen kyseistä rikosta on pidettävä vakavampana kuin terroristisessa tarkoituksessa tehtyä radiologista asetta koskevaa rikosta. Terroristisessa tarkoituksessa tehty ydinräjähderikos kattaa rikoslain 34 luvun 6 §:n 1 momenttiin perustuen ydinräjähteen Suomeen tuomisen, hankkimisen, valmistamisen, kuljettamisen, toimittamisen, hallussa pitämisen, kehittämisen ja räjäyttämisen sekä tutkimustoiminnan harjoittamisen ydinräjähteen valmistamista varten. Tämän luvun 2 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdystä kemiallisen aseen kiellon rikkomisesta ja terroristisessa tarkoituksessa tehdystä biologisen aseen kiellon rikkomisesta tuomittaisiin terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen tavoin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Pykälässä ei edelleenkään todettaisi rangaistavana tekotapana terrorismirikosdirektiivin 3 artiklan 1 kohdan f alakohdassa mainittua radiologisen aseen käyttämistä, koska se tulee katetuksi vakavien henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten lisäksi 2 §:n 1 momentissa mainittujen terveyden vaarantamisen (3 kohta), törkeän ympäristön turmelemisen (5 kohta) ja törkeän terveyden vaarantamisen (6 kohta)

kautta. Laitteen määritelmässä mainitun huomattavan omaisuusvahingon kannalta merkityksellinen on myös törkeä vahingonteko, joka mainitaan 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa.

4 §. *Terrorismirikoksen valmistelu.* Pykälän mukaan terrorismirikoksen valmistelusta tuomittaisiin se, joka terrorismirikoksen tekemistä varten 1) sopii toisen kanssa tai laatii suunnitelman sellaisen rikoksen tekemisestä tai 2) valmistaa, hankkii, kuljettaa tai luovuttaa esineen tai aineen, jolla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, taikka pitää hallussaan tai käyttää sellaista esinettä tai ainetta. Terrorismirikoksen valmistelusta tuomittaisiin vankeuteen enintään kuudeksi vuodeksi.

Pykälä perustuisi osittain nykyisen luvun 2 §:ään, jossa säädetään rangaistavaksi terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu ja joka koskee sen luvun 1 §:n 1 tai 2 momentissa (terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset) tai 1 a §:ssä tarkoitetun rikoksen (terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos) valmistelua. Valmistelurikoksen rangaistavuus ei edelleenkään edellyttäisi, että valmistelulla edistettävä rikos tai sen rangaistava yritys tehdään. Lisäksi 1 ja 2 kohdan teot olisivat edelleen erillisinä rangaistavia, kohdan 2 soveltaminen ei edellyttäisi 1 kohdan mukaista sopimista tai suunnitelmaa.

Terrorismirikoksen valmistelusta tuomittaisiin henkilö, joka pykälässä tarkemmin todetulla tavalla valmistelee terrorismirikosta. Vaikka pykälässä puhuttaisiin rikoksesta yksikössä, kysymys voisi olla useiden eri terrorismirikosten valmistelusta. Terrorismirikoksella tarkoitettaisiin tässä 1 §:n 1 kohdan määritelmän mukaisesti 2 ja 3 §:ssä rangaistavaksi säädettyä rikosta. Mainituissa pykälissä säädettäisiin rangaistaviksi terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos ja mainittujen rikosten yritykset. Terrorismirikoksen valmistelun rangaistavuus kattaisi myös toimimisen rikoksen yritystä varten. Käytännössä valmistelua ei juurikaan tehdä rikoksen yrityksen tekemiseksi, mutta joissakin lähinnä poikkeuksellisiksi katsottavissa tilanteissa tavoitteena oleva toiminta saattaisi tunnusmerkistön sisältöön nähden puutteellisen täytäntöönpanon mutta oikeushyvälle kuitenkin aiheutuvan vaaran perusteella toteuttaa terrorismirikoksen yrityksen. Useat nykyisen luvun rangaistussäännökset kattavat niissä olevien koko pykäliin kohdistuvien viittausten vuoksi ja näin ollen lain sanamuodon perusteella myös toimimisen yrityksen tekemiseksi. Rangaistavuuden alaa ei ole tarkoitus tässä yhteydessä supistaa, nykyisestä sääntelystä poiketen koko luvun sääntelyn osalta ehdotettaisiin näiltä osin yhtenäistä sääntelyä.

Muutosta nykyiseen sääntelyyn tarkoittaisi se, että valmistelutoimen tekijä toimii tiettyjen rikosten tekemistä varten. Ilmaisu ”tekemistä varten” laajentaisi rangaistavuuden alaa nykyisestä. Luvun nykyisen 2 §:n mukaan valmistelutoimen tekijä toimii tehdäkseen 1 §:n 1 tai 2 momentissa tai 1 a §:ssä tarkoitetun rikoksen. Rangaistavaa on nykyisin näin ollen vain se, että henkilö toimii oman tulevan rikoksensa tekemisen edistämiseksi.

Ehdotettu ilmaisu ”tekemistä varten” ottaisi luontevasti huomioon sen, että rikoksen valmisteluun ja sitä seuraavaan päärikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemiseen saattaa osallistua eri henkilöitä. Terrorismirikoksen valmisteluun voi syyllistyä henkilö, jonka toiminnan on alun perinkin suunniteltu koskevan vain valmisteluvaihetta. ”Tekemistä varten” kattaisi niin tapaukset, joissa valmistelutoimen tekijä edistää oman rikoksensa tekemistä, kuin myöskin tapaukset, joista hän toiminnallaan edistää toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemistä. Jälkimmäisessä tilanteessa tarkoituksena saattaisi olla, että myös valmistelutoimen tekijä osallistuu tulevan rikoksen tekemiseen tekijäkumppanina tai muuna rikoslain 5 luvussa tarkoitettuna rikokseen osallisena. Vastaava tulkinta samoin kuin muu seuraavassa ilmaisusta ”tekemistä varten” koskisi myös luvun myöhempiä rangaistussäännöksiä. Kaikkien luvun rikosten kohdalla se ei kuitenkaan tarkoittaisi rangaistavuuden alan laajenemista nykytilaan verrattuna, koska useiden luvun rikosten kohdalla rangaistussäännökset ovat jo nykyisin tulkittavissa niin, että ne kattavat myös toisen tai toisten tulevan rikoksen edistämisen.

Ilmaisuun ”tekemistä varten” liittyisi korotettu tahallisuusvaatimus, jota tekijän tarkoituksen osalta nykyisen säännöksen ”tehdäkseen” jo ilmentää. Vastuu terrorismirikoksen valmistelusta edellyttäisi, että henkilö toimii tunnusmerkistön mukaista tekoa suorittaessaan sitä varten, että joku tulisi tekemään terrorismirikoksen tunnusmerkistössä kuvatun teon. Kysymys voisi olla varsinkin toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemisen edistämisessä myös siitä, että valmistelutoimen tekijä toimii tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää tulevan rikoksen tekemistä. Näiltä osin sääntely siis vastaisi tekijän tarkoituksen tai tietoisuuden osalta sitä, mikä on jo kirjattu nykyisen luvun useisiin rangaistussäännöksiin.

”Tekemistä varten” -ilmaisun ottamiseen käyttöön liittyy kysymys siitä, minkälaista yhteyttä valmistelurikokselta edellytetään suhteessa valmistelun tavoitteena olevaan terrorismirikokseen. Tämä korotettu tahallisuustunnusmerkki muodostaa keskeisen osan rikoksen sisällöstä ja teon rangaistavuuden arvoisuudesta. Sen perusteella tulee voida todeta, minkä rikoksen tekeminen tai edistäminen on valmistelurikoksen tai seuraavien pykälien mukaisen muun edistämisrikoksen tavoitteena. Korotettu tahallisuustunnusmerkki osoittaa osaltaan, milloin valmistelurikoksen tai muun edistämisrikoksen rangaistavuuden edellytykset ovat

toteutuneet ja milloin valmistelu- tai edistämisrikos päättyy, mistä puolestaan alkaa valmistelu- tai muun edistämisteon vanhentuminen. Toisaalta teon yksityiskohtaisuudelle ei tule asettaa niin korkeita edellytyksiä, että ne eivät ole enää välttämättömiä subjektiivisen tunnusmerkin olemassaolon arvioinnin kannalta, vaan voivat tuottaa perusteetonta haittaa ja lisävaikeutta valmistelu- tai muun edistämisrikoksen todentamisessa ja siihen syyllistyneen rikosprosessuaalisessa vastuuseen saattamisessa.

Ilmaisu ”terrorismirikoksen tekemistä varten” ei edellyttäisi sitä, että valmistelutoimen tekemisen hetkellä on tarkkaan selvillä se, minkä terrorismirikoksen tekemistä varten toimitaan. Tämä ensinnäkin tarkoittaisi sitä, että valmistelulla edistettävän rikoksen ei tarvitsisi olla yksityiskohtaisesti yksilöitävissä tekoajan, teon kohteen, tekopaikan, toteuttamistavan tai muun vastaavan seikan suhteen. Tämän lisäksi avoimeksi voisi jäädä se, minkä 2 §:n mukaisen terrorismirikoksen tekemiseksi valmistelutoimen tekijä toimii, kunhan hänen toimintansa riittävällä varmuudella on kytkettävissä sen pykälän mukaiseen rikolliseen toimintaan. Tulevan rikoksen tekohetken olosuhteista saattaisi riippua se, mihin terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen tultaisiin lopulta päätymään. Esimerkiksi aseisiin liittyvä terrorismirikoksen valmistelu voi koskea useita erilaisia terrorismirikoksia ja vieläpä niin, että valmisteluhetkellä ei ole välttämättä selvää, mikä tai mitkä niistä tullaan toteuttamaan (esimerkiksi terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä ampuma-aserikos, panttivangin ottaminen, kaappaus, tappo tai murha). Rikosprosessissa ei tarvitsisi 2 §:n mukaisen rikosnimikkeen tarkkuudella yksilöidä sitä terroristisessa tarkoituksessa tehtyä rikosta, jonka tekeminen on ollut valmistelun tarkoituksena. Mahdollista voisi toki olla sekin, että valmistelutoimen tekemisen hetkellä on hyvinkin tarkkaan selvillä se, mikä terrorismirikos on tarkoitus tehdä, ja että se rikos näin ollen kyetään yksilöimään tarkasti.

Terrorismirikoksen valmistelun ja sen tarkoituksena olevan terrorismirikoksen tekemisen välinen aika voisi vaihdella tapauksesta ja valmistelutoimista riippuen. Rikoksen tekemiseen tähtäävästä valmistelusta voidaan siirtyä rikoksen täytäntöönpanoon pian valmistelutoimen päätyttyä. Toisaalta valmistelutoimet saattavat olla sinänsä monimutkaisia ja koostua erilaisista vaiheista, jolloin ajallinen väli voi olla pidempikin. Valmistelun jälkeen voidaan myös odottaa otollista ajankohtaa terrorismirikoksen toteuttamiselle. Nimenomaista ajallista määrettä ei voidakaan asettaa. Tämä näkökohta koskee muitakin rikoslain uuden 34 a luvun mukaisia rikoksia, joilla edistetään terrorismirikoksen tekemistä.

Luvun 3 §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos on 2 §:n rikoksista poiketen itsenäinen terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, jonka pohjalla ei ole jokin rangaistavaksi säädetty muu rikos. Tämä olisi

otettava huomioon arvioitaessa sitä, onko valmistelun tarkoituksena ollut tehdä 3 §:n mukainen rikos. Senkin osalta kuitenkin pätisi edellä todettu siitä, että valmistelulla edistettävän rikoksen ei tarvitsisi olla yksityiskohtaisesti yksilöitävissä esimerkiksi tekoajan, teon kohteen, tekopaikan tai muun vastaavan seikan suhteen. Koska 3 § on radiologisia aseita koskeva erityissäännös, valmistelutoimien liittyminen nimenomaan siinä pykälässä tarkoitettuun laitteeseen (radiologiseen aseeseen) tarkoittaisi käytännössä sitä, että kyseessä on 3 §:n mukaisen rikoksen valmistelu. Nämä 3 §:n mukaisia rikoksia ja edellä 2 §:n mukaisia rikoksia koskevat yleiset näkökohdat tarkoituksena olevan rikoksen määrittelemisestä koskisivat myös muita luvussa myöhemmin rangaistavaksi säädettäviä rikoksia, joilla edistetään terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tai terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen tekemistä.

Pykälään ei otettaisi nykyisen luvun 2 §:n 3 kohtaa vastaavaa sääntelyä, jonka mukaan rangaistavaa on ydinräjähteen valmistukseen tai kemiallisen tai biologisen aseen taikka toksiiniaseen valmistukseen tarvittavien laitteiden tai aineiden taikka siihen tarvittavan valmistuskaavan tai -piirustuksen hankkiminen. Kohdassa tarkoitettu toiminta tulisi riittävästi katetuksi jo sillä, että 2 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdan mukaan rangaistavia olisivat terroristisessa tarkoituksessa tehty ydinräjähderikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty kemiallisen aseen kiellon rikkominen ja terroristisessa tarkoituksessa tehty biologisen aseen kiellon rikkominen. Mainittujen rikosten tekotapoihin kuuluu myös kehittämistoiminnan harjoittaminen ja tutkimustoiminnan harjoittaminen. Ne kattavat myös nykyisen luvun 2 §:n 3 kohdan mukaisen toiminnan.

Pykälä sisältäisi yksilöityjä menettelytapoja, joita pidettäisiin terrorismirikoksen valmisteluna. Nykyisen luvun 2 §:n sisältöä käsitellään lähemmin sen perusteluissa (HE 188/2002 vp, s. 44 ja 45), jotka sääntelyn merkittävän muuttumisen vuoksi olisivat enää vähäisessä määrin sovellettavia mutta jotka siltä osin on otettu seuraavassa huomioon.

Pykälän 1 kohdan mukaan rangaistavaa olisi terrorismirikoksen tekemistä varten sopia toisen kanssa tai laatia suunnitelma sellaisen rikoksen tekemisestä. Kohta vastaisi nykyisen luvun 2 §:n 1 kohtaa. Sen säätämisvaiheessa todetun mukaan kohdan soveltaminen edellyttäisi edelleen, että on olemassa todellinen ja varteen otettava sopimus tai suunnitelma rikoksen tekemiseksi. Tällainen sopimus ei edellytä erityistä muotoa. Aivan selvästi toteuttamiskelvottomat sopimukset ja suunnitelmat jäisivät soveltamisalan ulkopuolelle. Kohta koskisi sellaisten henkilöiden toimintaa, jotka sopivan tilaisuuden tullen todellisuudessa voisivat ryhtyä panemaan suunnitelmaa täytäntöön, sekä sellaisen vakavasti otettavan suunnitelman laatimista, joka olisi toteutettavissa. Suunnitelma voisi koskea kaikkea terrorismirikoksen tekemistä merkityksellisesti edistävää toimintaa.

Pykälän 2 kohdan mukaan rangaistavaa terrorismirikoksen valmisteluna olisi se, että tekijä terrorismirikoksen tekemistä varten valmistaa, hankkii, kuljettaa tai luovuttaa esineen tai aineen, jolla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, taikka pitää hallussaan tai käyttää sellaista esinettä tai ainetta.

Pykälän 2 kohta poikkeaisi nykyisen luvun 2 §:n 2 kohdasta. Nykysääntely koskee räjähdettä, kemiallista asetta, biologista asetta, toksiiniasetta, ampuma-asetta sekä vaarallista esinettä ja ainetta. Kohdan muuttamisella soveltamisalaa laajennettaisiin niin, että katetuksi yleisesti tulevat terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä merkitykselliset vaaraa aiheuttavat esineet ja aineet. Tämä koskisi myös tavanomaisia esineitä, joilla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle. Terrorismirikollisuuden kehittyessä ja tekotapojen muuttuessa rikosten tekemisessä käytettävien välineiden kirjo on laajentunut. Lähtökohtaisesti vaarallisten esineiden ja aineiden lisäksi terrori-iskuissa on ryhdytty käyttämään esimerkiksi kulkuneuvoja. Esineen tai aineen vaarallisen ominaisuuden lisäksi rikosoikeudellinen vastuu terrorismirikoksen valmistelusta edellyttäisi sen osoittamista, että esinettä tai ainetta koskeva teko on pykälän 2 kohdan mukaisella teolla (esimerkiksi hallussa pitäminen tai hankkiminen) tehty terrorismirikoksen tekemistä varten.

Rangaistavuuden edellytyksenä olisi pykälän 2 kohdan mukaan se, että esine luonteensa tai ominaisuuksiensa perusteella on sellainen, että sillä aiheutettava vaara voi olla vakavaa. Tämä liittyisi siihen, että terroristisessa tarkoituksessa tehdyt henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset olisivat 2 §:n 1 ja 2 momentin mukaan vakavia rikoksia. Lisäksi momenteista ensimmäisen mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehdyltä rikokselta edellytettäisiin, että se on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle. Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia ei tehdä vain vähäisten vammojen aiheuttamiseksi, minkä vuoksi mikä tahansa vain sellaisia vammoja aiheuttava esine tai aine ei kuuluisi rangaistavuuden piiriin, mikä olisi otettava huomioon esinettä tai ainetta ja sen merkitystä arvioitaessa.

Pykälän 2 kohdan soveltamisalan piiriin kuuluisivat nykyisen pykälän vastaavassa kohdassa nykyisin mainitut esineet ja aineet. Räjähteellä, kemiallisella aseella, biologisella aseella ja toksiiniaseella tarkoitetaan samaa kuin niitä koskevissa rikoslain säännöksissä. Ampuma-aseita koskeviin rikoksiin sovellettava ampuma-aseen määritelmä on puolestaan ampuma-aselain (1/1998) 2 §:ssä. Nykyisen pykälän perustelussa todetaan, että vaarallisilla esineillä ja aineilla tarkoitetaan mitä tahansa esinettä tai ainetta, josta voi olla yleistä vaaraa. Aine voi olla vaarallinen esimerkiksi myrkyllisyytensä, syövyttävyytensä tai muun sellaisen ominaisuuden takia. Jos

teräaseet taikka ampuma-aselaissa tarkoitetut aseen osat, patruunat tai ammukset poikkeuksellisesti voivat aiheuttaa yleistä vaaraa, niitä voidaan pitää vaarallisina esineinä.

Ydinräjähdettä, kemiallista asetta, biologista asetta ja toksiiniasetta koskevat valmisteluteot kuuluisivat pykälän 2 momentin soveltamisalaan vain siltä osin kuin niiden ei voi katsoa tuleva katetuiksi jo sillä, että 2 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdan mukaan rangaistavia olisivat terroristisessa tarkoituksessa tehty ydinräjähderikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty kemiallisen aseen kiellon rikkominen ja terroristisessa tarkoituksessa tehty biologisen aseen kiellon rikkominen, joista viimeksi mainittu 11 luvun 9 §:n mukaan kattaa myös toksiiniaseet. Pääosin ydinräjähdettä ja mainittuja aseita koskien sovellettaviksi tulisivat 2 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohta.

Luvun 2 §:n 1 ja 2 momentin mukaan rangaistavia olisivat esimerkiksi terroristisessa tarkoituksessa tehty tahallinen räjähderikos, vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkominen, törkeä ampuma-aserikos, kemiallisen aseen kiellon rikkominen, biologisen aseen kiellon rikkominen, törkeä pahoinpitely, törkeä tuhotyö, ydinräjähderikos, surma, tappo ja murha. Jos pykälän 2 kohdan mukainen teko olisi edennyt sillä tavalla, että toiminta jo täyttää valmistelun tarkoituksena olevan terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tunnusmerkistön, tekijää ei erikseen tuomittaisi terrorismirikoksen valmistelusta. Erityisesti tämä liittyisi tilanteisiin, joissa esinettä tai ainetta käytetään. Pykälän 2 kohdan mukainen käyttäminen liittyisi tilanteisiin, joissa esinettä tai ainetta käytetään terrorismirikoksen tekemisen edistämiseksi eikä viimeksi mainitun rikoksen tekemisessä. Muutenkaan pykälän mukaisia valmistelutoimia tehnyttä ei erikseen tuomittaisi terrorismirikoksen valmistelusta, jos hän on tekijänä tai rikoslain 5 luvun mukaisena osallisena tehnyt valmistelun tarkoituksena olevan rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tai osallistunut sen tekemiseen.

Jos esinettä tai ainetta ei katsottaisi pykälän 2 kohdan mukaiseksi esineeksi tai aineeksi, jolla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, esine tai aine voisi tulla otetuksi huomioon arvioitaessa sitä, onko kysymyksessä 1 kohdan mukainen sopiminen tai suunnitelma. Sopiminen tai suunnitelma eivät välttämättä koske pelkästään esineiksi tai aineiksi katsottavia objekteja, vaan voivat kattaa myös aineettomiksi katsottavia objekteja, esimerkiksi tietokoneohjelman 2 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisen terroristisessa tarkoituksessa tehdyn tietoverkkorikoksen tekemistä varten tai muunkin siinä pykälässä mainitun rikoksen tekemisen edistämistä varten.

Terrorismirikoksen valmistelua arvioitaessa saatetaan joutua arvioimaan myös sitä, onko kysymyksessä yksi vai useampi valmistelurikos. Tällainen arviointitilanne voi tulla vastaan niin useita valmistelutoimia kuin useita valmistelun tarkoituksena

olevia terrorismirikoksiakin koskien. Kuten edellä on jo 34 luvun 12 §:n perusteluissa todettu, rikosten lukuisuutta arvioitaessa ratkaisevia ovat niin sanottu luonnollinen katsantokanta sekä siihen liittyen tekojen ajallinen ulottuvuus ja se, miten kiinteästi teot liittyvät toisiinsa. Jos esimerkiksi tämän pykälän 1 kohdan suunnitelma ja 2 kohdan mukainen ampuma-aseen hallussapito liittyisivät kiinteästi toisiinsa ja tietyn terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemiseen, saattaa olla perusteltua katsoa, että kyseessä on vain yksi terrorismirikoksen valmistelu. Sama koskisi ampuma-aseen hallussapitoa useamman mahdollisen terrorismirikoksen tekemistä varten. Erityisesti valmistelutoimien merkittävämpi ajallinen ero ja liittyminen erilaisiin terrorismirikoksiin puolestaan puhuisivat sen puolesta, että kyseessä on useampi terrorismirikoksen valmistelu.

Nykyisen luvun 2 § ei sisällä useista muista luvun säännöksistä poiketen toissijaisuuslauseketta, jonka mukaan valmistelurikoksesta tuomitaan, jollei teko ole rangaistava sellaisena rikoksena, jonka tekemisen edistämiseksi valmistelurikos tehdään. Sellaista lauseketta ei ehdoteta otettavaksi tähänkään pykälään. Jos valmisteluteko olisi niin olennainen osa teolla edistettyä terrorismirikosta, että valmisteluteon tekijä voidaan katsoa sen rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekijäksi tai tekijäkumppaniksi, valmisteluteon tekijää ei erikseen tuomita terrorismirikoksen valmistelusta. Sama koskisi tekijäntoimen lisäksi muita rikoslain 5 luvun mukaisia osallisuuden muotoja.

Siltä osin kuin rangaistussäännökset ovat päällekkäisiä, tämä pykälä olisi ensisijaisesti sovellettava erityissäännös suhteessa muihin valmistelurikoksia koskeviin rangaistussäännöksiin nähden (esimerkiksi 21 luvun 6 a §:ssä rangaistavaksi säädetty törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelu ja 25 luvun 4 a §:ssä rangaistavaksi säädetty panttivangin ottaminen). Pykälällä on sen verran oma soveltamisalansa, että oletettavasti ei synny päällekkäisyyttä tässä luvussa rangaistavaksi säädettävien muiden rikosten kanssa. Tämän pykälän mukainen valmistelutoimi ei olisi 6 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaista muuta terroristiryhmän olennaisen tehtävän hoitamista.

Terrorismirikoksen valmistelusta tuomittaisiin vankeuteen enintään kuudeksi vuodeksi. Vähimmäisrangaistus olisi rikoslain 2 c luvun 2 §:n 2 momentin mukaisesti 14 päivää vankeutta. Rangaistusasteikko ankaroituisi merkittävästi verrattuna nykyisen luvun 2 §:ään, jonka mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi. Muutos perustuisi valmistelurikoksen rangaistusarvon yleiseen uudelleenarviointiin, jonka tuloksena korostetaan kyseisen rikoksen paheksuttavuutta ja vaarallisuutta.

Terrorismirikoksen valmistelun rangaistusasteikko tarkoittaisi sitä, että terrorismirikoksen valmistelusta voitaisiin rangaistusasteikon enimmäisrangaistuksen perusteella tuomita ankarampi rangaistus kuin eräistä valmistelurikoksella edistettävistä terrorismirikoksista. On kuitenkin samalla huomattava, että terrorismirikoksen valmistelun vähimmäisrangaistus olisi matalampi kuin minkään terrorismirikoksen vähimmäisrangaistus on. Tällä edistettäisiin rangaistusten oikeasuhtaisuutta, koska Suomessa omaksutussa rangaistuksen määräämiskäytännössä korostuu vähimmäisrangaistuksen merkitys.

Joka tapauksessa terrorismirikoksen valmistelusta tuomittava rangaistus olisi suhteutettava teolla edistettävään terrorismirikokseen. Terrorismirikoksen valmistelusta rangaistusta mitattaessa tulisi ottaa huomioon edistettävänä olleen terrorismirikoksen rangaistusuhka siltä osin kuin edistettävänä ollut rikos on yksilöitävissä rangaistuksen määräämisen hetkellä. Rangaistuksen tulisi olla oikeassa suhteessa mahdollisesta pääteosta ja varsinkin avunannosta siihen tuomittavaan rangaistukseen. Terrorismirikoksen valmistelu on etäämmällä valmistelulla edistettävästä rikoksesta kuin avunanto. Jos edistettävää päärikosta ei ole tehty, on rangaistusta määrättäessä pyrittävä arvioimaan, minkälaiseen rikokseen terrorismirikoksen valmistelu tähtäsi.

Nykyisen luvun 2 §:stä poiketen terrorismirikoksen valmistelusta ei voitaisi enää tuomita sakkoa. Vankeusrangaistuksen tuomitseminen voisi joissakin tilanteissa muodostua liian ankaraksi. Rikoslain 6 luvun säännösten mukaisesti on mahdollista tuomita sakkoa silloinkin, kun se ei ole rangaistusasteikon mukaan mahdollista. Tämä vaihtoehto on kuitenkin tarkoitettu poikkeuksellisissa tilanteissa käytettäväksi. Merkityksellisiä rikoslain 6 luvun säännöksiä on käsitelty edellä 34 luvun 12 §:n perusteluissa.

5 §. *Terroristiryhmän johtaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan terroristiryhmän johtamisesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi se, joka johtaa terroristiryhmää, jonka toiminnassa on tehty terrorismirikos tai terrorismirikoksen valmistelu. Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että joka tuomitaan terroristiryhmän johtamisesta, on tuomittava myös tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä 1 momentissa tarkoitetusta rikoksesta.

Sääntelyä muutettaisiin niin, että luovuttaisiin nykyisen luvun 3 §:n 2 momentin mukaisesta lievemmästä rangaistusasteikosta. Momentin mukaan se, joka johtaa terroristiryhmää, jonka toiminnassa on tehty vain 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu rikos, on tuomittava terroristiryhmän johtamisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Kysymys on terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä rikoksista, joista tämän luvun mukaan säädettäisiin 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa.

Nykyisen luvun 3 §:n 1 momentin mukaan johtamisrikoksen rangaistavuuden edellytyksenä on pykäläviittauksin ilmaistuna, että terroristiryhmän toiminnassa on tehty terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos tai terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos tai sellaisen rikoksen rangaistava yritys taikka terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Tämän uuden luvun 1 §:n 1 kohdan käsitemääritelmän ja valmisteluri koksen muuttuvan rikosnimikkeen vuoksi pykälän 1 momentissa puhuttaisiin terrorismirikoksesta ja terrorismirikoksen valmistelusta. Käsitemääritelmä kattaisi myös terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yrityksen ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen yrityksen.

Terroristiryhmän määritelmä ei edellyttäisi sitä, että ryhmän toiminnassa on jo tehty terrorismirikos, vaan riittävää olisi, että käynnissä ovat toimenpiteet sellaisen rikoksen tekemiseksi. Terroristiryhmän johtaminen tulisi rangaistavaksi tämän rangaistussäännöksen perusteella vasta siinä vaiheessa, kun terrorismirikos tai sen rangaistava yritys taikka terrorismirikoksen valmistelu on tehty.

Nykyisen sääntelyn tapaan terroristiryhmän johtaja tuomittaisiin 7 luvun säännösten mukaisesti yhteiseen vankeusrangaistukseen terroristiryhmän johtamisesta ja tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä terrorismirikoksesta tai terrorismirikoksen valmistelusta. Tämä perustuisi edelleen terrorismirikosdirektiivin vaatimuksiin (terroristiryhmän johtamisesta tuomittavan vankeusrangaistuksen enimmäiskeston on oltava vähintään 15 vuotta) ja kansallisen rangaistusjärjestelmän ominaispiirteisiin (2 c luvun 2 §:n 2 momentin mukaan määräaikaista vankeusrangaistusta tuomitaan enintään kaksitoista vuotta tai yhteistä rangaistusta 7 luvun mukaan määrättäessä viisitoista vuotta). Jos terroristiryhmän toiminnassa on tehty 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yritys, ei 6 luvun 8 §:ssä säädetyn rangaistusasteikon lieventämisen vuoksi voida päästä viidentoista vuoden yhteiseen vankeusrangaistukseen. Sitä ei kuitenkaan EU-sääntely edellytä kyseisen kohdan mukaisten terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten kohdalla.

Jo rikoslain nykyisen 34 a luvun 3 §:ssä omaksuttu lainsäädäntöratkaisu, jonka mukaan terroristiryhmän johtaja tuomitaan yhteiseen vankeusrangaistukseen terroristiryhmän johtamisesta sekä tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä rikoksesta, ei tarkoita sitä, että johtaja jää johtamisteosta rankaisematta, jos hän ei tee kysymyksessä olevaa rikosta tai jos sitä ei tehdä ryhmän toiminnassa. Sellaisessa tilanteessa terroristiryhmän johtaja voi syyllistyä muuhun luvussa rangaistavaksi säädettyyn tekoon. Terroristiryhmän johtaminen voidaan katsoa tämän luvun 6 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitetuksi olennaisen tehtävän hoitamiseksi ja sitä kautta terroristiryhmän toimintaan osallistumiseksi.

Terroristiryhmän johtaja voi johtamistoiminnassaan syyllistyä myös lukuisiin muihin rikoksiin, joilla edistetään terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä (esimerkiksi 7 §:n mukainen terroristinen koulutuksen antaminen, 9 §:n mukainen terroristinen värväys ja 14 §:n mukainen terroristinen julkinen kehottaminen).

Nykyisen luvun 3 §:n perusteluissa (HE 188/2002 vp) ei käsitellä sitä, millä tavoin on todettava, että terroristiryhmän toiminnassa on tehty tietty rikos tai sen rangaistava yritys. Pykälän 3 momentista ja tämän pykälän 2 momentista kuitenkin ilmenee terroristiryhmän johtamisen ja ryhmän toiminnassa tehdyn rikoksen tietty rikosprosessuaalinen yhteys, joka perustuu yhteisen rangaistuksen tuomitsemiseen molemmista rikoksista. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että epäiltyä johtamisrikosta ryhdyttäisiin tutkimaan esitutkinnassa siinä vaiheessa, kun jo vähintään epäillään terroristiryhmän toiminnassa tehtyä rikosta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että johtamisrikoksen ja ryhmän toiminnassa tehdyn rikoksen tulisi kulkea samassa tahdissa rikosprosessissa. Lähtökohtaisesti tulisi rikosasioiden keskinäisen yhteyden vuoksi pyrkiä siihen, että rikoksista tuomitaan yhteinen rangaistus samalla kertaa. Olisi kuitenkin mahdollista sekin, että ryhmän toiminnassa tehdystä rikoksesta tuomitaan ensin rangaistus sen rikoksen tekemiseen osallistuneille, minkä jälkeen terroristiryhmän johtaja tuomittaisiin erikseen yhteiseen vankeusrangaistukseen johtamisrikoksesta ja jo aikaisemmin käsitellystä ryhmän toiminnassa tehdystä rikoksesta.

Terroristiryhmän johtamista käsitellään nykyisen luvun 3 §:n perusteluissa (HE 188/2002 vp, s. 46–49), joihin seuraavassa todettu osin perustuu.

Terroristiryhmän johtaminen olisi sidottu ryhmään, joka täyttää 1 §:n 4 kohdan mukaisen terroristiryhmän määritelmän. Välttämätöntä ei olisi, että terroristiryhmällä on vain yksi johtamisesta tuomittavissa oleva johtaja. Ryhmää kohti johtajia voisi kuitenkin olla enintään muutama henkilö. Huomioon tulisi kuitenkin ottaa myös terroristisen toiminnan järjestämistapa ja organisaation mahdolliset eri portaat, minkä vuoksi johtajia voi olla useita eri tasoilla. Terroristiryhmän johtajuus voi ilmetä ryhmän hierarkiasta, mutta johtaminen ei sinänsä olisi sidottu mihinkään muodolliseen asemaan. Ratkaisevaa olisi pikemmin tosiasiallinen toiminta esimerkiksi käskyjen ja ohjeiden antamisena, jolloin henkilö voi myös jossakin tilanteessa ottaa johtajuuden ilman edeltävää johtajan asemaa.

Terroristiryhmän johtaja tuomittaisiin pykälän 1 momentissa tarkoitetun johtamisen lisäksi sellaisesta rikoksesta, jossa hän on ollut tekijänä tai rikoslain 5 luvussa tarkoitettuna rikokseen osallisena, ja sen lisäksi muustakin terroristiryhmän tekemästä 2 tai 3 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta. Kysymyksessä on poikkeuksellinen säännös, joka laajentaa johtajan vastuun sellaisiin ryhmän tekemiin rikoksiin, joita ei

yleisten tekijäkumppanuutta tai osallisuutta koskevien säännösten ja vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan voitaisi lukea johtajan syyksi. Tällä korostetaan johtajan vastuuta ja myös vältetään vastuun kiertäminen esimerkiksi välikäsiä käyttämällä. Johtajan rikosoikeudelliseen vastuuseen liittyy se, että johtajalla tulee olla tosiasiallinen valta määrätä ryhmän toiminnasta.

Nykyisen pykälän esitöiden mukaan terroristiryhmän johtajan vastuu lähtökohtaisesti ulottuu myös sellaisiin ryhmän toiminta-ajatuksen kattamiin yksittäisiin rikoksiin, joihin johtajaa ei voida pitää osallisena edes avunantajana. Terroristiryhmän toiminnassa tehdystä rikoksesta johtajaa ei tuomita silloin, kun häntä ei voida pitää siitä vastuullisena. Terroristiryhmän johtaja ei olisi vastuussa sellaisista teoista, joita ei ole tehty ryhmän toiminnan piirissä. Hän ei esimerkiksi vastaisi ryhmään sinänsä kuuluvan terrorismirikoksesta, jonka tämä on tehnyt ryhmän toiminnan ulkopuolella ja muutenkin toimimatta ryhmän puolesta. Johtaja ei voisi olla vastuussa myöskään ainakaan silloin, kun hän ei ole tiennyt ryhmän jäsenen tekemästä tai jäsenen antaman toimeksiannon perusteella tehdystä teosta, eikä myöskään, jos hän on pyrkinyt estämään teon. Terroristiryhmän johtajaa ei voitaisi tuomita rangaistukseen sellaisesta ryhmän toiminnassa tehdystä rikoksesta tai sen rangaistavasta yrityksestä, joka on tehty ennen hänen johtamisaikaansa. Viimeksi mainittua ilmentäisi se, että pykälän 2 momentin mukaan terroristiryhmän johtamisesta tuomittava olisi tuomittava myös tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä 1 momentissa tarkoitetusta rikoksesta.

Terroristiryhmän johtamisen rangaistusasteikko olisi edelleen laaja liittyen siihen, että terroristiryhmän terroristinen rikollinen toiminta ja siinä tehtävät rikokset voivat merkittävästikin vaihdella vakavuustasoltaan. Tämä olisi otettava huomioon rangaistuksen määräämisessä. Kahdentoista vuoden enimmäisvankeusrangaistus sinällään ilmentää johtamisrikoksen erityisen vakavaa luonnetta.

6 §. *Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen*. Pykälän 1 momentin mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi se, joka terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten 1) varustaa tai yrittää varustaa terroristiryhmää räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla, 2) hankkii tai yrittää hankkia taikka luovuttaa terroristiryhmälle toimitiloja tai muita sen tarvitsemia tiloja taikka kulkuvälineitä tai muita ryhmän toiminnan kannalta tärkeitä välineitä, 3) hankkii tai yrittää hankkia tiedon, jonka tuleminen terroristiryhmän tietoon on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa maalle tai kansainväliselle järjestölle, taikka välittää, luovuttaa tai ilmaisee terroristiryhmälle sellaisen tiedon, 4) huolehtii terroristiryhmän tietoteknologisista tehtävistä, 5) osallistuu

terroristiryhmän aseelliseen toimintaan, 6) organisoi terroristiryhmän, 7) suorittaa terroristiryhmän toimintaa ylläpitäviä tukitoimia tai 8) hoitaa muuta terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemisen kannalta olennaista terroristiryhmän tehtävää.

Pykälän 2 momentin mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumista ei olisi rikoksen esitutkintaan tai tuomioistuinkäsittelyyn taikka rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvä oikeudellisen avustajan tai asiamiehen tehtävien hoitaminen.

Pykälän 1 momentti poikkeaisi nykyisen luvun 4 §:n 1 momentista. Ensinnäkin sääntelyä muutettaisiin sen uuteen lukuun siirtämisen yhteydessä niin, että terroristiryhmän toimintaan osallistuva toimii terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Nykyisen säännöksen mukaan toimintaan osallistuva toimii edistääkseen 1 §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset), 1 a §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos) tai 2 §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu) tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä.

Luvun 1 §:n 1 kohtaan otettavan käsitemääritelmän ja valmistelurikoksen muuttuvan rikosnimikkeen vuoksi 1 momentissa puhuttaisiin terrorismirikoksesta ja terrorismirikoksen valmistelusta. ”Terrorismirikos” käsittäisi myös tässä käsitemääritelmän mukaisesti terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yrityksen ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen yrityksen, vaikka toimintaan osallistumisen tarkoituksena oleva teko on harvemmin hahmotettavaksi rikoksen yritykseksi. Nykyisen säännöksen viittaukset koko pykäliin kattavat periaatteessa myös rangaistavat yritykset.

”Tekemistä varten” kattaisi myös tämän rikoksen kohdalla niin tapaukset, joissa rikoksentekijä edistää oman rikoksensa tekemistä, kuin myöskin tapaukset, joissa hän toiminnallaan edistää toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemistä. Näiltä osin ei tapahtuisi rangaistavuuden alan laajenemista, koska nykyisessä säännöksessä olevat ”edistääkseen” ja ”tietoisena siitä, että” on tulkittavissa vastaavalla tavalla.

Osallistumisrikokselle asetettava tahallisuusvaatimus merkitsisi sitä, että toimintaan osallistujan on oltava vähintään tietoinen siitä, että hän toimii terroristiryhmän hyväksi. Tietoisuuden on katettava tieto siitä, että kyseessä on 1 §:n 4 kohdan sisältämän määritelmän mukainen terroristiryhmä. Lisäksi tahallisuus edellyttäisi, että tekijä on tietoinen ryhmän tarkoituksesta tehdä ainakin yksi 1 momentissa tarkoitettu rikos ja vähintään tietoinen siitä, että hänen toimintansa edistää juuri sellaisen rikoksen tekemistä. Terroristiryhmän toimintaan osallistumiseen ei syyllistyisi

esimerkiksi henkilö, jota terroristiryhmä käyttää hyväkseen välikappaleenaan niin, että hän ei ole tietoinen oman toimintansa liittymisestä terroristiryhmään, tai jolla muuten ei ole käsitystä oman toimintansa merkityksestä osana terroristiryhmän toiminnan kokonaisuutta.

Nyt pykälän 1 momentista selkeästi ilmenisi se, että terroristiryhmän toimintaan osallistuminen voi koskea vain yhden rikoksen tekemisen edistämistä. Näin ollen poistettaisiin epäselvyys, joka koskee nykyisessä säännöksessä olevaa ”rikollista toimintaa”.

Myöskään terroristiryhmän toimintaan osallistumisella edistettävän rikoksen ei tarvitsisi olla yksityiskohtaisesti yksilöitävissä esimerkiksi tekoajan, teon kohteen, tekopaikan, toteuttamistavan tai muun vastaavan seikan suhteen. Tämä koskisi niin terrorismirikoksia kuin terrorismirikoksen valmisteluakin. Avoimeksi voisi jäädä se, minkä terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemiseksi toimitaan, jos terroristiryhmän toimintaan osallistuminen voi tekohetkellään koskea useita 2 §:n mukaisia rikoksia. Tämä tarkoittaa sitä, että terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen ei tarvitsisi välttämättä olla yksilöitävissä rikosnimikkeen tarkkuudella. Mahdollista voisi toki olla sekin, että osallistumistoimen tekemisen hetkellä on hyvinkin tarkkaan selvillä se, mikä terrorismirikos on tarkoitus tehdä, ja että se rikos näin ollen kyetään yksilöimään tarkasti. Rangaistusvastuun syntymiseksi myöskään terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen ja terrorismirikoksen valmistelun tekotavan ei tarvitsisi olla osallistumisteon hetkellä tarkkaan selvillä. Osallistumisrikoksen rangaistavuus ei edelleenkään edellyttäisi, että osallistumisella edistettävä rikos tai sen rangaistava yritys tehdään.

Pykälän 1 momentti poikkeaisi nykyisen luvun 4 §:n 1 momentista myös niin, että säännökseen lisättäisiin tekotapoja (4, 5 ja 7 kohta), jotka mainitaan nykyisen momentin 4 kohdan perusteluissa (HE 89/2021 vp) esimerkkeinä olennaisen tehtävän hoitamisesta. Samalla olennaisen tehtävän hoitaminen siirrettäisiin 8 kohtaan niin muutettuna, että siitä ilmenisi myös 1–3 kohdan mukaisten tekojen olevan olennaisen tehtävän hoitamista. Terroristiryhmän organisoiminen (6 kohta) siirrettäisiin 1 momenttiin nykyisestä värväystä terrorismirikoksen tekemiseen koskevasta pykälästä. Nykyisen momentin 5 kohdassa mainitaan rikoslain 32 luvun 6 tai 7 §:ssä tarkoitetun rikoksen (rahanpesu ja törkeä rahanpesu) tekeminen, mutta sellaista kohtaa ei uuteen momenttiin enää otettaisi, koska olennaisen tehtävän hoitaminen kattaa myös rikosten tekemisen terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemisen edistämistä varten.

Nykyisen luvun 4 §:n 2 momentissa todetaan, että mitä 1 momentin 4 kohdassa (olennaisen tehtävän hoitaminen) säädetään, ei koske rikoksen esitutkintaan tai tuomioistuinkäsittelyyn taikka rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvää oikeudellisen avustajan tai asiamiehen tehtävien hoitamista. Viittaus 4 kohtaan nykyisessä säännöksessä liittyy sen perusteluihin. Momenttia muutettaisiin sen uuteen pykälään siirtämisen yhteydessä niin, että yleisemmin ja selkeämmin todettaisiin, että sellainen tehtävän hoitaminen ei ole terroristiryhmän toimintaan osallistumista.

Terrorismiryhmän toimintaan osallistumista seuraavassa käsiteltäessä on hyödynnetty soveltuvin osin nykyisen luvun 4 §:n perusteluja (HE 188/2002 vp, s. 50–55 ja HE 89/2021 vp, s. 36–40).

Pykälän 1 momentin 1–7 kohdassa todetut tekotavat olisivat esimerkkejä siitä, että tekijä hoitaa terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun kannalta olennaista terroristiryhmän tehtävää. Momentin 8 kohtaan tulisi muita olennaisen tehtävän hoitamistilanteita koskeva yleislauseke, jonka mukaan rangaistavaa on hoitaa muuta terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemisen kannalta olennaista terroristiryhmän tehtävää. Sanan ”muuta” lisääminen verrattuna 4 kohtaan nykyisessä säännöksessä ei korottaisi tai muuten muuttaisi rangaistavuuden kynnystä koskien momentin 1–3 kohdan tekotapoja. Kun 4 kohta aikanaan säädettiin, tarkoituksena oli kattaa tekoja, joita ei mainittu momentissa ja jotka ryhmän terroristisen rikollisen toiminnan edistämisen kannalta merkitykseltään rinnastuvat kohdissa jo mainittuihin tekoihin (HE 89/2021 vp, s. 16). Näin ollen ajatuksena on jo edellisessä sääntelyn uudistamisessa ollut se, että myös 1–3 kohdan mukaisten tekojen tekeminen on olennaisen tehtävän hoitamista.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta olisi kysymys, jos joku varustaa tai yrittää varustaa terroristiryhmää räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla. Kohdan mukaisiin esineisiin ja aineisiin liittyvä teko voisi tilanteesta riippuen olla rangaistava myös 2 §:n mukaisena terroristisessa tarkoituksessa tehtynä rikoksena, 3 §:n mukaisena terroristisessa tarkoituksessa tehtynä radiologista asetta koskevana rikoksena tai 4 §:n 2 kohdan mukaisena terrorismirikoksen valmisteluna. Kohdan mukaisessa terroristiryhmän aseistamisessa olisi kuitenkin kysymys laajamittaisemmasta toiminnasta. Ensinnäkin aseet tulisivat terroristiryhmän käyttöön, kun mainittujen pykälien mukaisessa teossa voi olla kysymys esimerkiksi aseen luovuttamisesta yhdelle ja yksin toimivalle henkilölle. Varustaminen käsitteenä osoittaa sen, että kysymys ei olisi yksittäisestä aseesta tai pienestä määrästä ampumatarvikkeita, vaan aseita tai muita kohdassa tarkoitettuja esineitä tai aineita olisi oltava enemmän. Varustaminen voisi tarkoittaa aseiden tai muiden kohdassa tarkoitettujen esineiden tai aineiden hankkimista

taikka niiden luovuttamista ryhmän käyttöön, joko vastikkeellisesti tai vastikkeetta. Räjähteisiin, aseisiin ja ampumatarvikkeisiin rinnastettaisiin niiden valmistamiseen tarkoitetut aineet ja tarvikkeet. Varustamiseen rinnastettaisiin varustamisen yritys, joka voisi esimerkiksi olla yritys hankkia aseita.

Edellä viitatun 4 §:n 2 kohdan mukaan terrorismirikoksen valmisteluna olisi rangaistavaa se, että rikoksentekijä valmistaa, hankkii, kuljettaa tai luovuttaa esineen tai aineen, jolla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, taikka pitää hallussaan tai käyttää sellaista esinettä tai ainetta. Terrorismirikoksen valmistelu ei välttämättä liittyisi terroristiryhmän toimintaan, mutta niinkin voisi olla. Siinä tapauksessa sovellettaisiin valmistelurikosta koskevaa säännöstä sen tunnusmerkistön muuten täyttyessä esimerkiksi silloin, kun esine tai aine tai ole 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu tai kun toiminta ei ole riittävän laajamittaista sen kohdan edellyttämällä tavalla. Valmistelurikosta koskevalla rangaistussäännöksellä olisi terroristiryhmän toimintaan liittyvissä tapauksissa tätä pykälää täydentävä merkitys.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta tuomittaisiin se, joka hankkii tai yrittää hankkia taikka luovuttaa terroristiryhmälle toimitiloja tai muita sen tarvitsemia tiloja taikka kulkuvälineitä tai muita ryhmän toiminnan kannalta tärkeitä välineitä. Nykyisen luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdasta poiketen kohta ei edellyttäisi, että välineet ovat erittäin tärkeitä. Välineiden olisi siis oltava terroristiryhmän toiminnan kannalta tärkeitä. Tällä tarkoitettaisiin sitä, että välineet ovat ryhmän terroristisen toiminnan kannaltamerkityksellisiä, minkä edellytyksen useat esineet voivat sinällään täyttää. Välineen tärkeys tulisi suhteuttaa terroristiryhmän toimintaan ja sen luonteeseen. Erikseen kohdassa mainittaisiin toimitilat ja muut ryhmän tarvitsemat tilat sekä kulkuvälineet. Kulkuvälineitäkin koskee edellytys, että niiden on oltava ryhmän toiminnan kannalta tärkeitä. Toimitiloja ja muita tiloja tämä lisäedellytys ei koskisi, koska tällaisia tiloja on lähtökohtaisesti pidettävä tärkeinä. Toimitiloihin rinnastettaisiin muut ryhmän esimerkiksi jäsenensä majoittamiseksi tai piilottamiseksi tarvitsemat tilat. Terroristiryhmän toiminnan kannalta tärkeitä välineitä voisivat olla esimerkiksi tietojenkäsittely- tai viestintävälineet, ottaen kuitenkin huomioon samalla sen, että 4 kohdan mukaan rangaistavaa olisi huolehtiminen terroristiryhmän tietoteknologisista tehtävistä. Ryhmän toiminnan kannalta tärkeitä voisivat olla esimerkiksi myös väärennetyt asiakirjat tai väärä raha.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa mainittaisiin tekotapana hankkiminen. Jos välineiden hankkiminen tapahtuu laittomasti, tekoa voitaisiin periaatteessa arvioida myös esimerkiksi varkausrikoksena. Hankkimiseen rinnastettaisiin hankkimisen yritys, tekotapana mainittaisiin myös luovuttaminen. Myös kohdan osalta noudatettava

tahallisuusvaatimus turvaisi sitä, että esimerkiksi hyvässä uskossa toiminutta vuokranantajaa tai kauppiasta ei voitaisi rangaista terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta tuomittaisiin se, joka hankkii tai yrittää hankkia tiedon, jonka tuleminen terroristiryhmän tietoon on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa maalle tai kansainväliselle järjestölle, taikka välittää, luovuttaa tai ilmaisee terroristiryhmälle sellaisen tiedon. Teko kohdistuisi maahan tai kansainväliseen järjestöön. Sanan ”maalle” osalta voi viitata siihen, mitä on edellä todettu 2 §:n 1 momentin perusteluissa. Kansainvälisen järjestön määritelmä olisi 1 §:n 3 kohdassa.

Ollakseen rangaistavaa pykälän 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuna terroristiryhmän toimintaan osallistumisena tietoa koskevan teon pitäisi olla tehty nimenomaan terroristiryhmän hyödyttämiseksi, ei siis pelkästään valtion tai järjestön vahingoittamiseksi tai jostakin muusta motiivista. Esimerkiksi maanpuolustusta, poikkeuksellisiin oloihin varautumista, energiahuoltoa tai keskeisten valtioelinten toimitilojen turvajärjestelyjä koskevat tiedot voisivat olla sellaisia, että ne voisivat terroristiryhmän tietoon tullessaan aiheuttaa vakavaa vaaraa valtiolle, joka tässä yhteydessä kuuluu laajempaan ”maan” käsitteeseen. Myös kansainvälisillä järjestöillä voi olla tällaisia tietoja esimerkiksi niiden päämajojen turvajärjestelyistä. Kohta sanamuotonsa mukaan ei lähtökohtaisesti edellyttäisi sitä, että tieto on salainen. Kysymyksessä olevan tiedon tulisi olla sellainen, että se terroristiryhmän tietoon tullessaan tyypillisesti aiheuttaa vakavaa vahinkoa, mutta vahingon aiheutumista ei edellytettäisi (abstraktia vaaraa ilmentävä ”on omiaan” -ilmaisu).

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumiseen syyllistyisi se, joka huolehtii terroristiryhmän tietoteknologisista tehtävistä. Kysymys voisi olla esimerkiksi terroristiryhmän viestintä- tai yhteydenpitopalveluiden luomisesta, ylläpidosta ja salausteknologiasta huolehtimisesta sekä tietoteknologian käyttöön tarvittavien salasanojen ja käyttäjätunnusten oikeudettomasta hankkimisesta terroristiryhmälle.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan rangaistavaa terroristiryhmän toimintaan osallistumisena olisi osallistuminen terroristiryhmän aseelliseen toimintaan. Luvun 7 ja 8 §:ssä säädettäisiin rangaistavaksi esimerkiksi se, että annetaan tai vastaanotetaan aseellista koulutusta terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Tällaista koulutuksen antamista ja ottamista voisi tapahtua myös terroristiryhmän toiminnassa. Kohdan mukaista terroristiryhmän toimintaan osallistumista olisi sellainen osallistuminen terroristiryhmän aseelliseen toimintaan, joka ei ole terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemiseen liittyvää aseen

käyttämistä ja joka ei ole erikseen rangaistavaa 7 tai 8 §:n mukaisena koulutuksen antamisena tai kouluttautumisena. Aseelliseen toimintaan osallistumisen tilanteissa kysymys voisi olla esimerkiksi aseellisesta partioinnista tai vartioinnista terroristijärjestön hallussa olevan paikan tai alueen turvaamiseksi taikka järjestön aseellisen voiman osoittamisesta paikallisen väestön alistamiseksi tai uusien henkilöiden värväämiseksi järjestöön.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan rangaistavaa olisi terroristiryhmän organisoiminen. Tämä tekotapa siirrettäisiin osallistumista koskevaan pykälään nykyisen luvun 4 c §:stä, joka koskee värväystä terrorismirikoksen tekemiseen. Organisoiminen on terroristiryhmän toiminnan kannalta tärkeä toimintatapa, jolla ryhmän toiminta järjestetään toimivaksi kokonaisuudeksi. Organisoiminen voisi tapahtua jo terroristiryhmän perustamisvaiheessa ja koskea ryhmän olemassaolon ja terroristisen rikollisen toiminnan kannalta keskeistä aktiivista toimintaa. Terroristiryhmän voisi organisoida myös sellainen henkilö, joka ei ole mukana ryhmän toiminnassa.

Pykälän 1 momentin 7 kohdassa säädettäisiin terroristiryhmän toimintaa ylläpitävistä tukitoimista. Momentin 1 kohdassa rangaistavaksi säädettävästä terroristiryhmän varustamisesta esimerkiksi räjähteillä tai aseilla erotettava erillinen olennainen tehtävä olisi terroristiryhmän aseistuksen toimintakunnosta tai muusta varustehuollosta huolehtiminen taikka muu vastaava ryhmän toimintavalmiudesta huolehtiminen. Kohdan piiriin kuuluisi myös esimerkiksi terroristiryhmän sisällä tapahtuva huolehtiminen yleisistä terroristiryhmän rikollisen toiminnan ylläpitämiseen ja käynnissä pitämiseen liittyvistä toimista, jotka voivat muun ohessa liittyä terroristiryhmän hallintoon, varojen hankinnan organisoimiseen tai logistiikkaan (esimerkiksi terroristiryhmän ruoka- ja vesihuollosta huolehtiminen).

Pykälän 1 momentin 8 kohdan mukaan muukin kuin edeltävissä kohdissa mainittu toiminta voisi olla terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemisen kannalta olennaisen terroristiryhmän tehtävän hoitamista. Useat keskeisistä olennaisen tehtävien hoitamistavoista olisi jo mainittu edeltävissä kohdissa.

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa ei kuvattaisi yksityiskohtaisesti sen soveltamisalaan kuuluvia tehtäviä. Kohdassa tehtävää kuvattaisiin sen merkityksellisyyteen ja luonteeseen viittaavalla tunnusmerkillä edellyttämällä, että kysymyksessä on nimenomaan terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemisen kannalta olennainen tehtävä. Kohdan piiriin kuuluisi kaikkien sellaisten merkityksellisten tehtävien hoitaminen, jotka konkreettisesti edistävät tai auttavat terroristiryhmän kyseisten rikosten tekemistä tai jotka muuten vaikuttavat myönteisesti terroristiryhmän rikollisiin toimintamahdollisuuksiin ja tavoitteenasetteluun, ja ovat näin edistävästi vaikuttamassa terroristiryhmän edustaman toiminnan vaarallisuuteen. Olennaisen tehtävän tulisi palvella nimenomaan terroristiryhmän terroristisia rikollisia tavoitteita.

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa puhuttaisiin peruskäsitteenä tehtävästä erityisesti sen vuoksi, että usein kohdan mukainen toimintaan osallistumisteko jatkuisi jonkin aikaa. Kohdan mukainen tehtävä voisi kuitenkin olla myös yksittäinen ja lyhytkestoinen ja liittyä esimerkiksi terroristiryhmän tulevan yksittäisen terrori-iskun tekemiseen. Sellaisia saattaisivat olla myös edeltävien kohtien mukaiset teot. Kohdan soveltamisalaan kuuluvat tietyn henkilön tehtävät voisivat myös vaihtua ja seurata toisiaan terroristiryhmän tarpeiden mukaisesti. Lisäksi olennainen tehtävä voisi muodostua useamman osatehtävän muodostamasta kokonaisuudesta.

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettu tehtävän hoitaminen edellyttäisi aktiivista toimimista terroristiryhmän terroristisen rikollisen tavoitteen edistämiseksi. Riittävää rangaistusvastuun syntymiseksi ei olisi se, että henkilö on passiivisesti jossakin muodollisessa asemassa terroristiryhmässä tai että hänen hoidettavakseen on annettu tehtävä, jonka mukaisia toimia hän ei kuitenkaan tosiallisesti tee. Käytännössä muodollisiin asemiinkin terroristiryhmissä kuitenkin liittyy yleensä se, että henkilö tosiasiallisesti toimii merkityksellisessä ja näin ollen kohdan tarkoittamalla tavalla myös olennaisessa tehtävässä.

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettujen olennaisten edistämistehtävien kirjo voisi olla laaja. Tehtävän hoitamisen luonne ja merkitys terroristiryhmän toiminnan kannalta olisi arvioitava tapauskohtaisesti. Kohdan soveltamisalan piiriin kuuluisivat esimerkiksi terroristiryhmän tärkeiden taloudellisten asioiden hoitaminen ja ryhmän toiminnan kannalta erittäin tärkeiden taloudellisten tai oikeudellisten neuvojen antaminen, mutta niitäkin koskisi kohdan muutetun sanamuodon mukaisesti rangaistavuuden edellytyksenä se, että sellaisten asioiden hoitaminen tai neuvojen antaminen katsotaan olennaiseksi tehtäväksi.

Terroristiryhmän terroristisen rikollisen tavoitteen saavuttamista olennaisesti edistävä tehtävä voisi myös olla esimerkiksi ryhmän toimintaan liittyvä ideologinen tai uskonnollinen koulutus, jolla oikeutetaan terrorismirikosten tekemistä ja kannustetaan niiden tekemiseen. Tällainen koulutustehtävä voisi olla myös lapsiin kohdistuvaa tarkoituksessa kasvattaa heistä tulevaisuudessa tehtävien terrorismirikosten tekijöitä.

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa tarkoitetun olennaisen tehtävän hoitaminen voisi ilmetä myös rikosten tekemisenä tarkoituksessa edistää terrorismirikosten tai terrorismirikosten valmistelun tekemisenä terroristiryhmän toiminnassa. Tällaisina rikoksina voisivat tulla kysymykseen esimerkiksi terroristiryhmän terroristista rikollista toimintaa palvelevat väärennysrikokset, tietoverkkorikokset ja erilaiset terroristiryhmän varainhankintaa palvelevat varallisuuteen kohdistuvat rikokset. Kohdan piiriin kuuluisi myös nykyisen luvun 4 §:n 1 momentin 5 kohdassa mainittu 32 luvun 6 tai 7 §:ssä tarkoitetun rikoksen (rahanpesu tai törkeä rahanpesu) tekeminen.

Tämän luvun 5 §:n mukaan rangaistuksen tuomitseminen terroristiryhmän johtamisesta edellyttäisi edelleen sitä, että terroristiryhmän toiminnassa on tehty terrorismirikos tai terrorismirikoksen valmistelu. Terroristiryhmän johtamisesta ja johtajan tekemästä tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä terrorismirikoksesta tai terrorismirikoksen valmistelusta tuomittaisiin yhteinen vankeusrangaistus. Jos sellaista terroristiryhmän johtajan tekemää tai ryhmän toiminnassa tehtyä rikosta ei vielä ole ja jos johtajaa ei sen vuoksi tuomita terroristiryhmän johtamisesta, johtaminen voidaan katsoa pykälän 1 momentin 8 kohdassa tarkoitetuksi olennaisen tehtävän hoitamiseksi. Tällaista olennaisen tehtävän hoitamista voidaan pitää rangaistuksen määräämisessä erityisen moitittavana.

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettuna olennaisena tehtävänä ei voitaisi puolestaan pitää esimerkiksi pelkästään oleskelua terroristiryhmän hallitsemissa tiloissa tai hallitsemalla alueella. Oleskelu vieraassa valtiossa ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi tietyin edellytyksin 12 §:n 2 momentissa.

Olennaisen tehtävän hoitamisena ei myöskään pidettäisi avioitumista terroristiryhmään kuuluvan kanssa taikka sitä, että henkilö ainoastaan toimii tavanomaisissa omaa perhettään palvelevissa kotitaloustehtävissä taikka huolehtii lapsistaan tai muiden lapsista. Todetun kaltaisesta henkilön yksityiselämän piiriin kuuluvasta rankaisemattomasta toiminnasta olisi erotettava terroristiryhmää ja sen useita jäseniä laajemmin palvelevat ja rangaistusvastuun piiriin kuuluvat rikollisen toiminnan kannalta olennaiset tehtävät, jotka voivat olla esimerkiksi terroristiryhmän toimintavalmiudesta huolehtimista, terroristiryhmän toimintaan liittyvän sellaisen ideologisen tai uskonnollisten koulutuksen antamista, jolla oikeutetaan terrorismirikosten tekemistä ja kannustetaan niiden tekemiseen, sekä terroristiryhmän ruokahuollosta huolehtimista.

Muutenkaan todetuilla rajauksilla ei suljettaisi pois muuta rikosoikeudellista vastuuta, joka voi syntyä tilanteissa, joissa henkilö on yhteistoiminnassa terroristiksi katsottavan henkilön kanssa tai oleskelee terroristijärjestön tai -ryhmän hallinnassa olevalla alueella. Terrorismirikosten tekemistä edistävien tekojen rangaistavuus olisi tämän luvun mukaan laaja ja niiden tekemisestä hyvinkin etäälle ulottuva. Lisäksi huomioon on otettava 5 luvun 6 §, jonka mukaan avunannosta tuomitaan rangaistukseen se, joka ennen rikosta tai sen aikana neuvoin, toimin tai muilla tavoin tahallaan auttaa toista tahallisen rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemisessä. Pykälän mukainen avunanto kattaa laajasti toisen henkilön rikoksen tekemistä edistävät toimet ja voi tulla kyseeseen myös perheenjäsenen tulevan rikoksen tekemisen edistämisenä.

Terroristiryhmän toimintaan liittyvien rikosten osalta on huomattava, että terroristiryhmän toimintaan osallistumisen lisäksi muitakin luvun rikoksia voidaan tehdä ryhmän toiminnassa. Tämä ei liity pelkästään niitä rikoksiin, jotka koskevat vain

terroristiryhmiä tai joiden tunnusmerkistössä muuten mainitaan terroristiryhmä (terroristiryhmän johtaminen, terroristinen värväys, terrorismin rahoittaminen ja terroristinen julkinen kehottaminen), vaan myös muitakin luvun rikoksia.

Rajansa tekojen säätämiselle terrorismirikoksiksi ja terrorismirikoksia koskevien rangaistussäännösten soveltamiselle asettaa kansainvälinen humanitaarinen oikeus. Erityisesti tämä voi liittyä ryhmien tai muiden yhteenliittymien toimintaan. Terroristiryhmän toimintaan osallistumisen rangaistavaksi säätämiseen ja rangaistussäännöksen sisältöön liittyy olennaisesti terrorismirikosdirektiivi, jonka 4 artiklan b alakohta edellyttää puitepäätöksen tavoin sellaisen osallistumisen säätämistä rangaistavaksi. Terrorismirikosdirektiivin johdantokappaleen 37 mukaan direktiivillä ei säädellä sellaisia kansainvälisessä humanitaarisessa oikeudessa määriteltyjä aseellisten joukkojen toimia aseellisen selkkauksen aikana, joihin sovelletaan kansainvälistä humanitaarista oikeutta, eikä valtion puolustusvoimien toimia silloin, kun ne suorittavat virallisia tehtäviään, sikäli kuin niihin sovelletaan kansainvälisen oikeuden muita sääntöjä. Terrorismirikosdirektiivin johdantokappaleen 38 mukaan puolueettomien, kansainvälisessä oikeudessa, mukaan lukien kansainvälisessä humanitaarisessa oikeudessa, tunnustettujen humanitaarisen avun järjestöjen toimittama humanitaarinen apu ei kuulu direktiivin soveltamisalaan.

Vastaavanlaiset terrorismirikoksia koskevat kansainväliseen humanitaariseen oikeuteen liittyvät soveltamisalan rajaukset ovat aikaisemmin todetun (jakso 2.4.2.2) mukaisesti johdettavissa muistakin terrorismirikoksia koskevista Suomea sitovista velvoitteista kuten useista Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmista ja Euroopan neuvoston yleissopimuksen 26 artiklan 4 ja 5 kappaleesta, jotka pitkälti vastaavat terrorismirikosdirektiivin johdantokappaletta 37. Kysymys on muutenkin Suomea yleisesti sitovien kansainvälisen oikeuden velvoitteiden noudattamisesta. Humanitaarista avustustoimintaa konfliktialueilla säännellään I ja IV Geneven sopimuksessa ja Geneven sopimusten I ja II lisäpöytäkirjassa.

Avustustoimiin voivat kohdevaltion luvalla ryhtyä sekä valtiot että puolueettomat humanitaariset järjestöt. Geneven sopimusten I lisäpöytäkirjan kommentaarissa on eritelty tarkemmin niitä kriteereitä, joiden nojalla avustustoimintaa pidetään puolueettomana ja humanitaarisena. Toiminnan humanitaarinen luonne edellyttää, että sen tavoitteena on avustaa siviiliväestöä sopimuksissa määritellyllä tavalla. Toiminnan puolueettomuus puolestaan edellyttää, että apua jaetaan ilman perusteetonta erottelua (syrjimättömyyden periaate) ja todellisen tarpeen mukaan (suhteellisuusperiaate). Erottelua saa tehdä vain puhtaasti humanitaarisin perustein tai aineellisten, esimerkiksi maantieteellisten esteiden vuoksi. Erityisryhmien kuten lasten tai vammaisten erityistarpeiden huomioon ottamista ei pidetä perusteettomana erotteluna.

Avustushenkilöstöllä on oikeus tarjota aseellisen konfliktin oloissa avun tarpeessa olevalle siviiliväestölle muun muassa elintarvikkeita, lääkintätarvikkeita sekä hoitoa haavoittuneille ja sairaille. Määräykset kattavat sekä valtioidenväliset aseelliset konfliktit ja miehitystilanteet että valtioidenvälistä luonnetta vailla olevat konfliktit. Puolueetonta ja humanitaarista avustustoimintaa harjoittavat henkilöt nauttivat tämän toimintansa osalta Geneven sopimuksiin tai lisäpöytäkirjoihin perustuvaa suojelua. Lääkintätehtäviä koskee I lisäpöytäkirjan 16 artikla, jonka mukaan ketään ei voida rangaista lääkintäetiikan mukaisten lääkintätehtävien hoitamisesta. Rankaisemisen kieltoon ei vaikuta se, kenen hyväksi lääkintätehtäviä hoidetaan.

Pykälän 1 momentin 8 kohdan mukaisiin tekoihin kuten ei myöskään edeltävien kohtien mukaisiin tekoihin voida olettaa liittyvän merkittäviä rajanveto-ongelmia suhteessa kansainväliseen humanitaariseen oikeuteen tai muihin tämän luvun mukaisia rikoksia lähellä oleviin rikoksiin, kun otetaan huomioon edellä todettu siitä, minkälaisia olennaisia tehtäviä kohdan soveltamisalaan kuuluisi. Näille tehtäville tunnusomaista olisi niiden terroristiryhmän rikollisia terroristisia tavoitteita konkreettisesti hyödyttävä luonne. Nämä tehtävät myös erottaisi kansainvälisen humanitaarisen oikeuden avustustoimista ja muista rikoksista tekijän toimiminen nimenomaan terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Momentin mukaisista toimista rangaistaisiin sitä, jonka tarkoituksena on edistää terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen tekemistä tai jonka tieten hänen toimintansa edistää sitä. Tällainen tekijän tarkoitus tai tietoisuus yleensä puuttuu humanitaariseen avustustoimintaan osallistuvalta.

Eduskunnan lakivaliokunta otti olennaista tehtävää koskevan nykyisen luvun 4 §:n 1 momentin 4 kohdan säätämisen yhteydessä asiantuntijakuulemisessa todetun perusteella kantaa eräisiin erityiskysymyksiin (LaVM 15/2021 vp, s. 13). Valiokunnan mukaan ketään ei voida rangaista pelkästään lääkintäetiikan mukaisten lääkintätoimenpiteiden suorittamisen kautta tapahtuvasta toisen ihmisen hengen tai terveyden pelastamisesta. Sinällään lääkintähenkilökuntaan kuuluva voi lääkintätoimenpiteiden lisäksi toimia jonkin kohdassa tarkoitetun olennaisen tehtävän hoitajana. Valiokunnan toteamaa täydentäen voi todeta, että tilanne voi muuttua toiseksi, jos lääkintähenkilökuntaan kuuluva tekee muita kuin lääkintäetiikan mukaisia tavanomaisia ja normaaleja terveydenhoitoon liittyviä toimia. Sellaisia poikkeavia toimia voisivat olla esimerkiksi taistelutoimintaan osallistuvien taisteluja suorituskyvyn parantaminen.

Lisäksi lakivaliokunta totesi edellä todetussa yhteydessä, että mikä tahansa ruoan tai juoman tarjoaminen terroristeiksi epäillyn löyhän ryhmän kokoontumiseen ei täytä olennaisen tehtävän vaatimusta. Siihen liittyen valiokunta viittasi hallituksen esityksessä (HE 89/2021 vp) todettuun, jonka mukaan olennaisen tehtävän hoitaminen voisi liittyä logistiikkaan, esimerkiksi terroristiryhmän ruoka- ja vesihuollosta huolehtimiseen.

Nykyisen luvun 4 §:n 1 momentin mukaan terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta on tuomittava, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta. Kyseisissä pykälissä säädetään rangaistaviksi terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos ja terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Tällaista toissijaisuuslauseketta ei 1 momenttiin otettaisi, sellaisista lausekkeista luovuttaisiin pääsääntöisesti myös muiden luvun rikosten kohdalla.

Erityisesti sääntelyn selkeyttämiseen liittyvä toissijaisuuslausekkeen poistaminen ei tarkoittaisi sitä, että siinä todettu on merkityksetöntä. Tältä osin voidaan viitata edellä 34 luvun 12 §:n perustelussa todettuun koskien tekijäntointa ja rikokseen osallisuutta.

Pykälän 1 momentin 1–7 kohdat olisivat terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevia erityissäännöksiä, joita sovelletaan luvun muut rangaistussäännökset ohittaen. Sen sijaan 1 momentin 8 kohtaa olisi pidettävä yleissäännöksenä, jonka ohittavat muut erityissäännöksiksi katsottavat säännökset tilanteessa, jossa voidaan katsoa olevan kyseessä terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemisen kannalta olennaisen tehtävän hoitaminen. Viimeksi mainittu koskisi terroristiryhmän johtamista, terroristista värväystä (kun kysymys on värväyksestä terroristiryhmään), terrorismin rahoittamista (kun kysymys on terroristiryhmän rahoittamisesta) ja terroristista julkista kehottamista (kun kysymys on värväytymisestä terroristiryhmään). Myös terroristista koulutuksen antamista koskevaa pykälää sovellettaisiin ensisijaisesti 1 momentin 8 kohtaan nähden, kun kysymys olisi terroristiryhmän toiminnassa tapahtuvasta sellaisesta koulutuksen antamisesta, joka edistää terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä.

Myös terroristiryhmän toimintaan osallistumista arvioitaessa saatetaan joutua arvioomaan sitä, onko kysymyksessä yksi vai useampi osallistumisrikos. Kysymys myös tässä tapauksessa ratkaistaisiin noudattaen luonnollista katsantokantaa, jonka mukaan merkityksellistä on tekojen ajallinen ulottuvuus ja se, miten kiinteästi teot liittyvät toisiinsa. Jos kysymyksessä olisivat tietyn terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemiseen liittyvät osallistumisteot, saattaa olla perusteltua katsoa, että kyseessä on vain yksi terroristiryhmän toimintaan osallistuminen. Tuolloin rangaistuksen määräämisessä voitaisiin kuitenkin ottaa ankarampaan rangaistukseen johtavana seikkana huomioon osallistumistekojen lukuisuus. Erityisesti osallistumistekojen merkittävämpi ajallinen ero ja liittyminen erilaisiin terrorismirikoksiin puhuisi sen puolesta, että kyseessä on useampi terroristiryhmän toimintaan osallistuminen.

Terroristiryhmän toimintaan osallistumisen rangaistusasteikkoa ei muutettaisi, teosta tuomittaisiin tämän pykälän mukaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Rangaistuksen määräämiseen liittyen pitäisi edelleen paikkansa se, mitä nykyisen luvun 4 §:n säätämisen yhteydessä on todettu (HE 188/2002 vp, s. 55). Perustelulausumilla on merkitystä erityisesti koskien sitä, että terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta voidaan rangaistusasteikon perusteella tuomita ankarampi rangaistus kuin eräistä osallistumisella edistettävistä rikoksista voidaan niiden asteikkojen mukaan tuomita.

Rangaistusta 1 momentin mukaisista teoista mitattaessa olisi otettava huomioon se, että rangaistus terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta on oikeassa suhteessa mahdollisesta pääteosta ja varsinkin avunannosta siihen tuomittavaan rangaistukseen siltä osin kuin osallistumisteolla edistettävänä ollut rikos on yksilöitävissä rangaistuksen määräämisen hetkellä. Toimintaan osallistuminen on etäämmällä osallistumisella edistettävästä rikoksesta kuin avunanto. Jos edistettävää päärikosta ei ole tehty, on rangaistusta terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta mitattaessa pyrittävä arvioimaan, minkälaiseen rikokseen ryhmän toiminta tähtäsi, ja pyrittävä suhteuttamaan toimintaan osallistumisesta tuomittava rangaistus siihen rangaistukseen, joka tällaisesta täytetystä rikoksesta olisi voitu tuomita. Pykälän sallimat ankarimmat rangaistukset tulevat kysymykseen tilanteissa, joissa on tehty hyvin ankarasti rangaistava 2 §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, mutta ryhmän toimintaan osallistunutta ei voida tuomita tällaisen rikoksen tekijänä, tekijäkumppanina tai siihen muuten osallisena.

Myös terroristiryhmän toimintaan osallistumisen vähimmäisrangaistus voisi joissakin tilanteissa osoittautua liian ankaraksi. Tämänkin rikoksen kohdalla olisi rikoslain 6 luvun säännösten mukaisesti mahdollista tuomita rangaistusasteikon minimin alittava rangaistus, tuomita sakkoa ja jättää rangaistus tuomitsematta. Nämä vaihtoehdot on kuitenkin tarkoitettu poikkeuksellisissa tapauksissa käytettäviksi. Kyseisen luvun merkityksellisiä säännöksiä on käsitelty edellä 34 luvun 12 §:n perusteluissa.

7 §. *Terroristinen koulutuksen antaminen.* Pykälän mukaan terroristisen koulutuksen antamisesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi se, joka terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten toimeenpanee, yrittää toimeenpanna, antaa tai yrittää antaa koulutusta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä.

Pykälä korvaisi nykyisen luvun 4 a §:n koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten. Pykälää kuitenkin muutettaisiin sen uuteen lakiin muuttamisen yhteydessä. Ensinnäkin tätäkin sääntelyä muutettaisiin niin, että tekijä toimii terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Nykyisen

säännöksen mukaan koulutuksen antaja toimii edistääkseen 1 §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset), 1 a §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos) tai 2 §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu) tarkoitettua rikollista toimintaa varten taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä.

Luvun 1 §:n 1 kohtaan otettavan käsitemääritelmän ja valmistelurikoksen muuttuvan rikosnimikkeen vuoksi pykälässä puhuttaisiin terrorismirikoksesta ja terrorismirikoksen valmistelusta. ”Terrorismirikos” käsittäisi myös tässä käsitemääritelmän mukaisesti terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yrityksen ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen yrityksen, vaikka koulutuksen antamisen tarkoituksena oleva rikos harvemmin toteuttaa rangaistavan yrityksen. Nykyisen säännöksen viittaukset koko pykäliin kattavat periaatteessa myös rangaistavat yritykset.

”Tekemistä varten” kattaisi myös tämän rikoksen kohdalla niin tapaukset, joissa koulutuksen antaja koulutusta antamalla edistää oman rikoksensa tekemistä (mukaan lukien rikoskumppanuutta koskevat tilanteet), kuin myöskin tapaukset, joissa hän toiminnallaan edistää toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemistä. Näiltä osin ei tapahtuisi rangaistavuuden alan laajenemista, koska nykyisessä säännöksessä olevat ”edistääkseen” ja ”tietoisena siitä, että” on tulkittavissa vastaavalla tavalla. Ne ilmaisut olisivat edelleen merkityksellisiä rangaistussäännöksen soveltamisen ja tekijän tahallisuuden määrittämisen kannalta. Koulutuksen antamisrikokselle asetettava tahallisuusvaatimus merkitsisi sitä, että koulutuksen antajan on oltava vähintään tietoinen siitä, että hän toimii terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemisen edistämistä varten. Terroristisesta koulutuksen antamisesta ei rangaistaisi sitä, jota kouluttautuja käyttää välikappaleenaan niin, että koulutuksen antajalla ei ole tietoa siitä, että kouluttautuja aikoo käyttää tietoja tai taitoja terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemiseen.

Nyt pykälästä selkeästi ilmenisi se, että rangaistava koulutuksen antaminen voi koskea vain yhden rikoksen tekemisen edistämistä. Näin ollen poistettaisiin myös tämän rikoksen sääntelyä koskien epäselvyys, joka koskee nykyisessä säännöksessä olevaa ”rikollista toimintaa”. Terroristisen koulutuksen antamisella edistettävän rikoksen yksilöintiä koskien viitataan edellä 6 §:n perusteluissa todettuun. Koulutuksen antamisrikoksen rangaistavuus ei edelleenkään edellyttäisi sitä, että koulutuksen antamisella edistettävä rikos tai sen rangaistava yritys tehdään.

Sääntelyä muutettaisiin uuteen pykälään siirtämisen yhteydessä lisäksi niin, että rangaistavaksi tulisi täytettyyn tekoon rinnastuvana myös se, että henkilö yrittää antaa kysymyksessä olevaa koulutusta. Lisäksi tunnusmerkistöä yhtenäistettäisiin

seuraavassa pykälässä rangaistavaksi säädettävän terroristisen kouluttautumisen tunnusmerkistön kanssa (”taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä”). Säännöksen sanamuotoa yksinkertaistettaisiin niin, että luovutaan tarpeettomasta toimeenpanon, toimeenpanon yrittämisen ja koulutuksen antamisen toistamisesta.

Terrorismiin liittyvä koulutuksen antaminen säädettiin aikanaan rangaistavaksi vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä niin, että rangaistavaa oli vain terroristiryhmän toiminnan edistämiseksi (nykyinen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) tapahtuva, pykälässä tuolloin vain yleisesti kuvattu koulutuksen antaminen. Siinä yhteydessä todetulla (HE 188/2002 vp, s. 52/II ja 53/I) ei ole juurikaan enää merkitystä. Osittain tämä liittyy siihen, että rangaistava koulutuksen antaminen kattaa nykyisin ja tulisi myös ehdotettavan pykälän mukaan kattamaan myös terroristiryhmän toiminnasta irrallisten henkilöiden ja yksittäisenkin henkilön kouluttamisen.

Edellä viitattujen aikaisempien lain esitöiden mukaan poliittista tai aatteellista koulutusta ei yleensä voidaan pitää tällaisena kouluttamisena. Tämäkin näkökohta on pitkälti menettänyt merkityksensä, koska koulutuksen antamista koskeva sääntely on puitepäätöksen täytäntöönpanon jälkeen kehittynyt yksityiskohtaisemmaksi. Kouluttajan tarkoituksena tai hänen vähintäänkin hänen tietoisuutensa piiriin kuuluvana tulee olla se, että koulutusta annetaan terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Sinällään sellaisten rikosten tekeminen voi liittyä johonkin poliittiseen tai aatteelliseen taustaan. Aikaisemmissa lain esitöissä todetaan, että koulutuksen toimeenpanemisella tarkoitetaan sen organisoimista ja käytännön toteuttamista.

Pykälän tulkinnan kannalta merkitystä on myös perustelulausumilla, jotka on todettu siinä yhteydessä, kun kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten säädettiin rangaistavaksi (HE 18/2014 vp, s. 26–28). Seuraavassa on niitä hyödynnetty siltä osin kuin ne soveltuvat nyt ehdotettavaan koulutuksen antamista koskevaan pykälään.

Terroristinen koulutuksen antaminen voisi tapahtua eri tavoin. Koulutuksen antaja ja kouluttautuja voisivat olla fyysisesti samassa paikassa, mutta terroristinen koulutus voisi tapahtua myös teknistä viestintä- tai yhteydenpitovälineistöä käyttäen. Kysymyksessä olevasta koulutuksesta olisi kysymys myös silloin, kun henkilö ohjaisi koulutettavan jonkin koulutusmateriaalin pariin. Koulutuksen täytyisi olla tiettyyn henkilöön tai tiettyihin henkilöihin kohdistuvaa ja näin ollen henkilöiden välisessä vuorovaikutuksessa jollakin tavoin tapahtuvaa toimintaa. Esimerkiksi terroristisen koulutusmateriaalin laittaminen yleisesti saataville ei vielä sellaisenaan olisi

terroristista koulutuksen antamista, mutta henkilön tai henkilöiden ohjaaminen sellaisen materiaalin pariin olisi kysymyksessä olevaa koulutuksen antamista. Pykälässä tarkoitetuksi koulutuksen antamiseksi voitaisiin katsoa myös se, että koulutusmateriaali kohdennetaan esimerkiksi internetin keskustelupalstalla tai muulla vastaavalla teknisellä alustalla tiettyyn suppeaan henkilöpiiriin.

Terroristisessa koulutuksen antamisessa ja terroristisessa kouluttautumisessa voisi olla kysymys niin tiedon omaksumisesta kuin tiedon soveltamisesta harjoittelussa. Tiedon omaksumisessa on kyse teoreettisen tiedon ja kokemussääntöjen opiskelusta. Harjoittelussa teoreettisia tietoja sovelletaan käytäntöön esimerkiksi rakentamalla pommi tai harjoittelemalla räjähteiden käyttöä.

Nykyisen luvun 4 a §:n tavoin rangaistava koulutuksen antaminen voisi koskea räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden sekä myrkyllisten ja haitallisten aineiden valmistusta tai käyttöä. Sen sijaan pykälän ilmaisu ”muulla vastaavalla tavalla” korvattaisiin ilmaisulla ”muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä”. Kysymys olisi siltä osin sellaisten erityisten tietojen tai taitojen opettelusta, jotka ovat esimerkiksi räjähteiden valmistusta tai käyttöä vastaavalla tavalla omiaan edistämään terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä. Esimerkkeinä tällaisten erityisten tietojen ja taitojen opettelusta voidaan mainita yleisen liikenteen tai ydinvoimalan ohjausjärjestelmiin puuttumisen mahdollistavien tietokonejärjestelmiä tai -ohjelmia koskevien erityisten tietoteknisten taitojen opettelu sekä terrori-iskussa käytettävän erityisen välineen käytön kuten lentokoneen ohjaamisen opettaminen.

Nykyisen luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisia terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia (tämän luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaiset terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset) koskien on lainvalmisteluaineistossa (HE 271/2022 vp, s. 24 ja LaVM 29/2022 vp, s. 7) käsitelty sitä, mitä voivat olla ”merkitykseltään rinnastuvat erityiset menetelmät tai tekniikat” koskien terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä laitonta uhkausta, perätöntä vaarailmoitusta, törkeää julkisrauhan rikkomista ja ydinenergian käyttörikosta.

Kysymys voi terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen laittoman uhkauksen ja perättömän vaarailmoituksen osalta olla sellaisista poikkeuksellisista teknisistä tekotavoista, joita käytetään tekijän kiinni jäämisen välttämiseksi (uhkauksen tai vaarailmoituksen lähettäjän peittämiseen liittyvä koulutus). Törkeän julkisrauhan rikkomisen osalta kyse voi olla erityisistä keinoista, jotka edistävät turvajärjestelyjen ohittamista (esimerkiksi kouluttaminen suojattavan rakennuksen kulunvalvonnan ohittamisen mahdollistavien tietojen ja taitojen hankkimiseen). Rikoslain 44 luvun 10 §:n mukaan ydinenergian käyttörikoksen tekemisenä on rangaistavaa

esimerkiksi se, että ilman lupaa käytetään ydinenergiaa, jätetään noudattamatta ydinenergian käytön turvallisuutta tai ryhdytään käyttämään ydinlaitosta. On varsin selvää, että tämän tyyppisiin toimenpiteisiin tarvitaan erityisiä taitoja, joita terroristisessa koulutuksessa voidaan antaa.

Nykyisen luvun 4 a §:n mukaan koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten on tuomittava, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta. Tällaista toissijaisuuslauseketta ei tähän pykälään otettaisi, sellaisista lausekkeista luovuttaisiin pääsääntöisesti myös muiden luvun rikosten kohdalla. Erityisesti sääntelyn selkeyttämiseen liittyvä toissijaisuuslausekkeen poistaminen ei tarkoittaisi sitä, että siinä todettu olisi merkityksetöntä. Näiltä osin voidaan viitata siihen, mitä edellä on todettu 34 luvun 12 §:n perusteluissa koskien tekijäntointa ja rikokseen osallisuutta.

Tämä pykälä olisi terroristista koulutuksen antamista koskeva erityissäännös, jota sovelletaan luvun muut rangaistussäännökset ohittaen. Koulutuksen antaminen terroristiryhmälle tulisi rangaistavaksi tämän pykälän mukaan eikä 6 §:n 1 momentin 8 kohdan (olennaisen tehtävän hoitaminen) mukaisena terroristiryhmän toimintaan osallistumisena.

Myös terroristista koulutuksen antamista arvioitaessa saatetaan joutua arvioimaan sitä, onko kysymyksessä yksi vai useampi koulutuksen antamisrikos. Tämänkin rikoksen kohdalla noudatettaisiin aikaisempien pykälien perusteluissa todettua luonnollista katsantokantaa. Jos kysymyksessä on tietyn terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemiseen liittyvä koulutuksen antaminen, on lähtökohtaisesti perusteltua katsoa, että kyseessä on vain yksi terroristinen koulutuksen antaminen riippumatta siitä, annetaanko koulutusta yhdelle vai useammalle henkilölle. Sama koskisi tietyn koulutuskokonaisuuden eri osia (esimerkiksi henkilö antaa ensin teoreettista koulutusta ja siirtyy sitten samaa asiaa koskevaan käytännöllisen koulutuksen antamiseen). Koulutuksen laajamittaisuus tulisi rangaistuksen määräämisessä huomioon otettavaksi ankarampaan rangaistukseen johtavana seikkana.

Terroristisesta koulutuksen antamisesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Rangaistusasteikko olisi sama kuin koulutuksen antamisella terrorismirikoksen tekemistä varten on nykyisen luvun 4 a §:n mukaan. Tilanne säilyisi samana myös sen suhteen, että koulutuksen antamisrikoksesta voitaisiin tuomita ankarampi rangaistus kuin eräistä koulutuksella edistettävistä rikoksista voidaan niiden asteikkojen mukaan tuomita. Näiltä osin tilanne olisi samanlainen kuin jo useiden edellä käsiteltyjen rikosten kohdalla. Myös koulutuksen antamisrikoksen kohdalla tuomittava rangaistus olisi suhteutettava mahdollisesta pääteosta ja varsinkin avunannosta siihen tuomittavaan rangaistukseen siltä

osin kuin koulutuksen antamisella edistettävänä ollut rikos on yksilöitävissä rangaistuksen määräämisen hetkellä. Edellä 34 luvun 12 §:n yhteydessä käsitellyt 6 luvun säännökset mahdollistaisivat poikkeuksellisissa tilanteissa sen, että teosta tuomitaan vähimmäisrangaistusta lievempi vankeusrangaistus tai sakkorangaistus.

Rangaistuksen määräämisessä merkitystä olisi sellaisilla seikoilla kuin annetun koulutuksen merkityksellä tavoitellun teon ja sen toteuttamisen kannalta, tavoiteltavan teon luonteella ja sen tapahtumisen todennäköisyydellä sekä koulutuksen laadulla ja laajuudella. Terroristileirillä annettava koulutus voi olla monipuolisempaa ja kokonaisvaltaisempaa ja näin myös tavoiteltavan terroristisen teon kannalta vaarallisempaa kuin muissa puitteissa annettu terroristinen koulutus. Samalla on kuitenkin huomattava, että yksittäisenkin henkilön kouluttaminen voi johtaa vakavimpien terrorismirikosten toteuttamiseen.

8 §. *Terroristinen kouluttautuminen.* Pykälän mukaan terroristisesta kouluttautumisesta tuomittaisiin vankeuteen enintään neljäksi vuodeksi se, joka terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten kouluttautuu räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä.

Pykälä korvaisi nykyisen luvun 4 b §:n kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten. Tätäkin pykälää kuitenkin muutettaisiin sen uuteen lukuun siirtämisen yhteydessä. Ensimmäisen muutoksen mukaan tekijän tulisi toimia terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Nykyisen säännöksen mukaan kouluttautuja toimii tehdäkseen 1 §:n 1 tai 2 momentissa (terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset) taikka 1 a §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos) tai 2 §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu) tarkoitetun rikoksen.

”Tekemistä varten” kattaisi tämänkin rikoksen kohdalla niin tapaukset, joissa kouluttautuja edistää oman rikoksensa tekemistä, kuin myöskin tapaukset, joissa hän kouluttautumisella edistää toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemistä. Viimeksi mainitusta voi mainita esimerkkinä tilanteen, jossa henkilö kouluttautuu räjähteiden valmistuksessa tarkoituksin luovuttaa valmistamansa räjähteet henkilölle, joka tulee tekemään terrori-iskun. Rangaistavuuden ala laajenisi, kun rangaistavaa on nykyisin vain se, että henkilö toimii oman tulevan rikoksensa tekemisen edistämiseksi.

Luvun 1 §:n 1 kohtaan otettavan käsitemääritelmän ja valmisterikoksen muuttuvan rikosnimikkeen vuoksi pykälässä puhuttaisiin terrorismirikoksesta ja terrorismirikoksen valmistelusta. ”Terrorismirikos” käsittäisi myös tässä käsitemääritelmän mukaisesti terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen yrityksen ja terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen yrityksen, vaikka kouluttautumisen tarkoituksena oleva rikos harvemmin toteuttaa rangaistavan yrityksen. Nykyisen säännöksen viittaus terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn radiologista asetta koskevan rikoksen koko pykälään jo periaatteessa kattaa myös sen rikoksen rangaistavan yrityksen.

Ilmaisuun ”tekemistä varten” liittyisi korotettu tahallisuusvaatimus, jota tekijän tarkoituksen osalta nykyisen säännöksen ”tehdäkseen” jo ilmentää. Tämä subjektiivinen tunnusmerkki ilmentää sitä, että kouluttautujan tavoitteena on, että terrorismirikos tai terrorismirikoksen valmistelu tehdään. Subjektiivisen tunnusmerkistön sisältöä on jo selvitetty edellä terrorismirikoksen valmistelun yhteydessä. Pelkästään yleinen valmius tehdä sopivassa tilanteessa pykälässä tarkoitettu rikos ei olisi riittävää rangaistusvastuun syntymisen kannalta. Kysymys voisi olla toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemisen edistämisessä siitä, että kouluttautuja toimii tietoisena siitä, että hänen kouluttautumisensa edistää tulevan rikoksen tekemistä. Tekijän tahallisuuden ja tarkoituksen arvioinnissa olisi muidenkin luvun rikosten tapaan kysymys kaikkien epäillyn rikoksen tutkinnassa ja myöhemmässä rikosprosessuaalisessa käsittelyssä ilmenneiden seikkojen kokonaisarvioinnista.

Terroristisella kouluttautumisella edistettävän rikoksen yksilöintiä koskien viitataan edellä 6 §:n perusteluissa todettuun. Kouluttautumisrikoksen rangaistavuus ei edelleenkään edellyttäisi sitä, että kouluttautumisella edistettävä rikos tai sen rangaistava yritys tehdään.

Siltä osin kuin kysymys on toiselta henkilöltä saatavasta koulutuksesta, voidaan koulutuksen toteuttamistavan ja sisällön osalta viitata siihen, mitä edellä 7 §:n perusteluissa todetaan. Muilta osin seuraavissa perusteluissa on soveltuvin osin hyödynnetty sitä, mitä nykyisen luvun 4 b §:n perusteluissa (HE 18/2014 vp, s. 26–28 ja HE 30/2018 vp, s. 102 ja 103) todetaan.

Kouluttautumisrikoksen tunnusmerkistö täyttyy, kun henkilö on ryhtynyt ottamaan pykälässä tarkoitettua koulutusta siinä mainitussa tarkoituksessa. Kouluttautuminen on rikos, joka yleensä täyttyy melko pian sen jälkeen, kun koulutusta ryhdytään ottamaan. Edellytyksenä rangaistavuudelle ei edelleenkään olisi, että henkilö saavuttaa tietyn osaamisen tai tietyt valmiudet. Tunnusmerkistön täyttymistä ei estäisi esimerkiksi se, että kouluttautuminen keskeytyy ennen koulutuksen päättymistä viranomaisten estäessä kouluttautumisen jatkamisen.

Jos henkilö luopuisi kouluttautumisrikoksen täyttymisen jälkeen koulutukseen liittyvän terrorismirikoksen tekemisestä, kysymykseen ei yleensä voisi enää tulla rikoslain 5 luvun 2 §:ssä tarkoitettu tehokas katuminen. Koulutusta ottanut ei yleensä voisi poistaa jo tapahtuneen kouluttautumisrikoksen merkitystä. Rikoslain 6 luvun säännösten mukaisesti todistettavasti tapahtunut tulevan rikoksen tekemisestä luopuminen voisi kuitenkin vaikuttaa lieventävästi rangaistuksen määräämisessä ja jopa johtaa tuomitsematta jättämiseen.

Nykyisen luvun 4 b §:n tavoin terroristinen kouluttautuminen koskisi myös niin sanottua itsekouluttautumista. Itsekouluttautuminen säädettiin rangaistavaksi terrorismirikosdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä. Direktiivin johdantokappaleessa 11 täsmennetään sitä, mitä itsekouluttautuminen direktiivin 8 artiklan mukaan on. Sen tulee olla aktiivisen toiminnan seurausta ja sen tulee olla tehty tarkoituksessa tehdä terrorismirikos tai edistää sen tekemistä. Tapauksen kaikkien erityisolosuhteiden yhteydessä tällainen tarkoitus voidaan päätellä esimerkiksi aineiston tyypistä ja sivuilla käyntien määrästä. Johdantokappaleessa todetaan lisäksi, että esimerkiksi käsikirjan lataamista verkosta räjähteiden valmistamiseksi terrorismirikoksen tekemistä varten voitaisiin pitää terrorismikoulutuksen vastaanottamisena. Sen sijaan pelkkää verkkosivuilla käyntiä tai aineiston keräämistä laillisiin tarkoituksiin kuten akateemisiin tai tutkimustarkoituksiin ei direktiivin johdantokappaleen mukaan pidetä terrorismikoulutuksen vastaanottamisena.

Itsekouluttautumisen kannalta merkitystä on perehtymisellä kaikenlaisiin sellaisiin tiedonlähteisiin, joista on saatavissa tietoa pykälässä tarkoitetusta valmistuksesta tai käytöstä. Toisen henkilön ohjauksessa tapahtuvan koulutuksen tavoin itsekouluttautumisessa kysymys voisi olla tiedon omaksumisesta tai tiedon soveltamisesta käytäntöön. Itsekouluttautumisen erityistapaus olisi se, että koulutusta sinällään otetaan toiselta henkilöltä, mutta kyseinen henkilö ei itse tiedä antavansa koulutusta terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten. Tällaista koulutusta sellaisen rikoksen tekemiseen valmistautuva saattaa hankkia esimerkiksi asepalveluksessa ollessaan. Rangaistava kouluttautuminen voisi siis olla osa laillisesti tapahtuvaa kouluttautumista, jos tekijän tarkoituksen tai tietoisuuden perusteella on osoitettavissa, että kouluttautuminen tapahtuu myös terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten.

Kun kouluttautumisrikos laajennettiin kattamaan myös itseopiskelu, korostettiin epäiltyjen ja syytettyjen henkilöiden prosessuaalisia oikeuksia rikosoikeudellisessa menettelyssä. Sinällään näitä oikeuksia on syytä korostaa luvun muidenkin rikosten kohdalla erityisesti sen vuoksi, että rikos voi olla varsin etäisessä suhteessa tulevaisuudessa mahdollisesti tehtävään terrorismirikokseen nähden. Esitutkintaviranomaisia ohjaavat esitutkintalain 4 luvun esitutkintaperiaatteet. Lisäksi on otettava

huomioon esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 2 momentti, jonka mukaan esitutkintaviranomaisen on tarvittaessa selvitettävä esitutkinnan aloittamisen edellytysten olemassaolo niin, että ketään ei aiheettomasti aseteta epäillyn asemaan. Rikosepäilyn asianmukaista selvittämistä, teon oikeudellista arviointia jo tutkinnan alkuvaiheessa ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumista edistää myös se, että jo terrorismirikosten tutkintavaiheessa syyttäjä osallistuu aktiivisesti tutkinnan ohjaamiseen esitutkintalain 5 luvussa tarkoitetun esitutkintayhteistyön puitteissa.

Nykyisen luvun 4 b §:n mukaan kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten on tuomittava, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava. Toissijaisuuslauseketta ei tähänkään pykälään otettaisi. Lausekkeen poistaminen ei tarkoittaisi sitä, että siinä todettu olisi merkityksetöntä. Näiltä osin voidaan viitata siihen, mitä edellä on todettu 34 luvun 12 §:n perusteluissa koskien tekijäntointa ja rikokseen osallisuutta. Tämä pykälä olisi kouluttautumista koskeva erityissäännös, jota sovelletaan luvun muut rangaistussäännökset ohittaen.

Myös terroristista kouluttautumista arvioitaessa saatetaan joutua arvioimaan sitä, onko kysymyksessä yksi vai useampi kouluttautumisrikos. Tämänkin rikoksen kohdalla noudatettaisiin aikaisempien pykälien perusteluissa todettua luonnollista katsantokantaa. Jos kysymyksessä on kouluttautuminen tietyn terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemistä varten, olisi lähtökohtaisesti perusteltua katsoa, että kyseessä on vain yksi terroristinen kouluttautuminen riippumatta siitä, onko kouluttautumisessa erilaisia osioita (esimerkiksi koulutuksen saaminen toiselta henkilöltä ja sen lisäksi itsekouluttautuminen aineistoa hankkimalla). Sellaisessa tilanteessa koulutuksen laatu ja määrä voisivat olla rangaistuksen määräämisessä vaikuttavia seikkoja. Kouluttautumistoimien merkittävämpi ajallinen ero ja liittyminen erilaisiin terrorismirikoksiin tai terrorismirikoksen valmisteluihin puolestaan puhuisi sen puolesta, että kyseessä on useampi terroristinen kouluttautuminen.

Terroristisesta kouluttautumisesta tuomittaisiin vankeuteen enintään neljäksi vuodeksi. Vähimmäisrangaistus olisi rikoslain 2 c luvun 2 §:n 2 momentin mukaisesti 14 päivää vankeutta. Rangaistusasteikko ankaroituisi verrattuna nykyisen luvun 4 b §:ään, jonka mukaan kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomitaan sakkoon tai enintään kolmen vuoden vankeusrangaistukseen. Muutos perustuisi kouluttautumisrikoksen rangaistusarvon yleiseen uudelleenarviointiin, jonka tuloksena korostetaan kyseisen rikoksen paheksuttavuutta ja vaarallisuutta.

Terroristisen kouluttautumisen rangaistusasteikko tarkoittaisi sitä, että kouluttautumisrikoksesta voitaisiin rangaistusasteikon enimmäisrangaistuksen perusteella tuomita ankarampi rangaistus kuin eräistä kouluttautumisrikoksella edistettävistä terrorismirikoksista. On kuitenkin samalla huomattava, että kouluttautumisrikoksen

vähimmäisrangaistus olisi matalampi kuin minkään terrorismirikoksen vähimmäisrangaistus on. Tällä edistettäisiin rangaistusten oikeasuhtaisuutta, koska Suomessa omaksutussa rangaistuksen määräämiskäytännössä korostuu vähimmäisrangaistuksen merkitys. Joka tapauksessa kouluttautumisrikoksesta tuomittava rangaistus olisi suhteutettava mahdollisesta pääteosta ja varsinkin avunannosta siihen tuomittavaan rangaistukseen sikäli kuin kouluttautumisella edistettävä rikos on yksilöitävissä rangaistuksen määräämisen hetkellä.

Kouluttautumisrikoksen rangaistavaksi säätämisen yhteydessä on käsitelty rangaistuksen määräämisessä huomioon otettavia seikkoja (HE 18/2014 vp, s. 28/II ja 29/I), jotka ovat edelleen merkityksellisiä ja joita seuraavassa soveltuvin osin seurataan. Aikaisempien lain esitöiden mukaan kouluttautumisrikoksen erilaisissa ilmenemismuodoissa voi olla varsin erilainen rangaistusarvo. Teon vahingollisuuden ja vaarallisuuden osalta huomiota kiinnitettäisiin kouluttautumisen merkitykseen tavoitellun rikoksen kannalta. Merkitystä olisi tällöin ensinnäkin tavoiteltavan rikoksen luonteella ja sen tapahtumisen todennäköisyydellä. Toiseksi huomiota tulisi lain aikaisempien esitöiden mukaan kiinnittää kouluttautumisen laatuun ja laajuuteen sekä siihen, mikä merkitys kouluttautumisella olisi tavoitellun rikoksen toteuttamisen kannalta. Mitä laajempaa otettu koulutus on ja mitä vahingollisempia vaikutuksia koulutuksella saaduilla tiedoilla ja taidoilla on tarkoitus aiotussa rikoksessa aiheuttaa, sitä paheksuttavampana kouluttautumista voidaan pitää.

Rangaistuksen määräämisessä asian arviointiin vaikuttaisi myös se, kuinka vaikeaa kyseisten tietojen saaminen on muuta kautta. Terroristileireillä saatu koulutus on usein monipuolisempaa ja kokonaisvaltaisempaa ja näin myös tavoiteltavan rikoksen kannalta vaarallisempaa kuin muissa puitteissa, esimerkiksi itsekouluttautumisen kautta saatu terroristinen koulutus. Myös tahallisuuden aste otettaisiin huomioon rangaistuksen määräämisessä.

Terroristisesta kouluttautumisesta rangaistusta mitattaessa tulisi ottaa huomioon edistettävänä olleen terrorismirikoksen rangaistusuhka siltä osin kuin edistettävä rikos on yksilöitävissä rangaistuksen määräämisen hetkellä. Rangaistuksen tulisi olla oikeassa suhteessa mahdollisesta pääteosta ja varsinkin avunannosta siihen tuomittavaan rangaistukseen. Terroristinen kouluttautuminen on etäämmällä kouluttautumisella edistettävästä rikoksesta kuin avunanto. Jos edistettävää päärikosta ei ole tehty, on rangaistusta määrättäessä pyrittävä arvioimaan, minkälaiseen rikokseen terroristinen kouluttautuminen tähtäsi.

Nykyisen luvun 4 b §:stä poiketen terroristisesta kouluttautumisesta ei voitaisi enää tuomita sakkoa. Vankeusrangaistuksen tuomitseminen voisi joissakin tilanteissa muodostua liian ankaraksi. Tämän lain 6 luvun säännösten mukaisesti on

mahdollista tuomita sakkoa silloinkin, kun se ei ole rangaistusasteikon mukaan mahdollista. Tämä vaihtoehto on kuitenkin tarkoitettu poikkeuksellisissa tilanteissa käytettäväksi. Kyseisen luvun merkityksellisiä säännöksiä on käsitelty edellä 34 luvun 12 §:n perusteluissa.

9 §. *Terroristinen värväys.* Pykälän mukaan terroristisesta värväyksestä tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi se, joka terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten perustaa terroristiryhmän taikka värvää tai yrittää värvätä toisen terroristiryhmään tai tekemään mainitun rikoksen.

Pykälä korvaisi nykyisen luvun 4 c §:n värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen. Pykälää kuitenkin muutettaisiin sen uuteen lukuun siirtämisen yhteydessä. Ensinnäkin tätä pykälää muutettaisiin niin, että tekijä toimii terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen tekemistä varten. Nykyisen säännöksen mukaan värvääjä toimii edistääkseen 1 §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset), 1 a §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos) tai 2 §:ssä (terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu) tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena, että hänen toimintansa edistää sitä.

Luvun 1 §:n 1 kohtaan otettavan käsitemääritelmän ja valmistelurikoksen muuttuvan rikosnimikkeen vuoksi pykälässä puhuttaisiin terrorismirikoksesta ja terrorismirikoksen valmistelusta kattaen myös ensiksi mainitun rikoksen yrityksen. Nykyisen säännöksen viittaukset koko pykäliin kattavat periaatteessa myös rangaistavat yritykset.

”Tekemistä varten” kattaisi myös tämän rikoksen kohdalla niin tapaukset, joissa rikoksentekijä edistää oman rikoksensa tekemistä, kuin myöskin tapaukset, joissa hän toiminnallaan edistää toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemistä. Näiltä osin ei tapahtuisi rangaistavuuden alan laajenemista, koska nykyisessä säännöksessä olevat ”edistääkseen” ja ”tietoisena siitä, että” on tulkittavissa vastaavalla tavalla. Ne ilmaisut olisivat edelleen merkityksellisiä rangaistussäännöksen soveltamisen ja tekijän tahallisuuden määrittämisen kannalta. Värväysrikokselle asetettava tahallisuusvaatimus merkitsisi sitä, että värvääjän on oltava vähintään tietoinen siitä, että hän toimii terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten.

Nyt pykälästä selkeästi ilmenisi se, että terroristinen värväys voi koskea vain yhden rikoksen tekemisen edistämistä. Näin ollen poistettaisiin epäselvyys, joka koskee nykyisessä säännöksessä olevaa ”rikollista toimintaa”. Värväyksellä edistettävän

rikoksen yksilöintiä koskien viitataan edellä 6 §:n perusteluissa todettuun. Värväysrikoksen rangaistavuus ei edelleenkään edellyttäisi, että värväyksellä edistettävä rikos tai sen rangaistava yritys tehdään.

Värväysrikoksen tunnusmerkistöä täsmennettäisiin nykysääntelyyn verrattuna. Nykyisen sääntelyn mukaan rangaistavaa on se, että rikoksentekijä perustaa tai organisoi terroristiryhmän taikka värvää tai yrittää värvätä väkeä terroristiryhmään tai muuten tekemään 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen. Nykyisen pykälän ”tai muuten tekemään” on tarkoitettu kuvaamaan yksittäisen henkilön värväämistä.

Terroristiryhmän organisoiminen siirrettäisiin rangaistavana tekona terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevan 6 §:n 1 momentin 6 kohtaan. Nykyisestä pykälästä poistettaisiin myös sana ”väkeä” sen korostamiseksi, että terroristiryhmään sekä terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemiseen voidaan värvätä myös yksittäinen henkilö. Tähän liittyen pykälään lisättäisiin sana ”toisen” (”värvää tai yrittää värvätä toisen”). Muutetun sanamuodon perusteella värväysrikos voisi kohdistua useaankin henkilöön, mikä voisi puolestaan vaikuttaa rangaistukseen ja sen arviointiin, onko kyseessä yksi vai useampi värväysrikos. Nykysäännöksen ilmaisu ”mainituissa pykälissä tarkoitetun” korvattaisiin ilmaisulla ”mainitun rikoksen”, koska pykälään ei tulisi enää pykäläviittauksia.

Värväysrikosta on käsitelty varsin vähän sitä koskevissa lain esitöissä. Vuoden 2002 puitepäätöksen yhteydessä värväys säädettiin rangaistavaksi siten, että terroristiryhmän toiminnan edistämisenä (nykyinen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen) säädettiin rangaistavaksi se, että tekijä värvää tai yrittää värvätä väkeä terroristiryhmään. Vuonna 2008 Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittymisen yhteydessä värväysrikos erotettiin erilliseksi rikokseksi niin, että rangaistavuus kattaa myös yksittäisen henkilön värväämisen.

Värväysrikosta on kuvattu puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä (HE 188/2002 vp, s. 52). Tuolloin todetun mukaan väen värvääminen voi tapahtua kahdenkeskisin keskusteluin tai laajamittaisemmin. Värvääminen voisi tapahtua myös terroristiryhmän perustamisvaiheessa tai myöhemmin. Värvääminen on tuolloisten lain esitöiden mukaan toteutunut vasta, kun värväyksen kohde on liittynyt ryhmään. Sen vuoksi värväämiseen rinnastetaan värväämisen yritys, joka voi moitittavuudeltaan lähestyä onnistunutta värväämistä.

Vaikka todetut perustelut koskevatkin terroristiryhmään värväämistä, soveltuvat ne pitkälti myös yksittäisen henkilön värväämiseen. Rangaistavalta värväykseltä voidaan lisäksi edellyttää tiettyä uskottavuutta ja vakavasti otettavuutta niin, että värväyksen voi olettaa saavan jonkinlaista vastakaikua värväyksen kohteena olevan

henkilön taholta. Rangaistavan värväyksen tulee myös kohdistua tiettyyn henkilöön tai tiettyihin henkilöihin, mihin liittyy rajanveto terroristiseen julkiseen kehottamiseen, joka olisi rangaistava tämän luvun 14 §:n mukaisesti.

Terroristisessa julkisessa kehottamisessa olisi kysymys siitä, että rikoksentekijä joukkotiedotusvälinettä käyttäen tai julkisesti väkijoukossa taikka yleisesti tietoon saatetussa kirjoituksessa tai muussa esityksessä kehottaa tai houkuttelee värväytymiseen terroristiryhmään tai tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn terrorismirikoksen tekemiseen. Terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista rangaistavaksi säädettäessä todettiin (HE 89/2021 vp, s. 43), että nykyisen luvun 4 c §:ssä rangaistavaksi säädetystä väen värväämisestä terroristiryhmään terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen eroaisi siinä, että 4 c §:ssä tarkoitetusta varsinaisesta värväysrikoksesta poiketen terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen kohdistuu laajaan ja yksilöimättömään henkilöjoukkoon. Kehottamisrikos ei myöskään edellytä vähintäänkin sellaista yrittämiseen sisältyvää vaaraa värväyksen onnistumisesta, jota värväysrikos edellyttää. Julkisen kehottamisen rikos myöskin koskee kaikkia tässä luvussa rangaistavia rikoksia, kun värväysrikos liittyy puolestaan terrorismirikoksiin ja terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn radiologista asetta koskevaan rikokseen.

Terroristinen värväys ei olisi niin pitkälle terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemiseen vaikuttavaa toimintaa kuin on yllytys mainittujen rikosten tekemiseen. Värvääjä voitaisiin kuitenkin värväysrikoksen asemesta tuomita yllytyksestä terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemiseen, jos rikoslain 5 luvun 5 §:n mukaisesti olisi kysymys tahallisesta taivuttamisesta tahalliseen rikokseen tai sen rangaistavaan yritykseen. Yllytystä koskevan säännöksen perusteluiden (HE 44/2002 vp, s. 154/II ja 155) mukaan yllytysvastuun perusedellytys on, että yllytys saa aikaan tekopäätöksen tekijässä niin, että yllytyksen tulee ainakin olla tehdyn rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen pääasiallinen syy, jota ilman teko olisi jäänyt tekemättä. Yllyttäjän tahallisuuteen kuuluu tietoisuus tunnusmerkistöön liittyvistä seikoista (riittävä vastaavuus tekoajan, -paikan ja -tavan suhteen), oman toiminnan merkityksestä seurauksen syntymiselle sekä siitä, että hänen toimintansa saa aikaan rikoksen tekijän toiminnan kautta. Yllyttäjän on pidettävä menettelynsä varsin todennäköisenä seurauksena rikoksentekijässä syntyvää rikoksentekopäätöstä. Selvimmin yllyttäjän vastuu poikkeaa terroristiseen värväykseen syyllistyvän vastuusta siinä, että yllyttäjän vastuu edellyttää, että yllytyksen seurauksena tehdään kyseinen rikos tai sen rangaistava yritys. Sellaista vaatimusta ei ole värväysrikokseen liittyen.

Nykyisen luvun 4 c §:n mukaan värväyksestä terrorismirikokseen tuomitaan, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta. Tällaista toissijaisuuslauseketta ei tähänkään pykälään otettaisi. Lausekkeen poistaminen ei kuitenkaan tarkoittaisi sitä, että siinä todettu on merkityksetöntä. Näiltä osin voidaan viitata siihen, mitä edellä on todettu 34 luvun 12 §:n perusteluissa koskien tekijäntointa ja rikokseen osallisuutta.

Tämä pykälä olisi terroristista värväystä koskeva erityissäännös, jota sovelletaan luvun muut rangaistussäännökset ohittaen. Terroristiryhmään liittyessään värväysrikos tulisi rangaistavaksi tämän pykälän mukaan eikä 6 §:n 1 momentin 8 kohdan (olennaisen tehtävän hoitaminen) mukaisena terroristiryhmän toimintaan osallistumisena.

Myös terroristista värväystä arvioitaessa saatetaan joutua arvioimaan sitä, onko kysymyksessä yksi vai useampi värväysrikos. Tämänkin rikoksen kohdalla noudatettaisiin niin sanottua luonnollista katsantokantaa, jonka mukaan ratkaisevia ovat tekojen ajallinen ulottuvuus ja se, miten kiinteästi teot liittyvät toisiinsa. Merkitystä voi olla sillä, kuinka usean henkilön värväämisestä on kysymys, ja sillä värvätäänkö kohdehenkilöä tai kohdehenkilöitä terroristiryhmään vai rikoksen tekemiseen. Samaan henkilöön tai useaan henkilöön samalla kertaa kohdistuvat värväysteot saattavat olla katsottavissa yhdeksi värväysrikokseksi. Merkittävät ajalliset erot värväystekojen välillä ja värväystekojen liittyminen toisistaan poikkeaviin terrorismirikoksiin tai terrorismirikoksen valmisteluihin puhuisivat sen puolesta, että kyseessä on useampi terroristinen värväys. Terroristiryhmään värväämisessä pidemmänkin aikaa yhtäjaksoisesti kestänyt teko olisi mahdollista ainakin joissakin tilanteissa katsoa yhdeksi värväysrikokseksi, toiminnan kesto olisi kuitenkin rangaistuksen määräämisessä ankarampaan rangaistukseen johtava seikka.

Terroristisesta värväyksestä tuomittaisiin nykyisen luvun 4 c §:n tavoin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Tilanne säilyisi samana sen suhteen, että värväysrikoksesta voitaisiin tuomita ankarampi rangaistus kuin eräistä värväyksellä edistettävistä rikoksista voidaan niiden asteikkojen mukaan tuomita. Näiltä osin tilanne olisi samanlainen kuin jo useiden edellä käsiteltyjen rikosten kohdalla. Myös värväysrikoksesta tuomittava rangaistus olisi suhteutettava mahdollisesta pääteosta ja varsinkin avunannosta siihen tuomittavaan rangaistukseen sikäli kuin värväyksellä edistettävä rikos on yksilöitävissä rangaistuksen määräämisen hetkellä. Myös tämän rikoksen kohdalla 6 luvun säännökset mahdollistaisivat poikkeuksellisissa tilanteissa sen, että teosta tuomitaan vähimmäisrangaistusta lievempi vankeusrangaistus tai sakkorangaistus. Merkityksellisiä 6 luvun säännöksiä on käsitelty edellä 34 luvun 12 §:n perusteluissa.

Rangaistuksen määräämisen kannalta merkitystä olisi värväystoiminnan laadulla ja laajuudella. Huomioon voitaisiin ottaa se, kuinka vakavien terrorismirikosten tekemiseen värväystoiminta on liittynyt. Laajuus liittyisi ennen kaikkea siihen, kuinka suureen henkilömäärään toiminta on kohdistunut. Erityisen paheksuttavana ja vakavana voidaan pitää pitkäkestoista suureen määrään henkilöitä kohdistuvaa värväystoimintaa. Siltä osin kuten muutenkin rangaistuksen määräämisessä vaikuttaisi arvio siitä, onko kysymyksessä yksi vai useampi värväysrikos.

10 §. *Terroristinen rikoksen rahoittaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan terroristisesta rikoksen rahoittamisesta tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemistä varten. Pykälän 2 momentin mukaan yritys olisi rangaistava. Pykälän 3 momentissa todettaisiin, että edellä tässä pykälässä säädettyä ei sovelleta 11 §:ssä rangaistavaksi säädettyyn rikokseen.

Pykälä korvaisi osittain nykyisen luvun 5 §:n terrorismirikoksen rahoittamisesta. Mainitun pykälän 2 momentissa oleva kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamista koskeva sääntely siirrettäisiin 34 lukuun.

Pykälän 1 momentti poikkeaisi nykyisen luvun 5 §:n 1 momentista. Nykyisen säännöksen mukaan rangaistavaa on se, että tekijä toimii rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että varoilla rahoitetaan jotakin 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c tai 5 c–5 e §:ssä tarkoitettua rikosta. Uuden säännöksen mukaan tekijän olisi toimittava tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemistä varten. Tämänkin rikoksen kohdalla ”tekemistä varten” kattaisi niin tapaukset, joissa rikoksentekijä rahoitusteolla edistää oman rikoksensa tekemistä, kuin myöskin tapaukset, joissa hän toiminnallaan edistää toisen henkilön tai toisten henkilöiden tulevan rikoksen tekemistä. Näiltä osin ei tapahtuisi rangaistavuuden alan laajenemista, koska nykyisessä säännöksessä olevat ”edistääkseen” ja ”tietoisena siitä, että” on tulkittavissa vastaavalla tavalla. Ne ilmaisut olisivat edelleen merkityksellisiä rangaistussäännöksen soveltamisen ja tekijän tahallisuuden määrittämisen kannalta. Rahoittamisrikokselle asetettava tahallisuusvaatimus merkitsisi sitä, että rahoitusteon tekijän on oltava vähintään tietoinen siitä, että hän toimii tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemistä varten.

Pykälän 1 momentti ei sisältäisi nykyisen luvun 5 §:n 1 momentin pykäläviittauksia, jotka kattavat kaikki muut nykyisen luvun rikokset terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista lukuun ottamatta. Mainitut rikokset suljettaisiin edelleen tämän pykälän soveltamisalan ulkopuolelle 3 momentilla. Pykäläviittaukset korvattaisiin ilmaisulla ”tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen”. Ilmaisulla tarkoitettaisiin sitä, että rahoittamisen rangaistavuus kattaisi myös tilanteet, joissa ei ole rahoitusteon hetkellä varmaa se, minkä tämän luvun mukaisen rikoksen rahoittamiseen varat tullaan käyttämään, mutta rahoittajan tarkoitus tai tietoisuus liittyy siihen, että varat menevät jonkin luvun mukaisen rikoksen tekemisen edistämiseen. Rahoitettava rikos ei ole näissä tilanteissa välttämättä jälkeenpäin yksilöitävissä rikoksen (rikosnimikkeen) tarkkuudella. Kysymys on näin ollen itse asiassa luvussa rangaistavaksi säädetyn rikollisen toiminnan rahoittamisesta. Rahoitusteon tekemisen aikaan on esimerkiksi mahdollista, että varat menevät terroristiryhmän

toimintaan osallistumisen rahoittamiseen tai ryhmän toiminnassa tapahtuvan koulutuksen antamisen tai kouluttautumisen rahoittamiseen. Sattumanvaraista voi olla se, minkä tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseen annetut tai kerätyt varat lopulta käytetään, sikäli kuin niitä ylipäänsä käytetään mihinkään. Mahdollista voisi toki olla sekin, että rahoittamisteon tekemisen hetkellä on hyvinkin tarkkaan selvillä se, minkä tämä luvun mukaisen rikoksen tekemiseen varat tultaisiin käyttämään.

Muuten pykälän sisällön osalta voidaan viitata siihen, mitä edellä on todettu 34 luvun 12 §:n perusteluissa. Tämä koskee 1 momentin osaa ”suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja”. Mainitun pykälän perusteluissa on myös käsitelty sitä, milloin on kysymyksessä rahoittamisrikoksen yritys. Myös terroristisen rikoksen rahoittamisen rangaistavuuden kannalta ratkaisevaa olisi rahoittajan tarkoitus tai tietoisuus varojen antamisen tai keräämisen hetkellä. Rangaistavuuden kannalta ei olisi merkitystä sillä, mitä varoille tapahtuu tai mitä niillä tehdään antamisen tai keräämisen jälkeen sikäli kuin niillä tehdään mitään.

Nykyisen luvun 5 §:n 4 momentin mukaan pykälässä edellä säädettyä ei sovelleta, jos teko on rangaistava 1 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettuna rikoksena tai sellaisen yrityksenä tai osallisuutena sellaiseen rikokseen taikka 1, 2 tai 4 b:n mukaan tai teosta säädetään muualla laissa ankarampi rangaistus. Tällaista viittauksiltaan osin virheellistä ja puutteellista toissijaisuuslauseketta ei tähänkään pykälään otettaisi. Toissijaisuuslausekkeen poistaminen ei kuitenkaan tarkoittaisi sitä, että siinä todettu on merkityksetöntä. Näiltä osin voidaan viitata siihen, mitä edellä on todettu 34 luvun 12 §:n perusteluissa koskien tekijäntointa ja rikokseen osallisuutta.

Tämä pykälä olisi terroristista rikoksen rahoittamista koskeva erityissäännös, jota sovelletaan luvun muut rangaistussäännökset ohittaen. Rikoksen tunnusmerkistön perusteella päällekkäisyyttä noiden muiden säännösten kanssa ei pääse myöskään käytännössä syntymään niiden tarkkaan rajattujen soveltamisalojen perusteella. Pykälää myös sovellettaisiin ensisijaisesti suhteessa siihen, jossa säädettäisiin rangaistavaksi kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen (34 luvun 12 §).

Terroristisesta rikoksen rahoittamisesta tuomittaisiin nykyisen luvun 5 §:n tavoin vankeuteen vähintään neljäksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Rangaistuksen määräämisenkin osalta voidaan viitata siihen, mitä edellä on todettu 34 luvun 12 §:n perusteluissa.

11 §. *Terrorismin rahoittaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan terrorismin rahoittamisesta tuomittaisiin se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että varoilla rahoitetaan henkilöä, joka tekee terrorismirikoksia tai osallistuu niiden tekemiseen rikoslain 5 luvun 3–6 §:ssä tarkoitettuna rikokseen osallisena, tai että varoilla rahoitetaan terroristiryhmää. Rangaistukseksi tuomittaisiin vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään kuusi vuotta. Pykälän 2 momentin mukaan yritys olisi rangaistava.

Pykälä korvaisi nykyisen luvun 5 a ja 5 b §:n, joissa säädetään rangaistaviksi terroristin rahoittaminen ja terroristiryhmän rahoittaminen. Sääntelyyn ei pykälien yhdistämisellä tehtäisi sisältöön asiallisesti vaikuttavia muutoksia, vaikka sanamuodot muuttuisivat joiltakin osin. Terroristin rahoittamista koskevassa pykälässä olevat viittaukset 1 §:ään (terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset) ja 1 a §:ään (terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos) korvattaisiin 1 §:n 1 kohdan käsitemääritelmän mukaisesti terrorismirikosten mainitsemisella 1 momentissa.

Terroristiryhmän rahoittamiseen liittyen ei enää viitattaisi sen terroristiryhmän määritelmän sisältävään säännökseen, joka olisi tämän uuden luvun 1 §:n 4 kohdassa. Määritelmäsäännökseen ei viitata nykyisin eikä tultaisi jatkossa viittamaan muissakaan luvun terroristiryhmää koskevissa säännöksissä. Tässäkin yhteydessä terroristiryhmällä tarkoitettaisiin kohdan määritelmän mukaisesti vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen terrorismirikoksia.

Rahoitusteon tekijän tarkoituksen ja tietoisuuden osalta pykälässä käytettäisiin nykyisen luvun 5 a ja 5 b §:n tavoin muotoiluja ”rahoittaakseen” ja ”tietoisena siitä, että … rahoitetaan”. Tämä liittyisi siihen, että pykälä koskee henkilön tai ryhmän yleisrahoittamista ilman yhteyttä tulevaa rikokseen. Näin ollen edeltävissä pykälissä käytettävä ”rikoksen tekemistä varten” ei soveltuisi tähän yhteyteen. Nykyisissä pykälissä oleva sana ”niillä” korvattaisiin selvyyden vuoksi sanalla ”varoilla”.

Seuraavassa todettu perustuu pitkälti niihin perusteluihin, jotka liittyvät terroristiryhmän rahoittamisen rangaistavaksi säätämiseen (HE 18/2014 vp, s. 31/II–33/I) ja terroristin rahoittamisen rangaistavaksi säätämiseen (HE 135/2020 vp, s. 43–48).

Pykälän 1 momentin osan ”suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja” osalta soveltuvin osin pätee se, mitä edellä on todettu 34 luvun 12 §:n perusteluissa. Varojen antamisella tarkoitetaan esimerkiksi omien rahojen antamista kyseisiä rikoksia tekevälle henkilölle tai ryhmälle. Varojen keruu voisi olla suoranaista varainkeruuta esimerkiksi keräyksen järjestämällä, mutta varoja voidaan kerätä myös vain yhdeltä

henkilöltä tai yksittäiseltä muulta taholta. Välillisenä varojen antamisena tai keräämisenä rangaistavaksi voisi tulla esimerkiksi varojen antaminen toiselle tietoisena siitä, että tämä tulee luovuttamaan ne momentissa tarkoitetulle henkilölle tai ryhmälle. Varoilla tarkoitettaisiin tässäkin yhteydessä kaikenlaista omaisuutta, jolla on taloudellista arvoa. Tältäkin osin olisi merkityksellinen terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen 1 artiklan ”varojen” määritelmä.

Pykälän 1 momentin mukainen, nykyisen luvun 5 a §:n rikosnimikkeen perusteella ”terroristiksi” luonnehdittavan henkilön rahoittaminen ja terroristiryhmän rahoittaminen ovat luonteeltaan tietyn henkilön tai tietyn ryhmän yleisrahoittamista. Momentin soveltaminen ei edellyttäisi selvitystä siitä, että varat on annettu tai kerätty jonkin terrorismirikoksen tekemistä varten tai että varoja on ylipäänsä käytetty mihinkään tarkoitukseen. Kun varat on toimitettu rahoitettavalle henkilölle tai ryhmälle, rahoittaja ei voi enää tehokkaasti kontrolloida niiden käyttötarkoitusta. Tämä tarkoittaa sitä, että varojen antajan tarkoituksesta tai tietoisuudesta huolimatta varat voivat mennä aivan laillisiinkin käyttötarkoituksiin. Vaikka varat menisivät hyväksyttävään tarkoitukseen, tämä voi vapauttaa terroristin tai terroristiryhmän käyttämään muita varoja terrorismirikosten tekemiseen.

Terroristin rahoittamista koskien pykälän 1 momentissa käytettäisiin edelleen rikosten osalta monikkoa (”terrorismirikoksia”), koska rahoitettavan henkilön tavoitteena ei ole useinkaan yksittäisen terrorismirikoksen tekeminen. Jos niin olisi, riittävästi yksilöitävissä olevan yksittäisen rikoksen rahoittaminen olisi useissa tapauksissa edellisessä pykälässä tarkoitettua terroristista rikoksen rahoittamista. Myös terroristiryhmän rahoittamiseen liittyen saatetaan joutua arvioimaan sitä, onko kyseessä tämän pykälän mukainen ryhmän yleisrahoittaminen vai jo riittävästi yksilöitävissä olevan rikoksen rahoittaminen.

Nykyisen sääntelyn tavoin pykälä sisältäisi korotetun tahallisuusvaatimuksen, jonka mukaan rahoitusteon tekijän tulee toimia rahoittaakseen varoilla terroristia tai terroristiryhmää tai tietoisena siitä, että varoilla rahoitetaan sellaista henkilöä tai ryhmää. Molemmissa tapauksissa on kysymys siitä, että rahoitusteon tekijä riittävällä varmuudella tietää sen tahon, jolle varoja annetaan tai kerätään, olevan terroristi tai terroristiryhmä. Viimeksi mainitun kohdalla kysymys olisi tietoisuudesta sellaisista seikoista, jotka 1 §:n 4 kohdan määritelmän mukaan tekevät ryhmästä terroristiryhmän ja joita on edellä käsitelty kyseisen määritelmän perusteluissa. Terrorismin rahoittamisesta tuomitseminen edellyttäisi sen toteen näyttämistä, että rahoittajan tarkoitus tai tietoisuus on kohdistunut tietyllä tavalla toimivan henkilön tai ryhmän rahoittamiseen. Myös tämän terrorismirikollisuuteen liittyvän rahoittamisrikoksen kohdalla ratkaisevaa olisi varoja antavan tai keräävän henkilön tarkoitus tai tietoisuus varojen antamisen tai keräämisen hetkellä.

Mitä tulee terroristin rahoittamiseen, rangaistusvastuun syntymiseksi olisi oltava ulkonaisesti havaittavia tai muuten todennettavia seikkoja, jotka ovat varoja antavan tai keräävän tiedossa ja joiden perusteella rahoitettavan henkilön voidaan päätellä tekevän terrorismirikoksia tai osallistuvan osallisena niiden tekemiseen. Varoja antavan tai keräävän henkilön syyllistymistä terroristin rahoittamiseen ei voitaisi yleensä päätellä mistään yksittäisestä seikasta tai tiedosta. Kysymys olisi kaikkien epäillyn rahoittamisrikoksen tutkinnassa ja myöhemmässä rikosprosessuaalisessa käsittelyssä ilmenneiden seikkojen kokonaisarvioinnista, joka kohdistuisi erityisesti rahoitettavasta henkilöstä oleviin tietoihin. Merkityksellistä kokonaisarvioinnissa olisi kaikki varoja antavan tai keräävän henkilön tiedossa oleva 2 tai 3 §:ssä tarkoitettujen rikosten tekemistä edistävä toiminta, joka ei ole vielä edistynyt riittävällä tavalla yksilöidyksi terrorismirikokseksi, jonka rahoittaminen on rangaistavaa terroristisena rikoksen rahoittamisena.

Terroristin rahoittamista mahdollisesti koskevan teon kokonaisarvioinnissa huomioon otettavia seikkoja voisivat olla esimerkiksi rahoitettavan henkilön esittämät lausumat ja uhkaukset, niin yleisesti tietoon saatetut kuin pienemmässä henkilöpiirissäkin esitetyt, joissa rahoitettava henkilö ilmaisee tehneensä, tekevänsä tai aikovansa tehdä kyseisiä rikoksia taikka osallistuvansa niiden tekemiseen. Johtopäätöksiä olisi tehtävissä myös siitä, että rahoitettava henkilö kehottaa muita tekemään terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia. Kun arvioidaan henkilön esittämien lausumien ja uhkausten merkitystä, huomiota on myös kiinnitettävä niihin olosuhteisiin, joissa niitä on esitetty, ja siihen kuinka vakavasti otettavia lausumat ja uhkaukset ovat niiden esittämisolosuhteet huomioon ottaen. Pelkkä radikalisoituminen tai epämääräisten väkivaltaan viittaavien puheiden esittäminen ei vielä johtaisi siihen, että rahoitettava henkilö katsotaan 1 momentissa tarkoitetuksi henkilöksi.

Rahoitettavaa henkilöä arvioitaessa huomioon voivat tulla lausumien ja uhkausten lisäksi otettaviksi myös muut hänen toiminnastaan saadut tiedot. Rahoittajan tiedossa saattaa esimerkiksi olla, että varat saava henkilö on epäiltynä, syytteessä tai tuomittu terrorismirikoksesta. On kuitenkin syytä samalla korostaa sitä, että säännöksellä ei leimata terroristeiksi esimerkiksi henkilöitä, jotka ovat suorittaneet rangaistuksen terroristisesta rikoksesta. Tieto aikaisemmasta rangaistuksesta olisi vain yksi rahoitettavan henkilön toiminnasta olevien tietojen kokonaisarvioinnissa huomioon otettava seikka. Merkitystä olisi myös sillä, minkä verran tuomiosta on kulunut ja onko henkilön toiminnasta olevien tietojen perusteella pääteltävissä, että hän on enää tekemisissä terroristisen toiminnan kanssa. Yksi kokonaisarvioinnissa merkityksellinen seikka voisi olla se, että rahoitettavan henkilön varat on jäädytetty varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetun lain (325/2013) nojalla terroristiseen toimintaan olevien kytkösten vuoksi, koska jäädyttäminen ilmentää

henkilön merkityksellistä yhteyttä terroristiseen toimintaan. Mutta tällöinkin varojen jäädyttämisen lisäksi tulisi olla tietoja seikoista, joiden perusteella rahoitettavan henkilön voi päätellä toimivan 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Terroristin rahoittamisen rangaistavuus ei edellyttäisi sitä, että rahoitettavan henkilön terrorismirikosten tekemiseen tai niiden tekemiseen osallistumiseen viittaava toiminta olisi jollakin tavalla käynnissä juuri varojen antamisen tai keräämisen hetkellä tai että rahoitettavan henkilön sellainen toiminta olisi muuten jatkuvakestoista.

Pykälän 1 momentin mukaan rahoitettava henkilö osallistuisi terrorismirikosten tekemiseen 5 luvun 3–6 §:ssä tarkoitettuna rikokseen osallisena. Rikoskumppanuudesta on 5 luvun 3 §:n mukaan kysymys, jos kaksi tai useammat ovat yhdessä tehneet tahallisen rikoksen. Tällöin pykälän mukaan kutakin rangaistaan rikoksen tekijänä. Tekijänä tuomitaan 5 luvun 4 §:n mukaan myös se, joka on tehnyt rikoksen käyttäen välikappaleena toista, jota ei voida rangaista ainakaan siitä rikoksesta. Jos henkilö toimii 1 §:n 4 kohdassa tarkoitetussa terroristiryhmässä, varojen antaminen tai kerääminen hänelle voisi toteuttaa 1 momentin mukaisen terroristiryhmän rahoittamisen tunnusmerkistön. Jos rahoitettava henkilö toimii yhdessä toisen henkilön kanssa rikoskumppanina tai jos useamman henkilön toimiessa yhdessä 1 §:n 4 kohdassa olevat terroristiryhmän määritelmän osatekijät terrorismirikosten tekemistä lukuun ottamatta eivät täyty, varojen antaminen tai kerääminen olisi terroristin rahoittamista, jos kysymys ei olisi jo riittävästi yksilöidyn terrorismirikoksen rahoittamisesta.

Pykälän 1 momentissa viitattavan 5 luvun 5 §:n mukaan yllytyksestä tuomitaan kuten tekijä se joka tahallaan taivuttaa toisen tahallisen rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemiseen. Tässä tapauksessa rahoitettavan henkilön toiminta olisi siis sen kaltaista, että tämä yllyttää toisia henkilöitä tekemään terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia. Momentin mukaan terroristin rahoittaminen voisi lisäksi siis koskea varojen antamista tai keräämistä sellaiselle henkilölle, joka toimii avunantajana eli 5 luvun 6 §:n mukaisesti ennen rikosta tai sen aikana neuvoin, toimin tai muilla tavoin auttaa toista tahallisen rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemisessä. Viimeksi mainitun pykälän sanamuodon (”tai muilla tavoin”) mukaisesti avunantona voivat tulla rangaistaviksi moninaiset toisen rikoksen tekemistä edistävät toimet. Pykälän 1 momentin viittaus 5 luvun 3–6 §:ään ei tarkoittaisi sitä, että rahoitettavan henkilön tarvitsisi toimia kaikkien viitattujen pykälien mukaisena rikokseen osallisena. Riittävää olisi, että hän toimisi jossakin osallisen ominaisuudessa.

Kun terroristiryhmän rahoittaminen säädettiin rangaistavaksi, korostettiin sitä, että kyseinen rikos edellyttää oikeudenvastaisuutta (HE 18/2014 vp, s. 32/II). Mainittua rikosta pidettiin lähtökohtaisesti oikeudenvastaisena, eikä oikeudenvastaisuuden tunnusmerkkiä ollut tarpeen sisällyttää rangaistussäännökseen.

Samat oikeudenvastaisuuteen liittyvät näkökohdat koskevat myös terroristin rahoittamista, jonka senkin oikeudenvastaisuus seuraisi rikoksen edellyttämästä korotetusta tahallisuusvaatimuksesta. Terroristin rahoittamisessa rahoittaja varoja antamalla tai keräämällä tahallaan edistää sitä, että terrorismirikosten tekeminen tai niiden tekemiseen osallistuminen rikokseen osallisena mahdollistuu rahoitettavan henkilön varojen lisääntymisen kautta. Mainittu tarkoitus puuttuisi varoja kohdennetusti laillisiin tarkoituksiin antavilta tai keräämiltä rahoittajilta. Varoja antavilla tai keräävillä henkilöillä ei välttämättä edes ole sellaisia tietoja varoja saavasta henkilöstä tai hänen toiminnastaan, että rahoittajan tieten voisi katsoa perustellusti olevan kysymys terrorismirikoksia tekevästä tai niiden tekemiseen osallistuvasta henkilöstä.

Todetun perusteella esimerkiksi perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaisen välttämättömän toimeentulon tai huolenpidon turvaamiseksi tehdyt suoritukset eivät sellaisinaan kuuluisi 1 momentin soveltamisalaan riippumatta siitä, keneltä sellaiset suoritukset tulevat. Terroristin rahoittamisen rangaistavuus ei myöskään lähtökohtaisesti estäisi ketään hankkimasta perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaisesti toimeentuloa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla.

Jo terrorismin rahoittamisen rangaistavaksi säätämisen yhteydessä todettiin, että rangaistavaa ei ole esimerkiksi varojen luovuttaminen humanitaariseen keräykseen, jolla rahoitetaan kehitystä alueella, jolla oletetun terroristiryhmän epäillään toimivan (HE 43/2002 vp, s. 28/II). Sen jälkeen on entisestään korostunut kansainvälisen humanitaarisen oikeuden merkitys terrorismirikoksia koskevien rangaistussäännösten säätämistä ja soveltamisalaa rajoittavana tekijänä. Terrorismirikoksina ei pidetä aseellisen selkkauksen yhteydessä tehtyjä tekoja, joihin kansainvälinen humanitaarinen oikeus soveltuu ja jotka ovat sen mukaan laillisia. Terrorismirikosten piiriin ei myöskään kuulu kansainvälisessä oikeudessa tunnustettujen humanitaarisen avun järjestöjen toimittama humanitaarinen apu.

Kansainväliseen humanitaariseen oikeuteen ja terrorismin rahoittamiseen ei voida edelleenkään olettaa liittyvän merkittäviä rajanvetokysymyksiä. Huomioon on otettava se, että terrorismin rahoittamiseen syyllistyisi henkilö, joka antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan henkilöä, joka tekee terrorismirikoksia tai osallistuu niiden tekemiseen rikokseen osallisena, tai

rahoitetaan terroristiryhmää. Terrorismirikosten tekemisen edistämiseen liittyvä rahoittajan tarkoitus tai tietoisuus selkeästi erottaisi rahoitettavan toiminnan sellaisesta hyväksyttävästä toiminnasta, joka kuuluu kansainvälisen humanitaarisen avun piiriin.

Myös terrorismin rahoittamista arvioitaessa saatetaan joissakin tilanteissa joutua arvioimaan sitä, onko kyseessä yksi vai useampi rahoittamisrikos. Tässäkin tapauksessa kysymys ratkaistaisiin noudattaen luonnollista katsantokantaa, jonka mukaan merkityksellistä on tekojen ajallinen ulottuvuus ja se, miten kiinteästi teot liittyvät toisiinsa. Henkilön ja ryhmän rahoittamista koskevat teot olisivat lähtökohtaisesti erillisiä tekoja, kun taas samaan henkilöön kohdistuvat useammat rahoitusteot tai samaan ryhmään kohdistuvat useammat rahoitusteot voisivat joissakin tapauksessa muodostaa yhden rikoksen. Jos niin olisi, rahoituksen pitkäkestoisuus voitaisiin ottaa rangaistuksen määräämisessä ankarampaan rangaistukseen johtavana seikkana.

Terrorismin rahoittamisesta tuomittaisiin vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään kuusi vuotta. Tämä rangaistusasteikko olisi sama kuin terroristin rahoittamisella ja terroristiryhmän rahoittamisella on rikoslain nykyisen luvun 5 a ja 5 b §:n mukaan. Rangaistuksen määrääminen tapahtuisi tämänkin rikoksen kohdalla rikoslain 6 luvun säännöksiä noudattaen. Sen luvun 4 §:ssä säädetyn yleisperiaatteen mukaan lähtökohtana on konkreettisen rikoksen rangaistusarvo, joka riippuu teon vahingollisuudesta ja vaarallisuudesta, teon vaikuttimista sekä rikoksesta ilmenevästä muusta tekijän syyllisyydestä. Terrorismin rahoittamisesta rangaistusta määrättäessä merkityksellisiä olisivat erityisesti rahoittamisen kesto, annettujen tai kerättyjen varojen yhteismäärä sekä mainittuihin seikkoihinkin liittyen varojen merkitys rikollisen terroristisen toiminnan edistämisen kannalta.

Terrorismin rahoittamisen tunnusmerkistö ei edellyttäisi annettavilta tai kerättäviltä varoilta mitään vähimmäismäärää, joten määrä voi olla pienikin. Toisaalta huomioon olisi otettava rahoitettavan toiminnan vaarallisuus ja se, että pienikin rahamäärä voi joissakin tilanteissa ratkaisevasti edistää terroristin tai terroristiryhmän terroristista rikollista toimintaa. Edellä 34 luvun 12 §:n perusteluissa käsitellyt 6 luvun säännökset mahdollistavat tietyin edellytyksin vähimmäisrangaistusta lievemmän vankeusrangaistuksen tuomitsemisen, sakon tuomitsemisen tai joissakin tilanteissa jopa tuomitsematta jättämisen.

Pykälän 2 momentin mukaan, nykyisen luvun 5 a §:n 2 momentin ja 5 b §:n 2 momentin tavoin terrorismin rahoittamisen yritys olisi rangaistava. Tältä osin sovellettaisiin rikoslain 5 luvun säännöksiä yrityksestä. Luvun 1 §:n 2 momentin mukaan teko on pääsääntöisesti edennyt yritykseksi, kun tekijä on aloittanut rikoksen tekemisen ja saanut aikaan vaaran rikoksen täyttymisestä.

Rikoksen yrityksestä voi varojen antamista koskevan tekotavan osalta olla kysymys silloin, kun varat eivät ole vielä päätyneet sille henkilölle tai ryhmälle, jolle ne on tarkoitettu. Keräämistä koskevan tekotavan osalta yritys voi olla käsillä, kun tekijä on ryhtynyt keräämistoimiin aikomuksin, että kerätyt varat toimitetaan pykälän 1 momentissa tarkoitetulle henkilölle tai ryhmälle. Terrorismin rahoittaminen olisi varojen antamisen osalta täyttynyt, kun varat ovat tulleet terroristin tai terroristiryhmän haltuun. Varojen keräämisen osalta rikos täyttyisi, kun kerääjä on saanut varata haltuunsa ja hänen tarkoituksenaan on, että varat toimitetaan terroristille tai terroristiryhmälle.

Nykyisen luvun 5 a §:n 3 momentin ja 5 b §:n 3 momentin mukaan niissä pykälissä edellä säädettyä ei sovelleta, jos teko on rangaistava 5 §:n (terrorismirikoksen rahoittaminen) mukaan tai teosta säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus. Tällaista toissijaisuuslauseketta ei tähänkään pykälään otettaisi. Toissijaisuuslausekkeen poistaminen ei kuitenkaan tarkoittaisi sitä, että siinä todettu on merkityksetöntä. Etusijan saisi terroristista rikoksen rahoittamista koskeva 10 § tilanteissa, joissa on kysymys nimenomaan rikoksen rahoittamisesta. Terroristiryhmän rahoittaminen ei olisi 6 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettua olennaisen tehtävän hoitamista ja terroristiryhmän toimintaan osallistumista. Muutenkin terrorismin rahoittamista koskevalla pykälällä olisi siinä määrin oma tiettyjen henkilöiden tai ryhmien rahoittamiseen erityissäännöksenä liittyvä soveltamisalansa, että päällekkäisyyttä luvun muiden säännösten kanssa ei pääse syntymään eikä myöskään nykyisen sääntelyn mukaista rangaistusten ankaruusvertailua tarvitse suorittaa.

Jos terrorismin rahoittamisen yhteydessä samalla luovutetaan varoja varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetun lain 7 §:ssä säädettyä varojen luovuttamiskieltoa rikkoen, molempien rikosten tunnusmerkistöjen täyttyessä varoja luovuttava henkilö olisi tuomittava terroristin rahoittamisesta ja varojen luovuttamiskiellon rikkomisesta. Kyseisen lain 18 §:n mukaan luovuttamiskieltoa rikkova varojen luovuttaja tuomitaan rikoslain 46 luvun 1–3 §:n nojalla säännöstelyrikoksesta, törkeästä säännöstelyrikoksesta tai lievästä säännöstelyrikoksesta.

12 §. *Terroristinen matkustaminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin rangaistavaksi se, että henkilö matkustaa toiseen valtioon tehdäkseen siellä tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen. Terroristisesta matkustamisesta tuomittaisiin vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

Pykälän 1 momentti korvaisi nykyisen luvun 5 c §:n 1 momentin, josta se poikkeaisi kahdella tavalla. Nykyisen säännöksen mukaan matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomitaan se, joka matkustaa toiseen valtioon tehdäkseen siellä 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c, 5, 5 a, 5 b tai 5 e §:ssä tarkoitetun rikoksen, jollei teko ole jonkin mainitun pykälän mukaan rangaistava. Uuden säännöksen mukaan tekijän olisi matkustettava tehdäkseen tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen. Tämä muutos laajentaisi rangaistavuuden alaa siten, että rangaistavaksi tulisi myös matkustaminen seuraavassa pykälässä säänneltävän terroristisen matkustamisen edistämisen tekemiseksi. Tämä voisi koskea esimerkiksi tapauksia, joissa henkilö matkustaa toiseen valtioon edistääkseen siellä matkajärjestelyitä tekemällä, matkan esteitä poistamalla tai muulla vastaavalla tavalla siellä olevan henkilön matkustamista terrori-iskun tekemisen tarkoituksessa Suomeen. Toinen muutos nykyiseen sääntelyyn verrattuna olisi toissijaisuuslausekkeen poistaminen.

Ilmaisulla ”tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen” tarkoitettaisiin sitä, että matkustamisen rangaistavuus kattaisi myös ne tilanteet, joissa ei ole matkustamisen hetkellä varmaa, minkä tämän luvun mukaisen rikoksen tekemiseen matkustamisen jälkeen päädyttäisiin. Muutos olisi samanlainen, joka tehtäisiin terroristista rikoksen rahoittamista koskien. Matkustajalla tulisi kuitenkin olla tarkoitus tehdä jokin luvussa rangaistavaksi säädetty rikos. Matkustamisen tarkoituksena ollut rikos ei ole näissä tilanteissa välttämättä jälkeenpäin yksilöitävissä rikoksen (rikosnimikkeen) tarkkuudella. Kysymys olisi näin ollen itse asiassa matkustamisesta luvussa rangaistavaksi säädettyä rikollista toimintaa varten. Matkaan lähdettäessä voi olla vaihtoehtoisia tulevia toimintamalleja, jotka ovat matkaan lähdettäessä matkustajan tiedossa ja joiden mukaan hän saattaisi esimerkiksi päätyä osallistumaan terroristiryhmän toimintaan taikka antamaan tai vastaanottamaan terroristista koulutusta. Sattumanvaraista voi olla, minkä tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseen matkustava henkilö lopulta päätyisi, jos hän tekisi jonkun sellaisen rikoksen kohdemaassa. Mahdollista voisi toki olla sekin, että matkustamisteon hetkellä on hyvinkin tarkkaan selvillä se, minkä tämän luvun mukaisen rikoksen tekemiseksi henkilö matkustaa kohdemaahan.

Matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten edellyttäisi tahallisuutta ja todetun tarkoitustunnusmerkin vuoksi korotettua tahallisuusvaatimusta. Matkustamisrikoksen luonne muita terrorismirikoksia valmistelevana tekona ilmaistaisiin muun terroristisen rikoksen tekemistä ilmaisevalla subjektiivisella tunnusmerkillä

”tehdäkseen siellä tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen”. Edellä jo todettiin rikoksen yksilöinnille asetettavista vaatimuksista. Matkustamisrikoksen kohdalla ei käytettäisi ilmaisua ”rikoksen tekemistä varten”, jota käytettäisiin lukuisissa edeltävissä luvun rangaistussäännöksissä. Vaikka kysymyksessä olevan matkustamisen seurauksena kohdevaltiossa voidaan edistää toisen tai toisten tekemää terroristista rikosta, se näkökohta tulisi katettua sillä, että pykälän 1 momentissa tarkoitettu matkustaminen voi koskea kaikkia luvun mukaisia rikoksia. Näin ollen katetuiksi tulevat myös sellaiset luvun rikokset, joilla edistetään toisen tai toisten tekemää terroristista rikosta. Luvun 4–11, 13 ja 14 §:ssä rangaistavaksi säädettävien rikosten piiri olisi laaja käsittäen tekoja, jotka voivat olla hyvinkin etäällä terrorismirikoksen tekemisestä.

Pykälän 1 momentti soveltuisi kaikkeen siinä kuvattuun matkustamiseen riippumatta matkustajan kansalaisuudesta tai asuinpaikasta taikka matkan lähtövaltiosta tai kohdevaltiosta. Tämä liittyy terroristisen rikosten kansainvälisen rikoksen luonteeseen 1 luvun 7 §:n 3 momentin mukaisesti. Rangaistavaa momentin mukaan olisi siis myös palaaminen tai muu matkustaminen Suomeen terroristisen rikoksen tekemisen tarkoituksessa.

Pykälän 1 momentin osalta seuraavassa nojaudutaan pitkälti siihen, mitä on todettu matkustamisrikoksen rangaistavaksi säätämisen yhteydessä (HE 93/2016 vp, s. 36 ja 37) ja rikosta koskevan rangaistussäännöksen muuttamisen yhteydessä (HE 30/2018 vp, s. 104 ja 105).

Matkustamisen rangaistavuus edellyttäisi sitä, että matkustaminen jatkuu yhtenäisesti sen aloittamisen jälkeen. Saman matkan eri osista ei myöskään rangaistaisi useina rikoksina osien muodostaessa kiinteän kokonaisuuden. Rangaistavan matkustamisen piiriin kuuluisivat, paitsi kulkuvälineiden vaihtamiset, myös tilanteet, joissa matkustaja joutuu pysähtymään esimerkiksi matkan jatkamisen edellytysten selvittämiseksi tai esteiden poistamiseksi. Tällaisia pysähdyksiä koskien mitään kiinteää aikarajaa ei voida asettaa sille, milloin matkan voidaan katsoa luontevasti muodostavan yhtenäisen kokonaisuuden. Se riippuisi tapauskohtaisista olosuhteista. Tyypillisesti säännöksen soveltamisalaan kuuluisivat kuitenkin tapaukset, joissa matkasuunnitelma on selvillä jo matkalle lähdettäessä ja matka sen mukaisesti jatkuu keskeytyksettä kohdevaltioon asti.

Pykälän 1 momentin mukainen matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten täyttyisi, kun tekijä on saapunut valtioon, jossa hänellä on tarkoitus tehdä terrorismirikos. Tässä yhteydessä saapumisella tarkoitettaisiin sitä, että matkustajalla on mahdollisuus astua valtion maaperälle. Tämä riippuisi matkustamistavasta, jonka perusteella rikos täyttyisi esimerkiksi henkilön saapuessa lentokoneella

lentokentälle, laivalla satamaan tai muulla matkustustavalla maarajan yli. Lähtökohtaisesti jokainen momentin mukaisessa tarkoituksessa tapahtunut matkustaminen muodostaisi oman rikoksensa.

Jos 1 momentin mukaisesti toiseen valtioon matkustava luopuisi valtioon saapumisen ja rikoksen täyttymisen jälkeen tarkoituksestaan tehdä valtiossa terroristinen rikos, kysymykseen ei enää tulisi rikoslain 5 luvun 2 §:n mukainen tehokas katuminen. Tämä koskisi muitakin luvussa rangaistavaksi säädettäviä rikoksia niiden tultua täytetyiksi. Rikoslain 6 luvun säännösten mukaisesti todistettavasti tapahtunut tulevan rikoksen tekemisestä luopuminen voisi kuitenkin vaikuttaa lieventävästi rangaistuksen määräämisessä ja jopa johtaa tuomitsematta jättämiseen. Näiltä osin voidaan nostaa esiin etenkin 6 luvun 6 §:n 3 kohta ja siihen viittaava saman luvun 12 §:n 4 kohta.

Pykälän 1 momentilla ei säädettäisi rangaistavaksi matkustamista tiettyihin valtioihin tai tietyille esimerkiksi terroristijärjestön hallitsemille alueille. Valtiolla tarkoitettaisiin myös alueita, joissa esimerkiksi terroristijärjestön toimintaan liittyvän aseellisen konfliktin johdosta valtiolliset rakenteet eivät toimi normaalilla tavalla tai joissa alueen ei voida katsoa olevan laillisen hallinnon hallinnassa. Valtion ollessa matkustamiskohteena rangaistavuuden ulkopuolelle jäisi matkustaminen millekään valtiolle kuulumattomalle alueelle. Tällä rajauksella ei voida olettaa olevan mainittavaa käytännön merkitystä.

Matkustamisen tarkoituksena tulisi nimenomaan olla terroristisen rikoksen tekeminen. Tältä osin on syytä kiinnittää huomiota siihen, että luvun terrorismirikoksiin liittyy luvun 1 §:n 2 kohdassa määritetty terroristinen tarkoitus. Luvun 2 ja 3 §:n mukaisiin terrorismirikoksiin tämä tarkoitus liittyy suoraan ja muihin luvussa rangaistavaksi säädettyihin rikoksiin välillisesti sitä kautta, että niillä edistetään terrorismirikoksen eli terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tai terroristisessa tarkoituksessa tehdyn radiologista asetta koskevan rikoksen tekemistä. Pykälän 1 momentin piiriin eivät kuuluisi tilanteet, joissa ulkomaille matkustetaan tarkoituksessa tehdä muita rikoksia kuin terrorismirikoksia taistelujen tai aseellisten konfliktien yhteydessä. Sellaisissa tilanteissa saatetaan matkustamisen seurauksena syyllistyä esimerkiksi rikoslain 11 luvussa rangaistaviksi säädettyihin sotarikoksiin taikka rikoslain 21 luvussa rangaistaviksi säädettyihin henkeen tai terveyteen kohdistuviin rikoksiin. Muutenkaan taistelujen tai aseellisten konfliktien alueelle matkustaminen ei yksinään osoittaisi tarkoitusta tehdä terroristinen rikos matkakohteessa.

Nykyisen luvun 5 c §:n 1 momentin toissijaisuuslausekkeen mukaan matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten ei tuomita, jos matkustava henkilö tekee kohdevaltiossa jonkin pykäläviittausten mukaisen rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen. Toissijaisuuslauseketta ei otettaisi pykälän 1 momenttiin syistä, joiden vuoksi sellaisista lausekkeista luovuttaisiin edeltävienkin pykälien kohdalla. Poistaminen ei tarkoittaisi sitä, että toissijaisuuslausekkeessa todettu olisi merkityksetöntä. Matkustamisrikos olisi edelleen terroristisen rikosten tekemistä edistävä valmisteluluonteinen rikos, josta ei erikseen rangaistaisi, jos matkustaja tekee kohdevaltiossa jonkin terroristisen rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen.

Pykälän 2 momentin mukaan terroristisesta matkustamisesta tuomittaisiin myös se, joka tehdäkseen tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu. Vastaavaa säännöstä ei ole nykyisessä luvussa. Pykälän 1 momentin lisäksi tällä säännöksellä puututtaisiin terroristiseen vierastaistelijailmiöön, jolle kansainvälisten velvoitteiden (Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselma 2178 (2014) ja Euroopan neuvoston lisäpöytäkirja) mukaisesti on ominaista, että henkilö toimii terrorismirikosten tekemisen tarkoituksessa valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän pysyvästi asu.

Pykälän 2 momentti koskisi tilanteita, joissa henkilöllä ei vielä matkustamisen aikaan ole terroristisen rikoksen tekemisen tarkoitusta, mutta sellainen tarkoitus syntyy hänen oleskellessaan vieraassa valtiossa. Tällaisen tarkoituksen syntymiseen voi vaikuttaa esimerkiksi se, että henkilö on jo ennen matkustamista saattanut altistua terroristisille vaikutteille tai altistuu niille matkustamiskohteessa. Matkustamiskohteessa saattaa muutenkin tapahtua jotakin sellaista, joka synnyttää tekijässä terroristisia aikomuksia tai vahvistaa niitä niin, että hänen voidaan sen jälkeen katsoa oleskelevan tehdäkseen jonkin tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen. Momentissa tarkoitetulta oleskelulta ei edellytettäisi yhtäjaksoisuutta, henkilö voisi välillä poistua kysymyksessä olevalta alueelta. Momentin mukainen rikos täyttyisi, kun henkilölle syntyisi terroristisen rikoksen tekemisen tarkoitus hänen oleskellessaan valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu.

Kysymys olisi oleskelurikoksenkin tapauksessa 1 momentin tavoin korotetusta tahallisuusvaatimuksesta. Myös tehokasta katumista, tekijän tarkoituksen liittymistä nimenomaan terroristisen rikoksen tekemiseen ja tarkoitukseen liittyvän terroristisen rikoksen yksilöintiä koskien voidaan viitata edellisen momentin perusteluihin. Edellisen momentin tavoin pätisi myös se, että jos henkilö tekee oleskelun yhteydessä luvussa rangaistavaksi säädetyn terroristisen rikoksen tai sellaisen rikoksen rangaistavan yrityksen, häntä ei erikseen tuomittaisi terroristisesta matkustamisesta.

Oleskelun säätämisellä rangaistavaksi 2 momentin mukaisesti ei kriminalisoitaisi esimerkiksi pelkkää oleskelua terroristijärjestön tai -ryhmän hallitsemalla alueella ilman terroristisen rikoksen tekemisen tarkoitusta. Toisaalta säännös ei olisi sidottu tiettyisiin alueisiin, vaan rangaistavaa olisi momentin mukainen oleskelu missä tahansa valtiossa ja missä tahansa alueella.

Pykälän 2 momentin mukaista toimintaa arvioitaessa saatetaan joutua arvioimaan sitä, onko kyseessä yksi vai useampi terroristinen matkustaminen. Lähtökohtaisesti momentin mukaisen tarkoituksen syntymisen jälkeen tekijän toiminta kattaisi vain yhden rikoksen, vaikka hänen tarkoituksensa oleskelun aikana laajentuisi kattamaan muitakin terroristisia rikoksia kuin alun perin tarkoituksen piiriin on kuulunut. Näin voidaan katsoa varsinkin siinä tapauksessa, jossa tekijän tarkoituksen piiriin voisi kuulua useita tämän luvun mukaisia rikoksia ja jossa rikos ei ole vielä yksilöitävissä rikoksen (rikosnimikkeen) tarkkuudella. Näin voitaisiin katsoa siitäkin huolimatta, että tekijä tarkoituksen syntymisen jälkeen väliaikaisesti poistuisi alueelta. Tekijän tarkoitukseen liittyvien rikosten lukumäärä ja vakavuustaso eli tarkoitukseen liittyvä terroristinen rikollinen toiminta voitaisiin ottaa huomioon rangaistuksen määräämisessä niin, että tarkoituksen piiriin kuuluvien mahdollisten rikosten lukuisuus ja erityinen vakavuus voisi johtaa tavanomaista ankarampaan rangaistukseen.

Pykälän molempien momenttien mukaisesta terroristisesta matkustamisesta tuomittaisiin vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi. Vähimmäisrangaistus olisi rikoslain 2 c luvun 2 §:n 2 momentin mukaisesti 14 päivää vankeutta. Rangaistusasteikko ankaroituisi verrattuna nykyisen luvun 5 c §:ään, jonka mukaan matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomitaan sakkoon tai enintään kahden vuoden vankeusrangaistukseen. Muutos perustuisi matkustamisrikoksen rangaistusarvon yleiseen uudelleenarviointiin, jonka tuloksena korostetaan kyseisen rikoksen paheksuttavuutta ja vaarallisuutta.

Merkittävää rangaistuslajin valinnan ja rangaistuksen mittaamisen kannalta olisi se, minkälaisessa suhteessa pykälän mukainen teko on terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen. Rangaistus olisi muutenkin suhteutettava matkustamisen tarkoituksena olevaan terroristiseen rikokseen siltä osin kuin matkustamisella edistettävä rikos on ollut yksilöitävissä rangaistuksen määräämisellä hetkellä. Matkustamisrikos olisi lähtökohtaisesti ankarammin rangaistava silloin, kun matkustamisen tai oleskelun tarkoituksena on suoraan tehdä terrorismirikos kohde- tai oleskeluvaltiossa. Tämä koskisi etenkin tilanteita, joissa on kysymys henkeen ja terveyteen kohdistuvista terrori-iskuista. Toisaalta terrorismirikosten tekemistäkin edistävät tämän luvun mukaiset muut terroristiset rikokset voivat olla hyvinkin vakavia rikoksia. Esimerkkinä voi mainita matkustamisen suuren henkilöryhmän kouluttamista tai värväämistä varten. Rangaistuksen määräämisessä vakaviksi arvioitavia voivat olla myös matkustamisrikokset, jotka liittyvät terroristiryhmän toimintaan osallistumiseen tai varainkeruuseen koskien terroristista rikoksen rahoittamista.

Nykyisen luvun 5 c §:stä poiketen terroristisesta matkustamisesta ei voitaisi enää tuomita sakkoa. Vankeusrangaistuksen tuomitseminen voisi joissakin tilanteissa muodostua liian ankaraksi. Tämän lain 6 luvun säännösten mukaisesti on mahdollista tuomita sakkoa silloinkin, kun se ei ole rangaistusasteikon mukaan mahdollista. Tämä vaihtoehto on kuitenkin tarkoitettu poikkeuksellisissa tilanteissa käytettäväksi. Kyseisen luvun merkityksellisiä säännöksiä on käsitelty edellä 34 luvun 12 §:n perusteluissa.

Pykälän 3 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitetun rikoksen yritys olisi rangaistava. Koska rikos täyttyisi vasta matkustajan saapuessa kohdevaltioon, teko olisi yritysvaiheessa siihen asti. Yrityksen alaraja määräytyisi sen mukaan, milloin on rikoslain 5 luvun 1 §:n 2 momentin mukaisesti aloitettu rikoksen tekeminen ja saatu aikaan vaara rikoksen täyttymisestä. Rikoksen tekemistä on tässä tapauksessa nimenomaan matkustaminen. Lisäksi on otettava huomioon se, että vaaralla mainitussa säännöksessä tarkoitetaan konkreettista vaaraa rikoksen täyttymisen suhteen (HE 44/2002 vp, s. 137/I). Viimeksi mainittu edellyttää sitä, että rikoksen täyttyminen on tekotilanteessa tosiasiallisesti mahdollista ja myös käytännössä uskottava vaihtoehto.

Pykälän 1 momentissa tarkoitetun matkustamisrikoksen luonne ja rikosoikeudellisesti merkityksellisen yrityksen käsitteen sisältö puhuvat sen puolesta, että teko on edennyt yritysvaiheeseen matkustamisen alkaessa. Matkan voidaan katsoa alkavan, kun henkilö lähtee kotoaan tai muusta paikasta (esimerkiksi työpaikka), jossa hän oleskelee välittömästi ennen matkan alkamista. Jos matka keskeytyy rikoksentekijästä riippumattomista satunnaisista syistä (esimerkiksi matkustaja otetaan kiinni jo lähtömaassa tai valtioiden viranomaisten yhteistoiminnan perusteella matkan aikana ennen määränpäähän saapumista), tekijää kuitenkin voitaisiin rangaista yrityksestä.

13 §. *Terroristisen matkustamisen edistäminen.* Pykälän 1 momentin mukaan tuomittaisiin rangaistukseen se, joka edistääkseen 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua terroristista matkustamista neuvoin, toimin tai muilla tavoin auttaa toista. Terroristisen matkustamisen edistämisestä tuomittaisiin sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettuun tekoon ei sovellettaisiin 5 luvun 6 §:n säännöksiä avunannosta.

Pykälä korvaisi nykyisen luvun 5 d §:n terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisestä. Pykälän 1 momentissa pykäläviittaus muutettaisiin kohdistumaan edellisen pykälän 1 momenttiin, samalla 1 momentissa muutettaisiin edistettävän rikoksen nimike. Pykälän 2 momentti vastaisi nykyisen pykälän 2 momenttia. Seuraavassa todettu pitkälti noudattaa sitä, mitä aikanaan on todettu nykyisen pykälän säätämisen yhteydessä (HE 30/2018 vp, s. 105 ja 106).

Terroristisen matkustamisen edistäminen on avunantoluonteinen teko, jonka säätämistä erilliseksi rikokseksi edellyttivät terrorismirikosdirektiivin 10 ja 13 artikla. Tämän vuoksi rikoksen tunnusmerkistössä on hyödynnetty 5 luvun 6 §:ssä säädettyä avunannon tekotapojen kuvausta. Mainitusta säännöksestä poiketen matkustamisrikoksen edistämisrikoksen rangaistavuus ei kuitenkaan edellyttäisi sitä, että edistettävä teko eli matkustamisrikos tai sen rangaistava yritys tehdään.

Matkustamisrikoksen edistämisrikoksen tekijän tarkoituksena olisi edistää 12 §:n 1 momentissa tarkoitetun rikoksen eli matkustamisrikoksen tekemistä. Tämä edellyttäisi paitsi tahallisuutta sitä koskevien yleisten sääntöjen perusteella, myös korotettua tahallisuusvaatimusta tarkoitustunnusmerkin vuoksi. Tahallisuuden tulisi ulottua matkustamisen tarkoitukseen asti.

Pykälän 1 momentin sanamuodon (”tai muilla tavoin”) perusteella rangaistaviksi voisivat tulla moninaiset matkustamisrikoksen tekemistä edistävät matkajärjestelyihin liittyvät toimet. Niihin voivat kuulua esimerkiksi matkalippujen hankkiminen sekä matkustusreitin ja muiden matkan yksityiskohtien suunnitteleminen. Matkustamisrikoksen rahoittaminen ei olisi rangaistavaa tämän pykälän nojalla, vaan sellaiseen rahoittamiseen sovellettaisiin terroristisen rikoksen rahoittamisena koskevan 10 §:n 1 momenttia.

Terroristisen matkustamisen edistämisen rangaistavuus ei edellyttäisi sitä, että edistettävä matkustamisrikos on yksityiskohtaisesti yksilöity tekoajan eli matkustamisen ajankohdan suhteen. Myöskään matkustamiskohteen ei tarvitsisi olla vielä selvillä esimerkiksi tilanteessa, jossa matkustamisrikoksen tarkoituksena olevan terrorismirikoksen toteuttamispaikaksi on vaihtoehtoisia kohteita. Matkustamisrikosta edistävä henkilö saattaisi toimia siis rikosoikeudellisesti merkityksellisellä tavalla jo silloin, kun matkustamisrikoksen kohdevaltio ei vielä ole tarkkaan tiedossa. Terroristisen matkustamisen edistämisen rangaistavuus ei edellyttäisi sitä, että matkustamiskohteessa tehtävän terrorismirikoksen yksityiskohdat olisivat selvillä tai tekijän tiedossa edistämisrikosta tehtäessä. Tältä osin voidaan viitata siihen, mitä edellä on todettu 12 §:n 1 momentin perusteluissa koskien terroristisen matkustamisen tarkoituksena olevan terroristisen rikoksen yksilöintiä.

Jos matkustamisrikosta edistävä henkilö tekisi muita rikoksia matkaa edistääkseen (esimerkiksi väärentää matkustusasiakirjoja), hänet olisi tuomittava sekä edistämisrikoksesta että niistä muista rikoksista, joita hän tekee matkustamisen edistämisen tarkoituksessa. Matkustamisrikoksen edistäminen saattaisi myös olla osa sellaista usean henkilön laatimaa suunnitelmaa, jonka tekeminen on rangaistavaa 4 §:n 1 kohdan mukaisena terrorismirikoksen valmisteluna. Tällöin matkustamisrikoksen edistämisrikoksen tekijää ei tuomittaisi erikseen edistämisrikoksesta.

Pykälän 1 momentin mukaan matkustamisrikoksen edistämisrikoksella autettaisiin ”toista”. Tämä ei tarkoita sitä, että myöskään avustettavan henkilön tarvitsisi olla välttämättä yksilöity. Esimerkiksi terroristiorganisaation puitteissa tapahtuvassa toiminnassa matkasuunnitelman tekijän tiedossa ei välttämättä ole se, kuka matkustamisrikoksen loppujen lopuksi tulee tekemään. Toisaalta rangaistavalta edistämiseltä kuitenkin edellytettäisiin, että sen voidaan perustellusti olettaa edistävän konkreettisen matkustamisrikoksen tekemistä.

Matkustamisrikoksen edistämisrikoksesta tuomittaisiin sakkoon tai enintään kahden vuoden vankeuteen. Rangaistusasteikko ankaroituisi verrattuna nykyisen luvun 5 d §:ään, jonka mukaan terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisestä tuomitaan sakkoon tai enintään yhden vuoden vankeusrangaistukseen. Enimmäisrangaistuksen korottaminen perustuisi matkustamisrikoksen rangaistusarvon yleiseen uudelleenarviointiin, jonka tuloksena korostetaan kyseisen rikoksen paheksuttavuutta ja vaarallisuutta. Nykyistä laajempi rangaistusasteikko mahdollistaisi paremmin sen huomioon ottamisen, minkälaista terroristista rikollista toimintaa varten edistettävä matkustaminen tapahtuu.

Matkustamisrikoksen edistämisrikoksesta määrättävä rangaistus riippuisi siitä, kuinka merkittävästi matkustamista edistetään, ja erityisesti siitä, minkälaisessa yhteydessä edistämisteko on kaiken terrorismirikollisuuden tavoitteena olevaan terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen. Jo neuvojen antaminen saattaa vaihdella jonkin yksittäisen matkaa koskevan yksityiskohdan selvittämisestä laajan ja perusteellisen matkasuunnitelman tekemiseen. Matkustamisrikoksen edistämisrikos saattaisi toisaalta liittyä matkustamisrikokseen, joka on vielä suhteellinen etäinen suhteessa terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen (matkustaja on esimerkiksi menossa keräämään varoja koulutuksen antamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten), mutta toisaalta edistettävä matkustaminen saatetaan tehdä jo tarkoituksessa tehdä suoraan kohdevaltiossa laajamittainen terrori-isku.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin edelleen selvyyden vuoksi, että 1 momentissa tarkoitettuun tekoon ei sovelleta 5 luvun 6 §:n säännöksiä avunannosta. Tällä tarkoitetaan sitä, että henkilöä ei voida samanaikaisesti tuomita sekä avunannosta että tämän pykälän mukaisesta edistämisrikoksesta.

14 §. *Terroristinen julkinen kehottaminen.* Pykälän 1 momentin mukaan olisi se, joka joukkotiedotusvälinettä käyttäen tai julkisesti väkijoukossa taikka yleisesti tietoon saatetussa kirjoituksessa tai muussa esityksessä kehottaa tai houkuttelee värväytymiseen terroristiryhmään tai tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseen siten, että kehotus tai houkuttelu on omiaan aiheuttamaan värväytymisen tai mainitun rikoksen tekemisen, tuomittava terrorismirikokseen liittyvästä julkisesta

kehottamisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Pykälän 2 momentin mukaan, jos kehottaminen tai houkutteleminen aiheuttaa sen, että tässä luvussa rangaistavaksi säädetty rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, sovelletaan 5 luvun säännöksiä osallisuudesta rikokseen.

Pykälä korvaisi nykyisen luvun 5 e §:n. Pykälän 1 momentti vastaisi muuten mainitun pykälän 1 momenttia, mutta ”terrorismirikoksen tekemisen” korvattaisiin ilmaisulla ”mainitun rikoksen tekemisen”. Tämä muutos liittyisi siihen, että ”terrorismirikoksella” tarkoitettaisiin jatkossa vain luvun 2 ja 3 §:ssä tarkoitettuja rikoksia. Pykälän 2 momentti vastaisi nykyisen pykälän 2 momenttia.

Pykälän 1 momentti olisi julkista kehottamista terroristisen rikosten tekemiseen koskeva erityissäännös. Julkisesta kehottamisesta muiden rikosten kuin tässä luvussa rangaistaviksi säädettyjen rikosten tekemiseen säädettäisiin 17 luvun 1 §:n 1 momentissa ja tämän luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa. Pykälän 1 momentti poikkeaisi mainituista kahdesta muusta lainkohdasta siinä, että kehottamisrikoksen rangaistavuus ei tässä tapauksessa edellyttäisi kehotuksesta seuraavaa terroristisen rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemisen vaaraa. Sellaista konkreettista vaaraa ei edellytettäisi myöskään terroristiryhmään värväytymistä koskevan julkisen kehottamisen suhteen. Rangaistusvastuun syntymiseksi riittäisi 1 momentin mukaan se, että kehotus tai houkuttelu on omiaan aiheuttamaan värväytymisen tai terrorismirikoksen tekemisen. ”On omiaan” -rakenne ilmaisee abstraktia vaaraa eli sitä, että on tyypiltään vaaraa aiheuttava. Rangaistavuus ei tässä tapauksessa edellytä sitä, että kehotuksen saaja on ryhtynyt noudattamaan kehotusta ja ryhtynyt joihinkin toimiin kehotuksen mukaisen rikoksen tekemiseksi.

Pykälän 1 momentissa tarkoitetuista joukkotiedotusvälineistä nykypäivänä käytännössä merkityksellisimpiä ovat viestien, tietojen ja ilmoitusten välittämiseen tarkoitetut ja momentissa tarkoitettujen kehotusten esittämiseen soveltuvat sähköiset viestintävälineet, erityisesti internet ja sosiaalisen median väylät. Joukkotiedotusvälineiden piiriin kuuluvat myös perinteisemmät viestinnän välineet kuten sanoma- ja aikakauslehdet, televisio ja radio sekä laajalle ja yksilöimättömälle vastaanottajajoukolle jaetut lehtiset ja muut vastaavat painotuotteet. Sähköisen viestintävälineen joukkotiedotusluonne ei riipu lähetysten luvallisuudesta tai luvattomuudesta. Joukkotiedotusvälineestä ei ole kysymys, jos vain rajoitettu henkilöpiiri voi vastaanottaa lähetettyjä viestejä. Joukkotiedotusvälineitä eivät ole myöskään erilaiset yhteisöjen sisäiset tietoverkot tai vastaavat viestinnän väylät.

Julkisesti väkijoukossa tapahtuvana kehottamisena pidetään sellaista lausumaa, joka on luvultaan ja kokoonpanoltaan määräämättömän henkilöjoukon kuultavissa julkisessa tai yksityisessä tapahtumapaikassa. Yleisesti tietoon saatetusta

kirjoituksesta tai muusta esityksestä voi olla kysymys esimerkiksi silloin, kun kirjoitus jaetaan suureen joukkoon asuntoja, joita ei ole jollakin perusteella rajoitettu taikka kun se jaetaan yleisölle esimerkiksi kaupungin kaduilla tai kiinnitetään luettavaksi paikkaan, jossa monet rajoitettuun ryhmään kuulumattomat henkilöt voivat sen lukea.

Pykälän 1 momentin mukaan tekotapoina olisivat 17 luvun 1 §:n 1 momentissa rangaistavaksi säädetyn julkisen kehottamisen tekotapoja vastaavasti kehottaminen ja houkutteleminen. Näistä tekotavoista kehottaminen on suorasukaisempaa yllytyksen tyyppistä toimintaa, jolla pyritään vaikuttamaan niin, että kehotuksen tietoonsa saanut henkilö värväytyy terroristiryhmään tai tekee tietyn terrorismirikoksen. Houkutteleminen on puolestaan pikemminkin taivuttelua taikka sellaista värväytymisen tai tietyn terroristisen rikoksen tekemisen puolesta puhuvaa toimintaa, jossa värväytyminen tai terroristisen rikoksen tekeminen esitetään perusteltuna ja tavoiteltavana tekona.

Pykälän 1 momentissa tarkoitetun julkisen kehottamisen kohteena voisi olla niin terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten, erityisesti terrori-iskujen, kuin niiden tekemistä edistävien tässä luvussa rangaistaviksi säädettävien terroristisen rikosten tekeminen (esimerkiksi ryhtyminen terroristiseen rikoksen rahoittamiseen, terroristiseen koulutuksen antamiseen tai ottamiseen taikka terroristiseen värväykseen). Kehottaminen terroristiryhmään värväytymiseen voisi samalla pitää sisällään kehotuksen jonkin tai joidenkin terroristisen rikosten tekemiseen terroristiryhmän toiminnassa.

Terroristisella julkisella kehotuksella edistettävien rikosten yksilöintiin pätisi se, mitä vastaavaan ilmaisuun (”tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen”) liittyen on edellä todettu 10 §:n 1 momentin ja 12 §:n 1 momentin perusteluissa. Julkisen kehottamisen tekemisen hetkellä ei tarvitsisi olla varmaa se, minkä tämän luvun mukaisen terroristisen rikoksen tekemiseen kehotuksen tietoonsa saanut ryhtyisi, jos hän ryhtyisi toimimaan kehotuksen tultua tietoonsa. Kehotuksen kohteena oleva rikos ei olisi välttämättä jälkeenpäin yksilöitävissä rikoksen (rikosnimikkeen) tarkkuudella. Kysymys olisi näin ollen itse asiassa kehottamisesta luvussa rangaistavaksi säädettyä rikollista toimintaa varten. Kehotus saattaa olla tulkittavissa esimerkiksi niin, että se koskee terroristiryhmän toimintaan osallistumista tai koulutuksen antamista tai ottamista, joko ryhmän toimintaan liittyvänä tai ryhmän ulkopuolella. Sattumanvaraista voisi olla se, minkä terroristisen rikoksen kehotuksen tietoonsa saanut tekisi. Mahdollista voisi toki olla sekin, että terroristinen julkinen kehottaminen koskee hyvinkin tarkkaan yksilöityä terroristista rikosta.

Koska terroristisen julkisen kehottamisen olisi oltava omiaan aiheuttamaan värväytyminen tai terroristisen rikoksen tekeminen, pykälän 1 momentissa tarkoitettua rangaistavaa kehottamista tai houkuttelemista ei olisi sellaisten lausumien esittäminen, joita ei lausuman antajasta tai muista asiayhteydestä ilmenevistä syistä johtuen ole aihetta pitää vakavasti otettavina tai muutenkaan kehotuksen noudattamiseen johtavina. Julkisen kehotuksen olisi oltava sisällöltään sen luonteinen, että sillä voidaan olettaa olevan kehottajan tarkoittamaa vaikutusta joihinkin vastaanottajiinsa. Tällaista vaikutuksen tavoittelua ja terroristisen julkisen kehottamisen edellyttämää kehottajan tahallisuutta ei yleensä liity esimerkiksi taiteellisissa tai tieteellisissä yhteyksissä tai tiedonvälityksessä esitettyihin lausumiin, jotka voivat sisältyä esityksen dialogiin tai toisten henkilöiden esittämien lausumien toistamiseen tai esiin tuomiseen. Rangaistusvastuu ei edellyttäisi, että julkisen kehotuksen seurauksena joku ryhtyy valmistautumaan terroristiryhmään värväytymiseen tai terroristisen rikoksen tekemiseen.

Kehotuksen varteenotettavuus voisi selkeästi ilmetä jo pelkästään kehotuksen sisällöstä erityisesti tilanteissa, joissa kehotetaan terrori-iskujen tekemiseen. Kehotuksen vaikuttavuutta voivat kuitenkin edistää myös kehotuksessa käytettyjen sanamuotojen ja ilmaisujen lisäksi kehotuksen esittämisen olosuhteet muuten. Kehotuksen sisältämään viestiin on saatettu liittää terroristista propaganda-aineistoa tai linkkejä sellaiseen aineistoon taikka kehotus on saatettu esittää sellaista aineistoa sisältävillä sivustoilla. Kehotuksen esittäjällä saattaa myös olla sellainen uskonnollinen tai muuten johonkin tehtävään perustuva asema tietyssä yhteisössä, että hänen lausumillaan on erityistä painoarvoa.

Pykälän 1 momentin mukaan rangaistavuuden piiriin ei kuuluisi pelkästään sellainen terrorismin ihannointi (esimerkiksi terroristijärjestön tunnusten tai muun vastaavan sitä koskevan materiaalin esillä pitäminen tai julkisuuteen tuominen), josta puuttuisi säännöksen nimenomaan edellyttämä kehottaminen tai houkutteleminen värväytymiseen tai terroristisen rikoksen tekemiseen. Ihannointi voisi kuitenkin olla osa momentissa tarkoitettua tekoa niin, että ihannoinnilla vahvistetaan terroristiryhmän värväytymiseen tai terroristisen rikoksen tekemiseen kehottavaa viestiä.

Pykälän 1 momentin mukaisen julkisen kehottamisen tarkoituksena oleva värväytyminen terroristiryhmään tarkoittaisi sitä, että henkilö tulee kuulumaan niiden henkilöiden piiriin, jotka toimivat 1 §:n 4 kohdan terroristiryhmän määritelmän mukaisessa terroristiryhmässä terrorismirikosten tekemiseksi tai jotka muuten osallistuvat ryhmään liittyvään terroristiseen rikolliseen toimintaan. Viimeksi mainittu voi ilmetä paitsi 5 ja 6 §:ssä tarkoitettuna terroristiryhmän johtamisena ja terroristiryhmän toimintaan osallistumisena, myös muiden terroristisen rikosten tekemisenä ryhmän toiminnassa (esimerkiksi ryhmän puitteissa tapahtuva koulutuksen

antaminen ja ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten sekä värväys terrorismirikoksen tekemiseen). Myös kehottamisrikoksen yhteydessä 1 §:n 4 kohdan terroristiryhmän määritelmä kattaa terroristijärjestöjen alueelliset tai pienemmätkin osat ja solut sekä terroristijärjestöistä erilliset yksittäiset ryhmät.

Tämän luvun 9 §:ssä rangaistavaksi säädettävästä terroristisesta värväyksestä terroristinen julkinen kehottaminen eroaisi siinä, että mainitussa pykälässä tarkoitetusta värväysrikoksesta poiketen terroristinen julkinen kehottaminen kohdistuisi laajaan ja yksilöimättömään henkilöjoukkoon. Kehottamisrikos ei myöskään edellyttäisi vähintäänkin sellaista yrittämiseen sisältyvää vaaraa värväyksen onnistumisesta, jota 9 § edellyttää. Näitä näkökohtia korostaisi myös kysymyksessä olevan kahden rikoksen rangaistusasteikkojen merkittävä poikkeaminen toisistaan. Terroristisesta värväyksestä tuomittaisiin vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Mainitulla värväysrikoksella on kohde, mikä tekee siitä merkittävästi terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista paheksuttavamman ja vaarallisemman rikoksen.

Terroristisen julkisen kehottamisen rangaistavaksi säätämisellä pyrittäisiin vaikuttamaan aikaisessa vaiheessa terrorismirikoksia estävästi. Tämän vuoksi rangaistavia olisivat sellaiset kehottamisteot, jotka ovat omiaan aiheuttamaan terroristiryhmään värväytymisen tai terrorismirikosten tekemisen. Pykälän 1 momentin soveltamisalaan kuuluisivat kuitenkin myös ne tapaukset, joissa kehotuksen seurauksena joku sen kohteena ollut henkilö on ryhtynyt toimenpiteisiin, ja lähtökohtaisesti myös nekin tapaukset, joissa kyseinen henkilö on kehotuksen seurauksena tehnyt terroristisen rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen. Viimeksi mainituissa tilanteissa kehottajaan saattaa soveltua yllytystä koskeva 5 luvun 5 §, mihin liittyisi tämän pykälän 2 momentti. Joka tapauksessa henkilön ryhtyminen terroristisen rikoksen tekemiseen liittyviin toimenpiteisiin kehotuksen seurauksena yleensä osoittaisi, että julkinen kehottaminen on ollut omiaan aiheuttamaan terroristiryhmään värväytymisen tai terrorismirikoksen tekemisen.

Sama henkilö voi esittää useita ehdotettavassa rangaistussäännöksessä tarkoitettuja julkisia kehotuksia. Tällaisissa tilanteissa erityisesti kehottamistekojen ajallinen yhteys sekä toisaalta kehotusten sisällön samanlaisuus tai toisaalta kehotusten sisällön selkeä toisistaan poikkeaminen olisivat keskeisiä seikkoja arvioitaessa sitä, katsotaanko henkilön menettelyllään syyllistyneen yhteen vai useampaan terroristiseen julkiseen kehottamiseen.

Terroristisen julkisen kehottamisen tapahtuessa terroristiryhmän toimintaan liittyvänä rikoksentekijä saattaa samalla menettelyllään syyllistyä siihen terroristiryhmän toimintaan osallistumiseen, joka ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi 6 §:n 1

momentin 8 kohdassa. Tuolloin tekijä tuomittaisiin ainoastaan ankarammin rangaistavasta osallistumisrikoksesta. Tällainen tekojen yhtyminen voisi liittyä erityisesti pitkäkestoiseen yhdeksi kehottamisrikokseksi katsottavaan toimintaan.

Mitä kauempana terroristinen rikos on terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemisestä, sitä enemmän rikosta koskevan rangaistussäännöksen soveltamisessa on kiinnitettävä huomiota oikeusturvanäkökohtiin. Tämä koskee myös rangaistavaksi ehdotettavaa terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista. Tältä osin voidaan viitata siihen, mitä edellä on todettu terroristista kouluttautumista koskevan 8 §:n perusteluissa.

Terroristinen julkinen kehottaminen olisi rangaistavaa vain tahallisena. Tahallisuuden sisältönä voisi olla suoranainen tekijän tarkoitus, että terroristiryhmään värväydytään tai terrorismirikos tehdään. Tahallisuuden tulisi kattaa koko tunnusmerkistössä tarkoitettu menettely. Tahallisuuden sisältö määräytyisi sitä koskevien yleisten sääntöjen ja periaatteiden perusteella. Tahallisuudesta säädetään 3 luvun 6 §:ssä.

Terrorismirikoksiin liittyvästä julkisesta kehottamisesta tuomittaisiin sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Merkittävää rangaistuksen määräämisen kannalta olisi muun muassa se, minkälaisen teon tekemiseen on julkisesti kehotettu, sekä se, missä määrin se on ollut omiaan johtamaan värväytymiseen terroristiryhmään tai terrorismirikoksen tekemiseen. Vakavimmat kehottamisteot liittyisivät tilanteisiin, joissa kehotetaan tekemään terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia, joiden joukossa erityisen vakavia ovat henkeen ja terveyteen kohdistuvat terrori-iskut. Toisaalta joissakin tilanteissa myös terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä edistävät rikokset voivat olla vakaviksi arvioitavia rikoksia.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos kehottaminen tai houkutteleminen aiheuttaa sen, että tässä luvussa rangaistavaksi säädetty rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, sovelletaan, mitä 5 luvussa säädetään osallisuudesta rikokseen. Vastaava säännös on julkista kehottamista rikokseen koskevassa 17 luvun 1 §:n 2 momentissa. Kuten mainitun momentin perusteluista ilmenee, kysymys olisi lähinnä 5 luvun 5 §:n mukaisesta yllyttäjän vastuusta. Mainitun pykälän mukainen yllyttäjän vastuu voi periaatteessa tulla kysymykseen myös tilanteissa, joissa yllyttäjä ei ole henkilökohtaisessa kanssakäymisessä rikoksentekijän kanssa. Edellytyksenä yllytyksen rangaistavuudelle on pääteon tai sen rangaistavan yrityksen tapahtumisen ohella se, että yllyttäjän tahallisuus ulottuu kehotuksen kohteena olevaan rikokseen kokonaisuudessaan, myös sen sisältämään seuraukseen. Nämä rangaistavalle yllytykselle asetettavat vaatimukset voivat oletettavasti vain harvoin täyttyä terroristisen julkisen kehottamisen tilanteissa.

15 §. *Oikeushenkilön rangaistusvastuu.* Pykälän 1 momentin mukaan tässä luvussa rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin sovellettaisiin, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään. Pykälän 2 momentin mukaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään, sovelletaan myös 2 tai 3 §:ssä taikka 4 §:n 3 kohdassa tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn ryöstöön, törkeään ryöstöön, kiristykseen ja törkeään kiristykseen sekä 2 §:n 1 momentin 2–9 kohdassa tai 2 momentissa, 3 §:ssä, 4 §:n 3 kohdassa taikka 6, 10 tai 12 §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn väärennykseen ja törkeään väärennykseen.

Pykälä perustuisi nykyisen luvun 8 §:ään. Pykälän 1 momentissa ”mainittuihin rikoksiin” korvattaisiin ilmaisulla ”rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin”, millä ei tavoitella asiallista muutosta säännöksen sisältöön. Pykälän 2 momentti muutettaisiin vastaamaan muuttuneita pykälien numeroita uudessa luvussa. Muutosta nykyiseen sääntelyyn tarkoittaisi myös se, että 2 momentissa viitattaisiin myös 2 §:n 1 momentin 9 kohtaan, joka on nykyiseen sääntelyyn verrattuna uusi. Siihen kohtaan siirtyisi terroristisessa tarkoituksessa tehty tappo nykyisen luvun 1 §:n 1 momentin 8 kohdasta, joka tulisi uudessa momentissa koskemaan terroristisessa tarkoituksessa tehtyä törkeää lapsenraiskausta. Pykälän 2 momentin muutokset vastaisivat niitä, joita ehdotetaan tehtäväksi kansainvälistä rikosta koskien 1 luvun 7 §:n 3 momentin 3 ja 4 kohtaan. Rikosten piiri on sama mainituissa kohdissa ja tämän pykälän 2 momentissa.

6.2 Pakkokeinolaki

10 luku Salaiset pakkokeinot

3 §. *Telekuuntelu ja sen edellytykset.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että 10 kohtaan lisätään telekuuntelun käytön perusterikokseksi kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja 11 kohdan mukaan telekuuntelun käytön perusterikoksia ovat terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, terrorismirikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, terroristinen koulutuksen antaminen, terroristinen kouluttautuminen, terroristinen värväys, terroristinen rikoksen rahoittaminen, terrorismin rahoittaminen, terroristinen matkustaminen sekä terroristisen matkustaminen edistäminen ja terroristinen julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Kahta viimeksi mainittua rikosta koskisi siis vankeusrangaistuksen edellyttämistä koskeva vaatimus.

Pykälän 2 momentin 10 kohdan muuttaminen perustuisi siihen, että rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n mukaisia rikoksia olisivat rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

Pykälän 2 momentin 11 kohdan sisällössä otettaisiin huomioon rikoslain uuden 34 a luvun muuttuneet rikosnimikkeet. Kohdan mukaan telekuuntelun perusterikoksiksi tulisivat kaikki terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja näin ollen myös rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaiset terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja mainittuun momenttiin lisättäväksi ehdotettu terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä lapsenraiskaus.

Terroristisen kouluttautumisen ja terroristisen matkustamisen kohdalla ei enää edellytettäisi sitä, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Tämä johtuisi siitä, että mainittujen rikosten rangaistusasteikkojen mukaan teosta ei voitaisi enää tuomita sakkoa. Terroristisen matkustamisen edistäminen tulisi telekuuntelun käytön perusterikokseksi edellytyksin, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Samaa edellyttäen kohtaan lisättäisiin terroristinen julkinen kehottaminen, jota vastaava rikos pykälän 2 momentin 11 kohdasta virheellisesti poistui aikaisemmassa lainvalmisteluhankkeessa.

Kuten muidenkin salaisten pakkokeinojen kohdalla, myös telekuuntelun käyttäminen edellyttäisi perusterikosta koskevan edellytyksen lisäksi muiden pakkokeinolaissa säädettyjen pakkokeinon käytön edellytysten täyttymistä. Osa näistä muista edellytyksistä on yleisiä (esimerkiksi suhteellisuusperiaatteen noudattaminen), osa keinokohtaisissa säännöksissä olevia. Suhteellisuusperiaatteesta seuraa, että arvioitaessa pakkokeinon käyttöedellytyksiä on otettava huomioon se, mitä vakavuustasoa rikos konkreettisessa tapauksessa edustaa.

Telekuuntelua koskevat perusterikoksiin liittyvät muutokset tulisivat koskemaan myös 4 §:n 1 momentin mukaisesti tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta ja 27 §:n 2 momentin mukaisesti peitetoimintaa.

6 §. *Televalvonta ja sen edellytykset*. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että 6 kohdassa todetaan televalvonnan perusterikoksiksi rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristinen matkustaminen, terroristisen matkustamisen edistäminen ja terroristinen julkinen kehottaminen.

Pykälän 2 momentin 6 kohdan sisällössä otettaisiin huomioon rikoslain uuden 34 a luvun muuttuneet rikosnimikkeet. Kohdan mukaan televalvonnan perusterikoksiksi tulisivat myös rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa rangaistavaksi säädettävät terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset. Kohdassa ei mainittaisi terrorismirikoksen valmistelua ja terroristista kouluttautumista, koska niiden enimmäisrangaistuksiksi ehdotetaan kuuden vuoden ja neljän vuoden vankeusrangaistuksia ja koska ne näin ollen tulisivat jo 2 momentin 1 kohdan perusteella televalvonnan perusterikoksiksi (rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta).

Televalvontaa koskevat perusterikoksiin liittyvät muutokset tulisivat koskemaan myös 8 §:n mukaisesti sijaintitietojen hankkimista epäillyn tavoittamiseksi ja 10 §:n 2 momentin mukaisesti tukiasematietojen hankkimista.

7 §. *Televalvonta teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että 5 kohdasta poistetaan terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen, siihen kohtaan siirretään 6 kohdassa oleva seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö ja 6 kohta poistetaan. Momentin 1 kohdan mukaan kysymyksessä olevaa televalvontaa voidaan käyttää, kun rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Terroristisen matkustamisen edistämisen enimmäisrangaistukseksi ehdotetaan kahden vuoden vankeusrangaistusta, minkä vuoksi mainittua rikosta ei ole tarpeen erikseen mainita 1 momentin 5 kohdassa.

12 §. *Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siitä poistetaan terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen. Momentin mukaan suunnitelmallista tarkkailua voidaan käyttää, kun rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Terroristisen matkustamisen edistämiselle ehdotettavan enimmäisrangaistuksen vuoksi sitä rikosta ei ole tarpeen erikseen mainita 3 momentissa.

14 §. *Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että 4 kohdassa mainitaan peitellyn tiedonhankinnan perusterikoksina rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos ja terroristinen matkustaminen sekä terroristisen matkustamisen edistäminen ja terroristinen julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Kahta viimeksi mainittua rikosta koskisi siis vankeusrangaistuksen edellyttämiseen liittyvä vaatimus.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan sisällössä otettaisiin huomioon rikoslain uuden 34 a luvun muuttuneet rikosnimikkeet. Kohdan mukaan telekuuntelun perusterikoksiksi tulisivat myös rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa rangaistavaksi säädettävät terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset. Kohdassa ei mainittaisi terrorismirikoksen valmistelua ja terroristista kouluttautumista, koska niiden enimmäisrangaistuksiksi ehdotetaan kuuden vuoden ja neljän vuoden vankeusrangaistuksia ja koska ne näin ollen tulisivat jo pykälän 2 momentin 1 kohdan perusteella peitellyn tiedonhankinnan perusterikoksiksi (rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta). Terroristisen matkustamisen kohdalla ei mainittaisi edellytystä, jonka mukaan teon vakavuuden tulisi edellyttää vankeusrangaistusta, koska ehdotetun rangaistusasteikon mukaan matkustamisrikoksesta tuomittaisiin vain vankeutta. Terroristisen matkustamisen edistäminen tulisi telekuuntelun käytön perusterikokseksi edellytyksin, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Samaa edellyttäen pykälän 2 momentin 4 kohtaan lisättäisiin terroristinen julkinen kehottaminen, jota vastaava rikos kohdasta virheellisesti poistui aikaisemmassa lainvalmisteluhankkeessa.

16 §. *Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että momentin 3 kohdassa mainitaan teknisen kuuntelun perusterikoksina rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos ja terroristinen matkustaminen sekä terroristisen matkustamisen edistäminen ja terroristinen julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Kahta viimeksi mainittua rikosta koskisi siis vankeusrangaistuksen edellyttämiseen liittyvä vaatimus.

Pykälän 3 momenttiin tehtävät muutokset vastaisivat 14 §:n 2 momenttiin tehtäviä muutoksia sillä erolla, että viimeksi mainitussa momentissa ei nykyisin mainita terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottaminen edellytyksin, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

Teknistä kuuntelua koskevat perusterikoksiin liittyvät muutokset tulisivat koskemaan myös 19 §:n 3 momentin mukaisesti teknistä katselua, kun kyseessä on rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitetun kotirauhan suojaaman paikan tai rikoksen johdosta vapautensa menettäneen tekninen katselu, 21 §:n 3 momentin mukaisesti henkilön teknistä seurantaa ja 23 §:n 3 momentin mukaisesti teknistä laitetarkkailua.

17 §. *Asuntokuuntelu ja sen edellytykset.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen 8 kohtaan lisätään asuntokuuntelun perusterikokseksi kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja 9 kohdan mukaan asuntokuuntelun perusterikoksia ovat rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 2–9

kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, terrorismirikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, terroristinen koulutuksen antaminen, terroristinen värväys, terroristinen rikoksen rahoittaminen ja terrorismin rahoittaminen.

Pykälän 8 kohdan muuttaminen perustuisi siihen, että rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n mukaisia rikoksia olisivat rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

Pykälän 9 kohdan sisällössä otettaisiin huomioon rikoslain uuden 34 a luvun muuttuneet rikosnimikkeet. Kohdan soveltamisalaan tulisi terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä lapsenraiskaus, mihin liittyisi rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin viittauksen laajentaminen kattamaan myös sen momentin 9 kohdan mukainen rikos.

6.3 Poliisilaki

5 luku Salaiset tiedonhankintakeinot

3 §. *Salainen tiedonhankinta rikoksen paljastamiseksi.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen 7–20 kohdassa mainitaan seuraavat rikokset, joiden perusteella luvun tiedonhankintakeinoja voitaisiin käyttää rikoksen paljastamiseksi: kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen, terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, terrorismirikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, terroristinen koulutuksen antaminen, terroristinen kouluttautuminen, terroristinen värväys, terroristinen rikoksen rahoittaminen, terrorismin rahoittaminen, terroristinen matkustaminen, terroristisen matkustamisen edistäminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, ja terroristinen julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

Pykälän 7 kohdan muuttaminen koskemaan kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamista perustuisi siihen, että rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n (terrorismirikoksen rahoittaminen) mukaisia rikoksia olisivat rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

Pykälän 8–20 kohdassa otettaisiin huomioon rikoslain uuden 34 a luvun muuttuneet rikosnimikkeet. Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia koskevaa pykälän 8 kohtaa muutettaisiin niin, että se kattaisi kaikki terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja näin ollen myös rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaiset terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja mainittuun momenttiin lisättäväksi ehdotetun terroristisessa tarkoituksessa tehdyn lapsenraiskauksen. Terroristisen kouluttautumisen ja terroristisen matkustamisen kohdalla ei enää edellytettäisi sitä, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Tämä johtuisi siitä, että mainittujen rikosten rangaistusasteikkojen mukaan teosta ei voitaisi enää tuomita sakkoa. Terroristisen matkustamisen edistäminen lisättäisiin rikoslistaan edellytyksin, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Muutokset vastaisivat telekuuntelua koskevaan pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 10 ja 11 kohtaan ja telekuuntelua koskevaan tämän luvun 5 §:n 2 momenttiin tehtäviä muutoksia.

5 §. *Telekuuntelu ja sen edellytykset*. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että 2 momentin 7–20 kohdissa mainitaan seuraavat rikokset, jotka tulisivat telekuuntelun käytön perusterikoksiksi rikoksen estämistilanteissa: kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen, terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, terrorismirikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, terroristinen koulutuksen antaminen, terroristinen kouluttautuminen, terroristinen värväys, terroristinen rikoksen rahoittaminen, terrorismin rahoittaminen, terroristinen matkustaminen, terroristisen matkustamisen edistäminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta, ja terroristinen julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

Pykälän 2 momentin 7–19 kohdassa mainitaan nykyisin samat rikokset kuin 3 §:n 7–19 kohdassa. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi samat kansanvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamista ja terroristisia rikoksia koskevat muutokset kuin tehtäisiin luvun 3 §:ään, jotka muutokset samalla vastaisivat myös telekuuntelua koskevaan pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentin 10 ja 11 kohtaan tehtäviä muutoksia.

Telekuuntelua koskevat perusterikoksiin liittyvät muutokset tulisivat koskemaan myös 6 §:n 1 momentin mukaisesti tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta. Tämän luvun 28 §:n 2 momentin mukaan peitetoiminnan perusterikoksia ovat pakkokeinolain 10 luvun telekuuntelua koskevan 3 §:n mukaiset rikokset, joten viimeksi mainitun pykälän 2 momentin 10 ja 11 kohtaan tehdyt muutokset heijastuvat myös mahdollisuuksiin käyttää peitetoimintaa rikoksen estämisessä.

Kuten muidenkin luvun salaisten tiedonhankintakeinojen kohdalla, myös telekuuntelun käyttäminen edellyttää perusterikosta koskevan edellytyksen lisäksi muiden poliisilaissa säädettyjen tiedonhankintakeinon käytön edellytysten täyttymistä. Osa näistä muista edellytyksistä on yleisiä (esimerkiksi suhteellisuusperiaatteen noudattaminen), osa keinokohtaisissa säännöksissä olevia.

8 §. Televalvonta ja sen edellytykset. Pykälän 8 §:n 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen 6 kohdassa todetaan televalvonnan perusterikoksiksi rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, terroristinen matkustaminen, terroristisen matkustamisen edistäminen ja terroristinen julkinen kehottaminen.

Pykälän 2 momentin 6 kohdan sisällössä otettaisiin huomioon rikoslain uuden 34 a luvun rikosnimikkeet. Kohdan mukaan televalvonnan perusterikoksiksi tulisivat myös rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa rangaistavaksi säädettävät terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset. Kohdassa ei mainittaisi terrorismirikoksen valmistelua ja terroristista kouluttautumista, koska niiden enimmäisrangaistuksiksi ehdotetaan kuuden vuoden ja neljän vuoden vankeusrangaistuksia ja koska ne näin ollen tulisivat jo 2 momentin 1 kohdan perusteella televalvonnan perusterikoksiksi (rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta). Pykälän 2 momenttiin tehtävät muutokset vastaisivat pakkokeinolain televalvontaa koskevaan 10 luvun 6 §:n 2 momentin 6 kohtaan tehtäviä muutoksia.

Televalvontaa koskevat muutokset tulisivat koskemaan 11 §:n 2 momentin mukaisesti myös tukiasematietojen hankkimista.

9 §. *Televalvonta teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että 5 kohdasta poistetaan terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen, siihen kohtaan siirretään 6 kohdassa oleva seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö ja 6 kohta poistetaan. Pykälän 1 kohdan mukaan kysymyksessä olevaa televalvontaa voidaan käyttää, kun rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Terroristisen matkustamisen edistämisen enimmäisrangaistukseksi ehdotetaan kahden vuoden vankeusrangaistusta, minkä vuoksi mainittua rikosta ei ole tarpeen erikseen mainita pykälän 5 kohdassa. Muutokset vastaisivat vastaavaa telekuuntelua koskevaan pakkokeinolain 10 luvun 7 §:n 1 momenttiin tehtäviä muutoksia.

13 §. *Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siitä poistetaan terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen. Momentin mukaan suunnitelmallista tarkkailua voidaan käyttää, kun rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Terroristisen matkustamisen edistämiselle ehdotettavan enimmäisrangaistuksen vuoksi sitä rikosta ei ole tarpeen erikseen mainita 3 momentissa. Muutos vastaisi suunnitelmallista tarkkailua koskevaan pakkokeinolain 10 luvun 12 §:n 3 momenttiin tehtävää muutosta.

15 §. *Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että 4 kohdassa mainitaan peitellyn tiedonhankinnan perusterikoksina rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos ja terroristinen matkustaminen sekä terroristisen matkustamisen edistäminen ja terroristinen julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Kahta viimeksi mainittua rikosta koskisi siis vankeusrangaistuksen edellyttämiseen liittyvä vaatimus.

Pykälän 2 momentin 4 kohdan sisällössä otettaisiin huomioon rikoslain uuden 34 a luvun muuttuneet rikosnimikkeet. Kohdan mukaan telekuuntelun perusterikoksiksi tulisivat myös rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa rangaistavaksi säädettävät terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset. Kohdassa ei mainittaisi terrorismirikoksen valmistelua ja terroristista kouluttautumista, koska niiden enimmäisrangaistuksiksi ehdotetaan kuuden vuoden ja neljän vuoden vankeusrangaistuksia ja koska ne näin ollen tulisivat jo pykälän 2 momentin 1 kohdan perusteella peitellyn tiedonhankinnan perusterikoksiksi (rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta).

Terroristisen matkustamisen kohdalla ei mainittaisi edellytystä, jonka mukaan teon vakavuuden tulisi edellyttää vankeusrangaistusta, koska ehdotetun rangaistusasteikon mukaan matkustamisrikoksesta tuomittaisiin vain vankeutta. Terroristisen matkustamisen edistäminen tulisi telekuuntelun käytön perusterikokseksi edellytyksin, että teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Pykälään tehtävät muutokset vastaisivat peiteltyä tiedonhankintaa koskevaan pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 2 momenttiin tehtäviä muutoksia.

17 §. *Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset.* Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että momentin 3 kohdassa mainitaan teknisen kuuntelun perusterikoksina rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos ja terroristinen matkustaminen sekä terroristisen matkustamisen edistäminen ja terroristinen julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Kahta viimeksi mainittua rikosta koskisi

siis vankeusrangaistuksen edellyttämiseen liittyvä vaatimus. Pykälän 4 momentin 3 kohtaan tehtävät muutokset vastaisivat 15 §:n 2 momentin 4 kohtaan ja teknistä kuuntelua koskevaan pakkokeinolain 10 luvun 16 §:n 3 momentin 3 kohtaan tehtäviä muutoksia.

Teknistä kuuntelua koskevat perusterikoksiin liittyvät muutokset tulisivat koskemaan myös 19 §:n 4 momentin mukaisesti teknistä katselua, kun kyseessä on rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitetun kotirauhan suojaaman paikan tai rikoksen johdosta vapautensa menettäneen tekninen katselu, 21 §:n 3 momentin mukaisesti henkilön teknistä seurantaa ja 23 §:n 3 momentin mukaisesti teknistä laitetarkkailua.

6.4 Rikosrekisterilaki

6 §. Pykälän 6 momentin mukaan, sen lisäksi, mitä 1–5 momentissa säädetään, henkilö saa itseään koskevan otteen rikosrekisteristä yrityksille suunnatun joukkorahoituspalvelun eurooppalaisista tarjoajista sekä asetuksen (EU) 2017/1129 ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/1503 5 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettua hyvämaineisuuden arviointia varten. Momentin 13 kohdan f alakohdan mukaan otteeseen merkitään tiedot päätöksestä, jolla hänet on tuomittu rikoslain 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitetusta terrorismirikoksen rahoittamisesta, 5 a §:ssä tarkoitetusta terroristin rahoittamisesta tai 5 b §:ssä tarkoitetusta terroristiryhmän rahoittamisesta.

Pykälän 6 momentin 13 kohdan f alakohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että kohdan mukaan otteeseen merkitään tiedot päätöksestä, jolla kyseinen henkilö on tuomittu rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitetusta kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta taikka 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitetusta terroristisesta rikoksen rahoittamisesta tai 11 §:ssä tarkoitetusta terrorismin rahoittamisesta.

Pykälän 6 momentin 13 kohdan f kohtaan ehdotetut muutokset perustuisivat terrorismin rahoittamiseen liittyvien rikosten rangaistussäänte lyn ehdotettuihin muutoksiin. Rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n mukaisia rikoksia vastaisivat rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen. Rikoslain uuden 34 a luvun 11 §:ssä puolestaan yhdistettäisiin nykyisen rikoslain 34 a luvun 5 a ja 5 b §:ssä oleva terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista koskeva sääntely.

Rikoslain 34 a luvun 12 §:n mukaisten rikosten rangaistavaksi säätäminen perustuu terrorismin rahoituksen vastaiseen yleissopimukseen, ja pykälän mukaiset teot ovat nykyisin säädetty rangaistaviksi rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentin mukaan terrorismirikoksen rahoittamisena. Kyseisten tekojen luonne terrorismin rahoittamiseen liittyvinä rikoksina ei muuttuisi sillä, että niitä koskevat säännökset siirrettäisiin rikoslain 34 lukuun. Sama näkökohta liittyisi useisiin seuraavissa lakiehdotuksissa esitettäviin vastaaviin muutosehdotuksiin.

6 b §. Pykälän 2 momentin mukaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 4 §:ssä, vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1398/2016) 4 §:ssä, julkisista hankinnoista ja direktiivin 2004/18/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/24/EU 2 artiklassa sekä vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja direktiivin 2004/17/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/25/EU 2 artiklassa tarkoitetut ehdokas ja tarjoaja sekä näiden alihankkija saavat julkisen hankinnan hankintamenettelyä varten poissulkemisen edellytysten selvittämiseksi rikosrekisterin otteen sellaisesta yksityisestä henkilöstä, joka on ehdokkaan, tarjoajan tai näiden alihankkijan hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai käyttää edustus-, päätös- tai valvontavaltaa kyseisessä yrityksessä tai yhteisössä.

Pykälän 2 momentin 7 kohdan mukaan edellä mainittuun otteeseen merkitään tiedot lainvoimaisesta päätöksestä, jolla henkilö on tuomittu rikoslain 34 a luvun 1 §:n nojalla terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, 34 a luvun 2 §:n nojalla terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, 34 a luvun 3 §:n nojalla terroristiryhmän johtamisesta, 34 a luvun 4 §:n nojalla terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, 34 a luvun 4 a §:n nojalla koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, 34 a luvun 4 c §:n nojalla värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen tai 34 a luvun 5 §:n nojalla terrorismirikoksen rahoittamisesta.

Pykälän 2 momentin 7 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että kyseiseen otteeseen merkitään tiedot lainvoimaisesta päätöksestä, jolla henkilö on tuomittu rikoslain 34 luvun 12 §:n nojalla kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta taikka rikoslain 34 a luvun 2 §:n nojalla terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, 34 a luvun 2 §:n nojalla terrorismirikoksen valmistelusta, 34 a luvun 5 §:n nojalla terroristiryhmän johtamisesta, 34 a luvun 6 §:n nojalla terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, 34 a luvun 7 §:n nojalla terroristisesta koulutuksen antamisesta, 34 a luvun 9 §:n nojalla terroristisesta värväyksestä tai 34 a luvun 10 §:n nojalla terroristisesta rikoksen rahoittamisesta.

Pykälän 2 momentin 7 kohtaa muutettaisiin niin, että pykälätunnukset ja rikosnimikkeet vastaisivat rikoslain uuden 34 a luvun pykälänumeroita ja rikosnimikkeitä. Rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:ssä rangaistavaksi säädetyn terrorismirikoksen rahoittamisen osalta viitataan siihen, mitä edellä 6 §:n perusteluissa on todettu.

6.5 Laki tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan

2 a §. *Velvollisuus ilmoittaa maanpetos- ja valtiopetosrikoksia sekä terroristisia rikoksia koskevista ratkaisuista.* Pykälän nykyisen otsikon mukaan kysymys on tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa maanpetos-, valtiopetos- ja terrorismirikoksia koskevista ratkaisuista. ”Terrorismirikos” viittaa rikoslain nykyisen 34 a luvun otsikon mukaisesti sen luvun mukaisiin rikoksiin. Koska rikoslain uuden 34 a luvun otsikoksi ehdotetaan ”terroristisista rikoksista”, pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi koskemaan velvollisuutta ilmoittaa maanpetos- ja valtiopetosrikoksia sekä terroristisia rikoksia koskevista ratkaisuista.

Pykälän otsikkoa vastaava muutos tehtäisiin pykälän 1 momenttiin. Momentin muutetun ensimmäisen virkkeen mukaan tuomioistuimen olisi syyttäjän pyynnöstä ilmoitettava kansalaisuuslain (359/2003) 33 a §:ssä tarkoitetusta maanpetos- tai valtiopetosrikosta taikka terroristista rikosta koskevasta ratkaisustaan lähettämällä siitä jäljennös Maahanmuuttovirastolle, jos tuomitulla henkilöllä on sekä Suomen että jonkin muun valtion kansalaisuus.

6.6 Kansalaisuuslaki

33 a §. *Kansalaisuuden menettäminen maanpetos- tai valtiopetosrikokseen taikka terroristiseen rikokseen syyllistymisen perusteella.* Pykälän nykyisen otsikon mukaan kysymys on kansalaisuuden menettämisestä maanpetos-, valtiopetos- tai terrorismirikokseen syyllistymisen perusteella. Pykälän 1 momentin mukaan, jos henkilö, jolla on Suomen kansalaisuuden lisäksi jonkin muun valtion kansalaisuus, on tuomittu Suomessa lainvoimaisella tuomiolla rikoslain (39/1889) 12 luvun 1–6 §:n, 13 luvun 1 tai 2 §:n, 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 5–8 kohdan, 1 §:n 2 tai 3 momentin, 1 a §:n, 3 §:n 1 momentin, 4, 4 a, 4 c tai 5 §:n mukaisesta Suomen elintärkeitä etuja vastaan kohdistuneesta rikoksesta vähintään 5 vuoden pituiseen vankeus- tai yhdistelmärangaistukseen, voidaan päättää, että henkilö menettää Suomen kansalaisuuden.

Kansalaisuuden voi menettää myös henkilö, joka on tuomittu edellä tarkoitettuun rangaistukseen edellä tarkoitetun rikoksen yrityksestä tai osallisuudesta sellaiseen rikokseen tai sen yritykseen.

Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi niin, että kysymys on kansalaisuuden menettämisestä maanpetos- tai valtiopetosrikokseen taikka terroristiseen rikokseen syyllistymisen perusteella. Edellisen lakiehdotuksen tapaan muutos liittyisi siihen, että terrorismiin liittyvät rikokset olisivat rikoslain uuden 34 a luvun otsikon mukaan terroristisia rikoksia.

Pykälän 1 momentin ensimmäistä virkettä ehdotetaan muutettavaksi niin, että sen mukaan, jos henkilö, jolla on Suomen kansalaisuuden lisäksi jonkin muun valtion kansalaisuus, on tuomittu Suomessa lainvoimaisella tuomiolla rikoslain (39/1889) 12 luvun 1–6 §:n, 13 luvun 1 tai 2 §:n, 34 luvun 12 §:n, 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 5–7 tai 9 kohdan, 2 §:n 2 tai 3 momentin, 3 §:n, 5 §:n 1 momentin, 6, 7, 9 tai 10 §:n mukaisesta Suomen elintärkeitä etuja vastaan kohdistuneesta rikoksesta vähintään 5 vuoden pituiseen vankeus- tai yhdistelmärangaistukseen, voidaan päättää, että henkilö menettää Suomen kansalaisuuden.

Pykälän 1 momentin muutoksilla terrorismiin liittyvien rikosten säännösviittaukset muutettaisiin vastaamaan rikoslain uutta 34 a lukua. Koska nykyisen rikoslain 34 a luvun 5 §:ää (terrorismirikoksen rahoittaminen) vastaava sääntely tulisi rikoslain 34 luvun 12 §:ään ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ään, 1 momentissa viitattaisiin sääntelyn kattavuuden säilyttämiseksi myös rikoslain 34 luvun 12 §:ään.

6.7 Rajavartiolaki

77 a §. *Vaativa virka-apu poliisille.* Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan edellytyksenä vaativalle virka-avulle on 1 momentissa todetun lisäksi, että tilanteesta, tapahtumasta tai tilaisuudesta tehtyjen havaintojen tai siitä muutoin saatujen yksilöityjen tietojen perusteella vaativan virka-avun on perusteltua olettaa olevan välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä vakavasti vaarantavan rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2, 3 tai 5–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun terrorismirikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi.

Pykälän 2 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä viitataan rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 2, 3, 5–7 tai 9 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettuun terrorismirikokseen. Säännösviittaukset muutettaisiin vastaamaan rikoslain uuden 34 a luvun sääntelyä. Momentin 1 kohtaan jäisi rikoslain 34 a luvun otsikon muuttamisesta huolimatta ”terrorismirikoksen”, koska rikoslain uuden 34 a luvun 1 §:n 1 kohdan mukaan ”terrorismirikoksella” tarkoitettaisiin muun ohessa sen luvun 2 §:ssä rangaistavaksi säädettyä rikosta.

6.8 Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa

18 §. *Tietojen saanti eräistä eurooppalaisista tietojärjestelmistä terroristisen rikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi.* Pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi niin, että sanan ”terrorismirikosten” asemesta siihen tulevat sanat ”terroristisen rikosten”. Tämä liittyy siihen, että terrorismiin liittyvät rikokset olisivat rikoslain uuden 34 a luvun otsikon mukaan terroristisia rikoksia eivätkä nykyisen luvun otsikon tapaan terrorismirikoksia.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa mainitaan nykyisin rikoslain 34 a luvun 1, 1 a, 4 a–4 c, 5 ja 5 a–5 d §:ssä tarkoitetut terrorismirikokset. Kohta ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun 2–13 §:ssä tarkoitetut terroristiset rikokset.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan muutoksella säännösviittaukset muutettaisiin vastaamaan rikoslain uutta 34 a lukua. Sana ”terrorismirikokset” korvattaisiin sanoilla ”terroristiset rikokset”. Koska nykyisen rikoslain 34 a luvun 5 §:ää (terrorismirikoksen rahoittaminen) vastaava sääntely tulisi rikoslain 34 luvun 12 §:ään ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ään, 1 momentissa viitattaisiin sääntelyn kattavuuden säilyttämiseksi myös rikoslain 34 luvun 12 §:ään.

Pykälän 2 momentin 1 kohtaan ehdotetaan tehtäväksi 1 momentin 1 kohtaa vastaavat muutokset.

18 a §. *Tietojen saanti rajanylitystietojärjestelmästä ja ETIAS*-keskus*järjestelmästä terroristisen rikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi.* Myös tämän pykälän otsikko ehdotetaan muutettavaksi niin, että sanan ”terrorismirikosten” asemesta siihen tulevat sanat ”terroristisen rikosten”. Pykälän 1 momentin 1 kohta ja 2 momentin 1 kohta vastaavat nykyisellään 18 §:n 1 momentin 1 kohtaa ja 2 momentin 1 kohtaa. Pykälän 1 momentin 1 kohta ja 2 momentin 1 kohta ehdotetaan muutettavaksi samalla tavalla kuin 18 §:n 1 momentin 1 kohta ja 2 momentin 1 kohta.

6.9 Laki puolustusvoimien virka-avusta poliisille

8 §. *Vaativa virka-apu.* Pykälän 1 kohdan mukaan edellytyksenä vaativalle virka-avulle on, että tilanteesta, tapahtumasta tai tilaisuudesta tehtyjen havaintojen tai siitä muutoin saatujen yksilöityjen tietojen perusteella vaativan virka-avun on perusteltua olettaa olevan välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai

terveyttä vakavasti vaarantavan rikoslain (39/1889) 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2, 3 tai 5–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun terrorismirikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä viitataan rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 2, 3, 5–7 tai 9 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettuun terrorismirikokseen. Säännösviittaukset muutettaisiin vastamaan rikoslain uuden 34 a luvun sääntelyä. Pykälään jäisi rikoslain 34 a luvun otsikon muuttamisesta huolimatta ”terrorismirikoksen”, koska rikoslain uuden 34 a luvun 1 §:n 1 kohdan mukaan ”terrorismirikoksella” tarkoitettaisiin muun ohessa sen luvun 2 §:ssä rangaistavaksi säädettyä rikosta.

6.10 Laki lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa

3 §. *Määritelmät.* Pykälän 6 kohdan mukaan kyseisessä laissa *terrorismirikoksella* tarkoitetaan rikoslain (39/1889) 34 a luvun 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c, 5 ja 5 a–5 e §:ssä tarkoitettuja rikoksia.

Pykälän 6 kohtaa muutettaisiin niin, että siinä todettaisiin *terrorismirikoksella* tarkoitettavan rikoslain (39/1889) 34 luvun 12 §:ssä ja 34 a luvun 2–14 §:ssä tarkoitettuja rikoksia. Säännösviittaukset muutettaisiin vastaamaan rikoslain uutta 34 a lukua. Koska nykyisen rikoslain 34 a luvun 5 §:ää (terrorismirikoksen rahoittaminen) vastaava sääntely tulisi rikoslain 34 luvun 12 §:ään ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ään, pykälän 6 kohdassa viitattaisiin sääntelyn kattavuuden säilyttämiseksi myös rikoslain 34 luvun 12 §:ään.

Pykälän 6 kohdassa olevaa määritelmän nimeä (terrorismirikos) ei tässä yhteydessä ehdoteta muutettavaksi, vaikka rikoslain uuden 34 a luvun mukaan sen luvun mukaiset rikokset olisivat terroristisia rikoksia. ”Terrorismirikos” on lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun lain sisällä käytettävä termi, jonka mahdollista muuttamista on harkittava erikseen.

6.11 Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta

18 §. *Verohallinnon oikeus tietojen oma-aloitteiseen antamiseen*. Pykälän 18 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä antaa omasta aloitteestaan verotustietoja verovelvollista koskevine tunnistetietoineen rahanpesun selvittelykeskukselle verovalvonnan yhteydessä havaituista epäilyttävistä liiketoimista tai kun voidaan epäillä liiketoimeen sisältyviä varoja käytettävän terrorismirikoksen rahoittamiseen tai sen rangaistavaan yritykseen.

Pykälän 1 momentin 6 kohtaa muutettaisiin niin, että siinä terrorismirikoksen rahoittamisen asemesta mainittaisiin kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja terroristinen rikoksen rahoittaminen. Koska nykyisen rikoslain 34 a luvun 5 §:ää (terrorismirikoksen rahoittaminen) vastaava sääntely tulisi rikoslain 34 luvun 12 §:ään (kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen) ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ään (terroristinen rikoksen rahoittaminen), kohdassa mainittaisiin myös kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen.

6.12 Tullilaki

30 §. *Rahavarojen tarkastaminen.* Pykälän mukaan tullimiehellä on oikeus tarkastaa henkilön mukana olevat rahavarat ja muu hänen hallussaan oleva omaisuus tullirikoksena pidettävän, rikoslain 32 luvussa tarkoitetun rahanpesurikoksen ja rikoslain 34 a luvussa tarkoitetun terrorismin rahoittamisen paljastamiseksi.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että terrorismin rahoittamista koskevien rikosten osalta tullimiehen tarkastusoikeus kattaisi rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitetun kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen sekä rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitetun terroristisen rikoksen rahoittamisen ja 11 §:ssä tarkoitetun terrorismin rahoittamisen paljastamisen.

Pykälän esitöistä (HaVM 5/2016 vp, s. 11) on pääteltävissä, että pykälän on tarkoitus kattaa terrorismin rahoittamiseen liittyvät rikokset laajemmin kuin vain rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n mukainen terrorismirikoksen rahoittaminen. Tämän vuoksi ehdotetaan pykälän muuttamista niin, että tullimiehen tarkastusoikeus kattaisi kaikki terrorismin rahoittamiseen liittyvät rikokset. Myös tämän pykälän osalta otettaisiin huomioon se, että nykyisen rikoslain 34 a luvun 5 §:ää (terrorismirikoksen rahoittaminen) vastaava sääntely tulisi rikoslain 34 luvun 12 §:ään (kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen) ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ään (terroristinen rikoksen rahoittaminen), minkä vuoksi pykälässä mainittaisiin myös kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen.

6.13 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä

1 luku Yleiset säännökset

4 §. *Määritelmät.* Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan *terrorismin rahoittamisella* tarkoitetaan rikoslain 34 a luvun 5, 5 a ja 5 b §:ssä tarkoitettua toimintaa. Mainituissa pykälissä säädetään rangaistaviksi terrorismirikoksen rahoittaminen, terroristin rahoittaminen ja terroristiryhmän rahoittaminen.

Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä viitataan rikoslain 34 luvun 12 §:ään sekä rikoslain uuden 34 a luvun 10 ja 11 §:ään. Ehdotetut muutokset perustuisivat terrorismin rahoittamiseen liittyvien rikosten rangaistussääntelyn ehdotettuihin muutoksiin. Rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n mukaisia rikoksia vastaisivat rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen. Rikoslain uuden 34 a luvun 11 §:ssä puolestaan yhdistettäisiin nykyisen rikoslain 34 a luvun 5 a ja 5 b §:ssä oleva terroristin rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista koskeva sääntely.

6.14 Laki Euroopan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta

11 §. *Tietojen luovuttaminen rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi.* Pykälän mukaan käteisvaroja koskevien ilmoitusten tietoja voidaan luovuttaa asetuksen 9–11 artiklassa säädetyn lisäksi ainoastaan rikoslain 34 a luvussa tarkoitetun terroristisen rikoksen, huumausainerikoksen, lahjuksen antamisen tai ottamisen, lahjomisen tai lahjuksen ottamisen elinkeinotoiminnassa taikka muun rikoksen, josta voi enimmillään seurata yli yhden vuoden vankeusrangaistus, tai osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa tehdyn tai tehtävän rikoksen ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että sana ”terrorismirikoksen” korvataan sanoilla ”terroristisen rikoksen”. ”Terrorismirikos” viittaa rikoslain nykyisen 34 a luvun otsikon mukaisesti sen luvun mukaisiin rikoksiin. Rikoslain uuden 34 a luvun otsikoksi ehdotetaan ”terroristisista rikoksista”.

6.15 Laki puolustusvoimista

2 §. *Puolustusvoimien tehtävät.* Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan puolustusvoimien tehtävänä on muiden viranomaisten tukeminen, johon a alakohdan mukaan kuuluu virka-apu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, terrorismirikosten ja muiden ihmisten hengelle tai terveydelle vakavaa vaaraa aiheuttavien rikosten estämiseksi ja keskeyttämiseksi sekä muuksi yhteiskunnan turvaamiseksi.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan a alakohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että sana ”terrorismirikosten” korvataan sanoilla ”terroristisen rikosten”. Myös tämä ehdotus liittyisi rikoslain 34 a luvun otsikon muuttumiseen uudessa luvussa niin, että luvun mukaiset rikokset ovat terroristisia rikoksia eivätkä enää terrorismirikoksia.

6.16 Laki julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista

47 §. *Eräisiin rikoksiin syyllistyneiden ehdokkaiden ja tarjoajien sulkeminen tarjouskilpailusta.* Pykälän 1 momentissa säädetään siitä, että hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai tarjoaja taikka sen johtohenkilö tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu tietystä rikoksesta. Momentin 4 kohdan mukaan tällaisia rikoksia ovat rikoslain 34 a luvun 1 §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 2 §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, 34 a luvun 3 §:n mukainen terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 4 §:n mukainen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 4 a §:n mukainen koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten tai 34 a luvun 4 c §:n mukainen värväys terrorismirikoksen tekemiseen taikka yllytys, avunanto tai yritys edellä mainittuihin rikoksiin sekä 5 kohdan mukaan rikoslain 32 luvun 6 §:n mukainen rahanpesu, 32 luvun 7 §:n mukainen törkeä rahanpesu tai 34 a luvun 5 §:n mukainen terrorismin rahoittaminen.

Pykälän 1 momentin 4 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 4 §:n mukainen terrorismirikoksen valmistelu, 34 a luvun 5 §:n mukainen terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 6 §:n mukainen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 7 §:n mukainen terroristinen koulutuksen antaminen ja 34 a luvun 9 §:n mukainen terroristinen värväys sekä yllytys, avunanto tai yritys edellä mainittuihin rikoksiin. Kohdan muutokset liittyisivät pykälätunnisteiden ja rikosnimikkeiden muutoksiin rikoslain uudessa 34 a luvussa.

Pykälän 1 momentin 5 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan rikoslain 32 luvun 6 §:n mukainen rahanpesu, 32 luvun 7 §:n mukainen törkeä rahanpesu sekä 34 luvun 12 §:n mukainen kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja uuden 34 a luvun 10 §:n mukainen terroristinen rikoksen rahoittaminen. Lainsäädäntömuutosten jälkeen rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n mukaisia rikoksia vastaisivat rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

6.17 Laki sähköisen viestinnän palveluista

25 §. *Ohjelmistotoimiluvan myöntäminen.* Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä 22 §:n 1 momentissa tarkoitettu ohjelmistotoimilupa sitä hakeneelle, jos ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai kuvaohjelmalain (710/2011) 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta taikka syyllistyy rikoslain (39/1889) 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen.

Pykälän 1 momentin 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen asemesta rikoslain uuden 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettu terroristinen julkinen kehottaminen. Tämä liittyisi pykälänumeron ja rikosnimikkeen muuttumiseen rikoslain uudessa 34 a luvussa.

28 §. *Lyhytaikainen ohjelmistotoimilupa*. Pykälän 1 momentin mukaan Liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä ohjelmistotoimilupa lyhytaikaiseen televisio- ja radiotoimintaan digitaalisessa maanpäällisessä joukkoviestintäverkossa ilman 23 ja 25 §:ssä säädettyä menettelyä, jos ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai kuvaohjelmalain 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta taikka syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen ja toiminnan 1) kesto on enintään kolme kuukautta; tai 2) viikoittainen kesto on enintään kaksitoista tuntia.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen asemesta rikoslain uuden 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettu terroristinen julkinen kehottaminen.

32 §. *Ohjelmistotoimiluvan peruuttaminen*. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan toimilupaviranomainen voi peruuttaa toimiluvan osaksi tai kokonaan, jos ohjelmistotoimiluvanhaltija on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tätä lakia, arpajaislain (1047/2001) 62 §:n 2 momentin 1 kohtaa arpojen myymisestä ja välittämisestä, kuvaohjelmalain 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta, tämän lain 27 tai 37 §:ssä tarkoitettuja toimilupaehtoja taikka syyllistynyt rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen.

Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen asemesta rikoslain uuden 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettu terroristinen julkinen kehottaminen.

36 §. *Ohjelmistotoimiluvan myöntäminen analogiseen radiotoimintaan*. Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan Liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä 34 §:ssä tarkoitettu ohjelmistotoimilupa sitä hakeneelle, jos ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen.

Pykälän 1 momentin 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen asemesta rikoslain uuden 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettu terroristinen julkinen kehottaminen.

40 §. *Radioluvan myöntäminen*. Pykälän 8 momentin mukaan radiolupa 34 §:n 2 momentissa tarkoitettuun toimintaan on myönnettävä, jos ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan taikka 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen.

Pykälän 8 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen asemesta rikoslain uuden 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettu terroristinen julkinen kehottaminen.

49 §. *Radioluvan ja radiotaajuuksien varauksen peruuttaminen*. Pykälän 1 momentin 9 kohdan mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi kokonaan tai osittain peruuttaa radioluvan tai radiotaajuuksien varauksen, jos 34 §:n 2 momentin mukaista radiotoimintaa harjoittava luvanhaltija on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tätä lakia

taikka syyllistynyt rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen.

Pykälän 1 momentin 9 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen asemesta rikoslain uuden 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettu terroristinen julkinen kehottaminen.

226 c §. *Videonjakoalustan tarjoajaan sovellettavat velvollisuudet*. Pykälän 1 momentin mukaan videonjakoalustapalvelulla on oltava käyttöehdot. Momentin 1 kohdan a alakohdan mukaan videonjakoalustan tarjoajan on sisällytettävä käyttöehtoihin määräykset, joissa kielletään sellaisten ohjelmien, käyttäjien tuottamien videoiden ja audiovisuaalisen kaupallisen viestinnän lataaminen videonjakoalustapalveluun, jotka sisältävät rikoslain 34 a luvun 5 e §:ssä rangaistavaksi säädettyä terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan a alakohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen asemesta rikoslain uuden 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettu terroristinen julkinen kehottaminen.

339 §. *Televisio-ohjelmiston ja tilausohjelmapalvelun ohjelmiston edelleen lähettämisen keskeyttäminen*. Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan valtioneuvosto voi määrätä enintään kuukauden ajaksi keskeytettäväksi Suomen ulkopuolelta tulevan televisio-ohjelmiston ja tilausohjelmapalvelun ohjelmiston edelleen lähettämisen, jos ohjelmistossa ilmeisellä tavalla toistuvasti syyllistytään rikoslain 34 a luvun 5 e §:ssä rangaistavaksi säädettyyn terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen.

Pykälän 1 momentin 3 kohta ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan terrorismirikoksiin liittyvän julkisen kehottamisen asemesta rikoslain uuden 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettu terroristinen julkinen kehottaminen.

6.18 Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista

80 §. *Pakolliset poissulkemisperusteet*. Pykälän 1 momentissa säädetään siitä, että hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas, tarjoaja tai alihankkija tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas, tarjoaja

tai alihankkija taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu tietystä rikoksesta rangaistukseen. Momentin 7 kohdassa mainitaan rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, 34 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 4 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 4 a §:ssä tarkoitettu koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, 34 a luvun 4 c §:ssä tarkoitettu värväys terrorismirikoksen tekemiseen tai 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettu terrorismirikoksen rahoittaminen.

Pykälän 1 momentin 7 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä mainitaan rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen sekä rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 4 §:ssä tarkoitettu terrorismirikoksen valmistelu, 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 6 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 7 §:ssä tarkoitettu terroristinen koulutuksen antaminen, 34 a luvun 9 §:ssä tarkoitettu terroristinen värväys ja 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

Kohdan muutokset liittyisivät erityisesti pykälätunnuksien ja rikosnimikkeiden muutoksiin rikoslain uudessa 34 a luvussa. Lainsäädäntömuutosten jälkeen rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n mukaisia rikoksia vastaisivat rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

6.19 Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista

84 §. *Pakolliset poissulkemisperusteet.* Pykälän 1 momentin mukaan hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai tarjoaja taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu tietystä rikoksesta rangaistukseen. Momentin 7 kohdassa mainitaan rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, 34 a luvun 3 §:ssä

tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 4 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 4 a §:ssä tarkoitettu koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, 34 a luvun 4 c §:ssä tarkoitettu värväys terrorismirikoksen tekemiseen tai 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettu terrorismirikoksen rahoittaminen.

Pykälän 1 momentin 7 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä mainitaan rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen sekä rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 4 §:ssä tarkoitettu terrorismirikoksen valmistelu, 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 6 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 7 §:ssä tarkoitettu terroristinen koulutuksen antaminen, 34 a luvun 9 §:ssä tarkoitettu terroristinen värväys tai 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

Kohdan muutokset liittyisivät erityisesti pykälätunnuksien ja rikosnimikkeiden muutoksiin rikoslain uudessa 34 a luvussa. Lainsäädäntömuutosten jälkeen rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n mukaisia rikoksia vastaisivat rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain uuden 34 luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

6.20 Panostajalaki

7 §. *Panostajalta edellytetty käyttäytyminen*. Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan panostajan pätevyyskirjan hakija ei täytä 5 §:n 2 momentin 3 kohdan edellytystä, jos hänet on siten, että teko tai teot osoittavat hänen olevan ilmeisen sopimaton toimimaan panostajana, työskentelemään räjähteiden kanssa tai pitämään hallussaan räjähteitä viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla sakkorangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 1 a §:ssä tarkoitetusta järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta, 20 luvussa tarkoitetusta seksuaalirikoksesta, 25 luvun 7 §:ssä tarkoitetusta laittomasta uhkauksesta tai 7 a §:ssä tarkoitetusta vainoamisesta, 34 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta tuhotyöstä, 34 a luvun 1–4, 4 a–4 c tai 5 §:ssä tarkoitetusta terrorismirikoksesta, 41 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta ampuma-aserikoksesta, 44 luvun 11 §:ssä tarkoitetusta räjähderikoksesta, 12 §:ssä tarkoitetusta varomattomasta käsittelystä tai 13 §:ssä tarkoitetusta vaarallisten aineiden kuljetusrikoksesta tai 47 luvussa tarkoitetusta työrikoksesta.

Pykälän 1 momentin 3 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että siihen lisätään maininta rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitetusta kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta sekä rikoslain 34 a lukuun kohdistuvat viittaukset muutetaan koskemaan rikoslain uuden 34 a luvun 2–10 §:ssä tarkoitettuja terroristisia rikoksia.

7 Voimaantulo

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2026 aikana.

8 Suhde talousarvioesitykseen

Edellä jaksossa 4.2.3 todetaan, että esityksen lainsäädäntöehdotuksista ei ole suoraan ja perustellusti johdettavissa taloudellisia vaikutuksia niin, että valtiolle tai rikosprosessissa tai rangaistusten täytäntöönpanossa toimiville viranomaisille taikka muillekaan näitä rikoksia käsitteleville tahoille voisi osoittaa aiheutuvan tietynsuuruisia euromääräisiä lisäkustannuksia. Näin ollen lähtökohtaisesti esityksen ehdotuksista aiheutuvat kustannukset katettaisiin julkisen talouden suunnitelman mukaisten kehyspäätösten ja valtion talousarvioissa muuten osoitettavien määrärahojen puitteissa. Terroristisen rikosten käsittelyn voimavarojen riittävyyttä ja käsittelystä aiheutuvia kustannuksia on kuitenkin seurattava.

9 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

9.1 Rikoslakia koskevat ehdotukset

Rikoslain 34 a luvun tunnusmerkistöt sisällöllisesti ja rangaistusasteikot pitkälti vastaisivat nykyisen luvun sääntelyssä olevia. Rikoslain nykyisen 34 a luvun 5 §:n 2 momentin mukaiset terrorismirikoksen rahoittamiset säädettäisiin rangaistaviksi rikoslain 34 luvun 12 §:ssä kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisina. Lainsäädäntöä uudistettaisiin niin, että rangaistussäännökset muodostavat mahdollisimman selkeän ja johdonmukaisen kokonaisuuden. Lainsäädäntömuutoksilla kuitenkin myös edistettäisiin rangaistussäännösten riittävää kattavuutta laajentamalla joiltakin osin rangaistavan käyttäytymisen alaa. Eräiden terroristisen rikosten rangaistusasteikkoja muutettaisiin niin, että asteikot mahdollistavat nykyistä ankarampien rangaistusten tuomitsemisen.

9.1.1 Ehdotusten arvioinnin lähtökohdat

Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan terrorismissa on kysymys yhteiskunnan perustoimintoja, oikeusjärjestystä sekä ihmisten henkeä, terveyttä ja turvallisuutta hyvin vakavasti uhkaavasta rikollisuudesta, jonka estämiselle ja keskeyttämiselle on perusoikeusjärjestelmän näkökulmasta hyväksyttävät ja hyvin painavat perusteet. Perustuslakivaliokunnan mukaan terroristisen toiminnan poikkeuksellisen vakavalle luonteelle on annettava merkitystä arvioitaessa sitä vastaan käytettävien keinojen oikeasuhtaisuutta (PeVL 26/2014 vp, s. 2/I, PeVL 37/2016 vp, s. 2, PeVL 20/2018 vp, s. 2, PeVL 1/2021 vp, kappale 3 sekä PeVL 34/2021 vp, kappale 3).

Nyt ei ole nimenomaisesti kysymys Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden toteuttamisesta, johon liittyvän yhteyden perustuslakivaliokunta on todennut sääntelyn hyväksyttävyyttä tukevaksi seikaksi (PeVL 38/2012 vp, s. 3/I). Sääntelyn arvioinnissa ja muutosten valmistelussa on kuitenkin kiinnitetty erityistä huomiota kansainvälisiin velvoitteisiin, jotka ovat myös eräiden ehdotettujen muutosten taustalla.

Perustuslakivaliokunta on aikaisemmin terrorismirikoksia koskevia rangaistussäännöksiä arvioidessaan kiinnittänyt huomiota siihen, että ehdotetuilla säännöksillä on tarkoitus tehostaa etenkin perustuslain 7 §:n § 1 momentissa turvattujen elämän sekä henkilökohtaisen vapauden, koskemattomuuden ja turvallisuuden suojaa. Tätä suojaa on toteutettu muun muassa kriminalisoimalla näitä oikeuksia koskevat loukkaukset rikoslaissa. Perustuslain säännös turvaa siinä mainittuja oikeushyviä julkisen vallan toimenpiteiltä ja edellyttää, että valtio lainsäädäntötoimin turvaa näitä oikeuksia muita ulkopuolisia loukkauksia vastaan. (PeVL 26/2014 vp, s. 2/I).

Tekoja rangaistavaksi säädettäessä ja muutettaessa rangaistussäännöksiä ankarampiin rangaistuksiin johtaviksi on otettava huomioon myös perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset (PeVM 25/1994 vp, s. 5). Niistä tässä yhteydessä merkityksellisimpiä ovat edellytykset, joiden mukaan rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä (liittyy jäljempänä käsiteltävään rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen), rajoitusperusteiden tulee olla hyväksyttäviä, rajoittamisen tulee olla painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa, rajoitusten on oltava suhteellisuusvaatimuksen mukaisia ja rajoitusten tulee olla välttämättömiä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi.

Perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten merkitys tässä yhteydessä liittyy siihen, että rangaistavan käyttäytymisen ala laajenee ja eräiden rikosten rangaistusasteikkoja muutetaan niin, että niistä voidaan tuomita nykyistä ankarampia rangaistuksia. Tämä voisi johtaa myös ehdottomien vankeusrangaistusten tuomitsemiseen, jolla on merkitystä rikoksista rangaistuksiin tuomittavien ja heidän perustuslain 7 §:n 1 momentissa suojatun henkilökohtaisen vapautensa kannalta.

Perustuslakivaliokunnan mukaan suhteellisuusvaatimus edellyttää sen arviointia, onko kriminalisointi välttämätön sen taustalla olevan oikeushyvän suojaamiseksi (PeVL 1/2021 vp, kappale 6 ja siinä viitattu lausunto PeVL 23/1997 vp, s. 2/II).

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että terrorismirikosten rangaistavuutta ulotetaan huomattavan etäälle varsinaisesta terrorismirikoksesta ilman, että minkäänlaista vaaraa terrorismirikosten toteutumisesta olisi käsillä (PeVL 56/2016 vp, s. 8).

Arvioidessaan terrorismiin liittyvien kriminalisointien suhdetta perustuslakiin perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt erityisesti huomiota perustuslain 8 §:ssä tarkoitettuun rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen (PeVL 26/2014 vp, PeVL 37/2016 vp, PeVL 56/2016 vp, PeVL 20/2018 vp, PeVL 1/2021 vp ja PeVL 34/2021 vp).

Mainitun perustuslain säännöksen mukaan ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen eikä tuomita rangaistukseen sellaisen teon perusteella, joka ei tekohetkellä ole laissa säädetty rangaistavaksi.

Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen ydinsisällön mukaan rikoksen tunnusmerkistö on ilmaistava riittävällä täsmällisyydellä siten, että säännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa. Perustuslakivaliokunta on lisäksi todennut, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja EU-tuomioistuimen käytännössä laillisuusperiaatteelle on annettu käytännössä vastaava ydinsisältö, jossa on korostettu rikossääntelyn ennustettavuutta eli sitä, että säännöksen sanamuodon perusteella voidaan ennakoida, mikä on rangaistavaa. Perustuslakivaliokunnan mukaan terrorismirikoksissa on kysymys sääntelystä, jonka yhteydessä täsmällisyyttä koskeva vaatimus on erityisen korostunut. (PeVL 34/2021 vp, kappale 5 ja siinä viitatut aikaisemmat kannanotot).

Kun rangaistavuus ulottuu aikaisempaan tekoon kuin mikä on säädetty rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä rangaistavaksi terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluna, tällaisen ns. valmistelun valmistelun kriminalisoivassa rikosoikeudellisessa sääntelyssä korostuu rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen merkitys (PeVL 20/2018 vp, s. 3 ja siinä viitatut aikaisemmat kannanotot). Perustuslakivaliokunta on tällaisissa yhteyksissä kiinnittänyt huomiota myös siihen, onko kysymys aktiivisesta toiminnasta, edellytetäänkö pääteoksi katsottavan rikoksen tekemistä ja onko teko rangaistava vain tahallisena.

Järjestäytyneen rikollisen toiminnan rangaistavaksi säätämisen osalta merkityksellinen on perustuslakivaliokunnan lausuma siinä yhteydessä, kun järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen säädettiin rangaistavaksi rikoslain 17 luvun 1 a §:ssä. Perustuslakivaliokunta totesi tuolloin (PeVL 10/2000 vp, s. 2/II), että pyrittäessä kriminalisoimaan osallistumista tavalla, joka menee rikosoikeudessa vakiintuneiden osallistumiskäsitysten ulkopuolelle, sääntelyn täsmällisyysvaatimus korostuu tavanomaista enemmän.

Perustuslakivaliokunta on useissa yhteyksissä terrorismirikoksia koskevia rangaistussäännöksiä muutettaessa katsonut, että nykyinen sääntely on monimutkaista ja vaikeaselkoista (PeVL 37/2016 vp, s. 3, PeVL 56/2016 vp, s. 6, PeVL 1/2021 vp, kappale 12 ja PeVL 34/2021 vp, s. 14).

Perustuslakivaliokunnan mukaan rangaistussäännösten ankaruuden tulee olla oikeassa suhteessa teon moitittavuuteen ja rangaistusjärjestelmän kokonaisuudessaan tulee täyttää suhteellisuuden vaatimukset (terrorismirikoksiin liittyen PeVL 37/2016 vp, s. 3 ja PeVL 56/2016 vp, s. 6).

9.1.2 Ehdotusten arviointi

Rikoslakia koskevien rangaistavuuden alaa laajentavien ja rangaistusasteikkoja ankarampaan suuntaan muuttavien lainsäädäntöehdotusten taustalla on terrorismirikollisuuden hyvin vakava luonne ja tarve turvata kansalaisten perusoikeuksia, erityisesti elämää sekä henkilökohtaista vapautta, koskemattomuutta ja turvallisuutta.

Ehdotettujen lainsäädäntömuutosten hyväksyttävyyden, painavan yhteiskunnallisen tarpeen, oikeasuhtaisuuden ja välttämättömyyden kannalta merkitystä on paitsi edellisen jakson alkupuolella todetuilla yleisillä ja perustuslakivaliokunnan käytäntöön perustuvilla terrorismirikollisuutta koskevilla näkökohdilla, myös sen nykytilasta ja ennakoitavissa olevasta kehityksestä käytettävissä olevilla tiedoilla (jakso 2.3.2), joiden perusteella terrori-iskujen uhkaan on suhtauduttava vakavasti. Verkkoympäristö mahdollistaa aikaisempaa laajemmin ja tehokkaammin terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten edistämisteot ja jopa tietoverkkoja käyttäen tehtävät terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset eri muodoissaan. Muutaman viimeisen vuoden aikana terrorismirikoksia on myös tullut tuomioistuinten käsiteltäväksi aikaisempaa enempää, vaikkakin sellaisten rikosasioiden määrä on vielä pysynyt vähäisenä.

Terrorismirikoksia koskevan rangaistussääntelyn muutosten keskeisenä tavoitteena on sääntelyn selkeyttäminen, jota perustuslakivaliokuntakin on useaan otteeseen edellyttänyt. Tätä tavoitetta toteutetaan ensinnäkin sillä, että rikoslain uuden 34 a luvun alussa, sen 1 §:n 1 kohdassa määriteltäisiin ”terrorismirikoksiksi” terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset ja terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos, millä päästäisiin merkittävässä määrin eroon rikoslain nykyisen 34 a luvun mukaisista ja ongelmalliseksi koetuista pykäläviittauksista. Selkeyttämistavoitetta toteuttaisi myös se, että luvun loppupään rangaistussäännöksissä rangaistava teko kytkettäisiin kyseisessä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseen. Sääntelyä rikosnimikkeet mukaan lukien muutenkin yhtenäistettäisiin mahdollisuuksien mukaan ja luvun rikosten suhteita toisiinsa käsiteltäisiin asianmukaisesti ja tarvittavassa määrin pykälien perusteluissa. Tunnusmerkistöjen epäselvyyksiä poistettaisiin pykäliin tehtävillä täsmennyksillä ja perusteluihin tehtävillä täydennyksillä. Sääntelyn sovellettavuutta parannettaisiin sillä, että rangaistussäännösten pykälien perustelut koottaisiin yhteen niin, että sääntelyn sisällön selvittämiseksi ei tarvitsisi enää perehtyä aikaisempiin hallituksen esityksiin. Viimeksi mainittu on erityisesti koettu ongelmalliseksi käytännön toimijoiden keskuudessa.

9.1.2.1 Tunnusmerkistöjä koskevat muutokset

Terroristisessa tarkoituksessa tehtävien rikosten piiriä laajennettaisiin rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentissa niin, että sellaisessa tarkoituksessa voitaisiin tehdä myös törkeä vapaudenriisto, törkeä raiskaus, törkeä ryöstö ja törkeä lapsenraiskaus. Terrorismirikollisuuden monimuotoisuuden perusteella myös nämä ovat rikoksia, joita voidaan tehdä terroristisessa tarkoituksessa esimerkiksi vakavan pelon aiheuttamiseksi väestön keskuudessa ja jotka voivat olla omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa maalle viimeksi mainitun liittyessä ennen kaikkea terrorismirikollisuuden luonteeseen yhteiskuntaan laajasti kohdistuvana rikollisuutena.

Rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä säädettäisiin rangaistavaksi terrorismirikoksen valmistelu niin, että rangaistaviksi tulisivat tietyt valmistelutoimet, jotka tehdään terrorismirikoksen tekemistä varten. Rangaistaviksi tulisivat nykyisestä poiketen myös toimet, jotka tehdään toisen henkilön tulevan terrorismirikoksen tekemisen edistämiseksi. Vastaavalla tavalla sääntely muutettaisiin ”tekemistä varten” -muotoilun sisältäväksi muissakin luvun pykälissä, joiden mukaisella teolla voidaan edistää toisen henkilön rikosta. Muutosta nykytilanteeseen tämä tarkoittaisi vain terrorismirikoksen valmistelun ja rikoslain uuden 34 a luvun 8 §:n mukaisen terroristisen kouluttautumisen kohdalla. Kyseistä valmistelua ja kouluttautumista voidaan lähtökohtaisesti pitää yhtä vaarallisena kuin sellaista valmistelua ja kouluttautumista, joilla edistetään valmistelutoimen tai kouluttautumisen tekijän oman tulevan terrorismirikoksen tekemistä. Ei voida myöskään katsoa, että ”tekemistä varten” -ilmaisulla rikoslain uuden 34 a luvun säännöksissä rikosoikeudellinen vastuu ulotettaisiin nykyistä varhaisempaan vaiheeseen.

”Tekemistä varten” -ilmaisun omaksumisella rikoslain uuden 34 a luvun useissa säännöksissä ei luovuttaisi nykyiselle luvulle ominaisesta korotetun tahallisuuden vaatimuksesta, jota nykysäännöksissä ilmentävät esimerkiksi ilmaisut ”edistääkseen” ja ”tietoisena siitä, että”. Tämä onkin perusteltua sen vuoksi, että nykyisen luvun tavoin uudenkin luvun rangaistussäännösten perusteella rangaistusvastuu voi ulottua huomattavankin etäälle terrorismirikoksesta, joskin kuitenkin tapauskohtaisin vaihteluin.

Rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n perustelujen mukaan valmistelurikoksella edistettävän terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen ei tarvitsi olla yksilöitävissä rikoksen (rikosnimikkeen) tarkkuudella. Tämä koskisi myös muita luvun rikoksia, joiden tunnusmerkistön mukaan kysymys on terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemisestä. Valmistelurikoksen tai muun terrorismirikoksen tekemistä edistävän rikoksen tekemisen hetkellä ei ole välttämättä selvillä se, mikä terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos tullaan tekemään, vaikka selvää onkin, että toiminta tähtää jonkin sellaisen rikoksen tekemiseen. Tällainen rajaus on perusteltu rangaistussäännösten käytännön toimivuuden ja rangaistussäänte lyn tavoitteiden (erityisesti perusoikeuksien tehokas suojaaminen) saavuttamisen kannalta.

Rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:ssä terrorismirikoksen valmistelun rangaistavuus muutettaisiin koskemaan kaikkien sellaisten esineiden ja aineiden käsittelyä ja käyttöä, joilla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle. Ehdotettu muutos olisi riittävän tarkkarajainen ja perusteltu hengen ja terveyden suojaamisen kannalta.

Rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:ssä säädettäisiin rangaistavaksi terroristiryhmän toimintaan osallistuminen. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin nykyisen luvun 4 §:n 1 momenttiin verrattuna uusia esimerkkejä rangaistavista osallistumisteoista. Nämä lisätyt tekotavatkin olisivat nykyisin jo mainittujen osallistumistapojen tapaan olennaisen tehtävän hoitamista, jota koskeva yleislauseke säännökseen edelleen jäisi. Tekotapojen lisäämisellä edistettäisiin sääntelyn tarkkarajaisuutta, kunkin tekotavan lisäksi erikseen täyttäessä rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vaatimukset. Rikoslain uuden 34 a luvun 6 §:n 1 momenttiinkaan ei tulisi osallistumistapojen tyhjentävää listausta, koska terroristiryhmän toimintaan voidaan osallistua hyvin monin tavoin ja sääntelyn on kestettävä aikaa terrorismirikollisuuden tekotapojen muuttuessa. Laillisuusperiaate ei estä asianmukaisten rajausten tekemistä ja tulkintaohjeiden antamista pykälän perusteluissa, mikä koskee rikoslain uuden 34 a luvun muitakin pykäliä.

Terroristiryhmän toimintaan osallistumista koskevaan pykälään ei enää otettaisi toissijaisuuslauseketta, jonka mukaan kyseisestä rikoksesta tuomitaan, jos teko ei ole rangaistava tiettynä muuna terrorismirikoksena taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta. Vastaavia toissijaisuuslausekkeita ei otettaisiin useisiin muihinkaan rikoslain uuden 34 a luvun pykäliin. Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate ei edellytä toissijaisuuslausekkeiden sisällyttämistä uuteen lukuun. Rikosten suhdetta toisiinsa voidaan tarvittavalla tavalla käsitellä pykälien perusteluissa. Lausekkeet ovat jossakin määrin vaikeaselkoisia ja edellyttävät joka tapauksessa säännösten perusteluihin perehtymistä. Toissijaisuuslausekkeiden poistamisella voidaan myös selkeyttää sääntelyä sen keventämisen kautta.

Rikoslain uuden 34 a luvun 7 §:ssä säädettäisiin rangaistavaksi terroristinen koulutuksen antaminen. Rangaistavaksi tulisi täytettyyn tekoon rinnastuvana myös se, että henkilö yrittää antaa kyseistä koulutusta. Nykyisen sääntelyn perustelujen mukaan koulutuksen antamisen yritys ei ole rangaistava, vaan rangaistavuus kattaa täytettyyn tekoon rinnastuvana tekona koulutuksen toimeenpanon yrityksen. Kansainväliset Euroopan neuvoston ja Euroopan unionin velvoitteet kuitenkin edellyttävät koulutuksen antamisen yrityksen säätämistä rangaistavaksi. Yrityksen säätäminen rangaistavaksi täytettyyn tekoon rinnastuvana tekona on muutenkin perusteltua terrorismirikollisuuden yleisesti vaarallisen luonteen vuoksi ja siksi, että jo koulutuksen antamisen yritystä voidaan pitää vaarallisena ja paheksuttavana

tekona. Yritys rangaistavuudeltaan jo rinnastuu nykyisin täytettyyn tekoon vakavia terrorismirikoksia koskevissa säännöksissä (terroristiryhmän toimintaan osallistuminen ja värväys terrorismirikoksen tekemiseen).

Rikoslain uuden 34 a luvun 7 §:ssä terroristisen koulutuksen antamisen tunnusmerkistöä täsmennettäisiin niin, että se nykyistä paremmin täyttää rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vaatimukset. Ilmaisu ”muulla vastaavalla tavalla” korvattaisiin terroristista kouluttautumista koskevassa luvun 8 §:ssä käytettävällä ilmaisulla ”taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä”.

Rikoslain uuden 34 a luvun 9 §:ssä terroristisen värväyksen tunnusmerkistöä täsmennettäisiin paremmin vastaamaan rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vaatimuksia. Sääntelyn sanamuotoa muutettaisiin sen uuteen lukuun siirtämisen yhteydessä niin, että nykyistä selvemmin ilmenee se. että värväys voi kohdistua yhteen tai useampaan henkilöön ja että yhden tai useamman henkilön värväys voi koskea sekä värväämistä terroristiryhmään että värvättävän saamista tekemään terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun.

Rikoslain uuden 34 a luvun loppupään säännöksissä luovuttaisiin rikoksella edistettävien rikosten suhteen pykäläviittauksista. Tämä koskisi terroristista rikoksen rahoittamista (10 §), terroristista matkustamista (12 §) ja terroristista julkista kehottamista (14 §). Niitä koskevissa säännöksissä rangaistava teko kytkettäisiin kyseisessä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseen. Pykälien perustelujen mukaan kysymys olisi rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikollisen toiminnan edistämisestä, minkä vuoksi edistettävän rikoksen ei tarvitsisi välttämättä olla yksilöitävissä rikoksen (rikosnimikkeen) tarkkuudella. Selvää tulisi kuitenkin olla, että toiminta tähtää jonkin luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseen. Tällainen rajaus on perusteltu rangaistussäännösten käytännön toimivuuden ja rangaistussääntelyn tavoitteiden (erityisesti perusoikeuksien tehokas suojaaminen) saavuttamisen kannalta.

Nykyiseen lainsäädäntöön verrattuna uuden säännöksen (rikoslain uuden 34 a luvun 12 §:n 2 momentti) mukaan rangaistavaksi tulisi terroristisena matkustamisena myös se, että henkilö oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu tehdäkseen kyseisessä valtiossa rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen. Uudella rangaistussäännöksellä puututtaisiin nykyisin jo rangaistavaksi säädetyn matkustamisrikoksen tavoin ns. terroristiseen vierastaistelijailmiöön, jolle on ominaista siirtyminen vieraisiin terrorismiin liittyvien rikosten tekemistä edistäviin olosuhteisiin. Tässä tapauksessa terroristisen rikoksen tekemisen tarkoitus syntyisi vasta henkilön jo ollessa vieraassa valtiossa. Rangaistavaksi

ei säädettäisi pelkkää oleskelua tietyssä valtiossa tai tietyllä alueella, vaan rangaistavuus kytkeytyisi luonteeltaan vaaralliseen terroristiseen toimintaan. Oleskelurikos siltä osin rinnastuisi rangaistavaksi jo säädettyyn matkustamisrikokseen ja olisi itse asiassa henkilön jo ollessa vieraassa valtiossa lähtökohtaisesti lähempänä terroristisen rikoksen tekemistä kuin nykyisin rangaistavaksi säädetty matkustamisrikos. Uuden teon rangaistavaksi säätämisellä ei loukattaisi perustuslain 9 §:n 1 ja 2 momenttia, joiden mukaan Suomen kansalaisella ja maassa laillisesti oleskelevalla ulkomaalaisella on vapaus liikkua maassa ja valita asuinpaikkansa ja jokaisella on oikeus lähteä maasta. Kysymyksessä olevan oleskelun rangaistavaksi säätämisellä ei puututtaisi maassa liikkumisen tai oleskelun oikeuteen taikka maasta lähtemisen oikeuteen.

9.1.2.2 Rangaistusasteikot

Terroristisessa tarkoituksessa tehtävien rikosten piiriä laajennettaisiin rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentissa niin, että sellaisessa tarkoituksessa voitaisiin tehdä myös törkeä vapaudenriisto, törkeä raiskaus, törkeä ryöstö ja törkeä lapsenraiskaus. Tämä tarkoittaisi sitä, että kyseisistä rikoksista tuomittaisiin sellaisessa tarkoituksessa tehtynä ankarampi rangaistus kuin ilman kyseistä tarkoitusta tehtynä. Momentissa rikokset edelleen listattaisiin rikoslain nykyisen 34 a luvun 1 §:n 1 momentin tapaan niin, että rangaistusasteikko riippuisi siitä, mikä on rikoksen rangaistusasteikko ilman terroristista tarkoitusta tehtynä. Tällä tavoin terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rangaistusasteikot olisivat oikeassa suhteessa teon moitittavuuteen nähden ja toisten terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rangaistusasteikkoihin nähden. Tämä koskisi myös mainittuja neljää rikosta.

Terroristiryhmän johtamista koskevassa rikoslain uuden 34 a luvun 5 §:ssä luovuttaisiin nykyisestä lievemmästä rangaistusasteikosta, jonka mukaan teosta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi. Tämä asteikko koskee sellaisen terroristiryhmän johtamista, jonka toiminnassa on tehty lievimmin rangaistava terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos eli rikos, josta tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi. Keskeisenä perusteena tälle muutokselle olisi se, että terroristiryhmän johtaminen voidaan katsoa hyvin vakavaksi rikokseksi, vaikka sen toiminnassa johtamisen aikana olisikin tehty vain kyseinen rikos. Ero lievimmin rangaistavien terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten ja toiseksi lievimmin rangaistavien terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten (vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta) välillä on varsin vähäinen, kun otetaan huomioon minimirangaistuksen korostuminen rangaistuksen määräämisessä. Terroristiryhmän johtamista koskevalla muutoksella edistettäisiin suhteellisuusperiaatteen nykyistä parempaa toteutumista.

Rangaistussäännösten kokonaistarkastelun yhteydessä on muutenkin arvioitu uudelleen terroristisen rikosten rangaistusasteikkoja ja arvioinnin pohjalta valmisteltu asteikkomuutoksia sen varmistamiseksi, että asteikot ovat oikeassa suhteeseen teon moitittavuuteen nähden. Huomioon on otettu terrorismikollisuuden erityisen vaarallinen luonne. Tavoitteena on, että rikoslain 34 a luvun rangaistusasteikot muodostavat mahdollisimman johdonmukaisen kokonaisuuden. Koska rangaistusjärjestelmän tulee kokonaisuudessaan täyttää suhteellisuuden vaatimukset, huomiota on lisäksi tarpeellisessa määrin kiinnitetty rikoslain 34 a luvun ulkopuolisten rikosten rangaistusasteikkoihin. Asteikkojen oikeasuhtaisuuden vaatimukseen liittyy se, että terroristisen rikosten rangaistusasteikkojen on oltava riittävän laajoja, koska teoilla edistettävät rikokset vaihtelevat merkittävästi vakavuudeltaan. Arviointi on johtanut ehdotuksiin, joiden mukaan kolmelta rikokselta poistetaan rangaistusasteikon perusteella sakon määräämismahdollisuus ja neljän rikoksen enimmäisvankeusrangaistuksia samalla korotetaan. Rikoslain 6 luvun säännökset mahdollistaisivat poikkeuksellisissa tapauksissa muutetuista rangaistusasteikoista poikkeavan rangaistuksen määräämisen.

Mainitut näkökohdat huomioon ottaen ehdotetaan, että

- rikoslain uuden 34 a luvun 4 §:n mukaan terrorismirikoksen valmistelusta tuomitaan enintään kuuden vuoden vankeusrangaistukseen (nykyisen luvun 2 §:n mukaan terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta tuomitaan sakkoon tai enintään kolmen vuoden vankeusrangaistukseen),
- rikoslain uuden 34 a luvun 8 §:n mukaan terroristisesta kouluttautumisesta tuomitaan vankeuteen enintään neljäksi vuodeksi (nykyisen luvun 4 b §:n mukaan kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi),
- rikoslain uuden 34 a luvun 12 §:n mukaan terroristisesta matkustamisesta tuomitaan vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi (nykyisen luvun 5 c §:n mukaan matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomitaan sakkoon tai enintään kahden vuoden vankeusrangaistukseen) ja
- rikoslain uuden 34 a luvun 13 §:n mukaan terroristisen matkustamisen edistämisestä tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi (nykyisen luvun 5 d §:n mukaan terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisen enimmäisrangaistus on yksi vuosi vankeutta).

9.2 Pakkokeinolakia ja poliisilakia koskevat ehdotukset

9.2.1 Ehdotusten arvioinnin lähtökohdat

Salaisia pakkokeinoja koskeva pakkokeinolain 10 luvun sääntely ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskeva poliisilain 5 luvun sääntely liittyvät perustuslain 10 §:ssä, Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 artiklassa turvattuun yksityiselämän suojaan. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Pykälän 2 momentissa todetaan, että kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton. Lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä (3 momentti). Lisäksi saman pykälän 4 momentin mukaan lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vaarantavien rikosten tutkinnassa.

Myös salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskevia säännöksiä muutettaessa on otettava huomioon perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset (PeVM 25/1994 vp, s. 5), joista tässäkin yhteydessä keskeisimpiä ovat edellytykset, joiden mukaan rajoitusten on oltava tarkkarajaisia ja riittävän täsmällisesti määriteltyjä, rajoitusperusteiden tulee olla hyväksyttäviä, rajoittamisen tulee olla painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimaa, rajoitusten on oltava suhteellisuusvaatimuksen mukaisia ja rajoitusten tulee olla välttämättömiä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi.

Terrorismirikosten kohdalla painavaan yhteiskunnalliseen tarpeeseen myös pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käyttömahdollisuuden kannalta liittyy se, että perustuslakivaliokunnan vakiintuneen kannan mukaan terrorismissa on kysymys yhteiskunnan perustoimintoja, oikeusjärjestystä sekä ihmisten henkeä, terveyttä ja turvallisuutta hyvin vakavasti vaarantavasta rikollisuudesta, jonka estämiselle ja keskeyttämiselle on perusoikeusjärjestelmän näkökulmasta hyväksyttävät ja erittäin painavat perusteet. Samoin salaisiin pakkokeinoihin ja salaisiin tiedonhankintakeinoihin liittyy myös perustuslakivaliokunnan näkemys, jonka mukaan terroristisen toiminnan poikkeuksellisen vakavalle luonteelle on annettava merkitystä arvioitaessa sitä vastaan käytettävien keinojen oikeasuhtaisuutta.

Terroristista toimintaa vastaan käytettävien keinojen oikeasuhtaisuuteen, joka samalla liittyy perusoikeuksien yleisiin rajoitusedellytyksiin kuuluvaan suhteellisuusvaatimuksen, liittyy pakkokeinolain 1 luvun 2 §:ssä ja poliisilain 1 luvun 3 §:ssä ilmaistu suhteellisuusperiaate. Se edellyttää, että rikoksen vakavuus sekä sen selvittämiseksi, estämiseksi ja paljastamiseksi tehtävät toimenpiteet ovat asianmukaisessa suhteessa toisiinsa nähden. Perustuslakivaliokunta on aikaisemmin pannut

painoa sille, että pakkokeinolain ja poliisilain säännöksiin lisättäväksi tuolloin ehdotetut rikokset ovat vastanneet vakavuudeltaan ja luonteeltaan silloisissa säännöksissä olleita perusterikoksia, minkä vuoksi ehdotettu sääntely ei ole muodostunut valtiosääntöoikeudellisesti ongelmalliseksi (PeVL 26/2014 vp, s. 4/II ja PeVL 37/2016 vp, s. 4).

Perusoikeuksien rajoitusedellytyksistä rajoituksen välttämättömyyteen liittyy se, että pakkokeinon käyttökelpoisuus, hyödyllisyys tai tarpeellisuus jonkin rikoksen selvittämisessä ei yksinään ratkaise sitä, voidaanko pakkokeinon käyttö sallia rikoksen selvittämisessä. Toimivaltuutta ei tee välttämättömäksi pelkkä havainto valtuuden tehokkuudesta (PeVL 36/2002 vp, s.6/II). Perusoikeusrajoitusta voidaan pitää välttämättömänä, jos rikosta ei pystytä useinkaan selvittämään ilman pakkokeinon käyttämistä (PeVL 32/2013 vp, s. 4/II).

Perustuslakivaliokunnan käytännössä perustuslain 10 §:n 4 momentissa olevaa ilmausta ”rikosten tutkinnassa” on tulkittu siten, että se käsittää myös sellaiset toimenpiteet, joihin ryhdytään jonkin konkreettisen ja yksilöidyn rikosepäilyn johdosta, vaikka rikos ei olisi edennyt vielä toteutuneen teon asteelle (esimerkiksi PeVL 49/2014 vp, s. 3/I). Tältä osin tulkinta on valiokunnan mukaan vakiintunut eikä siitä ole epäselvyyttä (PeVM 4/2018 vp, s. 5 ja 6). Perustuslakivaliokunnan ”rikosten tutkintaa” koskevasta tulkinnasta on seurannut, että perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 67/2010 vp) säädetyn poliisilain 5 luvussa on mahdollistettu viestin salaisuuteen puuttuminen myös rikosten estämisessä.

9.2.2 Ehdotusten arviointi

Pakkokeinolain 10 lukuun ja poliisilain 5 lukuun ehdotetaan tehtäväksi erityisesti ne muutokset, jotka johtuvat pykälätunnisteiden ja rikosnimikkeiden muuttumisesta rikoslain uudessa 34 a luvussa. Näiltä osin kysymys on sääntelystä, joka on aikaisemmin säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella terrorismirikoksia koskevia rangaistussäännöksiä säädettäessä ja muutettaessa. Lisäksi ehdotetaan korjattavaksi terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista (terroristinen julkinen kehottaminen) koskevat, pakkokeinolain 10 lukuun sen viimeisen laajemman uudistamisen yhteydessä tulleet kaksi virhettä, jotka liittyvät telekuunteluun ja peiteltyyn tiedonhankintaan.

Rangaistusasteikkomuutoksista johtuu, että tietyt rikokset tulisivat rangaistusasteikkomuutostensa perusteella ja suhteellisuusperiaatetta noudattaen uuden enimmäisrangaistuksensa perusteella salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käytön perusterikoksiksi niin, että rikoksia ei tarvitse enää

erikseen mainita keinokohtaisissa säännöksissä ja/tai että enää ei erikseen tarvitse mainita vaatimusta, jonka mukaan teon vakavuuden tulee edellyttää vankeusrangaistusta. Nämä muutokset koskisivat terrorismirikoksen valmistelua, terroristista kouluttautumista ja terroristista matkustamista ja toteuttaisivat perustuslakivaliokunnan käytännössä muodostunutta edellytystä, jonka mukaan lisättävän rikoksen tulee vakavuudeltaan ja luonteeltaan vastata keinokohtaisessa säännöksessä jo ennestään mainittuja keinon käytön perusterikoksia.

Rikoslain uuden 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaiset terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset, joista tuomitaan vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi, ehdotetaan lisättäviksi niin pakkokeinolain 10 luvun kuin poliisilain 5 luvunkin säännöksiin telekuuntelun, televalvonnan, peitellyn tiedonhankinnan ja teknisen kuuntelun perusterikoksiksi. Salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käytön perusterikokseksi tulisi myös terroristisessa tarkoituksessa tehty törkeä lapsenraiskaus. Lisäksi terroristisen matkustamisen edistäminen, jonka enimmäisrangaistus korotettaisiin kahdeksi vuodeksi vankeutta (terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisen enimmäisrangaistus on nykyisin yksi vuosi vankeutta), lisättäisiin molemmissa luvuissa telekuuntelun, peitellyn tiedonhankinnan ja teknisen kuuntelun perusterikokseksi koskien tapauksia, joissa teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta. Nämä terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia ja terroristisen matkustamisen edistämistä koskevat muutokset tehtäisiin myös poliisilain 5 luvun 3 §:ään, jossa säädetään siinä luvussa tarkoitettujen keinojen käyttämisestä rikoksen paljastamiseen.

Myös viimeksi mainitut muutokset toteuttaisivat perustuslakivaliokunnan käytännössä muodostunutta edellytystä, jonka mukaan lisättävän rikoksen tulee vakavuudeltaan ja luonteeltaan vastata keinokohtaisessa säännöksessä jo ennestään mainittuja keinon käytön perusterikoksia. Salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen käytön perusterikosten laajentamiseen liittyy keinojen käytön erityinen merkitys juuri terroristisen rikosten kohdalla, koska rikoksen selvittämiseksi, paljastamiseksi ja estämiseksi tarvitaan muun ohessa tietoa terroristiseen tarkoitukseen ja tekijän korotettuun tahallisuuteen liittyvistä seikoista.

Salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja koskevien muutosten merkitystä arvioitaessa on otettava huomioon, että pakkokeinolain ja poliisilain soveltamisessa noudatettavasta suhteellisuusperiaatteesta seuraa, että arvioitaessa pakkokeinon käytön edellytyksiä on otettava huomioon se, mitä vakavuustasoa rikos konkreettisessa tapauksessa edustaa. Huomioon on otettava myös muut mainittujen lakien soveltamisessa noudatettavat periaatteet. Salaisen pakkokeinon ja

salaisen tiedonhankintakeinon käyttäminen ei ratkea pelkästään sillä perusteella, että rikos rangaistusasteikkonsa tai keinokohtaisessa säännöksessä mainitsemisen perusteella kuuluu keinon käytön perusterikoksiin.

Mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä. Suotavaa kuitenkin on, että perustuslakivaliokunta antaisi asiasta lausuntonsa.

10 LAKIEHDOTUKSET

1.

L a k i
rikoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikoslain (39/1889) 1 luvun 7 §:n 3 momentti ja 34 a luku, sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 7 §:n 3 momentti laissa 281/2021 ja 34 a luku laissa 17/2003, sekä

lisätään 34 lukuun siitä lailla 833/2003 kumotun 12 §:n tilalle uusi 12 § seuraavasti:

1 luku

Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta

7 §

Kansainvälinen rikos

– – – –

laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 11/1999) tai mannerjalustalla sijaitsevien kiinteiden lauttojen turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa pöytäkirjassa (SopS 44/2000) tarkoitettuna rikoksena,

4) sellaisen ydinräjähderikoksen, terveyden vaarantamisen, törkeän terveyden vaarantamisen, ydinenergian käyttörikoksen tai muun ydinaineeseen kohdistuvan tai ydinainetta välineenä käyttäen tehdyn rangaistavaksi säädetyn teon tekemistä varten, jota on pidettävä ydinaineiden turvajärjestelyjä koskevista toimista tehdyssä yleissopimuksessa (SopS 72/1989) tarkoitettuna rikoksena, tai

5) murhan, tapon, surman, törkeän pahoinpitelyn, vapaudenriiston, törkeän vapaudenriiston, törkeän ihmiskaupan, panttivangin ottamisen tai törkeän julkisrauhan rikkomisen tai niillä uhkaamisen tekemistä varten, kun teko kohdistuu henkilöön, jota tarkoitetaan kansainvälistä suojelua nauttivia henkilöitä vastaan, mukaan lukien diplomaattiset edustajat, kohdistuvien rikosten ehkäisemistä ja rankaisemista koskevassa yleissopimuksessa (SopS 62–63/1978),

on tuomittava *kansainvälisen sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

34 a luku

Terroristisista rikoksista

1 §

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan

1) *terrorismirikoksella* luvun 2 tai 3 §:ssä rangaistavaksi säädettyä rikosta,

2) *terroristisella tarkoituksella* rikoksentekijän tarkoitusta teollaan

a) aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa,

b) pakottaa oikeudettomasti jonkin valtion hallitus tai muu viranomainen taikka kansainvälinen järjestö tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin,

c) oikeudettomasti kumota jonkin valtion valtiosääntö tai muuttaa sitä tai horjuttaa vakavasti valtion oikeusjärjestystä taikka aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa valtiontaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille tai

d) aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa kansainvälisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön muille perusrakenteille,

3) *kansainvälisellä järjestöllä* hallitustenvälistä tai merkityksensä ja kansainvälisesti tunnustetun asemansa perusteella siihen rinnastettavaa järjestöä ja

4) *terroristiryhmällä* vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen terrorismirikoksia.

2 §

Terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset

Joka terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, tekee

1) laittoman uhkauksen, perättömän vaarailmoituksen, 24 luvun 4 §:n 2 kohdassa tarkoitetun törkeän julkisrauhan rikkomisen tai ydinenergian käyttörikoksen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi,

2) tahallisen vaaran aiheuttamisen, tahallisen räjähderikoksen, vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkomisen tai julkisen kehottamisen rikokseen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi,

3) törkeän vapaudenriiston, törkeän varkauden tai törkeän moottorikulkuneuvon käyttövarkauden, jonka kohteena on joukkoliikenteeseen tai tavarankuljetukseen soveltuva moottorikulkuneuvo, tuhotyön, liikennetuhotyön, terveyden vaarantamisen, törkeän vahingonteon, törkeän ampuma-aserikoksen tai puolustustarvikkeiden maastavientirikoksen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi,

4) 35 luvun 3 b §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun törkeän datavahingonteon, 38 luvun 6 §:n 1 momentin 3, 5 tai 6 kohdassa tarkoitetun törkeän tietoliikenteen häirinnän tai 38 luvun 7 b §:n 1 momentin 1, 3 tai 5 kohdassa tarkoitetun törkeän tietojärjestelmän häirinnän, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään seitsemäksi vuodeksi,

5) kemiallisen aseen kiellon rikkomisen, biologisen aseen kiellon rikkomisen tai tahallisen törkeän ympäristön turmelemisen, joka on tehty 48 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi,

6) törkeän raiskauksen, törkeän pahoinpitelyn, törkeän ihmiskaupan, panttivangin ottamisen, törkeän ryöstön, törkeän tuhotyön, törkeän terveyden vaarantamisen, ydinräjähderikoksen tai kaappauksen, on tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi,

7) surman, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi,

8) törkeän lapsenraiskauksen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi vuodeksi tai elinkaudeksi, tai

9) tapon, on tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksaksi vuodeksi tai elinkaudeksi.

Joka terroristisessa tarkoituksessa tekee murhan, on tuomittava vankeuteen elinkaudeksi.

Yritys on rangaistava.

3 §

Terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos

Joka terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, valmistaa, hankkii, kuljettaa, toimittaa tai kehittää ydinterrorismin torjumisesta tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 6/2009) 1 artiklan 4 kappaleen b kohdassa tarkoitetun laitteen, pitää sellaista laitetta hallussaan tai harjoittaa tutkimustoimintaa sellaisen laitteen valmistamista varten, on tuomittava *terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

4 §

Terrorismirikoksen valmistelu

Joka terrorismirikoksen tekemistä varten

1) sopii toisen kanssa tai laatii suunnitelman sellaisen rikoksen tekemisestä tai

2) valmistaa, hankkii, kuljettaa tai luovuttaa esineen tai aineen, jolla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle, taikka pitää hallussaan tai käyttää sellaista esinettä tai ainetta,

on tuomittava *terrorismirikoksen valmistelusta* vankeuteen enintään kuudeksi vuodeksi.

5 §

Terroristiryhmän johtaminen

Joka johtaa terroristiryhmää, jonka toiminnassa on tehty terrorismirikos tai terrorismirikoksen valmistelu, on tuomittava *terroristiryhmän johtamisesta* vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi.

Joka tuomitaan terroristiryhmän johtamisesta, on tuomittava myös tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä 1 momentissa tarkoitetusta rikoksesta.

6 §

Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen

Joka terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten

1) varustaa tai yrittää varustaa terroristiryhmää räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla,

2) hankkii tai yrittää hankkia taikka luovuttaa terroristiryhmälle toimitiloja tai muita sen tarvitsemia tiloja taikka kulkuvälineitä tai muita ryhmän toiminnan kannalta tärkeitä välineitä,

3) hankkii tai yrittää hankkia tiedon, jonka tuleminen terroristiryhmän tietoon on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa maalle tai kansainväliselle järjestölle, taikka välittää, luovuttaa tai ilmaisee terroristiryhmälle sellaisen tiedon,

4) huolehtii terroristiryhmän tietoteknologisista tehtävistä,

5) osallistuu terroristiryhmän aseelliseen toimintaan,

6) organisoi terroristiryhmän,

7) suorittaa terroristiryhmän toimintaa ylläpitäviä tukitoimia tai

8) hoitaa muuta terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemisen kannalta olennaista terroristiryhmän tehtävää,

on tuomittava *terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Terroristiryhmän toimintaan osallistumista ei ole rikoksen esitutkintaan tai tuomioistuinkäsittelyyn taikka rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvä oikeudellisen avustajan tai asiamiehen tehtävien hoitaminen.

7 §

Terroristinen koulutuksen antaminen

Joka terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten toimeenpanee, yrittää toimeenpanna, antaa tai yrittää antaa koulutusta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä, on tuomittava *terroristisesta koulutuksen antamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

8 §

Terroristinen kouluttautuminen

Joka terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten kouluttautuu räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä, on tuomittava *terroristisesta kouluttautumisesta* vankeuteen enintään neljäksi vuodeksi.

9 §

Terroristinen värväys

Joka terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten perustaa terroristiryhmän taikka värvää tai yrittää värvätä toisen terroristiryhmään tai tekemään mainitun rikoksen, on tuomittava *terroristisesta värväyksestä* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

10 §

Terroristinen rikoksen rahoittaminen

Joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemistä varten, on tuomittava *terroristisesta rikoksen rahoittamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

Edellä tässä pykälässä säädettyä ei sovelleta 11 §:ssä rangaistavaksi säädettyyn rikokseen.

11 §

Terrorismin rahoittaminen

Joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että varoilla rahoitetaan henkilöä, joka tekee terrorismirikoksia tai osallistuu niiden tekemiseen rikoslain 5 luvun 3–6 §:ssä tarkoitettuna rikokseen osallisena, tai että varoilla rahoitetaan terroristiryhmää, on tuomittava *terrorismin rahoittamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

12 §

Terroristinen matkustaminen

Joka matkustaa toiseen valtioon tehdäkseen siellä tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen, on tuomittava *terroristisesta matkustamisesta* vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

Terroristisesta matkustamisesta tuomitaan myös se, joka tehdäkseen tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun rikoksen yritys on rangaistava.

13 §

Terroristisen matkustamisen edistäminen

Joka edistääkseen 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua terroristista matkustamista neuvoin, toimin tai muilla tavoin auttaa toista, on tuomittava *terroristisen matkustamisen edistämisestä* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun tekoon ei sovelleta 5 luvun 6 §:n säännöksiä avunannosta.

14 §

Terroristinen julkinen kehottaminen

Joka joukkotiedotusvälinettä käyttäen tai julkisesti väkijoukossa taikka yleisesti tietoon saatetussa kirjoituksessa tai muussa esityksessä kehottaa tai houkuttelee värväytymiseen terroristiryhmään tai tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseen siten, että kehotus tai houkuttelu on omiaan aiheuttamaan värväytymisen tai mainitun rikoksen tekemisen, on tuomittava *terroristisesta julkisesta kehottamisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Jos kehottaminen tai houkutteleminen aiheuttaa sen, että tässä luvussa rangaistavaksi säädetty rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, sovelletaan 5 luvun säännöksiä osallisuudesta rikokseen.

15 §

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Tässä luvussa rangaistaviksi säädettyihin rikoksiin sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.

Mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään, sovelletaan myös 2 tai 3 §:ssä taikka 4 §:n 3 kohdassa tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn ryöstöön, törkeään ryöstöön, kiristykseen ja törkeään kiristykseen sekä 2 §:n 1 momentin 2–9 kohdassa tai 2 momentissa, 3 §:ssä, 4 §:n 3 kohdassa taikka 6, 10 tai 12 §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn väärennykseen ja törkeään väärennykseen.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

2.

L a k i

pakkokeinolain 10 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun 3 §:n 2 momentti, 6 §:n 2 momentti, 7 §:n 1 momentti, 12 §:n 3 momentti, 14 §:n 2 momentti, 16 §:n 3 momentti ja 17 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 2 momentti ja 14 §:n 2 momentti laissa 452/2023, 6 §:n 2 momentti ja 16 §:n 3 momentti laissa 1268/2021, 7 §:n 1 momentti ja 12 §:n 3 momentti laissa 875/2018 sekä 17 § laeissa 1268/2021 ja 732/2022, seuraavasti:

10 luku

Salaiset pakkokeinot

3 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

– – – –

6) taposta, murhasta, surmasta, törkeästä pahoinpitelystä tai rikoslain 21 luvun 6 a §:ssä tarkoitetusta mainitun luvun 1, 2 tai 3 §:n mukaisesta törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelusta;

7) törkeästä laittoman maahantulon järjestämisestä, törkeästä vapaudenriistosta, ihmiskaupasta, törkeästä ihmiskaupasta, panttivangin ottamisesta tai panttivangin ottamisen valmistelusta;

8) törkeästä ryöstöstä, törkeän ryöstön valmistelusta tai törkeästä kiristyksestä;

9) törkeästä kätkemisrikoksesta, ammattimaisesta kätkemisrikoksesta tai törkeästä rahanpesusta;

10) tuhotyöstä, liikennetuhotyöstä, törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähderikoksesta, kaappauksesta tai kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta;

11) terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta, terrorismirikoksen valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, terroristisesta koulutuksen antamisesta, terroristisesta kouluttautumisesta, terroristisesta värväyksestä, terroristisesta rikoksen rahoittamisesta, terrorismin rahoittamisesta tai terroristisesta matkustamisesta taikka terroristisen matkustamisen edistämisestä tai terroristisesta julkisesta kehottamisesta, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta;

12) törkeästä vahingonteosta tai törkeästä datavahingonteosta;

13) törkeästä petoksesta tai törkeästä kiskonnasta;

14) törkeästä rahanväärennyksestä;

15) törkeästä tietoliikenteen häirinnästä tai törkeästä tietojärjestelmän häirinnästä;

16) törkeästä ampuma-aserikoksesta;

17) törkeästä ympäristön turmelemisesta; taikka

18) törkeästä huumausainerikoksesta.

– – – –

7 §

Televalvonta teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella

Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa televalvontaa rikoksesta epäillyn, asianomistajan, todistajan tai muun henkilön suostumuksella tämän hallinnassa olevaan teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, kun on syytä epäillä:

1) rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;

2) rikosta, jonka johdosta teleosoite tai telepäätelaite on oikeudettomasti toisen hallussa;

3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyä lähestymiskiellon rikkomista, rikoslain 17 luvun 13 §:n 2 kohdassa tarkoitettua ilkivaltaa tai mainitun lain 24 luvun 1 a §:ssä tarkoitettua viestintärauhan rikkomista;

4) muuta kuin 3 kohdassa tarkoitettua teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyä rikosta; tai

5) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä.

– –

12 §

Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset

– –

Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa rikoksesta epäiltyyn suunnitelmallista tarkkailua, jos tätä on syytä epäillä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, taikka varkaudesta tai kätkemisrikoksesta.

– –

14 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

– –

Poliisi saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa, jos on syytä olettaa, että toimenpiteellä saadaan selvitystä:

1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;

2) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä tai parituksesta;

3) huumausainerikoksesta;

4) rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta tai terroristisesta matkustamisesta taikka terroristisen matkustamisen edistämisestä tai terroristisesta julkisesta kehottamisesta, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta;

5) törkeästä tulliselvitysrikoksesta;

6) suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvästä varkaudesta tai kätkemisrikoksesta;

7) panttivangin ottamisen valmistelusta; taikka

8) törkeän ryöstön valmistelusta.

– –

16 §

Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

– – – –

3.

L a k i
poliisilain 5 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan poliisilain (872/2011) 5 luvun 3 §, 5 §:n 2 momentti, 8 §:n 2 momentti, 9 §, 13 §:n 3 momentti, 15 §:n 2 momentti ja 17 §:n 4 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §, 5 §:n 2 momentti, 8 §:n 2 momentti, 15 §:n 2 momentti ja 17 §:n 4 momentti laissa 1269/2021 sekä 9 § ja 13 §:n 3 momentti laissa 876/2018, seuraavasti:

5 luku

Salaiset tiedonhankintakeinot

3 §

Salainen tiedonhankinta rikoksen paljastamiseksi

Tässä luvussa säädettyjä keinoja saadaan käyttää seuraavien rikosten paljastamisessa:

1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantaminen;

2) sotaan yllyttäminen;

3) maanpetos ja törkeä maanpetos;

4) vakoilu ja törkeä vakoilu;

5) turvallisuussalaisuuden paljastaminen;

6) luvaton tiedustelutoiminta;

7) kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen;

8) terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos;

9) terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos;

10) terrorismirikoksen valmistelu;

11) terroristiryhmän johtaminen;

12) terroristiryhmän toimintaan osallistuminen;

13) terroristinen koulutuksen antaminen;

14) terroristinen kouluttautuminen;

15) terroristinen värväys;

16) terroristinen rikoksen rahoittaminen;

17) terrorismin rahoittaminen;

18) terroristinen matkustaminen;

19) terroristisen matkustamisen edistäminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta;

20) terroristinen julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.

5 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

– – – –

6) rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen, terroristiseen matkustamiseen, terroristisen matkustamisen edistämiseen tai terroristiseen julkiseen kehottamiseen; taikka

7) törkeään tulliselvitysrikokseen.

– –

9 §

Televalvonta teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella

Poliisi saa kohdistaa rikoksen estämiseksi televalvontaa henkilön suostumuksella tämän hallinnassa olevaan teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, kun jonkun voidaan lausumiensa tai muun käyttäytymisensä perusteella perustellusti olettaa syyllistyvän:

1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;

2) rikokseen, jonka johdosta teleosoite tai telepäätelaite on oikeudettomasti toisen hallussa;

3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtävään lähestymiskiellon rikkomiseen, rikoslain 17 luvun 13 §:n 2 kohdassa tarkoitettuun ilkivaltaan tai mainitun lain 24 luvun 1 a §:ssä tarkoitettuun viestintärauhan rikkomiseen;

4) muuhun kuin 3 kohdassa tarkoitettuun teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtävään rikokseen; tai

5) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön.

13 §

Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset

– –

Poliisi saa rikoksen estämiseksi kohdistaa 2 momentissa tarkoitettuun henkilöön suunnitelmallista tarkkailua, jos on perusteltua syytä olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, taikka varkauteen tai kätkemisrikokseen.

– –

15 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

– –

Poliisi saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa rikoksen estämiseksi, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;

2) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön tai paritukseen;

3) huumausainerikokseen;

4) rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen tai terroristiseen matkustamiseen taikka terroristisen matkustamisen edistämiseen tai terroristiseen julkiseen kehottamiseen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta;

5) törkeään tulliselvitysrikokseen; taikka

6) suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvään varkauteen tai kätkemisrikokseen.

– –

17 §

Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

– –

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;

2) huumausainerikokseen;

3) rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen tai terroristiseen matkustamiseen taikka terroristisen matkustamisen edistämiseen tai terroristiseen julkiseen kehottamiseen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta; taikka

4) törkeään tulliselvitysrikokseen.

– –

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä 20 .

_____

4.

L a k i

rikosrekisterilain 6 ja 6 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 6 momentin 13 kohdan f alakohta ja 6 b §:n 2 momentin 7 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 6 §:n 6 momentin 13 kohdan f alakohta laissa 183/2024 ja 6 b §:n 2 momentin 7 kohta laissa 1272/2021, seuraavasti:

6 §

– –

Sen lisäksi, mitä 1–5 momentissa säädetään, henkilö saa itseään koskevan otteen rikosrekisteristä yrityksille suunnatun joukkorahoituspalvelun eurooppalaisista tarjoajista sekä asetuksen (EU) 2017/1129 ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/1503 5 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettua hyvämaineisuuden arviointia varten. Otteeseen merkitään tiedot päätöksestä, jolla hänet on tuomittu:

– –

13) rikoslain:

– –

f) 34 luvun 12 §:ssä tarkoitetusta kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta taikka 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitetusta terroristisesta rikoksen rahoittamisesta tai 11 §:ssä tarkoitetusta terrorismin rahoittamisesta;

– –

6 b §

– –

Otteeseen merkitään tiedot lainvoimaisesta päätöksestä, jolla henkilö on tuomittu:

– –

7) rikoslain 34 luvun 12 §:n nojalla kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta taikka rikoslain 34 a luvun 2 §:n nojalla terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, 34 a luvun 4 §:n nojalla terrorismirikoksen valmistelusta, 34 a luvun 5 §:n nojalla terroristiryhmän johtamisesta, 34 a luvun 6 §:n nojalla terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, 34 a luvun 7 §:n nojalla terroristisesta koulutuksen antamisesta, 34 a luvun 9 §:n nojalla terroristisesta värväyksestä tai 34 a luvun 10 §:n nojalla terroristisesta rikoksen rahoittamisesta;

– –

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

5.

Laki

tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan annetun lain 2 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan annetun lain (373/2010) 2 a §:n otsikko ja 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 567/2019, seuraavasti:

2 a §

Velvollisuus ilmoittaa maanpetos- ja valtiopetosrikoksia sekä terroristisia rikoksia koskevista ratkaisuista

Tuomioistuimen on syyttäjän pyynnöstä ilmoitettava kansalaisuuslain (359/2003) 33 a §:ssä tarkoitetusta maanpetos- tai valtiopetosrikosta taikka terroristista rikosta koskevasta ratkaisustaan lähettämällä siitä jäljennös Maahanmuuttovirastolle, jos tuomitulla henkilöllä on sekä Suomen että jonkin muun valtion kansalaisuus. Ilmoitusvelvollisuus ei edellytä ratkaisun lainvoimaisuutta.

– –

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

6.

L a k i

kansalaisuuslain 33 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kansalaisuuslain (359/2003) 33 a §:n otsikko ja 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 564/2019, seuraavasti:

33 a §

Kansalaisuuden menettäminen maanpetos- tai valtiopetosrikokseen taikka terroristiseen rikokseen syyllistymisen perusteella

Jos henkilö, jolla on Suomen kansalaisuuden lisäksi jonkin muun valtion kansalaisuus, on tuomittu Suomessa lainvoimaisella tuomiolla rikoslain (39/1889) 12 luvun 1–6 §:n, 13 luvun 1 tai 2 §:n, 34 luvun 12 §:n, 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 5–7 tai 9 kohdan, 2 §:n 2 tai 3 momentin, 3 §:n, 5 §:n 1 momentin, 6, 7, 9 tai 10 §:n mukaisesta Suomen elintärkeitä etuja vastaan kohdistuneesta rikoksesta vähintään 5 vuoden pituiseen vankeus- tai yhdistelmärangaistukseen, voidaan päättää, että henkilö menettää Suomen kansalaisuuden. Kansalaisuuden voi menettää myös henkilö, joka on tuomittu edellä tarkoitettuun rangaistukseen edellä tarkoitetun rikoksen yrityksestä tai osallisuudesta sellaiseen rikokseen tai sen yritykseen.

– – – –

7.

L a k i

rajavartiolain 77 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rajavartiolain (578/2005) 77 a §:n 2 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 343/2022, seuraavasti:

77 a §

Vaativa virka-apu poliisille

– – – –

Keskusrikospoliisissa on Eurodac-asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu kansallinen yhteyspiste sormenjälkitietojen vertailua Eurodac-tietoihin koskevien pyyntöjen esittämiseksi seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

1) rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain 34 a luvun 2–13 §:ssä tarkoitetut terroristiset rikokset;

2) sellaiset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.

– –

18 a §

Tietojen saanti rajanylitystietojärjestelmästä ja ETIAS-keskusjärjestelmästä terroristisen rikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi

Keskusrikospoliisissa ja Tullissa on rajanylitystietojärjestelmän (EES) perustamisesta jäsenvaltioiden ulkorajat ylittävien kolmansien maiden kansalaisten maahantuloa, maastalähtöä ja pääsyn epäämistä koskevien tietojen rekisteröimiseksi ja edellytysten määrittämisestä pääsylle EES:n tietoihin lainvalvontatarkoituksissa sekä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen ja asetusten (EY) N:o 767/2008 ja (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/2226, jäljempänä *EES-asetus*, 29 artiklassa tarkoitetut keskusyhteyspisteet tietojen saamiseksi rajanylitystietojärjestelmästä seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

1) rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain 34 a luvun 2–13 §:ssä tarkoitetut terroristiset rikokset;

2) sellaiset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.

Keskusrikospoliisissa ja Tullissa on Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmän (ETIAS) perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 1077/2011, (EU) N:o 515/2014, (EU)2016/399, (EU)2016/1624 ja (EU)2017/2226 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1240, jäljempänä *ETIAS-asetus*, 50 artiklassa tarkoitetut keskusyhteyspisteet tietojen saamiseksi ETIAS-keskusjärjestelmästä seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

1) rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja rikoslain 34 a luvun 2–13 §:ssä tarkoitetut terroristiset rikokset;

2) sellaiset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

9.

L a k i

Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain (342/2022) 8 §:n 1 kohta seuraavasti:

8 §

Vaativa virka-apu

Vaativa virka-apu voi sisältää sotilaan voimankäyttövälineiden ja henkilökohtaisen aseistuksen lisäksi sitä voimakkaampaa poliisitehtävän suorittamiseksi soveltuvaa aseistusta. Edellytyksenä on, että tilanteesta, tapahtumasta tai tilaisuudesta tehtyjen havaintojen tai siitä muutoin saatujen yksilöityjen tietojen perusteella vaativan virka-avun on perusteltua olettaa olevan välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä vakavasti vaarantavan:

1) rikoslain (39/1889) 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 2, 3, 5–7 tai 9 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun terrorismirikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi; taikka

– – – –

10.

L a k i

lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun lain (657/2019) 3 §:n 6 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1270/2021, seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

– –

6) *terrorismirikoksella* rikoslain (39/1889) 34 luvun 12 §:ssä ja 34 a luvun 2−14 §:ssä tarkoitettuja rikoksia;

– –

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

11.

L a k i

verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 18 §:n 1 momentin 6 kohta, sellaisena kuin se on laissa 287/2021, seuraavasti:

18 §

Verohallinnon oikeus tietojen oma-aloitteiseen antamiseen

Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä antaa omasta aloitteestaan verotustietoja verovelvollista koskevine tunnistetietoineen:

– – – –

13.

L a k i

rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017) 1 luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 284/2021, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

– – – –

14.

L a k i

Euroopan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Euroopan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta annetun lain (432/2021) 11 § seuraavasti:

11 §

Tietojen luovuttaminen rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi

Käteisvaroja koskevien ilmoitusten tietoja voidaan luovuttaa asetuksen 9–11 artiklassa säädetyn lisäksi ainoastaan rikoslain 34 a luvussa tarkoitetun terroristisen rikoksen, huumausainerikoksen, lahjuksen antamisen tai ottamisen, lahjomisen tai lahjuksen ottamisen elinkeinotoiminnassa taikka muun rikoksen, josta voi enimmillään seurata yli yhden vuoden vankeusrangaistus, tai osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa tehdyn tai tehtävän rikoksen ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

15.

L a k i

puolustusvoimista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 §:n 1 momentin 2 kohdan a alakohta, sellaisena kuin se on laissa 1304/2022, seuraavasti:

2 §

Puolustusvoimien tehtävät

Puolustusvoimien tehtävänä on:

– –

2) muiden viranomaisten tukeminen, johon kuuluvat:

a) virka-apu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, terroristisen rikosten ja muiden ihmisten hengelle tai terveydelle vakavaa vaaraa aiheuttavien rikosten estämiseksi ja keskeyttämiseksi sekä muuksi yhteiskunnan turvaamiseksi;

– –

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

16.

L a k i

julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 47 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) 47 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta, sellaisena kuin niistä 4 kohta on laissa 1275/2021, seuraavasti:

47 §

Eräisiin rikoksiin syyllistyneiden ehdokkaiden ja tarjoajien sulkeminen tarjouskilpailusta

Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai tarjoaja taikka sen johtohenkilö tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta:

– –

4) rikoslain 34 a luvun 2 §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 4 §:n mukainen terrorismirikoksen valmistelu, 34 a luvun 5 §:n mukainen terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 6 §:n mukainen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 7 §:n mukainen terroristinen koulutuksen antaminen tai 34 a luvun 9 §:n mukainen terroristinen värväys taikka yllytys, avunanto tai yritys edellä mainittuihin rikoksiin;

5) rikoslain 32 luvun 6 §:n mukainen rahanpesu, 32 luvun 7 §:n mukainen törkeä rahanpesu taikka 34 luvun 12 §:n mukainen kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen tai 34 a luvun 10 §:n mukainen terroristinen rikoksen rahoittaminen; taikka

– –

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

17.

L a k i

sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 25 §:n 1 momentin 3 kohta, 28 §:n 1 momentti, 32 §:n 1 momentin 1 kohta, 36 §:n 1 momentin 3 kohta, 40 §:n 8 momentti, 49 §:n 1 momentin 9 kohta, 226 c §:n 1 momentin 1 kohdan a alakohta ja 339 §:n 1 momentin 3 kohta,

sellaisina kuin ne ovat, 25 §:n 1 momentin 3 kohta, 28 §:n 1 momentti, 32 §:n 1 momentin 1 kohta, 36 §:n 1 momentin 3 kohta, 40 §:n 8 momentti, 226 c §:n 1 momentin 1 kohdan a alakohta ja 339 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 1271/2021 ja 49 §:n 1 momentin 9 kohta laissa 419/2024, seuraavasti:

25 §

Ohjelmistotoimiluvan myöntäminen

Liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä 22 §:n 1 momentissa tarkoitettu ohjelmistotoimilupa sitä hakeneelle, jos:

– –

3) ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai kuvaohjelmalain (710/2011) 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta taikka syyllistyy rikoslain (39/1889) 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettuun terroristiseen julkiseen kehottamiseen; ja

– –

28 §

Lyhytaikainen ohjelmistotoimilupa

Liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä ohjelmistotoimilupa lyhytaikaiseen televisio- ja radiotoimintaan digitaalisessa maanpäällisessä joukkoviestintäverkossa ilman 23 ja 25 §:ssä säädettyä menettelyä, jos ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai kuvaohjelmalain 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta taikka syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettuun terroristiseen julkiseen kehottamiseen ja toiminnan:

1) kesto on enintään kolme kuukautta; tai

2) viikoittainen kesto on enintään kaksitoista tuntia.

– –

32 §

Ohjelmistotoimiluvan peruuttaminen

Toimilupaviranomainen voi peruuttaa toimiluvan osaksi tai kokonaan, jos:

1) ohjelmistotoimiluvanhaltija on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tätä lakia, arpajaislain (1047/2001) 62 §:n 2 momentin 1 kohtaa arpojen myymisestä ja välittämisestä, kuvaohjelmalain 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta, tämän lain 27 tai 37 §:ssä tarkoitettuja toimilupaehtoja taikka syyllistynyt rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettuun terroristiseen julkiseen kehottamiseen;

– –

36 §

Ohjelmistotoimiluvan myöntäminen analogiseen radiotoimintaan

Liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä 34 §:ssä tarkoitettu ohjelmistotoimilupa sitä hakeneelle, jos:

– –

3) ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettuun terroristiseen julkiseen kehottamiseen,

– –

40 §

Radioluvan myöntäminen

– –

Radiolupa 34 §:n 2 momentissa tarkoitettuun toimintaan on myönnettävä, jos ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan taikka 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettuun terroristiseen julkiseen kehottamiseen.

49 §

Radioluvan ja radiotaajuuksien varauksen peruuttaminen

Liikenne- ja viestintävirasto voi kokonaan tai osittain peruuttaa radioluvan tai radiotaajuuksien varauksen, jos:

– –

9) 34 §:n 2 momentin mukaista radiotoimintaa harjoittava luvanhaltija on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tätä lakia taikka syyllistynyt rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai 34 a luvun 14 §:ssä tarkoitettuun terroristiseen julkiseen kehottamiseen.

– –

226 c §

Videonjakoalustan tarjoajaan sovellettavat velvollisuudet

Videonjakoalustapalvelulla on oltava käyttöehdot. Videonjakoalustan tarjoajan on sisällytettävä käyttöehtoihin määräykset:

1) joissa kielletään sellaisten ohjelmien, käyttäjien tuottamien videoiden ja audiovisuaalisen kaupallisen viestinnän lataaminen videonjakoalustapalveluun, jotka sisältävät rikoslain:

a) 34 a luvun 14 §:ssä rangaistavaksi säädettyä terroristista julkista kehottamista;

– –

339 §

Televisio-ohjelmiston ja tilausohjelmapalvelun ohjelmiston edelleen lähettämisen keskeyttäminen

Valtioneuvosto voi määrätä enintään kuukauden ajaksi keskeytettäväksi Suomen ulkopuolelta tulevan televisio-ohjelmiston ja tilausohjelmapalvelun ohjelmiston edelleen lähettämisen, jos ohjelmistossa ilmeisellä tavalla toistuvasti:

– –

3) syyllistytään rikoslain 34 a luvun 14 §:ssä rangaistavaksi säädettyyn terroristiseen julkiseen kehottamiseen.

– –

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

———

18.

L a k i

julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 80 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 80 §:n 1 momentin 7 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1273/2021, seuraavasti:

80 §

Pakolliset poissulkemisperusteet

Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas, tarjoaja tai alihankkija tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas, tarjoaja tai alihankkija taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta rangaistukseen:

– – – –

84 §

Pakolliset poissulkemisperusteet

Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai tarjoaja taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta rangaistukseen:

– –

7) rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen taikka rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 4 §:ssä tarkoitettu terrorismirikoksen valmistelu, 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 6 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 7 §:ssä tarkoitettu terroristinen koulutuksen antaminen, 34 a luvun 9 §:ssä tarkoitettu terroristinen värväys tai 34 a luvun 10 §:ssä tarkoitettu terroristinen rikoksen rahoittaminen.

– –

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

20.

L a k i

panostajalain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan panostajalain (423/2016) 7 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 492/2019, seuraavasti:

7 §

Panostajalta edellytetty käyttäytyminen

Panostajan pätevyyskirjan hakija ei täytä 5 §:n 2 momentin 3 kohdan edellytystä, jos hänet on siten, että teko tai teot osoittavat hänen olevan ilmeisen sopimaton toimimaan panostajana, työskentelemään räjähteiden kanssa tai pitämään hallussaan räjähteitä:

– –

3) viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla sakkorangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 1 a §:ssä tarkoitetusta järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta, 20 luvussa tarkoitetusta seksuaalirikoksesta, 25 luvun 7 §:ssä tarkoitetusta laittomasta uhkauksesta tai 7 a §:ssä tarkoitetusta vainoamisesta, 34 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta tuhotyöstä, 34 luvun 12 §:ssä tarkoitetusta kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta, 34 a luvun 2–10 §:ssä tarkoitetusta terroristisesta rikoksesta, 41 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta ampuma-aserikoksesta, 44 luvun 11 §:ssä tarkoitetusta räjähderikoksesta, 12 §:ssä tarkoitetusta varomattomasta käsittelystä tai 13 §:ssä tarkoitetusta vaarallisten aineiden kuljetusrikoksesta tai 47 luvussa tarkoitetusta työrikoksesta;

– –

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

11 RINNAKKAISTEKSTIT

1.

L a k i
rikoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikoslain (39/1889) 1 luvun 7 §:n 3 momentti ja 34 a luku, sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 7 §:n 3 momentti laissa 281/2021 ja 34 a luku laissa 17/2003, sekä

lisätään 34 lukuun siitä lailla 833/2003 kumotun 12 §:n tilalle uusi 12 § seuraavasti:

1 luku

Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
7 §	7 §
Kansainvälinen rikos	*Kansainvälinen rikos*
Suomen lakia sovelletaan tekopaikan laista riippumatta myös Suomen ulkopuolella tehtyyn:	Suomen lakia sovelletaan tekopaikan laista riippumatta myös Suomen ulkopuolella tehtyyn:
1) ihmiskauppaan ja törkeään ihmiskauppaan;	1) ihmiskauppaan ja törkeään ihmiskauppaan;
2) 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyyn rikokseen;	2) 34 a luvussa rangaistavaksi säädetty rikokseen;
3) 34 a luvun 1 tai 1 a §:ssä taikka 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn ryöstöön, törkeään ryöstöön, kiristykseen ja törkeään kiristykseen; sekä	3) 34 a luvun *2* tai *3* §:ssä taikka *4* §:n 3 kohdassa tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn ryöstöön, törkeään ryöstöön, kiristykseen ja törkeään kiristykseen; sekä
4) 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa, 1 a §:ssä, 2 §:n 3 kohdassa taikka 4, 5 tai 5 c §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn väärennykseen ja törkeään väärennykseen.	4) 34 a luvun *2* §:n 1 momentin 2−*9* kohdassa tai 2 momentissa, *3* §:ssä, *4* §:n 3 kohdassa taikka *6*, *10* tai *12* §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn väärennykseen ja törkeään väärennykseen.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
34 a luku	34 luku
Terrorismirikoksista	**Yleisvaarallisista rikoksista**
5 §	12 §
Terrorismirikoksen rahoittaminen	***Kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen***

Terrorismirikoksen rahoittamisesta tuomitaan myös se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja *rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan jotakin seuraavista rikoksista:*	Joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja
1) panttivangin ottaminen tai kaappaus,	1) panttivangin ottamisen tai kaappau*ksen tekemistä varten*,
2) sellainen tuhotyö, törkeä tuhotyö tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelu, jota on pidettävä terroristisen pommi-iskujen torjumista koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa (SopS 59–60/2002) tarkoitettuna rikoksena,	2) sellaisen tuhotyö*n*, törkeä*n* tuhotyö*n* tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelu*n tekemistä varten*, jota on pidettävä terroristisen pommi-iskujen torjumista koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa (SopS 59–60/2002) tarkoitettuna rikoksena,
3) sellainen tuhotyö, liikennetuhotyö, törkeä tuhotyö tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelu, jota on pidettävä siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 56/1973), kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallantekojen ehkäisemistä koskevassa lisäpöytäkirjassa (SopS 43/1998), merenkulun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 11/1999) tai mannerjalustalla sijaitsevien kiinteiden lauttojen turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa pöytäkirjassa (SopS 44/2000) tarkoitettuna rikoksena,	3) sellaisen tuhotyö*n*, liikennetuhotyö*n*, törkeän tuhotyö*n* tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelu*n tekemistä varten*, jota on pidettävä siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 56/1973), kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallantekojen ehkäisemistä koskevassa lisäpöytäkirjassa (SopS 43/1998), merenkulun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 11/1999) tai mannerjalustalla sijaitsevien kiinteiden lauttojen turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa pöytäkirjassa (SopS 44/2000) tarkoitettuna rikoksena,
4) sellainen ydinräjähderikos, terveyden vaarantaminen, törkeä terveyden vaarantaminen, ydinenergian käyttörikos tai muu ydinaineeseen kohdistuva tai ydinainetta välineenä käyttäen tehty rangaistavaksi säädetty teko, jota on pidettävä ydinaineiden turvajärjestelyjä koskevista toimista tehdyssä yleissopimuksessa (SopS 72/1989) tarkoitettuna rikoksena, tai	4) sellaisen ydinräjähderiko*ksen*, terveyden vaarantamise*n*, törkeä*n* terveyden vaarantamise*n*, ydinenergian käyttörikos*ksen* tai muun ydinaineeseen kohdistuva*n* tai ydinainetta välineenä käyttäen teh*dyn* rangaistavaksi säädetyn te*on tekemistä varten*, jota on pidettävä ydinaineiden turvajärjestelyjä koskevista toimista tehdyssä yleissopimuksessa (SopS 72/1989) tarkoitettuna rikoksena, tai

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
5) murha, tappo, surma, törkeä pahoinpitely, vapaudenriisto, törkeä vapaudenriisto, törkeä ihmiskauppa, panttivangin ottaminen tai törkeä julkisrauhan rikkominen tai niillä uhkaaminen, kun teko kohdistuu henkilöön, jota tarkoitetaan kansainvälistä suojelua nauttivia henkilöitä vastaan, mukaan lukien diplomaattiset edustajat, kohdistuvien rikosten ehkäisemistä ja rankaisemista koskevassa yleissopimuksessa (SopS 62–63/1978).	5) murha***n***, tap***on***, surma***n***, törkeä***n*** pahoinpitely***n***, vapaudenriisto***n***, törkeä***n*** vapaudenriisto***n***, törkeä***n*** ihmiskaup***an***, panttivangin ottamisen tai törkeä***n*** julkisrauhan rikkomisen tai niillä uhkaami***sen tekemistä varten***, kun teko kohdistuu henkilöön, jota tarkoitetaan kansainvälistä suojelua nauttivia henkilöitä vastaan, mukaan lukien diplomaattiset edustajat, kohdistuvien rikosten ehkäisemistä ja rankaisemista koskevassa yleissopimuksessa (SopS 62–63/1978),
Yritys on rangaistava.	on tuomittava ***kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta*** vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Yritys on rangaistava.
Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta, jos teko on rangaistava 1 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettuna rikoksena tai sellaisen yrityksenä tai osallisuutena sellaiseen rikokseen taikka 1, 2 tai 4 b §:n mukaan tai teosta säädetään muualla laissa ankarampi rangaistus.	

Voimassa oleva laki

34 a luku

Terrorismirikoksista

6 §

Määritelmät

Rikoksentekijällä on *terroristinen tarkoitus*, jos hänen tarkoituksenaan on:

1) aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa;

2) pakottaa oikeudettomasti jonkin valtion hallitus tai muu viranomainen taikka kansainvälinen järjestö tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin;

3) oikeudettomasti kumota jonkin valtion valtiosääntö tai muuttaa sitä tai horjuttaa vakavasti valtion oikeusjärjestystä taikka aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa valtiontaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille; tai

4) aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa kansainvälisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön muille perusrakenteille.

Terroristiryhmällä tarkoitetaan vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen 1 tai 1 a §:ssä tarkoitettuja rikoksia.

Kansainvälisellä järjestöllä tarkoitetaan hallitustenvälistä tai merkityksensä ja kansainvälisesti tunnustetun asemansa perusteella siihen rinnastettavaa järjestöä.

Ehdotus

34 a luku

Terroris*tisista* rikoksista

1 §

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan

***1) terrorismirikoksella** luvun 2 tai 3 §:ssä rangaistavaksi säädettyä rikosta,*

2) terroristisella tarkoituksella rikoksentekijän tarkoitusta teollaan

a) aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa,

b) pakottaa oikeudettomasti jonkin valtion hallitus tai muu viranomainen taikka kansainvälinen järjestö tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin,

c) oikeudettomasti kumota jonkin valtion valtiosääntö tai muuttaa sitä tai horjuttaa vakavasti valtion oikeusjärjestystä taikka aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa valtiontaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille tai

d) aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa kansainvälisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön muille perusrakenteille,

3) kansainvälisellä järjestöllä hallitustenvälistä tai merkityksensä ja kansainvälisesti tunnustetun asemansa perusteella siihen rinnastettavaa järjestöä ja

4) terroristiryhmällä vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen terrorismirikoksia.

Voimassa oleva laki

1 §

Terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset

Joka terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, tekee

1) laittoman uhkauksen, perättömän vaarailmoituksen, 24 luvun 4 §:n 2 kohdassa tarkoitetun törkeän julkisrauhan rikkomisen tai *44 luvun 10 §:ssä tarkoitetun* ydinenergian käyttörikoksen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi,

2) tahallisen vaaran aiheuttamisen, tahallisen räjähderikoksen, vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkomisen tai *17 luvun 1 §:ssä tarkoitetun* julkisen kehottamisen rikokseen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi,

3) törkeän varkauden tai törkeän moottorikulkuneuvon käyttövarkauden, jonka kohteena on joukkoliikenteeseen tai tavarankuljetukseen soveltuva moottorikulkuneuvo, tuhotyön, liikennetuhotyön, terveyden vaarantamisen, törkeän vahingonteon, törkeän ampuma-aserikoksen tai puolustustarvikkeiden maastavientirikoksen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi,

4) 35 luvun 3 b §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun törkeän datavahingonteon, 38 luvun 6 §:n 1 momentin 3, 5 tai 6 kohdassa tarkoitetun törkeän tietoliikenteen häirinnän tai 38 luvun 7 b §:n 1 momentin 1, 3 tai 5 kohdassa tarkoitetun törkeän tietojärjestelmän häirinnän, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään seitsemäksi vuodeksi,

5) kemiallisen aseen kiellon rikkomisen, biologisen aseen kiellon rikkomisen tai tahallisen törkeän ympäristön turmelemisen, joka on tehty 48 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi,

Ehdotus

2 §

Terroristisessa tarkoituksessa tehdyt rikokset

Joka terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, tekee

1) laittoman uhkauksen, perättömän vaarailmoituksen, 24 luvun 4 §:n 2 kohdassa tarkoitetun törkeän julkisrauhan rikkomisen tai ydinenergian käyttörikoksen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kolmeksi vuodeksi,

2) tahallisen vaaran aiheuttamisen, tahallisen räjähderikoksen, vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkomisen tai julkisen kehottamisen rikokseen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi,

3) *törkeän vapaudenriiston*, törkeän varkauden tai törkeän moottorikulkuneuvon käyttövarkauden, jonka kohteena on joukkoliikenteeseen tai tavarankuljetukseen soveltuva moottorikulkuneuvo, tuhotyön, liikennetuhotyön, terveyden vaarantamisen, törkeän vahingonteon, törkeän ampuma-aserikoksen tai puolustustarvikkeiden maastavientirikoksen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi,

4) 35 luvun 3 b §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun törkeän datavahingonteon, 38 luvun 6 §:n 1 momentin 3, 5 tai 6 kohdassa tarkoitetun törkeän tietoliikenteen häirinnän tai 38 luvun 7 b §:n 1 momentin 1, 3 tai 5 kohdassa tarkoitetun törkeän tietojärjestelmän häirinnän, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään seitsemäksi vuodeksi,

5) kemiallisen aseen kiellon rikkomisen, biologisen aseen kiellon rikkomisen tai tahallisen törkeän ympäristön turmelemisen, joka on tehty 48 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi,

Voimassa oleva laki

6) törkeän pahoinpitelyn, törkeän ihmiskaupan, panttivangin ottamisen, törkeän tuhotyön, törkeän terveyden vaarantamisen, ydinräjähderikoksen tai kaappauksen, on tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi,

7) surman, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi, tai

8) tapon, on tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksaksi vuodeksi tai elinkaudeksi.

Joka terroristisessa tarkoituksessa tekee murhan, on tuomittava vankeuteen elinkaudeksi.

Yritys on rangaistava.

1 a §

Terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos

Joka terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, valmistaa, hankkii, kuljettaa, toimittaa tai kehittää ydinterrorismin torjumisesta tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 6/2009) 1 artiklan 4 kappaleen b kohdassa tarkoitetun laitteen, pitää sellaista laitetta hallussaan tai harjoittaa tutkimustoimintaa sellaisen laitteen valmistamista varten, on tuomittava *terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

Ehdotus

6) *törkeän raiskauksen*, törkeän pahoinpitelyn, törkeän ihmiskaupan, panttivangin ottamisen, *törkeän ryöstön*, törkeän tuhotyön, törkeän terveyden vaarantamisen, ydinräjähderikoksen tai kaappauksen, on tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi,

7) surman, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi,

8) *törkeän lapsenraiskauksen, on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi vuodeksi tai elinkaudeksi*, tai

9) tapon, on tuomittava vankeuteen vähintään kahdeksaksi vuodeksi tai elinkaudeksi.

Joka terroristisessa tarkoituksessa tekee murhan, on tuomittava vankeuteen elinkaudeksi.

Yritys on rangaistava.

3 §

Terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos

Joka terroristisessa tarkoituksessa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle, valmistaa, hankkii, kuljettaa, toimittaa tai kehittää ydinterrorismin torjumisesta tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen (SopS 6/2009) 1 artiklan 4 kappaleen b kohdassa tarkoitetun laitteen, pitää sellaista laitetta hallussaan tai harjoittaa tutkimustoimintaa sellaisen laitteen valmistamista varten, on tuomittava *terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
2 §	4 §
Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu	***Terrorismirikoksen** valmistelu*
Joka tehdäkseen 1 §:n 1 tai 2 momentissa tai 1 a §:ssä tarkoitetun rikoksen 1) sopii toisen kanssa tai laatii suunnitelman sellaisen rikoksen tekemisestä, 2) valmistaa, pitää hallussaan, hankkii, kuljettaa, käyttää tai luovuttaa räjähteen, kemiallisen tai biologisen aseen taikka toksiiniaseen, ampuma-aseen taikka vaarallisen esineen tai aineen tai *3) hankkii ydinräjähteen valmistukseen tai kemiallisen tai biologisen aseen taikka toksiiniaseen valmistukseen tarvittavia laitteita tai aineita taikka siihen tarvittavan valmistuskaavan tai -piirustuksen,* on tuomittava *terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta sakkoon tai* vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.	*Joka terrorismirikoksen tekemistä varten* 1) sopii toisen kanssa tai laatii suunnitelman sellaisen rikoksen tekemisestä tai 2) valmistaa, hankkii, kuljettaa tai luovuttaa esineen tai aineen, *jolla voidaan terrorismirikoksen tekemisen yhteydessä aiheuttaa vakavaa vaaraa toisen hengelle tai terveydelle,* taikka pitää hallussaan tai käyttää sellaista esinettä tai ainetta, on tuomittava ***terrorismirikoksen** valmistelusta* vankeuteen enintään *kuudeksi* vuodeksi.
3 §	5 §
Terroristiryhmän johtaminen	*Terroristiryhmän johtaminen*
Joka johtaa terroristiryhmää, jonka toiminnassa on tehty 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa tai 1 a §:ssä tarkoitettu rikos tai sellaisen rikoksen rangaistava yritys taikka 2 §:ssä tarkoitettu rikos, on tuomittava *terroristiryhmän johtamisesta* vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi. *Joka johtaa terroristiryhmää, jonka toiminnassa on tehty vain 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu rikos, on tuomittava terroristiryhmän johtamisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.* Joka tuomitaan terroristiryhmän johtamisesta, on tuomittava myös tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä 1 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta tai sellaisen rikoksen rangaistavasta yrityksestä taikka 2 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta.	Joka johtaa terroristiryhmää, jonka toiminnassa on tehty *terrorismirikos tai terrorismirikoksen valmistelu,* on tuomittava *terroristiryhmän johtamisesta* vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kahdeksitoista vuodeksi. Joka tuomitaan terroristiryhmän johtamisesta, on tuomittava myös tekemästään tai hänen johdollaan terroristiryhmän toiminnassa tehdystä *1 momentissa tarkoitetusta rikoksesta.*

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
4 §	6 §
Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen	*Terroristiryhmän toimintaan osallistuminen*
Joka edistääkseen terroristiryhmän 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä,	Joka *terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten*
1) varustaa tai yrittää varustaa terroristiryhmää räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla,	1) varustaa tai yrittää varustaa terroristiryhmää räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla,
2) hankkii tai yrittää hankkia taikka luovuttaa terroristiryhmälle toimitiloja tai muita sen tarvitsemia tiloja taikka kulkuvälineitä tai muita ryhmän toiminnan kannalta *erittäin* tärkeitä välineitä,	2) hankkii tai yrittää hankkia taikka luovuttaa terroristiryhmälle toimitiloja tai muita sen tarvitsemia tiloja taikka kulkuvälineitä tai muita ryhmän toiminnan kannalta tärkeitä välineitä,
3) hankkii tai yrittää hankkia tiedon, jonka tuleminen terroristiryhmän tietoon on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa maalle tai kansainväliselle järjestölle, taikka välittää, luovuttaa tai ilmaisee terroristiryhmälle sellaisen tiedon,	3) hankkii tai yrittää hankkia tiedon, jonka tuleminen terroristiryhmän tietoon on omiaan aiheuttamaan vakavaa vahinkoa maalle tai kansainväliselle järjestölle, taikka välittää, luovuttaa tai ilmaisee terroristiryhmälle sellaisen tiedon,
4) hoitaa terroristiryhmän mainitun rikollisen toiminnan kannalta olennaista tehtävää tai	4) *huolehtii terroristiryhmän tietoteknologisista tehtävistä,*
5) *tekee 32 luvun 6 tai 7 §:ssä tarkoitetun rikoksen,*	5) *osallistuu terroristiryhmän aseelliseen toimintaan,*
	6) organisoi terroristiryhmän,
	7) *suorittaa terroristiryhmän toimintaa ylläpitäviä tukitoimia* tai
	8) hoitaa *muuta terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemisen* kannalta olennaista terroristiryhmän tehtävää,
on tuomittava, jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta, *terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.	on tuomittava *terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.
Mitä 1 momentin 4 kohdassa säädetään, ei koske rikoksen esitutkintaan tai tuomioistuinkäsittelyyn taikka rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvää oikeudellisen avustajan tai asiamiehen tehtävien hoitamista.	*Terroristiryhmän toimintaan osallistumista ei ole* rikoksen esitutkintaan tai tuomioistuinkäsittelyyn taikka rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyvä oikeudellisen avustajan tai asiamiehen tehtävien hoitami*nen.*

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
4 a §	7 §
Koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten	***Terroristinen** koulutuksen antaminen*
Joka edistääkseen 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä, toimeenpanee, yrittää toimeenpanna tai antaa koulutusta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muulla vastaavalla tavalla toimeenpanee, yrittää toimeenpanna tai antaa koulutusta, on tuomittava, *jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta, koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.	Joka *terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten* toimeenpanee, yrittää toimeenpanna, antaa tai *yrittää antaa* koulutusta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka *muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä,* on tuomittava ***terroristisesta** koulutuksen antamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.
4 b §	8 §
Kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten	***Terroristinen** kouluttautuminen*
Joka tehdäkseen 1 §:n 1 tai 2 momentissa taikka 1 a tai 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen kouluttautuu räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä, on tuomittava, *jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava, kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten sakkoon tai* vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.	Joka *terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten* kouluttautuu räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muiden näihin merkitykseltään rinnastuvien erityisten menetelmien tai tekniikoiden käytössä, on tuomittava ***terroristisesta** kouluttautumisesta* vankeuteen enintään *neljäksi* vuodeksi.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
4 c §	9 §
Värväys terrorismirikoksen tekemiseen	***Terroristinen** värväys*
Joka edistääkseen 1, 1 a tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä, perustaa tai *organisoi* terroristiryhmän taikka värvää tai yrittää värvätä väkeä terroristiryhmään tai *muuten* tekemään mainituissa pykälissä tarkoitetun terrorismirikoksen, on tuomittava, *jollei teko ole 1, 1 a tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta, värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.	Joka *terrorismirikoksen tai terrorismirikoksen valmistelun tekemistä varten* perustaa terroristiryhmän taikka värvää tai yrittää värvätä *toisen* terroristiryhmään tai tekemään *mainitun rikoksen*, on tuomittava ***terroristisesta** värväyksestä* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.
5 §	10 §
Terrorismirikoksen rahoittaminen	***Terroristinen** rikoksen rahoittaminen*
Joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan jotakin 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c tai 5 c–5 e §:ssä tarkoitettua rikosta, on tuomittava *terrorismirikoksen rahoittamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.	Joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja *tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemistä varten*, on tuomittava ***terroristisesta** rikoksen rahoittamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.	Yritys on rangaistava.
Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta, jos teko on rangaistava 1 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettuna rikoksena tai sellaisen yrityksenä tai osallisuutena sellaiseen rikokseen taikka 1, 2 tai 4 b §:n mukaan tai teosta säädetään muualla laissa ankarampi rangaistus.	*Edellä tässä pykälässä säädettyä ei sovelleta 11 §:ssä rangaistavaksi säädettyyn rikokseen.*

Voimassa oleva laki

5 a §

Terroristin rahoittaminen

Joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan henkilöä, joka tekee 1 tai 1 a §:ssä tarkoitettuja rikoksia tai osallistuu niiden tekemiseen 5 luvun 3–6 §:ssä tarkoitettuna rikokseen osallisena, on tuomittava *terroristin rahoittamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta, jos teko on rangaistava 5 §:n mukaan tai teosta säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus.

5 b §

Terroristiryhmän rahoittaminen

Joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan *6 §:n 2 momentissa tarkoitettua* terroristiryhmää, on tuomittava *terroristiryhmän rahoittamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta, jos teko on rangaistava 5 §:n mukaan tai teosta säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus.

5 c §

Matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten

Joka matkustaa toiseen valtioon tehdäkseen siellä 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c, 5, 5 a, 5 b tai 5 e §:ssä tarkoitetun rikoksen, on tuomittava, *jollei teko ole jonkin mainitun pykälän mukaan rangaistava, matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten sakkoon tai* vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

Ehdotus

11 §

***Terrorismin** rahoittaminen*

Joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että *varoilla* rahoitetaan henkilöä, joka tekee *terrorismirikoksia* tai osallistuu niiden tekemiseen rikoslain 5 luvun 3−6 §:ssä tarkoitettuna rikokseen osallisena, tai että varoilla rahoitetaan terroristiryhmää, on tuomittava ***terrorismin** rahoittamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

12 §

***Terroristinen** matkustaminen*

Joka matkustaa toiseen valtioon tehdäkseen siellä *tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen*, on tuomittava ***terroristisesta** matkustamisesta* vankeuteen enintään *kolmeksi* vuodeksi.

Terroristisesta matkustamisesta tuomitaan myös se, joka tehdäkseen tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen oleskelee valtiossa, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun rikoksen yritys on rangaistava.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
5 d §	13 §
Terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistäminen	***Terroristisen** matkustamisen edistäminen*
Joka edistääkseen 5 c §:n 1 momentissa tarkoitetun rikoksen tekemistä neuvoin, toimin tai muilla tavoin auttaa toista, on tuomittava *terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisestä* sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.	Joka edistääkseen *12 §:n 1 momentissa tarkoitettua terroristista matkustamista* neuvoin, toimin tai muilla tavoin auttaa toista, on tuomittava ***terroristisen** matkustamisen edistämisestä* sakkoon tai vankeuteen enintään *kahdeksi* vuodeksi.
Edellä 1 momentissa tarkoitettuun tekoon ei sovelleta 5 luvun 6 §:n säännöksiä avunannosta.	Edellä 1 momentissa tarkoitettuun tekoon ei sovelleta 5 luvun 6 §:n säännöksiä avunannosta.
5 e §	14 §
Terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen	***Terroristinen** julkinen kehottaminen*
Joka joukkotiedotusvälinettä käyttäen tai julkisesti väkijoukossa taikka yleisesti tietoon saatetussa kirjoituksessa tai muussa esityksessä kehottaa tai houkuttelee värväytymiseen terroristiryhmään tai tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseen siten, että kehotus tai houkuttelu on omiaan aiheuttamaan värväytymisen tai terrorismirikoksen tekemisen, on tuomittava *terrorismirikoksiin liittyvästä julkisesta kehottamisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.	Joka joukkotiedotusvälinettä käyttäen tai julkisesti väkijoukossa taikka yleisesti tietoon saatetussa kirjoituksessa tai muussa esityksessä kehottaa tai houkuttelee värväytymiseen terroristiryhmään tai tässä luvussa rangaistavaksi säädetyn rikoksen tekemiseen siten, että kehotus tai houkuttelu on omiaan aiheuttamaan värväytymisen tai *mainitun rikoksen* tekemisen, on tuomittava ***terroristisesta** julkisesta kehottamisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi**.**
Jos kehottaminen tai houkutteleminen aiheuttaa sen, että tässä luvussa rangaistavaksi säädetty rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, sovelletaan, mitä 5 luvussa säädetään osallisuudesta rikokseen.	Jos kehottaminen tai houkutteleminen aiheuttaa sen, että tässä luvussa rangaistavaksi säädetty rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, sovelletaan 5 *luvun säännöksiä* osallisuudesta rikokseen.
7 §	
Syyteoikeus	
Syytteen nostamisesta tässä luvussa tarkoitetuista rikoksista päättää valtakunnansyyttäjä. Valtakunnansyyttäjä määrää tällöin myös siitä, kenen on ajettava syytettä.	

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
8 §	15 §
Oikeushenkilön rangaistusvastuu	*Oikeushenkilön rangaistusvastuu*
Tässä luvussa mainittuihin rikoksiin sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.	Tässä luvussa *rangaistaviksi säädettyihin* rikoksiin sovelletaan, mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään.
Mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään, sovelletaan myös 1 tai 1 a §:ssä tai 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn ryöstöön, törkeään ryöstöön, kiristykseen ja törkeään kiristykseen sekä 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa, 1 a §:ssä tai 2 §:n 3 kohdassa taikka 4, 5 tai 5 c §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn väärennykseen ja törkeään väärennykseen.	Mitä oikeushenkilön rangaistusvastuusta säädetään, sovelletaan myös *2* tai *3* §:ssä tai*kka 4* §:n 3 kohdassa tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn ryöstöön, törkeään ryöstöön, kiristykseen ja törkeään kiristykseen sekä *2* §:n 1 momentin 2−*9* kohdassa tai 2 momentissa, *3* §:ssä, *4* §:n 3 kohdassa taikka *6, 10* tai *12* §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseksi tehtyyn väärennykseen ja törkeään väärennykseen.
	_____
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
	_____

2.

Laki
pakkokeinolain 10 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun 3 §:n 2 momentti, 6 §:n 2 momentti, 7 §:n 1 momentti, 12 §:n 3 momentti, 14 §:n 2 momentti, 16 §:n 3 momentti ja 17 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 2 momentti ja 14 §:n 2 momentti laissa 452/2023, 6 §:n 2 momentti ja 16 §:n 3 momentti laissa 1268/2021, 7 §:n 1 momentti ja 12 §:n 3 momentti laissa 875/2018 sekä 17 § laeissa 1268/2021 ja 732/2022, seuraavasti:

10 luku

Salaiset pakkokeinot

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
3 §	3 §
Telekuuntelu ja sen edellytykset	*Telekuuntelu ja sen edellytykset*
Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa kohdistaa telekuuntelua rikoksesta epäillyn hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos epäiltyä on syytä epäillä:	Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa kohdistaa telekuuntelua rikoksesta epäillyn hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos epäiltyä on syytä epäillä:
1) joukkotuhonnasta, joukkotuhonnan valmistelusta, rikoksesta ihmisyyttä vastaan, törkeästä rikoksesta ihmisyyttä vastaan, hyökkäysrikoksesta, hyökkäysrikoksen valmistelusta, sotarikoksesta, törkeästä sotarikoksesta, kidutuksesta, kemiallisen aseen kiellon rikkomisesta, biologisen aseen kiellon rikkomisesta tai jalkaväkimiinakiellon rikkomisesta;	1) joukkotuhonnasta, joukkotuhonnan valmistelusta, rikoksesta ihmisyyttä vastaan, törkeästä rikoksesta ihmisyyttä vastaan, hyökkäysrikoksesta, hyökkäysrikoksen valmistelusta, sotarikoksesta, törkeästä sotarikoksesta, kidutuksesta, kemiallisen aseen kiellon rikkomisesta, biologisen aseen kiellon rikkomisesta tai jalkaväkimiinakiellon rikkomisesta;
2) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamisesta, sotaan yllyttämisestä, maanpetoksesta, törkeästä maanpetoksesta, vakoilusta, törkeästä vakoilusta, turvallisuussalaisuuden paljastamisesta tai luvattomasta tiedustelutoiminnasta;	2) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamisesta, sotaan yllyttämisestä, maanpetoksesta, törkeästä maanpetoksesta, vakoilusta, törkeästä vakoilusta, turvallisuussalaisuuden paljastamisesta tai luvattomasta tiedustelutoiminnasta;
3) valtiopetoksesta, törkeästä valtiopetoksesta tai valtiopetoksen valmistelusta;	3) valtiopetoksesta, törkeästä valtiopetoksesta tai valtiopetoksen valmistelusta;
4) törkeästä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämisestä;	4) törkeästä lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittämisestä;
5) lapsenraiskauksesta, törkeästä lapsenraiskauksesta, seksuaalisesta kajoamisesta lapseen, törkeästä seksuaalisesta kajoamisesta lapseen tai lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä;	5) lapsenraiskauksesta, törkeästä lapsenraiskauksesta, seksuaalisesta kajoamisesta lapseen, törkeästä seksuaalisesta kajoamisesta lapseen tai lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä;

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
6) taposta, murhasta, surmasta, törkeästä pahoinpitelystä tai rikoslain 21 luvun 6 a §:ssä tarkoitetusta mainitun luvun 1, 2 tai 3 §:n mukaisesta törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelusta;	6) taposta, murhasta, surmasta, törkeästä pahoinpitelystä tai rikoslain 21 luvun 6 a §:ssä tarkoitetusta mainitun luvun 1, 2 tai 3 §:n mukaisesta törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelusta;
7) törkeästä laittoman maahantulon järjestämisestä, törkeästä vapaudenriistosta, ihmiskaupasta, törkeästä ihmiskaupasta, panttivangin ottamisesta tai panttivangin ottamisen valmistelusta;	7) törkeästä laittoman maahantulon järjestämisestä, törkeästä vapaudenriistosta, ihmiskaupasta, törkeästä ihmiskaupasta, panttivangin ottamisesta tai panttivangin ottamisen valmistelusta;
8) törkeästä ryöstöstä, törkeän ryöstön valmistelusta tai törkeästä kiristyksestä;	8) törkeästä ryöstöstä, törkeän ryöstön valmistelusta tai törkeästä kiristyksestä;
9) törkeästä kätkemisrikoksesta, ammattimaisesta kätkemisrikoksesta tai törkeästä rahanpesusta;	9) törkeästä kätkemisrikoksesta, ammattimaisesta kätkemisrikoksesta tai törkeästä rahanpesusta;
10) tuhotyöstä, liikennetuhotyöstä, törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähderikoksesta tai kaappauksesta;	10) tuhotyöstä, liikennetuhotyöstä, törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähderikoksesta, kaappauksesta tai *kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta*;
11) *rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetusta* terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toiminnan edistämisestä, koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, *jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta,* värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismirikoksen rahoittamisesta, *terroristin* rahoittamisesta, *terroristiryhmän* rahoittamisesta tai matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, *jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta*;	11) terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta, *terrorismirikoksen* valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän *toimintaan osallistumisesta*, *terroristisesta* koulutuksen antamisesta, *terroristisesta* kouluttautumisesta, *terroristisesta* värväyksestä, *terroristisesta rikoksen* rahoittamisesta, *terrorismin* rahoittamisesta tai *terroristisesta* matkustamisesta taikka *terroristisen matkustamisen edistämisestä tai terroristisesta julkisesta kehottamisesta, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta;*
12) törkeästä vahingonteosta tai törkeästä datavahingonteosta;	12) törkeästä vahingonteosta tai törkeästä datavahingonteosta;
13) törkeästä petoksesta tai törkeästä kiskonnasta;	13) törkeästä petoksesta tai törkeästä kiskonnasta;
14) törkeästä rahanväärennyksestä;	14) törkeästä rahanväärennyksestä;
15) törkeästä tietoliikenteen häirinnästä tai törkeästä tietojärjestelmän häirinnästä;	15) törkeästä tietoliikenteen häirinnästä tai törkeästä tietojärjestelmän häirinnästä;
16) törkeästä ampuma-aserikoksesta;	16) törkeästä ampuma-aserikoksesta;
17) törkeästä ympäristön turmelemisesta; taikka	17) törkeästä ympäristön turmelemisesta; taikka
18) törkeästä huumausainerikoksesta.	18) törkeästä huumausainerikoksesta.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
6 §	6 §
Televalvonta ja sen edellytykset	*Televalvonta ja sen edellytykset*
Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa kohdistaa televalvontaa rikoksesta epäillyn hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos epäiltyä on syytä epäillä:	Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa kohdistaa televalvontaa rikoksesta epäillyn hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos epäiltyä on syytä epäillä:
1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;	1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;	2) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;
3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä, automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuneesta luvattomasta käytöstä;	3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä, automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuneesta luvattomasta käytöstä;
4) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä, lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin tai parituksesta;	4) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä, lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin tai parituksesta;
5) huumausainerikoksesta;	5) huumausainerikoksesta;
6) *terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten,* matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisestä tai terrorismirikoksiin liittyvästä julkisesta kehottamisesta;	6) *rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisesta* matkustamisesta, *terroristisen* matkustamisen edistämisestä tai *terroristisesta* julkisesta kehottamisesta;
7) törkeästä tulliselvitysrikoksesta;	7) törkeästä tulliselvitysrikoksesta;
8) törkeästä laittoman saaliin kätkemisestä;	8) törkeästä laittoman saaliin kätkemisestä;
9) panttivangin ottamisen valmistelusta; taikka	9) panttivangin ottamisen valmistelusta; taikka
10) törkeän ryöstön valmistelusta.	10) törkeän ryöstön valmistelusta.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
7 §	7 §
Televalvonta teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella	*Televalvonta teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella*
Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa televalvontaa rikoksesta epäillyn, asianomistajan, todistajan tai muun henkilön suostumuksella tämän hallinnassa olevaan teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, kun on syytä epäillä:	Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa televalvontaa rikoksesta epäillyn, asianomistajan, todistajan tai muun henkilön suostumuksella tämän hallinnassa olevaan teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, kun on syytä epäillä:
1) rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;	1) rikosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;
2) rikosta, jonka johdosta teleosoite tai telepäätelaite on oikeudettomasti toisen hallussa;	2) rikosta, jonka johdosta teleosoite tai telepäätelaite on oikeudettomasti toisen hallussa;
3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyä lähestymiskiellon rikkomista, rikoslain 17 luvun 13 §:n 2 kohdassa tarkoitettua ilkivaltaa tai mainitun lain 24 luvun 1 a §:ssä tarkoitettua viestintärauhan rikkomista;	3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyä lähestymiskiellon rikkomista, rikoslain 17 luvun 13 §:n 2 kohdassa tarkoitettua ilkivaltaa tai mainitun lain 24 luvun 1 a §:ssä tarkoitettua viestintärauhan rikkomista;
4) muuta kuin 3 kohdassa tarkoitettua teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyä rikosta;	4) muuta kuin 3 kohdassa tarkoitettua teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyä rikosta; tai
5) terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämistä; tai	*5) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä.*
6) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä.	
12 §	12 §
Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset	*Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset*
Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa rikoksesta epäiltyyn suunnitelmallista tarkkailua, jos tätä on syytä epäillä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, taikka varkaudesta, kätkemisrikoksesta tai *terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämisestä*.	Esitutkintaviranomainen saa kohdistaa rikoksesta epäiltyyn suunnitelmallista tarkkailua, jos tätä on syytä epäillä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, taikka varkaudesta taikka kätkemisrikoksesta.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
14 §	14 §
Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset	*Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset*
Poliisi saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa, jos on syytä olettaa, että toimenpiteellä saadaan selvitystä:	Poliisi saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa, jos on syytä olettaa, että toimenpiteellä saadaan selvitystä:
1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;	1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä tai parituksesta;	2) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä tai parituksesta;
3) huumausainerikoksesta;	3) huumausainerikoksesta;
4) *terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta taikka kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten* tai matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, *jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta*;	4) *rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta* tai *terroristisesta* matkustamisesta *taikka terroristisen matkustamisen edistämisestä tai terroristisesta julkisesta kehottamisesta, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta*;
5) törkeästä tulliselvitysrikoksesta;	5) törkeästä tulliselvitysrikoksesta;
6) suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvästä varkaudesta tai kätkemisrikoksesta;	6) suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvästä varkaudesta tai kätkemisrikoksesta;
7) panttivangin ottamisen valmistelusta; taikka	7) panttivangin ottamisen valmistelusta; taikka
8) törkeän ryöstön valmistelusta.	8) törkeän ryöstön valmistelusta.
16 §	16 §
Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset	*Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset*
Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että kuuntelun kohteena olevaa henkilöä on syytä epäillä:	Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että kuuntelun kohteena olevaa henkilöä on syytä epäillä:
1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;	1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) huumausainerikoksesta;	2) huumausainerikoksesta;
3) *terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta taikka kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten*, matkustamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tai terrorismirikoksiin liittyvästä julkisesta kehottamisesta, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta;	3) *rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetusta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta* tai *terroristisesta* matkustamisesta *taikka terroristisen matkustamisen edistämisestä* tai *terroristisesta* julkisesta kehottamisesta, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta;
4) törkeästä tulliselvitysrikoksesta;	4) törkeästä tulliselvitysrikoksesta;
5) panttivangin ottamisen valmistelusta; taikka	5) panttivangin ottamisen valmistelusta; taikka
6) törkeän ryöstön valmistelusta.	6) törkeän ryöstön valmistelusta.

Voimassa oleva laki

17 §

Asuntokuuntelu ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan myöntää lupa kohdistaa teknistä kuuntelua vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan, jossa rikoksesta epäilty todennäköisesti oleskelee (*asuntokuuntelu*). Edellytyksenä on lisäksi, että häntä on syytä epäillä:

1) joukkotuhonnasta, joukkotuhonnan valmistelusta, rikoksesta ihmisyyttä vastaan, törkeästä rikoksesta ihmisyyttä vastaan, hyökkäysrikoksesta, hyökkäysrikoksen valmistelusta, sotarikoksesta, törkeästä sotarikoksesta, kidutuksesta, kemiallisen aseen kiellon rikkomisesta, biologisen aseen kiellon rikkomisesta tai jalkaväkimiinakiellon rikkomisesta;

2) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamisesta, sotaan yllyttämisestä, maanpetoksesta, törkeästä maanpetoksesta, vakoilusta tai törkeästä vakoilusta;

3) valtiopetoksesta tai törkeästä valtiopetoksesta;

4) lapsenraiskauksesta, törkeästä lapsenraiskauksesta tai törkeästä seksuaalisesta kajoamisesta lapseen;

5) taposta, murhasta tai surmasta;

6) törkeästä ihmiskaupasta;

7) törkeästä ryöstöstä;

8) törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähderikoksesta tai kaappauksesta;

9) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetusta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismirikoksen rahoittamisesta, *terroristin* rahoittamisesta tai *terroristiryhmän* rahoittamisesta; taikka

10) törkeästä huumausainerikoksesta.

Ehdotus

17 §

Asuntokuuntelu ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan myöntää lupa kohdistaa teknistä kuuntelua vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan, jossa rikoksesta epäilty todennäköisesti oleskelee (*asuntokuuntelu*). Edellytyksenä on lisäksi, että häntä on syytä epäillä:

1) joukkotuhonnasta, joukkotuhonnan valmistelusta, rikoksesta ihmisyyttä vastaan, törkeästä rikoksesta ihmisyyttä vastaan, hyökkäysrikoksesta, hyökkäysrikoksen valmistelusta, sotarikoksesta, törkeästä sotarikoksesta, kidutuksesta, kemiallisen aseen kiellon rikkomisesta, biologisen aseen kiellon rikkomisesta tai jalkaväkimiinakiellon rikkomisesta;

2) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamisesta, sotaan yllyttämisestä, maanpetoksesta, törkeästä maanpetoksesta, vakoilusta tai törkeästä vakoilusta;

3) valtiopetoksesta tai törkeästä valtiopetoksesta;

4) lapsenraiskauksesta, törkeästä lapsenraiskauksesta tai törkeästä seksuaalisesta kajoamisesta lapseen;

5) taposta, murhasta tai surmasta;

6) törkeästä ihmiskaupasta;

7) törkeästä ryöstöstä;

8) törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähderikoksesta, kaappauksesta tai *kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta;*

9) rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 2–*9* kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetusta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehdystä radiologista asetta koskevasta rikoksesta, *terrorismirikoksen* valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, *terroristisesta* koulutuksen antamisesta, *terroristisesta* värväyksestä, *terroristisesta rikoksen* rahoittamisesta tai *terrorismin* rahoittamisesta; taikka

10) törkeästä huumausainerikoksesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki
poliisilain 5 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan poliisilain (872/2011) 5 luvun 3 §, 5 §:n 2 momentti, 8 §:n 2 momentti, 9 §, 13 §:n 3 momentti, 15 §:n 2 momentti ja 17 §:n 4 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 3 §, 5 §:n 2 momentti, 8 §:n 2 momentti, 15 §:n 2 momentti ja 17 §:n 4 momentti laissa 1269/2021 sekä 9 § ja 13 §:n 3 momentti laissa 876/2018, seuraavasti:

5 luku
Salaiset tiedonhankintakeinot

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
3 §	3 §
Salainen tiedonhankinta rikoksen paljastamiseksi	*Salainen tiedonhankinta rikoksen paljastamiseksi*
Tässä luvussa säädettyjä keinoja saadaan käyttää seuraavien rikosten paljastamisessa:	Tässä luvussa säädettyjä keinoja saadaan käyttää seuraavien rikosten paljastamisessa:
1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantaminen;	1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantaminen;
2) sotaan yllyttäminen;	2) sotaan yllyttäminen;
3) maanpetos ja törkeä maanpetos;	3) maanpetos ja törkeä maanpetos;
4) vakoilu ja törkeä vakoilu;	4) vakoilu ja törkeä vakoilu;
5) turvallisuussalaisuuden paljastaminen;	5) turvallisuussalaisuuden paljastaminen;
6) luvaton tiedustelutoiminta;	6) luvaton tiedustelutoiminta;
7) *rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettu* terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos;	7) *kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen;*
8) terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos;	8) terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos;
9) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu;	9) terroristisessa tarkoituksessa tehty radiologista asetta koskeva rikos;
10) terroristiryhmän johtaminen;	10) *terrorismirikoksen* valmistelu;

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
11) terroristiryhmän toimintaan osallistuminen;	11) terroristiryhmän johtaminen;
12) koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten;	12) terroristiryhmän toimintaan osallistuminen;
13) kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten, *jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta;*	13) *terroristinen* koulutuksen antaminen;
14) värväys terrorismirikoksen tekemiseen;	14) *terroristinen* kouluttautuminen;
15) terrorismirikoksen rahoittaminen;	15) *terroristinen* värväys;
16) *terroristin* rahoittaminen;	16) *terroristinen rikoksen* rahoittaminen;
17) *terroristiryhmän* rahoittaminen;	17) *terrorismin* rahoittaminen;
18) matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, *jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta*;	18) *terroristinen* matkustaminen;
19) terrorismirikoksiin liittyvä julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.	19) *terroristisen matkustamisen edistäminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta;*
	20) *terroristinen* julkinen kehottaminen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.
5 §	5 §
Telekuuntelu ja sen edellytykset	*Telekuuntelu ja sen edellytykset*
Poliisille voidaan rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa telekuuntelua henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:	Poliisille voidaan rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa telekuuntelua henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:
1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamiseen;	1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamiseen;
2) sotaan yllyttämiseen;	2) sotaan yllyttämiseen;
3) maanpetokseen tai törkeään maanpetokseen;	3) maanpetokseen tai törkeään maanpetokseen;
4) vakoiluun tai törkeään vakoiluun;	4) vakoiluun tai törkeään vakoiluun;
5) turvallisuussalaisuuden paljastamiseen;	5) turvallisuussalaisuuden paljastamiseen;
6) luvattomaan tiedustelutoimintaan;	6) luvattomaan tiedustelutoimintaan;
7) *rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettuun* terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen;	7) *kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamiseen;*
8) terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn radiologista asetta koskevaan rikokseen;	8) terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen;
9) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun;	9) terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn radiologista asetta koskevaan rikokseen;
10) terroristiryhmän johtamiseen;	10) *terrorismirikoksen* valmisteluun;

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
11) terroristiryhmän toimintaan osallistumiseen;	11) terroristiryhmän johtamiseen;
12) koulutuksen antamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten;	12) terroristiryhmän toimintaan osallistumiseen;
13) kouluttautumiseen terrorismirikoksen tekemistä varten, *jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta*;	13) *terroristiseen* koulutuksen antamiseen;
14) värväykseen terrorismirikoksen tekemiseen;	14) *terroristiseen* kouluttautumiseen;
15) terrorismirikoksen rahoittamiseen;	15) *terroristiseen* värväykseen;
16) *terroristin* rahoittamiseen;	16) *terroristiseen rikoksen* rahoittamiseen;
17) *terroristiryhmän* rahoittamiseen;	17) *terrorismin* rahoittamiseen;
18) matkustamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten, *jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta;* taikka	18) *terroristiseen* matkustamiseen;
19) terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.	19) *terroristisen matkustamisen edistämiseen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta*; taikka
	20) *terroristiseen* julkiseen kehottamiseen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta.
8 §	8 §
Televalvonta ja sen edellytykset	*Televalvonta ja sen edellytykset*
Poliisille voidaan rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa televalvontaa henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:	Poliisille voidaan rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa televalvontaa henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:
1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;	1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;	2) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;
3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn, automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuvaan luvattomaan käyttöön;	3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn, automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuvaan luvattomaan käyttöön;
4) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön, lapsen houkuttelemiseen seksuaalisiin tarkoituksiin tai paritukseen;	4) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön, lapsen houkuttelemiseen seksuaalisiin tarkoituksiin tai paritukseen;
5) huumausainerikokseen;	5) huumausainerikokseen;
6) *terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun, kouluttautumiseen terrorismirikoksen tekemistä varten,* matkustamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten, terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämiseen tai terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen; taikka	6) *rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen*, *terroristiseen* matkustamiseen, *terroristisen* matkustamisen edistämiseen tai *terroristiseen* julkiseen kehottamiseen; taikka
7) törkeään tulliselvitysrikokseen.	7) törkeään tulliselvitysrikokseen.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
9 §	9 §
Televalvonta teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella	*Televalvonta teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella*
Poliisi saa kohdistaa rikoksen estämiseksi televalvontaa henkilön suostumuksella tämän hallinnassa olevaan teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, kun jonkun voidaan lausumiensa tai muun käyttäytymisensä perusteella perustellusti olettaa syyllistyvän:	Poliisi saa kohdistaa rikoksen estämiseksi televalvontaa henkilön suostumuksella tämän hallinnassa olevaan teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, kun jonkun voidaan lausumiensa tai muun käyttäytymisensä perusteella perustellusti olettaa syyllistyvän:
1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;	1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;
2) rikokseen, jonka johdosta teleosoite tai telepäätelaite on oikeudettomasti toisen hallussa;	2) rikokseen, jonka johdosta teleosoite tai telepäätelaite on oikeudettomasti toisen hallussa;
3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtävään lähestymiskiellon rikkomiseen, rikoslain 17 luvun 13 §:n 2 kohdassa tarkoitettuun ilkivaltaan tai mainitun lain 24 luvun 1 a §:ssä tarkoitettuun viestintärauhan rikkomiseen;	3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtävään lähestymiskiellon rikkomiseen, rikoslain 17 luvun 13 §:n 2 kohdassa tarkoitettuun ilkivaltaan tai mainitun lain 24 luvun 1 a §:ssä tarkoitettuun viestintärauhan rikkomiseen;
4) muuhun kuin 3 kohdassa tarkoitettuun teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtävään rikokseen;	4) muuhun kuin 3 kohdassa tarkoitettuun teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtävään rikokseen; tai
5) terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämiseen; tai	*5) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön.*
6) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön.	
13 §	13 §
Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset	*Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset*
----------	----------
Poliisi saa rikoksen estämiseksi kohdistaa 2 momentissa tarkoitettuun henkilöön suunnitelmallista tarkkailua, jos on perusteltua syytä olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, taikka varkauteen, kätkemisrikokseen tai *terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan matkustamisen edistämiseen*.	Poliisi saa rikoksen estämiseksi kohdistaa 2 momentissa tarkoitettuun henkilöön suunnitelmallista tarkkailua, jos on perusteltua syytä olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, taikka varkauteen tai kätkemisrikokseen.
----------	----------

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
15 §	15 §
Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset	*Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset*
Poliisi saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa rikoksen estämiseksi, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:	Poliisi saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa rikoksen estämiseksi, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:
1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;	1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön tai paritukseen;	2) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön tai paritukseen;
3) huumausainerikokseen;	3) huumausainerikokseen;
4) *terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun taikka kouluttautumiseen terrorismirikoksen tekemistä varten,* matkustamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten tai terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta;	4) *rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen* tai *terroristiseen* matkustamiseen *taikka terroristisen matkustamisen edistämiseen* tai *terroristiseen* julkiseen kehottamiseen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta;
5) törkeään tulliselvitysrikokseen; taikka	5) törkeään tulliselvitysrikokseen; taikka
6) suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvään varkauteen tai kätkemisrikokseen.	6) suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvään varkauteen tai kätkemisrikokseen.
17 §	17 §
Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset	*Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset*
Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:	Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:
1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;	1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) huumausainerikokseen;	2) huumausainerikokseen;
3) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun taikka kouluttautumiseen terrorismirikoksen tekemistä varten, matkustamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten tai terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta; taikka	3) *rikoslain 34 a luvun 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen* tai *terroristiseen* matkustamiseen taikka *terroristisen matkustamisen edistämiseen* tai *terroristiseen* julkiseen kehottamiseen, jos teon vakavuus edellyttäisi vankeusrangaistusta; taikka
4) törkeään tulliselvitysrikokseen.	4) törkeään tulliselvitysrikokseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä 20 .

4.

Laki
rikosrekisterilain 6 ja 6 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n 6 momentin 13 kohdan f alakohta ja 6 b §:n 2 momentin 7 kohta, sellaisina kuin niistä ovat 6 §:n 6 momentin 13 kohdan f alakohta laissa 183/2024 ja 6 b §:n 2 momentin 7 kohta laissa 1272/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
6 §	6 §
Sen lisäksi, mitä 1–5 momentissa säädetään, henkilö saa itseään koskevan otteen rikosrekisteristä yrityksille suunnatun joukkorahoituspalvelun eurooppalaisista tarjoajista sekä asetuksen (EU) 2017/1129 ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/1503 5 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettua hyvämaineisuuden arviointia varten. Otteeseen merkitään tiedot päätöksestä, jolla hänet on tuomittu:	Sen lisäksi, mitä 1–5 momentissa säädetään, henkilö saa itseään koskevan otteen rikosrekisteristä yrityksille suunnatun joukkorahoituspalvelun eurooppalaisista tarjoajista sekä asetuksen (EU) 2017/1129 ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/1503 5 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettua hyvämaineisuuden arviointia varten. Otteeseen merkitään tiedot päätöksestä, jolla hänet on tuomittu:
13) rikoslain:	13) rikoslain:
f) 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitetusta terrorismirikoksen rahoittamisesta, 5 a §:ssä tarkoitetusta terroristin rahoittamisesta tai 5 b §:ssä tarkoitetusta terroristiryhmän rahoittamisesta;	f) *34 luvun 12 §:ssä tarkoitetusta kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta taikka* 34 a luvun *10 §:ssä tarkoitetusta terroristisesta rikoksen* rahoittamisesta *tai 11 §:ssä tarkoitetusta terrorismin* rahoittamisesta;

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
6 b §	6 b §
---	---
Otteeseen merkitään tiedot lainvoimaisesta päätöksestä, jolla henkilö on tuomittu:	Otteeseen merkitään tiedot lainvoimaisesta päätöksestä, jolla henkilö on tuomittu:
---	---
7) rikoslain 34 a luvun 1 §:n nojalla terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, 34 a luvun 2 §:n nojalla terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, 34 a luvun 3 §:n nojalla terroristiryhmän johtamisesta, 34 a luvun 4 §:n nojalla terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, 34 a luvun 4 a §:n nojalla koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, 34 a luvun 4 c §:n nojalla värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen tai 34 a luvun 5 §:n nojalla terrorismirikoksen rahoittamisesta;	7) *rikoslain 34 luvun 12 §:n nojalla kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta* taikka rikoslain 34 a luvun *2 §:n* nojalla terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, 34 a luvun *4 §:n* nojalla *terrorismirikoksen* valmistelusta, 34 a luvun *5 §:n* nojalla terroristiryhmän johtamisesta, 34 a luvun *6 §:n* nojalla terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, 34 a luvun *7 §:n* nojalla *terroristisesta* koulutuksen antamisesta, 34 a luvun *9 §:n* nojalla *terroristisesta* värväyksestä tai 34 a luvun *10 §:n* nojalla *terroristisesta rikoksen* rahoittamisesta;
---	---
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

L a k i

tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan annetun lain 2 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan annetun lain (373/2010) 2 a §:n otsikko ja 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 567/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
2 a §	2 a §
Velvollisuus ilmoittaa maanpetos-, valtiopetos- ja terrorismirikoksia koskevista ratkaisuista	*Velvollisuus ilmoittaa maanpetos- ja valtiopetos**rikoksia sekä terroristisia** rikoksia koskevista ratkaisuista*
Tuomioistuimen on syyttäjän pyynnöstä ilmoitettava kansalaisuuslain (359/2003) 33 a §:ssä tarkoitetusta maanpetos-, valtiopetos- tai terrorismirikosta koskevasta ratkaisustaan lähettämällä siitä jäljennös Maahanmuuttovirastolle, jos tuomitulla henkilöllä on sekä Suomen että jonkin muun valtion kansalaisuus. Ilmoitusvelvollisuus ei edellytä ratkaisun lainvoimaisuutta.	Tuomioistuimen on syyttäjän pyynnöstä ilmoitettava kansalaisuuslain (359/2003) 33 a §:ssä tarkoitetusta maanpetos- tai valtiopetos*rikosta taikka terroristista* rikosta koskevasta ratkaisustaan lähettämällä siitä jäljennös Maahanmuuttovirastolle, jos tuomitulla henkilöllä on sekä Suomen että jonkin muun valtion kansalaisuus. Ilmoitusvelvollisuus ei edellytä ratkaisun lainvoimaisuutta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

L a k i
kansalaisuuslain 33 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan kansalaisuuslain (359/2003) 33 a §:n otsikko ja 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 564/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
33 a §	33 a §
Kansalaisuuden menettäminen maanpetos-, valtiopetos- tai terrorismirikokseen syyllistymisen perusteella	*Kansalaisuuden menettäminen maanpetos- tai valtiopetos**rikokseen taikka terroristiseen** rikokseen syyllistymisen perusteella*
Jos henkilö, jolla on Suomen kansalaisuuden lisäksi jonkin muun valtion kansalaisuus, on tuomittu Suomessa lainvoimaisella tuomiolla rikoslain (39/1889) 12 luvun 1–6 §:n, 13 luvun 1 tai 2 §:n, 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 5–8 kohdan, 1 §:n 2 tai 3 momentin, 1 a §:n, 3 §:n 1 momentin, 4, 4 a, 4 c tai 5 §:n mukaisesta Suomen elintärkeitä etuja vastaan kohdistuneesta rikoksesta vähintään 5 vuoden pituiseen vankeus- tai yhdistelmärangaistukseen, voidaan päättää, että henkilö menettää Suomen kansalaisuuden. Kansalaisuuden voi menettää myös henkilö, joka on tuomittu edellä tarkoitettuun rangaistukseen edellä tarkoitetun rikoksen yrityksestä tai osallisuudesta sellaiseen rikokseen tai sen yritykseen.	Jos henkilö, jolla on Suomen kansalaisuuden lisäksi jonkin muun valtion kansalaisuus, on tuomittu Suomessa lainvoimaisella tuomiolla rikoslain (39/1889) 12 luvun 1–6 §:n, 13 luvun 1 tai 2 §:n, *34 luvun 12 §:n,* 34 a luvun *2 §:n* 1 momentin 5–7 tai 9 kohdan, *2 §:n* 2 tai 3 momentin, *3 §:n*, *5 §:n* 1 momentin, *6, 7, 9* tai *10 §:n* mukaisesta Suomen elintärkeitä etuja vastaan kohdistuneesta rikoksesta vähintään 5 vuoden pituiseen vankeus- tai yhdistelmärangaistukseen, voidaan päättää, että henkilö menettää Suomen kansalaisuuden. Kansalaisuuden voi menettää myös henkilö, joka on tuomittu edellä tarkoitettuun rangaistukseen edellä tarkoitetun rikoksen yrityksestä tai osallisuudesta sellaiseen rikokseen tai sen yritykseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki
rajavartiolain 77 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rajavartiolain (578/2005) 77 a §:n 2 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 343/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
77 a §	77 a §
Vaativa virka-apu poliisille	*Vaativa virka-apu poliisille*
Edellytyksenä on lisäksi, että tilanteesta, tapahtumasta tai tilaisuudesta tehtyjen havaintojen tai siitä muutoin saatujen yksilöityjen tietojen perusteella vaativan virka-avun on perusteltua olettaa olevan välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä vakavasti vaarantavan:	Edellytyksenä on lisäksi, että tilanteesta, tapahtumasta tai tilaisuudesta tehtyjen havaintojen tai siitä muutoin saatujen yksilöityjen tietojen perusteella vaativan virka-avun on perusteltua olettaa olevan välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä vakavasti vaarantavan:
1) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2, 3 tai 5–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun terrorismirikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi; taikka	1) rikoslain 34 a luvun *2 §:n* 1 momentin 2, 3, *5–7 tai 9* kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun terrorismirikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi; taikka

---

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

8.

Laki

henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 18 ja 18 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) annetun lain 18 §:n otsikko ja 18 §:n 1 ja 2 momentti sekä 18 a §, sellaisina kuin ne ovat, 18 §:n otsikko ja 1 ja 2 momentti laissa 818/2022 ja 18 a § laissa 1207/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
18 §	18 §
Tietojen saanti eräistä eurooppalaisista tietojärjestelmistä terrorismirikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi	*Tietojen saanti eräistä eurooppalaisista tietojärjestelmistä **terroristisen** rikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi*
Keskusrikospoliisissa, suojelupoliisissa ja Tullissa on VIS-päätöksen 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut keskusyhteyspisteet tietojen saamiseksi viisumitietojärjestelmästä seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:	Keskusrikospoliisissa, suojelupoliisissa ja Tullissa on VIS-päätöksen 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut keskusyhteyspisteet tietojen saamiseksi viisumitietojärjestelmästä seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:
1) rikoslain 34 a luvun 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c, 5 ja 5 a–5 d §:ssä tarkoitetut terrorismirikokset;	1) *rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja* rikoslain 34 a luvun *2–13 §:ssä* tarkoitetut *terroristiset* rikokset;
2) rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset.	2) rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset.
Keskusrikospoliisissa on Eurodac-asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu kansallinen yhteyspiste sormenjälkitietojen vertailua Eurodac-tietoihin koskevien pyyntöjen esittämiseksi seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:	Keskusrikospoliisissa on Eurodac-asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu kansallinen yhteyspiste sormenjälkitietojen vertailua Eurodac-tietoihin koskevien pyyntöjen esittämiseksi seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
1) rikoslain 34 a luvun 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c, 5 ja 5 a–5 d §:ssä tarkoitetut terrorismirikokset;	1) *rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja* rikoslain 34 a luvun *2–13 §:ssä* tarkoitetut *terroristiset* rikokset;
2) sellaiset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.	2) sellaiset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.
18 a §	18 a §
Tietojen saanti rajanylitystietojärjestelmästä ja ETIAS-keskusjärjestelmästä terrorismirikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi	*Tietojen saanti rajanylitystietojärjestelmästä ja ETIAS-keskusjärjestelmästä* ***terroristisen*** *rikosten ja vakavien rikosten estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi*
Keskusrikospoliisissa ja Tullissa on rajanylitystietojärjestelmän (EES) perustamisesta jäsenvaltioiden ulkorajat ylittävien kolmansien maiden kansalaisten maahantuloa, maastalähtöä ja pääsyn epäämistä koskevien tietojen rekisteröimiseksi ja edellytysten määrittämisestä pääsylle EES:n tietoihin lainvalvontatarkoituksissa sekä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen ja asetusten (EY) N:o 767/2008 ja (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/2226, jäljempänä *EES-asetus*, 29 artiklassa tarkoitetut keskusyhteyspisteet tietojen saamiseksi rajanylitystietojärjestelmästä seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:	Keskusrikospoliisissa ja Tullissa on rajanylitystietojärjestelmän (EES) perustamisesta jäsenvaltioiden ulkorajat ylittävien kolmansien maiden kansalaisten maahantuloa, maastalähtöä ja pääsyn epäämistä koskevien tietojen rekisteröimiseksi ja edellytysten määrittämisestä pääsylle EES:n tietoihin lainvalvontatarkoituksissa sekä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen ja asetusten (EY) N:o 767/2008 ja (EU) N:o 1077/2011 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/2226, jäljempänä *EES-asetus*, 29 artiklassa tarkoitetut keskusyhteyspisteet tietojen saamiseksi rajanylitystietojärjestelmästä seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:
1) rikoslain 34 a luvun 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c, 5 ja 5 a–5 d §:ssä tarkoitetut terrorismirikokset;	1) *rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja* rikoslain 34 a luvun *2–13 §:ssä* tarkoitetut *terroristiset* rikokset;
2) sellaiset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.	2) sellaiset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.

Voimassa oleva laki

Keskusrikospoliisissa ja Tullissa on Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmän (ETIAS) perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 1077/2011, (EU) N:o 515/2014, (EU)2016/399, (EU)2016/1624 ja (EU)2017/2226 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1240, jäljempänä *ETIAS-asetus*, 50 artiklassa tarkoitetut keskusyhteyspisteet tietojen saamiseksi ETIAS-keskusjärjestelmästä seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

1) rikoslain 34 a luvun 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c, 5 ja 5 a–5 d §:ssä tarkoitetut terrorismirikokset;

2) sellaiset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.

Ehdotus

Keskusrikospoliisissa ja Tullissa on Euroopan matkustustieto- ja -lupajärjestelmän (ETIAS) perustamisesta ja asetusten (EU) N:o 1077/2011, (EU) N:o 515/2014, (EU)2016/399, (EU)2016/1624 ja (EU)2017/2226 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1240, jäljempänä *ETIAS-asetus*, 50 artiklassa tarkoitetut keskusyhteyspisteet tietojen saamiseksi ETIAS-keskusjärjestelmästä seuraavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi:

1) *rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen ja* rikoslain 34 a luvun *2−13 §:ssä* tarkoitetut *terroristiset* rikokset;

2) sellaiset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitetut rikokset, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kolme vuotta vankeutta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

9.

Laki

Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 8 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain (342/2022) 8 §:n 1 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
8 §	8 §
Vaativa virka-apu	*Vaativa virka-apu*
Vaativa virka-apu voi sisältää sotilaan voimankäyttövälineiden ja henkilökohtaisen aseistuksen lisäksi sitä voimakkaampaa poliisitehtävän suorittamiseksi soveltuvaa aseistusta. Edellytyksenä on, että tilanteesta, tapahtumasta tai tilaisuudesta tehtyjen havaintojen tai siitä muutoin saatujen yksilöityjen tietojen perusteella vaativan virka-avun on perusteltua olettaa olevan välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä vakavasti vaarantavan:	Vaativa virka-apu voi sisältää sotilaan voimankäyttövälineiden ja henkilökohtaisen aseistuksen lisäksi sitä voimakkaampaa poliisitehtävän suorittamiseksi soveltuvaa aseistusta. Edellytyksenä on, että tilanteesta, tapahtumasta tai tilaisuudesta tehtyjen havaintojen tai siitä muutoin saatujen yksilöityjen tietojen perusteella vaativan virka-avun on perusteltua olettaa olevan välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä vakavasti vaarantavan:
1) rikoslain (39/1889) 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2, 3 tai 5–8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun terrorismirikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi; taikka	1) rikoslain (39/1889) 34 a luvun *2 §:n* 1 momentin 2, 3, *5–7 tai 9* kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun terrorismirikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi; taikka
----------	----------

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

10.

Laki

lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismirikosten ja vakavan rikollisuuden torjunnassa annetun lain (657/2019) 3 §:n 6 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1270/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
3 §	3 §
Määritelmät	*Määritelmät*
Tässä laissa tarkoitetaan:	Tässä laissa tarkoitetaan:
----------	----------
6) *terrorismirikoksella* rikoslain (39/1889) 34 a luvun 1, 1 a, 2–4, 4 a–4 c, 5 ja 5 a–5 e §:ssä tarkoitettuja rikoksia;	6) *terrorismirikoksella* rikoslain (39/1889) *34 luvun 12 §:ssä* ja 34 a luvun *2–14 §:ssä* tarkoitettuja rikoksia;
----------	----------

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

11.

L a k i

verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 18 §:n 1 momentin 6 kohta, sellaisena kuin se on laissa 287/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
18 §	18 §
Verohallinnon oikeus tietojen omaaloitteiseen antamiseen	*Verohallinnon oikeus tietojen omaaloitteiseen antamiseen*
Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä antaa omasta aloitteestaan verotustietoja verovelvollista koskevine tunnistetietoineen:	Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä antaa omasta aloitteestaan verotustietoja verovelvollista koskevine tunnistetietoineen:
----------	----------
6) rahanpesun selvittelykeskukselle verovalvonnan yhteydessä havaituista epäilyttävistä liiketoimista tai kun voidaan epäillä liiketoimeen sisältyviä varoja käytettävän terrorismirikoksen rahoittamiseen tai sen rangaistavaan yritykseen;	6) rahanpesun selvittelykeskukselle verovalvonnan yhteydessä havaituista epäilyttävistä liiketoimista tai kun voidaan epäillä liiketoimeen sisältyviä varoja käytettävän *kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamiseen tai terroristiseen* rikoksen rahoittamiseen tai sen rangaistavaan yritykseen;
----------	----------

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

12.

L a k i
tullilain 30 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tullilain (304/2016) 30 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
30 §	30 §
Rahavarojen tarkastaminen	*Rahavarojen tarkastaminen*
Tullimiehellä on oikeus tarkastaa henkilön mukana olevat rahavarat ja muu hänen hallussaan oleva omaisuus tullirikoksena pidettävän, rikoslain 32 luvussa tarkoitetun rahanpesurikoksen ja rikoslain 34 a luvussa tarkoitetun terrorismin rahoittamisen paljastamiseksi.	Tullimiehellä on oikeus tarkastaa henkilön mukana olevat rahavarat ja muu hänen hallussaan oleva omaisuus tullirikoksena pidettävän, rikoslain 32 luvussa tarkoitetun rahanpesurikoksen, *rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitetun kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisen sekä* rikoslain 34 a luvun *10 §:ssä tarkoitetun terroristisen rikoksen rahoittamisen ja 11 §:ssä tarkoitetun* terrorismin rahoittamisen paljastamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

L a k i

rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017) 1 luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 284/2021, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
4 §	4 §
Määritelmät	*Määritelmät*
Tässä laissa tarkoitetaan:	Tässä laissa tarkoitetaan:
2) *terrorismin rahoittamisella* rikoslain 34 a luvun 5, 5 a ja 5 b §:ssä tarkoitettua toimintaa;	2) *terrorismin rahoittamisella rikoslain 34 luvun 12 §:ssä sekä* rikoslain 34 a luvun *10 ja 11 §:ssä* tarkoitettua toimintaa;

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

14.

L a k i

Euroopan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Euroopan unioniin saapuvien tai sieltä poistuvien käteisvarojen valvonnasta annetun lain (432/2021) 11 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
11 §	11 §
Tietojen luovuttaminen rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi	*Tietojen luovuttaminen rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi*
Käteisvaroja koskevien ilmoitusten tietoja voidaan luovuttaa asetuksen 9–11 artiklassa säädetyn lisäksi ainoastaan rikoslain 34 a luvussa tarkoitetun terrorismirikoksen, huumausainerikoksen, lahjuksen antamisen tai ottamisen, lahjomisen tai lahjuksen ottamisen elinkeinotoiminnassa taikka muun rikoksen, josta voi enimmillään seurata yli yhden vuoden vankeusrangaistus, tai osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa tehdyn tai tehtävän rikoksen ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi.	Käteisvaroja koskevien ilmoitusten tietoja voidaan luovuttaa asetuksen 9–11 artiklassa säädetyn lisäksi ainoastaan rikoslain 34 a luvussa tarkoitetun *terroristisen* rikoksen, huumausainerikoksen, lahjuksen antamisen tai ottamisen, lahjomisen tai lahjuksen ottamisen elinkeinotoiminnassa taikka muun rikoksen, josta voi enimmillään seurata yli yhden vuoden vankeusrangaistus, tai osana järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa tehdyn tai tehtävän rikoksen ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

15.

Laki
puolustusvoimista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 §:n 1 momentin 2 kohdan a alakohta, sellaisena kuin se on laissa 1304/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
2 §	2 §
Puolustusvoimien tehtävät	*Puolustusvoimien tehtävät*
Puolustusvoimien tehtävänä on:	Puolustusvoimien tehtävänä on:
---	---
2) muiden viranomaisten tukeminen, johon kuuluvat:	2) muiden viranomaisten tukeminen, johon kuuluvat:
a) virka-apu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, terrorismirikosten ja muiden ihmisten hengelle tai terveydelle vakavaa vaaraa aiheuttavien rikosten estämiseksi ja keskeyttämiseksi sekä muuksi yhteiskunnan turvaamiseksi;	a) virka-apu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, *terroristisen* rikosten ja muiden ihmisten hengelle tai terveydelle vakavaa vaaraa aiheuttavien rikosten estämiseksi ja keskeyttämiseksi sekä muuksi yhteiskunnan turvaamiseksi;
---	---

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

16.

L a k i

julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain 47 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annetun lain (1531/2011) 47 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta, sellaisena kuin niistä 4 kohta on laissa 1275/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
47 §	47 §
Eräisiin rikoksiin syyllistyneiden ehdokkaiden ja tarjoajien sulkeminen tarjouskilpailusta	*Eräisiin rikoksiin syyllistyneiden ehdokkaiden ja tarjoajien sulkeminen tarjouskilpailusta*
Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai tarjoaja taikka sen johtohenkilö tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta:	Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai tarjoaja taikka sen johtohenkilö tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta:
----------	----------
4) rikoslain 34 a luvun 1 §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 2 §:n mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, 34 a luvun 3 §:n mukainen terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 4 §:n mukainen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 4 a §:n mukainen koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten tai 34 a luvun 4 c §:n mukainen värväys terrorismirikoksen tekemiseen taikka yllytys, avunanto tai yritys edellä mainittuihin rikoksiin;	4) rikoslain 34 a luvun *2 §:n* mukainen terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun *4 §:n* mukainen *terrorismirikoksen* valmistelu, 34 a luvun *5 §:n* mukainen terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun *6 §:n* mukainen terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun *7 §:n* mukainen *terroristinen* koulutuksen antaminen tai 34 a luvun *9 §:n* mukainen *terroristinen* värväys taikka yllytys, avunanto tai yritys edellä mainittuihin rikoksiin;
5) rikoslain 32 luvun 6 §:n mukainen rahanpesu, 32 luvun 7 §:n mukainen törkeä rahanpesu tai 34 a luvun 5 §:n mukainen terrorismin rahoittaminen; taikka	5) rikoslain 32 luvun 6 §:n mukainen rahanpesu, 32 luvun 7 §:n mukainen törkeä rahanpesu *taikka 34 luvun 12 §:n mukainen kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen* tai 34 a luvun *10 §:n* mukainen *terroristinen rikoksen* rahoittaminen; taikka
----------	----------

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

17.

L a k i
sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 25 §:n 1 momentin 3 kohta, 28 §:n 1 momentti, 32 §:n 1 momentin 1 kohta, 36 §:n 1 momentin 3 kohta, 40 §:n 8 momentti, 49 §:n 1 momentin 9 kohta, 226 c §:n 1 momentin 1 kohdan a alakohta ja 339 §:n 1 momentin 3 kohta,

sellaisina kuin ne ovat, 25 §:n 1 momentin 3 kohta, 28 §:n 1 momentti, 32 §:n 1 momentin 1 kohta, 36 §:n 1 momentin 3 kohta, 40 §:n 8 momentti, 226 c §:n 1 momentin 1 kohdan a alakohta ja 339 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 1271/2021 ja 49 §:n 1 momentin 9 kohta laissa 419/2024, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
25 §	25 §
Ohjelmistotoimiluvan myöntäminen	*Ohjelmistotoimiluvan myöntäminen*
Liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä 22 §:n 1 momentissa tarkoitettu ohjelmistotoimilupa sitä hakeneelle, jos:	Liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä 22 §:n 1 momentissa tarkoitettu ohjelmistotoimilupa sitä hakeneelle, jos:
----------	----------
3) ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai kuvaohjelmalain (710/2011) 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta taikka syyllistyy rikoslain (39/1889) 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen; ja	3) ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai kuvaohjelmalain (710/2011) 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta taikka syyllistyy rikoslain (39/1889) 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun *14 §:ssä* tarkoitettuun *terroristiseen* julkiseen kehottamiseen; ja
----------	----------

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
28 §	28 §
Lyhytaikainen ohjelmistotoimilupa	*Lyhytaikainen ohjelmistotoimilupa*
Liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä ohjelmistotoimilupa lyhytaikaiseen televisio- ja radiotoimintaan digitaalisessa maanpäällisessä joukkoviestintäverkossa ilman 23 ja 25 §:ssä säädettyä menettelyä, jos ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai kuvaohjelmalain 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta taikka syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen ja toiminnan:	Liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä ohjelmistotoimilupa lyhytaikaiseen televisio- ja radiotoimintaan digitaalisessa maanpäällisessä joukkoviestintäverkossa ilman 23 ja 25 §:ssä säädettyä menettelyä, jos ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai kuvaohjelmalain 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta taikka syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun *14 §:ssä* tarkoitettuun *terroristiseen* julkiseen kehottamiseen ja toiminnan:
1) kesto on enintään kolme kuukautta; tai	1) kesto on enintään kolme kuukautta; tai
2) viikoittainen kesto on enintään kaksitoista tuntia.	2) viikoittainen kesto on enintään kaksitoista tuntia.
32 §	32 §
Ohjelmistotoimiluvan peruuttaminen	*Ohjelmistotoimiluvan peruuttaminen*
Toimilupaviranomainen voi peruuttaa toimiluvan osaksi tai kokonaan, jos:	Toimilupaviranomainen voi peruuttaa toimiluvan osaksi tai kokonaan, jos:
1) ohjelmistotoimiluvanhaltija on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tätä lakia, arpajaislain (1047/2001) 62 §:n 2 momentin 1 kohtaa arpojen myymisestä ja välittämisestä, kuvaohjelmalain 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta, tämän lain 27 tai 37 §:ssä tarkoitettuja toimilupaehtoja taikka syyllistynyt rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen;	1) ohjelmistotoimiluvanhaltija on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tätä lakia, arpajaislain (1047/2001) 62 §:n 2 momentin 1 kohtaa arpojen myymisestä ja välittämisestä, kuvaohjelmalain 6 §:ää kuvaohjelman ikärajan noudattamisesta, tämän lain 27 tai 37 §:ssä tarkoitettuja toimilupaehtoja taikka syyllistynyt rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun *14 §:ssä* tarkoitettuun *terroristiseen* julkiseen kehottamiseen;

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
36 §	36 §
Ohjelmistotoimiluvan myöntäminen analogiseen radiotoimintaan	*Ohjelmistotoimiluvan myöntäminen analogiseen radiotoimintaan*
Liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä 34 §:ssä tarkoitettu ohjelmistotoimilupa sitä hakeneelle, jos:	Liikenne- ja viestintäviraston on myönnettävä 34 §:ssä tarkoitettu ohjelmistotoimilupa sitä hakeneelle, jos:
---	---
3) ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen,	3) ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun *14 §:ssä* tarkoitettuun *terroristiseen* julkiseen kehottamiseen,
---	---
40 §	40 §
Radioluvan myöntäminen	*Radioluvan myöntäminen*
---	---
Radiolupa 34 §:n 2 momentissa tarkoitettuun toimintaan on myönnettävä, jos ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan taikka 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen.	Radiolupa 34 §:n 2 momentissa tarkoitettuun toimintaan on myönnettävä, jos ei ole ilmeistä syytä epäillä, että hakija rikkoo tätä lakia tai syyllistyy rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan taikka 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai mainitun lain 34 a luvun *14 §:ssä* tarkoitettuun *terroristiseen* julkiseen kehottamiseen.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
49 §	49 §
Radioluvan ja radiotaajuuksien varauksen peruuttaminen	*Radioluvan ja radiotaajuuksien varauksen peruuttaminen*
Liikenne- ja viestintävirasto voi kokonaan tai osittain peruuttaa radioluvan tai radiotaajuuksien varauksen, jos:	Liikenne- ja viestintävirasto voi kokonaan tai osittain peruuttaa radioluvan tai radiotaajuuksien varauksen, jos:
---	---
9) 34 §:n 2 momentin mukaista radiotoimintaa harjoittava luvanhaltija on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tätä lakia taikka syyllistynyt rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai 34 a luvun 5 e §:ssä tarkoitettuun terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen.	9) 34 §:n 2 momentin mukaista radiotoimintaa harjoittava luvanhaltija on toistuvasti ja vakavasti rikkonut tätä lakia taikka syyllistynyt rikoslain 11 luvun 10 §:ssä tarkoitettuun kiihottamiseen kansanryhmää vastaan, 10 a §:ssä tarkoitettuun törkeään kiihottamiseen kansanryhmää vastaan tai 34 a luvun *14 §:ssä* tarkoitettuun *terroristiseen* julkiseen kehottamiseen.
---	---
226 c §	226 c §
Videonjakoalustan tarjoajaan sovellettavat velvollisuudet	*Videonjakoalustan tarjoajaan sovellettavat velvollisuudet*
Videonjakoalustapalvelulla on oltava käyttöehdot. Videonjakoalustan tarjoajan on sisällytettävä käyttöehtoihin määräykset:	Videonjakoalustapalvelulla on oltava käyttöehdot. Videonjakoalustan tarjoajan on sisällytettävä käyttöehtoihin määräykset:
1) joissa kielletään sellaisten ohjelmien, käyttäjien tuottamien videoiden ja audiovisuaalisen kaupallisen viestinnän lataaminen videonjakoalustapalveluun, jotka sisältävät rikoslain:	1) joissa kielletään sellaisten ohjelmien, käyttäjien tuottamien videoiden ja audiovisuaalisen kaupallisen viestinnän lataaminen videonjakoalustapalveluun, jotka sisältävät rikoslain:
a) 34 a luvun 5 e §:ssä rangaistavaksi säädettyä terrorismirikoksiin liittyvää julkista kehottamista;	a) 34 a luvun *14 §:ssä* rangaistavaksi säädettyä *terroristista* julkista kehottamista;
---	---

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
339 §	339 §
Televisio-ohjelmiston ja tilausohjelmapalvelun ohjelmiston edelleen lähettämisen keskeyttäminen	*Televisio-ohjelmiston ja tilausohjelmapalvelun ohjelmiston edelleen lähettämisen keskeyttäminen*
Valtioneuvosto voi määrätä enintään kuukauden ajaksi keskeytettäväksi Suomen ulkopuolelta tulevan televisio-ohjelmiston ja tilausohjelmapalvelun ohjelmiston edelleen lähettämisen, jos ohjelmistossa ilmeisellä tavalla toistuvasti:	Valtioneuvosto voi määrätä enintään kuukauden ajaksi keskeytettäväksi Suomen ulkopuolelta tulevan televisio-ohjelmiston ja tilausohjelmapalvelun ohjelmiston edelleen lähettämisen, jos ohjelmistossa ilmeisellä tavalla toistuvasti:
----------	----------
3) syyllistytään rikoslain 34 a luvun 5 e §:ssä rangaistavaksi säädettyyn terrorismirikoksiin liittyvään julkiseen kehottamiseen.	3) syyllistytään rikoslain 34 a luvun *14 §:ssä* rangaistavaksi säädettyyn *terroristiseen* julkiseen kehottamiseen.
----------	----------
	_____
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
	_____

18.

L a k i

julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 80 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 80 §:n 1 momentin 7 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1273/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
80 §	80 §
Pakolliset poissulkemisperusteet	*Pakolliset poissulkemisperusteet*
Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas, tarjoaja tai alihankkija tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas, tarjoaja tai alihankkija taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta rangaistukseen:	Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas, tarjoaja tai alihankkija tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas, tarjoaja tai alihankkija taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta rangaistukseen:
7) rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, 34 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 4 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 4 a §:ssä tarkoitettu koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, 34 a luvun 4 c §:ssä tarkoitettu värväys terrorismirikoksen tekemiseen tai 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettu terrorismirikoksen rahoittaminen.	7) *rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen taikka* rikoslain 34 a luvun *2 §:ssä* tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun *4 §:ssä* tarkoitettu *terrorismirikoksen* valmistelu, 34 a luvun *5 §:ssä* tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun *6 §:ssä* tarkoitettu terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun *7 §:ssä* tarkoitettu *terroristinen* koulutuksen antaminen, 34 a luvun *9 §:ssä* tarkoitettu *terroristinen* värväys tai 34 a luvun *10 §:ssä* tarkoitettu *terroristinen rikoksen* rahoittaminen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

19.

L a k i

vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain 84 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1398/2016) 84 §:n 1 momentin 7 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1274/2021, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
84 §	84 §
Pakolliset poissulkemisperusteet	*Pakolliset poissulkemisperusteet*
Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai tarjoaja taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta rangaistukseen:	Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai tarjoaja taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta rangaistukseen:
---	---
7) rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun 2 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, 34 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun 4 §:ssä tarkoitettu terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun 4 a §:ssä tarkoitettu koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, 34 a luvun 4 c §:ssä tarkoitettu värväys terrorismirikoksen tekemiseen tai 34 a luvun 5 §:ssä tarkoitettu terrorismirikoksen rahoittaminen.	7) *rikoslain 34 luvun 12 §:ssä tarkoitettu kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittaminen taikka* rikoslain 34 a luvun *2 §:ssä* tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, 34 a luvun *4 §:ssä* tarkoitettu *terrorismirikoksen* valmistelu, 34 a luvun *5 §:ssä* tarkoitettu terroristiryhmän johtaminen, 34 a luvun *6 §:ssä* tarkoitettu terroristiryhmän toimintaan osallistuminen, 34 a luvun *7 §:ssä* tarkoitettu *terroristinen* koulutuksen antaminen, 34 a luvun *9 §:ssä* tarkoitettu *terroristinen* värväys tai 34 a luvun *10 §:ssä* tarkoitettu *terroristinen* rikoksen rahoittaminen.
---	---

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

20.

Laki
panostajalain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan panostajalain (423/2016) 7 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 492/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
7 §	7 §
Panostajalta edellytetty käyttäytyminen	*Panostajalta edellytetty käyttäytyminen*
Panostajan pätevyyskirjan hakija ei täytä 5 §:n 2 momentin 3 kohdan edellytystä, jos hänet on siten, että teko tai teot osoittavat hänen olevan ilmeisen sopimaton toimimaan panostajana, työskentelemään räjähteiden kanssa tai pitämään hallussaan räjähteitä:	Panostajan pätevyyskirjan hakija ei täytä 5 §:n 2 momentin 3 kohdan edellytystä, jos hänet on siten, että teko tai teot osoittavat hänen olevan ilmeisen sopimaton toimimaan panostajana, työskentelemään räjähteiden kanssa tai pitämään hallussaan räjähteitä:
3) viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla sakkorangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 1 a §:ssä tarkoitetusta järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta, 20 luvussa tarkoitetusta seksuaalirikoksesta, 25 luvun 7 §:ssä tarkoitetusta laittomasta uhkauksesta tai 7 a §:ssä tarkoitetusta vainoamisesta, 34 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta tuhotyöstä, 34 a luvun 1–4, 4 a–4 c tai 5 §:ssä tarkoitetusta terrorismirikoksesta, 41 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta ampuma-aserikoksesta, 44 luvun 11 §:ssä tarkoitetusta räjähderikoksesta, 12 §:ssä tarkoitetusta varomattomasta käsittelystä tai 13 §:ssä tarkoitetusta vaarallisten aineiden kuljetusrikoksesta tai 47 luvussa tarkoitetusta työrikoksesta;	3) viimeksi kuluneiden kolmen vuoden aikana tuomittu lainvoiman saaneella tuomiolla sakkorangaistukseen rikoslain (39/1889) 17 luvun 1 a §:ssä tarkoitetusta järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta, 20 luvussa tarkoitetusta seksuaalirikoksesta, 25 luvun 7 §:ssä tarkoitetusta laittomasta uhkauksesta tai 7 a §:ssä tarkoitetusta vainoamisesta, 34 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta tuhotyöstä, *34 luvun 12 §:ssä tarkoitetusta kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitetun rikoksen rahoittamisesta,* 34 a luvun *2–10 §:ssä* tarkoitetusta *terroristisesta* rikoksesta, 41 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta ampuma-aserikoksesta, 44 luvun 11 §:ssä tarkoitetusta räjähderikoksesta, 12 §:ssä tarkoitetusta varomattomasta käsittelystä tai 13 §:ssä tarkoitetusta vaarallisten aineiden kuljetusrikoksesta tai 47 luvussa tarkoitetusta työrikoksesta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

---

12 LAGFÖRSLAG

1.

Lag
om ändring av strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i strafflagen (39/1889) 1 kap. 7 § 3 mom. och 34 a kap., sådana de lyder, 1 kap. 7 § 3 mom. i lag 281/2021 och 34 a kap. i lag 17/2003, samt

fogas till 34 kap. en ny 12 §, i stället för den 12 § som upphävts genom lag 833/2003, som följer:

1 kap.

Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt

7 §

Internationella brott

– – – –

konventionen för bekämpande av brott mot sjöfartens säkerhet (FördrS 11/1999) eller i protokollet om bekämpande av brott mot säkerheten för fasta plattformar belägna på kontinentalsockeln (FördrS 44/2000),

4) kärnladdningsbrott, äventyrande av andras hälsa, grovt äventyrande av andras hälsa, straffbar användning av kärnenergi eller en annan straffbar gärning som riktar sig mot ett kärnämne eller som utförs med hjälp av ett kärnämne, när de ska anses som sådana brott som avses i konventionen om fysiskt skydd av kärnämne (FördrS 72/1989), eller

5) mord, dråp, dråp under förmildrande omständigheter, grov misshandel, frihetsberövande, grovt frihetsberövande, grov människohandel, tagande av gisslan eller grovt brott mot offentlig frid eller hot om dem, när gärningen riktar sig mot en person som avses i konventionen om förebyggande och bestraffning av brott mot personer, som åtnjuter internationellt skydd, bland dem diplomatiska representanter (FördrS 62–63/1978).

ska för *finansiering av ett brott som avses i en internationell överenskommelse* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

Försök är straffbart.

34 a kap.

Om terroristiska brott

1 §

Definitioner

I detta kapitel avses med

1) *terroristbrott* ett brott som är straffbart enligt 2 eller 3 § i kapitlet,

2) *terroristiskt syfte* gärningsmannens syfte att genom sin gärning

a) injaga allvarlig fruktan hos en befolkning,

b) obehörigen tvinga regeringen eller någon annan myndighet i en stat eller en internationell organisation att göra, tåla eller underlåta att göra något,

c) obehörigen upphäva eller ändra en stats konstitution eller allvarligt destabilisera en stats rättsordning eller tillfoga statsekonomin eller de grundläggande samhällsstrukturerna i en stat synnerligen stor skada, eller

d) tillfoga en internationell organisations ekonomi eller de övriga grundläggande strukturerna i en sådan organisation synnerligen stor skada,

3) *internationell organisation* en mellanstatlig organisation eller en organisation som på grund av sin betydelse och internationellt erkända ställning kan jämställas med en sådan och

4) *terroristgrupp* en strukturerad grupp, inrättad för en viss tid, bestående av minst tre personer, som handlar i samförstånd för att begå terroristbrott.

2 §

Brott som begåtts i terroristiskt syfte

Den som i terroristiskt syfte och så att gärningen är ägnad att allvarligt skada ett land eller en internationell organisation gör sig skyldig till

1) olaga hot, falskt alarm, i 24 kap. 4 § 2 punkten avsett grovt brott mot offentlig frid eller straffbar användning av kärnenergi, ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst tre år,

2) uppsåtligt framkallande av fara, uppsåtligt sprängämnesbrott, brott mot bestämmelserna om farliga föremål eller offentlig uppmaning till brott, ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år,

3) grovt frihetsberövande, grov stöld eller grov bruksstöld av motordrivet fortskaffningsmedel som lämpar sig för kollektivtrafik eller godstransport, sabotage, trafiksabotage, äventyrande av andras hälsa, grov skadegörelse, grovt skjutvapenbrott eller exportbrott som avser försvarsmateriel, ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år,

4) i 35 kap. 3 b § 1 mom. 4 punkten avsedd grov dataskadegörelse, i 38 kap. 6 § 1 mom. 3, 5 eller 6 punkten avsett grovt störande av post- och teletrafik eller i 38 kap. 7 b § 1 mom. 1, 3 eller 5 punkten avsedd grov systemstörning, ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sju år,

5) brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen eller uppsåtlig grov miljöförstöring, som har begåtts på det sätt som avses i 48 kap. 1 § 1 mom. 1 punkten, ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år,

6) grov våldtäkt, grov misshandel, grov människohandel, tagande av gisslan, grovt rån, grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott eller kapning, ska dömas till fängelse i minst två och högst tolv år,

7) dråp under förmildrande omständigheter, ska dömas till fängelse i minst fyra och högst tolv år,

8) grov våldtäkt mot barn, ska dömas till fängelse i minst fyra år eller till fängelse på livstid, eller

9) dråp, ska dömas till fängelse i minst åtta år eller till fängelse på livstid.

Den som i terroristiskt syfte begår mord ska dömas till fängelse på livstid.

Försök är straffbart.

3 §

Brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte

Den som i terroristiskt syfte och så att gärningen är ägnad att allvarligt skada ett land eller en internationell organisation tillverkar, förvärvar, transporterar, tillhandahåller eller utvecklar en sådan anordning som avses i artikel 1 stycke 4 b i den internationella konventionen om bekämpande av nukleär terrorism (FördrS 6/2009), innehar en sådan anordning eller bedriver forskningsverksamhet i syfte att tillverka en sådan, ska för *brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt* syfte dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

Försök är straffbart.

4 §

Förberedelse till terroristbrott

Den som för begående av ett terroristbrott

1) med någon annan kommer överens om att begå ett sådant brott eller gör upp en plan för begående av ett sådant brott, eller

2) tillverkar, skaffar, transporterar eller överlåter ett föremål eller ett ämne med vilket man i samband med begående av ett terroristbrott kan orsaka allvarlig fara för någon annans liv eller hälsa, eller innehar eller använder ett sådant föremål eller ämne

ska för *förberedelse till terroristbrott* dömas till fängelse i högst sex år.

5 §

Ledande av terroristgrupp

Den som leder en terroristgrupp i vars verksamhet har begåtts ett terroristbrott eller gjorts förberedelse till terroristbrott, ska för *ledande av terroristgrupp* dömas till fängelse i minst två och högst tolv år.

Den som döms för ledande av terroristgrupp ska också dömas för ett i 1 mom. avsett brott som personen i fråga själv har begått eller som under personens ledning har begåtts i terroristgruppens verksamhet.

6 §

Deltagande i en terroristgrupps verksamhet

Den som för begående av ett terroristbrott eller förberedelse till ett terroristbrott

1) utrustar eller försöker utrusta en terroristgrupp med explosiva varor, vapen, skjutförnödenheter eller ämnen eller förnödenheter som är avsedda för tillverkning av sådana eller med andra farliga föremål eller ämnen,

2) för en terroristgrupp skaffar eller försöker skaffa eller till en terroristgrupp överlåter lokaler eller andra utrymmen som den behöver eller fordon eller andra hjälpmedel av vikt för gruppens verksamhet,

3) skaffar eller försöker skaffa information som, om den kommer till terroristgruppens kännedom, är ägnad att allvarligt skada ett land eller en internationell organisation, eller förmedlar eller överlåter sådan information till eller röjer sådan information för en terroristgrupp,

4) sköter informationstekniska uppgifter för en terroristgrupp,

5) deltar i en terroristgrupps väpnade aktiviteter,

6) organiserar en terroristgrupp,

7) genomför stödåtgärder som upprätthåller en terroristgrupps verksamhet, eller

8) sköter någon annan uppgift inom en terroristgrupp som är väsentlig för begående av ett terroristbrott eller förberedelse till terroristbrott,

ska för *deltagande i en terroristgrupps verksamhet* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

Ett uppdrag som juridiskt biträde eller ombud vid förundersökning eller domstolsbehandling av brott eller straffverkställighet utgör inte deltagande i en terroristgrupps verksamhet.

7 §

Tillhandahållande av utbildning för terrorism

Den som för begående av ett terroristbrott eller förberedelse till ett terroristbrott ordnar, försöker ordna, tillhandahåller eller försöker tillhandahålla utbildning i tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen eller andra vapen eller skadliga eller farliga substanser eller i användning av andra till sin betydelse jämförbara särskilda metoder eller tekniker, ska för *tillhandahållande av utbildning för terrorism* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

8 §

Deltagande i utbildning för terrorism

Den som för begående av ett terroristbrott eller förberedelse till ett terroristbrott utbildar sig i tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen eller andra vapen eller skadliga eller farliga substanser eller i användning av andra till sin betydelse jämförbara särskilda metoder eller tekniker, ska för *deltagande i utbildning för terrorism* dömas till fängelse i högst fyra år.

9 §

Rekrytering till terrorism

Den som för begående av ett terroristbrott eller förberedelse till ett terroristbrott grundar en terroristgrupp eller värvar eller försöker värva någon till en terroristgrupp eller värvar någon för att begå ett sådant brott ska, för *rekrytering till terrorism* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

10 §

Finansiering av brott för terrorism

Den som direkt eller indirekt tillhandahåller eller samlar in tillgångar för ett brott som är straffbart enligt detta kapitel ska för *finansiering av brott för terrorism* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

Försök är straffbart.

Vad som föreskrivs ovan i denna paragraf tillämpas inte på brott som är straffbara enligt 11 §.

11 §

Finansiering av terrorism

Den som direkt eller indirekt tillhandahåller eller samlar in tillgångar för att finansiera, eller med vetskap om att de ska användas till att finansiera, en person som begår terroristbrott eller som medverkande enligt 5 kap. 3–6 § deltar i begåendet av sådana brott, eller för att finansiera eller med vetskap om att tillgångarna ska användas till att finansiera en terroristgrupp, ska för *finansiering av terrorism* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år.

Försök är straffbart.

12 §

Resa för terrorism

Den som reser till en annan stat i avsikt att där begå ett brott som är straffbart enligt detta kapitel, ska för *resa för terrorism* dömas till fängelse i högst tre år.

Till straff för resa för terrorism ska också dömas den som i avsikt att begå ett brott som är straffbart enligt detta kapitel vistas i en stat där han eller hon inte är medborgare eller varaktigt bosatt.

Försök till ett brott som avses i 1 mom. är straffbart.

13 §

Främjande av resa för terrorism

Den som i avsikt att främja att ett brott som avses i 12 § 1 mom. begås hjälper någon med råd, dåd eller på annat sätt, ska för *främjande av resa för terrorism* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Bestämmelserna i 5 kap. 6 § om medhjälp tillämpas inte på en gärning som avses i 1 mom.

14 §

Offentlig uppmaning till terrorism

Den som genom ett massmedium eller offentligen i en folksamling eller genom en skrift eller annan framställning som har bringats till allmän kännedom uppmanar eller förleder till att ta värvning i en terroristgrupp eller till att begå ett brott som är straffbart enligt detta kapitel så att uppmaningen är ägnad eller förledandet är ägnat att leda till att värvning tas eller ett sådant brott begås, ska för *offentlig uppmaning till terrorism* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Om uppmaningen eller förledandet leder till att ett brott som är straffbart enligt detta kapitel eller ett straffbart försök till ett sådant brott begås, tillämpas vad som i 5 kap. föreskrivs om medverkan till brott.

15 §

Straffansvar för juridiska personer

På brott som är straffbara enligt detta kapitel tillämpas vad som bestäms om straffansvar för juridiska personer.

Vad som föreskrivs om straffansvar för juridiska personer tillämpas också på rån, grovt rån, utpressning och grov utpressning som har begåtts i syfte att begå ett brott som avses i 2 eller 3 § eller 4 § 3 punkten samt på förfalskning och grov förfalskning som har begåtts i syfte att begå ett brott som avses i 2 § 1 mom. 2–9 punkten eller 2 mom., 3 §, 4 § 3 punkten eller 6, 10 eller 12 §.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

2.

Lag
om ändring av 10 kap. i tvångsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i tvångsmedelslagen (806/2011) 10 kap. 3 § 2 mom., 6 § 2 mom., 7 § 1 mom., 12 § 3 mom., 14 § 2 mom., 16 § 3 mom. och 17 §,

av dem 3 § 2 mom. och 14 § 2 mom. sådana de lyder i lag 452/2023, 6 § 2 mom. och 16 § 3 mom. sådana de lyder i lag 1268/2021, 7 § 1 mom. och 12 § 3 mom. sådana de lyder i lag 875/2018 samt 17 § sådan den lyder i lag 1268/2021 och 732/2022, som följer:

10 kap.

Hemliga tvångsmedel

3 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

– – – –

9) grovt häleri, yrkesmässigt häleri eller grov penningtvätt,

10) sabotage, trafiksabotage, grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott, kapning eller finansiering av ett brott som avses i en internationell överenskommelse,

11) brott som begåtts i terroristiskt syfte, brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte, förberedelse till terroristbrott, ledande av terroristgrupp, deltagande i en terroristgrupps verksamhet, tillhandahållande av utbildning för terrorism, deltagande i utbildning för terrorism, rekrytering till terrorism, finansiering av brott för terrorism, finansiering av terrorism eller resa för terrorism, eller främjande av resa för terrorism eller offentlig uppmaning till terrorism om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff,

12) grov skadegörelse eller grov dataskadegörelse,

13) grovt bedrägeri eller grovt ocker,

14) grov penningförfalskning,

15) grovt störande av post- och teletrafik eller grov systemstörning,

16) grovt skjutvapenbrott,

17) grov miljöförstöring, eller

18) grovt narkotikabrott.

– –

6 §

Teleövervakning och dess förutsättningar

– –

Förundersökningsmyndigheten kan ges tillstånd att rikta teleövervakning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som en misstänkt innehar eller annars kan antas använda, om den misstänkte är skäligen misstänkt för

1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,

2) ett brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning och för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,

3) olovligt brukande som riktat sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning,

4) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel, lockande av barn i sexuella syften eller koppleri,

5) narkotikabrott,

6) i 34 a kap. 2 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen avsett brott som begåtts i terroristiskt syfte, resa för terrorism, främjande av resa för terrorism eller offentlig uppmaning till terrorism,

7) grovt tullredovisningsbrott,

8) grovt döljande av olagligt byte,

9) förberedelse till tagande av gisslan, eller

10) förberedelse till grovt rån.

– –

7 §

Teleövervakning med samtycke av den som innehar en teleadress eller teleterminalutrustning

Med samtycke av den som är misstänkt för brott, en målsägande, ett vittne eller någon annan person får förundersökningsmyndigheten rikta teleövervakning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som den berörda personen innehar, om det finns skäl att misstänka

1) brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,

2) ett brott som har medfört att teleadressen eller teleterminalutrustningen obehörigen innehas av någon annan,

3) brott mot besöksförbud, ofog som avses i 17 kap. 13 § 2 punkten i strafflagen eller brott mot kommunikationsfrid som avses i 24 kap. 1 a § i den lagen, om brottet begåtts genom användning av teleadressen eller teleterminalutrustningen,

4) något annat än ett i 3 punkten avsett brott som begåtts genom användning av teleadressen eller teleterminalutrustningen, eller

5) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel.

– –

12 §

Systematisk observation och dess förutsättningar

– –

Förundersökningsmyndigheten får systematiskt observera en person som misstänks för brott, om personen är skäligen misstänkt för ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller för stöld eller häleri.

– –

14 §

Förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar

– –

Polisen får använda förtäckt inhämtande av information, om det finns anledning att anta att åtgärden kan bidra till utredningen av

1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,

2) utnyttjande av en person som är föremål för sexhandel, eller koppleri,

3) narkotikabrott,

4) i 34 a kap. 2 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen avsett brott som begåtts i terroristiskt syfte eller resa för terrorism, eller främjande av resa för terrorism eller offentlig uppmaning till terrorism om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff,

5) grovt tullredovisningsbrott,

6) stöld eller häleri som hänför sig till planmässig, organiserad, yrkesmässig, fortsatt eller upprepad brottslig verksamhet,

7) förberedelse till tagande av gisslan, eller

8) förberedelse till grovt rån.

– –

16 §

Teknisk avlyssning och dess förutsättningar

– –

En förutsättning för teknisk avlyssning är dessutom att den som avlyssningen riktas mot är skäligen misstänkt för

1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,

2) narkotikabrott,

3) i 34 a kap. 2 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen avsett brott som begåtts i terroristiskt syfte eller resa för terrorism, eller främjande av resa för terrorism eller offentlig uppmaning till terrorism om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff,

4) grovt tullredovisningsbrott,

5) förberedelse till tagande av gisslan, eller

6) förberedelse till grovt rån.

17 §

Bostadsavlyssning och dess förutsättningar

Förundersökningsmyndigheten kan beviljas tillstånd att rikta teknisk avlyssning mot ett utrymme som används för stadigvarande boende och där den som är misstänkt för brott sannolikt befinner sig (*bostadsavlyssning*). Det krävs dessutom att personen är skäligen misstänkt för

1) folkmord, förberedelse till folkmord, brott mot mänskligheten, grovt brott mot mänskligheten, aggressionsbrott, förberedelse till aggressionsbrott, krigsförbrytelse, grov krigsförbrytelse, tortyr, brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen eller brott mot förbudet mot infanteriminor,

2) äventyrande av Finlands suveränitet, krigsanstiftan, landsförräderi, grovt landsförräderi, spioneri eller grovt spioneri,

3) högförräderi eller grovt högförräderi,

4) våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn eller grovt sexuellt övergrepp mot barn,

5) dråp, mord eller dråp under förmildrande omständigheter,

6) grov människohandel,

7) grovt rån,

8) grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott, kapning eller finansiering av ett brott som avses i en internationell överenskommelse,

9) brott enligt 34 a kap. 2 § 1 mom. 2–9 punkten eller 2 mom. i strafflagen som begåtts i terroristiskt syfte, brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte, förberedelse till terroristbrott, ledande av terroristgrupp, deltagande i en terroristgrupps verksamhet, tillhandahållande av utbildning för terrorism, rekrytering till terrorism, finansiering av brott för terrorism eller finansiering av terrorism, eller

10) grovt narkotikabrott.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag
om ändring av 5 kap. i polislagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i polislagen (872/2011) 5 kap. 3 §, 5 § 2 mom., 8 § 2 mom., 9 §, 13 § 3 mom., 15 § 2 mom. och 17 § 4 mom.,

av dem 3 §, 5 § 2 mom., 8 § 2 mom., 15 § 2 mom. och 17 § 4 mom. sådana de lyder i lag 1269/2021 samt 9 § och 13 § 3 mom. sådana de lyder i lag 876/2018, som följer:

5 kap.

Hemliga metoder för inhämtande av information

3 §

Hemligt inhämtande av information för att avslöja brott

Metoderna i detta kapitel får användas när det gäller att avslöja följande brott:

1) äventyrande av Finlands suveränitet,

2) krigsanstiftan,

3) landsförräderi och grovt landsförräderi,

4) spioneri och grovt spioneri,

5) röjande av statshemlighet,

6) olovlig underrättelseverksamhet,

7) finansiering av ett brott som avses i en internationell överenskommelse,

8) brott som begåtts i terroristiskt syfte,

9) brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte,

10) förberedelse till terroristbrott,

11) ledande av terroristgrupp,

12) deltagande i en terroristgrupps verksamhet,

13) tillhandahållande av utbildning för terrorism,

14) deltagande i utbildning för terrorism,

15) rekrytering till terrorism,

16) finansiering av brott för terrorism,

17) finansiering av terrorism,

18) resa för terrorism,

19 främjade av resa för terrorism, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff,

20) offentlig uppmaning till terrorism, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff.

5 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

– – – –

11) ledande av terroristgrupp,

12) deltagande i en terroristgrupps verksamhet,

13) tillhandahållande av utbildning för terrorism,

14) deltagande i utbildning för terrorism,

15) rekrytering till terrorism,

16) finansiering av brott för terrorism,

17) finansiering av terrorism,

18) resa för terrorism,

19) främjande av resa för terrorism, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff, eller

20) offentlig uppmaning till terrorism, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff.

– –

8 §

Teleövervakning och dess förutsättningar

– –

För att förhindra brott kan polisen ges tillstånd att rikta teleövervakning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt används av en person som på grund av sina yttranden eller hotelser, sitt uppträdande eller i övrigt med fog kan antas göra sig skyldig till

1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,

2) ett brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning och för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,

3) olovligt brukande som riktat sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning,

4) utnyttjande av en person som är föremål för sexhandel, lockande av barn i sexuella syften eller koppleri,

5) narkotikabrott,

6) i 34 a kap. 2 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen avsett brott som begåtts i terroristiskt syfte, resa för terrorism, främjande av resa för terrorism eller offentlig uppmaning till terrorism, eller

7) grovt tullredovisningsbrott.

– –

9 §

Teleövervakning med samtycke av den som innehar en teleadress eller teleterminalutrustning

Med samtycke av den som innehar en teleadress eller teleterminalutrustning får polisen för att förhindra brott rikta teleövervakning mot adressen eller utrustningen, om någon på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas göra sig skyldig till

1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,

2) ett brott som medför att teleadressen eller teleterminalutrustningen obehörigen innehas av någon annan,

3) brott mot besöksförbud, ofog som avses i 17 kap. 13 § 2 punkten i strafflagen eller brott mot kommunikationsfrid som avses i 24 kap. 1 a § i den lagen, om brottet begås genom användning av teleadressen eller teleterminalutrustningen,

4) något annat än ett i 3 punkten avsett brott som begås genom användning av teleadressen eller teleterminalutrustningen, eller

5) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel.

13 §

Systematisk observation och dess förutsättningar

– –

Polisen får för att förhindra brott systematiskt observera en person som avses i 2 mom., om det finns grundad anledning att misstänka att denne gör sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller till stöld eller häleribrott.

– –

15 §

Förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar

– –

Polisen får för att förhindra brott använda förtäckt inhämtande av information, om det på grund av en persons yttranden eller uppträdande i övrigt med fog finns anledning att anta att denne kommer att göra sig skyldig till

1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,

2) utnyttjande av en person som är föremål för sexhandel, eller koppleri,

3) narkotikabrott,

4) i 34 a kap. 2 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen avsett brott som begåtts i terroristiskt syfte eller resa för terrorism, eller främjande av resa för terrorism eller offentlig uppmaning till terrorism om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff,

5) grovt tullredovisningsbrott, eller

6) stöld eller häleri som hänför sig till planmässig, organiserad, yrkesmässig, fortsatt eller upprepad brottslig verksamhet.

– –

17 §

Teknisk avlyssning och dess förutsättningar

– –

En förutsättning för teknisk avlyssning är dessutom att personen i fråga på grund av sina yttranden eller hotelser, sitt uppträdande eller i övrigt med fog kan antas göra sig skyldig till

1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,

2) narkotikabrott,

3) i 34 a kap. 2 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen avsett brott som begåtts i terroristiskt syfte eller resa för terrorism, eller främjande av resa för terrorism eller offentlig uppmaning till terrorism om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff, eller

4) grovt tullredovisningsbrott.

– –

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

4.

Lag
om ändring av 6 och 6 b § i straffregisterlagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i straffregisterlagen (770/1993) 6 § 6 mom. 13 punkten underpunkt f samt 6 b § 2 mom. 7 punkten, av dem 6 § 6 mom. 13 punkten underpunkt f sådan den lyder i lag 183/2024 och 6 b § 2 mom. 7 punkten sådan den lyder i lag 1272/2021, som följer:

6 §

– –

Utöver vad som föreskrivs i 1–5 mom. får en person ett straffregisterutdrag om sig själv för bedömning av gott anseende som avses i artikel 5.2 a i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/1503 om europeiska leverantörer av gräsrotsfinansieringstjänster för företag och om ändring av förordning (EU) 2017/1129 och direktiv (EU) 2019/1937. I utdraget antecknas uppgifter om det beslut genom vilket personen har dömts för

– –

13) brott enligt strafflagen enligt följande:

– –

f) finansiering av ett brott som avses i en internationell överenskommelse enligt 34 kap. 12 § eller finansiering av brott för terrorism enligt 34 a kap. 10 § eller finansiering av terrorism enligt 11 § i det kapitlet,

– –

6 b §

– –

I utdraget antecknas uppgifter om lagakraftvunna beslut genom vilket personen har dömts för

– –

7) finansiering av ett brott som avses i en internationell överenskommelse med stöd av 34 kap. 12 § i strafflagen eller finansiering av ett brott som begåtts i terroristiskt syfte med stöd av 34 a kap. 2 §, förberedelse till terroristbrott med stöd av 34 a kap. 4 §, ledande av terroristgrupp med stöd av 34 a kap. 5 §, deltagande i en terroristgrupps verksamhet med stöd av 34 a kap. 6 §, tillhandahållande av utbildning för terrorism med stöd av 34 a kap. 7 §, rekrytering till terrorism med stöd av 34 a kap. 9 § eller finansiering av brott för terrorism med stöd av 34 a kap. 10 §,

– –

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

5.

Lag
om ändring av 2 a § i lagen om domstolars skyldighet att informera om vissa avgöranden

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om domstolars skyldighet att informera om vissa avgöranden (373/2010) rubriken för 2 a § och 2 a § 1 mom., sådana de lyder i lag 567/2019, som följer:

2 a §

Domstolarnas skyldighet att tillkännage avgöranden som gäller landsförräderibrott, högförräderibrott eller terroristiska brott

Domstolarna ska på åklagarens begäran tillkännage sina avgöranden i fråga om i 33 a § i medborgarskapslagen (359/2003) avsedda landsförräderibrott, högförräderibrott eller terroristiska brott genom att sända en kopia av avgörandet till Migrationsverket, om den dömde är både finsk medborgare och medborgare i en annan stat. Skyldigheten att tillkännage avgörandet förutsätter inte att avgörandet har vunnit laga kraft.

– –

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

6.

Lag
om ändring av 33 a § i medborgarskapslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i medborgarskapslagen (359/2003) rubriken för 33 a § och 33 a § 1 mom., sådana de lyder i lag 564/2019, som följer:

33 a §

Förlust av medborgarskap på grund av landsförräderibrott, högförräderibrott eller terroristiskt brott

Om en person utöver finskt medborgarskap har medborgarskap i en annan stat och genom en lagakraftvunnen dom i Finland enligt 12 kap. 1–6 §, 13 kap. 1 eller 2 §, 34 kap. 12 § eller 34 a kap. 2 § 1 mom. 5–7 eller 9 punkten, 2 § 2 eller 3 mom., 3 §, 5 § 1 mom. eller 6, 7, 9 eller 10 § i strafflagen (39/1889) har dömts till ett fängelse- eller kombinationsstraff på minst fem år för ett brott mot Finlands vitala intressen, kan det beslutas att personen ska förlora sitt finska medborgarskap. Också den kan förlora sitt medborgarskap som har dömts till ett sådant straff för försök, medverkan eller medverkan till försök till ett ovan avsett brott.

– –

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

7.

Lag
om ändring av 77 a § i gränsbevakningslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i gränsbevakningslagen (578/2005) 77 a § 2 mom. 1 punkten, sådan den lyder i lag 343/2022, som följer:

77 a §

Krävande handräckning till polisen

– – – –

2) i 3 § 2 mom. i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003) avsedda brott.

Vid centralkriminalpolisen finns den nationella åtkomstpunkt som avses i artikel 3.2 i Eurodacförordningen för framställningar om jämförelser av uppgifter om fingeravtryck med Eurodacuppgifter i syfte att förebygga, avslöja och utreda följande brott:

1) finansiering av ett brott som avses i en internationell överenskommelse enligt 34 kap. 12 § i strafflagen samt terroristiska brott enligt 34 a kap. 2–13 § i strafflagen,

2) sådana i 3 § 2 mom. i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen avsedda brott för vilka det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst tre år.

– –

18 a §

Åtkomst till uppgifter i in- och utresesystemet och Etias centrala system för förebyggande, avslöjande och utredning av terroristiska brott och allvarliga brott

Vid centralkriminalpolisen och Tullen finns centrala åtkomstpunkter enligt artikel 29 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2226 om inrättande av ett in- och utresesystem för registrering av in- och utreseuppgifter och av uppgifter om nekad inresa för tredjelandsmedborgare som passerar medlemsstaternas yttre gränser, om fastställande av villkoren för åtkomst till in- och utresesystemet för brottsbekämpande ändamål och om ändring av konventionen om tillämpning av Schengenavtalet och förordningarna (EG) nr 767/2008 och (EU) nr 1077/2011, nedan *EES-förordningen*, för åtkomst till uppgifter i in- och utresesystemet i syfte att förebygga, avslöja och utreda följande brott:

1) finansiering av ett brott som avses i en internationell överenskommelse enligt 34 kap. 12 § i strafflagen samt terroristiska brott enligt 34 a kap. 2–13 § i strafflagen,

2) sådana i 3 § 2 mom. i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen avsedda brott för vilka det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst tre år.

Vid centralkriminalpolisen och Tullen finns centrala åtkomstpunkter enligt artikel 50 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1240 om inrättande av ett EU-system för reseuppgifter och resetillstånd (Etias) och om ändring av förordningarna (EU) nr 1077/2011, (EU) nr 515/2014, (EU) 2016/399, (EU) 2016/1624 och (EU) 2017/2226, nedan *Etias-förordningen*, för åtkomst till uppgifter i Etias centrala system i syfte att förebygga, avslöja och utreda följande brott:

1) finansiering av ett brott som avses i en internationell överenskommelse enligt 34 kap. 12 § i strafflagen samt terroristiska brott enligt 34 a kap. 2–13 § i strafflagen,

2) sådana i 3 § 2 mom. i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen avsedda brott för vilka det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst tre år.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

9.

Lag
om ändring av 8 § i lagen om Försvarsmaktens handräckning till polisen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om Försvarsmaktens handräckning till polisen (342/2022) 8 § 1 punkten som följer:

8 §

Krävande handräckning

I krävande handräckning kan det utöver en militärpersons maktmedelsredskap och personliga beväpning också ingå slagkraftigare för polisuppdrag lämpad beväpning. En förutsättning är att den krävande handräckningen, utifrån iakttagelser eller på annat sätt erhållna specificerade uppgifter om en situation, ett evenemang eller en tillställning, med fog kan antas vara nödvändig för att förhindra eller avbryta följande brott som allvarligt äventyrar liv eller hälsa för ett stort antal människor:

1) ett i 34 a kap. 2 § 1 mom. 2, 3, 5–7 eller 9 punkten eller 2 mom. i strafflagen (39/1889) avsett terroristbrott, eller

– – – –

11.

Lag
om ändring av 18 § i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om offentlighet och sekretess i fråga om beskattningsuppgifter (1346/1999) 18 § 1 mom. 6 punkten, sådan den lyder i lag 287/2021, som följer:

18 §

Skatteförvaltningens rätt att på eget initiativ lämna ut uppgifter

Skatteförvaltningen kan trots bestämmelserna om sekretess på eget initiativ lämna ut beskattningsuppgifter jämte identifieringsuppgifter om den skattskyldige

– –

6) till centralen för utredning av penningtvätt, när det i samband med skattekontrollen har upptäckts tvivelaktiga affärstransaktioner eller när det kan misstänkas att medel som ingår i en affärstransaktion används till finansiering av ett brott som avses i en internationell överenskommelse eller till finansiering av brott för terrorism eller till straffbart försök till detta,

– –

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

12.

Lag
om ändring av 30 § i tullagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i tullagen (304/2016) 30 § som följer:

30 §

Kontroll av penningmedel

I syfte att avslöja sådana penningtvättsbrott enligt 32 kap. i strafflagen, sådan finansiering av ett brott som avses i en internationell överenskommelse enligt 34 kap. 12 § i strafflagen, sådan finansiering av brott för terrorism enligt 34 a kap. 10 § i strafflagen och sådan finansiering av terrorism enligt 34 a kap. 11 § i strafflagen som kan betraktas som tullbrott har en tullman rätt att kontrollera de penningmedel som en person har med sig och övrig egendom som personen medför.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

13.

Lag
om ändring av 1 kap. 4 § i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om förhindrande av penningtvätt och av finansiering av terrorism (444/2017) 1 kap. 4 § 1 mom. 2 punkten, sådan den lyder i lag 284/2021, som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

4 §

Definitioner

I denna lag avses med

– –

2) *finansiering av terrorism* verksamhet enligt 34 kap. 12 § och 34 a kap. 10 och 11 § i strafflagen,

– –

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

14.

Lag
om ändring av 11 § i lagen om kontroller av kontanta medel som förs in i eller ut ur Europeiska unionen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om kontroller av kontanta medel som förs in i eller ut ur Europeiska unionen (432/2021) 11 § som följer:

11 §

Utlämnande av uppgifter för att förebygga, avslöja och utreda brott

Uppgifter om anmälningar som gäller kontanta medel får, utöver vad som föreskrivs i artiklarna 9–11 i förordningen, lämnas ut endast för att förebygga, avslöja och utreda terroristiska brott enligt 34 a kap. i strafflagen, narkotikabrott, tagande eller givande av muta, tagande eller givande av muta i näringsverksamhet eller något annat brott för vilket det strängaste straffet är fängelse i över ett år, eller brott som har begåtts eller begås som ett led i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

15.

Lag
om ändring av 2 § i lagen om försvarsmakten

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om försvarsmakten (551/2007) 2 § 1 mom. 2 punkten underpunkt a, sådan den lyder i lag 1304/2022, som följer:

2 §

Försvarsmaktens uppgifter

Till Försvarsmaktens uppgifter hör

– – – –

4) brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 34 a kap. 2 §, förberedelse till terroristbrott enligt 34 a kap. 4 §, ledande av terroristgrupp enligt 34 a kap. 5 §, deltagande i en terroristgrupps verksamhet enligt 34 a kap. 6 §, tillhandahållande av utbildning för terrorism enligt 34 a kap. 7 § eller rekrytering till terrorism enligt 34 a kap. 9 § i strafflagen eller anstiftan, medhjälp eller försök till ovannämnda brott,

5) penningtvätt enligt 32 kap. 6 §, grov penningtvätt enligt 32 kap. 7 §, finansiering av ett brott som avses i en internationell överenskommelse enligt 34 kap. 12 § eller finansiering av brott för terrorism enligt 34 a kap. 10 § i strafflagen, eller

– – – –

iakttagande av åldersgränser för bildprogram, eller att sökanden gör sig skyldig till hets mot folkgrupp enligt 11 kap. 10 §, grov hets mot folkgrupp enligt 11 kap. 10 a § eller offentlig uppmaning till terrorism enligt 34 a kap. 14 § i strafflagen, och verksamheten

1) pågår högst tre månader, eller

2) per vecka pågår högst tolv timmar.

– –

32 §

Återkallande av programkoncession

Koncessionsmyndigheten kan återkalla en koncession helt eller delvis, om

1) koncessionshavaren upprepade gånger och allvarligt har brutit mot denna lag, mot bestämmelserna i 62 § 2 mom. 1 punkten i lotterilagen (1047/2001) om försäljning eller förmedling av lotter, mot bestämmelserna i 6 § i lagen om bildprogram om iakttagande av åldersgränser för bildprogram eller mot de koncessionsvillkor som avses i 27 eller 37 § i denna lag, eller har gjort sig skyldig till hets mot folkgrupp enligt 11 kap. 10 §, grov hets mot folkgrupp enligt 11 kap. 10 a § eller offentlig uppmaning till terrorism enligt 34 a kap. 14 § i strafflagen,

– –

36 §

Beviljande av programkoncession för analog radioverksamhet

Transport- och kommunikationsverket ska bevilja en sökande programkoncession enligt 34 §, om

– –

3) det inte finns uppenbar anledning att misstänka att sökanden bryter mot denna lag eller gör sig skyldig till hets mot folkgrupp enligt 11 kap. 10 §, grov hets mot folkgrupp enligt 11 kap. 10 a § eller offentlig uppmaning till terrorism enligt 34 a kap. 14 § i strafflagen,

– –

40 §

Beviljande av radiotillstånd

– –

Radiotillstånd för i 34 § 2 mom. avsedd verksamhet ska beviljas, om det inte finns uppenbar anledning att misstänka att sökanden bryter mot denna lag eller gör sig skyldig till hets mot folkgrupp enligt 11 kap. 10 §, grov hets mot folkgrupp enligt 11 kap. 10 a § eller offentlig uppmaning till terrorism enligt 34 a kap. 14 § i strafflagen.

49 §

Återkallande av radiotillstånd och frekvensreservering

Transport- och kommunikationsverket kan helt eller delvis återkalla radiotillstånd eller radiofrekvensreserveringar, om

– –

9) en tillståndshavare som bedriver radioverksamhet enligt 34 § 2 mom. upprepade gånger och allvarligt har brutit mot denna lag eller gjort sig skyldig till hets mot folkgrupp enligt 11 kap. 10 §, grov hets mot folkgrupp enligt 11 kap. 10 a § eller offentlig uppmaning till terrorism enligt 34 a kap. 14 § i strafflagen.

– –

226 c §

Skyldigheter som tillämpas på leverantörer av videodelningsplattformar

Videodelningsplattformstjänster ska ha användningsvillkor. Leverantörer av videodelningsplattformar ska i användningsvillkoren inkludera bestämmelser

1) som förbjuder uppladdning på videodelningsplattformen av sådana program, användargenererade videor eller audiovisuella kommersiella meddelanden som innehåller

a) en sådan offentlig uppmaning till terrorism som är straffbar enligt 34 a kap. 14 § i strafflagen,

– –

339 §

Avbrytande av vidaresändning av televisionsprogramutbud och programutbud i beställ-tv

Statsrådet får för högst en månad bestämma att vidaresändning av televisionsprogramutbud och programutbud i beställ-tv med ursprung utanför Finland ska avbrytas, om man i programutbudet på ett uppenbart sätt och upprepade gånger

– –

3) gör sig skyldig till offentlig uppmaning till terrorism enligt 34 a kap. 14 § i strafflagen.

– –

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

18.

Lag
om ändring av 80 § i lagen om offentlig upphandling och koncession

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016) 80 § 1 mom. 7 punkten, sådan den lyder i lag 1273/2021, som följer:

80 §

Obligatoriska grunder för uteslutning

Den upphandlande enheten ska genom sitt beslut utesluta en anbudssökande, anbudsgivare eller underleverantör ur anbudsförfarandet, om den upphandlande enheten fått kännedom om att anbudssökanden, anbudsgivaren eller underleverantören, en ledamot i dess förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan eller en person som är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera anbudssökanden, anbudsgivaren eller underleverantören, genom en lagakraftvunnen dom som framgår av straffregistret dömts till straff för något av följande brott:

– –

7) finansiering av ett brott som avses i en internationell överenskommelse enligt 34 kap. 12 § i strafflagen eller brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 34 a kap. 2 §, förberedelse till terroristbrott enligt 34 a kap. 4 §, ledande av terroristgrupp enligt 34 a kap. 5 §, deltagande i en

terroristgrupps verksamhet enligt 34 a kap. 6 §, tillhandahållande av utbildning för terrorism enligt 34 a kap. 7 §, rekrytering till terrorism enligt 34 a kap. 9 § eller finansiering av brott för terrorism enligt 34 a kap. 10 § i strafflagen.

– –

Denna lag träder i kraft den 20 .

19.

Lag
om ändring av 84 § i lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om upphandling och koncession inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (1398/2016) 84 § 1 mom. 7 punkten, sådan den lyder i lag 1274/2021, som följer:

84 §

Obligatoriska grunder för uteslutning

Den upphandlande enheten ska genom sitt beslut utesluta en anbudssökande eller anbudsgivare ur anbudsförfarandet, om den fått kännedom om att anbudssökanden eller anbudsgivaren, en ledamot i dess förvaltnings-, lednings- eller tillsynsorgan eller en person som är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera anbudssökanden eller anbudsgivaren, genom en lagakraftvunnen dom som framgår av straffregistret dömts till straff för något av följande brott:

– –

7) finansiering av ett brott som avses i en internationell överenskommelse enligt 34 kap. 12 § i strafflagen eller brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 34 a kap. 2 §, förberedelse till terroristbrott enligt 34 a kap. 4 §, ledande av terroristgrupp enligt 34 a kap. 5 §, deltagande i en terroristgrupps verksamhet enligt 34 a kap. 6 §, tillhandahållande av utbildning för terrorism enligt 34 a kap. 7 §, rekrytering till terrorism enligt 34 a kap. 9 § eller finansiering av brott för terrorism enligt 34 a kap. 10 § i strafflagen.

– –

Denna lag träder i kraft den 20 .

20.

Lag
om ändring av 7 § i lagen om laddare

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om laddare (423/2016) 7 § 1 mom. 3 punkten, sådan den lyder i lag 492/2019, som följer:

7 §

Uppträdande som förutsätts av laddare

Den som ansöker om kompetensbrev för laddare uppfyller inte förutsättningen enligt 5 § 2 mom. 3 punkten, om han eller hon på grund av en eller flera gärningar som visar att han eller hon är uppenbart olämplig att arbeta som laddare eller arbeta med eller inneha explosiva varor

– – – –

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.justitieministeriet.fi

ISSN 2490-1172 (PDF)
ISBN 978-952-400-041-3 (PDF)

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET